
శ్రీరస్తు

శ్రీవేదవ్యాసమహర్షిప్రణీతాష్టాదశపురాణమాలికారత్న శ్రీస్కాందపురాణాంత
స్సారభూతః పరమపావనః
శ్రీసేతుమాహాత్మ్యాఖ్యోయంగ్రంథః
శ్రీమన్నిఖిలమహీస్థితసుజనానామత్యంతోపకారాయ
నానాదేశేభ్య ఆనీతాన్ శ్రీసేతుమాహాత్మ్యగ్రంథాననేకవారమాలోచ్య సమ్యక్పరిష్కృత్య చ
కల్యాణం॥ శివరామశాస్త్రిప్రభృతిపండితసహాయయుతేన
నేటూరు - వెంకటసుబ్బాశాస్త్రిణా
విరచితయా॥ ఆంధ్రభాషయా తత్త్వార్థదీపికయా సంయోజ్య
సరస్వతీవిలాసముద్రాక్షరశాలాయాం
సూరా॥ సుబ్బయ్యనామ్నా
వణిగ్వరేణ
ముద్రితోభూత్

౧౮౬౭ సం॥ ఆగస్టు నెల

శ్రీరస్తు.

శ్రీ సేతుమాహాత్మ్యవిషయసూచికా.

శ్రీ సేతుమాహాత్మ్యవిషయసూచికా.

శ్రీ సేతుమాహాత్మ్య విషయ...

శ్రీసేతుమాహాత్మ్యవిషయసూచికా,

ఈగ్రంథముచట్టప్రకారము-
రిజష్టరుచేయఁబడియున్నది.

శ్రీమదఖిలవసుమతీవనితాశిరోభూషణశ్రీమచ్చెన్నపురీనివాసి-శ్రీమచ్ఛ్రీలకులగోత్రపారావారరాకాసుధాకరస్య-శ్రీమద్వాసవాంబాప్రసాదలబ్ధలక్ష్మీధురంధరవినయగుణబంధురస్య-సూ॥రా॥ లింగప్పనామ్నః - పణిక్ఛ్రేష్ఠస్య పౌత్రాః దేవబ్రాహ్మణసమారాధన విశిష్టస్థైర్యౌదార్యాది ప్రశస్తగుణగణాకరస్య - శ్రీగజాననషడాననమహాపుత్రద్వయగర్భ-శ్రీమత్పరాశక్తిపరశివస్వరూపసోమసుందరేశ్వరకృపాపరిపూర్ణపాత్రస్య- సూ॥రా॥-లక్ష్మయ్యానామధేయవైశ్యవర్యస్య పుత్రాః శ్రీసిద్ధిబుద్ధిశక్తిద్వయోపేతశ్రీగజాననగణేశ శ్రీవల్లీదేవసేనాసమేత శ్రీకార్తికేయషణ్ముఖసుబ్రహ్మణ్యమహాస్వామిపుత్రద్వయగర్భ-శ్రీహాలాస్యకదంబవనశివరాజధానీనాయక శ్రీసోమసుందరేశ్వరసద్గురుశ్రీపాదపద్మహృదయసర్వజ్ఞశ్రీశంకరాచార్యమహాగురుసంప్రదాయపరమప్రవిష్టస్య-శ్రీహాలాస్యనివాసకుతూహలశ్రీపరమహంసయతీశ్వరవేషసమన్వితవరబ్రహ్మస్వరూపస్యశ్రీకృష్ణభగవన్నామధేయస్వామినశ్శ్రీగురోఃపూర్ణానుగ్ర

శ్రీమదఖిలవసుమతీవనితాశిరోభూషణంబగు-శ్రీమచ్చెన్నపురంబునందుండెడు-శ్రీమచ్ఛ్రీలకులగోత్రపారావారరాకాసుధాకరులును-శ్రీమద్వాసవాంబాప్రసాదలబ్ధలక్ష్మీధురంధరవినయగుణబంధురులగు-సూ॥రా॥ లింగప్పశెట్టివారిపౌత్రులును- దేవబ్రాహ్మణసమారాధనతత్పరవిశిష్టస్థైర్యౌదార్యాది ప్రశస్తగుణగణాకరులును- శ్రీగజాననషడాననమహాపుత్రద్వయగర్భ-శ్రీమత్పరాశక్తిపరశివస్వరూపసోమసుందరేశ్వరవరబ్రహ్మకృపాపరిపూర్ణపాత్రులగు సూ॥రా॥-లక్ష్మయ్యశెట్టివారిపుత్రులును-శ్రీసిద్ధిబుద్ధిశక్తిద్వయోపేతశ్రీగజాననగణేశశ్రీవల్లీదేవసేనాసమేతకార్తికేయషణ్ముఖసుబ్రహ్మణ్యమహాస్వామిపుత్రద్వయగర్భ-శ్రీహాలాస్యకదంబవనశివరాజధానీనాయకశ్రీసోమసుందరేశ్వరసద్గురుశ్రీపాదపద్మహృదయసర్వజ్ఞశ్రీశంకరాచార్యమహాగురుసంప్రదాయపరమప్రవిష్టులునుశ్రీహాలాస్యనివాసకుతూహలశ్రీపరమహంసయతీశ్వరవేషసమన్వితవరబ్రహ్మస్వరూపులగుశ్రీకృష్ణభగవన్నామధేయపరమహం

హపాత్రః-శ్రీమదానందవల్లీసమేతాగస్త్యేశ్వరచరణకమలభజనతత్పరః-సూరాసుబ్బయ్యనామా-వణిక్శ్రేష్ఠః శ్రీమచ్చె
న్నపుర్యాః పశ్చిమభాగే-యోజనద్వయదూరే శ్రీమత్కాంచీపట్టణపూర్వభాగే యోజనత్రయదూరే- పూర్వం సంస్కృత
భాషయా సత్యవ్రతభాస్కరక్షేత్రమితి ద్రవిడభాషయా అదనూరితి- ప్రకృతకాలే పళంజోరితి చ-జనైర్వ్యవహ్నాలే ప్ర
దేశే శ్రీమదానందవల్లీసమేతాగస్త్యేశ్వరాలయశ్చిరకాలప్రభృతి- జీర్ణస్థిత ఇత్యార్యైర్విజ్ఞాత్వా కదాచిత్తైస్సహ తం
ప్రదేశం గత్వా జీర్ణమానందవల్లీసమేతాగస్త్యేశ్వరాలయం దృష్ట్వా -తత్రస్థితపండితానాహూయ తత్ స్థలమాహా
త్మ్యం పృష్టవాన్ - తేపి సకలమునిబృందసేవ్యకుంభసంభవమహర్షిణా కృతం పురాతనం పురాణప్రసిద్ధం తత్ స్థల
మాహాత్మ్యమూచుః॥ పూర్వం మహర్షిప్రవరో నారదస్సకలతీర్థేషు స్నానం సమాచరన్ వింధ్యాద్రిస్సమీపం ప్రాప-

---

సస్వామి శ్రీగురువులవారిపూర్ణానుగ్రహపాత్రులును-శ్రీమదానందవల్లీసమేతాగస్త్యేశ్వరచరణకమలభజనతత్పరు
లును- దేవబ్రాహ్మణపూజాధురంధరులగు-సూరా- సుబ్బయ్య- శ్రీమచ్చెన్నపురంబునకు పశ్చిమంబున రెండుయోజనం
బులదూరంబునందును శ్రీమత్కాంచీపట్టణంబునకు పూర్వభాగంబున మూడుయోజనంబులదూరంబునందు - పూర్వ
కాలంబున సంస్కృతభాషచే సత్యవ్రతభాస్కరక్షేత్రంబనియు ద్రవిడభాషచే అదనూరనియు ప్రకృతంబున పళంజో
రనియుం జెప్పంబడు ప్రదేశంబున-శ్రీ-శ్రీ-శ్రీ- ఆనందవల్లీసమేతాగస్త్యేశ్వరాలయంబనేక కాలంబునుండి జీర్ణంబగు వృ
త్తంబొక యార్యుల చేవిని వారింగూడి యొక సమయంబున నా ప్రదేశంబునకుంబోయి యచ్చట జీర్ణంబై యున్న శ్రీమ
దానందవల్లీసమేతాగస్త్యేశ్వరాలయంబుగాంచి పండితులం బిలుపించి యాస్థలమాహాత్మ్యంబెఱుంగింపుండని వారలు
సర్వమునీంద్రసేవితుండగు కుంభసంభవమహర్షి కృతంబును పురాతనంబును పురాణప్రసిద్ధంబై వెలయు నాస్థల
మాహాత్మ్యంబిల్లని చెప్పిరి - పూర్వకాలంబున [illegible]ందు సకలతీర్థంబుల స్నానంబు

౩

సోపి నగానాం రాజా తస్యాతిథిపూజాం విధాయ ఆనందరసపరిప్లుతదేహ ఇదమాహ - మునీంద్రశేఖర యుష్మత్పాదారవింద సందర్శనేనాహం కృతార్థః మాననీయః భాగ్యవాన్ ధన్యః పుణ్యోభవం - ఇదానీం మద్విజ్ఞాపనం శృణు - అస్మిన్ పంచాశత్కోటివిస్తీర్ణే భూమండలే సకల మహీధరాం స్త్వం దృష్టవాన్ - తేషు మత్సమః కోపి మహీధర స్త్వయా దృష్టః కిం॥ ఇతి గర్వాంధః ప్రబ్రవీత్ ॥ శ్లో॥ తతో మునీంద్రో మనసి కించిత్కాలం విచార్యతు - తద్వృద్ధిర్లోక బాధాయై భవిష్యతీన సంశయః॥ ఇతి మత్వాపి కృతవాన్ కాలహం కలహప్రియః - వింధ్యంతమబ్రవీత్ శ్రీశైలరాజం హసన్న సా॥ శై. లేంద్రపూర్వమవదత్ త్వద్వన్మేగు మహీధరః శ్వద్బలం వేత్సి త్వంచైవ సోపి వేత్తి స్వకంబలం - యువయోస్తారతమ్యంకః జ్ఞాతుం శక్తో మహీతలే - శ్రీశైలో వేంకటాద్రిశ్చ సాలగ్రామ మహానగః - అహోబిలశ్చ శోణాద్రిరేతే భూధరసత్తమాః - యువాభ్యామధికా భూమ్యాం యుష్మద్గర్వోక్తి సంచయాన్ - తేషు శ్రుత్వా న సహంతి స్మ తైర్థికానాంతు మాదృశాం - కిమర్థమేతచ్చింతా

గావింపుచు వింధ్యాద్రి సమీపంబుఁ జేరిన నానగరాజంబా మునీంద్రునకు ఖ్యాతపూజలు గావించి యానందరసప్రవాహం బుల్లంబున వెల్లివిరియ నిట్లనియె - ఓ మునిశ్రేష్ఠా - యుష్మత్పాదారవింద సందర్శనంబున నేఁగృతార్థుండ మాననీయుండ ధన్యుం డఁబుణ్యుండ నైతి నొకవిన్నపం బాలింపుమీ పంచాశత్కోటియోజనవిస్తీర్ణంబగు భూమండలంబున నీచూడని మహీధరంబులు వేవేం దేనియు నాయట్టి భూధరంబుఁ గనుఁగొంటివే యని యాత్మగర్వంబున బలికిన విని మునీంద్రుండు కొంతద డవు చింతించి తాఁ గలహప్రియుండు గాన త్రిభువనోపద్రవకారణంబగు నమ్మహీధర సంఘర్షణం బెఱింగియు నిట్లని యె - ఓ నగేంద్రుఁడా నీవిప్పుడాడిన చొప్పున మున్న మేరుమహీధరంబు నుంబలికె - నీలావు నీ వెఱుంగుదు - అమ్మహీధరంబ తనలావు తా నెఱుంగు మీయుంగల తారతమ్యంబులుఁ దెలిసి వక్కాణింప నెవ్వరు నోపరు - శ్రీశైల వేంకటాచలాహో బిలశోణాచల సాలగ్రామాది పర్వతంబులు మీకంటె నధికంబులు నిమీగర్వాలాపంబుల నాలకించి యోర్వంజాలు నేయుతు

ఛయతీనాంవనితాయథా భద్రంభవతుయుష్మాకమహంగచ్ఛామ్యథేచ్ఛతః-ఇత్యుక్త్వా నారదమునిర్యయౌ స్వేచ్ఛానుసా
రతః ॥౧॥ తతో వింధ్యాద్రిస్తస్య దేవమునేర్వచనాన్న్యక్కార్యపరితాపంప్రాప్య కించిత్కాలం చింతయిత్వా స్వస్వర్ణా
ద్రిం ప్రతిబద్ధవిరుద్ధస్సన్ సూర్యాదిగ్రహాగమననిరోధాయ - ఆత్మనస్తనువృద్ధిం ప్రాప ॥ తతస్సకలదేవమునిసంఘాస్తా
మాగతాంలోకబాధామసహంతః పితామహంప్రాప్యానేకవిధైస్స్తుత్వేదమూచుః - దేవ వింధ్యనగో వంధ్యగర్వాం
ధః-అంబరతలమవరుధ్య భువనానాం బాధాం కరోతి ॥ తస్మాన్న ఆపన్నాన్ రక్ష ఇత్యబ్రువన్ - తతః కమలాసనస్తానువాచ
దేవర్షిగణా మమ శంభోర్మాధవస్య చ బ్రాహ్మణా గావశ్చ ప్రీతికరా ఇతి బ్రాహ్మణగో ప్రభావముక్త్వా యాయా
మిదానీం సురిష్టనిరసనార్థమవిముక్త క్షేత్రే విశ్వేశ్వరం విరూపాక్షం భోగమోక్షప్రదం నిరంతరం సేవయంతమగస్త్యమ
హామునీంద్రం ప్రాప్య ప్రార్థయత ॥ సః లోకకంటకౌ వాతాపీల్వలనామానౌ మమార ॥ ఇంద్రపదోన్నతం నహుషనుజగదంచ

లకువనితయుంబోలె మముబోటి తీర్థయాత్రాపరులకిది యేటిదిం? భ్రమీకు మేలయ్యెడుంగాక నేంబోయి వచ్చెదనని నారదము
నీంద్రుండు సనియె - నంతనా వింధ్యనగంబా నిలింపముని పలుకులాలకించి పరితాపంబునొంది కొంతదడవు చింతించి గీర్వా
ణాద్రితో మచ్చరించి సూర్యాది గ్రహాగమననిరోధంబు గాం బెరిగిన సకలదేవముని సంఘంబు లెల్ల యాలోకోపద్రవంబున
కోర్వంజాలక పితామహుకడకుంబోయి యనేకవిధంబుల బొగడి యో దేవా వింధ్యనగంబనం ధ్యగర్వాంధంబై యంబర
మార్గంబవరోధించి భువనంబులకు బాధ సేయుచున్నయది గాన నీయాపదం బాపి మమ్ముం గావ వేయని వేడిన కమలాసనుం
డిట్లనియె-ఓ దేవర్షిగణంబులారా నాకును శంభునకు సురమానాథునకును బ్రాహ్మణులు గోవులు నీద్వయంబు తృప్తికరంబ
నబ్రాహ్మణగో ప్రభావంబుపన్యసించి మీయరిష్టనిరసనంబునకై - అవిముక్త క్షేత్రంబున విశ్వేశ్వరుండగు విరూపా
క్షుని భోగమోక్షప్రదు నిరంతరంబు సేవింపుచున్నయగస్త్యమహామునీంద్రుం జేరియమ్మహాత్ముం బ్రార్థింపుండాతం

కార-సప్తార్ణవానామాపోశనం కృతవాన్-సర్వేపి తస్య మునీంద్రస్య బిభ్యంతి॥ సః యుష్మత్కార్యం సఫలం కర్తుం సమర్థః
స్తం ప్రాప్నువంతు - తతః పుండరీకభవాజ్ఞయా సర్వే దేవాస్తత్ర మూర్తిమద్వేద వేదాంగ స్మృతీతిహాస పురాణాదీన్
పుణ్యపురుషాంశ్చ పశ్యంతః - సత్యలోకం విహాయ కల్యాణప్రదం కాశీవిశ్వనాథదర్శనం కర్తుమీప్సితవంతః - కాశీం గ
త్వా- మణికర్ణికాకుండే స్నాత్వా విశుద్ధమానసా భస్మోద్ధూళితాః సంతః జగన్నిర్మాణలయాదిశక్తియుక్తం ఫాలలో
చనం దృష్ట్వా - పంచబ్రహ్మ పంచాక్షరాది మంత్రైరావాహనాది షోడశోపచారైః పూజయిత్వా ముదా నర్తనం కార
యంతః తైర్థికానాం విత్తాదీన్ ప్రదాయ-తస్యాలయస్యాంగ ప్రదక్షిణం కృత్వా యోగపీఠారూఢాముమాం స్వర్ణాం
బుజైః పూజయిత్వా తతో ఢుంఢివిఘ్నేశం లడ్డుకాపూపమోదకాద్యుపహారైస్సంపూజ్య తదాలయరక్షకాగ్రేసరం
కాలభైరవమర్చయిత్వా మైత్రావరుణిమన్వేషయంతః కాశికాపురీవిభవం పశ్యంతః గత్వా గత్వా తస్య పట్టణస్య కోశ

ములోకకంటకులగు వాతాపీల్వలుల నుసిర్వర రాక్షసులం జంపె నింద్రపదోన్నతుండగు నహుషుని నజగరంబుగా శపించె స
ప్తార్ణవంబుల నాపోశనంబుగా గొనియె నెల్లవారు నాతనికి భయంపడుదురు అతండు మీ కార్యంబు సంఘటింపంగలవా
డుహం డని పుండరీకభవుండు వీట్కొలిపిన వారలును సత్యలోకంబున మూర్తిమంతంబులగు వేదవేదాంగ స్మృతీతిహాస
పురాణాదుల పుణ్యపురుషుల నెల్లం జూచుచు కల్యాణనిధియగు కాశీవిశ్వనాథు వీక్షింపం గోరి కాశికాపురిం జేరి యందు మ
ణికర్ణికాకుండంబున స్నానంబొనర్చి విశుద్ధమానసులు భస్మోద్ధూళితాంగులగుచు శంకరు దర్శించి జగన్నిర్మాణలయాది
శక్తియుక్తుండగు నద్దేవు పంచబ్రహ్మ పంచాక్షర మంత్రంబులచే నావాహనాది షోడశోపచారంబులం బూజించి ప్రమో
దనృత్తంబులాడి తైర్థికావలికి విత్తంబులం గొల్లలాడి యానందంబున నభవు గేహంబునకుం ప్రదక్షిణంబులు జేసి యోగ
పీఠారూఢయగు ఉమాదేవిని సువర్ణాంబుజంబులం బూజించి ఢుంఢివిఘ్నేశునకు లడ్డుకాపూప మోదుకాద్యుపహారం

మాత్రప్రదేశే-కస్యాం చిత్పర్ణశాలాయాం రుద్రాక్షముద్రాముద్రితనిఖిలాంగం ముక్తిపదశ్రీభద్రాక్షం లోపాముద్రాపరిపూర్ణపార్శ్వం ద్వీపిరాడజనాగ్రస్థితం పార్వతీపతిం భజంతమగస్త్య మహామునీంద్రం దృష్ట్వా జయజయశబ్దపూర్వకం నమస్కృత్య బహుప్రకారైస్తుత్వా తేన తపోధనేనాతిథ్యసత్కారం ప్రాప్యేదమూచుః - దేవ వింధ్యాద్రిస్స్వర్ణభూధరేణ విరోధ్య- అఖిలలోకనిరోధకారీ. అప్రతిహతోస్థితః - తస్మాత్త్రిభువనాన్యంధకారబంధురాణ్యభవన్-గ్రహగమననిరోధేనానిశ్చయకాలత్వాల్లోకేషు నిత్యనైమిత్తికాదీని కర్మాణి నష్టాన్యభవన్-తస్మాద్వయం చతురాననం ప్రాప్యేమామవస్థాముక్తవంతో భవామః - సోప్యస్యోపద్రవస్య నివారణాయ వశ్శరణం గచ్ఛత ఇత్యువాచ తతో వయమాగతాస్త్వమస్మాన్పాహిపాహీత్యబ్రువన్ తతోగస్త్యస్తానిదమువాచ దేవా యుష్మత్కార్యాయాహం యు

బులిచ్చియావీటి పెద్ద తలారియగు కాలభైరవునకర్పించి కుంభసంభవునన్వేషింపుచు కాశికాపురీవిభవంబు జూచుచుం బోయి యాపట్టణంబునకుం గ్రోశమాత్రంబున నొక పర్ణశాలయందు రుద్రాక్షముద్రాముద్రితనిఖిలావయవుని ముక్తిపదశ్రీభద్రాక్షుని లోపాముద్రాపరిపూర్ణపార్శ్వుని ద్వీపిరాడజినాగ్రస్థితుం బార్వతీపతిభజనుం గుంభసంభవుం గాంచి జయజయశబ్దంబులెసంగ నమస్కరించి బహువిధంబుల స్తోత్రంబు జేయ నామునీంద్రుండు వారల కాతిథ్యసత్కారంబులొనర్చె - నంత దేవతలెల్ల ప్రీతులై యిట్లనిరి - ఓ తపోధనా వింధ్యపర్వతంబమరాద్రితోఁ బ్రతిఘటించి యఖిలలోకనిరోధకరంబై మాఱులేక వెలయుచున్నయది గాన త్రిభువనంబు లంధకారబంధురంబులయ్యె గ్రహగమననిరోధంబున కాలంబేర్పడనికతంబున నిత్యనైమిత్తికాది కర్మంబులెల్ల నశించె నిమ్మహోపద్రవశాంతికై బ్రహ్మదేవు శరణంబుజొచ్చితిమా తండు మిమ్ముం బ్రార్థింప నియోగించెం గాన మేమరుదెంచితిమి యీ యుపద్రవనివారణంబుఁ జేసి మమ్ముం గావవే యని ప్రార్థింప వారలం గాంచి యగస్త్యుండిట్లనియె- ఓ నిలింపులారా మీకార్యంబున కేఁ బ్రయత్నంబు జేసె

త్నీకరోమ్యన్నపూర్ణాంబికాసమేతః కాశీవిశ్వనాథోహ్యస్మాకమభీప్సితం దాతుం కల్పవృక్ష ఇవస్థితః-యూయం చిం
తాం విహాయ స్వాన్నివాసాన్ గచ్ఛతేత్యబ్రవీత్ -తథేతి దేవాస్తస్యాజ్ఞయా స్వలోకం యయుః॥ తతః కుంభసంభవః
కాశీవియోగదూయమానమానసః జాయాసహితః మనసిప్రణవ కాశీభావమంగీకృత్య కాశికాపురీం విహాయ - దక్షిణా
ముఖో గత్వా వింధ్యాద్రిసమీపం ప్రాప - తతస్స భూధరోత్తమః తం తపోధనం దృష్ట్వా-కాంచనశిరశ్శృంగాటకకమలభ
వాండోద్ఘాటితాం స్వతనువృద్ధిం భూసమాం కృత్వా తమతిథి సంభావనాదికైస్తోషయిత్వా ముకుళీకృతకరాంబుజః-దేవ
మాం యుష్మదాజ్ఞాప్రసాదభావేన కృతార్థం కురివ్వతి ప్రార్థయామాస-తతోగస్త్యమునీంద్రస్తమిదమువాచ- నగేంద్రా
హమనయా కాంతయా సహదక్షిణదేశస్థతీర్థేషు స్నానం కర్తుం గమిష్యామి-మమజరావైక్లబ్యేనబలం నాస్తి తస్మాదారో
హణాధిరోహణే కర్తుమత్యున్నతానభ్రంకషానేతాన్ శిరశ్శృంగాటకాన్ సంకోచయిత్వా పునః మదాగమనపర్యంతంతి

దనన్నపూర్ణాంబికాసమేతుండగు కాశీవిశ్వనాథుండు మనయభీష్టంబొసంగుటకు కల్పతరువై యున్నవాడు చింతం
బొందకమీమీనివాసంబులకుంబొండనినయమరులియ్యనిస్వలోకంబునకుంబోయిరి - అంతకుంభసంభవుండు కాశీ
వియోగదూయమానమానసుండయ్యును మనంబునంబ్రణవకాశీభావంబంగీకరించి - కడలిభార్యాసహితుండును దక్షి
ణాభిముఖుండునునై పోయిపోయి వింధ్యసమీపంబు జేరిన నాగరాజం బామునీంద్రుంగాంచి కాంచనశిరశ్శృంగాటకం
బులకమలభవాండకటాహంబులుద్ఘాటించుతనమేనిపొడవుసపాటవంబుగావించి యెదుర్కొనియతిథిసంభావనావిశే
షంబులంబరితోషంబుసంపాదించికరాంబుజంబులముకుళించి యోమహానుభావా మీయాజ్ఞాప్రసాదభావంబునన
న్నుంగృతార్థుంజేయ వేయని వేడిననగస్త్యమహామునీంద్రుండిట్లనియె- ఓవింధ్యాచలేంద్రా యేనును నీవువ్వబోడియు
దక్షిణాపథంబునంగలతీర్థంబులస్నానంబుజేయంబోయెదముజరావైక్లబ్యంబునలావుచాలదు- యెక్కుటకుందిగుటకుం

ష్ఠన దీయాజ్ఞాం కారయ-తథా న కరోషి యదివశ్వోత్సంభవితవ్యమాలోచయ తదహం వక్తుం నార్హామీత్యవోచత్ - త
తో వింధ్యాద్రిర్భీతఇదమూచే - మహాత్మన్ సకలచరాత్మకేషు జగత్సు భవదాజ్ఞోల్లంఘనకారీ న దృష్టః తిష్ఠామ్యహం భవ
దాజ్ఞానుసారేణేత్యవోచత్ - తతస్స కుంభజన్మా తస్యాశిషో విరచయ్య - విశ్వవిశ్వంభరాభాగం నిజపదాంబుజవిన్యాసే
నాలంకరిష్యన్ దక్షిణాభిముఖో గతవాన్ తతస్సహసా గిరిరధస్సన్న్యక్ష్వచార - పవనబాధానివృత్తా ఏవం సర్వం పూర్వ
వత్సుఖమవాప - తతస్సహస్రాక్షప్రముఖనిర్జరాస్సకలమునయస్తమగస్త్యమహామునీంద్రమనేకవిధైస్తుష్టువుః - ఏవమ
గస్త్యః భువనోపద్రవశాంతిం కృత్వా దక్షిణకాశీసందర్శనం వినా కాశీవియోగతాపో నష్ట ఇమత్వా మందమంద ప్ర
యాణైశ్శపుణ్యవాహినీతీర్థేషు స్నానం కుర్వన్నష్టమూర్తిం పూజయన్నాంధ్రదేశే గోదావరీం గత్వా తతః పంపాసరోవ

బొడవై యభ్రంకషంబులై యున్న యీశిరశ్శృంగాటకంబుల డిందుపరచి యొదిగి నేవచ్చునందాక యుండుము నాయా
జ్ఞాజ్ఞం గావింపుము మేలగునట్లుగా గావింపకపోయిన పిదప నగువిధంబాలోచింపుము దియే వచింప నేలనని నభీతిం బొందివింధ్యం
బిట్లనియె - ఓమహాత్మా - సకలచరాచరాత్మకంబులగు జగంబుల మీయాజ్ఞ నుల్లంఘించువారలుంగలరే మీరు వచ్చునందాక న
ట్లనయుండెదనని కుంభభవుండాతని దీవించి నిజపదాంబుజవిన్యాసంబున విశ్వవిశ్వంభరాభారంబలంకరింపుచు దక్షిణా
భిముఖుండై చనియె నంతనద్రి నిరధంబు చక్కనడిచె పవననిర్బంధంబు మానె సర్వంబును పూర్వవిధంబున సుఖంబునొం
దెనంత పురందరాది దేవతలు మునీంద్రులు నగస్త్యు ననేకవిధంబులం బొగడిరి - ఇవ్విధంబున నగస్త్యమహామునీంద్రుం
డు భువనోపద్రవంబు శాంతిం బొందించి దక్షిణకాశీసందర్శనంబునం గాని కాశీవియోగతాపంబు డిందుపడదని డెందంబు
నం దలచుచు మందమంద ప్రయాణంబుల పుణ్యవాహినీతీర్థంబులగ్రుంకులు వెట్టి యష్టమూర్తి నభ్యర్థించుచు - నాంధ్ర
దేశంబునందుండు గోదావరిం దర్శించి పంపాసరోవరంబు సేవించి పట్టసశ్రీవీరభద్రుని కేరగి సోమనాథునంఘ్రులక

రం సేవిత్వా పట్టసశ్రీవీరభద్రాయ సోమనాథాయనత్వా తత్ర తత్ర స్థితాని పుణ్యస్థలాని సేవయన్ దక్షిణకాశీతి ప్ర
సిద్ధం ద్రాక్షారామం గత్వా కాశీవియోగతాపం విహాయ - భోగమోక్ష ప్రదేతస్మిన్ స్థలే కానిచిద్దినాన్యుషిత్వా
తతః కొల్లాపురీం గతః - తస్యాం పుర్యామాదిశక్తిం తపోధనశ్శ్రీమహాలక్ష్మీం దృష్ట్వా నమస్కుర్వన్ననేకవిధైస్తుష్టావ-
తతః పద్మాలయా సంప్రీతచిత్తా తస్య ప్రసన్నేదమువాచ॥ మునీంద్రానేన భవతః స్తోత్రేణ ప్రీతచిత్తాభవం॥ కాశీవి
యోగచింతాం మాకురు - భవిష్యదేకోనత్రింశద్ద్వాపరే యుగే త్వం వ్యాసరూపం ప్రాప్య కాశ్యాం స్థిత్వా సకల
పురాణధర్మ, శాస్త్రాదీన్ వక్తుమర్హసి ఇదానీం భవతో హితం వక్ష్యామి - తుంగభద్రానదీతటస్థిత కిష్కింధాచలో
పాంతే స్వామి విమల ఇత్యభిధానే కాననే షణ్ముఖస్తిష్ఠతి - త్వమద్య తం ప్రదేశం ప్రాప్య శృణు తేన షణ్ముఖేన కా
శీమాహాత్మ్యమిత్యబ్రవీత్ ॥ తతోగస్త్యస్సంప్రీతమనాస్తం దేశం విహాయ - శ్రీశైలదర్శనం కృత్వా స్వామివిమలా

మ్రొక్కి యెడనెడం గల్గు పుణ్యక్షేత్రంబుల సేవింపుచు- దక్షిణకాశియనంబరగు ద్రాక్షారామంబుఁ జేరి కాశీవియోగ
తాపరబువిడిచి భోగమోక్షప్రదంబగు నచటం గొన్నిదినంబులుండి పిమ్మట కొల్లాపురంబుఁ జేరి యందాది శక్తియగు శ్రీ
మహాలక్ష్మి దర్శించి నమస్కరించి యనేకవిధంబుల బొగడిన రమాదేవియు సంప్రీతచిత్తయై యామునీంద్రునకుం బ్రి
త్యుత్తరంబైయె తపోధనా నీ స్తోత్రంబునకు మెచ్చితి కాశీవియోగంబునకు చింతింపకుమింక రాగల నిరువదితొమ్మిదవ
ద్వాపరయుగంబున నీవు వ్యాసుండవై వారాణసిం జేరి యందు వేద పురాణధర్మశాస్త్రములవర్ణింపంగలవాడవి
ప్పుడొక హితంబుఁ జెప్పెద దుంగభద్రానదీతీరంబున కిష్కింధాచలోపాంతంబున స్వామివిమలయను కాననంబునం
గుమారస్వామి వసించియున్నవాఁడు నీవచటికరిగి యాతని వలనం గాశీమాహాత్మ్యంబు వినుమని పలికిన నంబ్రీతుండై
మునీంద్రుండా ప్రదేశంబువిడిచి శ్రీశైలంబు సేవించి స్వామివిమలకుం జని యందభిరామను మనోహరతరమైన భాగా

ఖ్యప్రదేశం ప్రాప్య తస్మిన్నభిరామను కుమారతరహేమనిభగాత్రం సుధామధురమందహాసవిలసితామలకపోలవ
క్త్రం సకలామరశరణ్యం సుబ్రహ్మణ్యం దృష్ట్వా పత్నీసమేతస్సన్నమస్కృత్య తం శరణం ప్రాప | తతః కుమారస్తం
తపోధనం సాదరేణ కుశలం పృష్ట్వా కాశీమాహాత్మ్యం సకలపుణ్యక్షేత్రప్రభావంచ సవిస్తరమవదత్ | తతో౽గస్త్య
మునీంద్రస్తస్మై ప్రణమ్య తత్ర పుణ్యస్థలాని సేవయన్ శ్రీమద్రాజరాజేశ్వరీ సమేత శ్రీమదేకామ్రనాథాధిష్ఠితకాం
చీక్షేత్రం ప్రాప్య తత్ర సర్వతీర్థ దక్షిణతీరే ఆశ్రమం కృత్వా తస్మిన్ వసన్ వేగవతీనద్యుత్తరతీరే స్వనామ్నా మహా
దేవలింగం ప్రతిష్ఠాప్య పరమహంసానాం నివాసార్థం కంచిన్మఠం నిర్మితవాన్ - తేన || తదాలయో మఠశ్చైవ ఆగ
స్త్యావితికీర్తితా | చిరకాలేన తేతౌచ జీర్ణాభూతాం మహీతలే - తతః శ్రీపరమహంస పరివ్రాజకాచార్య శ్రీమచ్ఛం
కరభగవత్పాదాచార్యాః కదాచిత్తం ప్రదేశం సమాగత్య జీర్ణమాగస్త్యేశ్వరాలయం దృష్ట్వా తత్స్థలమాహాత్మ్యమా

త్రుండును సుధామధురమందహాస విలసితామలకపోలవదనుండును - సకలామరశరణ్యుండగు సుబ్రహ్మణ్యుంగాం
చి సతియుం దానును నమస్కరించి శరణంబు వేడిన నాదేవుండగస్త్యునాదరించి కుశలంబడిగి పిమ్మట కాశీమాహాత్మ్యం
బును సకలపుణ్యక్షేత్రప్రభావంబును సవిస్తరంబుగా నెరుంగింపనాయగస్త్య మునీంద్రుండానందంబు నొందియా
దేవునకనేక వందనంబులు జేసి యెడనెడంగల్గు పుణ్యక్షేత్రంబుల సేవింపుచు శ్రీమద్రాజరాజేశ్వరీసమేత శ్రీమదే
కామ్రనాథాధిష్ఠిత కాంచీక్షేత్రంబుఁ జేరియచ్చట సర్వతీర్థంబునకు దక్షిణంబున నొక యాశ్రమంబు గావించి యందధి
వసించి - వేగవతీనద్యుత్తరతీరంబున స్వనామంబుచే నొక లింగంబు స్థాపించి పరమహంసలగు వారికి నివాసంబై యుం
డ నొక మఠంబును నిర్మించిరి గాన నామఠంబును నాలయంబును ఆగస్త్యంబులని ప్రసిద్ధినొందె పిమ్మట కొన్ని యుగంబు

లకాయాలయమఠంబులు జీర్ణంబులై యుండ పరమహంస పరివ్రాజకాచార్యులగు శ్రీమచ్ఛంకర భగవత్పాదాచా

కర్ణ్య విస్మితమానస్సన్ ఏతత్ స్థలోద్ధారణం కర్తుంయుక్తమితిమనసి నిశ్చిత్య తదాలయ మఠౌ నూతనౌ కృత్వా తస్మిన్మఠేకస్యాం విజయదశమ్యాం ప్రవిశ్య- ఉపనిషద్బ్రహ్మణా శ్రీ రామయంత్రోద్ధారమర్ధనారీశ్వరలింగమూర్త్యారాధనం బ్రహ్మవిద్యాస్థాపనంచ కారయామాస ॥ తతోఽగస్త్యమునీంద్ర స్తమాశ్రమం విహాయభార్యా సమేత స్తామ్రపర్ణీతటం ప్రాప్య తస్మిన్ కించిత్కాలంస్థిత్వా కదాచిత్కైలాసంగచ్ఛన్నమృతరసోపమానస్వచ్ఛోదక ప్రభాధవళితదిగంతపుణ్యవాహిన్యా రమణీయంశుంభద్రంభాకదంబవటాశ్వత్థకేతకీహారీతకీ వకుళపనసఘన సారసాలబిల్వామలకనారికేళాద్య నారతకుసుమితఫలితవివిధ తరుసమూహ శోభితంనానావిధకాసార విరాజమాన సారసకైరవబృందమకరంద బిందుసందోహ పరిపానసంతతానందమిళింద ఝుంకారసంకులం - శారికామయూర శుకపికమరాళ ప్రముఖవిహంగవిసరసమాకులం సింహశరభవ్యాఘ్ర భల్లూకసాలావృకవరాహ ఖడ్గగవయగండభేరుండా

ర్త్యాలోకతరి యచటి కరుదెంచి యాస్థలమాహాత్మ్యంబువినియచ్చెరువందియిట్టి క్షేత్రంబుద్ధరించుటమేలని యాయాలయమఠంబుల నూతనంబుగఁజేయించియామఠంబుననొక విజయదశమింబ్రవేశించి యందొక ఉపనిషద్బ్రహ్మనిష్ఠులచే శ్రీరామయంత్రోద్ధారంబును అర్ధనారీశ్వరలింగమూర్త్యారాధనంబును బ్రహ్మవిద్యాస్థాపనంబును జేయించిరి పిమ్మట - అగస్త్యమహామునీంద్రుండాయాశ్రమంబువిడిచిభార్యా సమేతుండై తామ్రపర్ణీనదీతీరంబుఁజేరి యచటంగొంతకాలంబుండి యొకానొకసమయంబునఁ గైలాసంబునకుంబోవుచు - మార్గమధ్యంబున - అమృతరసోపమాన స్వచ్ఛోదకప్రభాధవళితంబగు పుణ్యవాహినీచే రమణీయంబును - శుంభద్రంభాకదంబ వటాశ్వత్థకేతకిహారీతకీవకుళ ఘనసారసాలబిల్వామలకనారికేళాద్య నారతకుసుమితఫలితవివిధతరుసమూహశోభితంబును - నానావిధకాసారవిరాజమానసారసబృందకైరవ మకరందబిందుసందోహ పరిపానసంతతానందమిళిందఝుంకారసం

ది నానావిధమృగ సమూహపరివృతం నిఖిలమునిబృంద సేవితం విబుధజనమనోభిరామం ముక్తివైభవాస్పదమేతన్మ
హాక్షేత్రం ప్రాప్య పరమానంద సందోహ సంభరితాంతః కరణః మనసి సదాశివం ధ్యాయన్ కించిత్కాలం స్థిత్వా
కస్మింశ్చిత్పుణ్యదినే ప్రాతఃకాలే సంధ్యావందనాదీన్నిర్వర్త్య శివపూజార్థమేతల్లింగ స్థాపనం కృత్వా పూజితవాన్॥
తతో మహాదేవస్తస్మై సంతుష్టస్సన్ వృషభ వాహనమధిరుహ్య ప్రత్యక్షం ప్రాప - తతః కుంభసంభవ స్సంస్తూయమానా
స్తం దేవం స్తుత్వా దేవాస్మిన్ లింగే పార్వత్యా సహ నిరంతరం స్థిత్వా సేవకజనాభీష్టప్రదో భవేత్య నేకవిధైః ప్రార్థ
యామాస॥ తతో మహాదేవః కుంభసంభవేప్సితం వరం దత్వా - ఆనందవల్లీతి ప్రసిద్ధయా పార్వత్యా సమేతః లింగేస్మిన్ను
వాస॥ అయం మహేశ్వరః అగస్త్య ప్రతిష్ఠితత్వాదాగస్త్యేశ్వర ఇతి ప్రసిద్ధో భవత్ ।అస్మిన్మహాక్షేత్రే పూర్వం మిత్రవిం
దసునందాయస్తపస్తప్త్వా ఏనమగస్త్యేశ్వరం పూజయంతః సకలసిద్ధీః ప్రాప్య ముక్తా భవన్ - ఏతత్స్థలమాహాత్మ్యం

కులంబును - శారికామయూర శుకపికమరాళ ప్రముఖవిహంగవిసరసమాకులంబును - సింహశరభవ్యాఘ్ర భల్లూ
క సాలావృకవరాహఖడ్గగవయ గండభేరుండ వేదండాది నానావిధమృగసమూహపరివృతంబును నిఖిలమునీంద్రసేవి
తంబును విబుధజనమనోభిరామంబును - ముక్తివైభవాస్పదంబగు నీమహాస్థలంబుఁ జేరి పరమానంద సందోహ
సంభరితాంతః కరణుండై మనంబున సదాశివుం దలంచుచు కొంతకాలముండి యొకపుణ్యదినంబున - ప్రాతఃకాలం
బునందు సంధ్యావందనాదులందీర్చి శివపూజఁ జేయుటకై యీమహాలింగంబు స్థాపించి పూజింప మహాదేవుండు ప్రీ
తుండై వృషభవాహనారూఢుండగుచు ప్రత్యక్షంబునొందిన మునీంద్రుండు ప్రీతుండై - యీమహేశ్వరా మీ రీలిం
గంబున పార్వతింగూడి యధివసించి నిరంతరంబును సేవించు వారలకభీష్టంబులొసంగుచునుండవలయునని యనేకవి

ధంబుల వేడిన యీశ్వరుండా వరంబొసంగి యానందవల్లి యనంబడు పార్వతింగూడి యిందువసించె - యీమహాదేవుం

వర్ణితుమనంతోప్యశక్తః- ఏతద్వృత్తాంతమార్యైశ్శ్రుతపూర్వం భవామతః- ప్రకృత కాలేదం పళంజోరితి ప్రసిద్ధమ్ జీర్ణంస్థితం॥

శ్లో॥ జీర్ణోద్ధారకృతః పుంసః ఫలం వాచామగోచరం సంసారబంధాద్విచ్ఛిద్య కైలాసే వసతి ధ్రువం। జీర్ణం శివాలయం పుణ్యం యోనవీకురుతే పుమాన్ సర్వసంపత్సమృద్ధాత్మా మోదతే శక్రవద్భువి । క్షణం తు క్షణార్ధం యో మర్త్యః శ్శివకార్యపరో భవేత్ । దివ్యవర్షశతం సత్యం శివలోకే మహీయతే । తత్తదేనమాలయం నూతనం కారయిత్వా ప్రతిష్ఠాం కుర్వితి పండితా ఊచుః ॥ తతస్సూరా సుబ్బయ్య నామకో వైశ్యోత్తమః తేషాం వచనం శ్రుత్వా - ఆనందం ప్రాప్య భ్రాతృభిస్సమమాలోచ్య తత్ సమీపస్థిత పళంజోరితి గ్రామనివాసిన ఆహూయ తైస్తస్యాలయస్య స్వాతంత్ర్యార్థం లిఖితాం స్వాతంత్ర్య నిర్వాహ రాజశాసన పత్రికాం ప్రతిగృహ్య తమాలయం సర్వం నూతనం కారయిత్వా తస్మిన్ మూలలింగం వినా- ఆనందవల్లీ నందీశ గణేశ షణ్ముఖాది విగ్రహాన్ మహాదేవ పూజార్థం పంచలోహపాత్రాణి సౌవర్ణాభర

డగస్త్యమునీంద్రుచే ప్రతిష్ఠితుండుగాన అగస్త్యేశ్వరుండని ప్రసిద్ధింబొందె - యీమహాక్షేత్రంబున పూర్వంబునందు మిత్ర విందనునందాదులు తపంబు గావింపుచు యీయగస్త్యేశ్వరుం బూజింపుచు సకలసిద్ధులంబొందిముక్తులైరి యీమహాస్థలమహిమంబు వర్ణింప నాదిశేషునకైనందరంబుగాదు - ఈవృత్తాంతంబు పెద్దలవలనమాకుం దెలియనైనది - ఈమహాప్రస్థలంబు ప్రకృతంబున పళంజోరని ప్రసిద్ధంబై జీర్ణంబైయున్నయది - జీర్ణోద్ధారణంబు గావించిన మానవుండు వాగగోచరఫలఫలంబునొంది సంసారబంధనిర్ముక్తుండై - కైలాసవాసియగు మరియును జీర్ణాలయంబు నూతనంబుగా వించినమనుజుండు - సర్వసమృద్ధులంబొంది నిరంతరంబు శక్రుంబోలె మోదించుచుండు - యేనరుండైన క్షణకాలంబైనను - తదర్ధంబైనను - శివకార్యపరుండగునాతండు - దివ్యవర్షశతంబు శివలోకంబున వసించు - సత్యంబుగాన - మీరీయాలయంబు నూతనంబుగా గటించి ప్రతిష్ఠ గావింపుండని పండితులు వలికినవిని సూ

శ్మశానిచకారయిత్వా తద్దేవాలయసమీపేపుష్పారామంనిర్మాయ అమృతసమానపయఃపూర్ణమేకంకాసారం పూజకస్యా
లయంచకృతవాన్॥ తతః కలియుగాబ్దా॥ చతుష్షష్ట్యధికనవశతోత్తర చతుస్సహస్రకే- శాలివాహనశకే॥ అష్టపంచాశ
దధికసప్తశతోత్తరైకసహస్రకేవర్షే॥శ్లో॥ జ్యేష్ఠమాసేసితేపక్షే పంచమ్యామిందువాసరే। శ్రవణర్క్షేవైధృతౌచ కాలవా
కరణేపిచ నిశాకరేనక్రగతేసూర్యే మిథునరాశిగే దశయోగే మహాపుణ్యే కాంచీమండలమధ్యగే। సత్యవ్రతాభిధా
పూర్వేభాస్కరక్షేత్రకేశుభే సమస్తదేవతారూపమాదిమధ్యాంతవర్జితం। సమస్తజగదాధారమనంతమజమవ్యయం।
ఈశానంకృత్తివసనంగంగాచంద్రకలాధరం। దేవదేవంమహాదేవంలింగరూపధరంహరం అనందవల్లీసహితమగస్త్యేశ్వ

శాసుబ్బయ్య ఆనందంబునొంది - భ్రాతృజనంబులంగూడి యాలోచించి - యాసమీపసలంబుననుండు స్థళంజోర
నుగ్రామస్థులంబిలుపించి - వారలవలనయాయాలయస్వాతంత్ర్యంబునకు - ఖరారునామావ్రాయించితీసుకొని - హ
స్తిభారము మొదలు - యాయాలయంబునూతనంబుగాగట్టించి - యందుమూలలింగము వినాగ - అమ్మవారు-నందీశ్వ
రుడు - విఘ్నేశ్వరుడు - సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరుడు - మొదలగు - విగ్రహముల నెల్లం జేయించి-మహాదేవపూజార్థంబై-పం
చలోహపాత్రంబులను - సువర్ణాభరణంబులునుం జేయించి- యాయాలయసమీపంబున-నొకపుష్పారామంబునిర్మిం
చి-యందమృతతుల్యపయఃపూర్ణంబగు బావిం ద్రవ్వించి - శివార్చకునకొక యాయాలయంబుగట్టించెను - పిమ్మట-
కలియుగాది ౪౯౬౪ సం॥ శాలివాహనశకంబున - ౧౭౫౮ సం॥ జ్యేష్ఠమాసంబునందు-శుక్లపక్షంబున - పంచమియం
దు-సోమవాసరంబున- శ్రవణనక్షత్రంబునందు-వైధృతిమహాయోగంబున - నిశాకరుండునక్రగతుండై యుండ-సూర్యుం
డుమిథునరాశింబొందియుండ - యిట్టిదశయోగంబున - మహాపుణ్యప్రదంబును - కాంచీమండలమధ్యస్థితంబై వెలు
యు సత్యవ్రతభాస్కరక్షేత్రంబునందు - సమస్త [illegible] ఆదిమధ్యాంతవర్జితుండును - సమస్తజగదా

రమతుయం| శ్రీవాసవాంబాకారుణ్య సంప్రాప్తాఖిలవైభవః| షణ్ముఖారాధనపరస్సూరాసుబ్బయ్యనామకః| ప్రతిష్ఠాపయత్తస్మై నం సర్వపాతకనాశనం | ఆనందవల్లీం నందీశం గణేశం షణ్ముఖం తథా | స్థాపయిత్వా తతోన్యాంశ్చ మహాదేవస్య సేవకాన్ తదాలయసమీపస్థే గృహే ప్రస్థాప్య పూజకం తత్రాకుంభాభిషేకం చ సహస్రాష్టేనాంతరాత్మనా| మహాభిషేకమీశస్య కారయిత్వా విధానతః మహాదేవస్య పూజార్థం జాతరూపమయాని చ| భూషణాని చ రమ్యాణి పాత్రాణి వివిధాని చ| వస్త్రాదీని మహార్హాణి దత్వా పూజాం విశేషతః | కారయిత్వా మహేశస్య స్తోత్రం చక్రే తిథిక్షితః|| ఆనందవల్లీ ప్రాణేశ హ్యగస్త్యమునిపూజిత| నీలకంఠ మహాదేవ నమః పాపహరాయ తే| కాంచీమండలమధ్యస్థభాస్కరక్షేత్రవాసినే| స్వపదాంబుజభక్తార్తిహారిణే తేన మోనమః| ఇంద్రాద్యమరబృందైశ్చ సేవ్యమానపదాంబుజ| నమస్తుభ్యం

ధారుండును - అనంతుండును - అజుండును - అవ్యయుండును - ఈశానుండును - కృత్తివాసనుండును - గంగాచంద్రకళాధారియు - దేవదేవుండును - మహాదేవుండును - లింగరూపధరుండును ఈశుండును - అక్షయుండునగు - శ్రీ - శ్రీ - శ్రీ - ఆనందవల్లీసమేతాగస్త్యేశ్వరస్వామివారికి - శ్రీవాసవాంబాకారుణ్యలబ్ధసకలవైభవుండును - షణ్ముఖారాధనపరుండగు - సూరాసుబ్బయ్య - సర్వపాపనివారణంబగు - ప్రతిష్ఠగావించి - ఆనందవల్లీనందీశ - గణేశషణ్ముఖవిగ్రహంబులను - పరియును గల - మహాదేవపరివారవిగ్రహంబులను - స్థాపించి - యాసమీపస్థితంబగు గృహంబున - నర్చకునుంచి - విధిపూర్వంబున కుంభాభిషేకమహాభిషేకాదులం జేయించి - మహాదేవపూజార్థంబై సౌవర్ణమయంబులగు భూషణంబులననేకవిధంబులగు పంచలోహపాత్రంబుల మహార్హంబులగు వస్త్రములనొసంగి పూజాదులం జేయించి ప్రహృష్టాంతరంగుడై యామహాదేవు భక్తిపూర్వకంబుగ [illegible] ఓయగస్త్యేశా! నీవు - ఆనందవల్లీ

భగవతే రుద్రాయ చక్రవర్తినే॥ గజాననమహాసేనపుత్రద్వయవిరాజిత। నమో దేవాదిదేవాయ యోగినాంపతయే నమః॥ ఈశ త్వదీయచరణాంబుజచింతనేన నిర్ధూయ భాస్కరసుతాద్భయమాశు శంభో। నిత్యత్వమాశుగతవాన్ సమృకండుపుత్రః కిం వా న సిద్ధ్యతి తవాశ్రయిణాం వరేశ। నమస్తే గిరిజానాథ కైలాసనిలయావ్యయ గంగాధర విరూపాక్ష రక్ష మాం సతతం శివ॥ ఇతి స్తుత్వా మహాదేవం భక్త్యా చ పరయా యుతః - ఆనందవల్లీం నందీశం గజాననకుమారకౌ। అన్యాంశ్చ భగవద్భక్తాన్ స్తుత్వా స్తోత్రైరనేకధా। తదీయానుగ్రహం ప్రాప్య పూజయిత్వా చ భూసురాన్। ఆశిషస్తేభ్య ఆసాద్య సంహృష్టహృదయస్సుధీః। అగస్త్యేశ్వరపూజాయాః నైవేద్యార్థం నిరంతరం। దత్త్వా ధనం చ భూమిం చ తదా

ప్రాణేశుండవు - నీలకంఠుండవు మహాదేవుండవు పాపహారివి కాంచీమండలమధ్యస్థభాస్కరక్షేత్రనివాసివి స్వపదాంబుజభక్తార్తిహరుండవు - ఇంద్రాద్యమరబృంద సేవితపదాంబుజుండవు కపర్దివి గజాననమహాసేనపుత్రద్వయవిరాజితుండవు దేవాదిదేవుండవు యోగిపతివి గిరిజానాథుండవు - కైలాసనిలయుండవవ్యయుండవు గంగాధరుండవు విరూపాక్షుండవు. త్వదీయచరణాంబుజ చింతనంబు చే మృకండుతనయుండు యమునివలని భయంబు బాసి శాశ్వతుండయ్యె నిన్నాశ్రయించువారలకసాధ్యం బెద్దియును లేదు - ఓయీశా వరేశా - నీకనేకవందనంబులని యివ్విధంబున స్తోత్రంబు చేసి యానందవల్లీ నందీశ గణేశ షణ్ముఖాదులను ననేకవిధంబుల - స్తుతించి తదనుగ్రహంబునొంది బ్రాహ్మణజనంబులం బూజించి వారలయాశీర్వచనంబులం బొంది సమ్మోదంబునొంది శ్రీ ఆనందవల్లీ సమేతాగస్త్యేశ్వరస్వామివారికి కొంతధనంబొసంగి కొంతభూమియుం దీసియిచ్చి - అందువలననగస్త్యేశు వరుసంబడి నిత్యపూజా నైవేద్యాదులం జరిపించు

దాయేవ కాగయ్యా। శివస్య తత్సంగసంప్రీతస్సివపూజాం స్వజాముదా॥ కథా నిస్పృహః శ్రీ సదానందకల్లోల సమేతాగస్త్యేశ్వ ...ల
యం గత్వా॥ తస్పదస గసీకు హేమనసిద్ధ్యాయ అగస్త్య ఋభిసంకలా రామేశ్వరం గత్వా తత్ర స్య పుణ్యతీర్థోదకాన్యా
నీయాసజ్జనై గంగానదీజలాన్యానీయ్యా అగస్త్యేశ్వర మహాలింగస్య మహాభిషేకార్థం ఇతి మనసి నిశ్చిత్య రక్తాక్షి సంవత్స
రమార్గశిరమాసే శ్రీ జనన్నీమాతులకుటుంబానుజబంధుసహిత పురోహితాది భూసురవర్గి వారైస్సమేతః సేతుయాత్రాం
ప్రస్థాప్య శ్రీరంగజంబుకేశ్వరాది పుణ్యక్షేత్రాని సేవయా దేవీపట్టణమార్గేణ నవపాషాణం గత్వా తత్ర స్నాఘ, శంనవ
గ్రహాంశ్చ పూజయిత్వా సేతుమూలే చక్రతీర్థే చ స్నాత్వా శ్రీ రామేశ్వరం ప్రాప్య తత్ర లక్ష్మణతీర్థే విధిపూర్వకం స్నానం
కృత్వా సేతుమాధవం నత్వా గదనుగ్రహం ప్రాప్య సేతుం దృష్ట్వా త్రిరేకనవద్విధా ... కాను వాడక పూర్వక ప్రాయశ్చిత్త

చునుండి యొక్క సముదాయంబున నాయాలయంబున కుంభకోణంబు తత్పదకాలంబుల నానంబున సంశోదలంబుచు అగస్త్య మహా
మునింభజింపుచు సేతుయాత్రకుంబోయి యచటంగల పుణ్యతీర్థోదకంబులం దెచ్చి సజ్జనుల చే గంగానదీజలంబులం దెప్పించి
యగస్త్యేశ్వర మహాలింగంబున మహాభిషేకంబు జేయ వలయునని మనంబున నిశ్చయించి రక్తాక్షి సంవత్స రమార్గ
శిరమాసంబున శ్రీ జననీ మాతులకుటుంబానుజబంధుసహిత పురోహితాది భూసురవర్గ కరి వారసమేతులై సేతుయాత్రా
కుంబయనంబై శ్రీరంగంబు జంబుకేశ్వరంబు మొదలగు పుణ్యక్షేత్రంబుల సేవింపుచు దేవీపట్టణమార్గంబున నవపాషా
ణంబు జేరి యచటనుండు విఘ్నేశుని నవగ్రహంబులం బూజించి సేతుమూలంబున నుచక్రతీర్థంబున స్నానంబు జేసి శ్రీరా
మేశ్వరంబునకరిగి యందు లక్ష్మణతీర్థంబున విధిపూర్వకంబుగ స్నానంబాచరించి సేతుమాధవుం బూజించి నమస్కరించి త
ననుగ్రహంబునొంది సేతుదర్శనంబు గావించి యాతీరంబున పరివద్విధాయ కానువాడక పూర్వక ప్రాయశ్చిత్తహోమా
మలనొనర్చి శుద్ధింబొంది బ్రాహ్మణులం బూజించి వారలయనుజ్ఞచే నచటనయిదుదినంబులుండి మరల రామేశ్వరంబు జేరి

మోహాదీన్ కృత్వా శ్రద్ధం ప్రశస్త బ్రాహ్మణాన్ సంపూజయిత్వా తేషామాజ్ఞయా తత్ర స్నానం కుర్వన్ పంచదినాన్యుషిత్వా పునః రామేశ్వరం ప్రాప్య సేతుమాధవాయుతం స్నాత్వా సమేతం తత్ర స్థితేషు క్షేత్రాలవరద పాపవినాశాఖ్యసీతా సరోవర మంగళతీర్థామృతవాపీ బ్రహ్మకుండ హనూమత్కుండాగస్త్య తీర్థ రామతీర్థ జటాతీర్థాగ్ని తీర్థ సర్వతీర్థ శివతీర్థ శంఖతీర్థ యమునాగంగాతీర్థ గయాతీర్థ కోటితీర్థ సాధ్యామృత తీర్థ మానసతీర్థ ఋణవిమోచన తీర్థ నలతీర్థ సుగ్రీవతీర్థ కపితీర్థాంగదతీర్థ నిర్దిష్టకుండ తీర్థాదితీర్థేషు వగంధమాదన పర్వతస్థితేషు తీర్థేషు స్నానం కుర్వన్ పితృకార్యాణి సర్వాణ్యపి సకలకలికలుష కర్షణం రామనాథేశ్వరం దర్శనం కృత్వా పూజోత్సవాదీన్ కారయిత్వైవమస్తౌషీత్ ॥ శ్లో॥ యస్యశ్రీ గుణమాదే ... జగన్నాత్ త్రయాయా ... తమహం శరణం వందే రామనాథ మహాపతిం

సేతుమాధవుని కుపస్థానంబు గావించి భాగ్యస్నానమేతంబైన చటంగల క్షేత్రాళవరదంబు పాపవినాశాఖ్యంబు సీతాసరోవరంబు మంగళ తీర్థంబు అమృతవాపికయు బ్రహ్మకుండంబు హనూమత్కుండం బగస్త్యతీర్థంబు రామ తీర్థంబు జటాతీర్థంబు అగ్నితీర్థంబు పంచతీర్థంబు శివతీర్థంబు శంఖతీర్థంబు యమునాతీర్థంబు గంగాతీర్థంబు గయాతీర్థంబు కోటితీర్థంబు సాధ్యనామామృతతీర్థంబు మానసతీర్థంబు ఋణవిమోచనంబు నల తీర్థంబు సుగ్రీవతీర్థంబు కపితీర్థంబు అంగదతీర్థంబు మునితీర్థంబు క్షీరకుండంబు మొదలగు తీర్థంబులను మరియును గంధమాదనంబున గల తీర్థంబులను స్నానంబు జేసి పితృకార్యంబులం గావించి సకలకలికలుషశమనంబగు రామ నాథదర్శనంబు జేసి పూజోత్సవాదులం గావించియు రామనాథుని విధంబున స్తుతించె నం. శ్రీ రామనాథేశ్వరా జగజ్జననియు త్రియుగయాత్మయు ... ఏ మహాదేవుని త్రయి వేల్పయునిన్నే ప్రశస్తంబైన ... స్పృశించ ... సంసార ... కార్యంబున ...

దృష్ట్వాపి రామేశ్వర మేకదాపి స్పృష్ట్వా నమస్కృత్య భవంతమీశ పునర్నగర్భం సనరః ప్రయాయా
త్కింత్వద్ద్వయం తే లభతే స్వరూపం। శ్రీరామనాథేశ్వర గూఢమేతదవ్యక్తభూతం పరమేశతత్వం త్వత్పాదమూలం భ
జతాం నృణాం యో సేవాం ప్రకుర్వం హి తేపి ధన్యాః। రామనాథ తవపాద సేవినాం కిం వ్రతైరుత తపోభిరధ్వరైః వేదశా
స్త్రజపచింతయా చ కిం స్వర్గసింధుపయసా చ కిం ఫలం॥ ఇతిస్తుత్వా మహాదేవం తత్రస్థితపండితాన్పూజితవాన్। తేపి
సేతుమాహాత్మ్యం సార్ధముక్త్వేదమూచుః। ఏతన్మాహాత్మ్యం సర్వజనదుర్లభం। అస్య శ్రవణపఠనమాత్రేణజనా
నాం సకలపాపనివారణం సంసారసాగరోత్తారణం హరిహరభక్తిః ధర్మార్థకామమోక్షపురుషార్థాః వినయవిజ్ఞానసం
పత్తయః సర్వపుణ్యఫలం సేతుస్నానఫలం చ సంభవంతి। ఏతన్మాహాత్మ్యపుస్తకం యస్య గృహే తిష్ఠతి తస్య భూతభేతాళా
దిభయాని శూన్యాంగారకోపద్రవాః చోరబాధాశ్చ న భవంతి॥ తస్య గృహం రామసేతుసమం భవతి। తత్ర బ్రహ్మావిష్ణ్వాది

అద్వయంబగు నీ స్వరూపంబు నొందు నీ పాదంబుల భజించువారల సేవించువారలు ధన్యులు ఇది గూఢంబగు
పరమేశతత్వంబు- నిన్ను సేవించువారలకు తపంబులు యజ్ఞంబులు వేదశాస్త్రజపంబు లేల- నిన్ను శరణంబు నొందెదనని స్తో
త్రంబు గావించి యచట నుండు పండితులం బూజించినవారలు సేతుమాహాత్మ్యంబు సార్థంబుగ వచించి యిమ్మహాగ్రంథంబె
ల్లజనులకు లభించుట- దుర్లభంబని యేతచ్ఛ్రవణమాత్రంబున జనంబులకు సకలపాపనివారణంబును సంసారసాగ
రోత్తారణంబును హరిహరభక్తియు ధర్మార్థకామమోక్ష చతుర్విధపురుషార్థంబులు వినయ విజ్ఞానసంపత్తులు సర్వ
పుణ్యఫలంబును- సేతుస్నానఫలంబును గల్గు- యేనరుని గృహంబున నీ సేతుమాహాత్మ్యపుస్తకంబుండు నాతనికి భూతభేతా
ళాదిభయంబులు శూన్యాగారకగ్రహోపద్రవంబులు- చోరబాధలు గలుగవు • యాతని గృహంబు రామసేతుసమంబు-
అందు బ్రహ్మవిష్ణ్వాదులుండుదురు - త్రిలోకంబు [illegible] లకు ఇతిస్మృతీతిహాసపురా

దేవాః త్రిలోకాశ్చవసంతి। బహుభాషణైః కిం సకలశ్రుతిస్మృతీతిహాసపురాణాదిషు సేతుమాహాత్మ్యముత్తమోత్తమ
మితి మునీంద్రాః ప్రవదంతి- అస్య ప్రభావం జ్ఞాతుం చతుర్ముఖోప్యశక్తః- ఏవం పడితా ఉచుః- తతస్సూరాసుబ్బయ్యా నామ
కోవణిక్ఛ్రేష్ఠః- అగస్త్యమహామునిరేతద్బ్రాహ్మణరూపేణాగత్యాస్మాకం రహస్యం సేతుమాహాత్మ్య మువదిష్టవాన
భూత్ ఇత్యానందంప్రాప్య ఏషగ్రంథ ఆంధ్రతాత్పర్యేణ సాకం ముద్రయిత్వా ప్రకటితో యది లోకోపకారః విశేషఫలంకీ
ర్తిశ్చభవతీతి మనసి నిశ్చిత్య- అనుజేన లక్ష్మీనారాయణేనాలోచ్య స్వనగరం ప్రతి ప్రస్థాప్యధర్భశయన మధురా కుంభ
ఘోణ వైద్యనాథేశ్వర చిదంబరాది పుణ్యతీర్థాని సేవయన్ కతిపయదినేషు స్వనగరం ప్రాప్య నానాదేశేభ్యస్సేతుమాహా
త్మ్యగ్రంథాని ఆనీయ పండితైః పరిష్కృత్యాంధ్రతాత్పర్యం కారయిత్వా- తేన సంయోజ్య- ముద్రాక్షరైర్ముద్రయి
త్వా కస్మింశ్చిత్పుణ్యదినే శ్రీమదానందవల్లీ సమేతాగస్త్యేశ్వరస్వామినః సేతుతీర్థానీతైస్తోయైస్సజ్జనైరానీతైర్గంగా

కాహులయం దెల్ల సేతుమాహాత్మ్యంబుత్తమోత్తమంబని సకలమునీంద్రులు వచింపుదురు - తత్ప్రభావం బెఱుంగింపనలు
వక్త్రైననలవి గాదని పండితు లెఱుంగింపవినిసూరా॥ సుబ్బయ్య-అగస్త్యమహామునీంద్రుండీబ్రాహ్మణరూపంబున నరుదెంచి
మనకీరహస్యంబగు సేతుమాహాత్మ్యం బెఱుంగించెనని యానందంబునొందియిమ్మహాగ్రంథం బాంధ్రతాత్పర్యసహితంబు
గా నచ్చు వేయించి ప్రచురింపం జెసిన లోకోపకారంబును విశేషఫలంబును కీర్తియుంగల్గునని మనంబున నిశ్చయించి యనుజుం
డగు లక్ష్మీనారాయణుంగూడి యోచించి స్వనగరంబునకుం బయనంబై దర్భశయనంబు మధురయు కుంభఘోణంబు వై
ద్యనాథేశ్వరంబు చిదంబరంబు మొదలగు పుణ్యతీర్థంబుల సేవింపుచు గొన్ని దినంబులకు స్వనగరంబుఁ జేరి- నానాదేశంబుల
నుండి యా సేతుమాహాత్మ్యగ్రంథంబనేక ప్రతులం దెప్పించి పండితులచే పరిష్కృతంబు గావించి యాంధ్రతాత్పర్యము
జేయించి యచ్చు వేయించి యొకానొక పుణ్యదినంబున శ్రీమదానందవల్లీసమేతాగస్త్యేశ్వర స్వామివారికి సేతుతీర్థానీతం

జలైశ్చ భ్రాతృయుతో మహాభిషేకం కారయిత్వా-పూజాదీన్విధాయైవం స్తోత్రం కృతవాన్-శ్లో॥ శ్రీనాథపద్మజముఖామ
రవందితాయ శ్రీవప్రియాయ గిరిరాజసుతాసఖాయ శర్వాయ సర్వజగదుద్భవకారణాయ-ఆగస్త్యధామనిలయాయ న
మశ్శివాయ॥౧॥ సంపత్ప్రదాయ సరసీరుహనేత్ర నేత్ర పద్మార్చితాంఘ్రియుగళాయ సదాశివాయ। సచ్చిత్సుఖా
య సనకాదిహృదాలయాయ॥౨॥ కామారయే భువనభీకరకాలకూటకాలాభ్రకాంతికమనీయశిరోధరాయ। కాలాంత
కాయ కలికల్మషవారణాయ ఆగస్త్యధామనిలయాయ నమశ్శివాయ।౩॥ లంకేశబాణసుయశాపతివాసుదేవషంభోర్థసూ
నువరదాయ సతీయుతాయ। లంబోదరేంద్రతతనయావరసంశ్రితాయ॥ ఆగస్త్యధామనిలయాయ నమశ్శివాయ॥౪॥
హ్రీంకారబీజనిలయాయ హరిప్రియాయ హంసార్ధచింతకహృదంబుజమధ్యగాయ చూడామణీకృతశశాంకకళాంకు
య-ఆగస్త్యధామనిలయాయ నమశ్శివాయ॥౫॥ అగస్త్యమునీంద్రకృత ప్రతిష్ఠమమోఘతత్పూజననిత్యతృప్తం।ఆగ

బులగుతో యంబులసజ్జనులచేఁదెప్పింపంబడిన గంగాజలంబుల భ్రాతృయుతుండై మహాభిషేకంబు గావించి పూజా
దులం జేయించియివ్విధంబున స్తుతించె-శ్రీనాథపద్మజముఖామరవందితుండును-శ్రీదప్రియుండును-గిరిరాజసుతాసఖుండు
ను-సర్వజగదుద్భవకారణుండును సంపత్ప్రదుండును సరసీరుహనేత్రనేత్ర పద్మార్చితాంఘ్రియుగళుండును-
సచ్చిత్సుఖుండును సదాశివుండును సనకాదిహృదాలయుండును-కామారియు భువనభీకరకాలకూటకాలాభ్ర
కాంతకమనీయశిరోధరుండును కాలాంతకుండును కలికల్మషనివారియు లంకేశబాణసుయశాపతివాసుదేవషంభోర్థసూ
నువరప్రదాయియు సతీసమేతుండును-లంబోదరేంద్రతనయావరసంశ్రితుండును - హ్రీంకారబీజనిలయుండును హరిప్రి
యుండును -హంసార్ధచింతకహృదంబుజమధ్యగుండును చూడామణీకృతశశాంకకలాంధరుండును అగస్త్యమునీంద్ర
ప్రతిష్ఠితుండును-తత్పూజననిత్యతృప్తుండును-అగస్త్యధామనివాసియు యానందవల్లీసఖుండు నీయగస్త్యేశుననేకవంద

స్త్యైధామ స్థమగస్త్యనాథమానందవల్లీసఖమాశ్రియామః॥ ౭ ॥ హాలాస్యవాసీమీనాక్షీసుందరేశో దయానిధిః। ఆనందవల్ల్యగస్త్యేశరూపేణాత్రవిరాజతే॥ అగస్త్యేశాష్టకం పుణ్యమనుచింతయతాం సదా। అనంతదాయినే భూయాదగస్త్యేశాయ మంగళం ॥ ఏవంస్తుత్వా మహాదేవసన్నిధౌ ముద్రితసేతుమాహాత్మ్యపారాయణం కారయిత్వా భ్రాతృబంధుసమేతస్సంతుష్టమనాస్సన్ అత్రైవం ప్రతిదినం బ్రాహ్మణోత్తమైర్వేద పారాయణం కర్తవ్యమితి మనసి నిశ్చిత్య తదర్థం బ్రాహ్మణానానీయ తేషాం గృహాణి కారయితుమారభ్య భూరూపజీవనం విధాయ బ్రాహ్మణాన్ పూజయిత్వా తేషామాశీర్వచనాని ప్రతిగృహ్య సేతుయాత్రాఫలసిద్ధిం ప్రాప్య - శ్రీమదానందవల్లీసమేతాగస్త్యేశ్వరస్వామినః ప్రీతయే శిష్టజనానాం పారాయణార్థం సహస్రసంఖ్యాక సేతుమాహాత్మ్యగ్రంథాన్ దాతుం నిశ్చయం చకార....

శ్రీరామనాథాయనమః-

నంబులు హాలాస్యనివాసియు దయానిధియగు మీనాక్షీసుందరేశ్వరుండీరూపంబున నిచటం బ్రకాశించుచుండు నీయగస్త్యేశాష్టకంబు నిరంతరంబు పఠించువారలకనంతసుఖంబులొసంగుచుండెడు నగస్త్యేశునకు మంగళంబగు నియివ్విధంబున స్తోత్రంబుజేసి యా దేవదేవు సన్నిధానంబున ముద్రిత సేతుమాహాత్మ్యంబు పారాయణంబుఁ జేయించి - భ్రాతృబంధుసమేతుండై సంతోషంబు నొంది యిట్లు యిచట నిరంతరంబు వేదపారాయణంబుఁ జేయించుట యుక్తంబని మనంబున నిశ్చయించి యందుకుం దగిన బ్రాహ్మణోత్తముల నిర్ణయించి - వారలకు గృహంబుల గట్ట నారంభించి భూరూపంబగు జీవనం బేర్పరచి బ్రాహ్మణజనంబులం బూజించి వారల యాశీర్వచనంబులం గ్రహించి - సేతుయాత్రాఫలసిద్ధిఁ బొంది - శ్రీ - శ్రీ - శ్రీ - ఆనందవల్లీసమేతాగస్త్యేశ్వరస్వామివారికి - ప్రీతిగ శిష్టజనంబులకు పారాయణంబుఁ జేయుటకై వేయి సేతుమాహాత్మ్యగ్రంథంబుల నివ్వవలయునని నిశ్చయించిరి.

శ్రీరామనాథేశ్వరాయనమః.

శ్రీ గురుపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీస్కాందపురాణాంతర్గత సేతుమాహాత్మ్యప్రారంభః.

వ్యాసం వసిష్ఠనప్తారం శక్తేః పౌత్రమకల్మషమ్ ।
పరాశరాత్మజం వందే శుకతాతం తపోనిధిమ్॥
వ్యాసాయ విష్ణురూపాయ వ్యాసరూపాయ విష్ణవే।
నమో వై బ్రహ్మనిధయే వాసిష్ఠాయ నమో నమః॥

నైమిశాఖ్యే మహారణ్యే మునయశ్శౌనకాదయః । అష్టాంగయోగనిరతా బ్రహ్మజ్ఞానైకతత్పరాః॥ ౧ ॥ మహాతపా మహాత్మానో నిర్ద్వంద్వా బ్రహ్మవాదినః । ధర్మజ్ఞా అనసూయాశ్చ సత్యవ్రతపరాయణాః ॥ ౨ ॥ జితేంద్రియా జితక్రోధాస్సర్వభూతహితేరతాః । యజంతః పరయా భక్త్యా విష్ణుమాద్యం జగద్గురుం ॥ ౩ ॥ ఉగ్రతేజోమయం విష్ణుమవ్యయం తన్న సనాతనం । అనీర్ష్యాస్సర్వధర్మజ్ఞా లోకానుగ్రహతత్పరాః ॥ ౪ ॥ నిర్మమా నిరహంకారాః పరేశగతమానసాః॥ అస్తకామా వివృజినాశ్శమాదిగుణతత్పరాః ॥ ౫ ॥ కృష్ణాజినోత్తరీయాస్తే జటిలా బ్రహ్మచారిణః । గృణంతః పరమం బ్రహ్మ జగచ్చక్షుస్సమాజసః ॥ ౬ ॥ సర్వ [illegible] తపస్తేపుర్మహాపుణ్యే నైమిశే ముక్తిదా

యుని ॥౭॥ యజ్ఞైర్యజ్ఞపతింకేచిత్ జ్ఞానైర్జ్ఞానాత్మకంపరే। కేచిచ్చపరయాభక్త్యా నారాయణమపూజయన్ ॥౮॥ ఏకదాతేమహాత్మానస్సమాజంచక్రురుత్తమం॥ధర్మార్థకామమోక్షాణాముపాయాన్జ్ఞాతుమిచ్ఛవః ॥౯॥కథయంతోమహాపుణ్యాఃకథాఃపాపప్రణాశినీః। ముక్తింముక్తైరుపాయంతేకథయంతఃపరస్పరం॥ ౧౦॥ షడ్వింశతిసహస్రాణామృషీణాంభావితాత్మనాం। తేషాంశిష్యప్రశిష్యాణాంసంఖ్యావక్తుంనశక్యతే ॥ ౧౧ ॥ అత్రాంతరేమహావిద్వాన్వ్యాసశిష్యోమహామునిః।ఆగమన్నైమిశారణ్యంసూతఃపౌరాణికోత్తమః॥౧౨॥* * * * * * * * * * **

తాత్పర్యము॥ శ్రీమన్నిఖిలమహీమండలంబునంగల క్షేత్రంబులలోనుత్తమంబును ముక్తిప్రదంబునునగు నైమిశారణ్యంబను పుణ్యక్షేత్రంబున- అష్టాంగయోగనిరతులును- బ్రహ్మజ్ఞానతత్పరులును- మోక్షాపేక్షగలవారును- మహాత్ములును- మదరహితులును- బ్రహ్మవాదులును- ధర్మజ్ఞులును- అసూయారహితులును- సత్యవ్రతులును- జితేంద్రియులును- జితక్రోధులును- సర్వభూతహితంబుగోరువారును- ఆదిపురుషుండును- తేజోరూపుండును- సనాతనుండునునగు విష్ణుదేవునింబూజించుచుండెడువారును సర్వధర్మజ్ఞులును- లోకానుగ్రహతత్పరులును- మమతలేనివారును- నిరహంకారులును- పరబ్రహ్మసంసక్తమానసులును- జటావంతులును- బ్రహ్మచారులును- సూర్యసమాన తేజోవంతులును- సకలాగమపారగులును- సకలశాస్త్రార్థతత్వజ్ఞులును- యజ్ఞంబులచే యజ్ఞేశ్వరుని జ్ఞానంబులచే జ్ఞానాత్మకుని పరమభక్తిచే శ్రీమన్నారాయణునిం బూజించువారును- ధర్మార్థకామమోక్షోపాయంబులం గోరుచుండెడువారును- పాపప్రణాశనంబులు పుణ్యంబులునగు కథలం బరస్పరంబు జెప్పుచు ముక్త్యుపాయంబుగోరుచుండెడువారును- అనేకశిష్యప్రశిష్యులతోం గూడియుండువారును నగు- ఇరువదియాఱువేల శౌనకాదిమహామునులు తపంబుం జేయుచునొకానొకదినంబున సమాజంబు జేసియుండు సమయంబున- వ్యాసశిష్యుండును- పౌరాణికోత్తముండును విద్వాంసుండునునగు సూతుండచటికేతెంచెను. ౧౨॥.................

తమాగతంమునిర్దృష్ట్వా జ్వలంతమివపావకం అర్ఘ్యాద్యైఃపూజయామాసుర్మునయఃశౌనకాదయః ॥ ౧౩ ॥ సుఖోప
విష్టంతంసూతమాసనేవరే మేసభేప్రచ్ఛన్పరమంగుహ్యంలోకానుగ్రహకాంక్షయా ॥ ౧౪ ॥ ఋషయః॥ సూతధర్మార్థతత్త్వ
జ్ఞస్వాగతంమునిపుంగవ। శ్రుతవాంస్త్వంపురాణాని వ్యాసాత్సత్యవతీసుతాత్ ॥ అతస్సర్వపురాణానామర్థజ్ఞోసిమ
హామునే। కానిక్షేత్రాణిపుణ్యాని కానితీర్థానిభూతలే॥ కథంవాలభ్యతేముక్తిర్నరాణాంభవసాగరాత్ కథంహరిహ
రౌవాపినరాణాంభక్తిప్రజాయతే॥ కేనవాసిధ్యతిఫలంకర్మణస్త్రివిధాత్మనః। ఏతచ్చాన్యచ్చనస్సర్వంకృపయావదసూతజ
బ్రూయుస్స్నిగ్ధాయశిష్యాయ గురవోగుహ్యమప్యుత। ఏవంపృష్టస్తదాసూతో నైమిశారణ్యవాసిభిః। వక్తుంప్రచక్రమేన
త్వావ్యాసంస్వగురుమాదితః ॥ ౧౫ ॥ శ్రీసూతః॥ సమ్యక్పృష్టమిదంవిప్రాయుష్మాభిర్జగతోహితమ్। రహస్యమేతద్వ్య

తా॥ ఆఋషిశ్రేష్ఠులు- ప్రజ్వలించునగ్నిహోత్రసమాన తేజుండగు నాసూతునినర్ఘ్యాదులచేఁ బూజించిశుభకరం
బైనయాసనంబునసుఖోపవిష్టుండగునతనిం గాంచిలోకానుగ్రహకాంక్షగలవారగుచునిట్లనిరి,- ఓసూతుండా. నీవు
సాత్యవతేయువలనసకలపురాణంబులనువిన్నవాఁడవుసకలధర్మార్థంబులఁ దెలిసిన వాఁడవుగాననీకుంగోచరంబుగా
నివిషయంబొకటియుంగలుగదు - ఈభూమండలంబునఁ నేయే క్షేత్రంబులేయే తీర్థంబులు పుణ్యకరంబులు - జనం
బులకుభవసాగరంబువలనముక్తియెవ్విధంబునఁగలుగును భగవత్పాదంబులయందుభక్తి దేనిచేజనించు త్రివిధంబగు కర్మ ఫలం
బెద్దానివలనంగలుగునివి యన్నియుమాకువిశదంబులుగాఁ గృపంజెప్పుమాలోకంబున శిష్యాసవంతులగు గురువులు
శిష్యులకతిరహస్య విషయంబులఁగూర్చుపదేశింపుచున్నారుగదాయనివేడినసూతుండు పరమహర్షపరిపూర్ణ
హృదయుండై స్వగురువందనంబొనరించిచెప్పనుపక్రమించెను.౧౫. ఓబ్రాహ్మణోత్తములారా లోకంబున మహితంబగు
విషయంబడిగితిరి- ఈరహస్యం బెవ్వరికిన్నీ దేనిని జెప్పనివాఁడనుగాను మాకుఁజెప్పుచున్నాఁడను

ష్మాకం తత్త్వా మిశ్శృణుతాదరాత్ ॥౨౦॥ మయానోక్తమిదంపూర్వంకస్యాపి మునిపుంగవాః । మనోనియమవ్యపి ప్రేమ
ద్వాశ్శృణుధ్వం భక్తిపూర్వకమ్ ॥౨౧॥ అస్తి రామేశ్వరం నామ రామసేతౌ పవిత్రితమ్। క్షేత్రాణామపి సర్వేషాం తీర్థానా
మపి చోత్తమమ్ ॥౨౨॥ దృష్టమాత్రేణ తత్సేతౌ ముక్తిస్సంసారసాగరాత్ ॥ హరే హరౌ చ భక్తిస్స్యాత్తథా పుణ్యసమృద్ధితా
కర్మణస్త్రివిధస్యాపి సిద్ధిస్స్యాన్నాత్ర సంశయః ॥౨౩॥ యో నరో జన్మమధ్యే తు సేతుం భక్త్యా విలోకయేత్ । తస్య పుణ్యఫలం
వక్ష్యే శృణుధ్వం మునిపుంగవాః ॥౨౪॥ మాతృతః పితృతశ్చైవ ద్వికోటికులసంయుతః। నిర్విశ్య శంభునా కల్పాంతం తతో మోక్షం
సమశ్నుతే ॥౨౫॥ గణ్యంతే పాంసవో భూమౌ గణ్యంతే దివి తారకాః। సేతుదర్శనజం పుణ్యం శేషేణాపి న గణ్యతే ॥౨౬॥
సమస్తదేవతారూపస్సేతుర్విప్రాః ప్రకీర్తితః। తద్దర్శనవతః పుంసః కః పుణ్యం గదితుం క్షమః ॥౨౭॥ దృష్టే సేతౌ నరో వి
ప్రాః సర్వయాగకరస్స్మృతః। స్నాతశ్చ సర్వతీర్థేషు తపో తప్యత చాఖిలమ్ ॥౨౮॥ సేతుం గచ్ఛేతి యో బ్రూయాద్యం కం

తా॥ మనశ్చంచలంబుమాని భక్తిపూర్వకంబుగా నాకర్ణింపవలయునని యిట్లనియె -౨౧॥ -శ్రీరామునిచే నిర్మింపఁబడి
న సేతువుచేఁ బవిత్రంబును సకలక్షేత్రోత్తమంబును- సర్వతీర్థశ్రేష్ఠంబునునగు - రామేశ్వరంబనునొక క్షేత్రంబుగల
దు - ఆసేతు దర్శనంబుచే సంసారసాగరోత్తారణంబును హరిహరభక్తియు - పుణ్యసమృద్ధియు - త్రివిధంబగు కర్మ
ఫలంబును జనంబులకుం గలుగు - సందియంబులేదు ॥ ఎవ్వండైన నిజజీవితకాలమధ్యంబున- భక్తిపూర్వకంబుగా సే
తుదర్శనంబొనరించునో యతండు- పితృమాతృకులకోటిసమేతుండై యీశ్వరసన్నిధానంబుననొక కల్పపర్యంతంబు నివ
సించు - భూపరాగంబులఁ దారకంబుల లెక్కింపనలవియగుంగాని సేతు దర్శనంబు వలనం గల్గుపుణ్యంబు లెక్కింప
నాదిశేషునకైనం దరంబు గాదు - సమస్తసదేవతారూపంబగు సేతు దర్శనంబొనరించు నరుని పుణ్యంబు గణింప
నెవ్వరికి శక్యంబు -౨౮- సమస్తతీర్థస్నానఫలంబులు సర్వయాగఫలంబులు సర్వతపః ఫలంబులు - సేతు

వాపి నరం ద్విజాః సోపి తత్ఫలమాప్నోతి కిము నైర్బహుభాషితైః॥౩౦॥ సేతుస్నానకరో మర్త్యస్సప్తకోటికులాన్వితః
సంప్రాప్య విష్ణుభవనం పునరావృత్తివర్జితమ్॥౩౧॥ మాతృతః పితృతశ్చైవ శతకోటికులాన్వితః కల్పత్రయం శంభుపదే స్థి
త్వా తత్రైవ ముచ్యతే॥౩౨॥ సేతుం రామేశ్వరం లింగం గంధమాదనపర్వతమ్ - చింతయన్మనుజస్సత్యం సర్వపాపైః ప్రము
చ్యతే॥౩౩॥ సేతుస్నాయీ నరోపి ప్రాక్ పంచపాతకవానపి మాతృతః పితృతశ్చైవ శతకోటికులాన్వితః కల్పత్రయం విష్ణుప
దే స్థిత్వా తత్రైవ ముచ్యతే॥౩౪॥ సేతుయాత్రాం కరిష్యేహమితి బుద్ధ్యా విచింతయన్ - గచ్ఛేచ్ఛతపదం యస్తు సర్వపాపైః
ప్రముచ్యతే॥౩౫॥ మహాపాపావస్థాం పాపాగారాం తథా వైతరణీం నదీం - శ్వభక్షం కాలసూత్రం చ సేతుస్నాయీ న పశ్యతి॥
౩౬॥ తప్తశూలం తప్తశిలాం పురీషహ్రదమేవ చ - తథా శోణితకూపం చ సేతుస్నాయీ న పశ్యతి ౩౭॥ శాల్మల్యారోహణం రక్త

ఏనరుండైన సేతుస్నానంబునకుం బోయెదనని వచించునతండు సర్వ ఫలంబులం బొందుబ
తా॥ పర్శనంబునం గలుగు ** హుభాషణంబేల నిందుకు సందియంబు లేదు. మఱియు. సేత్వవగాహనంబు జేయు మనుజుండు - సప్తకోటికులంబులంగూ
డి పునరావృత్తిరహితంబగు విష్ణులోకంబు నొందియచ్చటను: డి శంభులోకంబునకుం బోయి తత్సన్నిధానంబునం గల్పత్రయ
కాలంబు వసించు -: ఏమానవుండైన రామేశ్వరలింగంబును గంధమాదనపర్వతంబును దలంచునతండు సమస్తపాపంబు
లవలనం దొలంగు. పంచమహాపాతకంబులం జేసిననరుండైన సేతుస్నానం బొనర్చిన - పితృమాతృకులశతకోటిసమన్వితుం
డై చుం గల్పత్రయకాలంబు విష్ణుపదంబున వసించు. ఎవ్వండైన నిరంతరంబు సేతుస్నానంబునకుం బోవలయునని దలంచు
చుండునతండు సకలపాపంబుల నాశనంబు జేయు - మఱియును -: మహాపాపావస్థయు - పాపాగారంబును - వైతరణీనది
యును - శ్వభక్షంబును - కాలసూత్రంబును - తప్తశూలంబును - తప్తశిలయు - పురీషహ్రదంబును - శోణితకూపంబును - శా
ల్మల్యారోహణంబును - రక్తభోజనంబును - క్రిమిభోజనంబును - శ్వమాంసభోజనంబును - వహ్నిజ్వాలాప్రవేశనంబును -

భోజనం క్రిమిభోజనమ్ శ్వమాంసభోజనం చైవ వహ్నిజ్వాలాప్రవేశనమ్ ॥ ౩౮ ॥ శిలావృష్టి-వహ్నివృష్టిం నరకం మూత్రపా
నకమ్-క్షారోదకం చోష్ణతోయం నైయాత్యే శ్వవలోకకః ॥ ౩౯ ॥ అక్షశ్మిరశ్మోక్షణంచ నరకం క్షారసేచనమ్ ॥ ౪౦ ॥ పాషాణ
యంత్రపీడాంచ మరుత్ప్రపతనం తథా పురీషలేపనంచైవ తథా క్రకచధారణమ్ ॥ ౪౧ ॥ పురీషభోజనం రేతఃపానం సంధిష్వు
దాహనమ్ అంగారశయ్యాభ్రమణం తథా ముసలమర్దనమ్ ॥ ౪౨ ॥ ఏతాంశ్చ నరకాన్ప్రాప్తే సేతుస్నాయీ నపశ్యతి బ
హూనాం కాష్ఠయంత్రాణాం కర్షణం శస్త్రభేదనమ్ ॥ ౪౩ ॥ పతనోత్పతనంచైవ గదాదండనిపీడనమ్ గజదంతైశ్చ హన
నం నానాభుజగదంశనమ్ ॥ ౪౪ ॥ ధూమపానం పాశబంధం నానాశూలనిపీడనమ్ ముఖనాసికాయాంచ క్షారోదకనిషేచ
నమ్ ॥ ౪౫ ॥ క్షారాంబుపాననరకం తప్తాయస్సూచిభక్షణమ్ ఏతాన్హినరకాన్ధానయాంతి గతపాతకః ॥ ౪౬ ॥ క్షారాంబుపూర్ణ
రంధ్రాణాం ప్రవేశం మేహభోజనమ్ స్నాయుచ్ఛేదం స్నాయుదాహమస్థిచ్ఛేదనమేవచ ॥ ౪౭ ॥ శ్లేష్మాదనం పిత్తపానం

తా ॥ శిలావృష్టియు - వహ్నివృష్టియు - మూత్రపానంబును - క్షారోదకంబును - ఉష్ణతోయంబును - అక్షశ్మిరశ్మోక్షణంబును -
క్షారసేచనంబును - పాషాణయంత్రపీడయు - మరుత్ప్రపతనంబును - పురీషలేపనంబును - క్రకచధారణంబును - పురీష
భోజనంబును - రేతఃపానంబును - సంధిదాహనంబును - అంగారశయ్యాభ్రమణంబును - ముసలమర్దనంబును - బహుకా
ష్ఠయంత్రకర్షణంబును శస్త్రభేదనంబును పతనోత్పతనంబును - గదాదండనిపీడనంబును - గజదంతహననంబును - నా
నాభుజగదంశంబును - ధూమపానంబును పాశబంధనంబును - నానాశూలనిపీడనంబును - ముఖనాసికా క్షారోదకనిషేచనం
బును - క్షారాంబుపానంబును - తప్తాయస్సూచీభక్షణంబును క్షారాంబుపూర్ణరంధ్రంబును - మేహభోజనంబును - స్నా
యుచ్ఛేదంబును స్నాయుదాహంబును - అస్థిఛేదనంబును - శ్లేష్మాదనంబును - మహాతిక్తనిషేవణంబును - అత్యుష్ణతై
లపానంబును - దశనమర్దనంబును - తప్తాయశ్శయనంబును - కషాయోదకపానంబును - క్షారోదకపానంబును స్వ్యక్షసిక్త

హోత్తిక్తనిషేవణమ్ అత్యుష్ణతైలపానం చ తథా దశనమర్దనమ్ ॥ ౧౮ ॥ ప్రాయశ్చ శయనం చైవ వసంత ప్తాంబుసేచనమ్ క్షారోదకపానం చ పానం క్షారోదకస్య చ ॥ ౧౯ ॥ అత్యుష్ణసికతాస్నానం తప్తపాషాణభోజనమ్ సూచిప్రక్షేపణం చైవ నేత్రయోర్నఖసంధిషు ॥ ౨౦ ॥ శిశ్నచ్ఛేదనం చైవ వృషణయోర్భారస్య బంధనమ్ వృక్షాగ్రాత్పతనం చైవ దుర్గంధపరిపూరితమ్ ॥ ౨౧ ॥ తీక్ష్ణధారాస్త్రశయ్యాం చ రేతఃపానాదికం తథా ఇత్యాదినరకాన్సర్వాన్ సేతుస్నాయీ న పశ్యతి ॥ ౨౨ ॥ సేతుం సైకతమధ్యస్థే తే తత్సంఖ్యా స్మృతాః యావంతః పాంసవో లగ్నాస్తస్యాంగే ద్విజసత్తమాః తత్తావద్బ్రహ్మహత్యానాం నాశస్స్యాన్నాత్ర సంశయః ॥ ౨౩ ॥ సేతుమధ్యస్థవాతేన యస్యాంగం స్పృశ్యతేఽఖిలం సురాపానాయుతం తస్య తత్క్షణాదేవ నశ్యతి ॥ ౨౪ ॥ దర్శనం తేఽస్య కేశానాం ప్లవనాత్సేతుమధ్యతః గురుతల్పాయుతం తస్య తత్క్షణాన్నశ్యతి ॥ ౨౫ ॥ స్నాత్వా చ సేతుమధ్యే పస్నానం కుర్యాద్ద్విజోత్తమాః మహాపాతకసంసర్గదోషస్తస్య లయం వ్రజేత్ ॥ ౨౬ ॥

త ॥ స్నానంబును తప్తపాషాణభోజనంబు నేత్రములసంధిని సూచీప్రక్షేపణంబు శిశ్నచ్ఛేదనంబు వృషణములయందు భారబంధనంబు వృక్షాగ్రపతనంబు దుర్గంధపరిపూరితంబును తీక్ష్ణధారాస్త్రశయ్యయు రేతఃపానంబును ఇవి మొదలగునరకంబుల సేతుస్నాయియగు మనుజుండు సేతుదర్శనంబుజేసిననరుండును వీక్షింపరు ఏమనుజుడైన సేతుమధ్యస్థితసైకతప్రదేశంబులందు పాంసుపరిప్లుతశరీరుండై శయనించునట్టి శరీరంబున నెన్నిపరాగంబులు సక్తంబులగునన్ని బ్రహ్మహత్యాదిమహాపాతకంబులు నశించును సేతుమధ్యపవనంబె వనిశరీరంబుపై వీచునట్టి వాండు జేసిన సురాపానాద్యయుతపాతకంబులు తత్క్షణంబున నశించును నెవ్వండైన సేతుమధ్యంబున ప్లవనంబొనర్చునతండు గురుతల్పగామ్యనేకదురిత సమూహంబుల పెడలించు ఏమానవుండు స్నానంబు జేసిన దురితంబులడంచిపశ్చాత్తాపంబునొంది సేతువునకుం బోయి మజ్జనంబొనరించు నతండు మహాపాతకిసంసర్గాదులం బాసి కృతార్థులుండగు ॥ నేను ముత్తియంబులు సేతుమధ్యంబునస్థాపించుచు బహునతండు స్వర

యస్యస్థస్సేతుమధ్యే గృహస్థాపి సంపుత్రపౌత్రకైః స్వర్ణస్తేయాయుతః తద్వత్ క్షణాదేవ నశ్యతి॥౫౭॥ మార్గచ్ఛేదీ సాక్షి పాపకీయతి బ్రాహ్మణదూషకః। అత్యాశీ వేదవిక్రేతా పంచైతే బ్రహ్మఘాతకాః॥౫౮॥ బ్రాహ్మణాన్ స్వయమాహూయ యోదా స్యామీతి ధనాదికమ్। పశ్చాన్నాస్తీతి యో బ్రూతే తమాహుర్బ్రహ్మఘాతకమ్॥౫౯॥ పరిజ్ఞాయంతు లోధర్మాన్ తస్మై యో ద్వేష చరేత్. అవజ్ఞాకారితా విప్రాః బ్రహ్మహాసోఽప్యుదీరితః॥౬౦॥ జలపానార్థమాయాతం గోబృందం తు జలాశయే. నివారయతి యో మోహాత్ స బ్రహ్మహా సోపి కీర్తితః॥౬౧॥ సేతుమధ్యే స్యతే సర్వే ముచ్యంతే దోష సంచయైః॥౬౨॥ బ్రహ్మఘాతకతుల్యా యే సంతి చాన్యే ద్విజోత్తమాః. తే సర్వే సేతుమార్గస్య ముచ్యంతే దోషసంచయైః॥౬౩॥ ఔపాసనపరిత్యాగీ దేవలాన్నస్య భోజనః ప్రతేవ తమోషితస్సంసర్గీ గణికాన్నాశనస్తథా॥౬౪॥ గణాన్నభోజనశ్చైవ పతితాన్నరతశ్చ యః. ఏతే సురాపినః ప్రోక్తాః సర్వే కవ గాబహివక్రె ఋతాః॥౬౫॥ సేతుస్నానాద్విముచ్యంతే సర్వపాతకసంచయైః. సురాపితుల్యా యే చాన్యే ముచ్యం

తే॥ స్త్రియాదిదోషపుంజంబులం బాయుదురు. మఱియును. మార్గంబుల విధ్వంసనంబుఁ జేయువాడును. ఏకాకియై భుజించువాడును. యతి బ్రాహ్మణ నిందఁ జేయు వాడు నత్యాశాబద్ధుఁడగువాడును. వేదవిక్రేతయు. బ్రాహ్మణజనంబులకు విత్తంబొసంగెదనని వచించి పిమ్మట ద్రవ్యాశచే లేదనువాడును. సకలశాస్త్రార్థవేత్తయగు గురునకు ద్వేషంబొనర్చువాడును. జలపానంబుఁ జేయు గోబృందనివారకుండగువాడును. బ్రహ్మఘాతకులనంబడుదురు. ఆదూషకులు సేతుమజ్జనమాత్రంబున సంబాపసంచయంబులం బాయుదురు. హరిదాసదూషణదోషకారులు సేతుమజ్జనంబున దోషపుంజవిముక్తులగుదురు. మఱియును. ఔపాసనపరిత్యాగియు. దేవలాన్నభోజియు. వ్రతదినంబుల స్త్రీసంగమంబుగలయువాఁడును. గణికాన్నభోజియు గణాన్నభోజియు. పతితాన్నభోజియు. సురాపులని చెప్పంబడుదురు. ఆసర్వశమఱబహిష్కృతులు సేతుమజ్జనంబుచేఁ బాపసంచయంబులఁ బాయుదురు. [illegible] రాజ్యవధయశ్చందనమధావ్యజ్య

తే సేతుమజ్జనాత్ ॥౧౬॥ కందమూలఫలానాంచ కస్తూరీపటవాససామ్। వయశ్చందనకర్పూర క్రముకాణాం తథైవ చ ॥౧౭॥ మధ్వాజ్యతామ్రకాంస్యానాం రుద్రాక్షాణాం తథైవ చ। చోరకాస్తు పరిజ్ఞేయాః సువర్ణస్తేయినస్తథా ॥౧౮॥ తే సేతుం తీర్థమాగత్య ముచ్యంతే నాత్ర సంశయః। అన్యే చ స్తేయినః సర్వే సేతుస్నానేన వై ద్విజాః ॥౧౯॥ ముచ్యంతే పాతకైః సర్వైర్నాత్ర కార్యా విచారణా। భగినీం పుత్రభార్యాం చ తథైవ నరజస్వలామ్ ॥౨౦॥ భ్రాతృభార్యాం మిత్రభార్యాం మర్త్యపాం చ వరస్త్రియమ్। హీనస్త్రియం చ విశ్వస్తాం యో భిగచ్ఛతి రాగతః ॥౨౧॥ గురుతల్పః స విజ్ఞేయః సర్వకర్మబహిష్కృతః। ఏవమన్యే చ బహవో గురుతల్పగతుల్యకాః। తేపి సర్వే విముచ్యంతే సేతుస్నానేన వై ద్విజాః ॥౨౨॥ ఏతైస్సంసర్గిణో విప్రా యే చాన్యే సంతి పాపినః। తేపి స్నానేన మహతా సద్యో మోక్షమవాప్నుయుః ॥౨౩॥ యాంగంవివా దేవలోకేషు ఘృతాచీమేనకాదిభిః। సంభోగకామినో విప్రాః స్నాంతు సేత్వవగాహనే ॥౨౪॥ అనిష్ట్వైవ్యరవింవహ్నిమనుపాస్య సురాంశ్చ

తా॥ కాంస్య తామ్ర రుద్రాక్ష చోరకులు స్వర్ణస్తేయులన బరగుదురు మనుజులు. సేతుస్నానంబుచే బాపసమూహంబులం దొలంగుదురు. పుత్రియు దత్సదృశదోషవంతులును సేతుస్నానంబువలనం బాపపుంజవిముక్తులగుదురే మానవుండెనపుత్రభార్యా తృమిత్రభార్యాజనంబుల సహోదరిని విశ్వస్తను మద్యపానంబొనర్చువనితను హీనవంశసంభవయగు గామినిగ గామాంధుండై గవయు నతండును దత్సదృశకల్మషులును దత్సహవాసంబుం జేయు నరులును సేతుస్నానంబు జేసిన తక్షణంబున పాతకపుంజంబులం బాయుదురు. ఏ మనుజుండైన యజ్ఞంబులం జేయక దేవలోకంబునం గల ఘృతాచీ మేనకాదులతో రసభోగంబులం గోరునతండు సేతుస్నానంబొనర్పవలయును ఏనరుండైన సూర్యాదిదేవోపాసనంబులం దేదియుం జేయక శుభంబులం గోరునతండు భక్తియుక్తుండై సేతుమజ్జనంబు గావించవలయు. ఏ మనుజుండైన భూసువర్ణధాన్యతిలాదిదానంబులం జేయక స్వర్గంబును భవింపంగోరునతండు సేతుస్నానంబు జేయవలయు. ఏనరుండైన మనుజుండైన

యః। శుభకామీ జనః సేతౌ కుర్యాత్ స్నానం సభక్తికమ్ ॥ ౭౫ ॥ తిలాన్ భూమిం సువర్ణం చ ధాన్యం తండులమేవ చ। అదత్త్వా గచ్ఛంతి మే స్వర్గం స్నానం తు సేతౌ విముక్తిదే ॥ ౭౬ ॥ ఉపవాసైః వ్రతైః కృచ్ఛ్రైః రవంతాప్య నిజాం తనుమ్। స్వర్గాభిలాషిణః పుంసః స్నానం తు సేతౌ విముక్తిదే ॥ ౭౭ ॥ అకామనా కృతం స్నానం సేతౌ పాపవినాశనే। అపునర్భవదం ప్రోక్తం సత్యముక్తం విచక్షణైః ॥ ౭౮ ॥ యస్సంపదం సముద్దిశ్య స్నాతి సేతౌ నరో ముదా। స సంపదమవాప్నోతి విపులాం ద్విజపుంగవాః ॥ శుద్ధ్యర్థం స్నాతి చేత్సేతౌ తథా శుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ ౮౦ ॥ రత్యర్థం యది చేత్ స్నాయాదప్సరోభిర్నరో దివి। తథా రతిమవాప్నోతి స్వర్గలోకేఽప్సరోజనైః ॥ ౮౧ ॥ ముక్త్యర్థం యది హి స్నాయాత్సేతౌ ముక్తిఫలప్రదే। స తు ముక్తిమవాప్నోతి పునరావృత్తివర్జితామ్ ॥ ౮౨ ॥ ఇంద్రాదిలోకభోగేషు రాగో యేషాం ప్రవర్తతే। స్నాతవ్యం తైర్ద్విజశ్రేష్ఠాః సేతౌ రామకృతే సకృత్ ॥ ౮౩ ॥ బ్రహ్మలోకే వైకుంఠే కైలాసేఽపి శివాలయే। గంతుమిచ్ఛా భవేద్యేషాం తే సేతౌ స్నాంతు సాదరమ్ ॥ ౮౪ ॥ ఆయురారోగ్యసంపత్తిమతిరూపగుణాఢ్యతామ్। చతుర్ణామపి వేదానాం సాంగానాం పారగామితామ్ ॥ ౮౫ ॥ సర్వశాస్త్రార్థిక

తా॥ సద్వ్రతాదుల చేతను శరీరంబు తపింపజేయక స్వర్గంబు గోరువారలు సేతుస్నానంబు గావింపవలయు. ఎవ్వండైనను నిష్కామంబుగా సేతుస్నానంబొనర్చునతండు పునర్జన్మరహితుండని పూర్వాచార్యులు చెప్పుదురు - ఏనరుండైన సంపదలం గోరి సేతుస్నానంబు చేయునా మానవుండఖిలైశ్వర్యంబులం బొందు - ఎవ్వండైన శుద్ధిం గోరి సేతుస్నానంబు గావించునతండీప్సితంబు బడయు. ఎవ్వండైన దివ్యాప్సరస్సంభోగసుఖంబులం గోరి సేతుమజ్జనంబు జేయునతండభిమతంబులం బొందు. ఏనరుండైన ముక్తిం గోరి సేతుస్నానం బొనరించు నామనుజుండు పునరావృత్తిరహితంబగు ముక్తిం గాంచు. ఏనరులైన - బ్రహ్మలోకవైకుంఠకైలాసంబులకుం బోవలయునని తలంచెదరా మనుజులు సేతువునందవగాహనంబు జేయవలయును - ఎవ్వండైన నాయురారోగ్యైశ్వర్యంబుల [illegible] సారంబును నొందుటయును. సర్వ

తత్త్వం సర్వమంత్రేష్వభిజ్ఞతామ్। సముద్దిశ్య తు యస్స్నాయాత్సేతౌ సర్వార్థసిద్ధిదే॥౮౭॥ స తత్సర్వం సమవాప్నోతి సత్యం నాస్త్యత్ర సంశయః। దారిద్ర్యనరకాద్యేభ్యో బిభ్యంతి మనుజా భువి। స్నానం కుర్వంతు తే సర్వే రామసేతౌ విముక్తిదే॥౮౮॥ శ్రద్ధయా సహితో మర్త్యః శ్రద్ధయా రహితోఽపి వా। ఇహలోకే పరత్రాపి సేతుస్నాయీ న దుఃఖభాక్॥౮౯॥ సేతుస్నానం మోక్షదం చ మనశ్శుద్ధిప్రదం తథా। జపాద్ధోమాత్తథా దానాద్యోగాచ్ఛతగుణోఽపి చ। సేతుస్నానం విశిష్టం హి పురాణే పరిపఠ్యతే॥౯౦॥ సేతుస్నానేన ధర్మస్స్యాత్ వృత్తేస్తుస్నానాదథ తు యః। సేతుస్నానం ద్విజశ్రేష్ఠాస్సర్వకామఫలప్రదమ్॥౯౧॥ సర్వవ్రతాధికం పుణ్యం సర్వయజ్ఞోత్తమం స్మృతమ్। సర్వయోగాధికం ప్రోక్తం సర్వతీర్థాధికం స్మృతమ్॥౯౨॥ సేతుస్నానేన సర్వేషాం నశ్యంతే పాపరాశయః। వర్ధతే ధర్మరాశిశ్చ శుక్లపక్షే యథా శశీ॥౯౩॥ యథా రత్నాని వర్ధంతే సముద్రే వివిధాన్యపి। తథా పుణ్యాని వర్ధంతే సేతుస్నానేన వై ద్విజాః॥౯౪॥ కామధేనుర్యథా లోకే సర్వాన్కామాన్ప్రయచ్ఛతి। చిం

తత్త్వశాస్త్రార్థతత్త్వపరిజ్ఞానంబును - సర్వమంత్రాభిజ్ఞతయుం గోరి సర్వసిద్ధిప్రదంబగు సేతుస్నానంబు గావించునతం డీప్సిత వరంపరలం బొందు - నిందు సందియంబు లేదు - ఏనరులైన దారిద్ర్యనరకంబులకు భయంబునొందెదరు కావున జనులు విముక్తిదంబగు సేతుమజ్జనంబు గావింపవలయు - మానవుండు - శ్రద్ధాసహితుండైనను - శ్రద్ధాహీనుండైనను సేతుస్నానంబు చేసి ఇహపరలోకసుఖంబులం బొందు - సేతుస్నానంబు మోక్షదంబనియు - మనశ్శుద్ధిప్రదంబనియు - జపతపోహోమ యోగయజ్ఞదానవ్రతంబులకంటెను త్తమంబనియు సకలకామప్రదంబనియు - సకలపాపనాశకరంబనియుం బురాణంబులం జెప్పంబడు - సేతుస్నానంబుచే ధర్మరాశి - శుక్లపక్షనిశాకరుం బోలె దినదినప్రవృద్ధమానంబగు మఱియును సముద్రంబున రత్నసమూహంబులెవ్విధంబున వృద్ధినొందు నావిధంబున సేతుస్నానకృజ్జనపుణ్యంబులు వృద్ధిబొందు - కామధేనుకల్పవృక్షచింతామణులెట్లు జనంబులకభీప్సితంబు లొసంగునట్లు సేతుస్నానంబు సర్వాభీష్టంబుల నొసంగు - మనుజుం

సేత్వభిషవో హి వరో నరాణాం॥ ఇతి శ్రీస్కాందేపురాణే సేతుమాహాత్మ్యే ప్రథమోధ్యాయః॥ ***************
ఋషయః॥ కథం సూత మహాభాగ రామేణాక్లిష్టకర్మణా, సేతుర్బద్ధో నదీనాథే హ్యగాధే వరుణాలయే॥ ౧ ॥ సేతౌ చక్రతీర్థాని గంధమాదనపర్వతే. ఏతన్నశ్శ్రద్దధానానాం విస్తరాద్వక్తుమర్హసి॥ ౨॥ శ్రీసూతః॥ రామేణ హి యథా సేతుర్బద్ధో వరుణాలయే। తదహం సంప్రవక్ష్యామి యుష్మాకం మునిపుంగవాః॥ ౩ ॥ ఆజ్ఞయా హి పితుర్గామో న్యవసద్దండకావనే। సీతాలక్ష్మణసంయుక్తః పంచవట్యాం సమాహితః॥ తత్ర తస్మిన్నివసతస్తస్య రాఘవస్య మహాత్మనః। రావణేన హృతా భార్యా మారీచఛద్మనా ద్విజాః॥ ౫॥ మార్గమాణో వనే భార్యాం రామో దశరథాత్మజః। పంపాతీరం జగామాశు శోకమోహసమన్వితః॥ ౬॥ దృష్టవాన్ వానరం తత్ర కంచిద్దశరథాత్మజః। వానరేశాత్తు పృష్టోయం కో భవానితి రాఘవః॥ ౭ అవితథం తద్యథావృత్తం తస్మై ప్రోవాచ రాఘవః। అథ రాఘవసంపృష్టో వానరః కో భవానితి। సోపి విజ్ఞాపయామాస రాఘవాయ మహాత్మనే॥ అహం

ఇది స్కాందపురాణంబున సేతుమాహాత్మ్యంబునందు ప్రథమంబగు నధ్యాయము......................

తా॥ మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులు సకలపురాణాభిజ్ఞుండగు సూతునకిట్లనిరి. ఓ సూతుఁడా యక్లిష్టకర్ముండగు శ్రీరాముని చేత నగాధంబగు వరుణాలయంబున సేతు వెవ్విధంబునఁ జేయఁబడెనందును. గంధమాదనపర్వతంబునం దున్న తీర్థంబులు గలవవి విశదంబుగాఁ జెప్పుమాయని యడిగిన నతం డిట్లనియె శ్రీరాముండు జనకశాసనంబున సీతాలక్ష్మణసమేతుండై యరణ్యంబునకుం బోయి పంచవటీతీరంబున నుండు సమయంబున రావణుండా మహామహుని భార్యం గపటంబున నపహరించె నంతట దశరథాత్మజుండు శోకమోహసమన్వితుండడు భార్యాన్వేషణతత్పరుండై వెదకుచుఁ బంపానదీతటంబునకుం బోయెనా సమయంబున సుగ్రీవప్రేరితుండగు నాంజనేయుండచటికేతెంచెనంత నా రామచంద్రుండును వేదితస్వాంతుండై నీ వెవ్వండవు వేళ వచ్చితివని యడిగిన నా వాయుపుత్రుండును సుగ్రీవవృత్తాంతంబంతయుం జెప్పి దేనతనిభృత్యుండనని

సుగ్రీవసచివో హనూమాన్నామ వానరః ॥౯॥ తేన చ ప్రేరితో భ్యాగాం యువాభ్యాం సఖ్యమిచ్ఛతా । ఆగచ్ఛతం తతో భద్రౌ
వాం సుగ్రీవాంతికమాశు వై ॥౧౦॥ తథాస్త్వితి స రామోపి తేన సాకం మునీశ్వరాః । సుగ్రీవాంతికమాగత్య సఖ్యం చక్రేగ్నిసా
క్షికం ॥౧౧॥ ప్రతిజజ్ఞే ధరామోపి తస్మై వాలివధం ప్రతి । సుగ్రీవశ్చాపి వైదేహ్యాః పునరానయనం ద్విజాః ॥౧౨॥ ఇతి తౌ సమయం
కృత్వా విశ్వాస్య చ పరస్పరమ్ । ముదా పరమయా యుక్తౌ నరేశ్వరకపీశ్వరౌ ॥ ఆసాతే బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠా ఋశ్యమూకగిరౌ త
దా ॥౧౩॥ సుగ్రీవప్రత్యయార్థం తు దుందుభేః కాయమాశు వై । పాదాంగుష్ఠేన చిక్షేప రాఘవో బహుయోజనమ్ ॥౧౪॥
సప్తసాలా వినిర్భిన్నా రాఘవేణ మహాత్మనా । తతః ప్రీతమనా వీరః సుగ్రీవో రామమబ్రవీత్ ॥౧౫॥ ఇంద్రాదిదేవతాభ్యో
పి నాస్తి రాఘవ మే భయం । భవాన్మిత్రం మయా లబ్ధో యస్మాదతిపరాక్రమః । అహం లంకేశ్వరం హత్వా భార్యామానయితా
స్మి తే । తతస్సుగ్రీవసహితో రామచంద్రో మహాబలః । సలక్ష్మణో యయౌ తూర్ణం కిష్కింధాం వాలిపాలితాం ॥౧౭॥ గత్వో జ

జనాపుత్రుండు సుగ్రీవుండు యుష్మత్సఖ్యంబుగోరి నన్నుం బంచెనని వాని మెచ్చి యంత రాఘవుండు లక్ష్మణహనుమత్సమే
తుండై సుగ్రీవాంతికంబునకుం బోయి యగ్నిసాక్షికంబుగా సఖ్యంబొనర్చి వాలివధకు ప్రతిజ్ఞుండయ్యె నప్పుడు సుగ్రీవుం
డును వైదేహ్యానయనకృతప్రతిజ్ఞుండయ్యె నంత నానరేశ్వరహరీశ్వరులు కృతసమయులు పరస్పరవిశ్వాసోదంతులును బరస్పరకృ
తాశ్వాసులును బరమప్రీతిసంయుతులగుచు ఋశ్యమూకంబున నివసించియుండిరంత నృపోత్తముండు సుగ్రీవప్రత్యయార్థం
బై పాదాంగుష్ఠోత్క్షిప్తదుందుభికళేబరుండును నిర్భిన్నసప్తసాలుండయ్యె నా సమయంబున సుగ్రీవుండత్యంతసంతోషపరిపూరి
తాంతరంగుండగుచు రాఘవుంగాంచి యిట్లనియె ఓ రఘువీరా యుష్మత్సఖ్యంబు గలిగెం గాన నింద్రాదులఁ గాంచినను భయం
బునొంద రావణుని మారించి సీతం దెచ్చెదనని వచించి రామలక్ష్మణయుక్తుండై వాలిపాలితంబగు కిష్కింధాపురంబునకు
బోయి వాల్యాగమనకాంక్షచే [illegible] వాలియును జగర్జితాసహనుండై యేతెంచి సుగ్రీవుం జేర ముష్టియుద్ధం

గతే సుగ్రీవ వాల్యాగమన కాంక్షయా। అన్విష్యమాణో వాలీ చ గర్జితం స్వానుజస్య వై। అంతఃపురాద్వినిష్క్రాంతః సహ యుయుధే వరజేన సః॥౧౯॥ వాలిముష్టిప్రహారేణ తాడితో భృశవిహ్వలః। సుగ్రీవో నిర్గతస్తూర్ణం యత్ర రామో మహాబలః॥౨౦॥ గతో రామో మహాతేజాస్సుగ్రీవస్య చ కంధరే। లతామాబధ్య చిహ్నం తు యుద్ధాయాచోదయత్తదా॥౨౧॥ గర్జితేన సమాహూయ సుగ్రీవో వాలినం పునః। రామప్రేరణయా తేన బాహుయుద్ధమథాకరోత్॥౨౨॥ తతో వాలి సమాజఘ్నే శరేణైకేన రాఘవః॥౨౩॥ హతే వాలిని సుగ్రీవః కిష్కింధాం ప్రత్యపద్యత। తతో వర్షాస్వతీతాసు సుగ్రీవో వానరాధిపః॥౨౪॥ సీతామానయితుం తూర్ణం వానరాణాం మహాచమూమ్। సమాదాయ సమాగచ్ఛదంతికం నృపపుత్రయోః॥౨౫॥ ప్రస్థాపయామాస కపీన్ సీతాన్వేషణకాంక్షయా। విదితాయాం తు వైదేహ్యాం లంకాయాం వాయుసూనునా॥౨౬॥ గత్వా చ మాము సౌ చాపి రాఘవో హర్షశోకవాన్। సుగ్రీవేణానుజేనాపి వాయుపుత్రేణ ధీమతా॥౨౭॥ తథాన్యైః కపిభిశ్చైవ జాంబవన్ముఖైః

బునం బీడించెనంత సుగ్రీవుండు శలాయమానుండై రాఘవు సమీపంబునకుం బోయి యున్న పరాభవం బెఱింగి-పన్నపోత్తముం డతత్కంధరంబున గజపుష్పమాలం జిహ్నంబుగా నొనర్చి యుద్ధంబునకుం బంపెనప్పుడు వానరాధిపతియగు వాలి సుగ్రీవగర్జితంబుచే బునరాగతుండై బాహుయుద్ధంబు జేయుచుండ రాఘవుం డేకశరంబున వాలిం బరేతనిలయుం జేసి సుగ్రీవునకు వానరరాజ్యం బొసంగెనంత వర్షాకాలంబు గడచిన వానరాధిపుండు వసుధరాధిపసమీపంబు జేరి సీతాన్వేషణంబునకై వానరసమూహంబుల సర్వదిశలకుం బంపె-నంత వాంజనేయాంగదాది వానరవీరసమేతుడై దక్షిణాశకుం జనిలంకాపురా శోకవనంబునవైదేహిం గాంచి-దద్దృహీతచూడామణియగుచు రాఘవసమీపంబునకరుదెంచి తద్వృత్తాంబంతయుం జెప్పె నంత రాఘవుండు హర్షశోకంబులం బొంది లక్ష్మణసుగ్రీవాంగదహనుమన్నలాది వానరసమూహసమేతుండై యభిజన్ముహూర్తంబునం గృతప్రయాణుండై వివిధదేశంబులం గడచి మహేంద్రపర్వతన

శముఖ్యకైః। అన్విష్యమానో రామోపి మహాత్మభిర్ద్విజాః॥ ౨౮॥ విలంఘ్య వివిధాన్దేశాన్ మహేంద్రం పర్వతం యయౌ। చక్రతీర్థం సమాసాద్య నివాసమకరోత్తదా॥ ౨౯॥ తత్రైవ తు స ధర్మాత్మా సమాగచ్ఛద్విభీషణః। భ్రాతా వై రాక్షసేంద్రస్య చతుర్భిస్సచివైస్సహ॥ ౩౦॥ ప్రతిజగ్రాహ రామస్తం స్వాగతేనమహామతిః। సుగ్రీవస్య తు శంకాభూత్ప్రణిధిస్స్యాదయం త్వితి॥ ౩౧॥ రాఘవస్తస్య చేష్టాభిస్సమ్యగుచ్ఛ్రితైర్హితైః। అదుష్టమేనం దృష్ట్వైవ తత ఏనమపూజయత్॥ ౩౨॥ సర్వరాక్షసరాజ్యే తమభ్యషించద్విభీషణమ్। చక్రే సచివప్రవరం సదృశం రఘుసూనునా॥ ౩౩॥ చక్రతీర్థం సమాసాద్య న్యవసద్రఘునందనః। చింతయన్రాఘవః శ్రీమాన్ సుగ్రీవాదీనభాషత॥ ౩౪॥ మధ్యే వానరముఖ్యానాం ప్రాప్తకాలమిదం వచః। ఉపాయః కో ను భవతామేతత్సాగరలంఘనే॥ ౩౫॥ ఇయం చ మహతీ సేనా సాగరశ్చాతిదుస్తరః। అంభోరాశిరయం నీలశ్చంచలోర్మిసమాకులః॥ ౩౬॥ ఉద్యన్మత్స్య మహానక్రశ్శంఖశుక్తిసమావృతః। క్వచిదౌర్వానలాక్రాంతః ఫేనవానతిభీషణః॥ ౩౭॥ ప్రకృష్టపవనాకృష్టనీలమేఘసమన్వితః। ప్రళయాంభోధరారావసారవానతిలోద్ధతః॥ ౩౮॥ కథం సాగరమక్షోభ్యం తరామో వరుణాలయమ్। సైన్యైః పరివృతాస్సర్వే వానరాణాం మహౌజసామ్॥ ౩౯॥ ఉపాయైరధిగచ్ఛామో యథా

మీపస్థిత చక్రతీర్థోపాంతంబున నివాసంబొనరించెనయ్యవసరంబున రావణావరజుండగు విభీషణుండు మంత్రి చతుష్టయ సహితుండై రాఘవు శరణంబు వేడెనప్పుడు సుగ్రీవాదులు శంకింపుచుండ, రాఘవుండభయప్రదానంబు గావించి రాక్షసరాజ్యంబున నభిషేకంబొనరించి- సుగ్రీవసదృశుంగా జేసి వానరులం గాంచి కాలయుక్తంబగు వచనంబు వక్కాణించెను.ఓ వానర శ్రేష్ఠులారా- ఈ పారావారంబతిదుస్తరంబును చంచలోర్మిసమాకులంబును, ఉద్యన్మత్స్యంబును మహానక్ర శంఖశుక్తిసమావృతంబును ఔర్వానలాక్రాంతంబునతి భీషణంబును ప్రకృష్టపవనాకృష్ట నీలమేఘసమన్వితంబును శత యోజనాయతంబును మనోడు రాసదంబును ప్రళయాంభోధరారావసారవంతంబును భీషణంబగుచున్నది వీరేయు

నదదీపితమ్। కథం తరామ సహసా ససైన్యా వరుణాలయమ్॥౨౦॥ శతయోజనమాయాతంగానసోపి మరాసదమ్ః ఆశ్రోవి
ఘ్నాశ్చ బహవో కథం ప్రాప్స్యామి మైథిలీమ్॥౨౧॥ కస్తాత్ర కథ తరః ప్రాప్తః ప్రాపయమద్య నిరాశ్రయాః॥ మహాబలాః మహా
తె నసముద్రే హి నిరాశ్రయాః॥౨౨॥ ఉపాయం కం విధాస్యామ స్తరణార్థం నాకసామ్॥౨౩॥ రాజ్యాచ్చ భ్రష్టోవనం ప్రాప్తో
హృతాః సీతా మృతః పితా॥ ఇతో హి దుస్సహం దుఃఖ మేతత్సాగరలంఘనమ్॥౨౪॥ దిగ్గిగ్గజనఃఛ్రోశః తిగేషావారి గాశితా
కథం తద్వచనం మిథ్యా మహర్షేః కుంభజన్మనః॥౨౫॥ హత్వాహం రావణం పాపం శంక ప్రాంగంధమాదనమ్ పాపోపశమనా వా
యాం శు గచ్ఛ త్వితి యదీరితమ్॥౨౬॥ శ్రీసూత ఉవాచ॥ ఇతి రామవచశ్శ్రుత్వా సుగ్రీవప్రముఖా స్తదా। ఊచుః ప్రాంజలయస్సర్వే
రాఘవం తమహాబలమ్॥౨౭॥ నౌభిరేనం తరిష్యామ ప్లవైశ్చ విపిధైరిహ॥౨౮॥ మధ్యే వానర కోటీనాం తదోవాచ విభీషణః
సముద్రం రాఘవేద నీం శరణం గంతుమర్హసి॥౨౯॥ ఖానితస్సగరై రేష మహోద్రో వరుణాలయః కర్తుమర్హతి రామస

పాయం బులమ్మైతే నన్యంబుదరింతుందగు విఘ్నంబులు బహుళంబులై యున్న యవి ఎవ్విధంబున వైదేహిం బొందెద రాజ్యం
బు బోయె వనవాసంబు గలిగె జనకుండు మృతుండయ్యె భార్యాపహరణంబాయె - మహాజలంబగు సముద్ర సమీపంబున నిరా
శ్రయుల మయితిమి - ఈ వ్యసనంబులకంటె సాగరలంఘనంబతి శయంబై యున్నది ***************** అ****
బుషి పుంగవుం డగు నగస్త్యుండు రావణాసురుం జంపి తద్వధజనిత పాపోపశమనార్థంబుగా గంధమాద
న పర్వతంబు నొందెదవని వచించిన వచనంబును మిథ్యయయ్యె యని యివ్విధంబున పరిక్షుభితమానసుండగు రాఘవుంగాం
చి సుగ్రీవాదులు ప్రాంజలులై యిట్లనిరి - ఓ రఘునాయకా యీ సముద్రంబ నేకవిధంబులగు ప్లవాదుల చేదరింతం దీని
చు చింతింప నేల యనుచుండు సమయంబున విభీషణుండు కుశీభీషణుండున్న వంబొనరించె - ఓ రఘువీరా - ఈ రత్నా
కరుండు యుష్మద్వంశ సముద్భవ సగరతనయ సమూహ ఖాని తుండగుటం జేసి సాగరుండను పేరం బ్రసిద్ధి నొందెంగాన శ
రణంబును వేడనర్హుండై యుంటివి ఇట్లనుచు వానరులిట్లనిరి ఓ కపివరులారా శతయోజ

త్వత్కార్యం చైతన్మహాబాహో దధిః ॥ ౪౯ ॥ విభీషణస్త్వేవముక్తో రాఘవేణ విపశ్చితా । సాంత్వయన్ రాఘవస్సర్వాన్వానరానిదమబ్రవీత్ ॥ ౫౦ ॥ శతయోజనవిస్తారమశక్తాస్సర్వవానరాః । తర్తుం పయోదధిం పైరేనం పముక్ష్వ విభీషణమ్ ॥ ౫౧ ॥ నావో న సంతి సేతుర్వా యయాఽబ్ధిం ప్లుత్వా వానరపుంగవాః । వణిజాముదయాతం వా తథమస్మద్వ్యథ స్తరేత్ ॥ ౫౨ ॥ విస్తీర్ణం కాంచనం సైన్యం మహాబ్ధిచ్ఛిద్రేషు వాప: ప్లవో నుచ ప్రతారో వా నావార్ణత్రముపదోచ లే ॥ ౫౩ ॥ విభీషణోక్తమేదంహి రోచతే మమ వానరాః । అహం త్వేకుం జలధిముపాస్యే మార్గసిద్ధయే ॥ ౫౪ ॥ న చేత్ప్రదర్శయేన్మార్గం సాగరో మమ తదా మహాస్త్రైరప్రతిహతైరత్యగ్నిపవనోపమైః ॥ ౫౫ ॥ ఇత్యుక్త్వా సహ సౌమిత్రిరుపస్పృశ్యాథ రాఘవః । ప్రతిశిశ్యే జలనిధిం విధివత్కుశసంస్తరే ॥ ౫౬ ॥ తదా రామః కుశాస్తీర్ణే తీరే నదనదీపతేః । సంవివేశ మహాబాహుర్వేద్యామివ హుతాశనః ॥ ౫౭ ॥ శేషభోగనిభం బాహుముపధాయ రఘూద్వహః । దక్షిణో దక్షిణాబ్ధిం తముపాస్తే మకరాలయమ్ ॥ ౫౮ ॥ తస్య రామస్య సుప్తస్య కుశాస్తీర్ణే మహీతలే । నియమాదప్రమత్తస్య నిశాస్తిస్రోఽతిచక్రముః ॥ ౫౯ ॥ స త్రిరాత్రోషితస్తత్ర నయజ్ఞో ధర్మవత్సలః । ఉపాస్తే స్మ తదా రామస్సాగరం మార్గసిద్ధయే ॥ ౬౦ ॥ న చ దర్శయతే మూఢస్తదా రామస్య సాగరః । ప్రయత్నేనాపి రామేణ ను

నాయుతంబున విభీషణుండును సముద్రంబు ప్లవాదులచే దాటుటశక్యంబు విభీషణోక్త ప్రకారంబున మార్గసిద్ధిం గోరి వరుణాలయంబును పాసించెద. ఏను పాసింపనప్పుడు చుండగునేని యప్రతిహతాస్త్రంబులనతని దహించెదనని సౌమిత్రి సహితుండై యాచమనంబు చేసి దర్భాశయనంబున శేషభోగనిభంబగు హస్తంబు తలగడగా నిడికొని వేదికనుండ హుతాశనుం బోలె దర్భశయనంబున శయనించి నిష్ఫలంబున త్రిరాత్రంబులు సకలధర్మవేదియు నియమసమన్వితుండు నగు రాముచం ప్రార్థనంబు గాన నేకవిధంబుల వేడినం బ్రత్యక్షంబు సాగరుండు దర్శనంబొసంగక పోయె. అంతస్వపోత్రమునండుగోవ సంక్రాంతలోచనుండగుచు … సౌమిత్రి తో నిట్లనియె

ధాహార్ణమభిపూజితః॥ ౬౧ ॥సముద్రాయతతః క్రుద్ధో రామోరక్తాంతలోచనః।సమీపవర్తినంచేదంలక్ష్మణం ప్రత్యభాష
త॥ ౬౨ ॥అద్యమద్బాణనిర్భిన్నశుష్కరంవరుణాలయమ్।నిరుద్ధతోయంసౌమిత్రేకరిష్యామితుశావహమ్॥ ౬౩॥ సశంఖశుక్తి
కాజాలంసమీనమకరంశరైః।అద్యబాణైరమోఘాస్త్రైర్వారిధింపరిశోషయే॥ ౬౪ ॥క్షమయాహిసమాయుక్తంమామ
యంమకరాలయః। అసమర్థంవిజానాతిధిక్ క్షమామీదృశేజనే॥ ౬౫ ॥నదర్శయతిసామ్నామేసాగరోరూపమాత్మనః
చాపమానయసౌమిత్రే శరాంశ్చాశీవిషోపమాన్॥ ౬౬॥ సాగరంశోషయిష్యామి పద్భ్యాంయాంతుప్లవంగమాః।ఏనంలంఘి
తమర్యాదంసహస్రోర్మిసమాకులమ్ ॥ ౬౭ ।నిర్మర్యాదంకరిష్యామిసాయకైర్వరుణాలయమ్।మహార్ణవంక్షోభ
యిష్యే మహాదానవసంకులమ్॥ ౬౮॥ ఏవముక్త్వా ధనుష్పాణిః క్రోధపర్యాకులేక్షణః। రామోబభూవదుర్ధర్షః త్రిపు
రఘ్నో యథాశివః॥ ౬౯ ।ఆకృష్య చాపంకోపేన కంపయిత్వాశరైర్జగత్ ।ముమోచ విశిఖానుగ్రాంస్త్రిపురే హియథా
శివః॥ ౭౦॥దీప్తబాణాశ్చ తేఘోరాభానయంతోదిశోదశ।ప్రావిశన్వారిధేస్తోయం దృప్తదానవసంకులమ్॥ ౭౧ ॥సముద్రస్తు

మత్క్షమాయుక్తుండనన్న సమర్థుండుగాడలంచి నేతాదృశజనవిషయంబైన సామంబుదగదు - మదీయచాపంబునాశీవిషో
పమంబులగు బాణంబులనోసంగుమీ తమ్ముండ - మహాదానవసంకులంబును మహామకరనక్రాధ్యుండును మహావీచిస
మాకులుండును నిర్మర్యాదుండునగునతని సమోఘాస్త్రంబులచే శోషింపంజేసినిర్భిన్నమకరుండును నిర్మర్యాదుండును ని
రుద్ధతోయుండును నట్లుగాపించెద వానరసమూహంబులు పాదంబులచే గ్రుతగమనులగుదురని లక్ష్మణగృహీతధనుర్ధారి
యు క్రోధపర్యాకులేక్షణుండగుచు త్రిపురాంతకుంబోలె ధనురాకర్షణంబు గావించి సమస్తజగంబులు కంపించు
నోందనుగ్రంబులగు బాణంబులం బ్రయోగించె నంతరామప్రేరితంబులు ఘోరంబులు దశదిగ్భాసమానంబులగు
బాణంబులుతోయంబులం బ్రవేశింప సాగరుండు ... ఘనమానవగాఢము డనన్య శరణుండు

తతో భీతో వేపమానః కృతాంజలిః। అనన్యశరణో విప్రాః పాతాళాత్సముపస్థితః॥ ౨౨ ॥ శరణం రాఘవం భేజే కైవల్యపదకారణమ్ తుష్టావ రాఘవం విప్రాః భూత్వా శబ్దైర్వరైర్మనోరమైః॥ ౨౩ ॥ సముద్రః॥ నమామి తే రాఘవ పాదపంకజం సీతాకుచైః సౌఖ్యదదేవసేవితం। నమామి తే గౌతమదారమోక్షదం। శ్రీపాదరేణుం సురబృందసేవ్యం ॥ ౨౪ ॥ క్షుద్రప్రియావిదేహదారిణే నమో నమోఽస్తు తే కౌశికయాగరక్షిణే నమో మహాదైత్యశరాసభేదినే నమో మహారాక్షససంఘనాశినే॥ ౨౫ ॥ రామ రామ నమస్తేఽస్తు ముక్తానామిష్టదాయకమ్: అవతీర్ణం రఘుకులే దేవకార్యచికీర్షయా ॥ నారాయణమనాద్యంతం మోక్షదం శివమచ్యుతమ్। రామ రామ మహాబాహో రక్ష మాం శరణాగతమ్॥ ౨౬ ॥ కోపం సంహర రాజేంద్ర క్షమస్వ కరుణాలయ ॥ ౨౭ ॥ భూమిర్వాయుర్వియచ్చాపో జ్యోతీంషి చ రఘూద్వహ। యత్స్వభావాః సృష్టాస్తే బ్రహ్మణా పరమేష్ఠినా॥ ౨౮ ॥ వర్తంతే తే తత్స్వభావాని స్వభావో మే హ్యగాధతా। వికారస్తు భవేద్గాధ ఏతత్సత్యం వదామ్యహమ్॥ ౨౯ ॥ లోభాద్వా కామాద్భయాద్వాపి రాగాద్వాపి రఘూద్వహ। న వంశజం గుణం హాతుముత్సహే యుంక కథంచన॥ తత్కరిష్యే చ సాహాయ్యం సేనాయాస్తరణే తవ। ఇత్యుక్తవంతం జలధిం రామో వాదీన్నదీపతిమ్॥ ౩౦ ॥ ససైన్యోఽహం గమిష్యామి లంకాం రావణపా

నుకృతాంజలియగుచు కైవల్యపదకారణుండగు రాఘవు శరణంబు నొంది యిట్లని స్తుతించె - ఓ రఘునాయక నీవు తాటతుండవు కౌశికయాగరక్షకుండవు మహాదేవశరాసనవిదారివి భక్తాభీష్టఫలప్రదాయకుండవు దేవకార్యార్థంబై రఘువంశసముద్భవుండవు మహానుభావుండవు ఆదిమధ్యాంతరహితుండవు నాశవిరహితుండవు సకలసురబృందసేవ్యుండవు నిన్ను గొనియాడ నాతరంబు గానే - నీకనేకవందనంబులొనరించెద శరణాగతుండన గుమన్నుం గావుము కోపంబు నుపసంహరింపుము క్షమింపుము భూమ్యాదులు పరమేష్ఠికల్పితంబులగు స్వగుణంబుల నెట్లు విడువవట్లనే నున గాధత్వంబు మత్స్వభావంబు మాననేసమన్వింపుము సుమ్మ తే సేనాతరణంబున కెంతగిన సాహాయ్యంబు జేసెదనని విన్నవించిన శ్రీ ముదితుండై రామచంద్రుం

లితామ్। తచ్ఛోషకముపాయం హి త్వంతరణార్థం మమాధునా ॥ ౮౩ ॥ ఇత్యుక్తస్తం పునః ప్రాహ రాఘవం వరుణాలయః। శృణు రామ మహాబాహో ప్రసత్వాత్కర్తవ్యమాదర ॥ ౮౪ ॥ యుష్మదాజ్ఞయా శోషయామి స్వం నైవ స్వయియానతః। అన్యేప్యాత్మ యయివ్యంతిమామేవం ధనుషో బలాత్ ॥ ౮౫ ॥ ఉపాయమన్యం వక్ష్యామి తరణార్థం బలస్య తే। అస్తి హ్యత్ర నలో నామ వానర శ్శిల్పిసమ్మతః ॥ ౮౬ ॥ త్వష్టుః కిల సుతః స తనయో బలవాన్విశ్వకర్మణః। స యత్తాడ్యతే తృణం వాపి శిలాం వా క్షిప్యతే మయి ॥ ౮౭ ॥ సర్వం తద్ధారయిష్యామి స తే సేతుర్భవిష్యతి। సేతునా తేన గచ్ఛ త్వం లంకాం రావణపాలితామ్ ॥ ౮౮ ॥ ఉక్త్వేత్యంతర్హితే తస్మిన్ రామో నలమువాచ హ। కురు సేతుం సముద్రే త్వం శక్తో హ్యసి మహామతే ॥ ౮౯ ॥ తదాబ్రవీన్నలో వాక్యం రామం ధర్మభృతాం వరమ్। అహం సేతుం విధాస్యామి హ్యగాధే వరుణాలయే ॥ ౯౦ ॥ పిత్రా దత్తవరశ్చాహం సామర్థ్యే చాపి తత్సమః। మాతుర్మమ వరో దత్తో మందరే విశ్వకర్మణా ॥ ౯౧ ॥ శిల్పకర్మణి మే తుల్యో భవితా తే సుత స్త్వతి। పుత్రో హ వపురస్తస్య తుల్యో వై విశ్వకర్మణా ॥ ౯౨ ॥ అద్యైవ సర్వే బధ్నంతు సేతుం వానరపుంగవాః। తతో రామవిసృష్టా

డిటనియె- ఓ రత్నాకరంబా మత్సైన్యసమూహంబులలో యుష్మద్వలయంగా నశోషంబు నొందుమని సముద్రుండిట్లనియె-
ఓ నృపోత్తమా నీవు సైన్య సమేతంబుగా లంకకుం బోవనుపాయంబు వచించెద వహితుండవగుచున్నా నాకర్ణింపుము యు
ష్మదాజ్ఞాగౌరవంబున శోషంబునొందిననన్నుం గాంచి జనంబులు ధనుర్బలంబునకు భీతుండైతినని వచింతురు గాన మరియొ
కయుపాయంబు చెప్పెద బలవంతుండును విశ్వకర్మపుత్రుండగు నలుండు కాష్ఠంబైన తృణంబైన శిలనైన నాయందుంచునవి
యన్నియు ననుధరింపుదు- అది సేతువన బడు- ఆ సేతువుచే రావణపాలితంబగు లంకాపురంబునకుం బొమ్మని వచించి స
ముద్రుండంతర్హితుండయ్యె నంత రాఘవుండు నలుంగాంచి సేతువొనర్ప నాజ్ఞాపించ నతండిట్లనియె ॥ ఓ నృపోత్తమా
నేను మందరంబున మత్పితృదత్తవరతత్సదృశసామర్థ్యుండ [illegible] యుగరుడాంల వే గులగు వాన

స్తైర్వానరైర్బలవత్తరైః ॥౯౩॥ పర్వతాగ్రైర్గిరిశృంగైశ్శిలాభిస్తృణవీరుధైః । సమాజహ్రుర్మహాకాయా గరుడానిలరంహసః ॥౯౪॥ నలశ్చక్రే మహాసేతుం మధ్యే నదనదీపతేః । దశయోజనవిస్తీర్ణం శతయోజనమాయతమ్ ॥౯౫॥ జానకీరమణో రామస్సేతుమేవమకారయత్ । ఏతేన వానరేంద్రేణ విశ్వకర్మసుతేన వై ॥౯౬॥ తమేవం సేతుమాసాద్య రామచంద్రేణ కారితమ్ । సర్వపాతకినో మర్త్యా ముచ్యంతే సర్వకిల్బిషైః ॥౯౭॥ వ్రతదానతపోహోమైర్న తథా తుష్యతే శివః । సేతుమజ్జనమాత్రేణ యథా ప్రీణాతి శంకరః ॥౯౮॥ న తుల్యం దృశ్యతే తేజో యథా సౌరేణ తేజసా । సేతుస్నానేన చ తథా తుల్యం విద్యతే భువి ॥౯౯॥ తత్సేతుమూలం లంకాయాం యత్ర రామోఽయియాసయా । వానరైస్సేతుమారేభే పుణ్యం పాపవినాశనమ్ ॥౧౦౦॥ తద్దర్భశయనం నామ్నా ప్రశస్తం లోకేషు విశ్రుతమ్ । ఏవముక్తం మయా విప్రాస్సముద్రే సేతుబంధనమ్ ॥౧౦౧॥ అత్ర తీర్థాన్యనేకాని సంతి పుణ్యాని కోటిశః । న సంఖ్యాం నాథ ఇవం వా శేషో గణయితుం క్షమః ॥౧౦౨॥ కింత్వహం ప్రబ్రవీమ్యద్య తత్ర తీర్థాని కానిచిత్ । చతుర్వింశతి తీర్థాని సంతి సేతౌ ప్రధానతః ॥౧౦౩॥ ప్రథమం చక్రతీర్థం చ భేతాళవరదం తథా

రులుల తాతృణమహీరుహపర్వతాదులు దెచ్చియిచ్చుచుండ దశయోజనవిస్తీర్ణంబును శతయోజనాయతంబగు సేతువొనర్చె నివ్విధంబున రఘుపుంగవుండు విశ్వకర్మసుతుండగు నలునిచే సేతువుం గావించెనా సేతువుంబొందిన జనంబులు సర్వపాతకంబులం బాయుదురీశ్వరుండు సేతుమజ్జనంబున నెవ్విధంబున బ్రీతుండగు నవ్విధంబున జపతపోహోమాదులం బ్రీతుండుగాడు సకల తేజంబులు సూర్యతేజస్సమానంబులు గానియట్లు లోకంబున నెవ్వియు సేతుస్నానసమానంబులు గావు . రాముభద్రుండు వానరసమేతుండై యచ్చట సేతువొనర్చుట కారంభించెనది సేతుమూలంబని వచింపఁబడెనది యదర్భశయనంబని ప్రసిద్ధినొందె- ఓ విప్రోత్తములారా సేతుబంధనంబు వచించితి నచ్చట కోటిసంఖ్యాకంబులగు తీర్థంబులుగలవు వానిఁ గణింప శేషునకైన నందరంబుగాదు- అందు గొన్ని తీర్థంబుల వచించెద - సేతువందలిరువది నాలుగుతీర్థంబులు ముఖ్యంబులవి యెవ్వియనిన- చక్రతీర్థంబు- భేతాళవరదంబు - పాపవినాశ్యంబు - సీతాసరస్సు - మంగళతీర్థంబు

తతః పాపవినాశాఖ్యం తీర్థం లోకేషు విశ్రుతమ్ ॥ ౧౦౪ ॥ తతస్సీతాసరః పుణ్యం తతో మంగళతీర్థకమ్ । తతస్సకలపాపఘ్నీ నామ్నా చామృతవాపికా ॥ ౧౦౫ ॥ బ్రహ్మకుండం తతస్తీర్థం తతః కుండం హనూమతః । అగస్త్యం చ తతస్తీర్థం రామతీర్థమతః పరమ్ ॥ ౧౦౬ ॥ తతో లక్ష్మణతీర్థం చ జటాతీర్థమనంతరమ్ । తతో లక్ష్మ్యాః పరం తీర్థమగ్నితీర్థమతః పరమ్ ॥ ౧౦౭ ॥ చక్రతీర్థమతః పుణ్యం శివతీర్థమతః పరమ్ । తతశ్శంఖాభిధం తీర్థం తతో యామునతీర్థకమ్ ॥ ౧౦౮ ॥ గంగాతీర్థం తతః పశ్చాద్గయాతీర్థమతః పరమ్ । తతస్స్యాత్కోటితీర్థాఖ్యం సాధ్యనామామృతం తతః ॥ ౧౦౯ ॥ మానసాఖ్యం తతస్తీర్థం ధనుష్కోటిస్తతః పరమ్ । ప్రధానతీర్థాన్యేతాని మహాపాపహరాణి చ ॥ ౧౧౦ ॥ కథితాని ద్విజశ్రేష్ఠాస్సేతుమధ్యగతాని వై । యథా సేతుశ్చ బద్ధోఽభూద్రామేణ జలధౌ మహాన్ ॥ ౧౧౧ ॥ కథితం తచ్చ విప్రేంద్రాః పుణ్యం పాపహరం తథా । యశ్శ్రుత్వా చ పఠిత్వా చ ముచ్యతే మానవో భువి ॥ ౧౧౨ ॥ అధ్యాయమేతం పఠతే మనుష్యః శృణోతి వా భక్తియుతో ద్విజేంద్రాః । సోఽనంతమాప్నోతి జయం పరత్ర పునర్భవక్లేశమసౌ న గచ్ఛేత్ ॥ ౧౧౩ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందే పురాణే సేతుమాహాత్మ్యే ద్వితీయోఽధ్యాయః ....

అమృతవాపియు. బ్రహ్మకుండంబు. హనూమత్కుండంబు. అగస్త్యతీర్థంబును. రామతీర్థంబును. లక్ష్మణతీర్థంబు జటాతీర్థంబు. లక్ష్మీతీర్థంబు. అగ్నితీర్థంబు. చక్రతీర్థంబు. శివతీర్థంబును. శంఖతీర్థంబును. యామునతీర్థంబును. గంగాతీర్థంబును. గయాతీర్థంబును. కోటితీర్థంబును. సాధ్యనామామృతంబును - మానసతీర్థంబును. ధనుష్కోటియు ననియిరువదినాలుగుతీర్థంబులు సేతుమధ్యగతంబులై సకలపాపనాశనంబు చేయుచున్నవి - ఎవ్వండైననీ సేతుబంధనంబు బఠించు నాకర్ణించునతండు సకలపాపరహితుండగు - నెవ్వండైననీయధ్యాయంబు భక్తియుక్తుండై పఠించు. విననతడు నిహపరంబుల ననంత జయంబును బొంది పునర్భవంబు నొందడు. ఇది. స్కాందపురాణంబున. సేతుమాహాత్మ్యంబునం దుద్వితీయంబగు నధ్యాయము **

ఋషయః॥ చతుర్వింశతి తీర్థాని యాన్యుక్తాని త్వయా మునే। తేషాం ప్రధానతీర్థానాం సేతౌ పాపవినాశనే॥౧॥ ఆదిమం యత్తు తీర్థం స్యాచ్చక్రతీర్థమితి ప్రథా। కథం సమాగతా సూత వదాస్మాకం హి పృచ్ఛతాం॥౨॥ శ్రీసూతః॥ చతుర్వింశతి తీర్థానాం ప్రధానానాం ద్విజోత్తమాః। యదుక్తమాదిమం తీర్థం సర్వలోకేషు విశ్రుతమ్॥౩॥ స్మరణాత్తస్య తీర్థస్య గర్భవాసో న విద్యతే। విలయం యాంతి పాపాని తథా జన్మార్జితాన్యపి॥౪॥ తస్మింస్తీర్థే సకృత్ స్నానాత్ స్మరణాత్కీర్తనాదపి। లోకే తతోఽధికం తీర్థం తత్తుల్యం వా ద్విజోత్తమాః॥ న విద్యతే ముని శ్రేష్ఠాః సత్యముక్తమిదం మయా॥ గంగా సరస్వతీ రేవా పంపా గోదావరీ నదీ। కాలిందీ చైవ కావేరీ నర్మదా చ మణికర్ణికా॥౫-౬॥ అన్యాని యాని తీర్థాని సంత్యత్ర పుణ్యాని భూతలే। అస్య తీర్థస్య విప్రేంద్రాః కోట్యంశేనాపి నో సమాః॥ ౭ ॥ ధర్మతీర్థమితి ప్రాహుస్తత్తీర్థం హి పురా విదః॥౮॥ యథా సమాగతా తస్య చక్రతీర్థమితి ప్రథా। తదిదానీం ప్రవక్ష్యామి శృణుధ్వం మునిపుంగవాః॥ ౯ ॥ సేతుమూలే హి యత్ప్రోక్తం తద్ధర్మశయనం విదుః। తత్రైవ చక్రతీర్థం తు మహాపాతకనాశనమ్॥౧౦॥ పురా హి గాలవో నామ మునిర్విష్ణు

మహాయశస్వి గుణగరిష్ఠులగు శౌనకాది మహామునీంద్రులు సకలపురాణాభిజ్ఞుండగు సూతునకిట్లనిరి. ఓ సూతుండా- సేతువునం గల చతుర్వింశతి ప్రధాన తీర్థంబులలోఁ బ్రథమంబగు తీర్థంబునకుం జక్రతీర్థంబను నామం బెవ్విధంబునం గల్గె నవ్విధంబు వచింపు మని యడిగిన నతం డిట్లనియె. ఓ విప్రోత్తములారా - చతుర్వింశతి తీర్థ ప్రథమంబగు చక్రతీర్థంబు లోక ప్రసిద్ధంబందు స్నానంబు గావించి సన్నుతించిన లక్షజన్మార్జిత పాపనాశనంబగు. పునర్జన్మంబు గలుగదు. లోకంబునం దధికంబును తత్తుల్యంబును లేదు. భూతలంబునం గల గంగా సరస్వతీ రేవా పంపా గోదావరీ కాళిందీ మణికర్ణికాది సకలతీర్థంబులును తత్తీర్థ కోట్యంశంబున కైన సమంబులు గావు. తత్తీర్థంబును పూర్వకాలంబున ధర్మతీర్థంబని వచింపుదురు. పిమ్మట చక్రతీర్థంబను నామంబునొందె నవ్విధంబెరింగించెద వినుండు. పూర్వంబున విష్ణుపరాయణుండగు గాలవుండను మునిపుంగవుండు గలం డతండు దక్షిణాంభోధి తీరంబున హాలాస్య సమీపంబునందు ఫుల్ల (గ్రా) మ సమీపస్థ సిత క్షీర సరోంతిక

పరాయణః। దక్షిణాంభోనిధేస్తీరే వేతాలాస్యావవిదూరతః॥ ౧౧ ॥ ఫుల్లగ్రామసమీపే వై తథా క్షీరసరోంతికే। ధర్మపుష్క
రిణీతీరే సోతప్యత మహత్తపః॥ ౧౨ ॥ యుగానామయుతం బ్రహ్మన్ గృణన్ బ్రహ్మ సనాతనమ్। దయాయుక్తో నిరాహారస్సత్య
వాగ్విజితేంద్రియః॥ ౧౩ ॥ ఆత్మవత్సర్వభూతాని పశ్యన్ విషయనిస్పృహః। సర్వభూతహితో దాంతస్సర్వద్వంద్వవివర్జి
తః॥ ౧౪ ॥ వర్షాణి కతిచిత్సోయం జీర్ణపర్ణాశనోభవత్। కందితాలంజలాహారో వాయుభక్షః కియత్సమాః॥ ౧౫ ॥ ఏవం
పంచసహస్రాణి వర్షాణి స మహామునిః। అతప్యత తపో ఘోరం దైవైరపి సుదుష్కరమ్॥ ౧౬ ॥ గతః పంచసహస్రాణి వర్షా
మునిపుంగవాః। నిరాహారో నిరాలోకో నిరుచ్ఛ్వాసో నిరాస్పదః॥ ౧౭ ॥ వర్షాస్వాకాశగో నిత్యం హేమంతే తు జలాశయః।
గ్రీష్మే పంచాగ్నిమధ్యస్థో విష్ణుధ్యానపరాయణః॥ ౧౮ ॥ జపన్నష్టాక్షరం మంత్రం ధ్యాయన్ హృది జనార్దనమ్। తతాప సుమ
హాతేజా గాలవో మునిపుంగవః॥ ౧౯ ॥ ఏవం తస్య తు వర్షాణి సమతీతాని వై మునేః। అథ తత్తపసా తుష్టో భగవాన్ కమలాపతిః

బుననుండు ధర్మపుష్కరిణీతటంబున. సకలభూతదయాళుండును. నిరాహారుండును. జితేంద్రియుండును. విషయనిస్పృ
హుండును. సర్వద్వంద్వవివర్జితుండును. సత్యవంతుండును. నిరుచ్ఛ్వాసుండును. నిరాస్పదుండును. వర్షాకాలంబులయా
కాశగుండును. గ్రీష్మంబున పంచాగ్నిమధ్యవర్తియు. హేమంతంబున జలాశయుండును. కొన్ని హాయనంబులు జీర్ణప
ర్ణాశనుండును. కొన్ని వర్షంబులు జలాహారుండును. కొన్ని యబ్దంబులు వాయుభక్షుండునగుచు. అష్టాక్షరమంత్రధ్యానత
త్పరుండై నిరంతరంబు హృదయంబున నారాయణుని దలంచుచు నివ్విధంబున నయుత యుగంబులు దపంబొనర్చె నంత శ్రీమ
న్నారాయణదేవుండు శంఖచక్రగదాధరుండును. వికచాంబుజపత్రాక్షుండును. సూర్యకోటిసమప్రభుండును. వినతా
నందనారోహుండును. ఛత్రచామరశోభితుండును. హారకేయూరమకుటకటకాదివిభూషితుండును. విష్వక్సేనసనందా
దికింకరపరివృతుండును. వీణావేణుమృదంగవాదకనారదాదిపరహంసప్రగీయమానవిభవుండును. పీతాంబరవిరాజి
తుండును. లక్ష్మీవిరాజితోరస్కుండును నీలమేఘసమప్రభుండును. మధుసూదనుండును సనకాదిమహాయోగిసేవితుండు

౧౦॥ ప్రత్యక్షతామగాత్తస్య శంఖచక్రగదాధరః। వికచాంబుజపత్రాక్షః సూర్యకోటిసమప్రభః॥ ౧౧ ॥ వినతానందనారోహశ్ఛత్రచామరశోభితః। హారకేయూరమకుటకటకాదివిభూషితః॥ ౧౨॥ విష్వక్సేనసునందాదికింకరైః పరివారితః। వీణావేణుమృదంగాదివాదకైర్నారదాదిభిః॥ ౧౩ ॥ ఉపగీయమానవిభవః పీతాంబరవిరాజితః। లక్ష్మీవిరాజితోరస్కో నీలమేఘసమచ్ఛవిః ॥ ౧౪ ॥ ధున్వానః పద్మమేకేన పాణినా మధుసూదనః। సనకాదిమహాయోగిసేవితః పార్శ్వయోర్ద్వయోః॥ మందస్మితేన సకలం మోహయన్భువనత్రయమ్। స్వభాసా భాసయన్సర్వా దిశో దశ చ భూసురాః॥ ౧౬ ॥ కంఠలగ్నేన మహతా కౌస్తుభేన చ శోభితః। సువర్ణవేత్రహస్తైశ్చ సౌవిదల్లైరనేకశః॥ ౧౭ ॥ అనన్యసులభాచింత్యగీయమాననిజాద్భుతః। సభక్తసులభో దేవో లక్ష్మీకాంతో హరిః స్వయమ్॥ ౧౮ ॥ సన్నిధత్తే పురస్తస్య గాలవస్య మహామునేః। ఆవిర్భూతమనంతం తద్దృష్ట్వా శ్రీవత్సాంకితవక్షసమ్। పీతాంబరధరం దేవం తుష్టావ పరమేశ్వరమ్॥ ౧౯ ॥ గాలవః॥ నమో దేవాదిదేవాయ శంఖచక్ర

ను - మందస్మితసకలభువనమోహకారియును - దశదిగ్విభాసప్రమాణభాశాలియును - కంఠలగ్నకౌస్తుభశోభితుండును - సువర్ణవేత్రహస్తసౌవిదల్లగీయమానాద్భుతచరిత్రుండగుచు ప్రత్యక్షుండగు దేవుం గాలవుండు విష్ణుదేవుం గాంచి పరమభక్తియుక్తుండగుచు నిట్లని స్తోత్రంబొనరించె - ఓ దేవా - నీవు శంఖచక్రగదాధారివి - నిత్యుండవు శుద్ధుండవు సచ్చిదానందరూపివి భక్తార్తినాశనుండవు - హవ్యకవ్యస్వరూపివి త్రిమూర్త్యాత్మకుండవు - సృష్టిస్థిత్యంతకారణుండవు పరేశుండవు విభుండవు - సూర్యేందుమండలాంతర్వర్తివి - విరించాద్యభివందితుండవు జాత్యాదివికల్పహీనుండవు - సమస్తదోషవర్జితుండవు - సంసారభయాపహారివి - దైత్యవినాశకుండవు - వేదాంతవేద్యుండవు - వైకుంఠవాసుండవు - రమాపతివి - [illegible] - నారాయణశబ్దవాచ్యుండవు [illegible] నీకనేకవందనములు

గదాభృతే ॥౩౦॥ నమో నిత్యాయ శుద్ధాయ సచ్చిదానందరూపిణే। నమో భక్తార్తిహర్త్రే తే హవ్యకవ్యస్వరూపిణే ॥౩౧॥ నమస్త్రిమూర్తయే తుభ్యం సృష్టిస్థిత్యంతకారిణే ॥ నమః కేశాయ నమో భూమ్నే నమస్తే శ్రీపతయే విధాత్రే। నమోస్తు మార్కేందువిలోచనాయ నమో విరించాద్యభినందితాయ ॥౩౨॥ యో నామజాత్యాదివికల్పహీనః సమస్తదోషైశ్చ వివర్జితాయ। నమస్త్వసంసారభయాపహారిణే త్రిస్సైన్య నమో దైత్యవినాశనాయ ॥౩౩॥ వేదాంతవేద్యాయ రమేశ్వరాయ వైకుంఠవాసాయ విధాతృపిత్రే। నమో నమో భీమజనార్తిహారిణే నారాయణాయామితవిక్రమాయ ॥౩౪॥ నమస్తుభ్యం భగవతే వాసుదేవాయ శార్ఙ్గిణే। భూయో భూయో నమస్తుభ్యం శేషపర్యంకశాయినే ॥౩౫॥ ఇతి స్తుత్వా హరిం ప్రాస్తుష్ణీమాస్తే స గాలవః ॥౩౬॥ శ్రుత్వా స్తుతిం శ్రుతిసుఖాం హరిస్తస్య మహాత్మనః। అవాప పరమం తోషం శంఖచక్రగదాధరః ॥౩౭॥ అథాలింగ్య మునిశ్రేష్ఠం చతుర్భిర్బాహుభిస్తదా। బభాషే ప్రీతిసంయుక్తో వరం వై వ్రియతామితి ॥౩౮॥ తుష్టోఽస్మి తపసా తేద్య స్తోత్రేణాపి చ గాలవ। నమస్కారేణ చ ప్రీతో వరదోఽహం తవాగతః ॥౩౯॥ గాలవః ॥ నారాయణ రమానాథ పీతాంబర జగన్మయ। జనార్దన జగన్నాథ గోవింద నరకాంతక ॥౪౦॥ త్వద్దర్శనాత్కృతార్థోఽస్మి సర్వస్మాదధికస్తథా। త్వాం హి పశ్యంతి యమి

నంబులోన త్త్వైప నన్ను రక్షింపుమని విన్నవించిన రమాకాంతుండు గాలవకృత స్తోత్రంబున సంప్రీతుండై చతుర్భుజంబులన తని నంగౌగిలించి యిట్లనియె. ఓ గాలవా - యుష్మత్తపంబునకు స్తోత్రంబునకు బ్రీతుండనై నీ వరంబు లొసంగ వేడుక నిన నతండిట్లనియె. ఓ రమానాయకా - సర్వధర్మజ్ఞులు గా నిన్నుం గాంచిన కృతార్థుండనైతి. మహాత్ములు ధర్మపాలకుండగు నిన్నుం గాంతురు. భవుండును జతుర్ముఖుండును వేదత్రయంబులుం గానని నిన్నుం గాంచుటకంటె అధికంబగు వరంబొండెద్ది గలదు - యోగులు నిపుణములుం గానని నిన్నుం గాంచుటకంటె వరంబొండెద్ది గలదు - మహాపాతకులు యన్నా మున్న స్మృతి మాత్రంబున ముక్తిం గాంతురట్టి నిన్నుం గాంచుటం జేసి కృతార్థుండనైతి నా కన్నా తత్వంబుం దెల్పి దయం గిలిశ్శ లంబగు

ష్ఠాః యత స్త్వం ధర్మపాలకః ॥ ౪౧ ॥ యన్న వేత్తి శివో బ్రహ్మా యన్న వేత్తి త్రయీ తథా । తం వేద్మి పరమాత్మానం కిమస్మా దధి
కం పరమ్ ॥ ౪౨ ॥ యోగినో యం న పశ్యంతి యం న పశ్యంతి నిర్మమాః । పశ్యామి పరమాత్మానం కిమస్మా దధికం పరమ్ ॥ ౪౩
ఏతేనైవ కృతార్థోఽస్మి జనార్దన జగత్పతే । యన్నామస్మృతిమాత్రేణ మహాపాతకినోఽపి చ ॥ ౪౪ ॥ ముక్తిం ప్రయాంతి మున
యస్తం పశ్యామి జనార్దనమ్ । త్వత్పాదపద్మయుగళే నిశ్చలా భక్తిరస్తు మే ॥ ౪౫ ॥ శ్రీభగవానువాచ ॥ మయి భక్తిర్దృఢా తేఽస్తు సం
సారమార్గాలసాధునా । శృణు చాన్యద్వరం వాక్యం ముచ్యమానం మయాఽనఘ ॥ ౪౬ ॥ మదర్థం కర్మ కృత్వా త్వం సోమద్ధాన్
మత్పరాయణః । పతత్వా ప్రారబ్ధదేహాంతే మత్స్వరూపమవాప్స్యసి ॥ ౪౭ ॥ అస్మిన్నేవాశ్రమే వాసం కురుష్వ మునిపుంగవ । ధర్మ
పుష్కరిణీ చేయం పుణ్యా పాపవినాశినీ ॥ ౪౮ ॥ అస్యాస్తీరే తపః కుర్వం తతస్సిద్ధిమవాప్న్యయాత్ । ధర్మః పురా సమాగత్య
దక్షిణస్యోదధేస్తటే ॥ ౪౯ ॥ తపస్తేపే మహాదేవం చింతయన్పావనపావనమ్ ॥ స్నానార్థమేకం తీర్థం చ చక్రే ధర్మో మహా
మునే । ధర్మపుష్కరిణీ తేన ప్రసిద్ధాత్ర ప్రతిష్ఠితా ॥ ౫౦ ॥ త్వయా యథా తపస్తప్తం మునే దాస్యంచ విస్తృతమ్ । తథా త
ప్తం తత స్తేన ధర్మేణ హరసేవినా ॥ ౫౧ ॥ తపసా తస్య తుష్టస్సన్ శూలపాణిర్మహేశ్వరః । ప్రాదురాసీత్స్వయాదీప్త్యా ది

భక్తిం బ్రసాదింప వేయని వేడిన భగవంతుండిట్లనియె :- ఓ గాలవా ! నిష్కామ మిగుసుకువాయందు భక్తిదృఢంబుగ
కలుగు - మత్పరాయణుండవు నా కొరకు నిత్యధర్మములు చేయుచు ప్రారబ్ధదేహాంతంబున మత్స్వరూపంబు
ప్రాపంబు నొందెదవు తత్పర్యంతం బీ యాశ్రమంబున నివాసం బొనరించుము :- సకలపాపనాశిని యగు నీధర్మపుష్క
రిణీతటంబున దపం బొనరించుము సిద్ధిం బొందెదవు - పూర్వంబున ధర్ముండీ దక్షిణోదధి తటంబున మనంబున మహాదేవుం
దలంచుచు దపం బొనర్చుచుండి స్నానార్థంబై తీర్థంబు నిర్మించెఁ గాన నీతీర్థంబు ధర్మతీర్థంబని ప్రఖ్యాతిం గాం
చెను వినీ ... ధర్ముం డీ తీర్థంబున స్వస్వామి ... హరుం గూర్చి దపంబొనర్ప మ
హేశ్వరుండు సంతుష్టుండై దశదిశ్ప్రకాశమానుండై శూలపాణి యనుగుచు ప్రత్యక్షంబయ్యె నంత ధర్ముండు దయానిధి

శో దశవిభాగసంయుతమ్॥౫౨॥ శ్రద్ధాశ్రమయుతస్సమ్యక్ స్తుత్వా మహాదేవం ప్రహసన్నిదమ్। ధర్మః పరమసంతుష్టస్తుష్టావ వరమీశ్వరమ్॥౫౩॥ ధర్మః। ప్రణమామి జగన్నాథమీశానం ప్రణవాత్మకమ్। సమస్తదేవతారూపమనాదిమధ్యాంతవర్జితమ్॥౫౪॥ ఊర్ధ్వరేతం విరూపాక్షం విశ్వరూపం నమామ్యహమ్। సమస్తజగదాధారమనంతమజమవ్యయమ్॥౫౫॥ యమమాయాంతమతియోగీంద్రాస్తం వందే పుష్టివర్ధనమ్। నమో లోకాధినాథాయ వంచతే పరివంచతే॥౫౬॥ నమో నీలకంఠాయ పశూనాం పతయే నమః। నమః కల్మషనాశాయ నమోఽమితభుజాయ చ॥౫౭॥ నమో రుద్రాయ దేవాయ రుద్రాయ ప్రచేతసే। నమః పినాకహస్తాయ శూలహస్తాయ తే నమః॥౫౮॥ నమః పంచాస్యరూపాయ త్రినేత్రాయ గణానాం పతయే నమః॥౫౯॥ ఇతి స్తుతో మహాదేవః శంకరో లోకశంకరః। ధర్మస్య పరమాం తుష్టిమాపన్నస్తమువాచ హ॥౬౦॥ మహేశ్వరః। ప్రీతోఽస్మ్యనేన స్తోత్రేణ తవ ధర్మ మహామతే। వరం మత్తో వృణీష్వ త్వం మా విలంబం కురుష్వ వై॥౬౧॥ ఈశ్వరేణైవముక్తస్తు ధర్మో దేవమథాబ్రవీత్। వాహనం తే భవిష్యామి సదాహం పార్వతీపతే॥౬౨॥ అయమేవ వరో మహ్యం దాతవ్యస్త్రిపురాంతక। త్వద్వాహనమాత్రేణ కృతార్థోఽహం భవామి భో॥౬౩॥ ఇత్యుక్తో ధర్మేణ శివో ధర్మమథాబ్రవీత్। వాహనం భవ మే ధర్మ సర్వదా లోకపూ

యని మహాదేవుం గాంచి పరమసంతుష్టచరిత్రుండు ధర్ముండై వందనంబొనర్చి యిట్లు స్తుతించె - ఓయీశ నీవు ప్రణవాత్మకుండవు - సమస్తదేవతారూపుండవు ఊర్ధ్వరేతస్కుండవు విరూపాక్షుండవు ఆద్యంతరహితుండవు - సమస్తజగదాధారుండవు అనంతుండవు అజుండవు అవ్యయుండవు అప్రమేయుండవు మహాయోగిసేవ్యుండవు - పుష్టివర్ధనుండవు - లోకాధినాథుండవు - నీలకంఠుండవు - పశుపతివి రుద్రుండవు త్రినేత్రుండవు గణపతివి పినాకహస్తుండవు - శూలహస్తుండవు - పంచాస్యదేహుండవు నీకు నేకవందనంబు లొనరించెదనని విన్నవించిన మహాదేవుండతని స్తుతి ప్రీతుండై యిట్లనె - ఓ ధర్మ నీ స్తోత్రంబునకు మెచ్చి వరంబొసంగ నేతెంచితి వేడుము నీ మనంబునం గల్గిన కోరికనని యడిగిన ఓ దేవా నేను నిరంతరంబు నీ వాహనంబనై యుండునట్లు ప్రసాదింపవలె నని వేడిన మహాదేవుండంగీకరించె - నంత ధర్ముండు వృషభరూపధరుండయ్యె నంతనుండి

జగతః ॥ ౬౪ ॥ మహానుభావస్య హానే శకీర్తి ... విద్యతే । త్వత్సేవినాం సదా భక్తిముక్తి యస్యాన్నాగ్రే సంతి యః ॥ ౬౫ ॥ ఇత్యు
క్త్వాంతరేణాథ స్తోత్రం భగవాన్ ... పరమేశానంతదా ప్రభృతి గాలవః ॥ ౬౬ ॥ సహా దేవ సన్తుష్టో హృద్ధ్యం
నై వృషరూపిణమ్ శోభమానో వృషం ధర్మము వాదవర యాముదా ॥ ౬౭ ॥ ఈశ్వరః ॥ ... కృతం హి యత్తీర్థం దక్షిణ
స్యోదధేస్తటే । నమ్ పుష్కరిణీత్యేషా లోకే ఖ్యాతా భవిష్యతి ॥ ౬౮ ॥ అస్యాస్తీరే జపో హోమో దానం స్వాధ్యాయ ఏవ చ
అన్యేచ ధర్మాః సదా శ్రియమాణా న శైర్మాదా ॥ ౬౯ ॥ అనంతఫలదా జ్ఞేయా నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ఇతి దత్వా వరం తస్మై
ధర్మతీర్థాయ శంకరః ॥ ౭౦ ॥ అనుహ్యా వృషభం తస్మిన్ కైలాసం పర్వతం యయౌ । ధర్మపుష్కరిణీతీరే గాలవస్తు మహామునిః ॥
శరీరపాతపర్యంతం తపః సర్వం సమాహితః ॥ తస్య జన్మజల పస్వాస్యం లక్ష్య తేత్ర ... ॥ ౭౩ ॥ ...
తేభీతిస్తదా తాం వాశయామ్యహమ్ । మమాయుధేన చక్రేణ ప్రేరితేన జయాత్మనాత్ ॥ ౭౪ ॥ ఇత్యుక్త్వా భగవాన్ విష్ణుస్తత్ర
త్రైవాంతరధీయత । శ్రీసూతః ॥ సప్తిత్వం తపస్తేపే గాలవో మునిపుంగవః ॥ ౭౫ ॥ ధర్మపుష్కరిణీతీరే విష్ణుధ్యానపరా
యణః । త్రికాలమర్చయన్ విష్ణుం సాలగ్రామే విముక్తిదే ॥ ౭౬ ॥ ఉపవాసమతిర్మాఘీ ... విజితేంద్రియః । కదాచిత్ స్నాను

ద్వష్టారూపు డై శోభమానుండగుచు నిట్లనియె. ఫాల్గుణమాసా. ఏతత్తీర్థంబు ధర్మపుష్కరిణి యనంబరగుట జేసి ధర్మపుష్కరిణి నామం
బై లోకంబున బ్రసిద్ధి నొందు నేతత్తీర్థతటంబున జపతపో హోమ దాన స్వాధ్యాయంబులోనర్చు జనులనంత ఫలంబు
లం బొందుదురిందు సంశయంబు లేదని సెలవిచ్చి హరుండు కైలాసంబునకుం బోయెం గాన. గాలవుడు ఏతత్తీర్థతటంబు
న శరీరపాతపర్యంతంబు తపంబొనర్చుచును. సన్నుం బొందెదవు ధ్రువంబు మా జీనికు భయం బెపుడు గల్గిన పుడమ చక్రంబు
చే నాభీతిం దొలగించెదనని విష్ణుదేవుండంతర్హితుండయ్యె నంత నా గాలవుండు విముక్తిదంబగు సాలగ్రామంబున విష్ణు
దేవుం బూజింపుచు. నొకానొక మాఘశుక్ల ద్వాదశ్యా ఉపవాసంబు జేసి రాత్రియందు జాగరణంబుండి తద్వాదశియందు
ధర్మపుష్కరిణిం గృతావగాహుండై ... దేవుం ... బులంగ హించి ఆవాహనాదిషో

మా సేతుశుక్లపక్షే హరేర్దినే॥ ఉపోష్య జాగరం కృత్వా రాత్రౌ విష్ణుమపూజయేత్॥ ౭౮ ॥ స్నాత్వా పరేద్యుర్ద్వాదశ్యాం ధర్మపుష్కరిణీజలే। సంధ్యావందనపూర్వాణి నిత్యకర్మాణి చాచరేత్॥ తతః పూజాం విధాతుం స హరేస్సముపచక్రమే॥ ౭౯॥ తులస్యాదీని పుష్పాణి సమాహృత్య చ గాలవః। విధాయ పూజాం కృష్ణస్య స్తోత్రమేతదుదీరయేత్॥ ౮౦॥ గాలవః॥ సహస్రశిరసం విష్ణుం మత్స్యరూపధరం హరిమ్। నమస్యామి హృషీకేశం కూర్మం వారాహరూపిణమ్॥ ౮౧॥ నారసింహం వామనాఖ్యం జామదగ్న్యం చ రాఘవమ్। బలభద్రం చ కృష్ణం చ కల్కిం విష్ణుం నమామ్యహమ్॥ ౮౨ ॥ వాసుదేవమనాధారం ప్రణతార్తివినాశనమ్। ఆధారం సర్వభూతానాం ప్రణమామి జనార్దనమ్॥ ౮౩ ॥ సర్వజ్ఞం సర్వకర్తారం సచ్చిదానందవిగ్రహమ్। అప్రతర్క్యమనిర్దేశ్యం శరణం ప్రాప్తోఽస్మి జనార్దనమ్॥ ౮౪ ॥ ఏవం స్తువన్మహాయోగీ గాలవో మునిపుంగవః। ధర్మపుష్కరిణీతీరే విష్ణుధ్యానపరాయణః॥ ౮౫ ॥ ఏతస్మిన్నంతరే కశ్చిద్రాక్షసో గాలవం మునిమ్। ఆయయౌ భక్షితుం క్రూరః క్షుధయా పీడితో భృశమ్॥ ౮౬ ॥ గాలవం తరసా సోఽయం రాక్షసోఽజగ్రహీత్తదా। గృహీతస్తరసా తేన గాలవో నైబు తేనసః॥ ౮౭ ॥ చుక్రోశ దయాంభోధిమాపన్నానాం పరాయణమ్। నారాయణం చక్రపాణిం రక్షరక్షేతి వై ముహుః॥ ౮౮ ॥ పరేశ పరమానంద

దశోపచారంబులచే విష్ణుం బూజించి యిట్లు స్తుతించెను· సహస్రశిరస్కుండును · మత్స్యరూపధరుండును · కూర్మవరాహరూపుండును· హృషీకేశుండును · నారసింహుండును· వామనుండును· జామదగ్న్యుండును· రాఘవుండును బలభద్రుండును· కృష్ణుండును· కల్కియు వాసుదేవుండును· అనాధారుండును · ప్రణతార్తినాశనుండును· సర్వభూతాధారుండును· సర్వజ్ఞుండును· సర్వకర్తయు· సచ్చిదానందవిగ్రహుండును· అప్రతర్క్యుండును అనిర్దేశ్యుండు నగు - విష్ణుదేవుంగొల్చెదనని స్తుతించు సమయంబున నొక రాక్షసుండు - క్షుత్పీడితుండగుచు భక్షించుటకే తెంచి యతనిం గొనిపోవు· నంత రాక్షసగృహీతుండగు గాలవుండు· విష్ణుదేవుంగూర్చి యిట్లని యాక్రోశించె· ఓ పరేశా· ఓ హరీ ఓ

శరణాగతపాలక। త్రాహి మాం కరుణాసింధో రక్షోవశముపాగతమ్ ॥ ౨౯ ॥ లక్ష్మీకాంత హరే విష్ణో వైకుంఠ గరుడధ్వజ। మాం రక్ష రక్షసాక్రాంతం గ్రాహాక్రాంతం గజం యథా ॥ ౩౦ ॥ దామోదర జగన్నాథ హిరణ్యాసురమర్దన। ప్రహ్లాదమివ మాం రక్ష రాక్షసేనాతిపీడితమ్ ॥ ౩౧ ॥ ఇత్యేవం స్తువతస్తస్య గాలవస్య ద్విజోత్తమాః। స్వభక్తస్య భయం జ్ఞాత్వా చక్రపాణిర్వృషాకపిః ॥ ౩౨ ॥ స్వచక్రం ప్రేషయామాస భక్తరక్షణకారణాత్। ప్రేరితం విష్ణుచక్రం తద్విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా ॥ ౩౩ ॥ ఆజగామాథ వేగేన ధర్మపుష్కరిణీతటమ్। అనంతాదిత్యసంకాశమనంతాగ్నిసమప్రభమ్ ॥ ౩౪ ॥ మహాజ్వాలం మహానాదం మహాసురవిమర్దనమ్। దృష్ట్వా సుదర్శనం విష్ణో రాక్షసోఽథ ప్రదుద్రువే ॥ ౩౫ ॥ ద్రవమాణస్య తస్యాశు రాక్షసస్య సుదర్శనమ్। శిరశ్చకర్త సహసా ప్రాప్య హ్యామాలాదురాసదమ్ ॥ ౩౬ ॥ తతస్తు గాలవో దృష్ట్వా రాక్షసం పతితం భువి। ముదా పరమయా యుక్తస్తుష్టావ చ సుదర్శనమ్ ॥ ౩౭ ॥ గాలవః॥ విష్ణుచక్ర నమస్తేఽస్తు భక్తరక్షణదీక్షిత। నారాయణకరాంభోజభూషణాయ నమోఽస్తు తే ॥ ౩౮ ॥ యుద్ధేష్వసురసంహారకుశలాయ మహారవ। సుదర్శన నమస్తుభ్యం భక్తానామార్తినాశినే ॥ ౩౯ ॥ రక్షస్వ మాం భయ

విష్ణో- ఓగరుడధ్వజా- నీవు (గ్రా)హ(క్రా)ంతుండగు గజేంద్రుం గాఁబలెను హిరణ్యాసురపీడితుం డగు- ప్రహ్లాదు రక్షించి నట్లు వి- అవ్విధంబున నన్నుం గావవే యని విలపించుచున్న భక్తుండగు గాలవమునీంద్రుని భయనివారణంబునకై విష్ణుదేవుం డనంతాదిత్య సంకాశంబును అగ్ని సమప్రభంబును మహాజ్వాలంబును మహానాదంబును మహాసురవిమర్దనంబగు స్వచక్రంబు నంపెనది యతిత్వరితగమనంబుచే ధర్మపుష్కరిణీతటంబునకు రుదెంచినం గాంచి రాక్షసుండు భయవిహ్వలుండై పలాయమానుం డయ్యె నంత నా సుదర్శనచక్రము ద్రవమాణుండగు రాక్షసు శిరంబు ఖండించె నయ్యవసరంబున భూపతితుండగు రాక్షసుం గాంచి గాలవమునీంద్రుండు పరమసంతోష యుక్తుండై సుదర్శనంబు నిట్లని స్తుతించె. - ఓ విష్ణుచక్రమా- నీవు భక్తరక్షణదీక్షితుండవు నారాయణకరాంభోజభూషణుండవు- సకలాసురసంహారకుశలుండవు- భక్తార్తినాశనుండవు - నీకు నమస్కారము [illegible] లక్షణంబులం జూపి [illegible] సుదర్శనంబు

సంవిగ్నం సర్వశస్త్రాగ్నికల్మషాత్ । స్వామిన్ సుదర్శన విభో భవ తీర్థే సదా భవాన్ ॥ ౧౦౦ ॥ సన్నిధేహి హితాయ త్వమాగతో ముక్తికాంక్షిణామ్ । గాలవేనైవముక్తస్తు విష్ణుచక్రం మునీశ్వరాః ॥ ౧౦౧ ॥ ప్రాహ గాలవమునిం ప్రీణయన్నివ సౌహృదాత్ ॥ ౧౦౨ ॥ సుదర్శన ఉవాచ ॥ గాలవైతన్మహాపుణ్యం ధర్మతీర్థమనుత్తమమ్ । అస్మిన్ వసామి సతతం లోకానాం హితకామ్యయా ॥ ౧౦౩ ॥ త్వత్పీడాం పరిచింత్యాహం రాక్షసేన దురాత్మనా । ప్రేరితో విష్ణునా విప్ర త్వరయా సముపాగతః ॥ ౧౦౪ ॥ త్వత్పీడకోఽపి నిహతో మయాఽయం రాక్షసాధమః । మోచితస్త్వం భయాదస్మాత్ త్వం హి భక్తో హరేస్సదా ॥ ౧౦౫ ॥ పుష్కరిణ్యాం మహాంత్వస్యాం ధర్మతీర్థస్య మునిపుంగవ । సతతం లోకరక్షార్థం సన్నిధానం కరోమి వై ॥ ౧౦౬ ॥ అస్యాం మత్సన్నిధానాత్తు తథాన్యేషామపి ద్విజ । ఇతఃపరం పీడా స్యాద్భూతరాక్షససంభవా ॥ ౧౦౭ ॥ ధర్మపుష్కరిణీ హ్యేషా సర్వపాపవినాశనీ । దేవీపట్టణపర్యంతం కృతా ధర్మేణ వై పురా ॥ ౧౦౮ ॥ అత్ర సర్వత్ర వత్స్యామి సర్వదా మునిపుంగవ । అస్యాం మత్సన్నిధానాత్తు చక్రతీర్థమితి ప్రథా ॥ ౧౦౯ ॥ స్నానం యేఽత్ర ప్రకుర్వంతి చక్రతీర్థే విముక్తిదే । తేషాం పుత్రాశ్చ పౌత్రాశ్చ వంశజాస్సర్వ ఏవ హి ॥ ధూతపాపా యాస్యంతి తద్విష్ణోః పరమం పదమ్ ॥ ౧౧౦ ॥ పిత్రూనుద్దిశ్య పిండానాం దాతారో యేఽత్ర గాలవ । స్వర్గం ప్రయాంతి తే సర్వే పితరశ్చాపి సర్వశః ॥ ౧౧౧ ॥ ఇత్యుక్త్వా విష్ణుచక్రం తద్గాలవస్యాపి పశ్యతః । అన్యేషామపి

ట్లనియె - ఓ గాలవా - రాక్షసపీడితుండగు నిన్నుం గావ విష్ణుప్రేరితుండనై యిగుదెంచి రక్కసుని జంపితి - యుష్మత్ప్రార్థనంబున దేవీపట్టణపర్యంతంబు ధర్మకృతంబగు యీతీర్థంబున లోకరక్షణార్థంబై సంతతంబును ండెదం గాన సకలరాక్షసజనితంబులగు బాధలిచట గలుగవు - మఱియు నేనిందుండుటం జేసి యీతీర్థంబు చక్రతీర్థంబనఁ ఖ్యాతిం గాంచు నెవ్వరైన నీతీర్థంబున స్నానంబు చేయుదురా నరుల పుత్రపౌత్రులు వంశజులు - నిర్ధూతపాపులై విష్ణుపదంబు బొందుదురు - మఱియు నీతీర్థంబునఁ బితరుల నుద్దేశించి పిండదానంబొనర్చిన నా పితృసమూహంబులు స్వర్గంబునొందుదురు అని పలికి గాలవుండును నితరులును మునీంద్రులు చూచుచుండ విష్ణుచక్రంబు ధర్మతీర్థంబునం బ్రవేశించెం.

ప్రాణాంస్తత్యజ తాం సహసా ద్విజః ॥౧౧౨॥ ధర్మపుష్కరిణీం తాం తు ప్రాపిశత్పావనాశనీమ్॥ శ్రీసూతః॥ ధర్మతీర్థస్య పశ్చిమే ప్యేవం ప్రాహుశ్చక్రతీర్థమితి ద్విజాః॥౧౧౩॥ ప్రాపాయాద్ధి గత్వా ధితయోస్స్మాకంతుమసూముదా। చక్రతీర్థసమం తీర్థం సభూతం నభవిష్యతి॥౧౧౪॥ అత్ర స్నాతా నరాః ప్రాప్తా మోక్షభాజో న సంశయః। కీర్తయేదిదమధ్యాయం శృణుయాద్వా సమాహితః॥౧౧౫॥ చక్రతీర్థాభిషేకస్య ప్రాప్నోతి ఫలముత్తమమ్। ఇహలోకే సుఖం ప్రాప్య పరత్రాపి సుఖం వ్రజేత్॥౧౧౬॥ యో ధర్మతీర్థం చ తథైవ గాలవం సుర్వాణమత్యుగ్రసమాధియోగమ్। సుదర్శనం రాక్షసనాశనం చ స్మృత్వా తేషు స్యాద్వా న స పాపభాజనమ్॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే సేతుమాహాత్మ్యే గాలవస్య రాక్షసమోచనం నామ తృతీయోధ్యాయః ****

ఋషయః॥ భగవన్ రాక్షసః కోసౌ సూత పౌరాణికోత్తమ। విష్ణుభక్తం మహాత్మానం యో గాలవమబాధత। శ్రీసూతః॥ వక్ష్యామి రాక్షసం క్రూరం విప్రాః శృణుతాదరాత్। యథా స రాక్షసో జాతో మునీనాం శాపవైభవాత్॥ పురా కైలాస

గానందె త్తీర్థంబు చక్రతీర్థంబను నామంబు నొందె. లోకంబున కస్సన్మశతీర్థంబు లేదు. తత్తీర్థంబున స్నానము సేయువారలు మోక్షంబు నొందుదురు. ఎవ్వండైనే యధ్యాయంబు సమాహితచిత్తుండై పఠించునా కర్ణించునతండు చక్రతీర్థాభిషేకఫలంబు నొంది ఇహంబున లోకసుఖంబుల నొందు. ఎవ్వండైన ధర్మతీర్థంబును - ఉగ్రసమాధియోగుండగు గాలవమునీంద్రుని విష్ణుచక్రంబును రాక్షసనాశనంబు సన్మాత్రంబు స్మరించునతండు పాపంబు నొందడు. ఇది స్కాందపురాణంబున సేతుమాహాత్మ్యంబునందు గాలవరాక్షసమోచనాఖ్యంబగు కథగల తృతీయాధ్యాయము. *** మహనీయ గుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులు సకలపురాణాభిజ్ఞుండగు సూతునకిట్లనిరి. ఓ సూతుఁడా. గాలవమునీంద్రు బాధించిన రాక్షసుండెవ్వండత నివృత్తం బెరుంగింపుమనిన సూతుండిట్లనియె. దుర్దముఁడను గంధర్వుఁడు వసిష్ఠముని శాపంబున రాక్షసుండయ్యెనవృత్తాంతం బెరుంగించెద నుండు మీరు ... పూర్వము కైలాసపర్వతంబున బ్రహ్మవాదులును శ్రేష్ఠ

శ్రీస్కాందేపురాణే సేతుమాహాత్మ్యే చతుర్థోఽధ్యాయః.

సదృశే హాలాస్యే శివసుందరే॥ చతుర్వింశతిసహస్రసంఖ్యకా బ్రహ్మవాదినః॥ వసిష్ఠప్రముఖా స్సర్వే శివధ్యానమహోజ్జ్వ
లాః॥ భస్మోద్ధూళితసర్వాంగాస్త్రిపుండ్రాంకితమస్తకాః॥ ౪ ॥ రుద్రాక్షమాలాభరణాః పంచాక్షరజపేరతాః॥ హాలాస్యనాథం
భూతేశం చంద్రచూడముమాపతిమ్॥ ఉపాసాంచక్రిరే ముక్తామధురాపురవాసినః॥ కదాచిత్తత్ర గంధర్వో విశ్వావసుసుతో
బలీ। దుర్దమో నామవిప్రేంద్రాః పితృగోష్ఠీపరాయణః ॥ లలనాశతసంయుక్తో వివస్త్రస్స జలాశయే। చిక్రీడ పవివప్రాభిస్స
ర్వాభియువతీభిస్తదా॥ ౭॥ హాలాస్యనాథనంతతీర్థం వసిష్ఠో మునిభిస్సహ। మాధ్యందినం కర్తుమనా యయౌ శంకరమందిరాత్ ॥ ౮॥
తా న్ముషీనవలోక్యాథ రామా స్తా యువతీస్తదా॥ ౯॥ వాసాంస్యాచ్ఛాదయామాసుః దుర్దమోన తు సాహసీ। నలో వసిష్ఠః
కుపిత శ్శశాపైనం తదా క్రుధా॥ ౧౦॥ వసిష్ఠః॥ యస్మాద్దుర్దమ గంధర్వ దృష్ట్వాస్మాన్ లజ్జయాత్వయా। వాసో నాచ్ఛాదితం తస్మాత్త్వం
యాహి రాక్షసతాం తతః॥ ౧౧॥ ఇత్యుక్త్వా తాస్త్రియః ప్రాహ వసిష్ఠో మునిపుంగవః। యుష్మాభి రాచ్ఛాదితం వస్త్రం దృష్ట్వా
స్మాన్ లలనోత్తమాః॥ ౧౨ ॥ తతో నయూయం స్మాకం శపాస్య మిగచ్ఛథస్వం త్రిదివం ప్రతి। ఏవముక్తా వసిష్ఠేన రామాః ప్రాంజలయ

ద్ధూళితసర్వాంగులును- త్రిపుండ్రాంకితమస్తకులును- రుద్రాక్షమాలాధరులును - పంచాక్షరజపనిరతులును- వసిష్ఠ
ప్రముఖులగు నిరువదినాలుగువేల ఋషీంద్రులు చంద్రచూడుడగు హాలాస్యనాథుని సేవించుచుండు సమయంబు
న విశ్వావసుతనూజుండును పితృగోష్ఠీపరాయణుండును- బలవంతుండును నగుదుర్దముండను గంధర్వుండు వివస్త్రలలనాశతపరివృ
తుండయి జలాశయంబున జలవిహారం బొనరించుచు నోలలాడు నవసరంబున- ఋషిపుంగవుండగు వసిష్ఠుండనేకమునిగణపరివృతుం
డై తత్తీర్థ రాజంబున మాధ్యందినకృత్యంబొనర్చ తీర్థంబునకేతెంచిన నక్కామినీజనంబులు నితాంతలజ్జాభ
యభ్రాంతలగుచు నంశుకంబులంధరించి సాహసంబున దుర్దముండు స్వకీయాంశుక బుద్ధింబొరయ పోయెనంత వసిష్ఠుండు
గత్రపుండగు గంధర్వుం గాంచి కుపితుండై యోదుర్దమా నీవు నన్నుం దర్శించి యు స్త్ర ధారణంబొనర్ప నికారణంబున
రాక్షసుండవుగమ్ము నిశపించి- తత్పత్నులం జూచి యోకామినులార మీరలు మత్సందర్శ నభయంబున వస్త్ర ధారిణులు

స్తదా ॥ ౧౩ ॥ శ్రుత్వైవ తస్య వసిష్ఠం తు భక్తినమ్రేణ చేతసా । మునిమండలమధ్యస్థం వసిష్ఠమిదమబ్రువన్ ॥ ౧౪ ॥ రాజ్ఞ్య ఊచుః ॥ భగవన్సర్వ ధర్మజ్ఞ పతిస్తు రాజనందనః । సింధోర్లోకస్య సాక్షాన్న కోపం కురు మహామునే ॥ ౧౫ ॥ ఏకోఽపరాధః క్షంతవ్యో మునిభిస్తత్త్వ దర్శిభిః । క్షమాం కురు దయాసింధో అస్మాచ్ఛాపాదుగ్రదుర్దమాత్ ॥ ౧౬ ॥ వసిష్ఠః ప్రార్థితస్త్వేవం సుదర్శనస్యాంగనాజనైః । ప్రోవాచ వచనం భూయః ప్రసన్నః స ద్విజోత్తమః ॥ ౧౭ ॥ న మే స్యాద్వచనం మిథ్యా కదాచిదపి భూభుజః । ఉపాయం వః ప్ర వక్ష్యామి శృణుధ్వం శ్రద్ధయా సహ ॥ ౧౮ ॥ షోడశాబ్దావధిశ్చాయం పిశాచో భవితా ధ్రువమ్ । షోడశాబ్దాదధోఽప్యేష సుదర్శ నో రాజసత్తమః ॥ ౧౯ ॥ యదృచ్ఛయా చక్రతీర్థం గమిష్యతి సురాంగనాః । అస్తి తత్ర మహాయోగీ గాలవో విష్ణుతత్ప రః ॥ ౨౦ ॥ భక్షణార్థం మునిం సోఽయం రాక్షసోఽభిగమిష్యతి । తతో గాలవరక్షార్థం ప్రేరితం చక్రముత్తమమ్ ॥ ౨౧ ॥ విష్ణునాస్య శి రో రాక్షసస్య హరిష్యతి న సంశయః । తతస్స్వం రూపమాసాద్య శాపాన్ముక్తస్సుదుర్దమః ॥ ౨౨ ॥ పతిర్వస్త్రిదివం భూయో గంతా నాస్త్యత్ర సంశయః । తతస్త్రిదివమాపాద్య దుర్దమోఽయం పతిర్హి వః ॥ ౨౩ ॥ రమయిష్యతి సుశ్రోణ్యో యుష్మాన్నందనవే

లగుటంజేసి మీరు శపింపవల్లండ్రి దివంబునకుం బోండనినను గాంతాజనంబులు ఫాలతలఘటితాంజలులగుచు - ముని మండలమధ్యస్థితుండగు వసిష్ఠమునీంద్రునకు వందనంబులొనరించి యివ్విధంబున బ్రార్థించిరి - ఓ చతురాననసుతుం డా దయానిధి సర్వజ్ఞుండవు నీవు కోపంబు మాని మమ్ముం గాంచి యొకనిం గావుము - తత్త్వవిత్తములచే నొకయపరాధంబు క్షమింపనగునంబు - భవచ్ఛాపంబుండి సుదర్శనుని గ్రహింపకనను గ్రహింపుము అయివ్విధంబున బ్రార్థింపబడినవారాం గనలం గాంచి వసిష్ఠుండు సదయహృదయుండై యిట్లనియె - ఓ కాంతామణులారా నా వచనంబు మోఘంబుగాననితండు రాక్షసత్వంబునొంది పదియాఱువత్సరాంతంబున యదృచ్ఛచే చక్రతీర్థంబునకుం జని తత్తీరంబునం గృతనివాసుం డగు గాలవమునీంద్రుం భక్షింపం బోయి తత్ స్తుతిప్రీతరమానాథప్రేరితచక్రంబుచే విదళితశిరస్కుండై నిజస్వరూపంబు నొంది దివంబునకేతెంచి మిమ్ముం బొంది సుఖంబుండు బొందగలండు వసిష్ఠమహర్షి వాక్యంబుచే బుత్రుంబునకుం బోయె నంత నమ్మధుర

వభృత్ । శ్రీసూతః ॥ ఇత్యుక్త్వా తాపసిత్వ సుతదుర్గమస్య వరాంగనా । అరణ్యాత్ర్ క్రంద యంగూతూర్ణం పాలా స్యైశ్వరభక్తి
హా । అథ రామా స్తమాలింగ్య దుర్దమం పతిమాతురాః ॥ ౨౯ ॥ సురుదుః శోకసంవిగ్నా దుఃఖసాగరమగ్నగాః వశ్యమానాసు
తాస్వేవం దుర్దమో రాక్షసోఽభవత్ ॥ ౨౭ ॥ మహాదంష్ట్రో మహాకాయో ఘోరరక్తశ్మశ్రుశిరోరుహః ॥ తం దృష్ట్వా భయసంవిగ్నా
జగ్ముా రామా స్త్రివిష్టపమ్ ॥ ౨౭ ॥ తతో రాక్షసవేషోఽయం దుర్దమో భైరవాకృతిః ॥ భక్షయన్ ప్రాణినస్సర్వాన్ దేశాద్దేశం
వనాద్వనమ్ ॥ ౨౮ ॥ భ్రమన్ననిలవేగోఽసౌ ధర్మతీర్థం తతోఽయయౌ ॥ ఏవం షోడశవర్షాణి ప్రమత్తస్యాయయుస్తదా ॥ ౨౯ ॥ తత
స్తు షోడశవర్షాంతే రాక్షసోఽయం మునీశ్వరాః ॥ భక్షితుం గాలవమునిం ధర్మతీర్థనివాసినమ్ ॥ ౩౦ ॥ ఉపాద్రవద్వాయువేగ సహ్యా స్తో
త్రే జన్మార్ధనమ్ । గాలవేన స్తుతో విష్ణు స్తదా చక్రం న చోదయత్ ॥ ౩౧ ॥ రక్షితుం గాలవమునిం రాక్షసేన ప్రపీడితమ్ । అథాగత్య
హరేశ్చక్రం రాక్షసస్య శిరోఽహరత్ ॥ ౩౨ ॥ తతోఽసౌ రాక్షసం దేహం త్యక్త్వా దివ్యశరీరభాక్ ॥ విమానవరమారుహ్య దుర్దమః
పుష్పవర్షితః ॥ ౩౩ ॥ ప్రాంజలిః ప్రణతో భూత్వా వవందే కృష్ణదర్శనమ్ తుష్టావ శ్రుతిగమ్యాభి ర్వాగ్భి ర్గాథాభి రాద

భాషిణులు దుఃఖంబను సాగరంబున మునిగినవారై గంగాళించుకొని విలపింపుచుండు నవసరంబున నతండు మహాదం
ష్ట్రుండును మహాకాయుండును రక్తశ్మశ్రుశిరోరుహుండును నగు రాక్షసుండయ్యె నవ్వనస్త్రీలు భయభ్రాంతలై త్రిదివంబున
కుంబోయిరంత నారాక్షసుండు సృష్టిగతప్రాణులం భక్షింపుచు వేగంబున సర్వాటవీభ్రమణం బుగావించుచు సకలదే
శంబులకుంబోవుచు నదియాలవాలబ్దంబున చక్రతీర్థతటంబున తపంబు జేయు గాలవమునిం బ్రభక్షింపం బోవ నతండు విష్ణు
దేవు బ్రస్తుతించె నంతర మారధ్యుండు ప్రీతుండై యతనిం గావ స్వకీయంబగు చక్రంబునం బుటయు నదియవ్వాని గతినే తెం
చి నక్తంచరు శిరోహరణంబు సేసె నంతనతండు రాక్షసత్వంబు మాని దివ్యదేహుండును విమానారూఢుండును పుష్పవర్షితుం
డు నుప్రాంజలియునగుచు తత్సుదర్శనంబు నిట్లని స్తుతించె. వేదశాస్త్రవిదులు ప్రశస్తపరమాత్మునకు నీవు సకలాసుర సంహారక కా
రణి సమస్తాగ్నిశస్త్ర ప్రకాశుండవు ఋషి ప్రపంచ తపోదేశంబున రాక్షసదేహంబునుండి యిప్పుడు ముక్తుండనైతి నీమహా ర్యాజనంబులు

రాత్ ॥ ౩౪ ॥ గాలవ ఉవాచ ॥ సుదర్శన నమస్తేఽస్తు విష్ణుహస్తైకభూషణ । నమస్తే పరసంహర్త్రే సహస్రాదిత్యతేజసే ॥ ౩౫ ॥ కృపా
లో శేష భవతః త్వత్తోఽహం రాక్షసేంద్రనుమ్ । స్వగూరూపధరం విష్ణోశ్చక్రాయుధ నమోఽస్తు తే ॥ ౩౬ ॥ అనుజ్ఞాం దేహి మే గం
తుం శ్రీనివాసం విష్ణువల్లభ । భార్గావ్య మేవ నిశోపంతి విరహోత్కరచేతసః ॥ ౩౭ ॥ త్వన్నన సోఽభవిష్యామి యావజ్జీవం యథా స్వ్యహం
తథా కృపాం కురుష్వ త్వం హయిచక్ర నమోఽస్తు తే ॥ ౩౮ ॥ ఏవం స్తుతం విష్ణుచక్రం దుర్గమేన వ భక్తితః । అనుజగ్రాహ సహ
పాగథా స్త్వతి మునీశ్వరాః ॥ ౩౯ ॥ చక్రాయుధాదనుజ్ఞాతో దుర్దమో గాలవం మునిమ్ । ప్రణమ్య తేనానుజ్ఞాతో గంధర్వ స్త్రీ
దిశం దయయా ॥ ౪౦ ॥ దుర్దమే తు గతే తస్మిన్ గాలవో మునిపుంగవః । చక్రం ప్రార్థయామాస విష్ణ్వాయుధమనుత్తమమ్ ॥
౪౧ ॥ చక్రాయుధ నమామి త్వాం మహాసురవిమర్దన । దేవీపట్టణపర్యంతే ధర్మతీర్థే హ్యాశ్రమే మమ ॥ ౪౨ ॥ సన్నిధానం కురుష్వ
త్వం సర్వపాపవినాశనే । త్వత్సన్నిధానాత్సర్వేషాం స్నాతానాం పాపినామిహ ॥ ౪౩ ॥ పాపనాశం కురుష్వ త్వం మోక్షం
చ కురు శాశ్వతమ్ । చక్రతీర్థమితి ఖ్యాతిం లోకే స్యాత్కల్పయ ॥ ౪౪ ॥ త్వత్సన్నిధానాదత్యర్థం సర్వేషాం భయనాశనమ్ । ఇతి ప్ర
రం భవత్వార్య చక్రాయుధ నమోఽస్తు తే ॥ ౪౫ ॥ భూతప్రేతపిశాచేభ్యో భయం మా భూత్ప్రభో । ఇతి సంప్రార్థితం చక్రం

దుఃఖంపు చుండునని గానం దుర్దినంబున కుంభోద్భవనను జ్ఞయోనింత మస్సజీ . . . అంతపర్యంతంబు త్వత్సన్నిధి వసించుండు నను గ్రహిం
పు . . . భక్తియుక్తుండై వేడ సుదర్శనంబంగీకరించెనంత దుర్దముండు . తదనుజ్ఞాతుండై గాలవమునీంద్రునకు వంద
వందనంబుఁ జేసి గంధర్వనగరంబునకుం జనియె . పిదప గాలవుండు విష్ణుచక్రంబును . . . బునంటొ . . . రాజంబాసుమా
సురవిమర్దనకారివగు నీవు దేవీపట్టణపర్యంతవ్యాపి యగు సకలకల్మషాపహారియగు ధర్మతీర్థంబున నివసింపుము . . .
నంబుఁ జేయు జనంబులకు పాతకనాశనంబుగావించి మోక్షంబొసంగుము . నా ఈ మునీతీర్థంబునకు చక్రతీర్థాఖ్య బొసగుము
భవత్సన్నిధానంబు చే నీ తీర్థస్థిత మునిసమూహంబులకు భూతప్రేతపిశాచంబుల వలన భయనాశనంబు గావింపుమని ప్రార్థిం
చ చక్రంబు నా తీర్థంబు నందు . . . . . . సర్వపాపనాశనంబును చక్రతీర్థమాహాత్మ్యంబును వది

గాలవేనమునీశ్వరాః॥ ౪౮ ॥ తద్దైవాత్స్యైవతనం భావ్యగస్మిన్తీర్థే తిరోహితమ్। ఏవం వః కథితం విప్రా మాహాత్మ్యనస్తోత్రముత్తమ। ౪౯ ॥ మాహాత్మ్యం చక్రతీర్థస్య కథితం చ మలాపహమ్। యచ్ఛ్రుత్వా సర్వపాపేభ్యో ముచ్యతే మానవో భువి॥

ఋషయః॥ వ్యాసశిష్య మహాప్రాజ్ఞ సూత పౌరాణికోత్తమ। ఆరభ్య దర్భశయనమా దేవీపట్టణావధి॥ ౪౯ ॥ బహువ్యాప్యనుసంయుక్తం చక్రతీర్థమనుత్తమమ్। యయావిచ్ఛిన్నతా మధ్యే కథం కథయ సాంప్రతమ్॥ ౫౦ ॥ ఏవం గానసితిత్వం తం న శక్నుం చేత్తుమర్హసి। శ్రీసూతః॥ పురాహి పర్వతాస్సర్వే జాతపక్షా మనోజవాః॥ ౫౧ ॥ ప్రవ్యంతి పర్వతైస్సార్ధం చేరురాకాశమార్గగాః నగరేషు చ రాష్ట్రేషు గ్రామేషు చ వనేషు చ॥ ౫౨ ॥ ఆప్లుత్యాప్లుత్య తిష్ఠంతి పర్వతాస్సర్వతో భువి। ఆక్రమ్య క్రమ్య తిష్ఠంతి యాగ్రయాగ్రమహీధరాః॥ ౫౩ ॥ తత్ర తత్ర గృహారావ స్తథాన్యే ప్రాణిసంచయాః॥ మరణం సహసా ప్రాప్తాః పీడ్యమానా మహీధరైః॥ ౫౪ ॥ బ్రాహ్మణాదిషు సర్వేషు నష్టేషు తదనంతరమ్। యజ్ఞాద్యభావాత్సహసా దేవతా వ్యసనం యయుః॥ ౫౫ ॥ తతఇంద్రోపహాక్రుద్ధో వజ్రమాదాయ వేగవాన్। ఛేదనసహసా పక్షాన్ పర్వతానాం శతక్రతుః॥

చిన్నెవ్వండై వనీయుపాఖ్యానంబు సావధానుండై యాకర్ణించునతండు సర్వపాపవిముక్తుండగునని చెప్పిన శౌనకాదిమహర్షులు పౌరాణికోత్తముండగు సూతున్జూచి యిట్లనిరి - ఓ సూతుండా దర్భశయనంబు మొదలుకొని దేవీపట్టణపర్యంతవిస్తీర్ణంబగు చక్రతీర్థంబు విభక్తంబయ్యె నొయ్యని యిట్లు సత్యనంబున సందియంబు గలదు - దానినపనోదింప్ముమని వేడిన నతండిట్లనియె - పూర్వంబున పర్వతంబులు పక్షసహితంబులై మనోజవంబు చేగగనభాగంబున సంచరించుచు నగరంబులయందును రాష్ట్రంబులయందును గ్రామంబులయందు గృహంబులయందు వనంబులయందు చ్చి చుండగ నప్పతనంబు చేసి సకలప్రాణిసమూహంబులు పీడ్యమానంబులై నిధనంబు నొందె నంత బ్రాహ్మణాదిజనంబులు మరణంబు నొందినకతంబున యజ్ఞభావంబయ్యె నంత దేవతలు వ్యసనాక్రాంతులగుచుండ నింద్రుండు కోపసంరక్తాంతలోచనుండగుచు వజ్రాయుధంబు గొని తచ్ఛైలపక్షవిచ్ఛేదనంబు గావింపనంత గరుద్విహీనంబులగు పర్వతంబులు సముద్రంబునం బ్రవేశించుచుండగ నా శైలంబులు చక్రతీర్థంబున అగ్ని వజ్రాంతినిపతనంబు

శిష్యేషూనచ్ఛదాస్స వేదాః సవేన మహీధరాః। అనన్యశరణా భూత్వా సముద్రం ప్రావిశద్భయాత్ ॥ అథ తేషు వసత్స్వ
ముదతశ్చ లవణార్ణవే। నిపేతుర్గాలవ ధాత్రీ తస్యాశ్చక్రతీర్థేఽపి కేచన॥౫౭॥ పతితైః పర్వతైస్తైస్తైస్తత్ర ధ్యతః పూరితోదకం
చక్రతీర్థం మహాపుణ్యం తాద్యైశ్ఛేదమాయయౌ॥౫౮॥ యద్యచ్ఛయా మహాశైలాః పాశ్వే యయోస్తత్ర నాపతన్। తతో
శైవదర్శనయా నైతథా ఢాపి పురేపి ద॥౬౦॥ విచ్ఛిన్నాగశ్చ ద్వేధా విభక్తమివ దృశ్యతే। ప్రాప్యతః పశ్యతే స్తైస్తుచక్రతీర్థం
స్థలీకృతమ్॥౬౧॥ శ్రీసూతః॥ యస్మాదేవం కధితం మునీం ద్రాయస్మత్యాగ స్తీర్థమిదం స్థలీక్ష్య తమ్॥ యథా మహీధ్రౌ స్వేన
సాబిడౌ జసా విచ్ఛిన్నపక్షావభవన్ గురున్నతాః॥ ఇతి శ్రీస్కాందేపురాణే సేతుమాహాత్మ్యే చతుర్థోధ్యాయః ॥ ****
క్షిప్రం చక్రతీర్థం మహాపుణ్యం పాపవినాశనమ్। పుష్కరస్య చ ఖ్యాతం కిం విద్ధి వీమిహ మునీశ్వరాః॥౧॥ విధూమస్య మహావ
సుదేవస్త్రీ చాపల్యం బుసా బ్రహ్మశాపాన్మహాఘోరాత్। పునః ప్రాప్తామనుష్యత్వం చక్రతీర్థే మహాపుణ్యే స్నాత్వా
శాపాద్విమోచితౌ॥ ఋషయః॥ సూత సూత మహాభాగ పురాణార్థవిశారద। ప్రాజ్ఞత్వాదాశ్రయసశిష్యత్వాదజ్ఞానం తేన
కిం దసి॥౩౪॥ బ్రహ్మ కేనాస్య రాధే శతానంబుస యోనావనుమ్। పురా విధూమనామాసంస్తత్వార్థ చతురాననః॥౪॥ బ్రహ్మశాపే

లయ్యెగాన నైతచ్చక్రతీర్థంబునకు ప్రదేశంబున స్థలీకృతంబునయిద్వివిధంబయ్యె. ఓమునిశ్రేష్ఠులారా చక్రతీ
ర్థవిచ్ఛేదకారణంబు వచించితి. ఇది. స్కాందపురాణంబునం గల చతుర్థంబగు నధ్యాయము. **************
మహనీయ గుణగరిష్ఠులగు శౌనకాది మునీంద్రులకు సకలపురాణాభిజ్ఞుండగు సూతుండిట్లనియె. ఓముని శ్రేష్ఠు
లారా చక్రతీర్థప్రభావాకరంబగు నొకవిశేషంబు వచించెద వినుండు. పూర్వంబున విధూముండను వసువును అలంబుస
యను నచ్చరయును ఘోరంబగు బ్రహ్మశాపజనితమానుష్యంబునొంది చక్రతీర్థంబునం గృతస్నానులై తచ్ఛాపంబు వలనం
బాసిరనిన శౌనకాదులు విస్మయావిష్టులై సూతుం గాంచి యిట్లనిరి. ఓపౌరాణికోత్తముండా సకలశాస్త్రార్థ
విశారదుండవు ప్రాజ్ఞుండవు వాశ్యసశేష్యుండవుంగాన నిన్నుయజ్ఞానంబుచెందనేరదు నేవతురాననుండే యుపరాధంబు

నఘోరేణ తయోః స్త్రీపుత్రతాం గతౌ । శాపస్యాంతః కథమభూద్విస్తారాత్ప్రయోస్తయోః ॥ ౫ ॥ ఏతన్నః శ్రద్దధానానాం విస్తరాద్వక్తుమర్హసి ॥ ౬ ॥ శ్రీసూతః: పురా హి భగవాన్ బ్రహ్మా స్వయంభూశ్చతురాననః । సావిత్ర్యా చ సరస్వత్యా చ పార్శ్వయోః పరివిరాజితః ॥ ౭ ॥ సనాతనేన మునినా సనకేన చ ధీమతా । సనత్కుమారనామ్నా చ నారదేన మహాత్మనా ॥ ౮ ॥ సనందనాదిభిశ్చాన్యైః సేవ్యమానో మనీశ్వరైః । సువర్ణరత్నపర్యంకసంయుక్తస్తూయమానో బిడౌజసా ॥ ౯ ॥ ఆదిత్యాదిగ్రహైశ్చాపి వంద్యమానపదాంబుజః । సిద్ధైస్సాధ్యైర్మరుద్భిశ్చ కిన్నరైశ్చ సమావృతః ॥ ౧౦ ॥ గణైః కింపురుషాణాం చ వసుభిశ్చాష్టభిర్వృతః । ఉర్వశీప్రముఖానాం చ నర్తకీనాం మనోరమమ్ ॥ ౧౧ ॥ నృత్తం వాదిత్రసహితం వీక్షమాణో ముహుర్ముహుః । గోష్ఠీం చక్రే సభామధ్యే సత్యలోకే కదాచన ॥ ౧౨ ॥ మేఘగర్జితగంభీరో జనానానందయన్ మహాన్ । వీణావేణుమృదంగానాం ధ్వనిస్తత్ర వ్యవర్తత ॥ ౧౩ ॥ గంగాతరంగమాలానాం శీకరస్పర్శశీతలః । పవమానస్సుఖస్పర్శో మందం మందం వవౌ తదా ॥ ౧౪ ॥ వర్ణ్యౌర్యేణ తదా వర్ష్యా నన్నృతు దేవయోషితః । సృష్టక్రమేణ భిన్నాసు దేవ్యాస్వప్యాసు పాదమ్ ॥ ౧౫ ॥ అలంబుసా దేవనర్తకీ రూపయౌవనశాలినీ । మోదయంతీ జనాన్ సర్వాన్ సభామధ్యే ననర్త వై ॥ ౧౬ ॥ తస్మిన్నవసరే తస్యా

సనలంబుసా సహితంబుగా విధూమవత్పురుషశాపంబొందె వాయువు భూమండలంబున నెట్లు రిక్తజనించిరా శాపాంతం బెట్లు కథంబునంబా పెనప్పి కథంబు సవిస్తరంబుగా జెప్పు మాయని యడిగిన సూతుండిట్లనియె - పూర్వకాలంబున సత్యలోకంబునందు భగవంతుండును స్వయంభువును చతురాననుండును సావిత్రీ సరస్వతీ సహితుండై సనక సనందన సనత్కుమార నారదాది మునిజనంబులు సేవింపసిద్ధ సాధ్య కింపురుష గణంబులు అష్టవసువులు గొలువ - నూర్వశీప్రముఖస్వర్వేశ్యా జనంబులు మనోహరంబుగ వాదిత్రసహితంబుగ నృత్తంబు సలుపం బేరోలగంబుండు సమయంబున మేఘగర్జితగంభీరంబగు వీణావేణుమృదంగారవంబా నందకరంబై ప్రవర్తించెనప్పు డాకాలంబున గంగాతరంగ మాలాశీకరస్పర్శశీతలము సుఖస్పర్శంబై మందమారుతంబు వీచెనప్పుడు దేవాంగనా నృత్తంబులు గ్రమంబున నృత్తంబు సలుపు చుండజ్జనిత శ్రమంబు

నృత్యంత్యాస్స్వం సదిద్విజాః। వస్త్రమాభ్యంతరం వాయుర్వీజయామాస మోహినీవత్ ॥ ఉత్క్షిప్తే తత్ర వసనే స్వష్టమూరుమూలం హ్యదృశ్యత। తథాభూతాం తు తాం దృష్ట్వా సర్వే బ్రహ్మాదయో హ్రియా ॥ ౧౮ ॥ సభామధ్యే సమాసీనా నిమీలితదృశోఽభవన్। విధూమో నామ వసుః కామబాణప్రపీడితః ॥ ౧౯ ॥ తామేవ బ్రహ్మభవనే దృష్ట్వా విలుళితాంశుకామ్ హర్షాత్సంఫుల్లనయనో హృష్టరోమా తతోఽభవత్ ॥ ౨౦ ॥ అలంబుసాయాం తస్యాం తు జాతకామం విలోక్య తమ్। వసుం విధూమనామానం శశాప చతురాననః ॥ ౨౧ ॥ యస్మాత్త్వమీదృశం కార్యం విధూమ కృతవానసి। తస్మాత్త్వం మర్త్యలోకే త్వం మానుషత్వమవాప్స్యసి ॥ ౨౨ ॥ ఇయం చ దేవయోషాపి త్వత్ర భార్యా భవిష్యతి। ఏవం స బ్రహ్మణా శప్తో విధూమః ఖిన్నమానసః ॥ ౨౩ ॥ ప్రసాదయామాస వసుర్బ్రహ్మాణం ప్రణిపత్య తమ్। విధూమః ॥ అస్య శాపస్య ఘోరస్య భగవన్ భక్తవత్సల ॥ ౨౪ ॥ నాహమర్హోఽస్మి దేవేశ త్రాతుం మాం కరుణానిధే। ఏవం ప్రసాదితస్తేన భారతీపతిరవ్యయః ॥ ౨౫ ॥ కృపయా పరయా యుక్తో విధూమం ప్రాహ సాంత్వయన్ ॥ బ్రహ్మా ॥ మయి శాపో హ్యయం దత్తో సత్యం సత్యం బ్రవీమ్యహమ్ ॥ ౨౬ ॥ తతోఽవధిం కల్పయామి శాపస్యాస్య తవాధునా। గార్హ్యం భజంస్సమాసన్నః స్వర్గలంబుసయానయా ॥ ౨౭ ॥ తత్ర భూత్వా మహారాజ శ్రేష్ఠ సయిత్వా చిరం మహీమ్। పుత్ర

సఖిన్నులగుచుండ రూపయౌవనవిభాసియగు నలంబుసా యోషారత్నంబు జనంబుల సన్నుతుల కధిక మోదంబొసంగుచు నాట్య విలాసంబున దేజరిల్లుచుండ వవమాను. డుతదియాభ్యంతర వస్త్రపిత్తిచంబొ సర్చె నాసమయంబున దీయోరు మూలంబుదృశ్యంబయ్యె. దత్కాలంబున నావిలాసినిం గాంచి తత్సభాస్థితులగు బ్రహ్మాదిసురసమూహంబులు హ్రీవినిమీలిత నేత్రులైరి. ధూముండను కామశరపీడితుండై విలుళితాంశుకయగు నవ్విధూముణింగాంచి హర్షసంఫుల్లనయను డునహృష్టరోముండయ్యె. నంత చతురాననుండలంబునాజాత కాముండను విధూమవసువుంగాంచి యాగ్రహంబున మనుష్యుండవు గమ్మని యలంబుసయును ద్భటనీకు భార్యయగునని శాపంబిచ్చె. నవిధూముండు ఖిన్నమానసుండై చతురాననునికి హంబున బ్రాహ్మీంచె. ప్రార్థనాపరయోగా [illegible] నీవునన్ను గావుము. ఘోరశాప

మాం ప్రతి సంతోష్య సాంత్వం జనయిత్వా మహీపతిమ్ ॥ ౨౮ ॥ అభిషిచ్య తదా జ్యేష్ఠం తు రాజ్యే ఽభ్యావిచక్షణమ్। పశ్చాదపి స్వయం త్యక్త్వా సంకీర్ణసోఽగథే నృతే ॥ ౨౯ ॥ ఫుల్లగ్రామసమీపస్థే చక్రతీర్థే మహత్తరే। అనయా భార్యయా సార్ధం యదా స్నానం కరిష్యసి ॥ ౩౦ ॥ తదా త్వం మానుషం భావం జీర్ణత్వచమివోరగః। విసృజ్య భార్యయా సార్ధం స్వర్లోకం ప్రతిపత్స్యసే ॥ ౩౧ ॥ చక్రతీర్థే వినా స్నానం న నశ్యేచ్ఛాప ఈదృశః। ఇతి బ్రహ్మవచః శ్రుత్వా విధూమోఽతిహృష్టమానసః ॥ ౩౨ ॥ స్వనేత్రపాపశత్రూణా మామంత్ర్య చతురాననం। చింతయామాస తత్రాసౌ నస్యేతాం నాస్యలోచనః ॥ ౩౩ ॥ సోఽపి తాభవేద్భూపతా వామాత్ భవిష్యతి। బహుధా సమాలోచ్య విధూమో నిశ్చికాయ సః ॥ ౩౪ ॥ కాశీ. బిసగరే రాజా శతానీకః

బనుభవింపం బాలరక్షింపుమని వేఁడిన భారతీధవుండు కృపాపరిపూర్ణుండై యతనిం గాంచి సాంత్వవచనంబులు ఇట్లనియె. ఓ విధూమా! నీ దుర్వచనంబు సత్యంబు గాదు గాన నీ శాపంబునకు నవధిఁ గల్పించెద. భూలోకంబున నలంబుసా సహితుఁడవుగాను నువ్య ఖానంబునొంది రాజన్యుండవై చిరకాలంబు భూపాలనంబు చేసి యీలంబుసయందఁ బ్రతిమపుత్రుం గాంచి యాతని రాజ్యరక్షావిచక్షణుం జేసి తచ్ఛాపవిసర్జనార్థుండవై దక్షిణోదధితటంబున ఫుల్లగ్రామసమీపస్థిత చక్రతీర్థంబున భార్యాసహితంబుగాఁ గృతస్నానుండవై భుజంగంబు జీర్ణత్వచంబునుంబోలె మానుష్యంబు బాసి స్వర్లోకంబునొందెదవు చక్రతీర్థస్నానంబు సేయనియెడల నీ శాపనాశనంబు గాదనిన విధూముండు దీనుండగుచు స్వగృహంబునకుఁ బోయి యివ్విధంబునం జింతించె - భూమండలంబున నేరాజన్యు నకుండ నయ్యెడ నగుదు నేమి సేయుదునని యనేకవిధంబుల జింతించి కాశీనగరంబున శతానీకుండను నృపుఁడు గలండతని భార్య యగు విష్ణుమతియందు జన్మించెదనని నిశ్చయించి మాల్యవంతపుత్ర వంశజలోత్కటుఁడను - మంత్రిత్రియంబు గాంచి తద్వృత్తాంతం బెఱుంగించి - వారును త్రివరులా రాజుచే నభయంబగు బ్రహ్మశాపంబుచే భూలోకంబున శతానీకుని భార్యయగు విష్ణుమతియందు జన్మించెద ననవచించి న వినిర్గ హిళ్ళుర(ప్రా)ణంబులగుయమాస్య ౯వహంబులు - బావ్వ పూర్ణాకావిలముఖులకుఁ జమవిధూముంగాం డియిట్లనిరి - వా

తి బ్రువతః। అస్తి వీరో మహాభాగో భార్యా చాసీత్పతివ్రతా॥ ౩౫ ॥ తస్యా విష్ణుమతీ నామ విష్ణోశ్శ్రీరివ వల్లభా। తమేవ పితరం కృ
త్వా మాతరం చ విధాయ తామ్॥ ౩౬ ॥ సంభవిష్యామి భూలోకే స్వకర్మపరిపాకతః। తతస్స మాల్యవంతం చ పుష్పదం
తం బలోత్కటం॥ ౩౭॥ శ్రీవాహయా బ్రహ్మణో భృత్యాన్ కావ్య త్రమేతన్న్యవేదయత్। భృత్యాశ్శృణుత భద్రం వో బ్ర
హ్మశాపాన్మహాభయాత్॥ ౩౮ ॥ జనిష్యామి శతానీకే విష్ణుమత్యాం మహాంసుతం। శ్రుత్వా తస్య వచో భృత్యాస్తస్య
పాదాబ్జాబహిశ్చ్యుతాః॥ ౩౯ ॥ ఊచుః ప్రాంజలయః ఖిన్నా దైన్యం వాక్యమబ్రువన్। త్వద్వియోగం వయం సర్వే శ్రో
తుమపి న సహామహే॥ ౪౦ ॥ తస్మాత్స్వామిన్ భవంతం త్వమనుయాస్యామహే వయం। శతానీకస్య రాజర్షేర్మంత్రిపుత్రో
యుగంధరః॥ ౪౧॥ సేనాపతిసుతశ్చాన్యో భవిష్యతి సుప్రతీకకః। అస్మాకం తు సుహృద్వీరో వల్లభాఖ్యో మహా
యశాః॥ ౪౨॥ తేషాం పుత్రాస్త్రయో ప్యేతే భవిష్యామో న సంశయః। శతానీకస్య రాజర్షేః పుత్రభావం గతస్య తే॥
౪౩॥ శుశ్రూషాం సంపిధాస్యామః సేతుమధ్యే చ కర్మసు। తానేవం వాదినస్సర్వాన్ సంధూమో వాక్యమబ్రవీత్॥ ౪౪॥
నైవం భవతాం స్నేహం తాదృశం మయ్యుత్తమం। తథాపి బ్రాహ్మణస్య శృణుధ్వం హితం వచః॥ ౪౫॥ బ్రహ్మ
శాపేన ఘోరేణ స్వేన దుష్కర్మణా కృతం। కుత్సితం మానుషం భావమహమేకోఽనువర్తయే॥ ౪౬ ॥ పిహితం న హి యు
ష్మాకమితచ్ఛాపానువర్తనం। జిగుప్సితేయం మానుష్యే మా కురుధ్వం వనోఘునా॥ ౪౭॥ అతశ్శాపాపధిర్యావత్స్వ

నాయకాత్వద్వియోగంబు సహింపంజాలము గాన మమ్ము ను గూడ మానుష భావంబు నొంది శతానీకతనయుండవు గమ్ము
తమ్మ మంత్రులగు యుగంధర సుప్రతీక వల్లభాఖ్యులకుం బుత్రులమై మేము ద్భవించి - సకలకార్యంబులయందు సేవం జేయు
చుండెదము నియువ్విధంబున నంభృత్యులంచు దంత్రివుంగవులంగాంచి వసుశేఖుండిట్లనియె - వో స్నేహితులారా మానవభా
వంబుగల స్నేహంబు జెరుంగుదు - ఐనను స్వదుష్కర్మ ఫలంబును ఘోరంబగు బ్రహ్మశాపజనితమానుష్యంబు నే నొక్కండ ననుభ
వింపవలెను మీరదియు మ్మదనుసరణంబు మానుము - గర్హితమానుష భావంబును మీరు నొందవలదు మచ్ఛాపావధివ

యోగోఽపి వ్యాహృతారం। ఇత్యుక్తవంతం తేన శ్వామాల్యవత్ప్రముఖాస్తదా ॥ ౪౮ ॥ ఊచుః ప్రాంజలయస్సర్వే ప్రార్థయంతః పునఃపునః । రతిత్వాం కృపయా హ్యస్మానేతావంతమనేహసం ॥ ౪౯ ॥ పరిత్యాజయితుస్సర్వాన్ భక్తానద్యానితాగసః । త్వద్విద్రోహాన్మహాఘోరాన్ స్మాన్ సువ్యక్తపేకుత్స్నశః ॥ ౫౦ ॥ బహుమన్యామహే దేవ తస్మాన్నః క్రియతాం హి సాంప్రతం। ఏవం సయాచమానాంస్తాన్ స్త్రీత్వమన్యత భృత్యకాన్ ॥ ౫౧ ॥ తైస్త్రీభిస్సహితస్సోఽయం కౌశాంబీం గంతుమైచ్ఛత। ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు సోమవంశవివర్ధనః ॥ ౫౨ ॥ అర్జునాభిజనే జాతో జనమేజయసంభవః । శతానీకో మహీపాలః పృథివీమన్వపాలయత్ ॥ ౫౩ ॥ బుద్ధిమాన్నీతిమాన్ వాగ్మీ ప్రజాపాలనతత్పరః। చతురంగబలోపేతో విక్రమైకధనో యువా ॥ ౫౪ ॥ స కౌశాంబీం మహారాజో నగరీమధ్యవాసవై। తస్య సంగ్రామహస్త్యజ్ఞో సుమంత్రీ జాతో యుగంధరః ॥ ౫౫ ॥ సేనాన్యపి ప్రతీకశ్చ తస్య ప్రాగ్రసరో రణే। నర్మసుహృత్తస్యాసీద్వల్లభాఖ్యస్సఖా ద్విజః ॥ ౫౬ ॥ తస్య విష్ణుమతీ నామ పత్నీ శివవల్లభా। స సర్వగుణసంపన్నశ్శతానీకో మహాభుజః ॥ ౫౭ ॥ పుత్రమాత్మసమం తస్యాం భార్యాయాం నాన్వవిందత। ఆత్మాన

ర్యంతంబు సహించియుండం గనయి నేక ప్రకారంబుల భాషించుచు ధూముంగా రదిమంత్రి లిట్లనిరి ॥ వోస్వామీ నిరపరాధులకు గుమ్మ్యద్యజింపం జెల్లునా యిమ్మస్వహవాసనివర్తనంబు కంటెకు ట్టిసమానవ్యంబ శ్రేష్ఠంబని తలంచెదము అవిన్న విం చునటువులను సౌంభిప్రాయంబయంగీకరించి- కౌశాంబీనామకనగరంబునకు నగమనంబు సేయం దలంచుచుండు నవసరంబున - చంద్రవంశ ప్రవర్ధమానుండును నర్జునకులోద్భవుండును జనమేజయతనూజాతుండును బుద్ధిమంతుండును నీతియుతుం డును వాక్చాతుర్య సహితుండును- ప్రజాపాలనదక్షుండును- రథగజాది చతురంగబలసమేతుండును వరాక్రమధనుండు ను- వయోవంతుండును - సగతానీకనాయకుండ కౌశాంబీనగరంబేలుచుండెను - ఆసరాది పుండు విష్ణుమతీ సహధర్మిణీ సహితుండై మంత్రిగస్య వేదియగు యుగంధరుండును- రణప్రాగ్రసరుండగు ప్రతీకుండును సర్వకార్యవిచక్షణుండగు వల్లభాఖ్యుండను వారలంగూడి సర్వసద్గుణసంయుతుండై శిష్టజనంబులు వొగడం దేజరిల్లుచు చిరకాలంబు రాజ్యంబు చేసి

మసుతం జ్ఞాత్వా స భృశం పర్యతప్యత ॥ ౫౮ ॥ స యుగంధరమాహూయ మంత్రిణాం మంత్రవిత్తమమ్ । పుత్రలాభః కథం మే స్యాదితి కార్యమమంత్రయత్ ॥ ౫౯ ॥ యుగంధరో మహీపాలం పుత్రాలాభేన పీడితమ్ । హా వత్సేత్యాహ చ సాన్త్వనవాక్యమేతదభాషత ॥ ౬౦ ॥ యుగంధరః ॥ అస్తి శాండిల్యనామా తు మహర్షిస్సర్వవాఞ్ఛితః । శత్రుమిత్రసమో దాంతస్తపస్స్వాధ్యాయతత్పరః ॥ ౬౧ ॥ తమేవ మునిమాసాద్య జ్వలంతమివ పావకమ్ । పుత్రమాత్మసమం రాజన్ ప్రార్థయేథా వినీతవత్ ॥ ౬౨ ॥ కృపావాన్స మహర్షిస్తు పుత్రం తే దాస్యతి ధ్రువమ్ । ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా హర్షసంఫుల్లలోచనః ॥ ౬౩ ॥ మంత్రిణా తేన సంయుక్తః తస్యాగాదాశ్రమం మునేః । తమాశ్రమే సమాసీనం ప్రణనామ మహీపతిః ॥ ౬౪ ॥ శాండిల్యస్తు మహాతేజా రాజానం ప్రాప్తమాశ్రమమ్ । దృష్ట్వా పాద్యాదిభిః పూజ్య స్వాగతం వ్యాజహార సః ॥ ౬౫ ॥ శాండిల్యః ॥ శతానీక కిమర్థం త్వమాశ్రమం ప్రాప్తవానసి । కర్తవ్యమిదానీం తే యద్వదస్వ కరోమ్యహమ్ ॥ ౬౬ ॥ మునిమేవం వదంతం తం ప్రత్యువాద యుగంధరః । భగవన్నేష వై రాజా పుత్రాలాభేన కర్శితః ॥ ౬౭ ॥ భవంతం శరణం ప్రాప్తః సాం

యాత్మసదృశుండగు పుత్రకుఁ బడయఁ జాలక శోకసంతప్తమానసుండై యుండు సమయంబున మంత్రిశ్రేష్ఠుండగు యుగంధరుండు మహీపతింగాంచి సాంత్వవచనపూర్వకంబుగా నిట్లనియె ॥ ఓ నరాధిపా శత్రుమిత్రసముండును తపస్స్వాధ్యాయనిరతుండును దాంతుండును విమలసత్యవచనుండును నగు శాండిల్యుండను నొక ఋషిశ్రేష్ఠుండు గలఁడతనిం జేరి యాత్మసదృశపుత్రుం బ్రార్థింపుము మహర్షి దయాళుండు నీకు పుత్రు నొసంగు సందియంబు లేదని మంత్రివచనంబాకర్ణించి రాజలలాముండు హర్షసంఫుల్లలోచనుండగుచు యుగంధరసహితుండై తత్క్షణంబ శాండిల్యాశ్రమంబునకుం బోయి యచ్చట సుఖాసీనుండగు నా మహర్షిం గాంచి నమస్కరించెనంత నా మహర్షియు స్వాశ్రమంబునకరుదెంచిన నృపుం గాంచి పరమసంతుష్టుండై యర్ఘ్యపాద్యాదులం బూజించి భవదాగమనకారణంబు వచింపుము భవదభిలషితంబొనర్చెదనని పల్కిన విని సంబోధనుంగను యుగంధరుండిట్లనియె ॥ ఓ ఋషివర్యా యీ రాజన్యుండు పుత్రాలాభశోకితుండై భవచ్ఛరణంబుల

వ్రతం పుత్రకారణాత్। అస్యాపుత్రస్య జం దుఃఖం త్వమపాకర్తుమర్హసి॥ ౧౮॥ ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా శాండిల్యో ము-
నిసత్తమః। పుత్రలాభవరం తస్మై ప్రతిభిజ్ఞే నృపాయవై॥ ౧౯॥ స రాజ్ఞ వరదః శ్రుత్వా జగామ కౌశాంబీమేత్య సాదరమ్। పుత్రే-
ష్ట్యా పుత్రకామస్య యాజకో భూన్మహామునిః॥ ౨౦॥ తతో మునిప్రసాదేన రాజా దశరథోపమః। యజ్ఞే రామమివ ప్రాప స-
హస్రానీకమాత్మజమ్॥ ౨౧॥ ఏవం విధూమ స్సంజజ్ఞే శతానీకనృపోత్తమాత్। అథాంతరే మంత్రివరః సేనానీశ్చ మహీపతేః॥
౨౨॥ ద్వావేతౌ నవజాతస్య స్వప్రపుత్రౌ ప్రాపుః కులోదితౌ। పుత్రో యుగంధరస్యాసీత్ మాల్యవాన్నామ భృత్యకః॥
౨౩॥ యౌగంధరాయణో నామ్నా మంత్రశాస్త్రే ప్రముఖోఽవిదః। విక్రతీకస్య తనయః పుష్పవంతో బభూవహ॥ ౨౪॥ రుమ-
ణ్వాన్సేనాభిఖ్యాతః పరసైన్యవిమర్దనః। వల్లభస్య తథా జజ్ఞే తనయో వై బలోత్కటః॥ ౨౫॥ వసంత ఇతి విఖ్యాతః నర్మ-
మర్మసుకోవిదః। అథ తే నృపసూనోస్తు రాజపుత్రపురోగమాః॥ ౨౬॥ పంచహాయనతాం తేషు యాతేషు తదనంతరమ్। అ-
లంబుసాపి స్వర్వేశ్యాభూత్ కైశికృత వర్ణనః॥ ౨౭॥ అయోధ్యాయాం మహాపుర్యాం కన్యా జాతా ప్రభావతీ, ఏవం
విధా నుమఖ్యాస్తే జజ్ఞిరే తేఽత్ర మండలే॥ ౨౮॥ అత్రాంతరే మహాసత్వో దుష్టస్సానుచరో బలీ, అహిదంష్ట్ర ఇతి ఖ్యాతో

శరణంబునొందెనీ నరాధిపునకుఁ బుత్ర ప్రసాదించి దుఃఖంబపనోదింపఁదగుదనని వేడిన శాండిల్యుండును దయా-
ర్ద్రహృదయుండై- కౌశాంబీనగరంబునకరుదెంచి తన్మహీభవు చేత పుత్రకామేష్టిఁ జేయించెనంతం దత్ప్రసాదంబున దశర-
థప్రతిముండగు నా నరాధిపుండు సహస్రానీకుండను పుత్రుం గాంచె. నివ్విధంబున విధూముండు శతానీకసుతుండయ్యె దన్మం-
త్రి యగు మాల్యవంతుం పుష్పవంత బలోత్కటులును యుగంధర విక్రతీక వల్లభాఖ్యులకుం గ్రమంబున యౌగంధరాయణ రుమ-
ణ్వానీక వసంతాఖ్యులుం బుత్రులై జనించిరంత- నా రాజపుత్రుండు మంత్రికుమారసహితుండై విహరింపుచుండ పంచాబ్దం-
బులయ్యెనంత- అలంబుసయనునయోధ్యాధిపతి యగు నృపవర్యుభార్యాలలామ నాకంబు త్రికయై యుదయించి- ప్రభా-
వతీనామంబునం బ్రసిద్ధినొందెనివ్విధంబున విధూమాదులు భూమండలంబున మానుష రూపంబులనొంది విహరించుచుండు నే-

మహాదైత్యో బలోత్కటః ॥౨౯॥ యుక్తః స్థూలశిరో నామ్నా సహాయేన మహాత్మనా। రురోధ దేవనగరం బబాధే విబుధానపి॥ ౩౦॥ తదాహవే దివి మహాన్ సమరే సురరక్షసామ్। ఆసీ ద్వాయిశతానీకం సహాయార్థం పురందరః ॥౩౧॥ స యోత రాజ్యే తనయం నిధాయ విధినా తతః। ప్రపేదే రథమాస్థాయ యుద్ధాయ దితిజైస్సహ ॥౩౨॥ తతో మాతలినాభ్యేత్య సాదరం స ధనుర్ధరః। విధాయ ప్రేక్షకాన్ దేవాన్ జఘాన దితిజాన్ రణే ॥౩౩॥ హతదైత్యాధిపస్సోపి నిహతస్సంముఖే విభోః। తతః శక్రస్య వచసా పరేతం స్వపురం గతమ్ ॥౩౪॥ రథమారోప్య సహసా కౌశాంబీం మాతలిర్యయౌ। నీత్వా మహీపతిం సౌ తత్సుతాయాస్య వేదయత్ ॥౩౫॥ తతస్సహస్రానీకోపి విలలాప భృశం దుఃఖితః। మంత్రిభిః సమాశ్వాస్య ప్రేతకార్యం న్యవేదయత్ ॥౩౬॥ మృతం జ్ఞాత్వా పతిం రాజ్ఞీ సహైవ వా న మహాగదా। మహిష్యా సహ సంప్రాప్తై ర్భూపాలైకీలితా శివ తాన్॥ ౩౭॥ భేజే రాజ్యం శతానీకతనయో మంత్రిణాంగిరా। ...రే ప్రతి కేవలం లభేదమృతే సతి ॥౩౮॥ యౌగంధరాయణముఖాస్తత్ప్రతాప స్వ పనహి. శతానీకసుతస్యాస్య ... కమకుర్వన్ ॥౩౯॥ ఏవం స పాలయామాస మహీం

కాలమంబున - మహాసత్త్వుండును - దుష్టుండును అను శరీరము దుసుఁ బలోత్కటుండును - అహిదంష్ట్రుండను దైత్యాధముఁడు - స్థూలశిరుండను గాత్రుసుం గూడి - దేవనగరంబునకుం బోయి దివిజ రోధనంబుగా వించి బాధించుచుండ - నతిభయంకరంబగు దేవాసురయుద్ధం బాయె నాసమయంబున సహస్రాక్షుండు సహాయార్థంబుగా శతానీహ్వానంబు గావించన ద్ధరాకాంతుఁడు స్వరాజ్యంబునం దనపుత్త్రు నభిషిక్తుం గావించి మాతలియు తెం ద్ర స్య దనాగూఢుండై దివంబునకుం బోయి దితిజులం గూడి యతిభయంకరంబగు సమరంబు గావించి తదాప్రత్తుస బాణహతుండయ్యె నంతశక్రుండు వనపతి త్సారథియగు మాతలిం సంచక్కంబు నొందిన నృపుంగొని కౌశాంబీనగరంబునకుం బోయి తత్సుతునకుం జూపి తద్వృత్తాంబంతయు నెరిఁగించి దివంబునకుం బోయెను [illegible] డై ప్రేతకార్యంబులం జేయుచుండ శతానీక భార్య యగు విష్ణుమతియుఁ బతిమరణశోకపీడితస్వాంతయై మరణంబు నొందె నంత నాభూపోత్తముఁడుపి

రాజసుతోఽజనీ। యస్య తేనాతే మహేంద్రేణ సనందన మహోత్సవే ॥ ౯౦ ॥ నిమంత్రిత స్తత్ర కథితాం భావినీ మత్కథోత్తమాం
ధామ్ । స్వరోత్యపేక్ష్య బ్రహ్మణశ్శాపాదయోధ్యాయామలంబుసా ॥ ౯౧ ॥ జాతా మృగావతీ కన్యా భూపతేః కృతవర్మణః ।
విధూమనామా చ వసుః త్వం నాకే లలనాం పురా ॥ ౯౨ ॥ తామేవ బ్రహ్మసదనే దృష్ట్వా నిలహృతాంశుకాం । స్మరార్తో౽భూః
మదనక్లాంత శ్శాపా న్మర్త్యత్వమాగతః ॥ ౯౩ ॥ సైవ తే దయితా రాజన్ భావినీ హ్యద్య రాడ్సుఖీ। ఉదాత్వమాత్మనః పుత్రం
రాజ్యే సంస్థాప్య భూపతే ॥ ౯౪ ॥ మృగావత్యా స్త్రియా సార్ధం దక్షిణస్యోదధే స్తటే చక్రతీర్థే మహాపుణ్యే ఫుల్ల
గ్రామసమీపతః ॥ ౯౫ ॥ స్నానం కరిష్యసి తదా శాపాన్మోక్షో విష్యసి। ఇతి ప్రోవాచ భగవాన్సత్యలోకే పితామహః ॥
౯౬ ॥ ఇతీంద్రవచనం శ్రుత్వా సహస్రానీకభూపతిః। తదుద్వాహకృతోత్సాహ స్తమువాచ్య శచీపతిం ॥ ౯౭ ॥ శక్రాం

త్సమాత్మప్రరేత కార్యంబులంగావించి మంత్రి ప్రార్థనంబున రాజ్యాభిషిక్తుండయ్యె నంత గొంత కాలంబు చనిన - యుగం
ధరాదిమంత్రివరులును వర్ధనంబునొందిరి- సహస్రానీకుండు. యౌగంధరాయణాదుల మంత్రులంగావించుకుని
మహీపాలనంబు జేయుచుండ నింద్రుండు నందనమహోత్సవ కాలంబున నాసరోత్తము బిలిపించి పూజించి పూర్వవృ
త్తాంతం బిద్విధంబున నెఱింగించె । వోనరోత్తమా పూర్వంబున నీవు- విధూముండనువసు రాజవు కాని. మర్త్యుండవు గా
వు- చతుర్ముఖసభాసదనంబున సమీరచలితాంశుకయగు నలంబుసయను నచ్చరం గాంచి కామశరపీడితుండవైతివది కాం
చి సురజ్యేష్ఠుండు మానుష్యంబునొందుమని నిన్ను శపించెం గాన నీవు రాజస్యుండవయితివి- అలంబుసయును నిన్ను బొంద
గోరి యయోధ్యాపురాధిపతియగు కృతవర్మనకుం బుత్రికయై యుద్భవించి మృగావతీనామంబునొంది రూపరేఖావిలా
సంబునం దేజరిల్లుచున్నయది అచిరకాలంబున నా కామినింగూడి సౌఖ్యంబులం బొంది ఆత్మసదృశ తనయుంగాంచి దవు
మఱి యానీవేళ్ళ యా పుత్రు రాజ్యధురంధరుంగావించి [illegible] దక్షిణోదధితటస్థిత చక్రతీర్థంబునం గ్రుం
కవగా మాకుండవగు దుపక్షయుతచ్ఛాకంబువలనం బాసి స్వరూపంబునొందెదవని పురుహూతుండు వచించిన విని సహస్రా

భీం ప్రస్థితో దృష్ట్వ సుస్థిలో త్తమయా సదీ। స్మరన్నభినుతాం కాంతాం భావ్యమానా వనస్యధీః ॥౯౮॥ ధ్యాయన్ శతక్రతు వచో నాలులోక మహీపతిః। సా శాపన్యశం సముభూయ కనాదరతిరస్కృతా ॥౯౯॥ అహమాయుమా నోపి మయా సహ స్నానీకభూపతే। మృగావతీం పృదాధ్యాయన్ కిమర్థం మామపేక్షసే ॥౧౦౦॥ సౌభాగ్యమత్తమానాన్యోన సహాం తే వధీర కాం। మామవజ్ఞాయయాం రాజన్ హృదాధ్యాయసి సాంప్రతం ॥౧౦౧॥ తయా చతుర్దశ సమా పియము క్తస్త్వం భవిష్య సి। ఇతిశప్తవతీం రాజా తాముపాచ తిలోత్తమామ్ ॥౧౦౨॥ తామేవ యుదిలభ్యే జనితనయాం కృతవర్మణః। చతుర్దశ సమా దుఃఖం సహిష్యే తద్వియోగజం ॥౧౦౩॥ ఇత్యుక్త్వా తద్గతమనాః నృపః ప్రాయాన్నిజాం పురీం। తతః కాలేన తస్తనయాం భూపతేః కృతవర్మణః ॥౧౦౪॥ తాం మాసపాదదయితాం సర్వస్వం పుష్పధన్వనః। మృగావతీం సమాసాద్య పిలాం సలరుః లక్ష్మీమ్ ॥౧౦౫॥ పిభ్య తాంభోధిలహరీం నసంవముదనద్యుతిః। సాతస్మాద్గర్భమాధత్త భవానీ వేంమ శేఖరాత్ ॥౧౦౬॥ పాండిమ్నా శశిలేఖేవ పీయూష పూరితా బభౌ। సంకరీ దౌహృదవ్యక్తైరక్షపారం వరీవజ్ఞ ॥౧౦౭॥ రరాజరా

నీకుందుమృగావతీబద్ధచిత్తుండై తదుద్వాహకృతోత్సాహుండగుచు పాకశాసనాజ్ఞాతుండై స్వనగరంబునకుం బోవు చుమార్గంబునం గావు శరపీడితయగు తిలోత్తమం గాంచి వీక్షింపక యనాదరణంబుగా వించినంతన క్కాంతామణియు అనాదరకృతాపమానపరిభూతమానసయై యమ్మహీధవుం జూచి వోనృపాలకా। నీవు మృగావతీ లోలచిత్తుండవై యవ మానంబుగా వించినకతంబున మామృగావతింబాసి చతుర్దశవత్సరంబులు శోకంబునొందెదవని శాపంబిచ్చిన నృపోత్తముం డ త్తిలోత్తమం గాంచి యిట్లనియె. ప్రాకామినీయా మృగావతిం బొంది సౌఖ్యంబుల నొందెద నేని చతుర్దశవత్సరంబులు దద్వియోగంబు సహించియు నె నుచు స్వపురంబునకు బోయి కృతవర్మతనూజాతయు విలాసవతియు వల్లీయు కీర్తి మహా భోధిలహరియును గుమృగావతిం బరిణయం బై తత్పత్నియగుచు నేనెక విధసుఖంబులం బొందు చుండు స మయంబున గొన్ని దినంబులకాగర్భావత్సంబు దౌహృదంబు నొంది పీయూష పూరితశశిరేఖయుంబోలె పాండిమం

జహౌ హి పీరజనీకర గర్భిణీ. సా దౌహృదవశా ద్రాజ్ఞీ జుంయధికావమకానయాత్ ॥౧౦౮॥ సుమలాభిత పి ప్రేమ్ణా తస్యా అఖిలావంశః జ్ఞాయమృగావత్యా మహీపతిః కౌసుంభసలిలైః పూర్ణాం తు నాద్వాపీ మకారయత్ ॥౧౦౯॥ స్వేచ్ఛయా వై ముంతం తే రక్తవాపీ నిమజ్జనే తు జలై రాజ్ఞీస్నానం సాదరమాతనోత్. గతస్తాం రక్తతోయాదార్ద్రాం ఫుల్లకింశుకసన్నిభామ్ ॥౧౧౦॥ తస్మిన్ కర మివ ధియా సుపర్ణాకులసంభవః. జహార గవికటః పక్షీ ముగ్ధాం దగ్ధవిధేర్వశాత్ ॥౧౧౧॥ నీత్వా విహాయసా దూరం స తా ముచలవన్న్ భక్షః. తత్యాజ మోహావివశాముదయాచలకందరే ॥౧౧౨॥ లబ్ధసంజ్ఞా శనైః కంపవిలోలా నువల్లరీ. దృగ్భ్యాం ముత్పలతుల్యాభ్యాం ముహురశ్రూణ్యవర్తయత్ ॥౧౧౩॥ హా నాథ మందభాగ్యా హం త్వద్వియోగేన పీడితా. కాగతిః క్వ ముగచ్ఛామి త్వామిత్వను ఖండద ॥౧౧౪॥ ఇత్యుక్త్వా గజసింహాంనాం పురో భూద్వ్యథకాం తికీ. సా సర్వ కేసరి గతైర్వ్య క్తా నిధనంగతా ॥౧౧౫॥ అపత్యార్తైన్వ్యణాం మానస మరణం నైవలభ్యతే. అతిదీనంసమాకర్ణ్య తా తస్యా క్రందిత

బునొంది కశాకరకభారవతియగు పూర్వదికంబోలె ప్రకాశించుచుండ నారాజన్యుండు జాయాకామితంబుల న్నా బునకుటుంబు పేర్మినాస్ప దుండై యొసంగుచుండె నాసమయంబునన కాంతారత్న ంబు రక్తవాపీమజ్జనంబుగావిం శగోరినభూపలలలాముండాతుణంబ కౌసుంభసలిలపూర్ణాంబుగుర క్తవాపింగావించెనంతనమ్మానిను తద్వాపీజలని మజ్జనంబుగావిందిర క్తతోయార్ద్రగాత్రయైపుల్లకింశుకంబోలుననొప్పచుండవిధివశంబున సుపర్ణాకులసంభవుండగువిక టుండను పక్షి శ్రేష్ఠుండామివభ్రాంతినన్న దితంగొని జవరుముారంబుపోయి ఉదయాచలకందరంబున మోహావివశయగున న్వధూతిలకంబునుంచెనంతనక్కామినిదాను లబ్ధసంజ్ఞయైయుత్పలతుల్య నేత్రంబులనశ్రుజలంబులుసించుచు పతివియోగ జనితదుఃఖంబున హో నాథా నే నెక్కడకుపోదు నే నెయ్యదియు నెరుగ నని యెలుగెత్తి నిలపింపుచు మరణంబు నొందగోరి గజసింహాదిమృగసమీపంబులకుబోయి మరణంబునొందజాలక యువ్వధూరత్న ంబుఅపత్యార్తలంబు

ముహ్యమానాః ॥౧౧౭॥ మృగాః స్వం స్వం గతే యానేన తృణాన్యప్యభక్షయన్ । తతస్తాం కరుణాసింధుర్మునిపుత్ర స్తథాస్థితామ్ ॥ ౧౧౮ ॥ కదలీం కృపయా రాజ్ఞీం సమానీయ స్వపాశ్రయం । నివేదయచ్చ తాం రాజ్ఞీం గురవే జమదగ్నయే ॥ ౧౧౯ ॥ జమదగ్ని స్తుతం మత్వా తామాశ్వాసయదంతికే । జమదగ్నిః ॥ తథా జానీహి మాం భద్రే కృతవర్మా యథా తవ ॥ ౧౨౦ ॥ ఏవమాశ్వాసితా తత్ర కృపయా జమదగ్నినా । చక్రే తత్రైవ సా వాసం సమాశ్రమే మునిసంకులే ॥ ౧౨౧ ॥ తతస్స్వల్పేన కాలేన విశాఖమివ పార్వతీ । అసూత తనయం బాలా శౌర్యవీర్యగుణాన్వితమ్ ॥ ౧౨౨ ॥ సూతికాగృహకృత్యాని యాని కార్యాణి బంధుభిః । చక్రిరే మాతృవత్తాని మృగానద్యా మునిస్త్రియః ॥ ౧౨౩ ॥ తం సుజాతం స్వపుత్రం తం పిపాసితశరీరిణీ ఉదయాచలజాతత్వాచ్చకారోదయనాభిధం ॥ ౧౨౪ ॥ అత్ర మునిర్మునీంద్రేణ కృతచూడాదికక్రియః । జగ్రాహ సకలా విద్యా జమదగ్నేర్మహామునేః ॥ ౧౨౫ ॥ యువా నృపసుతస్సోఽయం కదాచిన్మృగయాపరః । అపశ్యదేకం భుజగం వ్యాధేన స్వధనుర్యుతం ॥ ౧౨౬ ॥ ఉవాచ కృపయా యుక్తో వ్యాధ ముంచ భుజంగమం । కింకరిష్యస్యనేన త్వం నైనం హింసితుమర్హసి ॥ ౧౨౭ ॥

న జనంబులకు - మరణ బుగ్గుగుటచేఁ బొంబని విలపింపుచుండ నవ్వనచరంబులగు మృగంబులు తదీయాక్రందనోన్ముఖంబులు స్వస్వనివాసగమనంబులై తృణంబుల భక్షింపక యుండెనంత కరుణాసింధుఁడగు నొకమునికుమారుఁడావనితం గృపచే స్వకీయాశ్రమంబునకుం గొనిపోయి స్వగురువగు జమదగ్నికి వృత్తాంతం బెఱింగింప నా ఋషిపుంగవుండామానినిం గాంచి వినయపూర్వకంబుగా నిట్లనియె - ఓ కాంతామణీ - నీ జనకుఁడవు కృతవర్మంబోలె నన్నుం జూడుమని యాశ్వాసింపన యాశ్రమంబున నుండెనంత కొంతకాలంబున నావనిత పార్వతి రాజనందని విశాఖుంబోలె - శౌర్యగుణాన్వితుండగు తనయుం గాంచెనంత మునిపత్నులు సూతికాకృత్యంబులం జేయ నశరీరవాణి యబ్బాలుఁడుదయాచలమున జాతుండుగాన నుదయనాభిధుఁడను నామంబుగా విఁచె నక్కుమారుండు జమదగ్నికృతచూడాదిక్రియాకలాపుండగుచు - నామునీంద్రువలన సకలవిద్యలం గ్రహించి యౌవనంబున నొక్కనాఁడు మృగయావినోదార్థంబై యరణ్యంబున వ్యాధునిచేఁ గ్రహింపఁబడిన నొకభు

తమువాచతత వ్యాధస్సర్వేణానేన పూజకః। ధనధాన్యాదికం లబ్ధ్వా గృహం మే పునరాగమత్॥ ౧౨౮॥ అతోఽహం జీవికామేనాం నైవ మోక్ష్యే కథంచన। ఇత్యుక్త్వా పేటికాయాం తం బబంధ శబరాధమః॥ ౧౨౯॥ బద్ధమాలోక్య భుజగం శబరాయ ఫలార్థినే। అమోచయత్స్వజననీదత్తం దత్వా స కంకణం॥ ౧౩౦॥ మోచితస్తేన సర్పోఽసౌ నాగో భూత్వా కృతాంజలిః। సఖ్యం కృత్వా చ సహసా తం పాతాళం నినాయ వై॥ ౧౩౧॥ కిన్నరాఖ్యేణ నాగేన ధృతరాష్ట్రసుతేన సః। పాతాళం ప్రాపితస్తత్ర న్యవసత్సూపజీవితః సుఖం॥ ౧౩౨॥ ధృతరాష్ట్రస్య తనయాం భగినీం కిన్నరస్య చ। లలితాఖ్యాం గుణోపేతాం ప్రియాం భేజే నృపాత్మజః॥ ౧౩౩॥ సా తస్మాజ్జనయామాస పుత్రమప్రతిమౌజసం। తాంబూలీస్రజమమ్లానాం వీణాం ఘోషవతీమపి॥ ౧౩౪॥ తథేతి ప్రతిజగ్రాహ తత్సర్వం నృపనందనః। పశ్యతాం సర్వసర్పాణాం సోఽభ్యగచ్ఛద్దివౌకసం॥ ౧౩౫॥ తతస్సోఽపి గృహీత్వా తు వీణాం మాలాం చ పుత్రకం। దుఃఖితామాత్మజననీం ద్రష్టుకామః స్వరాన్వితః॥ ౧౩౬॥ శ్వశురాదీననుజ్ఞాప్య సహసా స్వాశ్రమం యయౌ। జననీం శోకసంతప్తామాశ్వాస్తాం జమదగ్నినా॥ ౧౩౭॥ సమేత్యాతోఽన

జంగంబుం గాంచి దయాయుక్తుండై యిట్లనియె. - ఓశబరాధమా యీభుజంగంబు హింసింపక నేల విడువుమనన తండిట్ల నియె. ఓస్వామీ నేడీ చేతధనధాన్యసంగ్రహంబొనర్చి జీవింపుదు నెవ్విధంబున విడువందగునని వచించి యయ్యహిం బేటికయందు - బంధింపన్నృపకుమారుండు శబరాధముం గాంచి స్వజననీదత్తకంకణం బొసంగి తదాశీవిషమోచనంబు గావింపనయ్యురగంబు మనుష్యరూపంబునొంది యతనిం బాతాళంబునకుం గొంపోయెనచ్చట - ధృతరాష్ట్రసుతుండగు కిన్నరాఖ్యనాగేంద్రుండా రాజనందనుం బూజించి సఖ్యంబు గావించె నంతనతండు తద్భగినియగు లలితాఖ్యం బెండ్లియై యాకన్యారత్నంబునంద ప్రతిమపుత్రుంగాంచి అమ్లానంబగు తాంబూలీస్రజంబును - ఘోషవతియను వీణాదండంబును గ్రహించి శ్వశురాదిసర్వసర్పశ్రేష్ఠంబులచేననుజ్ఞాతుండై భార్యాపుత్రసహితుండగుచు - దుఃఖితయగు జననిం జూడఁగోరి త్వరాన్వితుండై జమదగ్న్యాశ్రమంబునకుం బోయి - జననిం గాంచి స్వవృత్తం బెఱుంగింపనక్కాంతయుం బ్రహృష్టహృదయయయ్యె

యామాస పృత్తం చాస్యై న్యవేదయత్ । తదా ప్రభృతి హృదయా సా బభూవ మృగావతీ ॥ ౧౩౮ ॥ అథాన్యేద్యుస్స శబరః కాశ్యాం వణిజం యయౌ । సహస్రానీక నామాంకం విక్రేతుం కంకణం నృప ॥ ౧౩౯ ॥ రాజముద్రాం సమాలోక్య కంకణేన వణిగ్వరః । శబరేణ సమం గత్వా సర్వం రాజ్ఞే న్యవేదయత్ ॥ ౧౪౧ ॥ తతస్సహస్రానీకోఽయం తత్ప్రాప్య మణికంకణం । మృగావతీవిప్రయోగ విషాగ్నిపరితాపితః ॥ ౧౪౫ ॥ తద్బాహుసంగ పీయూష శీకరాసారశీతలం । కంకణం హృదయేన్యస్య విలలాప సుదుఃఖితః ॥ ౧౪౬ ॥ ఉవాచ చ కథం లబ్ధం కంకణం శబరస్త్వయా । స చైవ ముత్ర స్తత్ప్రాప్తి ప్రక్రమం తస్మై న్యవేదయత్ ॥ ౧౪౭ ॥ శబరస్య వచశ్శ్రుత్వా సహస్రానీక భూపతిః । పత్నీస్థానం ప్రభిస్యాదం ప్రియాలోకన కౌతుకీ ॥ ౧౪౯ ॥ కించిత్ ౧౪౮ ॥ యత్రేందుభాస్కరముఖాంభోంతే సహస్రోఽయదయాం । తమేవ గిరిముద్దిశ్య సహసా సోఽభ్యగచ్ఛత ॥ ౧౫౦ ॥ వసంతకోఽవిచిత్రాస్తు గిరి సముల్లంఘ్య స్థాని శ్రాంత సైనికః । తస్మిన్ పీని ద్రేనయిత్వా సంగమధ్యానతత్పరే ॥ ౧౫౧ ॥ తతః కాలేన కథం భంపాప్య జభా కథయామాస వైకథాః । తత్ర థా శ్రేణ నైవ తాం రాత్రిం స నివాయయావై ॥ ౧౫౧ ॥ తతః కాలేన కథం భంపా ప్య జః ఖా

నంతనక్కడ నాశబరుడు - కౌశాంబీపురంబునకుం బోయి యొక వణిజుంగాంచి కంకణంబువిక్రయించెదనని వచించెనంత నా వణిశ్వరుండు - కంకణంబునం దలరాజముద్రం గాంచి యతనిం గొని సహస్రానీకన్నపాంతికంబునకుం బోయి తదుదంతం బెఱింగించెనంత నా వసుంధరాధిపుండు - స్వనామాంకితంబును - మృగావతీబాహు సంగపీయూష శీకరాసారశీతలంబును నో కంకణంబుగాంచి మృగావతీవిప్రయోగవిషాగ్నిపరితాపితుండై యత్యంతదుఃఖంబునొంది శబరుంగాంచి యిల్లనియె - వో వ్యాధుండా యీ కంకణం బేవిధంబునం బ్రాప్తంబయ్యెనని తెలియింపుమనిననతండు తత్ప్రాప్తి క్రమం బెఱింగించెనంత నా మహీభవుండు శబరవచనంబు లాకర్ణించి ప్రియాలోకన కౌతుకియై మంత్రిసహితుండగుచు భాస్కరోదయస్థానంబగు నగ్రతంబునకుం బోయి యచ్చటపిశ్రాంతసైనికుండై విశ్రమించి దయితా సంగమధ్యానతత్పరుండు గాననిద్రం బొందక చింతించుచుండ వసంతుండు : విచిత్రకథాకథనంబుల జేయాదలథ్ శ్రవణంబున నా రాత్రిగడపె - ప్రాతః కాలంబున జంఘారి

రిపాలితాం । జమదగ్న్యాశ్రమం గత్వా నిర్వైరహరిణం పరం ॥ ౧౫౨ ॥ తతస్తం కౌముదం దృష్ట్వా శిరసా ప్రణనామ సః । ఆశీర్వాదేన స మునిః ప్రతిజగ్రాహ తం నృపం ॥ ౧౫౩ ॥ విధివత్పూజయామాస పాద్యార్ఘ్యాచమనీయకైః । ఉవాచ చ మహీపాలం ధర్మార్థసహితం వచః ॥ ౧౫౪ ॥ నరనాథ నృగావత్యాం జాతోయం తనయస్తవ । యశోనిధిర్మహాతేజాః రామచంద్ర ఇవాపరః ॥ ౧౫౫ ॥ భవిష్యతి విశాం జేతా సింహాసనం హానినోయువా । పౌత్ర ఏష మహాభాగ తథా హ్యుదయనాత్మజః ॥ ౧౫౬ ॥ ఇయం నృగావతీ భార్యా పాతివ్రత్యపరాయణా । తదేతాం శ్రీమహారాజ ప్రతిగృహ్ణీష్వ మా చిరం ॥ ౧౫౭ ॥ ఉక్త్వేవం మునినా దత్తాం తాం గృహీత్వా మహీపతిః । ప్రియయా సహ యయౌ స్వపురీం ప్రాగ్వత్స మంత్రిభిర్వృతః ॥ ౧౫౮ ॥ తతః ప్రవిశ్య కాశ్మీరనగరీం స నృపోత్తమః । స్మరన్ శక్రస్య వచనం మానవం జన్మ దుస్సహం ॥ ౧౫౯ ॥ మహీముదయనాయైవ దదౌ పుత్రాయ ధీమతే । తస్మిన్నుదయనే పుత్రే రాజ్యపాలనదీక్షితే ॥ ౧౬౦ ॥ రాజ్యభారం వినిక్షిప్య స్వశాపవినివృత్తయే । వసంతకరుమణ్వాఖ్యాం నృగావత్యా చ భార్యయా ॥ ౧౬౧ ॥ యౌగంధరాయణేనాపి మంత్రిపుత్రై

పాలితంబగు - పూర్వాశ్రమంబునం బోవుచు నిర్వైరహరిణంబగు జమదగ్న్యాశ్రమంబుం జేరి యందున్న కౌముదుండగు మహర్షిం గాంచి ప్రణతుండయ్యె నంత నమ్మహాముని యారాజావరునకు పూజలొనర్చి కుశలంబడిగి ధర్మార్థసహితంబగు వచనంబు వక్కాణించె - ఓనరనాయకా ఈ పాతివ్రత్యశాలిని భవద్భార్యయగు నృగావతి యితండు భవత్తనయుండు రామచంద్రుంబోలె సలక్షణుండయి జేతయగు నితండు భవత్పౌత్రుండు వీరలం గొని పొమ్మనిన నరనాథుండు - భార్యాసుతపౌత్రసమంత్రిసమేతుండై కాశ్మీరనగరంబునకుం బోయి రాజ్యంబు జేయుచుండి - శక్రవచనంబు దలంచి మానుష్యంబు గర్హించి ధీమంతుండగు నుదయనాభిధపుత్రకు రాజ్యపాలనదక్షుం జేసి స్వశాపనివృత్తిం గోరి - యౌగంధరాయణాది మంత్రిసమేతుండై - భార్యాయుక్తుండై వాయువ[illegible]బులవేదనలం బోయి యచ్చటనుండు చక్రతీర్థంబున స్నానంబు గావించె యౌగంధరాయణాదులు స్నానంబు గావించిరంత సహస్రానీకాదులు శాపంబువలనం బాసిరి

ణసంవృతః। చక్రతీర్థే మహాపుణ్యే దక్షిణస్యోదధేస్తటే॥ ౧౬౨ ॥ స్నానం కర్తుం యయౌ తూర్ణం సర్వతీర్థోత్తమోత్తమే। తేరథ్రైవాగాత్తరంగైర్బాహుభిరచిరాల్లవణోదధిం॥ ౧౬౩ ॥ సంప్రాప్య చక్రతీర్థం చ స్నానం చ క్రుర్యథావిధి। తేషు చ స్నాతమాత్రేషు చక్రతీర్థే విముక్తిదే॥ ౧౬౪ ॥ వినష్టం తత్క్షణాదేవ మానుష్యమతికుత్సితం। తతో విధూతపాపాస్తే స్వరూపం ప్రతిపేదిరే॥ ౧౬౫ ॥ దివ్యాంబరధరాస్సర్వే దివ్యమాల్యానులేపనాః। విమానాని మహార్హాణి సమారుహ్య విభూషితాః॥ ౧౬౬ ॥ తత్తీర్థం బహుమన్వానాస్సర్వశోకచ్ఛేదకారణం। పశ్యతాం సర్వలోకానాం స్వర్గలోకం యయుర్ముదా॥ ౧౬౭ ॥ తదా ప్రభృతి సర్వే తే జ్ఞాత్వా తత్తీర్థవైభవం। పావనే చక్రతీర్థేఽస్మిన్ స్నానం కుర్వంతి సర్వదా॥ ౧౬౮ ॥ ఏవం ప్రభావం తత్తీర్థం యే సమాగత్య మానవాః। స్నానం సకృచ్చ కుర్వంతి తే వై స్వర్గనివాసినః॥ ౧౬౯ ॥ ఏవం వః కథితం విప్రాః విధూమచరితం మహత్। యః పఠేదిదమధ్యాయం శృణుయాద్వా సమాహితః॥ ౧౭౦ ॥ యం యం కామయతే కామం తం తం సర్వం శీఘ్రమాప్నుయాత్॥ ఇతి శ్రీస్కాందేపురాణే సేతుమాహాత్మ్యే చక్రతీర్థప్రశంసాయాం అలంబుసావిధూమశాపమోక్షణం నామ పంచమోఽధ్యాయః॥

ధూతపాపులై దివ్యాంబరధరులును దివ్యమాల్యానులేపనులగుచు స్వరూపంబులనొంది మహార్హంబులగు విమానాధిరోహణంబు గావించి - సమస్త జనంబులుం జూచుచుండ స్వర్లోకంబునకుం బోయి విదిత తీర్థవైభవులు గానం దత్కాల ప్రభృతి చక్రతీర్థస్నానంబు గావించుచుండుదురు. ఏ నరులైనం దచ్చక్రతీర్థంబునం గృతస్నానులగుదురా నరులు స్వర్గవాసంబునొందుదురు. ఓ మునిశ్రేష్ఠులారా విధూమచరితంబు వచించితి నెవ్వండైన నీయధ్యాయంబు సమాహితచిత్తుండై పఠియించునతం డీప్సితసుఖంబులం బొందును....

ఇది స్కాందపురాణంబునంగల సేతుమాహాత్మ్యంబునందు చక్రతీర్థప్రశంసాకరంబగు అలంబుసా విధూమ శాపమోక్షణం బనునట్టి పంచమంబగు నధ్యాయము...

ఋషయః॥ ద్వైపాయనశిష్య త్వం సూత పౌరాణికోత్తమ। దేవీపట్టణపర్యంతం చక్రతీర్థమనుత్తమం॥ ౧ ॥ ఇత్యబ్రవీః
పురాస్మాకమతః పృచ్ఛామహే వయం। దేవీపురం హి యత్ప్రోక్తం యచ్చాంతరం చక్రతీర్థకం॥ ౨ ॥ దేవీపట్టణమిత్యాఖ్యా కథం తస్యాభ
వత్తథా। శ్రీరామసేతుమూలే తు స్నాతానాం పాపినాం నృణాం॥ ౩ ॥ కీదృశం నాథ వై పుణ్యం చక్రతీర్థే తథైవ చ। ఏత
చ్చాన్యచ్చ నిశ్శేషం చ బ్రూహి పౌరాణికోత్తమ॥ ౪ ॥ శ్రీసూతః॥ సర్వమేతత్ప్రవక్ష్యామి శృణుధ్వం మునిపుంగవాః। కథ్య
తాం శృణ్వతాం చైతదాఖ్యానం పాపనాశనం॥ ౫ ॥ యత్ర పాషాణనవకం స్థాపయిత్వా రఘూద్వహః। బబంధ క్రమశః సే
తుం సముద్రే మైథిలీపతిః॥ ౬ ॥ దేవీపురం తు తత్రైవ యదంతం చక్రతీర్థకం। దేవీపట్టణమిత్యాఖ్యా యథా తస్య గతా తథా
౭ ॥ తథైవ తు మునిశ్రేష్ఠాః శృణుధ్వం శ్రద్ధయా సహ। పురా దేవాసురే యుద్ధే దైత్యాః శతపుత్రిణః॥ ౮ ॥ దితిః ప్రోవాచ
తనయాన్ మాతృనస్యోక మోహితా। యా హి పుత్రిత శక్ర ర్తుం తపోవనమనుత్తమం॥ ౯ ॥ పుత్రార్థం తవసుత్రాణి నియతాని
తేంద్రియా। ఇంద్రాదయో హి నిశ్శేష్యే రణే యేన పుత్రేణ వై సురాః॥ ౧౦ ॥ ఉత్థితా తనయా తైః వందన్య తాం ప్రణమ్య సా। స్వే

వహనీయ గుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమహామునీంద్రులు సకలపురాణాభిజ్ఞుండగు సూతునిం కిట్లనిరి. వ్యాసశిష్యుండా చక్రతీ
ర్థంబు దేవీపట్టణపర్యంతమున్నదని తెలిపితివి యంటివా దేవీపట్టణంబెచ్చటను, ఆనది అప్పురవరంబునకా నామధేయంబెట్లు
వచ్చె, చక్రతీర్థంబున నంబడిగా ప్రత్యక్షంబయ్యెనా చక్రతీర్థంబున స్నానంబాచరించినవారలకును రామసేతుమూలంబున మజ్జనంబొనర్చిన వా
రలకు నేలాటిపుణ్యంబులొసగునో మునీవృత్తాంతంబంతయు సవిస్తరంబుగా నాకు తెల్పుమని యడుగుటయు. నతండో మునిపుంగవు
లారా. ఇనుండు రఘువంశవిస్తారకుండగు రాఘవుండు సేతునిర్మాణంబుగావించు కాలంబున నవపాషాణంబులెచ్చట
ప్రతిష్ఠ చేసినా ప్రదేశంబుననే దేవీపట్టణంబున్నయది తదంతంబై చక్రతీర్థంబొప్పచుండు నప్పురవరంబునకు దేవీపురంబ
ను పేరొడవినయాను పునెలుంగం జేసెద నకర్ణింపుడు పూర్వకాలంబున దితి నపుత్రులై మరణహేతువైనంబు త్రికన
కళంకి యట్లనవధిం కానిందాది దేవతల కెట్టికట్టివలన. గిట్టులోడవునట్టివా నింగన టక్కైతపంబు సేయంజనుసనియిర్కర

కృత్వా మాహిషం రూపం సా నేవే చాగ్నిమధ్యగా ॥ ౧౦ ॥ తపోఽతప్యత సా ఘోరం తేన లోకాశ్చ కంపిరే । తస్యాం తపః ప్రకుర్వత్యాం త్రిలోక్యాసీద్భయాతురా ॥ ౧౨ ॥ ఇంద్రాదయస్సురగణా మోహమాపుర్ద్విజోత్తమాః । సుపార్శ్వ స్తపసా తస్యా మునిస్తుష్టోఽవదత్తు తాం ॥ ౧౩ ॥ సుపార్శ్వః ॥ పరితుష్టోఽస్మి సుశ్రోణి పుత్రస్తవ భవిష్యతి । ముఖేన మహిషాకారో వపుషా నరరూపవాన్ । మహిషో నామ పుత్రస్తే భవిష్యత్యతివీర్యవాన్ ॥ ౧౪ ॥ పీడయిష్యతి యస్స్వర్గం దేవేంద్రం చ ససైనికం ॥ ౧౫ ॥ సుపార్శ్వ స్త్వేవముక్త్వా తాం పినివార్య తపసస్తదా । ఆగచ్ఛదాత్మనో లోకం మునీయుతః స్వినీం ॥ ౧౬ ॥ అథ జజ్ఞే స మహిషో యథోక్తం బ్రహ్మణా పురా । వ్యవర్ధత మహావీర్యః పర్వణీవ మహోదధిః ॥ ౧౭ ॥ తత్పుత్రోఽపి ప్రదత్తే విద్యున్మాలీ సురాగ్రణీః । అన్యేఽప్యసురవర్యాస్తే సంతి యే భూతలే ద్విజాః ॥ ౧౮ ॥ తే సర్వే మహిషస్యాస్య శ్రుత్వా వృత్తం పరం ముదా । సమాగత్య మునిశ్రేష్ఠాః ప్రావదన్మహిషాసురం ॥ ౧౯ ॥ స్వర్గాధిపత్యమస్మాకం పూర్వమాసీన్మహామతే । దేవైర్విష్ణుం సమారాధ్య రాజ్యం నోఽపహృతమోజసా ॥ ౨౦ ॥ తద్రాజ్యమానయ బలాదస్మాకం మహిషాసుర । వీర్యం ప్రకటయస్వాద్య ప్రభావమపి

శివశ్రీకాంతిం ప్రజనని వలన నజ్ఞాతమైన మహిషీరూపంబు నొంది యొక్క యరణ్యప్రదేశంబునం బంచాగ్నిమధ్యంబున నిలిచి యత్యుగ్రంబగు తపంబొనరించినాత తపఃప్రభావంబువలన మూడులోకంబులు దల్లడంబందెను. ఇంద్రాది దేవాధిపతులును దలంకిరటి సమయంబున సుపార్శ్వుండను మునివరుండాతపంబునకు మెచ్చి నీకు మహిషవదనుండును మనుష్యశరీరుండు నైన కొడుకుదయించు నతండు సబలుండగు బలాదిగర్వముచే బలంబున వెలయు నీపుత్త్రుండు జలోకంబు నాకంబు పూర్వోక్తంబగు వాణివనోహరి వాక్యప్రకారంబున మహిషవదనుండు నయుండై యుదధికర్వంబులను పొంగు మహాబ్ధిం బ్రవర్ధమానుండగుచుండె తత్ప్రచిత్తిపుత్రుండగు విద్యున్మాలి మొదలగు మనుజాదులతని సాన్నిధ్యంబు చేరి యో మహిషాసురోత్తమా పూర్వకాలంబున మనవారలు దినదేవాధిపత్యం బుచ్చి [illegible] ముంబు చేకొంది [illegible] వసైన్య యుతంబుగా జయించి తద్రాజ్యంబు బొందుమివ్వు [illegible]

చాత్మనః॥ ౨౧॥ అతుల్యవీర్యస్త్వం కుమారో బ్రహ్మదత్తవరోద్ధతః । పులోమజాపతిం యుద్ధే జిగాయ దేవగణైస్సహ॥ ౨౨॥ సను జైరేవముక్తోసౌ యోద్ధుకామోఽమరైస్సహ । మహావీర్యో హి మహిషః ప్రయయావమరావతీం ॥ ౨౩ ॥ దేవానామసు రాణాంచ సంవత్సరశతం రణం । పురా బభూవ విప్రేంద్రా స్తుములం రోమహర్షణః ॥ ౨౪॥ దేవబృందం తతో భీత్యా పుర స్కృత్య పురందరం । కాందిశీకమభూద్విప్రా బ్రహ్మాణం చ యయౌ తదా ॥ ౨౫ ॥ బ్రహ్మాపి స సురాన్సర్వా నాదాయ చ యయౌ పునః । నారాయణశివౌ యత్ర వర్తేతే విశ్వపాలకౌ ॥ ౨౬ ॥ తత్ర గత్వా నమస్కృత్య నుత్వా స్తోత్రైరనేకశః । బ్రహ్మా నివేదయామాస మహిషాసురచేష్టితం ॥ ౨౭ ॥ సురాణామసురైః పీడాం దేవయోశ్శంభుకృష్ణయోః । ఇంద్రాగ్ని యమసూర్యేందుకుబేరవరుణాదికాన్ ॥ ౨౮ ॥ నిరాకృత్యాధికారేభ్య స్తేషాంత్వధికృత్యయం స్వయం । అన్యేషాం దేవబృందానా మధికారేపి తిష్ఠతి ॥ ౨౯ ॥ నిరస్తం దేవబృందం తత్స్వలోకాదవనీతలే । మనుష్యవద్విచరతే మహిషాసురబాధితం ॥ ౩౦ ॥ ఏతత్ శ్రుత్వాయుతం దేవా యువయోరఘహమాగతః । సార్ధం దేవగణైరత్ర శరణంత్వాం సమాగతాః ॥ ౩౧ ॥ బ్రహ్మణో

హుంబు ప్రకటంబుగా పిందియశంబునొందుమనియివ్విధంబున బోధించుచు నిశాచరానీకంబుల వలన బ్రీతుండై వారలం గూ డియుద్ధార్థులై యమరావతికిఁ బోయె నంత దేవాసురులకుం దుములంబగు సమరంబు నూరేండ్లు జరిగెను ఆయ్యవసరంబున నిం ద్రాద్యమరులు సురులతోడ బోరానర్పంజాలక కాందిశీకులై జలజాతజాతపురోభాగంబుఁ జేరి రంత నదదాగమన కారణంబు ద్దేవుం డెరింగి వారలఁ దోడ్కొని విశ్వపాలకులగు నుమారమానాయకులుండెడి తావునకుం జని యద్దేవాగ్రణులకు నే కవందనంబులాచరించి- ఓలు జేరంగులంబొగడి యావద్వృత్తాంతంబును దెలియపరచెనది యెట్లన్న నో జగద్రక్షకులారా మహిషాసురుండింద్రాగ్ని యమవరుణాది దిక్పాలకులందఱి న దేవతానీకంబులఁ బీడించి వారల యధికారంబుల నిరాకరించి యన్నియుఁ దానె చేయుచున్నవాడు గాన దివిజులందఱు … స్వస్థానంబులం బాసి మనుష్యప్రాయులై మనుజ లోకంబున సంచరించెదరీవృత్తాంతంబు మీ కెఱుంగింపనే తెంచితి ఈ తెరగంటి ఘోరలంగాంచి రక్షింపుండని విన్నవించిన తద్వ

వచనంశ్రుత్వా మహేశ్వరరమేశ్వరౌ । కోపాక్రాంతవదనౌ ప్రోద్ధౌతౌ బభూవతుః॥ ౩౨॥ అన్యేషాంకోపజ్వలి
తానాం ముఖాద్విష్ణోరథద్విజాః । నిశ్చచారమహత్తేజః శంభోస్స్రష్టుస్తథైవచ॥ ౩౩॥ అథశేషాంసురాణాంచ దేవేంద్ర
స్యశరీరతః । తేజస్సముద్భూతం [illegible] సమజాయత॥ ౩౪॥ తేషాంతు తేజసాం రాశిర్జ్వాలన్ స్వతసన్నిభః । దదృ
శే దేవబృందైస్తైర్జ్వాలావ్యాప్తదిగంతరః॥ ౩౫॥ తేజసాంసముదాయోసౌ నారీకాచిదభూత్తదా । శివతేజోము
ఖమభూద్విష్ణుతేజోభుజౌద్విజాః॥ ౩౬॥ బ్రహ్మతేజస్తుచరణావమధ్యమైంద్రేణతేజసా । యమస్యతేజసాకేశాః కుచౌ
చంద్రస్యతేజసా॥ ౩౭॥ జంఘోరూకల్పితౌవిప్రావరుణస్యతుతేజసా । నితంబంపృథివీతేజః పాదాంగుళ్యోర్కతేజ
సా॥ ౩౮॥ కరాంగుళ్యోవసూనాంచ తేజసాకల్పితాస్తదా । కౌబేరతేజసావిప్రానాసికాపరికల్పితా॥ ౩౯॥ నవప్ర
జాపతీనాంచ తేజసాదంతసంతతయః । చక్షుష్యంసంబభూవద్ధవ్యవాహనతేజసా॥ ౪౦॥ ఉభౌసంధ్యేభ్రువౌజాతే
శ్రవణేవాయుతేజసా । ఇతరేషాంచ దేవానాం తేజోభిరతిదారుణైః॥ ౪౧॥ కృత్వావయవాన్ నారీ దుర్గాపరమభా

చనంబులాలించి యహాశంకరనారాయణులత్యంతకోపదీపితులు కరాళవదనదంష్ట్రులై రంత నెల్లవేల్పులు నట్టులయిరప్పు
డునారాయణకాననంబున నొక్క తేజంబును - కమలాసనుముఖంబువలన నొక్క తేజంబును నలువ వదనంబున నొ
క్క తేజంబు సద్భవించెం దక్కిన దేవతాముఖంబుల వలనం దత్ప్రకారంబ నొక్కొక తేజంబు జనించి యొకరా
శియయ్యె నాతేజోరాశి ప్రకాశమాన పర్వతంబు మాడ్కి స్వప్రభావ్యాపితదిగంతరంబై నొక స్త్రీరూపంబు
నొందెనది యెట్లనిన - శివతేజంబు ముఖంబును - విష్ణుతేజంబు భుజంబులు - బ్రహ్మతేజంబు చరణంబులు - యింద్రతేజంబు మ
ధ్యంబు - వైవస్వతతేజంబు కేశంబులు - చంద్రతేజంబు కుచంబులు - వరుణతేజంబు జంఘోరువులు - పృథ్వీతేజంబు నితంబం
బు నర్కతేజంబు పాదాంగుళులును - వసుతేజంబు కరాంగుళులు - కౌబేరతేజంబు నాసికంబు నవప్రజాపతితేజంబులు దంతప
జ్ఞులు - హవ్యవాహనతేజంబు చక్షుర్ద్వయంబు - వాయుతేజంబు [illegible] శ్రవణయుగళంబులయ్యెం దక్కిన తేజం

స్వరా । బభూవదుర్నిరీక్ష్యా సా సర్వైస్సురాసురైః ॥ ౪౨ ॥ సర్వబృందారకానీకతేజస్సంఘసముద్భవాం । తాం దృష్ట్వా ప్రీతిమాపుస్తే దేవా మహిషబాధితాః ॥ ౪౩ ॥ భూషణాని దదుస్తస్యై వస్త్రమాల్యాదిచందనం । సాపి దేవీ తదా వస్త్రైర్భూషణైశ్చందనాదిభిః ॥ ౪౪ ॥ కుసుమైరాయుధైర్నానాభూషితా పరిచారకైః । అట్టహాసం మహానాదం ముంచంతీ భైరవస్వనా ॥ ౪౫ ॥ ననాద ... సేవితా । తేన భైరవ నాదేన చాలసకలం జగత్ ॥ ౪౬ ॥ తతో రుద్రాదయో దేవా వినిసృష్ట్వాయుధాన్నిజాత్ । ఆయుధాని దదుస్తస్యై శూలాదీని నిజోత్తమాః ॥ ౪౭ ॥ సింహవాహనమారూఢాం దేవీం తామసురాస్తదా । ... ॥ ౪౮ ॥ అతిభీషణనాదేన దేవ్యాస్త్రైలోక్యం జగత్త్రయం । దృష్ట్వా ... యుదా యుధాః ॥ ౪౯ ॥ మహిషోపి మహాక్రోధాత్సముద్యతమహాయుధః । తచ్ఛబ్దాభిముఖో ... సురసంవృతః ॥ ౫౦ ॥ వ్యాలోకయత్తదా దేవీం తేజోవ్యాప్తజగత్త్రయాం । సాయుధానంతబాహుభ్యాం నాదకంపితభూతలాం ॥ ౫౧ ॥ క్షోభితాశే

బుచేసి ... నవయంబులయ్యె - నివ్విధంబున ... సురాసురులకు ... యు - నసురులగు ... దేవింగాంచి మహిషాసురపీడితులగు ... ప్రీతిఁ బొందిరి - భూషణవస్త్రచందనాదులొసఁగిరి ... దేవియు వస్త్రాభరణభూషితయు - కుసుమహారశోభితయు - పరిచారికాసమన్వితయునగుచు భీషణంబగు నట్టహాసంబుగావించి ... భైరవనాదంబు చేసె సకలజగంబులు కంపించెను - నపుడు రుద్రాదులు స్వకీయంబులగు శూలాద్యాయుధంబులొసంగినదేవియు - సింహవాహనాధిష్ఠితయయ్యె - నంత మునిసమూహంబులు విద్యాధరాది దేవసమూహంబులు జయశబ్దపూర్వకంబుగా స్తోత్రంబు సేయుచుండ - నతిభీషణంబగు దేవీ సింహనాదంబు విని దైత్యులు మహిషాసురయుక్తులగుచు నేతెంచి ... త్రిలోకవ్యాపిత తేజోవిశేషయు - ఆయుధవిభూషితహస్తయు - నాదకంపితభూతలయు ... శేషాది నాగసమూహయు - నగుచండికంగాంచి యసురులు హస్త్యశ్వరథా

ష శేషాదిమహానాగవరంతరాం। విలోక్య దేవీమసురాస్సమనహ్యన్త యుయుధాః॥౩౨॥ తతో దేవ్యా తయా సార్ధమసురాణామభూద్రణః। అస్త్రైశ్శస్త్రైశ్చ చక్రైశ్చ ఖడ్గబాణాభిమర్శనైరపి॥౩౩॥ గజాశ్వరథపాదాతైరసంఖ్యైస్తైర్మహాబలైః। మహిషో యుయుధే తత్ర దేవ్యా సాకం మహాబలః॥౩౪॥ లక్షకోటిసహస్రాణి ప్రధానాసురయూథపాః। ప్రత్యేకస్య బలస్యాసన్ నాయకాస్తేప్యసంఖ్యకాః॥౩౫॥ తేసర్వే యుగపద్దేవీం శస్త్రైరావవ్రురోజసా। సాపి దేవీ తతో భీమా దైత్యముక్తాస్త్రసంచయం॥౩౬॥ బిభేద లీలయా బాణైస్స్వకార్ముకవినిస్సృతైః। ససర్జ దైత్యకాయేషు బాణపూగాననేకశః॥౩౭॥ దేవ్యాశ్రయాబలాద్దేవా నిర్భయాస్తే దైత్యయూథపైః। యుయుధుస్సంయుగే శస్త్రైరస్త్రైరప్యాయుధాంతరైః॥౩౮॥ తతో దేవా బలోద్రిక్తా దేవీశక్త్యుపబృంహితాః। నిశ్శేషమసురాంత్సర్వాన్ నాయకైస్సహ జఘ్నిరే॥౩౯॥ స్వసైన్యస్య క్షయం జ్ఞాత్వా తేన క్షుబ్ధో మహిషాసురః। చాపమాదాయ వేగేన విష్ఫార్య చ మహాస్వనం॥౪౦॥ సంధాయ సుమహాబాణాన్ దేవసైన్యేష్వమూముచత్। ఇంద్రే తు దశసాహస్రం యమే పంచసహస్రకం॥౪౧॥ వరుణే చాష్టసాహస్రం కుబేరే షట్సహస్రకం। సూర్యే చంద్రే దేవతాన్ పంచ తథా చ వరుణాశ్వినోః॥౪౨॥ అన్యేష్వపి చ దేవేషు మహిషో దానవేశ్వరః। ప్రత్యే

రూ॥ టీ॥ - అప్పుడు శస్త్రాస్త్రధార్యలు రాక్షసులం గూడి సమరంబు చేయుచుండ - మహిషుడును దేవితో యుద్ధంబు - అస్త్రశస్త్రాధ్యాయుధపాతంబులు గూర్చి రాక్షసులం గూడి సమరంబుచేయుచుండ - మహిషుడును దేవితో నాయోధనంబు గావించె - ఆ సమయంబున - లక్షకోటిసహస్రసంఖ్యగల రాక్షససేనానాయకుల సంఖ్యలు సైన్యంబులం గూడి - దేవిం జుట్టుకొని శరపరంపరలు వర్షించిన - అంబికయు వారి బాణపరంపరలు స్వకార్ముకనిస్సృత బాణంబులచే విదళించి దైత్యశరీరంబులనపరిమిత శరంబులు వేయంగాం చినిలింపులు నిర్భయులగుచు - సతిభయంకరాస్త్రంబులం గొని మహానాదంబుగ బలసురులనిర్మూలనంబు గావింప - మహిషదానవుండు కోపసంక్రాంతలోచనుండై చాపంబుగొని మహానాదంబుగ టంకారంబు గావించి - శతమఖునిపై దశసహస్రవిశిఖంబులు - వైవస్వతునిపై పంచసహస్రశరంబులు - వరుణునిపై అష్టసహస్రబాణంబులు - నరవాహనునిపై షట్సహస్రశిలీముఖంబులు - దివాకర నిశాకరులపై ప్రత్యేకం ప్రత్యేకం పంచసహస్రబాణంబులు

కపయుతం బాణాన్ మహాబలినాం వరః ॥ ౮౩॥ పలాయంతే తతో దేవాః మహిషాసురమర్దితాః । దేవీం శరణమాజ గ్ముః త్రాహి త్రాహీతి వాదినః ॥౮౪॥ తతో దేవీగణాన్ స్వస్య భూతభేతాళకాదికాన్ । అహూయం నాశయత తీవ్రప్రయాసురంబలమిత్యశాత్ ॥౮౫॥ అహంతు మహిషం యుద్ధే యోధయామి వరోద్ధతం। తతో దేవ్యా గణైస్సర్వమాసురం హతమాశువై ॥౮౬॥ తత స్సైన్యే క్షయం యాతే గణైర్దేవీప్రచోదితైః। యోద్ధుకామస్స మహిషో గణైస్సార్ధం వ్యతిష్ఠత ॥౮౭॥ తాంత్రిరేణ మహానాదః సచతుశ్చ మహాహనుః । మహోచ్చండో మహాభక్షో మహోదరమదోత్కటః ॥౮౮॥ పంచాస్యః పాదమాత్రశ్చ బహునేత్రః త్రిబాహుకః । ఏకాక్షస్త్వేకపాదశ్చ బహుపాదో హ్యపాదకః ॥౮౯॥ ఏతే చాన్యేచ బహవో మహిషాసుర మంత్రిణః। తే యోద్ధుకామా రణే దేవ్యాః పురత స్సమవస్థిరే ॥౯౦॥ సింహవాహనమారుహ్య తతో దేవీ మనోజవం । ప్రళయాంబుదనిర్ఘోషం చాపమాదాయ భైరవం ॥౯౧॥ విష్ఫార్య ముముచే బాణాన్ వజ్రవేగసమాన్సుధీ। దశలక్షగజైశ్చాపి శతలక్షైశ్చ వాజిభిః ॥౯౨॥ యుక్తో మహాహనుః ప్రైత్యే దేవ్యా యోద్ధుః పాలితః సైన్యం మ తస్య గహ

బుగానయుత విశిఖంబులను నిం చాగ్రములు భీతింబొంది దుర్గాదేవి శరణంబునొంది రక్షింపుమని వేడిన నద్దేవిభూతభేతాళకాదిస్వగణంబులం గాంచి వారి మీరలసుర బలంబుల నాశనంబు గావింపు డనుచు నుద్ధతుండగు మహిషాసురు మర్దనం చేదనని వారలప్పుడు నాసురసైన్యంబులతో యుద్ధంబొనర్చుచుండ నమ్మహిషుండవడను దుత ద్దేవీగణనిహతంబగు స్వసైన్యంబుగాంచి యుద్ధోన్ముఖుండయ్యె నప్పుడు మహానాదుండును చతురుండును మహాహనువును మహాచండుడును మహాభక్షుడు మహోదరులును దోత్కటులును పంచాస్యులును పాదమాత్రబహునేత్ర త్రిబాహుకులును ఏకాక్షైకపాదబహుపాదకులును మొదలగు మహిషాసురుని యమాత్యులు యుద్ధార్థులయి దేవీపురోభాగంబునకేతెంచిరంత నంబికయును మనోజవంబగు సింహవాహనారోహణమై ప్రళయాంబుదని ఘోషమగు చాపాకర్షణంబుగావించి వజ్రవజ్రసమానంబులును కాంచనపుంఖితంబులగు శరంబుల బ్రయోగింపత ద్వాలను పతి యిది దశలక్షగజయుతుండును శతలక్షహయసమేతుండును మహాహనుండను

తం దేవ్యా బాణైర్ద్విజశ్రేష్ఠాః నిహతాః॥ ౨౩॥ లక్షకోటిసహస్రాణి ప్రధానాసురనాయకాః। మహిషస్య హి విధ్వస్తం తే మహా-బలపరాక్రమాః ॥ ౨౪॥ యే కేచిన్మహిషస్య ప్రధానస్య చ రంగిణః స్థితాస్తథా। మహిషస్య యథానీకాః తథైవాస్తి మహద్బలం ౨౫॥ తత్సర్వం నిహతం దేవ్యా శ్శరైః కాంచనపుంఖితైః। యామమాత్రేణ విప్రేంద్రాః తత్ర చిత్రమివాభవత్॥ ౨౬॥ ఇతి శ్రీస్కాందే పురాణే సేతుమాహాత్మ్యే చక్రతీర్థప్రశంసాభిధానే మహిషాసురయుద్ధం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః॥

శ్రీసూతః॥ స్వసైన్యం నిహతం దృష్ట్వా మహిషో దానవేశ్వరః। హంతుం దేవ్యాం మహాక్రోధాచ్చండకోపం తథాబ్రవీత్॥ ౧॥ చండకోప మహావీర్య యుధ్యస్వ దేవ్యా దురాత్మికాం తథా స్వసైన్యసహితో యుద్ధాయ చండకోపః ప్రతాపవాన్॥ ౨॥ అవాకిరచ్ఛరవ్రాతైః దేవీం సమరమూర్ధని। బాణజాలాని తస్యాశు చండకోపస్య లీలయా॥ ౩॥ ఛిత్త్వా జఘాన సేనాం చండకోపస్య సాంబికా। సారథిం చ ధ్వజం ధనుః॥ ౪॥ ఉన్మాథ రథం చాపి శరైర్బాణైః సభగ్నరథ వ్యావీరధో సారథిః॥ ౫॥ చండకోపస్తతో దేవీం ఖడ్గచర్మధరోఽభ్యగాత్। ఖడ్గేన సంహరామీతి

త్యయాథ వారంబునందు నిహతంబు లక్షకోటి సహస్ర ప్రధానాసురనాయకులు రథగజాది సైన్యంబులు యామమాత్రంబున నిహతులయిరి యో మునివరులారా యివ్విధంబు వీక్షింప నాశ్చర్యజనకంబయ్యెను యిది స్కాందపురాణంబునుగల సేతుమాహాత్మ్యంబున దేవీప్రఖ్యానంబును మహిషాసురయుద్ధంబనుకథ లంగల షష్ఠంబగు ధ్యాయము

మహనీయులగు శౌనకాది మునీంద్రులకు సకలపురాణాభిజ్ఞుండగు సూతుండిట్లనియె - వినుండో ఋషిశ్రేష్ఠులారా మహిషాసురుండు దేవీమహిమంబున జేసి నిహతంబగు నిజసైన్యంబును విలోకించి చండకోపుండను వానితో నీవీ దుర్జనితం గిట్టి పు వధింపుము యనిన యట్లనియె నిజ కోదండంబు చేకొనియా దేవిపై ఘోరంబగు బాణవర్షంబు రిపినతద్వర్షంబంత స్వకీయ్యాశ ... బాణముల నెల్లందు ... గా నొచ్చనట్లు ... నంతవాడు ... గోపించి ఖడ్గంబుచే సింహంబునొవ్వ నేసి దేవీసవ్య భుజంబుపై ఖడ్గంబువైవ

దేవ్యా వాహం చ మహాసురః ॥ ౬ ॥ దేవీమపి భుజేనాస్య ఖడ్గేన ప్రజఘాన వై । ఖడ్గం దేవ్యా భుజే సవ్యే వ్యశీర్యత సహస్రధా ॥
౭ ॥ తతశ్శూలేన మహతా చండకోపం తదాంబికా । జఘాన హృదయే సోఽపి సపాత చ మమార చ ॥ ౮ ॥ చండకోపే హతే తస్మిన్
మహావీర్యో మహాబలః । చిత్రభానుర్గదాపాణిర్దేవీం తామభ్యధావత । దివ్యాం శక్తిం ప్రసజ్యాథ మహాఘంటారవాకు
లాం । వ్యదారయత్ హుంకారైర్దేవీ శక్తిం విశాకులాం ॥ ౯ ॥ తతశ్శూలేన సా దేవీ చిత్రభానుం వ్యదారయత్ । మృతే తస్మిన్
తతో యుద్ధే కరాళో ప్యసనమభ్యగాత్ ॥ ౧౦ ॥ కరముష్టిప్రహారేణ సోఽపి దేవ్యా నిపాతితః । తతో దేవీ మదోన్మత్తం గదయా
సమతాడయత్ ॥ ౧౧ ॥ బాష్కళం పట్టిసేనాపి చక్రేణాపి తథాంధకం । ప్రాహిణోద్వ్యథ ఉగ్రో కాయముగ్రాక్షా దేవీ స్వోజోత్త
మాః ॥ ౧౨ ॥ ఏవమువ్యాస్తమహాకాయాన్ మంత్రిణో మహిషస్య సా । శూలేన తాడయిత్వా సుప్రాహిణోద్యమసాదనం ॥
౧౩ ॥ అస్మిన్ సైన్యే హతే త్వేవం దుర్గయా మహిషాసురః । మాహిషేణైవ వేషేణ గణాన్ దేవ్యా అభక్షయత్ ॥ ౧౪ ॥ తుం
డేన నిఘ్నన్ కాంశ్చిత్ఖురాఘాతైస్తథాపరాన్ । నిశ్వాసవాయుభిశ్చాన్యాన్ త్రాసయామాస రోషితః ॥ ౧౫ ॥ దేవ్యా భూ

సంఖ్యాయయుతంబు తద్భుజంబును భేదింపం జాలక పదసహస్రశకలంబులయ్యెనంత చండికయు శూలంబు గొని నానింబ రేతని
లంజుంగావించె విప్రితంబున రణభూమిం గూలి చండకోపుని గాంచి చిత్రభానుండు ఘంటానాదంబుల మోగుచుండు శ
క్తిం బ్రయోగింపన ద్దేవియు కోపోద్దీపిత హుంకారంబున నాశక్తి నిమరలించి శూలంబుచె నయ్యామినీచరున్ మృతుంగావిం
చె చివకరాళుండను నక్తచరుండ సమ్ముఖుండై యేతెంచిన ముష్టిఘాతంబున నతండంబరలోక ప్రాప్తుజేసె తదనంతరంబగద
సంబుగొరి నెమరనిలినియున్న రుదోన్మత్త భాష్కళ [illegible] నామంబులుగల పూర్వామలంగదా పట్టసరథాంగంబులపల
నగను వుగొట్టి మరియుమందక్క నమహిషాసురామాత్యులందఱు హుంకారంబున మరణంబునొందించిన మహిషాసురుండు స్వ
సైన్యమరణజంబగు కోపంబు దీపింప దేవీ [illegible] కొందరి [illegible] చు కొందర ఊర్పులవలన కొందర
కొందరి జలవలన కొందరనూర్పుల చేతం బెదరించి మరణంబునొందించి దేవీ వాహనంబగు సింహంబు సమరణంబు నొందింప

తగణా నేపంనిహన్యాశు మహిషాసురః। సింహం హనయితుం దేవ్యాశ్చక్రోధ చవనాదత॥ ౧౬॥ తతస్సింహో భవత్క్రుద్ధో మహావీర్యో మహాబలః। ఖురాభిఘాతనిర్భిన్నమహీధరమహీతలః॥ ౧౭॥ మహిషాసురమాహత్య తన్నఖైర్వ్యదారయత్। చండికాపితదా క్రుద్ధా వధేతస్యాకరోన్మతిం॥ ౧౮॥ బబంధపాశైర్మహిషం చండికారోషమూర్ఛితా। మోచయిత్వా తతః పాశాత్స్వస్థమాహిషవేషవాన్॥ ౧౯॥ సింహవేషోభవద్దైత్యో మహాబలపరాక్రమః। దేవీ తస్య శిరోచ్ఛేత్తుంబుద్ధిమధారయత్॥ ౨౦॥ తావత్స పురుషో భూత్వా ఖడ్గపాణిరదృశ్యత। అథతంపురుషం దేవీ ఖడ్గహస్తం శరోత్కరైః॥ ౨౧॥ జఘాన తీక్ష్ణధారాగ్రైః శరైర్మర్మవిదారకైః। తతస్స పురుషో దైత్యో గజో భూత్వా న్యదంతవాన్॥ ౨౨॥ దుర్గాయా వాహనం సింహం కరేణాచకర్ష చ। తతస్సింహాకరం తస్య విచకర్త నఖాంకురైః॥ ౨౩॥ భూయో మహాసురో జాతో మాహిషం వేషమాశ్రితః। తతః క్రుద్ధాథ భద్రకాళీ మహత్పానమసేవత॥ ౨౪॥ తతః పానవశాన్మత్తా జహాసారుణలోచనా। మహిషస్సోపి గర్వేణ శృంగాభ్యాం పర్వతోత్కరాన్॥ ౨౫॥ చండికాం ప్రతిచిక్షేప సా చ తానచ్ఛినచ్ఛరైః। తతో దేవీ జగన్మాతా మహి

గపిసియట్టి మహిషంబో వర్ణనాబలవంతంబగు మృగరాజంబు స్వహస్తనఖంబులవలన నాదుర్జాతి శరీరంబు భేదించుచుండనంబయునయ్యసురుండంతగౌరిగిజాస్త్రపాశంబులచే నబంధించియు నతండు మహిషరూపంబు విడిచిసింహాకృతినొందినదేవియునాసింహంబును హరింపంబోవనతండు రూపంబుమాని మానుషస్వరూపంబునొంది ఖడ్గపాణియయ్యెనంబయా ననేకశుగంబులు వానిపై ప్రయోగించి మిగులనొప్పించెనంతనదద్రూపంబు వదలియమ్మహిషాసురుండు మదగజంబై స్వహస్తంబుననాసింహంబుబట్టియీడ్వదొడంగె - నంతనాసింహంబు నఖంబులవిదళించనాహస్తంచరుండారూపంబుమానిజరూపంబునొందెనప్పుడచ్చెలియ మధుపానంబుగావించి పరవశహృదయయయి - అరుణలోచనయయ్యెనాసమయంబున - పర్వతోత్కరంబులద్దేవిపై వైననానగసమూహంబుల బాణంబులచూర్ణంబులుగావించిచండికనారాక్షసుంగాంచియిట్లనియె నక్తంచరాధమా ॥ [illegible] యుండుమిన్నయమసదన

మాసురమబ్రవీత్ ॥ ౨౬ ॥ దేవీ ॥ మరుగర్వం త్వం క్షణం మూఢ భుజాదప్పి బాహ్యతాం। నివృత్తమధుపానాహం త్వాం నయిష్యే యమక్షయం॥ ౨౭ ॥ హ తేత్వ యిదుతాద పేషమయా జై పతకంటకే। స్వం స్వం స్థానం ప్రతిద్యంతాం సిద్ధాః సాధ్యా మరుద్గణాః ॥ ౨౮ ॥ ఉక్త్వైవం తాడయామాస ముష్టినా మహిషాసురం॥ తాడితో యంతదా దేవ్యా మహిషో భృశవిహ్వలః ॥ ౨౯ ॥ స తీణస్యైవ ధైర్యం ప్రముదా [illegible] సర్వారాస్వతః। అనుమదా [illegible] దేవీ సింహమారుహ్య వాహనం॥ ౩౦ ॥ అనుద్రుతస్తతో దేవ్యా మహిషో దానవేశ్వరః। ధర్మపుష్కరిణీం తోయదశయోజనమాయతే। ౩౧ ॥ ప్రవిశ్యాంతర్హితస్తస్థౌ దుర్గా [illegible] విహ్వలః। తతో దుర్గా సమాసాద్య ధర్మపుష్కరిణీం [illegible] ॥ ౩౨ ॥ [illegible] సురా తత్ర మహిషం చింతయేత్తదా। అశరీరా తతో వాణీ దుర్గాదేవీం భాషత ॥ ౩౩ ॥ భద్రే [illegible] మహిషో [illegible] । తాడితో ముష్టినా [illegible] ధర్మపుష్కరిణీజలే ॥ ౩౪ ॥ తస్మిన్ [illegible] తేభయార్తో మార [illegible] । యేన కేనాప్యుపాయేన [illegible] ॥ ౩౫ ॥ ఏవం వాచాశరీరిణ్యా [illegible] చండికా తదా। ప్రాహ [illegible] వాహనం సింహం సురేంద్ర [illegible] ॥ ౩౬ ॥ మృగేంద్ర

సంబున తుంబించి సిద్ధసాధ్యాదుల వారి వారి వానివాసంబులకుం జెర్చెన- నని ముష్టిం బొడువ నతండు దేవీ తాడనభీతుండై మను- ధాం దిశీర్ణుండై మనసు చుట్టూరి తగిమునంబు చేదతి [illegible] దక్షిణతటంబున కుంబారగ నద్దేవి [illegible] మృగేంద్ర వాహనారూఢయై నుజు- సనుగ మించెనంత నాసురవై రిదశ యోజన విశాలంబగు ధర్మపుష్కరిణీ జలంబు [illegible] లోని బోయియుత నింగా సకరోయమున్న సమయంబునన శరీర వాణియిట్లను - ఓభద్రశాలిని మహిషాసురుండు భవన్ముష్టిప్రహార చకితుండై ధర్మతీర్థ జలంబులందాగియున్న వాడితని బట్టి వధింపవలయునని సచండిక యనసురివ ధోద్యుక్తయై తన వాహనంబుతో నిట్లనియె- ఓ మృగేంద్రుడా నీవత్యంత జలపరాక్రమశాలివి నీ ధర్మతీర్థ జలంబులని శ్శేషంబుగా పానంబుగా వింపుమనఁ నత డట్లుగా వింపత తీర్థరాజంబు జలరహితంబున ధూళీయుతంబున నట్యోనంగ మహిషాసురుండు దీనుండై భీతినొందుచుండ నద్దేవి స్వపాదంబులనాక్రమించి తీక్ష్ణశూల తాడనంబుగా వింపయు సింగొని తద్రక్తుఃశిరఃఖండనంబొనరించెను- వో భూసురాలా. ॥

సింహవిక్రాంతమహాబలపరాక్రమః । ధర్మపుష్కరిణీతోయం బిభ్రత్కంపేయతాం త్వయా ॥ ౩౬ ॥ దేవ్యైవముక్తః పంచా
స్యో ధర్మపుష్కరిణీజలం । నిక్షేపంచ ఖపావిస్రా యథా హంసుర్భవే త్వయా ॥ ౩౭ ॥ నిరగాన్మహిషోదీనః తతస్తస్మాజ్జలాశ
యాత్ । ఆయాంతమసురం దేవీపాదేనాక్రమ్య సుందరీ ॥ ౩౮ ॥ కంఠంచిత్త్వైవ ఖడ్గేన తాడయామాస కోపితా । తతో దే
వ్యసిమాదాయచ కృత్తాస్య శిరో మహత్ ॥ ౪౦ ॥ ఏవం సమహిషో విప్రాస్సభృత్యబలవాహనః । దుర్గయా నిహతో భూమౌ
పపాత చ మమార చ ॥ ౪౧ ॥ తతో దేవాస్సగంధర్వాస్సిద్ధాశ్చ సగణేశ్వరాః । స్తుత్వా దేవీం తతస్తోత్రైః పుష్పవృష్టిం చ
చాజనాః ॥ ౪౨ ॥ అనుజ్ఞాతాస్తతో దేవ్యా దేవాః స్వం స్వం యథాగతం తతో దేవీ జగన్మాతా స్వనామ్నా పురముత్తమం ॥ ౪౩ ॥ దక్షి
ణస్య సముద్రస్య తీరే చక్రే తదోత్తరే । తతో దేవ్యనుదిష్టాస్తే దేవాశ్చక్రపురోగమాః ॥ ౪౪ ॥ పూరయామాసురమృతైర్ధర్మ
పుష్కరిణీం ముదా తతో హ్యమృతతీర్థాఖ్యాం లేభే తీర్థముత్తమం ॥ ౪౫ ॥ తతో దేవీ పరమముదాత్ స్వపురస్య ముదా
స్థిత్వా । పశ్చాత్యం చాపరాగం వపుర మేతద్భవిష్యతి ॥ ౪౬ ॥ దదౌ తీర్థాయ చ వరం స్నాతానామత్ర వై నృణాం । యథాభిలాషసి
ద్ధిస్స్యాదిత్యుక్త్వా సాదివం యయౌ ॥ ౪౭ ॥ శ్రీసూతః ॥ యత్స్వనామ్నా చకారేదం దేవీపురమనుత్తమం । దేవీపట్టణమిత్యా
ఖ్యా తేన దేవ్యాః పురోత్తమం ॥ ౪౮ ॥ దేవీపట్టణమారభ్య సుమహాన్ రైదినేద్విజాః । విఘ్నేశ్వరం ప్రణమ్యాథ తిలకస్వామి

స్వోత్థంబున సబలంబుగా మహిషాసురుండు నిహతుండయ్యెనంత సిద్ధసాధ్యాది దేవగణంబులును మహర్షిసమూహంబులును
ద్దేవిననేకవిధంబులం గొనియాడి తదనుజ్ఞాతులై ధర్మపుష్కరిణి నమృతంబుచే పూర్ణంబుగావించిరి గాన నత్తీర్థంబమృత
తీర్థంబను నామంబు నొందెనంతట దేవియుత్తీర్థతటంబున స్వనామాంకితంబగుపురంబుగావించి యీనగరనివాసులు నీరోగు
లయ్యెదరనియు నీచక్రతీర్థంబున గృతస్నానులభిమతసుఖంబులం బొందుదురనియు - వరంబులొసంగెం గాన నాపు
రవరంబు దేవీపట్టణంబను నామంబు నొందెనో మునివరులారా శ్రీరామభద్రుండు సుముహూర్తంబున విఘ్నేశ్వరుం బూజించి
తిలకస్వామిదర్శనంబు గావించి దేవ్యనుజ్ఞాతుండై దేవీపట్టణంబు మొదలుగా స్వహస్తంబుచేత పాషాణంబుల

సంతథా॥ ౪౯॥ మహాదేవ్యాః ప్రసాదాత్తు రామచంద్రోఽతిధార్మికః। స్థాపయిత్వా స్వహస్తేన నవపాషాణసంచయం॥ ౫౦॥
సేతుమారబ్ధవానాదౌ [illegible] సింహాసనం సమారుహ్య రామో [illegible]॥ ౫౧॥ వానరైః కార
యామాస సేతుమబ్ధౌ [illegible]। పర్వతాగ్రాణి శాఖినో [illegible]॥ ౫౨॥ [illegible]
[illegible] రావణస్య [illegible] సేతుం [illegible]॥ ౫౩॥ [illegible]
[illegible] దశయోజనవిస్తీర్ణం శతయోజనమాయతం॥ ౫౪॥ కృతః సేతుర్నలేనైవ [illegible] సర్వపాపవినాశనః। దేవీపురస్య నికటే
నవపాషాణరూపకే॥ ౫౫॥ సేతుమూలే నరః స్నాత్వా [illegible] చక్రతీర్థే తథా స్నాత్వా [illegible] జేత్సేత్వధినాయ
కం॥ ౫౬॥ దేవీపట్టణమారభ్య [illegible] సేతుబంధనం [illegible] సేతుమూలమితి [illegible]॥ ౫౭॥ సే
తోః పశ్చిమభాగే [illegible] దర్భశయ్యా ప్రకీర్తితా। దుర్గాపురీ చ ప్రాక్కోటిరుభయం సేతుమూలకం॥ ౫౮॥ [illegible] పుణ్య
మాఖ్యాతం పవిత్రం పాపనాశనం। యే సేతుమూలం గచ్ఛంతి [illegible] మానవాః॥ ౫౯॥ [illegible]
[illegible] సేతుమూలే తు చక్రతీర్థే [illegible]॥ ౬౦॥ సంకల్పపూర్వం [illegible] సేతుబంధనం

ష్ఠించి [illegible] సింహాసనంబుగా నుంచి రఘువరుండు [illegible] బాణంబుగా [illegible]
దేవయ్యాశ్రమమున వానరవీరులు పర్వతపాదపములం దెచ్చియిచ్చ [illegible] దినములో [illegible] పుణ్యం
బులు పదియోజనంబు వెడల్పు నూరుయోజనంబుల నిడుపు నుంగల సేతువొనర్చెను [illegible] యానళకృతంబగు
సేతువు సకలపాపనాశనకారియై ప్రకాశించుచున్నది. ఎవ్వండైన దేవీపట్టణసమీపంబున నవపాషాణరూపకంబగు సేతు
మూలంబున చక్రతీర్థంబునందును స్నానంబు గావించి సేత్వధిపతియగు హరి భజించు నతండు పాపవిముక్తుండగును [illegible]
వో మునిపుంగవులారా - దేవీపట్టణంబు మొదలుగా దొరగిన సేతుబంధనప్రదేశంబు సేతుమూలంబని వచింపబడు. [illegible]
యును సేతువునకు పశ్చిమప్రదేశంబు దర్భశయ్యయనియు - పూర్వప్రదేశంబు దుర్గాపురంబనియు - నీ రెండు సేతుమూ

దేవీపురే కథావర్ణే [illegible] ॥ ౭౧ ॥ చక్రతీర్థే శివే స్నానం పుణ్యం పాపవినాశనం [illegible]
పి చక్రతీర్థస్య వైభవాత్ ॥ ౭౨ ॥ భస్మీభవంతి పాపాని [illegible] పి సేవ్య
తా ॥ ౭౩ ॥ చక్రతీర్థ [illegible] తీర్థానాం [illegible] భూలోకే [illegible] తీర్థాని గంగాదీని [illegible] ॥ ౭౪ ॥ చక్ర తీ
ర్థస్య [illegible] అకారణ [illegible] ॥ ౭౫ ॥ [illegible]
[illegible] చక్రతీర్థే [illegible] సేతు [illegible] పరిశుద్ధయే ॥ ౭౬ ॥ [illegible]
[illegible] ఆరూఢో రామచంద్రేణ [illegible] తేజసః ॥ ౭౭ ॥ [illegible]
[illegible] ॥ ౭౮ ॥ రఘువీర [illegible] చిత్ర [illegible]
[illegible] ॥ ౭౯ ॥ [illegible] రామచంద్రస్య [illegible] సీతా [illegible]

లంబునయునచ్చట స్నానంబు గావించిన పాపనాశనంబగునయ్య - [illegible] దేవీపట్టణ [illegible]
[illegible] చక్రతీర్థంబగును - [illegible] స్నానంబు [illegible] జన్మంబు
లనొనరించిన పాతకపుంజంబులు నాశనంబునొందు - [illegible] గంగాది సకలతీర్థంబులు
చక్రతీర్థంబు షోడశాంశంబునకైన సంపుల్యంబులుగావు సేతుస్నానంబుగావింపం గోరువారు [illegible] ప్రథమంబున [illegible]
[illegible] దేశంబున స్నానంబుగావించి [illegible] - పిమ్మట చక్రతీర్థంబున స్నానంబుగావి[illegible]
[illegible] - [illegible] సకలపాపరహితులై [illegible] రామచం
ద్రారూఢంబగు సింహాసనంబుగాంచిన [illegible] - [illegible]
[illegible] - రఘువీర [illegible] చిత్రంబులగు [illegible] సమూహంబు గలదియు [illegible]
[illegible] - రామచంద్రకేతువు - మోక్ష [illegible] సీతా [illegible]

నమః॥ ౭౦॥ స్నాత్వాంగంత్ర ప్రణిపత్యాదౌ చక్రతీర్థంతు నైతదైద్విజాః । భేతాళవరదం తీర్థం తతోగచ్ఛేన్మహాజలం॥ ౭౧॥
యోధ్యాయమెతం పఠతేమనుష్యః శృణోతి వా భక్తియుతో ద్విజేంద్రాః॥ ౭౧॥ స్వర్గాదయస్తస్యనదుర్లభాస్యుః కైవ
ల్యమప్యస్య కరస్థమేవ॥ ఇతి శ్రీస్కాందేపురాణె సేతుమాహాత్మ్యే చక్రతీర్థప్రశంసాయాం దేవీపురాభిధానకథనే
మహిషాసురవధో నామ సప్తమోధ్యాయః .... *

ఋషయః॥ భగవన్ సర్వశాస్త్రజ్ఞ కృష్ణద్వైపాయనప్రియ। త్వన్ముఖాద్వైకథాశ్శ్రుత్వా శ్రోత్రైః కామ్యాతపఃశ్రణీః॥ ౧॥
తృప్తిర్నజాయతే స్మాకం త్వద్వచోమృతపాయినాం। అతశ్శుశ్రూషమాణానాం అస్మాకం బ్రూహి కథాస్సుధాః॥ ౨॥ భే
తాళవరదం నామ చక్రతీర్థస్య దక్షిణే। తీర్థమస్తి మహాపుణ్యం ఇత్యవాది త్వయాపురా॥ ౩॥ భేతాళవరదాభిఖ్యాతీర్థా
స్యాస్య కథాం। కిం ప్రభావం చ తత్తీర్థం ఏతన్నోబ్రూహి సత్తమ॥ ౪॥ శ్రీసూతః॥ సాధుపృష్టం హి యుష్మాభిః కలిగుహ్యం

సేతువునకు సంబంధంబైన తీర్థంబులందు సాష్టాంగనమస్కారంబుగావించి పాషాణనాశనముఖ్యంబున చక్రతీ
ర్థంబునను స్నానంబుగావించి పిమ్మట భేతాళవరదంబునకు బోవలయు. ఎవ్వండైన భక్తియుక్తుండై ఈయధ్యాయంబు
పఠించుచు వాకర్ణించునా మనుజునకు స్వర్గాదిభోగంబులన్నియును సులభంబులు - మోక్షంబును హస్తగతంబై యుండు-

ఇది స్కాందపురాణంబునందలి సేతుమాహాత్మ్యంబునందు - చక్రతీర్థప్రశంసయు దేవీపురాభిధానకథనంబును మహిషా
సురవధయు ననుకథలంగల సప్తమంబగు నధ్యాయము- .... *

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులు సకలపురాణాభిజ్ఞుండగు సూతునిట్లనిరి - ఓ వ్యాసశిష్యుడా నీవు సక
లధర్మజ్ఞుండవు నీచే జెప్పంబడిన యమృతతుల్యంబులగు కథలనాకర్ణించు మాకుఁదనివిగలుగదు గావున వచింపుమింకను చక్రతీ
ర్థదక్షిణప్రదేశంబున - భేతాళవరదంబను తీర్థంబుగలదని వక్కాణించితివి ఆతీర్థంబునకు- భేతాళవరదాఖ్యం బేలా
గునంగల్గె నత్తీర్థప్రభావం బెట్టిదంబు నవర్ణాలు నీవృత్తాంతం బెఱింగింపుమని వేడిన తండిట్లనియె. ఓ మునివరులారా శ్రేష్ఠం

మునీశ్వరాః। శృణుధ్వం మనసా సార్థం బ్రవీమ్యద్భుతాం కథాం ॥ ౫॥ శ్రోతా అపి మోహం తేషూణాం వైశ్య నిత్యాకథాం శు భాం కథాచేయం మహాపుణ్యా పురా కైలాసపర్వతే ॥ ౬॥ లేషు పార్వత్యై శంభునా కథితా ద్విజాః తాం బ్రవీమి క థామేనాం తన్నిబోధత సాంప్రతం ॥ ౭॥ పురా హి గాలవో నామ మహామునిః సత్యవాక్ప్రియః। చింతయానః పరం బ్రహ్మ తతాప సేతుజాహ్నవే ॥ ౮॥ తస్యైకా కన్యా మహాభాగా గాఢరూపయౌవనశాలినీ। నామ్నా కాంతిమతీ బాలా పర్యచరన్నిత్యమంతికే ॥ ౯॥ ఆహ రంతీ పుష్పాణి బల్యర్థం తత్ర తస్మై మునేః వేదీసంమార్జనాదీని సమిదాహరణాని చ ॥ ౧౦॥ కుర్వంతీ పితరం బాలా శుశ్రూష తీ చాపి మహాకదాచిత్సా పిబల్యర్థం పుష్పాణ్యాహర్తుముద్యతా ॥ ౧౧॥ తస్మిన్నేవ కాంతిమతీ సుకుమార సుగమ తత్ర పు ష్పాణి రమ్యాణి పరమాద్భుత సేతవే ॥ ౧౨॥ తూణం సంపశ్యతే బాలా పితృశిష్యా విహారిణౌ నవ యౌవనౌ విద్యాధరకుమారకౌ ॥ ౧౩॥ సుదర్శనసుదర్శనాభ్యాం విమానస్థానదర్శనౌ తాం దృష్ట్వా గాలవసుతాం రూపయౌవనశా లినీం ॥ ౧౪॥ కామస్య వశమాపన్నౌ తాం ... సుదర్శనాభిధో జ్యేష్ఠో విద్యాధరకుమారకః ॥ ౧౫॥ మోహనం పు

బహువిధయులగు తిరిగి రతిసమయంబు ల్యాతంబు పాపములకైనను మోక్షనంబును పూర్వమొకసంగతిపునస్సుస్వం చలనంబుమాసినిసందుకైలాసంబునశంకరుండు పార్వతీకేళిలోనుండియుండి యత్యద్భుతంబగు నొకకథవచించె - నది యెరుగించెదనాకర్ణింపుడు - పూర్వంబున సత్యవచనుండగు గాలవుండను మునిపుంగవుండు - పరబ్రహ్మంబునుచ్చిద ఘంబుగాధ్యానింపుచుండె - నామహానీయునకు కాంతిమతియనుతనూజాతగల దాకన్యపితృశుశ్రూషణంబుగావింపుచు - దేవ పూజార్థంబై పుష్పాదులందెచ్చియిచ్చుచు - వేదీసమ్మార్జనాదులంగావింపుచుండి యొకానొకదినంబునపుష్పంబుల కై వనంబునకుంబోయిరమ్యంబులగు పుష్పంబులంగ్రహించుకొని తిరిగివచ్చుచు నొకదేవనసుకంఠులనువిద్యాధరపు త్రులిరువురువిమానారూఢులై సంచరించుచు రతీసమానరూపవతియగునాకన్యకనుపేయు - నగునక్కన్యంగాంచి-రంతు జ్యేష్ఠుండగుసుదర్శనుండక్కన్యకయందు బద్ధానురాగుండై ... ఏకాంతంబునకుంజేరింపు

లప్సయా నఃపర మేకాకీ మోహంహితః। పూర్ణచంద్రాననా తాం వై వీక్ష్య మానినీం ముహుర్ముహుః॥ ౧౮॥ తయాలింగ సుకామో సౌ విమానాదాగ్రే వాతరత్। తాముపేత్య మునేః కన్యామిత్యువాచ సుదర్శనః॥ ౧౯॥ సుదర్శనః॥ కాసి భద్రే సుతా కస్య కామయానాపవశాలినీ మాం పశ్య త్రిభువనం హ్యాదాప్లావయసి మే మనః॥ ౨౦॥ ఘృణా నామ ధేయస్య విద్యాధరస్య తే గృహం। అస్మజ్జో మామ సంగ న్నోస్మి తామ్నా చైవ సుదర్శనః॥ ౨౧॥ ప్రతిగృహ్ణీష్వ మాం భద్రే త్వమాం కరుణాన్వితా। భర్తారం మాం సమాసాద్య సర్వాన్భోగానవాప్స్యసి॥ ౨౨॥ ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య విద్యాధరసుతస్య సా తదా శాంతిమతీ వాక్యం ధర్మయుక్తం బభాషత॥ ౨౩॥ సుదర్శన మహాభాగ విద్యాధరపతేః సుత। ఆత్మజాం మాం విజానీహి గాలవస్య మహాత్మనః॥ ౨౪॥ కన్యా చాహం న మే ధాస్మి పిత్రా శుశ్రూషణే కృతా। బల్యర్థం హి పితుశ్చాహం పుష్పాణ్యాహర్తుమాగతా॥ ౨౫॥ ఆహర్తుం త్వాం ఋచ్ఛపుష్పాణి యామి పునర్వత్తే మద్విశం బే సమాః॥ దేవతార్చనతత్పరః॥ ౨౬॥ కోపవిధాస్య తే మహాంతం తపస్వీ జనపుంగవః। తచ్ఛీఘ్రం మమ గచ్ఛామి పుష్పాణ్యాహృత్య తానిమే॥ ౨౭॥ కన్యాశ్చ పితృధీనాస్యుర్గ స్వాతంత్ర్యం క్వచిదస్తి హి। అమాయ చ్ఛసి భర్తారం పితరం మమ యాచయ॥ ౨౮॥ ఇతి విద్యాధరసుతముక్త్వా శాంతిమతీ తదా పితుస్సకాశం పితా మహావాగ్రసం

టన్నిదియె - ఓకన్యకామణీ! నీ వెవరిపుత్రిక వేమిటికొరకిందున్నదాన వేను విద్యాధరరాజపుత్రుండ సుదర్శనుండను వాడను నాశరేఖాలీలాసంబులుగలవాడనన్నుం గరుణాదృష్టిఁ జవలోకించి రక్షించి భర్తగా నైకొన్న నన్నైన సకలసుఖభోగంబులు గలుగం జేసెదనని యిప్విధంబున సంభాషించు విద్యాధరపుత్రుని వాక్యంబు లాలించి యాకన్య ధర్మయుక్తంబగు వచనంబుల వక్కాణించె నోవిద్యాధరకుమార! నేను గాలవ మహాముని శ్వరపుత్రికను పితృశుశ్రూషాపరనైకన్యాత్వంబునం జరించుచున్న దాన నిప్పుడు దేవపూజార్థంబై పుష్పంబులంగొని పోవుటకువచ్చి యున్నాను మా త్రకాలంబయ్యె నింక నాకన్య యిట్టి సేవ దేవతార్చనా నిష్ఠుండగు మాజనకుండు కోపించుగాన శీఘ్రంబుగ బోవలయును - కన్యలు పితృధీనలుగాని యొకానొకసమయంబునందైన స్వాతంత్ర్యంబునొందనోపరు నన్నుగోరెదవేని మాజనకునడుగు మని చెప్పుచు శాంతిమతిపితృసాన్నిధ్యంబు

గంతుముద్యతా ॥౨౭॥ గచ్ఛంతీం తాం సమాలోక్య విద్యాధరకుమారకః । తూర్ణం జగ్రాహ కేశేషు ధావిత్వాసౌ ఖలః శఠః ॥ ౨౮॥ అభ్యేత్య నిజకేశేషు గృహ్ణంతం కుపిలోక్య సా । ఉచ్చైశ్చక్రంద సహసా సుదర్శనమునేస్సుతా ॥ ౨౯॥ అస్మిన్విద్యాధరసుతా జనకత్రాహి మాం ప్రభో । బలాద్గృహ్ణాతి దుష్టాత్మా విద్యాధరసుతోఽధునా ॥ ౩౦॥ ఇతి తస్యాశ్చుక్రోశ సాశ్రమాన్నిహితాః తతః । తదాక్రందధ్వనిం శ్రుత్వా కేచిదాశ్రమవాసినః ॥ ౩౧॥ మునయస్తుపురస్తాత్ ఋత్విగ్గాలవ మునిపుంగవాః । కిమేతదితి విజ్ఞాతుం తం దేశం తూర్ణమాయయుః ॥ ౩౨॥ తే తం దేశం సమాగత్య సర్వే తే మునిపుంగవాః । విద్యాధరగృహీతాం తాం దదృశుస్తాం సుకన్యకాం ॥ ౩౩॥ విద్యాధరసుతం చాస్యా అంతికే సముపస్థితం । తం దృష్ట్వా మహాయోగీ గాలవో మునిపుంగవః ॥ ౩౪॥ తతః కోపాత్ దురాత్మానం శశాప తం కృతవానీదృశం కార్యం యస్త్వం విద్యాధరాధమ ॥ ౩౫॥ తస్మాత్త్వం మానుషో భూత్వా స్వస్య దుష్కర్మణః ఫలం సంప్రాప్స్యసి సుతం జన్మ బహుదుఃఖసమాకులం ॥ ౩౬॥ అచిరేణైవ కాలేన తస్మిన్నేవ తు జన్మని మతిభ్రష్టో నింద్యం త్వం భేతాళత్వం ప్రయాస్యసి ॥ ౩౭॥ మాంసాస్థిశోణితం చైవ సర్వదా భక్షయిష్యసి భేతాళరూపః పాపిష్ఠో బలాద్గృహ్ణాంతి రోషితః ॥ ౩౮॥ తస్మాత్త్వం మానుషో భూత్వా భేతాళత్వమవా

నను బోపుటకు ప్రయత్నముగా వింతగంధర్వపుత్రుండు కామాతురుండై యక్కన్యా శిరోజంబులం బట్టియాడ్చినంతను కరియం బో లెలియింపచుచువోతం డ్రియా విద్యాధర కుమారకుండు. నన్ను బలాత్కారంబుగా విడుచుచున్నవాడు. నంరతను ణతబో రిపువనియా క్రోశింపగ నయ్యాశ్రమవాసులగు మును లాలించి గాలవుండోట్టకనవచ్చి విద్యాధర కుమారునింద దీయహస్త్రావల బినకేశపాశయగు కాంతిమతింగాంచి రంతగా వుండు కోపోద్దీపిత మానసుండై సుదర్శనునవలోకించి తౌవారీ వాపుత్రికంబలాత్కారంబొనరించిపితిక్కృత్యంబు. భూత భేతాళదై తేయజాతులుగానియిరు లెవ్వరుం జేయరు భూలోకంబులవ నుష్యుండవై జన్మించి పింప్మాటసర్వజన నింద్యమానంబగు భేతాళత్వంబునొంది మాంసాస్థిశోణితంబులా హారంబుగాగొనియుండుము. దురాత్మా మానుష్యంబునొందక

స్యసి తవమత్య ర్మణో దోహా సావనమంత్రకనిష్ఠకః ॥ ౩౯ ॥ సుదర్శన ఇతి విఖ్యాతో విలాసోపి మహామునః కింతు సాక్షా
స్మత్కృతవాక్యాయుతే సావిత్రీశింక్రియాం ॥ ౪౦ ॥ తస్మాన్మనుష్యమేనాస్య భేతాళత్వం తు నో భవేత్ ॥ విజ్ఞప్తిః తాభ్యాం ఋ
దాబ్దిద్యాధరాధిప ॥ ౪౧ ॥ ఇంద్రద్యుమ్న తే సోక్తా నివృత్తాదాసీద్వమాతృత్యాత్ ఈశ్వస్యత్వయి దుఃఖకర్తా మహాపాపస్య కర్మణః ॥
౪౨ ॥ సర్వాంశం సంప్రాప్య మాహాత్మ్యం అస్మిన్నేవ చ జన్మని భేతాళజన్మసంప్రాప్య బంధలోకే భవిష్యతి ॥ ౪౩ ॥ ఇత్యుక్త్వా సా గా
లవః శిష్యాం గృహీత్వా ముఖసత్కృతః ॥ విద్యాధర తో వ్యాప్య స్వాత్మమంత్రం శమనిర్భయా ॥ ౪౪ ॥ తతస్తస్మిన్ సమయాయాతే
విఖ్యాతే మునిపుంగవే సుదర్శనకన్యాభ్యాం విద్యాధరవితె ప్రసల్మా ॥ ౪౫ ॥ మహాశాపదుఃఖార్తాం తత్రమహాస తుభృశ
భృశం శిక్షితాం కృత్యా తత్ర శిష్యైః సుదర్శనసుకన్యకాం ॥ ౪౬ ॥ గోవిందస్వామి నామానం బుధుమనా వసిష్ఠం బ్రాహ్మణం శి
ష్యం పశ్చాత్ పిత్రైవ సమరోపితా ॥ ౪౭ ॥ పరిత్యజ్య స్వకం దేహం సహజాయా తదాత్మజా విజయాశోకదత్తా ఖ్యాత స్వపు
త్రౌ బభూవతుః ॥ సుతో విజయదత్తాఖ్యో జ్యేష్ఠో జజ్ఞే సుదర్శనః । అశోకదత్తనామా తు సుకన్యా స్తు కనిష్ఠకః ॥ విజ
యాశోకదత్తౌ తౌ క్రమాద్యౌవనమాపతుః । ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు దుర్భిక్షమభూత్ తత్ర ॥ అనావృష్ట్యా దుర్భి
క్షమభూద్ద్వాదశ వార్షికం ॥ గోవిందస్వామి మహాబ్రాహ్మణో వేదపారగః ॥ ౫౦ ॥ దుర్భిక్షోపహతం దృష్ట్వా తదా

న్నిదినంబు లనునది కాలంబు గా సద్గుప్తి కాందుండని విద్యాధరనాథ దర్శనంబుచే శాపంబు దొలంగి స్వరూపంబు నొందు
నీవు భేతాళత్వంబు నొంది చిరకాలంబు సంచరించెదవు మూర్ఖంబగు శాపంబు దొలంగి [illegible] నీ విందుండుము అనియింద్రద్యుమ్నుం
డు నిజాశ్రమంబున కరిగె అనంతరంబు విద్యాధరకుమారులగు సుదర్శనసుకన్యలు [illegible] బొందుచు [illegible] దీనతటంబు
న [illegible] గోవిందస్వామి యనుద్విజనకుం డను జానందయుడై విజయాశోకదత్తనా
మంబులం బొందివృద్ధింబొందుచుండగ [illegible] రాజ్యంబున [illegible] జనంబు సంభవించెను గోవిం
దస్వామి దుర్భిక్షోపహతంబగు నజపురంబు విడిచి పుత్రకళత్రసహితుండై [illegible] కాశికిం బోయి [illegible] యుండుమని వాసరాజ్యంబగు

తీంసః జగాంపురీం ప్రయాగాఖ్యాం శంకరః సపుత్రస్సహభార్యయా ॥ ౫౨ ॥ స ప్రయాగం సమాసాద్య పుణ్యం దృష్ట్వా జటాకటం । కపాలమాలాభరణం సోఽపశ్యద్వ్రతినం పురః ॥ ౫౩ ॥ గోవిందస్వామినామా తు నమశ్చక్రే స తం మునిం । సపుత్రస్య సభార్యస్య సోఽపి దీర్ఘాశిషో మునిః ॥ ౫౪ ॥ ఇదం వచనమాహాథ గోవిందస్వామినం ప్రతి । జ్యేష్ఠేనానేన పుత్రేణ పుత్రం బ్రాహ్మణోత్తమ ॥ ౫౫ ॥ ఓ పండితజయదత్తేన వియోగస్తే భవిష్యతి । ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా గోవిందస్వామినామకః ॥ ౫౬ ॥ సూర్యే చాస్తంగతే స్నాత్వా సాయంకర్మ సమాప్య చ । సభార్యస్సుతో విప్రస్సుదూరాధ్వశ్రమాతురః ॥ ౫౭ ॥ ఉవాస తత్ర స్వర్యాం శూన్యే దేవాలయే । తదాత్వశోకదత్తశ్చ బ్రాహ్మణీ చ శ్రమాతురౌ ॥ ౫౮ ॥ వస్త్రేణాస్త్రీర్య పృథివీం తాలౌ సుప్తావుపావతః । తతో విజయదత్తస్తు మాఘమాసానిలఘుసాత్ ॥ ౫౯ ॥ బభూవాత్యంతదుఃఖితశ్శీతజ్వరార్దితః । గోవిందస్వామినా పిత్రా శీతబాధానివృత్తయే ॥ ౬౦ ॥ గాఢమాలింగ్యమానోఽపి శీతబాధాం న సోఽస్యజేత్ । బాధతేఽత్యర్థమధునా తాత మాం శీతలో జ్వరః ॥ ౬౧ ॥ శీతబాధానివృత్త్యర్థం వహ్నిమానయ మాచిరం । ఇతి పుత్రవచశ్శ్రుత్వా సర్వత్రాగ్నిం గవేషయన్ ॥ ౬౨ ॥ అలబ్ధవహ్నిః ప్రోవాచ పునరప్యాత్మపుత్రకం । సస్వస్తం పుత్రవి

ప్రయాగతీర్థంబునకు కపాలమాలికాధరుండై పుణ్యవ్రతంబులు సలుపుచున్న యొక్క యతీంద్రు నవలోకించి నమస్కరించి వినమ్రుడై యుండ తను వాశీర్వదించి యిట్లనియె. ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా నీ జ్యేష్ఠపుత్రుడు జయదత్తునికి నీకును శీఘ్రకాలంబున వియోగంబు సంభవించును. అనవిని గోవిందస్వామి సూర్యాస్తమయకాలంబగుటం జేసి సంధ్యావందనాదికృత్యంబులు గావించి శూన్యదేవాలయంబున భార్యాపుత్రసహితుండై విశ్రమించెనంత - అశోకదత్తుండును తజ్జననియు పైపుట్టంబులు విడిచుకొని నిద్రించిరి. విజయదత్తుండు మాఘమాసవాయువుచే పీడితుండగుటంజేసి శీతజ్వరబాధం బొందెను. అంపుడుండెనప్పుడు తజ్జనకుండగు గోవిందస్వామి శీతబాధాపీడితుండగు సూనుం గౌగిలించుకొని తాపోపశమనంబుగావింపుచుండెనంత విజయదత్తుండు తండ్రిం గాంచి నాకు శీతజ్వరంబు బాధించుచున్నది కావున గ్నిందెచ్చియిబాధం దొలంగింపుమనిన సతడ

రామిమహాగహనే వనే ప్రోపి సర్వతః॥ ౨౩ ॥ రాత్రిమధ్యే చ సంప్రాప్తే దృష్ట్వా తేజః పిహితే చ । నదృప్తేరణః శ్రేష్ఠాః తైర్నైవ ఛాయాం తిపావకః॥ ౨౪ ॥ ఇత్థం విజయదత్తోసౌ క్షిప్తః క్షుద్రాతురః। యయౌ చైవ వహ్నిమేవాసౌ పితరందీనయా గిరా ॥ ౨౫ ॥ శీతజ్వరసముద్భూత శీతబాధాప్రపీడితః । భీమశీకరవాన్వాయు ద్విగుణం బాధతే వ్యమా ॥ ౨౬ ॥ వహ్నిం గృహ్ణాత్యుప తప్తైమి తైశ్చ సౌఖ్యం పితస్తవ యా। దూరాద్దేశపురో భాగే జ్వాలామాలాసమాకులః॥ ౨౭ ॥ శిఖాభిర్లేలిహానో భ్రమంధ్యశ్యతేహవ్య పావకం। తం వహ్నిం వహానయ త్వం ప్రాంతాత్ శీతవివృత్తయే॥ ౨౮ ॥ ఇత్యుక్తవంతం తనయం పుత్రం స పితా ప్రత్యభాషత । నానృతం వహ్నిం పుత్రా త్యసత్యమేవ బ్రవీష్యహం॥ ౨౯ ॥ వహ్నిమానయము ద్దేశో యదూరాదేవ విలోక్యతే పిత్రృకానన దేశం తం పుత్ర నీహి సాంప్రతం॥ ౬౦ ॥ యశ్చైషో భ్రమం లిహజ్వాలః పురస్తాజ్జ్వలతే నలః పుత్ర పితాస జనకం తం జానీహి చితానలం ॥ ౬౧ ॥ అమంగళోస వహ్నిర్యం చితాగ్నిస్స్వర్శ దూషితః। తస్యాప్యయతు యం వాతి సేవ తైయుశ్చితానలం॥ ౬౨ ॥ తస్మాత్త్వాయామ్యుగ్రానీ మాభూయాదితమయా సుత । అమంగళస్తభాస్వ శ్యశోయ నానీతో యంచితానలః॥ ౬౩ ॥ ఇత్యుక్తవంతం పితరం

నేక ప్రదేశలబులకుం బోయి యగ్నిం గాని కపుత్ర సమీపంబున కరుదెంచి - పుత్రీ యిప్పుడర్ధరాత్రికాలంబగుటం జేసి యగ్ని దేరసు లక్షభంబని పిరిజ్వరాతుర ండగు విజయదత్తుండు పితృనకు నిట్లనియె. శీతం బ్రదినేసి బాధసహింపజాలనీ వగ్నిం దెచ్చుటం దొరకదని బోం కెదవు జూడుమచ్చట దూరంబున జ్వాలా మాలాభీలంబును - నభ ప్రకాశమం బగు నగ్ని దీపించుచున్నది, శీఘ్రంబున నీవచటికి బోయి యగ్నిం దెచ్చి మదీయ బాధం దొలంపుము విలపించు చున్న పుత్రుం జూచి గోవిందస్వామి యిట్లనియె. ఓపుత్రకా నేనిప్పుడు సెప్పెడిది యనృతంబుగా దగ్నిం దయచుంబోయి దూరంబున నుండు నుండెడి యగ్నిం గాంచితివి శ్మశానాగ్ని అభ్రంలిహజ్వాలాభీలంబై యున్నది అదియమంగళ. బాయగ్నిం గాంచుకొని సనాయని శ్చయంబగుగా నందే లేనని నవిజయదత్తుండు శీతపీడితుండయి యిట్లనియె - ఓ తండ్రీ నేనీ బాధసహింపం జాలనది యశ్వరాగ్ని యైన చితాగ్ని యైన నం దైన దానం జేసి యవశ్యంబు నొందినం గాని మేలగు - నదివిని పితండ్రి గోవిందస్వామి పుత్ర మోహపీడితుడయి

గదీనః ప్రత్యభావత | అయం శవానలో నాస్త్యాదధ్వర నలపీడ ॥ ౭౪ ॥ స్వధానీయతా మెన నోచ్ఛేనే పురణంభ వేలో
పుత్రప్రేమాభిభూతోథ సమాహర్తుం చితానలం ॥ ౭౫ ॥ గోవిందస్వామి నామాతుస్మశానే శీఘ్రమభ్యగాత్ | గోవిందస్వా
మినిగతే సమాహర్తుం చితానలం [illegible] విజయదత్తోపి తదాగచ్ఛం తమస్యగాత్ సంప్రాప్య తావద్వహ్నిం చవిత్తీక్ష్ణ
చితానలః ॥ ౭౭ ॥ అభిగన్నినసా వేగం శనైర్జ్వాలితమా [illegible] | అథావాదీస్స పితరం తం దంపతీవ ర్గులం ॥ ౭౮ ॥ అతిదీప్తంవి
భాత్యగ్నౌ కింస్త్రాంబుజసన్నిభం | ఇతి తస్యవచః శ్రుత్వా [illegible] ॥ ౭౯ ॥ నిపుణం తన్నిరూప్యైతద్వచ
నః పునరబ్రవీత్ | గోవిందస్వామి పితరం పాలమనలజ్వాలావలయవర్తినం ॥ ౮౦ ॥ వసాకీక సమాం సాద్యమేతత్ప్రకా
బుజోపమః ఇత్యుక్తజస్య నామ శ్రుత్వేతి కాష్ఠాగ్ని జఘానసః ॥ ౮౧ ॥ ఘనాత్ స్ఫుటన్మ్యాదీణ్ణావసాపిశ్చమ ఖోభవత్ | క
పాలఘట్టనాత్ప్రక్తం [illegible] సత్తం ముఖేతదా ॥ ౮౨ ॥ [illegible] లేలిహానో నానాము హుస్తత్ర క్రమాస్వగత్ | అస్యాట్టై
తంస్వనాదాయతత్కపాలం మాంసలం ॥ ౮౩ ॥ పిత్వావసాం మహోకా [illegible] భూనాతిభయంకరః | సద్యోభేతాళతాం పా

కిఘ్రగమనంబు చేసి శ్మశానంబునకగ్నిదేరం బోవుచుండ విజయదత్తుండు వినితం [illegible] బెప్పుచు నా తేను డు [illegible]
చియంబుచే వెంబంజనియం దొకచోటం బ్రజ్వలించునగ్నియొక్కన్ను గూర్పు [illegible] శైత్య్ర [illegible] నంబు గావింపుచుఁ బురి [illegible]
ప్రదేశంబున వర్తులంబు [illegible] వర్ణజ్వాలాకలితం బుగాను [illegible] దిననకు [illegible] తండ్రి యునిది [illegible]
మిరస్త్రాంబుజంబునుంబోలె [illegible] లాకారంబుగా మండుచున్నదనిన నట్లు [illegible] చేసి [illegible]
[illegible] చుటయు - నా [illegible] వాక్యంబు లాకర్ణించి [illegible] గా [illegible] చియు [illegible]
కసమాంసరక్తమిశ్రిత [illegible] పుర్రంటయు నివచింపనంత నాకపాలమండుకపాలంబు ప్రవిలగ నగ్నిగాఢంబున [illegible]
యనంమండి రక్తబిందువులెగసి యతని ముఖంబునం బడియె నప్పుడతండా రక్తగంధంబాఘ్రాణించి తద్వపాగ క్తపానంబుగా
[illegible] బవ మహా [illegible] నసిపిస్తురుడుం [illegible] భయంకరుం డగు భేతాళుండయి భూ [illegible] తరి [illegible]

వతీక్ష్ణం చ త్రిస్తథా ॥౪౮॥ తస్యాట్టహాసఘోషేణ శక్తిప్రదిశస్తథా ద్యావాపృథివ్యౌ భూమిశ్చ ప్రకంపితా ఇవాభవన్ ॥ తస్మిన్నేవ గాలవమాకృష్య పిశాచం హంతుముద్యతే మాతృప్రథా స్నాహా । మునిః ప్రాహ మహాసీక్ష్వ చోదితః ॥౪౯॥ సదివ్యాంగ మాకర్ణ్య భేతాళో ఽతిభయాతురః । పితరం తం పరిత్యజ్య మహావేగేన నిర్గతః ॥౫౦॥ తూర్ణం స నాశమాశిత్య క్రమయాతః కపాలగతిః । గత్వా దూరం మధ్యానం భేతాళైస్సహ సంగతః ॥౫౧॥ సమాగత్య మహాలోక్య భేతాళాస్స్వయం తే కపాలస్ఫోటనాదివ భేతాళత్వం యథా స్థితాః ॥౫౨॥ కపాలస్ఫోటనామానం మహ్యాయ చ వక్రిరే ఽదాగతః । పాలస్ఫోటస్స భేతాళైస్సర్వతోవృతః ॥౫౩॥ నరాస్థిభూషణాఖ్యస్య నదస్య భేతాళభూపతేః । అతిసహసా ప్రాప్య మహాబలసమన్వితః ॥౫౪॥ నరాస్థిభూషణశ్చైనం సేనాపతిమకల్పయత్ తం కదాచిత్సుగంధస్య శ్చైత్రసేనః క్షితౌ ॥౫౫॥ నరాస్థిభూషణస్సంఖ్యే సుగంధోఽపి సంస్థితః నరాస్థిభూషణస్తస్మిన్ గంధర్వేణ హతో యుధి ॥౫౬॥ తదా కపాలస్ఫోటోఽసౌ తస్య సంస్థానం ప్రాప్తవాన్ । విద్యాధరేంద్రస్య సుతః సుదర్శననామకః స్మృతః । తాం వై ప్రథమం గత్వా । భేతాళతాం ప్రాప్య మహాపిశాచో ఽపి సః క్రమాచ్చ భేతాళపతిర్బభూవ ॥౫౭॥ ఇతి సేతుమాహాత్మ్యే భేతాళవరదప్రశంసాయాం సుదర్శనభేతాళప్రాప్తిర్నామాష్టమోఽధ్యాయః

హంబులు జలింపసట్టహాసంబుగావించి జనకుం జంపంబూని సాహసంబుం జేయువలదను తండ్రివాక్యంబు వినిపించి యథ నంబునొందిన నయ్యానంబు నొందియు నేక భూతభేతాళసంతానంబులు కపాలపాటనంబు భేతాళత్వంబు నొందితివి గాన కపాలస్ఫోటనుండను నామంబునొంది మనసిదత్తుంగొలువ నరాస్థిభూషణుండను భేతాళపతి సమీపంబునకుం బోయియాతని సేనానాయకుండయియుండ చిత్రసేనుండను గంధర్వుండాస నరాస్థిభూషణునిగదనంబున నిహతుం జేయగ కపాల స్ఫోటనుండాయధికారంబ నొందియుండె ట్లునుగనశ్యనుండుము నుష్యుండయుపుట్టి భేతాళుండయు బింప్పుట భేతాళనాథుం డయ్యె । ఇది శ్రీస్కాందపురాణంబునంగల సేతుమాహాత్మ్యంబునందు భేతాళవరదతీర్థప్రశంసయందు విద్యాధరాత్మజుండ గు సుదర్శనుండు భేతాళప్రాప్తిం బొందుకథలుంగల యెనిమిదవ యధ్యాయము ॥ ....

శ్రీ సూతః। తతస్సోఽపి ప్రభాతే ప్రత్యూషే పుత్రశోకేన పీడితః। అశోకదత్తసంయుక్తో భార్యయా విలలాప హ ॥౧॥ విలపంతం తమాలోక్య గోవిందస్వామినం ద్విజం। వణిక్సముద్రదత్తాఖ్యస్సమానీయ నిజం గృహం ॥౨॥ సమానీయ సమాశ్వాస్య శ్రద్ధయా [illegible] వణిగ్వరః। స్వర్ణధనాదాంపి సర్వైః కామైరుపాచరత్ ॥౩॥ స్మరన్ మహోపకారం తం ప్రతీక్షన్ పుత్రదర్శనలాలసః। స తస్థౌ వణిజో గేహే పుత్రభార్యాసమన్వితః ॥౪॥ అశోకదత్తస్తు మాతుర్ద్వితీయో విప్రనందనః। శస్త్రే శాస్త్రే తథా శాస్త్రే బభూవాతివిచక్షణః ॥౫॥ తథా న్యాయ్యేఽపి విద్యాసు వాస్తి తత్సదృశో భువి। కృతవిద్యో ద్విజసుతః ప్రఖ్యాతో నగరేఽభవత్ ॥౬॥ అత్రాంతరే నరపతిం ప్రతాపముకుటాభిధం। కాశీదేశాధిపం మల్లః కశ్చిద్భ్యాయయాఽఽగతః ॥౭॥ ప్రతాపముకుటో రాజా మల్లస్యాస్య జయాయ సః। బలినం ద్విజపుత్రం తమాహ్వయామాస భృత్యకైః ॥౮॥ తమాగతం సమాలోక్య ప్రతాపముకుటోఽబ్రవీత్। అశోకదత్త సహసా మల్లమేనం బలోత్కటం ॥౯॥ నిర్జయ ద్విజహీనం గామేత్స్యం వై బలవతాం వరః। బాహునా త్వేన హత్వా మల్లమస్తే [illegible] విజితే త్వయా ॥౧౦॥ యాదిష్టం తత్తత్సర్వం దాస్యామ్యహం న సంశయః। ఇతి తస్య వచః శ్రు

మహనీయులగు గరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునిశ్రేష్ఠులకు సకలపురాణాభిజ్ఞుండగు సూతుండిట్లనియె వోమునివరులారా యీప్రకారంబున విజయదత్తుండు భేతాళత్వంబునొందం దదీయజనకుండగు గోవిందస్వామి భార్యయుం గనిష్ఠపుత్రుంతోన్నదేవాలయంబునకుం బోయి వారల శోకవృత్తాంతంబెరుంగించి వారలుండా నొక ధనికుండగు సముద్రదత్తుండను వైశ్యుండు రుపేక్షించి వారలం గాంచి దయాళుండై తనగృహంబునకుం గొని చని శోకోపశమనంబుగావించి గోవిందస్వామికిం జద్రవ్య సంతతుంగా జేయనతం డఖిలసుఖంబులం బొందుచుండియు ప్రథమపుత్రశోకంబునం బొగలుచుండెనంత ద్వితీయుండగు నశోకదత్తుండు శస్త్రశాస్త్రవిచక్షణుండై సకలవిద్యాపరిశ్రమంబునొంది యెందునిట్టి విద్యాధికుండు లేడని యాపట్టణంబునఁ బ్రసిద్ధినొందె నాకాలంబున కాశీపురాధీశ్వరుండగు ప్రతాపముకుటరాజున్యాస్థానంబునకు బాహుబలాఢ్యుండగు నొకమల్లుండరుదెంచిన ఆనృపోత్తముండతని జయించుటకై యశోకదత్తునిం బిలిపించి యిట్లనియె ఓయి నీవతిబలోపేతుండవు

త్వాబలాద్ద్విజనందనః ॥౧౧॥ దాక్షిణాత్యమహీపాలస్స పతింసమతాడయత్ । తాడితోఽథ ద్విజపుత్రేణ మల్లస్సబలినాంవ లీ ॥౧౨॥ సద్యోవిపన్నగాత్రసన్ మమార నృపసన్నిధౌ । ద్విజపుత్రస్యతత్కర్మ దేవైరపిసుదుష్కరం ॥౧౩॥ ప్రతాపవశతోఽత్యర్థం ప్రసన్నహృదయోఽభవత్ । సకదాచిన్మహారాజా సహితో ద్విజసూనునా ॥౧౪॥ సంధ్యాయాం విజనే దేశే చచార గురుగేహవై । ద్విజసూనుస్తదా గ్రామం వాణిజ్యార్థమగాత్ ॥౧౫॥ రాజన్నల్పాంతరాధ్వని శత్రుప్రేరణయా సకృత్ । దండచాలేన సహసా ఆలోచ్య చేతసా ॥౧౬॥ దినమధ్యచతుష్కేణ శూలం పృష్ఠే జీవతః । ప్రాణాంస్త్యక్తుం నిర్యాంతి సహసా పక్షి యత్ కర్మాత్ భ్రమంతం బాధతే తృష్ణా తాం నివారయ భూపతే ॥౧౭॥ ఇతి దీనం సమాకర్ణ్య వాచం రాజా ద్విజాత్మజః । అశోకదత్తనామానం ద్వైధ్యనం తమభాషత ॥౧౮॥ అస్మై నిరపరాధాయ శూలప్రోతాయ జంతవే । తృష్ణాదితాయ దాతవ్యం ద్విజసూనో త్వయా జలం ॥౧౯॥ ఇత్యాదిష్టో నరేంద్రేణ సహసా స ద్విజనందనః । జలపూర్ణం సమానాయ్య కలశం వేగవాన్ యయౌ ॥౨౦॥ సశ్మశానం సమాసాద్య జగామ భేతాలవనం । శూలప్రోతాయ...

దాక్షిణాత్యమల్లుఁ జయించితివే నీకు నేను వానిచే నోసంగెదనని యనఁ అశోకదత్తుండు మల్లుఁ గూడిగదసంబు గాడించి స్వబలాతిశయంబున నతని చంపఁ జేయవలెనని వాడుండు ప్రీతుండై యశోకదత్తు భృత్యుంగా జేకొని యుండిరొక నొకదినంబున నతనిఁ గూడి సవారీవోయి యొకప్రదేశంబున వోనా జేంద్ర నేన లప్ప రాధు డ శత్రుప్రేరితశూలఘాతంబునొంది నీశూలంబునంజిక్కి నాలుగుదిన సంబులయ్యె నేంజేనియుసు రాష్ట్ర లను సుఖంబున బ్రాణంబులు వోవు నేయిట్టి శ్రమంబునొందియుండెద నాతు గల తృష్ణంబాపుమనుదీనవచనంబులు విని తాయన్యంను ధైర్యవంతుండగు బ్రాహ్మణపుత్రుసంగాంచి యిట్లనియె వాఁడీహో శూలప్రోతుండై తృష్ణాతురుండగుచు నలయించుచున్నవాఁడు వనికి జలంబులొసంగుమని యాజ్ఞాపించెనంత నా బ్రాహ్మణపుత్రుండు జలపూర్ణకలశంబు గొని యా దేశంబునకుం బోయి యచ్చట భూతభేతాళసంకులంబైన శ్మశానంబుగాంచి యందొక చోట శూలప్రోతుండు సుఖులపెంచు నొకపురుషుండుం గాంచి యతనికి జలం

తస్మై జలం దాతుం సముత్సుకః ॥ ౨౧ ॥ దదర్శాగ్రతః స్థితాం నారీం నవయౌవనశాలినీం। ఆవైక్ష్య మహాకాంతిం మూర్తామివ రతిం ద్విజః ॥ ౨౨ ॥ తామాలోక్య తతః ప్రాహ ధైర్యవాన్ ద్విజసత్తమః । కాసి భద్రే వరారోహే కస్మాదేవ వనే స్థితా ॥ ౨౩ ॥ అస్యార్థ [illegible] ప్రోతస్యతి [illegible] ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా సా ప్రాహ సుందరాననా ॥ ౨౪ ॥ పురుషోత్తమ భో [illegible] మే [illegible] రాజ్ఞా సమన్వితః । [illegible] పశ్యన్ ప్రాణాన్ముంచతి ॥ ౨౫ ॥ ఆసన్నమరణశ్చైవ [illegible] హస్థితా । తృషితో [illegible] తేను [illegible] ॥ ౨౬ ॥ [illegible] గ్రీవం [illegible] నాయకం । [illegible] మేనవ [illegible] స్థితా ॥ ౨౭ ॥ అశోకదత్తః [illegible] స్త్రథు [illegible] సదృశం వాక్యం [illegible] ॥ ౨౮ ॥ అశోకదత్తః [illegible] శీతలం జలం । పాత [illegible] ॥ ౨౯ ॥ ఆనన్ద [illegible] ద్విజ [illegible] పతేత్ ॥ ౩౦ ॥ [illegible] । తా [illegible] ॥ ౩౧ ॥ అశోకదత్తో [illegible] సమాపురం । తతో గన్తుం పురం [illegible] ॥ ౩౨ ॥

[illegible] దేశంబున యౌవన [illegible] తరుణి [illegible] కాంచి యా [illegible] డలి ధైర్యంబున [illegible] గారణం బేమి [illegible] డుగ [illegible] సేయు [illegible] సంకల్పితండను [illegible] మరణంబు [illegible] చెను [illegible] సకల [illegible] దివి [illegible] మాపురాల [illegible]

ప్రత్యుప్తానేకరత్నాఢ్యం తదాదాయ చ నూపురం । అశోకదత్తః ప్రయయావాస శ్మశానాన్నృపాంతికం ॥ ౩౩ ॥ శ్మశానవృత్తం
తత్సర్వం స నృపాయ నివేద్య వై । మహోపహారం తత్ప్రత్యుప్తం తం నూపురం దదౌ తదా ॥ ౩౪ ॥ జ్ఞాత్వా తద్వీరచరితం
దేవ్యై సోపి సమాకరం । దదౌ మదనరేఖాఖ్యాం సుతాం తస్మై మహీపతిః ॥ ౩౫ ॥ కదాచిదథ తద్దేవ్యం నూపురం వీక్ష్య భూపతిః ।
అస్య నూపురవర్యస్య తుల్యం వై నూపురాంతరం । కుతో వా లభ్యత ఇత్యాదరేణ సముదైరయత్ ॥ ౩౬ ॥ అశోకదత్తస్తు త
దా విజ్ఞాయ నృపకాంక్షితం । నూపురాంతరసిద్ధ్యర్థం చింతయామాస చేతసా ॥ ౩౭ ॥ శ్మశానే నూపురమిదం లబ్ధం
క్షణం మయా నూపురం । తన్నూపురాంతరప్రాప్త్యై యతతో గచ్ఛామి సాంప్రతం ॥ ౩౮ ॥ ఇత్థం విచార్య బహుధా స శ్మశానాయ
మహామతిః । విక్రేష్యామి మహామాంసం సమేత్య పితృకాననం ॥ ౩౯ ॥ తత్ర రాక్షసభేతాళపిశాచాదిషు సర్వశః । మహై
రాపహూయ మహానేషు సంస్థితాయాం స్థితి రాక్షసీ ॥ ౪౦ ॥ తామాగతాం బలాద్గృహ్య తత్క్షణే హ్యపహృత్య నూపురం ॥ రాక్ష
సానాం సహస్రం వా పిశాచానాం తథాయుతం ॥ ౪౧ ॥ భేతాళానాం తథా కోటిర్న లక్ష్యే బలినో మమ ॥ ౪౨ ॥ ఇత్యేవం మనసా
శ్మశానం సహసాయయావాసా ॥ విక్రీణానో మహామాంసం తైర్గామాయు రాక్షసాన్ । గ్రహణే నూపురస్య యాచాపి

దినతర్ణమయంబగు నూపురంబు పరిగ్రహించి పాదమును వదలించుకొని పరుంగిడిన రాక్షసి ఖడ్గపుత్రుం డగు దాని యందియంగొని రాజ
సాన్నిధ్యంబునకుం జని తద్వృత్తాంతం బెఱింగించి దాదెచ్చి యిచ్చెనని చెప్పుటయు. వారాజేంద్రుం డక్కీర్తిచరితంబు గావించుటకు
దేవతలకైన నందరంబు గాదని మెచ్చి యప్పుడు ప్రకుమారునకుం దన తనూజాత యగు మదన రేఖ నొసంగి వివాహంబు గావించె
నంతియు; గొన్నిదినంబుల కొకసమయంబున నారాజస్సుండా నూపురంబు గాంచి దీనికిం దుల్యంబగు నందియుం దెచ్చి నిపలి
వారమాంస బచ్చు చుంజెద నేనని యాత్రఁజేశంబు [illegible] సంపాదింపుమని యడుగుటయు నశోకదత్తుండునుం దన కామహాశ్మశానంబున నా
యా నూపురంబు హరింపఁ దగునని నిశ్చయించి శ్మశానంబునకుం బోయి యచ్చట నుండు భూతభేతాళాదులం బిశాచములం జూచి నిట్లనియె
సనంతర మశోకదత్తుండు యియ్యవి యమ్ముదుశ్మశానంబున కేతెంచి నిట్లు పలికె నిశ్చలమ్మదే దతడ్బంధంబునకు సన్నిహితుండు నిపలి

అచారత్తాన్రథయుక్తాశ్విరః। విప్రశ్రీనుతే సుమహోత్సాహాం సంగృహ్య తాంగృహ్య తామినిశరత్రాతుపభేతాశ్రీః। శ్రీకాళ్ళసేశాప గా
కత్ర్యలఅన్యైః ధనైర్వినా: హోశ్రీసమాజమ్మః గ్రహషీతాః శ్రీక శుభుష్యాః హేపర్వేమాంసమిష్టతగుణ్వేశ్రీ॥ ౪౪॥ తత్రాః కష్ట
ప్సపర్వే పురతశ్శ్రీః స్వాసమాకృతా। అథయాశరాతుసీసాపిమాం సఖతుణలాసా॥ ౪౫॥ గవేశయం సర్వదాః ప్రస్తామ
దీత్యస్య కథుసీ। సేఋుత్పృష్టాపురేత్యేవప్రత్యభిజ్ఞానమా ప్రవా॥ ౪౬॥ తామాహాత్ర్విజపుత్రో స్వదేహిమేనా
పురంత్స్వతి। సాతస్యవచనం శ్రుత్వా భీతావాక్యమథాబ్రవీత్॥ ౪౭॥ మమైతదుత్వయాసీదంపురావీరేణమాపుర॥ గృహ
హాణరత్నసుతిరంద్వితీయమపిమాపురం॥ ౪౮॥ ఇత్యుక్త్వాపురంతస్మై స్వమతాంచదదౌ ప్రియాం। విద్యుత్తే శ్యా
తదాదత్తాం ప్రియాంవిద్యుత్ప్రభాభిధాం॥ ౪౯॥ విప్రశ్చంచాత్యమహాదేహాశయనాసశాలినీం। విద్యుత్తే నీతుజా
తుర్త్రేహేమాబ్జమపిప్రాదదౌ॥ ౫౦॥ విద్యుత్ప్రభాం మాపుగంధహేమాబ్జపిఖ్యచ। స్వమహాభాద్యనహాసాపు
సఃపాత్రమాన్వత్రపాలితః॥ ౫౧॥ తతప్రతాపమకటోస్వపురంప్రాప్యనందితః। శౌర్యధైర్యసమాయుక్తం ప్రశశంస
ద్విజాత్మజం॥ ౫౨॥ అథవిద్యుత్ప్రభావిప్రశప్సోబ్రవీద్రహసిప్రియాం। మాతాత్రిణవపుత్రోలబ్ధమేతద్ధేమాంబుజం ప్రియే॥

ర్యంతిత్తైర్యపంతుడై పుణ్యవిక్రమంబుగానించును - శత్రువులుపిక్కటిల్లు కట్టుమాంసంబుగోసి జనిభూతభేతాళంబులం
విలువనవితమేతెంచుచుండ వారాత్మసియు - కన్యాసహితుడై యతడెంచినవలోకించి దానిందెలిపికొని రాహూలలనామ
శీయుంతిచ్చినయుంవియహసమానంబగు రెండవమాపురంజొసంగుమ సినదభీశతమై యోవీరోత్తమా యట్లయొనిశకానన
నిపరాపురంబొసంగి - మతియుమవిద్యుత్ప్రనయుసుతనాజనుసౌకసువకాంబుజంబునునిశ్చయిపినసతండు హేమాబ్జా
మాపుంబులంగొనివిద్యుత్ప్రభాసమేతుండయిరాజ సన్నిధానంబునకుం బోయి తాదెచ్చినమాపురంబొసంగ రాజశ్రేష్ఠుం
డుసంతుష్టాంతరంగుండయియాతనిన నేకవిత్తంబులంబొసగి దేవకంతసశోకదతుండొకదినంబున విద్యుత్ప్రభం జూచి యోప్రియు

కరీనాతల్లికిటంగారుడ నాపురవు వృత్తాంతంబు సందోని కేటకమునుమంబు తెచ్చటనెత్తో నెరింగింపుమని యడిగిన యట్లయోయొకాని

౪౩॥ ఏతత్తుల్యాని చాన్యాని యతః ప్రాప్స్యసి రావణే । ద్విజాత్మజం తతః ప్రాహ పతిం విస్మిత్య తృప్తిభారహః ॥ ౪౪ ॥ ప్రభోః కపాలవిస్ఫోటనామ్నో భేతాళభూపతేః । అస్తి దివ్యసరః కించిద్ధేమాంబుజపరిష్కృతం ॥ ౪౫ ॥ తత్ర గత్వా జలక్రీడాం విత్వం త్వైదమహాప్నుహి । ఇతీరితస్త్వా పపత్సత్ర మానసయోః విజగాద సః ॥ ౪౬ ॥ తతస్స సహసా విప్రం వినైశత త్యాం తం సరః । తతస్స హేమవద్ధామా వాహూజహిమ్మాద్విజాత్మజః ॥ ౪౭ ॥ తద్విఘ్నకారకాంస్సర్వాన్ భేతాళాదీన్ ప్రత్యోవధీత్ । స్వయం కపాలవిస్ఫోటస్తనిహతాశేషసైనికః ॥ ౪౮ ॥ దదర్శ భేతాళపతిం తం చ హంతుం ప్రచక్రమే, అత్రాంతరే సమాగతే నామ్నా విజ్ఞప్తికౌతుకః ॥ ౪౯ ॥ విద్యాధరపతిః ప్రాప్య విమానేనైవ సోఽబ్రవీత్ । అశోకదత్త విప్రేంద్ర సాహసం మా కృథా ఇతి ॥ ౫౦ ॥ అథాశోకదత్తో ద్విజసుతో విమానవరసంస్థితం । దదర్శ ప్రభయా యుక్తం విద్యాధరపతిం దివి ॥ ౫౧ ॥ తస్య దర్శనమాత్రేణ కాపాలస్ఫోటో ద్విజాత్మజః । సంత్యజ్య మానుషం రూపం దివ్యం రూపమవాప్తవాన్ ॥ ౫౨ ॥ విమానవరమారూఢో దివ్యాభరణభూషితః । కాపాలస్ఫోటం పూర్ణకాంతం ప్రాహ విజ్ఞప్తికౌతుకః ॥ ౫౩ ॥ అయం సువర్ణభా

నాయనా ధీమాహే ముకపాలవిస్ఫోటనాఖ్య భేతాళనాయకునకు క్రీడాకరసరోవరంబునొకటి గలదు జలక్రీడార్థం బై యీ యుత్తమచ్ఛటకులంబో మునీకములంబులు దెచ్చినవి నననతండా సరోవరంబునకు నన్నంబిబుచుకొని పోయినననది యట్లా నతండనప్పుడవ్విప్రసుమారుండు తత్కమలంబులం గ్రహించ బోయిన ద్రష్టకులగు భూత భేతాళానీకంబులం జూచి కపాలవిస్ఫోటుండు - నిజసైన్యనాశనంబునకుం గోపించియశోకదత్తునెదిరించనతండు గదనంబునం గపాలవిస్ఫోటును జంపంబూనిన - నచ్చటకు విజ్ఞప్తికౌతుకుండను విద్యాధరాధిపతి విమానారూఢుండయి యరుదెంచి యంతరిక్షంబున నిలిచి యో భూసురపుత్ర సాహసంబు జేయకుమని వచించినంతనశోకదత్తుడతని జూచెను తదాలోకనమాత్రంబున శౌరిపురత మానుష్యాకారంబు విడచి - దివ్యరూపంబు బొంది విమానారూఢుండై - సకలాభరణభూషితుండయ్యెనప్పుడతనిం గాంచి విజ్ఞప్తికౌతుకుండో విద్యాధరకుమార యీ భేతాళపతి నాపుత్రు ... గుణంబు ... నీవును ... సంబున్ పొందిన

తాతే గాలవస్య మహాత్మనః । శాపాద్వేతాళతాం ప్రాప్తస్సతదా స్వాప్యశాపాహతః ॥ ౭౪ ॥ త్వంచ శప్తః పురా తేన తత్రా శ్వస్యామహోదకే । తదానుగ్రహపాపస్య శాపోద్ధర్శనావధి ॥ ౭౫ ॥ ప్రకల్పిత స్తేన మునినా శాపాంతో నాన్యకల్పితః తదేహాన్ముక్తశాపోసి సుకర్ణా స్వర్గమారుహ ॥ ౭౬ ॥ తతస్సుకర్ణ స్తం ప్రాహ విద్యాధరసుఖాన్వితం । విద్యాధరపతే భ్రాత్రా పినాజ్యేష్ఠేన సాంప్రతం ॥ ౭౭ ॥ సర్వభోగయుతం స్వర్గం వైనగంతుం సముత్సహే । శాపస్యాంతో యథా భూద్దోమమ భ్రాతు స్తథావద ॥ ౭౮ ॥ తామువాచ మహాతేజా స్తదావిజ్ఞప్తికాతుకః । దుర్నివారమిదం శాపమస్యకో వానివారయేత్ ॥ ౭౯ ॥ కింతు గుహ్యతమం కించిత్తవవక్ష్యామి సాంప్రతం । బ్రహ్మణా సనకాదిభ్యో మునిభ్యః కథితం పురా ॥ ౮౦ ॥ సర్వతీర్థానాం ముఖ్యే దక్షిణస్యోదధేస్తటే । చక్రతీర్థసమీపే తు తీర్థానాం సీమహాత్తరః ॥ ౮౧ ॥ సుమహాపాతకఘ్నం చ యస్య సందర్శనమాత్రతః । సత్యం తత్ర స్నానాదేవ సజ్జానెస్నానఫలం ॥ ౮౨ ॥ తత్ర గత్వా తవ జ్యేష్ఠో యది స్నాయాన్మహామతే । భేతాళత్వం త్యజేన్నూనం తదా గాలవశాపజం ॥ ౮౩ ॥ సుకర్ణ ప్రత్యువాచేత్థం భ్రాతృభేతాళరూపి

[illegible] శాపవిమోచనంబగునని యమ్ముని చెప్పిన కారణంబున నిన్నుండవయితివి హాడవయ్యు నల్పపాపుండవు గాన మద్దర్శనంబున శాపవిమోచనంబైనదని యుండి. [illegible] విద్యాధరపతింగాంచి నీయనుగ్రహంబున శాపాంతంబునందుచు నిప్పుడు జ్యేష్ఠుండగు నన్నతోడ స్వర్గంబునకుం బోవ నిష్టపడుచున్నాను. విద్యాధరపతి [illegible] సకలభోగయుతంబగు స్వర్గంబునకుం బోవుటకు నెంచితి. [illegible] మోవిద్యాధరరోత్తమా మదీయాగ్రజుం బారసి సర్వభోగయుతంబగు స్వర్గంబునకుం బోవుటకు సంబంధించిన [illegible] గావింపనెవరికిం దరంబుగా దనిశాపవిమోచనంబగునట్టి యుపాయము ననువిజ్ఞప్తికాతుకుండు దుర్నివారంబగు శాపవిమోచనంబు గావింప నెవరికిం దరంబుగాదు. తీర్థంబునందు [illegible] దక్షిణోదధితీరస్థితచక్రతీర్థతటంబునందు సర్వతీర్థంబులకు నుత్తమంబగు తీర్థం బొకటి గలదు. సనకాదిమునులకు బ్రహ్మ చెప్పెను గాన తీర్థంబు గలదు. తీర్థదర్శనమాత్రంబున సకలపాతకంబులు నశించునని కులజుండు సనకాదిమునులకు బ్రహ్మ చెప్పెను. ఆ తీర్థంబునందు నీయగ్రజుండు స్నానంబు గావించిన [illegible] నీయగ్రజుండు భేతాళత్వంబును విడుచునని విజ్ఞప్తికాతుకుఁడు దక్షిణసముద్రతీరంబునకుం బొమ్మనెను. విద్యాధరుండగు సుకర్ణుండు విజ్ఞప్తికాతుకునితో నిట్లనియె.

తా। సహితస్సహసా ప్రాప్తో ద్రవిణస్నాత ఏవ సః॥ ౨౪॥ దక్షిణా చక్రతీర్థాఖ్యాత్ తీర్థం గంధమాదనాత్। బ్రహ్మాసనకాదిభ్యః సర్వతీర్థముత్తమాత్॥ ౨౫॥ తత్తీర్థకూలమాసాద్య ప్రాణిరంచేదముబ్రవీత్। భగవన్ గాలవశ్చాపి స్వఘోరస్యాస్య దివ్యమిదమ్॥ ౨౬॥ తీర్థేస్మిన్ స్నానమాత్రేణ సర్వతీర్థోత్తమే। అస్మిన్ స్నానసరేపి ప్రాప్తా స్త్రీ తీర్థస్య శీకరాః॥ ౨౭॥ వ్యవహ్ని స్వస్య గాత్రేషు వాయునా హి సమావృతాః। సచ్ఛీకరసం వక్ష్యే కర్మక్షయ భేతాళ శాంతిదా॥ ౨౮॥ సదేవమానుకంపావంస్యేవపుత్ర స్వమాత్రవాక్। తదస్సంకల్ప్య సహసా తస్మిన్ స్త్రీ గోత్రమోత్తమే॥ ౨౯॥ మనుష్యత్వం దివ్యత్వం ప్రాప్తో బద్ధ్వాంజలిః। ఉత్తిష్ఠన్నేవ సహసా దివ్యం రూపం వా ప్రాప్తవాన్। పీతాంబరధరో దేవ స్త్రీపరివారితః॥ ౩౦॥ సర్వాభరణసంయుక్తః స్వభార్యా సుదర్శనః। శ్లాఘమానశ్చ తత్తీర్థం సమస్తం ప్రత్యక్షపునః పునః॥ ౩౧॥ విజ్ఞప్తికాతుకం చాపి ప్రసన్నత్య దివం యయౌ। తదా ప్రభృతి తత్తీర్థం భేతాళవరదాభిధం। భేతాళత్వం వినష్టం యచ్ఛీకరస్పర్శమాత్రతః॥ ౩౨॥ య ఇదం తీర్థమాసాద్య చక్రతీర్థస్య దక్షిణే స్నానం కదాచిత్కుర్వంతి

సగంధమాదనచక్రతీర్థమధ్యంబున నుండు తీర్థంబున స్నానంబు సేయు యాత్రికులకు గూర్చుచుండెను. ఓ ముని ప్రజాగాలవ శాపమోచనంబు గోరక తీర్థంబున నవగాహనంబు గావింపుమని తలుకుచుండు సమయంబున వాయు ప్రేరితంబులయిన తీర్థశీకరంబులా కపాలస్ఫోటనమీకంబ్రసరించుటయును తండా రూపంబు మాని విజయుడు తనంతనుబాసి పాపంబును దయిన స్నాతుడై యస్య దివ్యతీర్థంబై ససంకల్పస్నానంబు గావించి తత్క్షణంబ దివ్యరూపంబు నొంది పీతాంబరధరుండగు దేవ స్త్రీసమాజపరివృతుండును నిజభార్యాసహితుండును సభూషణుండునుప్రతిష్ఠిత విజ్ఞప్తికాతుకుండగుచు తత్తీర్థంబనేకవిధంబులం గొనియాడి దివంబునకుం బోయెంగాన నాఁటి నుండి యుత్తమంబు భేతాళవరదంబని ప్రసిద్ధింగాంచె. పనకులయనంత తీర్థరాజంబున స్నానంబు గావింపుమనుజులు జీవన్ముక్తులగుదురా తీర్థసదృశతీర్థంబె చటంగాన - విద్యాధరుండే కారణంబున భేతాళత్వంబునుపొందెనా కారణంబునత తీర్థంబు భేతాళవరదంబను నామంబునొందె. యొక్కరైన నా తీర్థంబున గ్ర

జీవన్ముక్తా భవంతి తే॥ ౭౩॥ ఏతత్తీర్థసమం పుణ్యం న భూతం న భవిష్యతి। ఘోరాం భేతాళతాంగత్వా శ్రాద్ధదిష్టతాం సంయు
ధాత్రసాః॥ ౭౪॥ అప్రపంతల్వత్ర స్నాత్వా భేతాళవరదే శుభే। పితృభ్యః పిండదానం చ కుర్యాద్యే దినమానిస్తేతాః॥
౭౫॥ స్వర్గం ప్రయాంతి తే సర్వే పితరశ్చాపి తర్పితాః। ఏవం వః కథితో విప్రాః ప్రభావస్తస్య తీర్థస్య నైభవః। భేతాళవరదా
ఖ్యస్య యథాచాన్యత్సమాగతాః॥ ౭౬॥ య ఇమం తే మహాధ్యాయం శృణుయాద్వా సమాహితః ముచ్యతే సర్వపాతకేభ్యః స స్వ
ర్గలోకం సగచ్ఛతి ౭౭॥ ఇతి శ్రీస్కాందే పురాణే - సేతుమాహాత్మ్యే భేతాళవరదతీర్థప్రశంసాయాం సుదర్శనసుకర్ణశా
పమోక్షణం నామ - నవమోధ్యాయః॥ ......

శ్రీసూతః। భేతాళవరదే తీర్థే నరః స్నాత్వా ద్విజోత్తమాః। తతశ్చ నైశ్చనైర్గచ్ఛేద్గంధమాదపర్వతం॥ ౧॥ యోం
బుధౌ సేతురూపేణ రత్నాకరం గంధమాదనః। సమాగో బ్రహ్మలోకస్య విశ్వకర్మవినిర్మితః॥ ౨॥ లక్షకోటిసహస్రాణి సరాం
సి సరితస్తథా। సముద్రాశ్చ మహాపుణ్యావనాన్యాశ్రమాణి చ॥ ౩॥ పుణ్యాని క్షేత్రజాతాని వేదారణ్యాదికాని చ। మును

తస్నానస్థలై పితరులకుం బిండదానంబు గావింపుమురు వారిపితృసమూహంబులు తృప్తిబొంది స్వర్గంబు నొందుచున్నవో
మునివరులారా భేతాళవరదతీర్థంబునకా నామంబు గలిగిన కారణం బెరుంగించితిని ఎవ్వండైన నీయధ్యాయంబు సమా
హితమనస్కుండై యుపఠింప వాకర్ణింపు - నతండు సమస్తపాపంబులంబాసి స్వర్గంబునొందును ఇది స్కాందపురాణంబు
నందలి సేతుమాహాత్మ్యంబునందు భేతాళవరదతీర్థప్రశంసయు - సుదర్శనసుకర్ణశాపమోచనంబునునను కథలంగల
నవమాధ్యాయము॥ ......

మహానీయ గుణగరిష్ఠులగు - శౌనకాదిమునీంద్రులకు పౌరాణికోత్తముండగు సూతుండిట్లనియె - ఓ మునీంద్రులారా
పూర్వోక్తంబగు భేతాళవరదతీర్థంబున స్నానంబొనరించిన జనంబులు మెల్లమెల్లగా గంధమాదనంబునకుం జనవలయును
వ్వి ద్వతరాజంబు విశ్వకర్మనిర్మితంబయి బ్రహ్మలోకంబునకు మార్గంబై యొప్పునందు లక్షకోటిసరస్తటాకంబులు పుణ్య

యక్షాశ్చ సిద్ధా గంధర్వాశ్చారణాః కిన్నరాః॥ ౪ ॥ తత్ర సహస్రధారస్య భగవాన్మధుసూదనః। సావిత్ర్యా చ సరస్వత్యా సహైవ తథా గణాః॥ ౫ ॥ హేరంబః షణ్ముఖశ్చైవ దేవాశ్చేంద్రపురోగమాః। ఆదిత్యాదిగ్రహాశ్చైవ తథాష్టౌ వసవోఽశ్వి నౌ ॥౬॥ పితరో లోకపాలాశ్చ తథాన్యే దేవతాగణాః। మహాపాతకసంఘానాం నాశనే లోకపావనే॥ ౭ ॥ దివానిశం వసంత్యత్ర పర్వతే గంధమాదనే। అత్ర గౌరీసదా శుశ్రూషాపరేణ సహాన రతే॥ ౮ ॥ అత్ర కింనరకాంతానాం క్రీడావాగ్గీతినిస్వనః। తస్య శ్రవణమాత్రేణ బుద్ధిసౌఖ్యం లభేత్ ॥ ౯ ॥ సమ్యగ్ధర్మనిష్ఠా తాపసాస్సచారణసిద్ధాః పూజయంతి సదా శంకరం గిరిజాపతిం॥ ౧౦॥ కోటయో బ్రహ్మహత్యానామగమ్యాగమకోటయః। అంగలగ్నా నశ్యంతి గంధమాదనమారుతైః॥ ౧౧॥ అశోకపున్నాగ... ఆసీన్మునిశ్రేష్ఠాః పవిత్రః పరమో వై గంధమాదనః॥ ౧౨॥ గతో న వై విశేత్ పునర్గర్భం... మనుజైః ... ॥ ౧౩ ॥ సేతురూపం గిరిం తం తు ... గంధమాదనం। సుమహాపుణ్యస్య దేవ... ॥ ౧౪ ॥ ... దేవాః సేవంతే ...

వనాశ్రమంబులు వేదారణ్యంబులు గల్గియుండు మరియును - మహాపాతకనాశనంబగు నా పర్వతమూర్ధంబున లక్ష్మీధరి త్రీసమేతుడగు విష్ణుదేవుండును సావిత్రీసరస్వతీసహితుండగు చతుర్ముఖుండును వినాయకుడు మార్కండాదులును సూర్యాదిగ్రహంబులు అష్టవసువులు పితృదేవతలును లోకపాలురును పార్వతీసమేతుండగు హరుండు మొదలగువారలంబులు దివసింరయుండెదరు - అచ్చట కిన్నరకామినులు పుష్పములను గూడి నిత్యంబు క్రీడించుచుండురు ఆ స్వరశ్రవణమాత్రంబున ప రుగిరిజానాయకుడగు హరుండు నిరంతరము సిద్ధచారణతాపసులు సుధలుగ గోబ్రాహ్మణులు పూజించుచుండురు గంధమాదనాదియగు సర్వముని గణసేవ్యంబును తుంగతరంగాళిలహరీపవిత్ర సేవితంబై యొప్పుచుండునది యా పర్వతస్పర్శమాత్రంబున కోటి మహాపా తకంబులు అగమ్యాగమనాగమనాది పాతక కోటులు దేహాంతంబులను వీడిపోవును - అందువలన సేతు యుతంబగు నలుండు రామాజ్ఞచే సేతు ... గంధమాదనంబున సంగమంబు

తస్య పాదప్రహారం మే దత్తం యయా పాపచేతసః। గన్ధమాద
తం భవంతమహం శర్వ ప్రపన్నో ఽస్మి నగోత్తమ॥ ౧౫॥ ప్రాణాన్ త్యక్త్వాథ వానరః శంకరః దర్శనం యాస్యతే॥ ౧౬॥ ప్రాణాన్ త్యక్త్వా తు రావణం సేతుమాధవం నగోత్తమం। తతో గృధ్రు
పిత్రా వానరశంకరః దర్శనం ... ॥ ౧౭॥ తతః పిండప్రదానేన సర్వే తే గంధమాదనే। పిండదానం తతః కుర్యాద్యః సమర్పయ
త్పాపవంశం గంధమాదనే॥ ౧౮॥ అజ్ఞానత్రసనః స్నాత్వా పర్వతే గంధమాదనే। పితృణాం పిండదానేన పితౄన్ ... తృప్తి
ప్రకః॥ ౧౯॥ తృప్తిం ప్రయాంతి పితరస్తస్య నానావిధాః కృతం। తతః ప్రభృతి తత్తీర్థం ... ప్రథితం॥ ౨౦॥ సర్వతీ
ర్థ॥ స్వర్గస్థా మోక్షమాయాంతి స్వర్గాన్నరకవాసినః। తత ప్రభృతి తత్తీర్థం త్రిగంధమాదనే॥ ౨౧॥ యస్య సంస్మరణాదపగచ్ఛ
త్యుత్తమం పుణ్యం పాపనాశనం ... అస్తి పుణ్యతమం పాపనాశనం త్రిగంధమాదనే॥ ౨౨॥ తత్ర స్నానం యాంతి వై నరాః
స్నానవిధ్వస్తే। అత్ర స్నాత్వా నరాః దేహాంతే పాపనాశనం॥ ౨౩॥ వ్యాసేన బోధితః స్వర్గం హి వేత్తి సర్వం
త్రసంశయః॥ ఋషయః సూత పాపవినాశాఖ్యతీర్థస్య మాహాత్మ్యం వై భవం॥ ౨౪॥ వక్ష్యామి బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠాః స్నాత్వా
మహామతే। శ్రీసూతః॥ బ్రహ్మ ప్రోక్తం వదేన్మునిః సా ... మహా ... ॥ ౨౫॥

సేవితుండవు నన్నిదియుఖాదంబునదోషముల
బుగావించి వోథరాథ రేండో త్రినిబ్రహ్మవిష్ణ్వాదిసకలదేవతా సేవితుండవు ... యిర్థంబునంబొ
టుచేతంగలుగు పాపపుంజంబు పదలించరము ... భవచ్ఛిష్యరాగ్రవా పిడుగు శంకరుడర్శించుము ని యిర్థంబునంబొ
టుచేతంగలుగు పాపపుంజంబులదలింపరతుం ...

తీర్థంబున స్నానంబొనరించి సర్వజనమా త్రంబులు శమించినపుడు
ర్థించి సేతుగూర్తిశన్నగా రోహణంబుగావించి త్రీర్థంబున స్నానంబొనరించి సర్వసమాత్రంబులు శమించిన సే
ర్థించి సేతుగూరితన్నగా రోహణంబుగావించితి ... యపర్యంతంబునుద్ధ్రిప్తినొందుదురు. మరియు వారలు స్వర్గస్థులయిరు
ద్భుకంబులగు పిండంబులిడరేని వారి పితరులు కల్పాంతంబు పర్యంతంబును తృప్తినొందుదురు. మరియు వారలు స్వర్గస్థులయియు
నరకగతులై యున్న స్వర్గంబునొందుదురు. ఆపర్వతరాజంబునందు లోక ప్రసిద్ధంబు సర్వతీర్థోత్త
మోత్తమంబును నరకగతులై యున్న స్వర్గంబునొందుదురు. ఆ తీర్థస్మరణంబు గావించినవారలు గర్భవాసంబునొం
దరు పుణ్యతమంబు పాపవినాశనంబను నొక తీర్థంబు గలదు. తత్తీర్థస్మరణంబు గావించినవారలు గర్భవాసంబునొం
దరు. ఇందుకు సంబంధించి ... మునీంద్రుని ... నారందు స్నానంబు గావించి నవారలు విమలులగుచు వైకుంఠపదంబునొందుదు మరింక సంబంధించి తెలిసిన పా
రాశికుంగారి ... పాపవినాశనాఖ్యతీర్థప్రభావంబును వ్యాసభోధితుండవుగా

తుషారశిఖరం శుభం। అగస్త్యాశ్రమపీదం పుణ్యం బ్రహ్మాశ్రమసదేశభే॥ ౨౬ ॥ నానావృతుగణాకీర్ణం పాణ్డం [illegible] శుభే। బహుగుల్మలతాకీర్ణం మృగసమ్పనిషేవితమ్॥ ౨౭ ॥ సిద్ధచారణసంఘుష్టం రమ్యం పుష్పితకాననమ్। బ్రహ్మర్షిభిః బహుభిః కీర్ణం తాపసైరుపశోభితమ్॥ ౨౮ ॥ బ్రాహ్మణైశ్చ మహాభాగైః సూర్యజ్వలనసన్నిభైః। నియమవ్రతసంపన్నైః సమన్తాత్ కీర్ణం తపస్విభిః॥ ౨౯ ॥ దీక్షితైర్యాగహోతృభిశ్చ యజ్ఞకర్మభిః। వేదాధ్యయనసంపన్నైః వైదికైః పరివేష్టితమ్। వాలఖిల్యైర్గృహస్థైశ్చ వానప్రస్థైశ్చ భిక్షుభిః। స్వస్వాచారనిరతైః సత్యాన్వేషపిధాయిభిః॥ ౩౦ ॥ వాలఖిల్యైశ్చ మునిభిః సంపూర్ణం ఋషిభిర్వృతమ్। తమాశ్రమం ప్రవిశ్యాథ ముదితో రఘునన్దనః॥ ౩౧ ॥ సహ సీతా భ్రాతృభ్యాం సహ జగామ మునిదర్శనే। అగస్త్యాశ్రమం పూర్ణం శిష్యైస్తపస్విభిః॥ ౩౨ ॥ నానామృగగణైర్జుష్టం ప్రసన్నం గంభీరనాశనే। తాన్ సర్వాన్ దృష్ట్వా మునిగణాన్ దేవకల్పాన్ మహౌజసః॥ ౩౩ ॥ సర్వతో విహితాన్ యజ్ఞాన్ సంపూర్ణాన్ వ్యతిసూదనః। యథా బుద్ధిరథ ప్రాప్తః సుమనా ముదితోఽభవత్ ॥ ౩౪ ॥ తతో బ్రవీత్ కులపతిం మునిం మహాగస్త్యం తాపసం॥ [illegible]

నసకలం నెరుంగు నాసనతం డిల్లనయె - హోమహూమహర్షిరామా నుండు హిమవత్పర్వత ప్రదేశంబున బ్రహ్మాశ్రమంబున జరిగిన వృత్తాంతంబు చెప్పిన - సమీపంబున బహుగుల్మలతాకీర్ణంబును కమ్మకమృగసంకులంబును పాదగజసం చారితంబును - సిద్ధచారణసేవితంబు రమణీయంబును పుష్పితకానన బును నియమవ్రతపరాయణ బ్రాహ్మణపరిశోభితంబు ను - సూర్యప్రకాశతపోనియమప్రకాశితంబును యజ్ఞదీక్షిత వేదాధ్యయనసంపన్నశోభితంబును బ్రహ్మచర్యగృహస్థవా నప్రస్థయతి ధర్మసత్వ ప్రభాసితంబును వాలఖిల్యపరివేష్టితంబై యొప్పు నా యాశ్రమంబుగలడచ్చటికి సోదరసమేతుండగు రఘుపతియయును శ్రీరాముండు దేవకల్పులగు మహామునులకు వందనంబులం గావించి వారల చేతం బూజింపంబడి వారలు చేయుచున్న యజ్ఞాదులం గాంచి యానందపంబుగాపింపంగోరి యమ్మునిమండల శ్రేష్ఠుం డను కులపతియును మహాత్ముం గాంచి యోగతపోధనుండు [illegible] వృష్టి చేత గావుము నేనచటవ

శిష్యః తపోధనసమన్వితః స్తుత్వా మాం కరుణార్ద్రదృశా ॥ ౩౫ ॥ తవ ప్రసాదాదిచ్ఛామి ధర్మం తత్త్వం ద్విజర్షభ । తస్మాదభిగతం మా
త్వం మాం గురో వీక్ష్య యాసువ్రత ॥ ౩౬ ॥ బ్రహ్మన్సర్వరం వ్రతోఽహం శూద్రజాత్యాస్మి సత్తమ । శూద్రాయాపాఠకగ్రంథిచ్ఛామి ప్రవ
క్త్వా యా ప్రసీద మే ॥ ౩౭ ॥ ఏవముక్తస్తు శూద్రేణ తదా బ్రాహ్మణసత్తమః । కులపతిః । యా గేదీక్షుయితుం శక్యో నమాదో
హీనజన్మనః ॥ ౩౮ ॥ శూద్ర యుక్తాం యదిత్యుక్తిశ్శూద్రా పాంసరశోభవ । ఉపదేశో న కర్తవ్యో జాతిహీనస్య సర్వదా ॥ ౩౯ ॥
ఉపదేశేను మహాన్దోషః ఉపాధ్యాయస్య వీర్యతే । వాధ్యాయయేద్వశ్శూద్రం గాథానైవ పఠయేజ్జమేత్ ॥ ౪౦ ॥ న పాఠయే
త్తథా శాస్త్రం శాస్త్రవ్యాకరణాదికం । యది చోపదిశేద్విప్రః శూద్రస్యైతాని కర్హిచిత్ ॥ ౪౧ ॥ స్వజేయ బ్రాహ్మ
ణాధిప్రంతం గాం మహాద్బ్రాహ్మణ్యసంశులాత్ । శూద్రాయాచోపదిష్టారం ద్విజం చండాలవత్త్యజేత్ ॥ ౪౨ ॥ శూద్రః శ్రుత్వా
శ్రేయాలిoదూరతస్తద్వివర్జయేత్ । అతశ్శూద్రమథ ద్రంతే బ్రాహ్మణాః శ్రద్ధయాన్వహం ॥ ౪౩ ॥ శూద్రస్య ద్విజశుశ్రూ
షా ధనాన్యాదిభిరుదీరితా । వహిష్టైన సగిరాత్కర్తరి న్యక్తుం న్యస్తవాన్ ॥ ౪౪ ॥ ఏవముక్తస్తు మునినా స శూద్రో ంచియత్తే
శాశింక గర్వ త్వయాత్ర ద్వత్త్ర తే గ్రంథావరాహి మే । యథా పాప్మవిజ్ఞానం యతి ప్యే హాంతి తాన్యశైః ॥ ౪౫ ॥ ఇతి శ్రుత్వా

ర్ణజాతుండమాకశశూద్రత్వంబుగాపింపనే లేంచిరి బ్రసన్నుండవై నాచేత యజ్ఞాదులంగాపింపుమని యిట్లు ధంబున
ఋనంబలికినధృతమతి వాక్యంబులాలించి యత్తపోధనుండిట్లనియె - వోత్పథనతీ హీనజాతిజుండవగు శూద్రుండు యాగద
ఉపదేశింపం
తీతుండగుటకుశా స్త్రపాఠంబుసన్యసించుటకుండగదుగాన బ్రాహ్మణుశూద్రుం గావించుముజాతిహీనునకుపదేశింపం
గదట్లుపదేశించినయుపాధ్యాయుండుదోషంబులం బొందుంగాన వాయుపదేశ మనట్టి బ్రాహ్మణుఁ విప్రులు చండాలువిం
బోలె వరిత్యజంచవలయు మరియువేదాధ్యయనదులచేశూద్రుకులజాలకుధర్మంబుద్విజశుశ్రూషణంబని చెప్పంబడియున్నదిగా
వనట్లు గావింపుము వినవినియా శూద్రుండు బ్రహ్మపితలంబుగాతలంబు జేయం గోరినవితండంగీకరింపోమి నయినను నేత
పంబు గావించెదననిశ్చయించి గొంతదూరముబోయి యచ్చటనొకపర్ణశాలంగాఁ౦ది దేవతాగారంబొనర్చితన్మహాతం

మనసాభూద్రోహ్య వృధనతి సదా। గత్వాశ్రమపదం ధర్మ్యం కృతవానుటజం శుభమ్॥ ౪౮॥ తత్రతత్రైవ దేవతాగారం తత్పుణ్యాయ తనానిచ। పుష్పారామాదికం చాపి తటాకఖననాదికమ్॥ ౪౯॥ శ్రద్ధయా కారయామాస తతస్సద్ధర్మమాత్మనః॥ అభిషేకం శ్చైవమనుష్ఠానసమాపాదితవానసౌ॥ ౫౦॥ ఖనించకృత్వా హృత్వా చ దైవతాన్యభ్యపూజయత్। సంకల్పవిధినోపేతః ఫలాహారో జితేంద్రియః॥ ౫౧॥ నిత్యార్కం ద్రైశ్చ మూలైశ్చ పుష్పైరపి తథా ఫలైః। అతిథీన్ పూజయామాస యథావత్సముపాగతాన్॥ ౫౨॥ ఏవం హి సుమహాన్ కాలో వ్యతీతస్తస్య ధీమతస్య వై। అథాశ్రమముపాగాత్తస్య సుమతిర్నామ నామతః॥ ౫౩॥ ద్విజో గార్గ్యకులోద్భూతస్సర్వవాదీ జితేంద్రియః। స్వాగతేనముదం పూజ్యాగోవయిత్వా ఫలాదిభిః॥ ౫౪॥ కథయా చైవ కథాః పుణ్యాః కుశలం పర్యపృచ్ఛత। ఇత్థం సంప్రణిపాతాద్యైరుపచారైః సుపూజితః॥ ౫౫॥ ఆశీర్భిరభినంద్యైవం ప్రతిగృహ్య చ సత్క్రియామ్। సతిమాతృపృచ్ఛ హృష్టాత్మా స్వాశ్రమం పునరాయయౌ॥ ౫౬॥ ఏవం దినే దినే విప్రః సుమాద్రస్మి తత్పాదవాన్। ఆగచ్ఛదాశ్రమం తస్య దత్తాంతం సుదయోనిజమ్॥ ౫౭॥ బహుకాలం ద్విజస్యాస్య భూతస్య సంగతస్య తు మాద్రయోనినా। సుమాద్రస్య వశమాపన్న తస్య దోషాన్నిరాకృతమే॥ ౫౮॥ అథాగతం ద్విజం సుమాద్రః ప్రాహ స్నేహవశీకృతం హావ్యక్తవ్యపిధానం మే కృత్స్నం బ్రూహి మునీశ్వర॥ ౫౯॥ పిత్రా గార్గ్యవిధానార్థం దేవకార్యార్థమేవ చ। పుంత్రా

బునకొక్కటి కుటీరంబు గ్రహ్వియొక్క పుష్పారామంబు గావించి తపస్సిద్ధిగోరి శ్రద్ధాయుక్తుండయి తపంబు గావింపుచు దేవపూజలు సేయుచు నియమోపేతుండును జితేంద్రియుండును కందమూలఫలాశనుండును నతిథిపూజకుండునయి యుండ గొంత కాలంబాయెనంత నొక గార్గ్యవంశసముద్భూతుండును జితేంద్రియుండగు సుమతియను నొక్క విప్రుడా నియాశ్రమంబునకేతెంచిన నతండా మహామునిం బూజించి ఫలాదుల చేసంతుష్టుం గావించి కుశలంబడిగిన నతండా సుమాద్రు నాశీర్వదించి స్వాశ్రమంబునకుం బోయె సుమాద్రస్య హాంబతనయం ... శ్యంబుచే వానియాశ్రమంబునకు వచ్చుచుం బోవుచు నతండు గోరిన ... నిచే యజ్ఞాదుల సేయించి రహస్య [illegible] చేసెపోతుండయి యుండె ...

వదితత్త్వం మే మహాబలయువిధింతథా॥ ౫౭॥ అష్టకశ్రాద్ధకృత్యాని వైదికం యచ్చ కించన । సర్వమేతద్రహస్యం మే బ్రూహి త్వం మే సుసుస్మితః॥౫౮॥ విశయుక్తస్స శూద్రేణ సర్వమేతదువాదిశత్ । కారణానామాసతస్యాయం పిత్రుకార్యాదికం తథా॥ ౫౯॥ పిత్రుకార్యే కృతే తేన విస్మృత స్స ద్విజోఽగమత్ । అరణ్యే కాలేన పోషితశ్శూద్రయోనిషు ॥ ౬౦ ॥ త్యక్త్వా విప్రగతస్తైస్తోయం పంచస్వానుగమాద్ద్విజః । వైవస్వతభటైస్తైర్నీత్వా పాతితో నరకేష్వసౌ ॥ ౬౧ ॥ కల్పకోటిసహస్రాణి కల్పకోటిశతాని చ । భుక్త్వా క్రమేణ నరకానిదం తీర్థాత్ప్రభవేత్ ॥ ౬౨ ॥ గర్భస్థ స్తు తతో జజ్ఞే విద్వరాహ స్తనూపరం । అజ్ఞానపారమియో సౌపశ్చాజ్జన్మసహస్రగః ॥ ౬౩ ॥ అథ చండాలతాం ప్రాప్తశ్శూద్రయోనిమగాత్తతః । గతవాన్ వైశ్యతాం పశ్చాత్క్షత్రియత్వమనంతరం ॥ ౬౪ ॥ ప్రబలైర్బాధ్యమానోఽసౌ బ్రహ్మహత్యా వై తథాభవత్ । ఉపనీతస్స్వతాతాత్సౌ వపేక్షాగర్భాష్టమే ద్విజః ॥ ౬౫ ॥ వర్తమానః పితుర్గేహే స్వాచారాధ్యాయనిష్ఠరః । గచ్ఛన్ కదాచిద్గహనే న్యగృహీతో బ్రహ్మరక్షసా ॥ ౬౬ ॥ [illegible] భుజస్థలః ప్రహసన్ వ్యలపన్నసౌ । తన్త్వదా హి [illegible] వైదికః కర్మ పోఽత్యజత్ ॥ ౬౭ ॥ దృష్ట్వా సుతం తథా [illegible] పితా మహాత్మా పీడితః । సుతమాదాయ చ స్నేహాదగస్త్యం శరణం యయౌ ॥ ౬౮ ॥ భక్త్యా మునిం ప్రణమ్యాసౌ పితా తస్య సుతస్య వై । తస్మై నివేదయామాస స్వపుత్రస్య విచేష్టితం ॥ ౬౯ ॥ అబ్రవీత్సుతదా విప్రః కుంభజం ముని

కొంతకాలంబున కా బ్రాహ్మణుండు మృతుండయి యమకింకరులచే తనరకంబులందోయంబడియ నేకకల్పసహస్రవర్షంబులా బాధలననుభవించి పిదప భూమియందొక వృతుబయిపుట్టిపిమ్మటగర్దభ విడ్వరాహసారమేయరూపంబులనొంది తదుపరి చండాలశూద్రవైశ్య క్షత్రియయోనులందు పుట్టి పిదప విప్రుండయి యవతరించి జన్మత్వమంబునందు కడుండయి వేదాధ్యయనంబొనరింపుచుండి యొకానొక కాలంబున నొక బ్రహ్మరక్షస్సుచే పీడితుండయి నిలపెంచుచు భ్రమించుచు వేదబాహ్యుండయి కర్మభ్రష్టుండయి [illegible] నియుగస్త్యను నాసుని సమీపంబునకుం జనినమస్కరించి యోమునీంద్రా నాకీపుత్రుండప్పిత్ర ఋణంబవనోదింపవరియొకండు

పుంగవం|సవ మితసనాతా బ్రహ్మగృహీతో బ్రహ్మరాక్షసః॥ ౨౦॥ సుమతిం భజతే బ్రహ్మరాక్షసతుతం కరుణాద్విజః। నాస్తి మితసతమోఽస్యాస్య పితుః కాలఋణముక్తయే ॥ ౨౧॥ అస్యపీడావినాశార్థముపాయం బ్రూహి మునిపుంగవ। న్యాస్తిను త్రిషు లోకేషు తద్వన్యోఽనపిద్యతే ॥ ౨౨ ॥ అగ్రణీస్త్వం భక్తానాముక్తస్త్వం హి మహర్షిభిః। త్వాం వినాఽస్య పరిత్రాణం నాస్తి పుత్రస్య విద్యతే॥ ౨౩॥ పుత్రేఽస్య పాంసురువ్వత్స్వం దయాశీలా హి సాధవః॥ శ్రీసూతః॥ ఏవముక్తస్తదా తేన కుంభజో ధ్యానమాస్థితః॥ ౨౪॥ ధ్యాత్వా తు సుచిరం కాలమబ్రవీద్బ్రాహ్మణం తతః॥ అగస్త్యః॥ పూర్వజన్మని తే పుత్రో బ్రాహ్మణోఽయం మహామతే ॥ ౨౫ ॥ సునతిర్నామ పుత్రో యం తం శూద్రాన్ వైతరా। కర్మాణి నైవ కార్యాణి పదిదేశ వై॥ ౨౬॥ అతోఽయం నరకాన్ ఘోరాన్ కల్పకోటిసహస్రకం। జాతో భువి తదంతే స్థావరాదిషు యోనిషు॥ ౨౭॥ ఇదానీం బ్రాహ్మణో జాతః కర్మశేషేణ తే సుతః। యమేన ప్రేషితేనాత్ర గృహీతో బ్రహ్మరక్షసా॥ ౨౮॥ పూర్వజన్మకృతైః పాపైః పూర్వైః కర్మభిరేవ చ। ఉపాయం తే ప్రవక్ష్యామి బ్రహ్మరక్షోవినాశనే ॥ ౨౯ ॥ శృణుష్వ శ్రద్ధయా యుక్తః సమాధాయ చ మానసం దక్షిణాంభోనిధౌ విప్ర సేతౌ రామేణ నిర్మితే॥ ౩౦॥ వర్తతే దైవతైః సేవ్యః పావనో గంధమాదనః। తస్మిన్ పరిపావనే తీర్థం

లేదు భవాదృశులగువారలు పరోపకారశీలురై యుండుదురు గాన నిన్నుం గాంచి రక్షింపవేయని యనేక విధంబుల వేడిన వాబ్రాహ్మణుం గాంచి యగస్త్యుం డిట్లనియె। ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా యీ బాలుండు పూర్వజన్మంబున సుమతి యను బ్రాహ్మణుండై తండ్రి వయిదికకర్మంబులను మంత్రంబుల శూద్రునకుపదేశించినందున నరికొన్ని దినంబులు మృతుండై తద్దుష్కరణంబున యనేక సహస్రవత్సరంబులు నిరయబాధలం బొందిపిమ్మట స్థావరాది జన్మంబులం బొంది యిప్పుడు బ్రాహ్మణుండై యితడు పూర్వజన్మకృతపాపంబుచే బ్రహ్మరక్షోగృహీతుండై యున్నవాడు గాన నొక యుపాయంబు చెప్పెద వినుము దక్షిణసముద్రతీరంబున సేతువుపై సమస్త దేవతాసేవ్యంబును పాపనాశనంబును గంధమాదనంబున నొక పర్వతశాఖంబు గలదు తన్మార్గంబున నొక తీర్థంబున్నది యందు స్నానంబుచేసిన బ్రహ్మపిశాచములవలన గల్గు బాధల నడంచుంగా

నామ్నా పాపవినాశనం ॥ ౮౧ ॥ అస్తి పుణ్యం ప్రసిద్ధం చ మహాపాతకనాశనం । భూతప్రేతపిశాచానాం భేతాలబ్రహ్మరక్షసాం । మహతాం చైవ రోగాణాం తీర్థం తన్నాశకం స్మృతం ॥ ౮౨ ॥ స్నానేన త్రిదినం తత్ర బ్రహ్మరక్షో వినశ్యతి । సుతమాదాయ గచ్ఛ త్వం తత్తీర్థం సేతుమధ్యగం ॥ ౮౩ ॥ ప్రయాగ స్నాపయ సుతం తీర్థే పాపవినాశనే । నైవోపాయాంతరం తస్య వినాశే విద్యతే భువి । తస్మాచ్ఛీఘ్రం ప్రయాహి త్వం రామసేతుం విముక్తిదం ॥ ౮౫ ॥ తత్ర పాపవినాశాఖ్యే తీర్థే స్నాపయ తే సుతం । మా విలంబం కురుష్వాత్ర గచ్ఛ యాహి వై ద్విజ ॥ ౮౬ ॥ ఇత్యుక్తస్స ద్విజో గర్గస్తం ప్రణమ్య భువి దండవత్ । అనుజ్ఞాతస్తేన సార్ధం ప్రయయౌ గంధమాదనం ॥ ౮౭ ॥ సుతేన సాకం సంప్రాప్య గత్వా పాపవినాశనం । సంకల్పపూర్వం సుస్నాప్య దినత్రయమసౌ సుతం ॥ ౮౮ ॥ స స్నానస్వయం చ విప్రేంద్రః పితా పాపవినాశనే । అథాస్య సుతః సద్యో విముక్తో బ్రహ్మరక్షసా ॥ ౮౯ ॥ సమజాయత నీరోగః స్వస్థస్సుందరరూపవాన్ । సర్వసంపత్సమృద్ధో నా భుక్త్వా భోగాననేకశః ॥ ౯౦ ॥ దేహాంతే ప్రయయౌ ముక్తిం స్నానాత్పాపవినాశనే । పితాపి తత్ర స్నానేన దేహాంతే ముక్తిమాప్తవాన్ ॥ ౯౧ ॥ తేనోపదిష్టో యః శూద్రస్స భుక్త్వా నరకాన్ క్రమాత్ । అనేకాసు జనిత్వా చ కుత్సితాస్వపి యోనిషు ॥

పాపవినాశనంబను పేర ప్రసిద్ధినొందియుండు. ఓభూసురవర్యా నీవు చటికిపుత్రుదోడ్కొని చని యందు స్నానంబొనరింపుము. ఇచ్చట త్రిదినంబులు స్నానంబు గావించిన భవత్పుత్రుని బాధ నివారణంబగు. యీయుపాయంబు గాక మరియొక యుపాయంబే నెరుంగను. గాన శీఘ్రంబున బొమ్మని నిన నా భూసురుండగ గర్గుండు నందుండు లోనర్చి తదనుజ్ఞనొంది పుత్ర సహితుండయి గంధమాదనంబునకుం బోయి యచ్చట పాపవినాశన తీర్థంబున సంకల్పపూర్వకంబుగా కుమారుని త్రిదినంబులు స్నానంబు గావింపనా కుమారుడు బ్రహ్మరక్షస్సు చే విముక్తుండయి యుండగా కాంతుండును స్వస్థచిత్తుండును సంపన్నుండును సర్వభోగయుండయు చిరకాలంబుండి దేహాంతంబున ముక్తిం బొందె తనిజనకుండును ముక్తివ్యంబునొందె మరియు నా

బ్రాహ్మణుచే నుంతోపదేశంబులం బొందిన శూద్రుండనేకనరయ బాధలం బొందియు నేక యోనులం దుద్భవించి పింప్పట

౧౦॥ కథం తస్మాద్భయాత్తస్మాత్ మోక్షమానసం ప్రాప్తే। స దాచిత్ జలే పాప తీర్థే పాపవినాశనే॥ ౧౩॥ సహ గృధ్రః ప్రా
ణాంస్తత్యాజ చేదాత్మనస్తను॥ తదైవ దివ్యదేహస్సన్ సర్వాభరణభూషితః॥ ౧౪॥ దివ్యమాల్యాంబరధరో రక్తచందన
భూషితః। దివ్యం విమానమారుహ్య శోభితశ్ఛత్రచామరైః॥ ౧౫॥ ఉత్తమస్త్రీపరివృతః ప్రయయౌ హరాలయం। శ్రీసూత॥
ఏవం ప్రభావం మునయో తీర్థం పాపవినాశనం॥ ౧౬॥ సర్వేషాం మోక్షదం పుణ్యం పవిత్రం తత్ర కథా। బ్రహ్మవిష్ణు
మహేశానైః సేవితం సర్వదా సేవితం॥ ౧౭॥ పాపానాం పవనాశ్చైవ పాపనాశాభిధం హి తత్। శ్రీమోక్షపుష్కరం తత్ర
స్నాయాత్ పాపవినాశనే॥ ౧౮॥ ఇదం రహస్యం ద్విజశ్రేష్ఠాః ద్విజోత్తమాః పాపవినాశనస్య। యస్యాభిషేకా
త్సహసా విముక్తో॥ ద్విజశ్చ సూత్రశ్చ పితుం ర్కృత్యా॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే - సేతుమహాత్మ్యే గంధమాదనప్రశంసాయాం
పాపవినాశనప్రభావకథనం నామ దశమోఽధ్యాయః॥......................................

గృధ్రరూపంబు నొందియు కానొక సమయంబున దైవయోగంబుచే గంధమాదనంబునకు వచ్చి యా పాపవినాశనతీర్థజ
లపానంబొనర్చి యందు మునింగి యాక్షణంబున గృధ్రరూపంబు మాని సుందరాకారుండును సమస్తాభరణాలంకృతుండు
ను దివ్యమాల్యాంబరధరుండును రక్తచందనంబులం దిద్దినవాడై దివ్యవిమానారూఢుండై దేవకాంతలు చామరంబులు వీచుచుం
డ రివేష్టించి కొలువ దేవలోకంబునకు బోయె. గాన యా తీర్థంబు స్వర్గసాధనంబు ప్రభావయుక్తంబును బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వ
రసేవితంబై పాపనాశంబను పేర ప్రసిద్ధి నొందియుండు. ఓ మునివరులారా శ్రేయఃకాముండు మొదట నా భూమిగుం
డునకు బోయి యందు స్నానంబు జేసి సద్గతిం బొందిరి తీర్థంబున స్నానంబు గావించి పాపరహితుండగు. యీ రహస్యంబగు పా
పవినాశనతీర్థప్రభావంబు వచించితి॥ ఇది స్కాందపురాణంబునందు సేతుమాహాత్మ్యంబున గంధమాదనప్రశంసయందు
పాపవినాశనప్రభావకథనంబను నన్నది దశమాధ్యాయము॥......................................

శ్రీసూతః॥ పాపనాశే నరః స్నాత్వా సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే। సీతాసరో గచ్ఛేత్స్నాతుం నియమపూర్వకః॥౧॥ యాని యానిచ పుణ్యాని బ్రహ్మాండాన్తర్గతాని వై। తాని గంగాదితీర్థాని స్వపాపపరిశుద్ధయే॥౨॥ సీతాసరసి సంస్నాంతి మహాపాతకనాశనే। తేషాం త్వన్యాపి మహత్త్వాని కాశ్యాదీని దివానిశం ॥౩॥ సీతాసరోత్ర సేవంతే స్వస్వకల్మషశాంతయే। తస్మిన్ సరసి సంగీతం గుణైర్వాక్కృమ్య బాపిశః॥౪॥ పంచాననోపి వసతి క్షణం పాతకనాశనే। తదేతత్తీర్థమాగస్య స్నాత్వా వై శ్రద్ధయా సహ॥౫॥ పురందరః పురా విప్రాః ముముచే బ్రహ్మహత్యయా॥ ఋషయః॥ బ్రహ్మహత్యాకథం భూత్వా వవస్య మహేంద్రస్య॥౬॥ సీతాసరసి సంస్నానాత్కథం ముక్తో భవత్తదా॥ శ్రీసూతః॥ కపాలాభరణో నామ రాక్షసో భూత్పురా ద్విజాః॥౭॥ అవధ్యస్సర్వభూతానాం సోథ దృప్తో జగాద తత్। శతమఖఃతు నామాతుతస్యాసీన్మంత్రిసత్తమః॥౮॥ అక్షౌహిణీశతం గర్వ్య వా యేధ్యధన తులం। అసతస్య పురం చాపి వైజయంతమితి శ్రుతం॥౯॥ వసతిస్మిన్పురే సోయం కపాలాభరణో బలీ। శతమఖస్తు సహా యాయుబభ్యా షేనాం తతం ప్రజా॥౧౦॥ శతమఖస్తు మహావీర్యస్సుంగతాస్త్రిపుర్ణో

మహానీయులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండిట్లనియె -- ఓమునీంద్రులారా నియమపూర్వకంబుగ పాపనాశనంబున స్నానంబుగావించి యనంతరంబు సీతాసరస్సునకుంబోయి యందు నియమయుక్తు లగుచు స్నానంబు గావింపవలయు - ఆ తీర్థంబును కాశ్యాదిపుణ్యక్షేత్రంబులును గంగాతీర్థంబులు స్వపాపవిమ్ముక్తికై సేవించుచుండు పూర్వంబున పాకశాసనుండా సరోవరంబున స్నానంబొనరించి బ్రహ్మహత్యవలనంబాసెనని ఋషులిట్లనిరి - ఓపౌరాణికోత్తమా పురందరునకెట్లు బ్రహ్మహత్యవచ్చెను. ఆ తీర్థంబున స్నానంబుగావించి యెట్లు విముక్తుడయ్యె - నవ్విధంబు సవిస్తరంబుగా వచింపుమనుచుండ సూతుండిట్లనియె - ఓ మునీంద్రులారా పూర్వంబున కపాలాభరణుడను రాక్షసుండు చతుర్ముఖునివలన వరంబుల బడసి సర్వభూతంబులచేత వధింపబడనివాడై వైజయంతియను పట్టణంబున రాక్షసులు గొలువ రథగజాదిసంయుతంబులగు అక్షౌహిణీశతబలము గూడి రాజ్యంబొనర్చుచుండె వానికి శతమఖుండనుమంత్రి

విదః। వయం దేవపురం గత్వా నిష్క్రామ్య హరామ తాన్॥ ౧౧॥ శక్రస్య వచనం దేవా స్తే సర్వే యుద్ధకాంక్షిణః స్పృహాః। రథానారోహ
వేనిత్యాగం ఖాద్య స్వరసాం తైః॥ ౧౨॥ పాలాభరణ స్యేదం గత్వా వచనం తథా। శచ్యవష్టంభ్రవీత్ స్వపాత్రైః వశస్త సకథా
ప్స్వ॥ ౧౩॥ తతః పాలాభరణః పుత్రం దృష్ట్వా సతి సాహలీ। పరస్పరాప్తపురి దేవపురం గచ్ఛన్ పరివారితః॥ ౧౪॥ యాయయుత్సు
రథానారోహ్య సైన్యం ప్రయయౌ నాకం వశశాతిః। రథాశ్వగజపాదాతైరుద్ధతై రేణుసంచయైః॥ ౧౫॥ శోషయామాస తత్సింధూన్
చూర్ణయామాస పర్వతాన్। నిస్సాణధ్వనినా విప్రాః నాదయామాస రోదసీం తథా॥ ౧౬॥ అశ్వానాం హేషితరవైర్గజానామపి
బృంహితైః। రథనేమిస్వనైరుగ్రైః సింహనాదైః పదాతినాం॥ ౧౭॥ శ్రోత్రాణి దిగ్గజానాం చ బధిరాణ్యభవంస్తదా। ఆగ
ముద్దేవనగరీం యుయుత్సురసురైః సహ॥ ౧౮॥ తత ఇంద్రాదయో దేవాః పాలాభరణలక్ష్యణం। శ్రుత్వా చ నిర్యయుః పుర్యా
యుద్ధాభిమనసో ద్విజాః॥ ౧౯॥ తతో యుద్ధం సమభవద్దేవానాం రాక్షసైః సహ। అత్యద్భుతం పూర్వం జగతిత్ర్యదృష్టం వా శ్రుత
పూర్వకం॥ ౨౦॥ తత ఇంద్రాదయో దేవాః రాక్షసాన్ జఘ్నురాహవే। రాక్షసాశ్చ సురాన్ జఘ్నుః సమరే జిగీషవః॥

యుండను పుత్రుం గాంచి యిల్లగరెను - ఓయింద్రప్రవరా మాత్రాలోచనంబున వ్రేపు నెచ్చటంగాన మటి మిప్పుడసురా
వతిం జనిత దధిపుండగు నింద్రుం బరిహార్చి - తద్రాజ్యంబు నొంది నందనాది క్రీడాప్రదేశంబుల రంభాద్యప్సరసనుం
హంబులం గూడి క్రీడింపం బోదమా యని నసతండంగీకరించ పాలాభరణుండు దుర్మేధసుండను పుత్రు రాజ్యంబున నభిషి
క్తుం గావించి నపరివారుండు సస్సైన్యుండై యమరావతికిం బోవుచుండ తదీయసేనాపాదఘట్టనాజనితంబగు ధూళియాకా
శంబుం గప్పె నారియనిస్సాణాదిధ్వనులు గజబృంహితంబులు నశ్వహేషితంబులు పదాతిసింహనాదంబులు మొదలగు వానచే
జలధులు శోషించె గిరులు చూర్ణంబులయ్యె దిగ్గజంబులు బధిరత్వంబునొందె దెసలు ప్రతిధ్వనులొసగె నట్లా రక్కసుండమ
రావతిం జేరుటయు బలభేదియు సస్సైన్యుండై నగరంబున కేతెంచె నాసమయంబున వారలకు దృష్టపూర్వంబగు ద్వంద్వయుద్ధం
బాయెనప్పుడు పాలాభరణునితో నింద్రుడు [illegible] వరుణుండు [illegible] రాక్షసులతో

గ్వ ద్వంద్వయుద్ధం చక్రతుర్భూమి వ్యోన్య సురగణైస్సహ । కపాలాభరణానాంజా యాయుధైర్బలన్వితః ॥ ౨౨ ॥ అథ షష్ఠేన భటస్వ వాణేన చక్రే శకః । తదాసో రుధిరాక్తాంగో యుయుధే బ్రహ్మాస్త్రహా ॥ ౨౩ ॥ మాంసప్రియో మహాదంష్ట్రస్సేనీ హ్యారక్తదృష్టిర్మహాహః । చత్వారఃప తేవిక్రాంతాః కపాలాభరణానుజాః ॥ ౨౪ ॥ అశ్వాభ్యాం గ్నివాయుభ్యాం యుద్ధేయు యురేవిధైః । తతోయమోన హావీర్యః కాలదండేన వేగవాన్ ॥ ౨౫ ॥ శతబలూన్నిహత్యాజౌ అనయద్యమసాదనం । తథావక్షౌహిణీం త్రింశత్ నిజఘ్నుస్సమరే ముదా ॥ ౨౬ ॥ వరుణః కైశికస్యాజౌ పాశేనాప్యాహరచ్ఛిరః । తదాసౌ రుధిరాక్షస్యకంఠేనాభ్యహరచ్ఛిరః ॥ ౨౭ ॥ అశ్విభ్యామగ్నివాయుభ్యాం కపాలాభరణానుజాః । నిహతాస్సమరే విహాః యమస్యాన సాదనం ॥ ౨౮ ॥ అక్షౌహిణీశతం చాపి దేవేంద్రేణమృధే ద్విజాః । మహామార్తేన పాతం యమద్రావయాయమసదస్యత్రాసు ॥ ౨౯ ॥ తతః కపాలాభరణః ప్రేక్ష్య సేనాం నిజాం హతాం । చాపమాదాయ నిశితాన్ శరాంశ్చాపి మహాబలః ॥ ౩౦ ॥ అభ్యధావత్సురేశ క్రుంతిష్ఠ తిష్ఠేతి చాబ్రవీత్ । తతశ్చక్రే సర్వేషాం వ్యథాం సచ్ఛరైరంబచక్రైః ॥ ౩౧ ॥ తానపాస్య ప్రచి

చేయుచును కపాలాభరణానుజులు మహాంశః ప్రియుండును మద్యసేవియు క్రూరదృష్టియు భయానకుం డను వారలపో- అశ్వినీదేవతలు నగ్నివాయువులు గూడి ద్వంద్వయుద్ధంబు గావించిరి వారినందరిం జూచి ఘోరంబులు యుద్ధంబొనర్చెనా వమయంబును మహాబలుండును గుధనుర్ధరుండు కాలదండంబుగొని శతబలుంబుల వధించి అక్షౌహిణీత్రయము సంఖ్యాకంబగు తన సేనం బోడ దగించెరు దుపాశంబుచే కౌశికుశిరంబు ద్రుంచె కుబేరుండును తనంబున రుధిరాక్షుని హంతుం గావించెను. అగ్ని వాయువులు నశ్వినీదేవతలు కపాలాభరణానుజులంటు మిగియం ద్రుంచును కపాలాభరణు గేడెం చితవీడు సేనాసమూహంబులనంత ముహూర్తమాత్రంబున రేతనలయంబున కపాలాభరణుండు స్వసైన్యనాశనంబు వీక్షించి కృపీచాపుండై తీక్ష్ణబాణంబుల [illegible] ప్రయోగింపశచీ ధవుండా శరంబులబండితంబులుగా జేసినా [illegible] ముంబు ప్రయోగించె నంతనింద్రుండు నాకస్కీ [illegible] శక్తిచే వారించెను తన

చ్ఛేదకై ర్న్యవర్ధత వృత్రహా। తతశ్శూలం సమాదాయ కపాలాభరణో మృధే॥ ౩౨॥ దేవేంద్రాయ ప్రచిక్షేప తం శక్ర్యా జఘాన సః। తతః కపాలాభరణశ్శతహస్తాయతాం గదాం॥ ౩౩॥ ఆయసీం పంచసాహస్ర తులాభారేణ నిర్మితాం। అదదే స మరే శక్రం వక్షోదేశే జఘాన చ॥ ౩౪॥ తతస్స మూర్ఛితశ్శక్రో రథోపస్థ ఉపావిశత్। మృతసంజీవినీం విద్యాం జపిత్వాథ బృహస్పతిః॥ ౩౫॥ పులోమజాపతిం యుద్ధే సమజీవయదచ్యుతం। ఐరావతం సమారుహ్య కపాలాభరణాన్తికం॥ ౩౬॥ ఆజగామ సచీభర్తా వజ్రహస్తః కులిశేన తు। ఏకప్రహారేణ తదా మహేన్ద్రః పాకశాసనః॥ ౩౭॥ కపాలాభరణం యుద్ధే వజ్రేణ సరథాశ్వకం। సచాపం సధ్వజం చైవ సతూణీరం సవర్మకం॥ ౩౮॥ చూర్ణయామాస కుపిత స్త్రిలోకీకణ్టకం తథా। హతే తస్మిన్ మహావీరే కపాలాభరణే రణే॥ ౩౯॥ సుఖం సర్వస్య లోకస్య బభూవ చిరదుఃఖితం। రాక్షసస్య వధోత్పన్నా బ్రహ్మహత్యా పురందరం॥ ౪౦॥ అన్వధావత్తదా భీమా నాదయంతీ దిశో దశ॥ ఋషయః॥ నవిప్రో రాక్షసస్సూత కపాలాభరణో మునే॥ ౪౧॥ తత్కథం బ్రహ్మహత్యేంద్రం తద్వధాత్సమపాగమత్॥ శ్రీసూతః॥ ఆఖ్యామి పరమం గుహ్యం మునీంద్రాః శృణుత

య్యామినీవరుండయిను వేలభారువులనుమ్క- చేజేయబడిశతహస్తంబుల పొడవుగలగదం గొనిఇంద్రు వక్షంబుపై వైవ తద్గదాఘాతంబునని క్రందుమూర్ఛంబొందబృహస్పతి సంజీవనియనుమంత్రంబు చెనతనివునర్జీవితుంగావించెనంతనింద్రుండైరావతారూఢుండై నిజాయుధంబగు కులిశంబుగొనిసాశ్వరథాదికంబుగా కపాలాభరణుతిలప్రమాణంబుగా ఖండితుంగావించి దండధరాంతికంబునకుంబంపె నంతనఖిలలోకంబులు సంతసిల్లె నారాక్షసంహారజన్యంబగుబ్రహ్మహత్య పాకారివాక్రమించెనననిపవిని ఋషులిట్లనిరి వోమహాత్మా నీవువచించినకపాలాభరణుండు లోకబాధకుండగురాక్షసుండుగానిబ్రాహ్మణుండుగాడుతద్వధంబునబ్రహ్మహత్యనింద్రు నెట్లొందెనవ్విధంబు వక్కాణింపవే యనివేడినసూతుండిట్లనియె వోమునీంద్రులారా పరమరహస్యంబగువివరంబు వచించెదవినుండు పూర్వంబునవింధ్యప్రదేశంబున తి. వ. కు ండననొకరాక్షసుండుండునతనికిరూపయౌవనశాలినియు సర్వలక్షణోపేతయునుసుశీలయనుభార్యగలదావాడ.

తామాహ్యతం॥ ౪౧ ॥ శృణుష్వ శ్రద్ధయా యుక్తా యం సమాధాయ స్వమానసం। పురా వింధ్యప్రదేశేషు త్రివక్రో నామ తాప-
సః॥ ౪౩ ॥ తస్య భార్యా గుణోపేతా సౌందర్యగుణశాలినీ। సుశీలా నామ సుశ్రోణీ సర్వలక్షణలక్షితా॥ ౪౪ ॥ సా కదాచిన్మ-
నోజ్ఞాంగీ సువేషా చారుహాసినీ। వింధ్యపాదపమధ్యే సా చచార విలాసినీ। తస్మిన్వనే సుచిరాత్సువక్రస్తేన మహామునిః॥
౪౫ ॥ తపస్సమాధిసంయుక్తో వేదాధ్యయనతత్పరః। తస్యాశ్రమసమీపం తు సా యయౌ వరవర్ణినీ॥ ౪౬ ॥ తాం దృష్ట్వా స
మునిర్ధైర్యం ముమోచానంగపీడితః। తామాసాద్య వరారోహాం బభాషే మునిసత్తమః॥ ౪౭ ॥ శుభశీలలనే స్వాగతం తేస్తు
కస్య భార్యాసి భద్రే తే। కిమాగమనకృత్యం తే వద వేస్మిన్నతిభీషణే॥ ౪౮ ॥ శ్రాంతాసి త్వం వరారోహే వసాస్మిన్నుటజే శు-
భే॥ ఇత్యుక్తా తేన సుశ్రోణీ తం మునిం ప్రత్యభాషత॥ ౪౯ ॥ త్రివక్రస్య భార్యాహం సుశీలా నామ శోభనే। ప్రహృష్టా ప్రవయ-
శామేన వనమేతత్సమాగతా॥ ౫౦ ॥ అపుత్రాహం మునే నాథ ప్రేషితా పుత్రమిచ్ఛతా। తం మునిం సమాసాద్య త-
స్మాత్త్వం పుత్రత్వమాప్నుహి॥ ౫౧ ॥ ఇతి ప్రణిసమాదిష్టా పతినా త్వాం సమాగతా। పుత్రముత్పాదయ త్వం మే కృపాం కురు ము-
నే మయి॥ ౫౨ ॥ తస్యై దత్త్వా సుతస్సతు సుశీలాం తామభాషత మునిః। త్వాం దృష్ట్వా శుభే మత్ప్రీతః సుశీలే విద్యతే ధునా

మణివింధ్యపర్వతోపాంతంబులం జరియింపుచు వేదాధ్యయనతత్పరుండును సమాధికలుండునై యున్న శుచియను మునీం-
ద్రుని యాశ్రమంబు సమీపంబునకుం బోవ నతఁడా కాంతామణిం గాంచి కామబాణపీడితుండై యిట్లనియె నో కాంతామణీ నీ వెవని [illegible] జనం-
బగు వనంబున నేల సంచరించెదవు నిన్నుం జూచి సమధికశ్రమం బొందిన దానివలె నున్నావు గాన మదీయాశ్రమంబునకు న
ప్రాప్తునగ వసించియుండుము. ఆ సుశీల యిట్లనియె ఓ మునీంద్రా నే త్రివక్రుండను తాపసేంద్రుని భార్యను ప్రహృష్టాపహార
శార్థంబై యివ్వనంబునకేతెంచితి నేనపుత్రనై యున్నదాన నా నాథుండు శుచియను మునీంద్రుం బొంది పుత్రుం బడయు
మనియాజ్ఞాపించె గాన నేతెంచితిని [illegible] ప్రసాదన శీఘ్రంబ పుత్రునొసంగుమని వేడిన యా కాంతామణిం గాంచి ము
[illegible] డిట్లనియె ఓ కామినీ [illegible] మొసలుసన్న [illegible] మనోహరం బగు నా రూప

౫౩॥ నోరథసహంభోక్ష్యంస్త్వహం పూర్వతా మాతుకం॥ ఇత్యుక్త్వా సమునిర్వృతతయా రేమేదినత్రయం॥ ౫౪॥ తామువాచ మునిః ప్రీతస్సుశీలాంశుభదర్శనాం॥ తవోదరేణ మహావీర్యః కపాలాభరణాభిధః॥ ౫౫॥ భవిష్యతి చిరం రాజ్యం పాలయిష్యతి సుందరి॥ సహస్రసంవత్సరాన్ భోక్ష్యతే పపసాపీడయన్నపి॥ ౫౬ ॥ పురందరంచినా న్యైర్భోగ్యైదేవభోగ్యైనా స్తవస్యతా॥ తువృత స్తైసుతో భూయాదింద్రతుల్యపరాక్రమః॥ ౫౭॥ ఇత్యుక్త్వా సముని శ్శార్దూలంకాశీం శివపురీంయయౌ॥ సాశీలాసాపిసుషువేకపాలాభరణసుతం॥ ౫౮॥ తం జఘానమ్యధేశకో విప్రజైణయిపుంగవాః॥ శుచౌర్జ్ఞిజసముత్పన్నాం తంత్రిమిదోష్యవధీప్యతః॥ ౫౯॥ తతః పురందరశ్శక్రో జగృహే బ్రహ్మహత్యయా॥ ధ్యానతిష్ఠన్తు రాశక్రస్య స్వర్గలోకాన్న నాకునః॥ ౬౦॥ ధావంతమనుధావంతీ బ్రహ్మహత్యా మహస్వగాత్॥ అనుయాతోభయప్రందాపీశక్రోబ్రహ్మహత్యయా॥ ౬౧॥ పితామహంసకపాద్యవసంతప్రహృష్టమాయోక్షశం॥ వేదయస్వబ్రహ్మహత్యాంబ్రహ్మణే సపురందరః॥ ౬౨॥ భగవాన్ లోకపావధేయం బ్రహ్మహత్యానిధీషణా॥ జాతవేదా ప్రజానాథస్తస్యా శంబ్రవీహిమాం॥ ౬౩॥ పురందరేశక్రైవముక్తః బ్రహ్మా పాపహారిణమ్ప్రతిం॥ బ్రహ్మా సీతాకుండం ప్రయాహిం క్రకంవమానపస్వతే॥ ౬౪॥ సీతాకుండస్యతీరే త్వంమిష్ట్వా యాగైస్స

మానివియుని ప్రందాకాతంగూడి నమింపుచుండ బ్రీదినంబులయ్యేనంత మునీంద్రుండిట్లనియె వోవనితామణీ నీయుదరంబున కపాలాభరణుండను తనయుండు దయించి వివేకించిన గౌరవుండై సహస్రవత్సరంబులు రాజ్యభోగంబులననుభవించ గలడాతండు పురందరుండునుప్పొంతలచేవర్ధ్యుండుగాదని పలుకాంగి కాశీపట్టణంబునకుంబోయె నంతనొక్కనాడు దినంబులకా సుందరియు కపాలాభరణుండనియొకపుత్రునిబ్రసవించెను సుశీలకుం బుట్టిన కపాలాభరణుండింద్రుం జంపివధించెనంతనతండు బ్రహ్మబీజసముద్భవుండగుటంజేసి బ్రహ్మహత్యనింద్రునాశ్రయించెనంతశక్రుండు భయాకులచిత్తుండై పరుగిడినన నదియునను గమింపనింద్రుండు దీనుండై వరుణబ్రహ్మసభాపంబునకుంబోయి వోపితామహా నాకీబాధవో లంగునుపాయంబు నచింపు నమ...వేసిన ననండిట్లనియె ... భవనంబున నుండుసీతాకుండ

దాశివం। తస్మిన్సరసి యస్స్నాయాత్సర్వపాపహరే శుభే ॥ ౫౫ ॥ తతః పూతో భవాఞ్ఛక్ర! బ్రహ్మహత్యావిమోచితః
దేవలోకం పునర్యాయాత్సర్వదుఃఖవివర్జితః ॥ ౫౬ ॥ సర్వపాపహరం పుణ్యం సీతాకుండం విముక్తిదం। మహాపాతకసం
ఘానాం నాశకం పరమామృతం ॥ ౫౭ ॥ సర్వదుఃఖప్రశమనం సర్వదారిద్ర్యనాశనం। ధనధాన్యప్రదం పుణ్యం వైకుంఠావాప్తి
దం ప్రదం ॥ ౫౮ ॥ తస్మాత్త్వం తత్ర కురుష్వేష్టిం సీతాసరసి వృత్రహన్ । ఇత్యుక్తస్సురరాజోసౌ ప్రయయౌ గంధమాదనం ॥ ౫౯ ॥ ప్రా
ప్య సీతాసరో విప్రాః స్నాత్వేష్ట్వా చ తదంతికే। ప్రయయౌ స్వపురం భూయో బ్రహ్మహత్యావిమోచితః ॥ ౬౦ ॥ ఏవం ప్ర
భావం తత్తీర్థం సీతాకుండముత్తమం । రాఘవపత్న్యా యత్తీర్థం హి ప్రవిశ్య హుతవాహనం ॥ ౬౧ ॥ సన్నిధౌ సర్వదే
వానాం మైథిలీ జనకాత్మజా । వినిర్గతా పునర్వహ్నేః సీతా సర్వాంగశోభనా ॥ ౬౨ ॥ ధర్మమేలోకరక్షార్థం స్వనా
మ్నా తీర్థముత్తమం। అత్ర వహ్నేస్స్వయం సీతా తేన సీతాసరస్స్మృతం ॥ ౬౩ ॥ తత్ర యో మానవః స్నాతి నరస్స [illegible]
లభేత సః। తస్మిన్నుపస్పృశ్య సరోద్విజేంద్రా దత్వా చ దానాని పృథగ్విధాని కృత్వా చ యజ్ఞాన్ బహుదక్షిణాఖ్యాన్

బను తీర్థంబున కుంజనియందు స్నానంబు గావించి తీర్థంబున శివప్రీతికరంబగు యాగంబు బొనర్పుము దానిచే బ్రహ్మహత్య
నశించు నా తీర్థంబు మహాపాతకనివారణంబును ముక్తిదంబును సర్వదారిద్ర్యదుఃఖశమనంబును వైకుంఠాదిపుణ్యలో
కప్రదంబై వెలయుచుండు గాన నచ్చటకుంబోయి యజ్ఞంబు గావించి పాపంబులం దొలంగి నిజపురంబునకుం బొమ్మనిన నిందుడు
దాక్షణంబున నచ్చటికిం బోయి సీతాసరంబున స్నానంబు గావించి తత్తీరంబున యజ్ఞంబాచరించి బ్రహ్మహత్యానాశనంబు
గావించియు రామునికిం బోయి సుఖంబులం బొందుచుండె - ఓ మునీంద్రులారా సీతామహాదేవి శ్రీరామదేవు సన్నిధికై
ప్రజ్వలించు నగ్నికుండంబున బ్రవేశించి మహాపతివ్రత గావున చతుర్ముఖాద్యమరసమక్షంబున నిర్దగ్ధాంగియై యా కుం
డంబువలనం బైలు వెడలె నంతన మరులు సంతసిల్లి [illegible] ంబొకసరోవరంబు గా నొనర్చెం
గాన నా తీర్థంబు సీతాకుండంబని ప్రసిద్ధిం గాంచె నో మునీంద్రులారా నా సరోవరంబున స్నానంబు గావించి [illegible]

౫౩॥ తనోరధఃసహ [illegible] పూరయా మాతుకం॥ ఇత్యుక్త్వా సమునిస్తత్రతయా రేమేదినత్రయం॥ ౫౪॥ తామువాచ మునిః ప్రీతస్సుశీలాం సుందరాం ప్రియాం । వోఢా తే నహి వీర్యేణ కపాలాభరణాభిధః॥ ౫౫॥ భవిష్యతి చిరం రాజ్యం పాలయిష్యతి సుందరి॥ సహస్రం వత్సరాన్ స్ఖలద్యో [illegible] పసా పీడయన్నపి॥ ౫౬॥ పురందరం వినా న్యైర్భోక్ష్య దేవభోగ్యానాస్త్రీవస్త్రతాం । తపస్య [illegible] సైసుతో [illegible] దిద్రుతల్పవరాత్రమః॥ ౫౭॥ ఇత్యుక్త్వా సమునిః ప్రాతరేం [illegible] శింశిపపురీం యయౌ । సా శీలా సాపి సుషువే కపాలాభరణం సుతం॥ ౫౮॥ తం చ ఘూ [illegible] ధే కో [illegible] నక్రైణ [illegible] పుంగవాః । [illegible] సముత్థాయ [illegible] ద్యోన్య వధీన్వ్య [illegible]॥ ౫౯॥ తతః పురందరశ్చ [illegible] జగృహే బ్రహ్మహత్యయా । ధావతిస్మ [illegible] శక్రస్స [illegible] లోకాన్ [illegible]॥ ౬౦॥ ధావంతమనుధావంతీ బ్రహ్మహత్యానుమన్వగాత్ । అనుయాతో [illegible] పురందరాః శక్రో [illegible] బ్రహ్మహత్యయా॥ ౬౧॥ పితామహం [illegible] పావనం తం ప్రహృష్ట [illegible] యోగ్యశం [illegible] వేదయన్ [illegible] బ్రహ్మహత్యాం బ్రహ్మణే స పురందరః॥ ౬౨॥ భగవన్ [illegible] తేయం బ్రహ్మహత్యా [illegible] । [illegible] ప్రజానాథ [illegible] శం బ్రవీహి మే॥ ౬౩॥ పురందరేణైవముక్తః బ్రహ్మా ప్రాహ వివస్పతిం । బ్రహ్మా సీతాకుండం ప్రయాహి [illegible] కం మానవర్జ్య తే॥ ౬౪॥ సీతాకుండస్య తీరే త్వం స్నాత్వా [illegible] గ్రస్న

మానిమనసి పురందరా కాంతం గూడి [illegible] మించుచుండగ [illegible] బులయ్యె నంత ముని [illegible] డిల్లి యె వోవనితా [illegible] నీయుదరంబున కపాలాభరణుడను తనయుడు దయించి విలసిల్లి సహస్రవత్సరంబులు రాజ్యభోగంబుల ననుభవించ గలడు [illegible] పురందరుడు [illegible] దేవభ్య [illegible] రుబాలంగి కాశీపట్టణంబునకుం బోయెను [illegible] దినంబుల కా సుందరియు కపాలాభరణుం గనియెను [illegible] శీలకుం [illegible] కపాలాభరణుని [illegible] చెనంతనతం డు బ్రాహ్మణబీజ సముద్భవుడగుటం జేసి బ్రహ్మహత్యయం [illegible] చెనంత శక్రుండు భయాకులచిత్తుండై పరుగిడినన [illegible] ననుగమించె [illegible] పురందరుండు [illegible] సబ్రాహ్మణంబునకుం బోయి వోపితామహా నాకీ బాధ వోలంగుదు పాయంబు [illegible] పునీ వేడిన [illegible] డిల్లి యె [illegible] బలభంజనా [illegible] పాపంబునకు [illegible] నుండు సీతాకుండం

దాశివం। తస్మిన్ సరసి యః స్నాయాత్ సర్వపాపహరే శుభే ॥ ౧౫ ॥ తతః పూతో భవాన్ శక్ర బ్రహ్మహత్యావిమోచితః దేవలోకం పునర్యాయాః సర్వదుఃఖవివర్జితః ॥ ౧౬ ॥ సర్వపాపహరం పుణ్యం సీతాకుండం విముక్తిదం। మహాపాతకసంఘానాం నాశకం పరమాద్భుతం ॥ ౧౭ ॥ సర్వదుఃఖప్రశమనం సర్వదారిద్ర్యనాశనం। ధనధాన్యప్రదం పుణ్యం వైకుంఠాదిపదప్రదం ॥ ౧౮ ॥ తస్మాత్ త్వం కురు శక్రాద్య సీతాసరసి వృత్రహన్ । ఇత్యుక్తస్సురరాజో సౌ ప్రయయౌ గంధమాదనం ॥ ౧౯ ॥ ప్రాప్య సీతాసరో విప్రాః స్నాత్వేష్ట్వా చ తదంతికే। ప్రయయౌ స్వపురం భూయో బ్రహ్మహత్యావిమోచితః ॥ ౨౦ ॥ ఏవం ప్రభావం తీర్థం సీతాకుండమనుత్తమం । రాఘవపత్న్యా యత్తీర్థం హి ప్రవిశ్య హుతవాహనం ॥ ౨౧ ॥ సన్నిధౌ సర్వదేవానాం మైథిలీ జనకాత్మజా । వినిర్గతా పునస్సర్వ హస్తైః సీతా స[illegible]ం శోభనా ॥ ౨౨ ॥ ధర్మమే లోకరక్షార్థం స్వనామ్నా తీర్థమనుత్తమం। అత్ర స్నాస్వయం సీతా తేన సీతాసరస్మృతం ॥ ౨౩ ॥ తత్ర యో మానవః స్నాతి న స యా[illegible] లభేత సః। తస్మిన్ పుణ్యే సరో ద్విజేంద్రా దత్త్వా చ దానాని పృథగ్విధాని కృత్వా చ యజ్ఞాన్ బహుదక్షిణాభిర్లో

బను తీర్థంబునకుం జనియందు స్నానంబు గావించిన తీర్థంబున శివప్రీతికరంబగు యాగంబు బోనర్పుము దానసీ బ్రహ్మహత్య నశించు నా తీర్థంబు మహాపాతకనివారణంబును ముక్తిదంబును సర్వదారిద్ర్యదుఃఖశమనంబును వైకుంఠాదిపుణ్యలోకప్రదంబై నెలకొనుచుండు గాన నచ్చటకుం బోయి యజ్ఞంబు గావించి పాపంబులం బోలగి నిజపురంబునకుం బొమ్మనియెనందు వృత్రాసురుండంబునన నచ్చటికిం బోయి సీతాసరంబున స్నానంబు గావించి తత్తీరంబున యజ్ఞంబాచరించి బ్రహ్మహత్యానాశనంబు గావించియు రామునికిం బోయి సుఖంబులం బొందుచుండె - ఓ మునీంద్రులారా సీతామహాదేవి శ్రీరామదేవు సన్నిధికై ప్రజ్వలించు నగ్నికుండంబున బ్రవేశించి మహాపతివ్రత గావున చతుర్ముఖాద్యమరసమక్షంబునన నిర్దగ్ధాంగియై యా కుండంబు వలనం బైలు వెడలెనంతనమరులు [illegible] కసరోవరంబుగా నొనర్చెం గాన నా తీర్థంబు సీతాకుండంబని ప్రసిద్ధింగాంచె నో మునీంద్రులారా యా సరోవరంబున స్నానంబు గావించి నవ[illegible]

కంచయామాస యత్పరమేశ్వరస్య ॥ ౭౩ ॥ యుష్మాకమేవం కథితం మునీంద్రాః సీతాసరోవైభవమేతదుక్తం । శృణ్వంతి యే తన్నియతాస్తదిహైవ భోగాన్ భుక్త్వా పరత్రాపి సుఖం లభేత ॥ ఇతి శ్రీస్కాందే పురాణే సేతుమాహాత్మ్యే సీతాసరః ప్రశంసాయాం ఇంద్రబ్రహ్మహత్యావిమోక్షణం నామ ఏకాదశోఽధ్యాయః ॥.. *

శ్రీసూత ఉవాచ । సీతాకుండే మహాపుణ్యే నరః స్నాత్వా ద్విజోత్తమాః । సుమంగళం తీర్థమభిగచ్ఛేత్సమాహితః ॥ ౧ ॥ సన్నిధత్తే సదా యత్ర కమలా విష్ణువల్లభా । అలక్ష్మీపరిహారాయ తస్మిన్ సరసి వై సురాః ॥ ౨ ॥ శతక్రతుముఖాస్సర్వే సమాగచ్ఛంతి నిత్యశః । తదేతత్తీర్థముద్దిశ్య ఋషయో లోకపావనం ॥ ౩ ॥ ఇతిహాసం వదంత్యేనం పుణ్యం పాపవినాశనం । పురా మనోజవో నామ రాజా సోమకులోద్భవః ॥ ౪ ॥ పాలయామాస ధర్మేణ ధరాం సాగరమేఖలాం । అయజత్స సుతాన్ యజ్ఞైర్బ్రాహ్మణానన్నసంచయైః ॥ ౫ ॥ సర్వధర్మాసక్తమనాః ప్రత్యహం పితృదేవతాః । [illegible] అధ్యాత్మ [illegible] చాపి అర్థవత్ ॥ ౬ ॥ వ్యతీయుస్తస్య [illegible] కేశవా । తస్య సీతా [illegible] మనోజవా ॥ ౭ ॥

ఋలు జనంబులకు లభించు - మఱియు సుతత్తీర్థంబున యజ్ఞ దానాదులం గావించిన వారలకు యీశ్వరుండు ప్రీతుండై సమస్తంబుల నొసంగును నీ యుత్తమంబగు సీతాసరోవరవైభవంబు మీకెఱింగించితి నీకథ నెవ్వరేని వినిన వారు ఇహపర సుఖంబులం బొందుదురు ॥ ఇది స్కాందపురాణంబునందు సేతుమాహాత్మ్యంబున - సీతాసరోవర ప్రశంసయు పురందర బ్రహ్మహత్యావిమోచనంబును దగల యేకాదశాధ్యాయము ॥.. *

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాది మునిశ్రేష్ఠులకు సూతుండిట్లనియె నట్లు సీతాకుండంబున స్నానంబు గావించినవార లందుండి సుమంగళ తీర్థంబునకుం బోవలయును. నచ్చట నెల్లప్పుడు లక్ష్మీదేవి ప్రసన్నయై యుండు దారిద్ర్యనాశనంబునకై దేవేంద్రాదులా తీర్థసేవనంబు గావింపుచుందురు లోకపావనంబగు నా తీర్థప్రభావం [illegible] వచించెదవినుండు పూర్వం బున చంద్రవంశోద్భవుండును మనోజవుండను [illegible] వసుంధరా పాలనదక్షుండై

ఏవం సధర్మతో రాజా పాలయామాస మేదినీం । రక్షతస్తస్య రాజ్యం భూ ద్రాజ్యం నిహతకంటకం ॥ ౮ ॥ అహంకారో భవత్తస్య పుత్రసంపద్వినాశకః । అహంకారోథ వేశ్యత్ర తత్ర లోభో [illegible] తథా ॥ ౯ ॥ కామః క్రోధశ్చ హి [illegible] సా చ తథాసూయాపి మోహినీ । భవంత్యేతా విప్రేంద్రాః సంపదాం నాశహేతవః ॥ ౧౦ ॥ ఏతాని [illegible] ప్రవిద్యంతే పురుషేషు నిత్యశః । పుత్రపౌత్రస్వధనం చాఖిలసంపదాం ॥ ౧౧ ॥ బభూవ తస్యాసూయా చ జనవిద్వేషిణీ తథా । అసూయా కలుషస్తస్య వ్యర్థాహంకారిణో తథా ॥ ౧౨ ॥ లుబ్ధస్య కామదుష్టస్య మతిరేవం బభూవ హ । విప్ర [illegible] మేక రాదానం గిరిష్యామీతి నిశ్చితః ॥ ౧౩ ॥ అకరోత్ప్రతిదానం రాజా నిశ్చిత్య మనసా తథా । ధనం ధాన్యం చ విప్రాణాం జహార సకలం లోభతః ॥ ౧౪ ॥ శివవిష్ణ్వాదిదేవానాం విప్రాణాం చ మహాత్మనాం । క్షేత్రాణ్యపాజహారాసౌ మహంకారవిమూఢధీః ॥ ౧౫ ॥ ఏవమస్యాయమస్య [illegible] స్య దేవద్విజవిరోధినః । దుష్కర్మపరిపాకేన క్రూరేణ ద్విజపుంగవాః ॥ ౧౬ ॥ పురంధరో ధబల [illegible] హూణదేశాధిపో రిపుః । గోలభో నామ విప్రేంద్రాశ్చతురంగబలైర్వృతః ॥ ౧౭ ॥ [illegible] యుద్ధమభవద్గోలభేన మహాత్మనః । [illegible] సనూజపస్య

దేవతాప్రీతికరంబులగు యాగంబులొనర్చుచు నఖిలబ్రాహ్మణజనంబులకుం దుష్టిగా నన్నంబొసంగుచు విప్రదేవతలం దర్పణామలచేస్తృప్తిం బొందించుచు వేదత్రయింబును శాస్త్రంబుల సాధర్థంబు గనభ్యసింపుచు పరాక్రమంబున శత్రుసమూహంబుల నిర్జించుచు శివకేశవనామ స్మరణంబు గావింపుచున్నాడసీతిశాస్త్రమార్గంబున ప్రజాపాలనంబు గావింపుచుండి కొన్ని దినంబులకు తండ్రపుత్రకళత్ర సంపన్నాశకరంబుగు నహంకారంబు బొంది లోభమోహావిబద్ధుండై యసూయామోహితుండై ప్రవర్తించుచుండెనెట్టి వానికైన నిట్టి యపిద్వేషకారిణి యగునసూయదియించు నతండాతనంబు సకలసంపదలందొలంగు నిట్లుండి యహంకారాదులచే క్రూరుండై బ్రాహ్మణజీవనంబులకు బన్నులేర్పరచి శివవిష్ణ్వాదిదేవతాద్రవ్యంబుల బలిగ్రహించి యన్యాయవర్తనుండై దేవద్విజ విరోధియై క్రూరుండై ప్రవర్తింపుచుండ హూణదేశాధిపుండునుబలవంతుండగు గోలభుడను నాధుండతని పురంబాక్రమించు బదునాలు నోనచుతు డాగోల

స్వపతేరహంకారరతాత్మనః॥ ౧౮॥ తతస్సంగ్రామభేన జాజితో రాజ్యాత్పరిచ్యుతః। వనం సపుత్రదారశ్చ ప్రవివేశ స నోజివః॥ ౧౯॥ గోలభకిపాలయున్నా సెమునోజః పురీం దిరం। చతురంగబలోపేతః స్వయుద్వాస్సరణేఽలీ॥ ౨౦॥ స నోజస్సోపివి ప్రెంగ్యాః శోచన్ స్త్రీపుత్రసంయుతః। తుత్ క్షామః ప్రవిశలక్ష్మీశ్వత్ప్రవివేశ మహావనం॥ ౨౧॥ ఝిల్లికాగణసంఘుష్టం వ్యాఘ్రముశ్వాపదభీషణం। వ్యాఘ్రద్వీపిభీతాకారం వరాహమహిషాకులం॥ ౨౨॥ తస్మిన్ వనే మహాఘోరే క్షుధయా పరిపీడితః। అయాచతాన్నం పితరౌ వనోజసుతశ్శిశుః॥ ౨౩॥ అంబ మెన్నం ప్రయచ్ఛత్వం తుభ్యం బాధతే భృశం। ప్రవనంస్వజననీం చాపి పార్థయామాస బాలకః॥ ౨౪॥ తం మాతాపితరౌ తత్ర శ్రుత్వా పుత్రస్య భాషితం। శోకాభిభూతౌ సహసా మోహం సముపజగ్మతుః॥ ౨౫॥ భార్యామథాఽవీద్రాజా సుమిత్రాం నామ నామతః। ముహ్యమానస్సమువలు ఋతాలుకః॥ ౨౬॥ సుమిత్రే కిం కరిష్యామి కుత్ర యాస్యామి కాగతిః। కుటివ్యా రాదెవసుతో మె క్షుధయార్దితః॥ ౨౭॥ కిం వ ధర్మం సస్పజె వెథాదుర్భాగ్యం మహాం వ్యథాప్రితెః। కోనామోదయితాదుఃఖమేతద్దురుర్గ్గమం సమ॥ ౨౮॥ న పూజితో మయా శంభుహరాణిర్వా పూర్వజన్మసు। తథాన్యా దేవతాస్సూర్యవిభావముఖాః ప్రియె॥ ౨౯

భునితో ప్రాక్షాసంబులు సమరంబొనర్చి పరాజయంబునొంది పుత్రభార్యాయుతుండై యొకమహారణ్యంబు సొచ్చె॥ గోలభుండను నదియ్యా రాజభాకధీశుండై బహుకాలంబు రాజ్యంబు సెవింపుచుండె నాడు నోజవుండున సింహవ్యాఘ్ర ద్వీపదమహిషాదిమృగరమ్యగాభీలంబగు వనంబున సంచరించుచుండు క్రీడితుండై యుండ తత్పుత్రుండు క్షుధ్బాధనొంది స్వజననిం గాంచి యోయమ్మనాకు మిక్కిలి యాకలి గానున్నది నన్నంబిడుము వేడుచుండ నా నోజవుండు పుత్రాక్రందనంబు విని శోకాభిభూతుండై సుమిత్రాభాగ్యతాలుకంఠ దేశుండై మనసుచుకత్తిం గాంచి యిట్లనియె వోప్రియురాలా నీసుతుండు క్షుద్బాధచే మరణంబునొందగల డేమిచేయుదు నెచటికిం బోదు యిరాపత్సమయంబున శోకంబపనోదించువార లెవ్వరు గలరు నేడు భాగ్యుండనన్నెల్ల నైనా గడ్డి మిష్టుంబొంచ స్వపూర్వంబున శివవిష్ణ్వాది దేవపూజనంబుల తన్నాసన్న

తేనపాపేన శాద్యాహమస్మిన్ జన్మని శోభనే। అహంకారాభిభూతోఽస్మి విప్రతత్త్వాణ్యపాహరం॥ ౩౦ ॥ శివవిష్ణ్వాదిదేవానాం విత్తంచాపి హృతం మయా। ఏతద్ద్రవ్యస్య బాహుల్యాద్గోలభేన పరాజితః॥ ౩౧॥ వనంయాతోఽస్మి విజనం త్వయానహం సుతేన చ। నిరన్నో నిర్జలే సోఽదుఃఖితః క్షుధితోహం పిపాసితః॥ ౩౨॥ అకృతమన్నం ప్రదానస్య మితక్షుధితాయ సుతాయ మే। నమయా స్నానదత్తానబాహ్య స్మృతౌ వ్యశ్వవిప్రేతే॥ ౩౩॥ నమయాపూజితశ్శంభుః విష్ణుర్వా దేవతాంతరం। తేనపాపేన మేత్వద్య దుఃఖమేతత్సమాగతం॥ ౩౪॥ నమయాగ్నౌ మహుతం పూర్వం నతీర్థాన్యపి సేవితం। మాతృశ్రాద్ధం పితాశ్రాద్ధం న్యకృతాహదివసె తయోః॥ ౩౫॥ నైకోద్దిష్టవిధానేన పార్వణేనాపి వై ప్రియే। కృతం న హి మయా భద్రే భూరిభోజనమేవ వా॥ ౩౬॥ తేనపాపేన మేత్వద్య దుఃఖమేతత్సమాగతం। చైత్రమాసే పిపాసార్త్తానతృప్తే పానకం మయా॥ ౩౭॥ పనసామ్రఫలం స్వాదు కదళీఫలమేవ వా। తథాఛత్రం సదండం చ రమ్యే పాదుకయోర్ద్వయం॥ ౩౮॥ తాంబూలాని చ పుష్పాణి చందనం చానులేపనం। నదత్తం వేదవిద్భ్యశ్చ సుపాత్రేభ్యః ప్రయత్నతః॥ ౩౯॥ తేనపాపేన మేత్వద్య దుఃఖమేతత్సమాగతం। సమ్మార్జనం వన

స్మరణంబులం జేసియెట్టి గర్వించినీచే యనుభవంబయ్యె నేను అహంకారంబుచే శివవిష్ణ్వాది దేవతా ద్రవ్యంబులని ప్రమత్త్రాపహరణంబులనొనర్చితి గాన గోలభుని చేత పరాజితుండనై విజనంబగు నరణ్యంబునకు నీవును యీ బాలుండును దోడరాగ రుడెంచి నిర్జలనుండగ నిరన్నుండనైతి నేపూర్వంబున ప్రాణ్యంబులకన్నంబిడక శంభువిష్ణు పూజా సేవనంబులు సేయక యాగ్ని కార్యంబులం జేయక మాతృ పితృ దివసంబుల కేకోద్దిష్టవిధానంబున శ్రాద్ధంబుల జేయక భూరిదానంబులొనర్పని కారణంబున నిట్టి దుఃఖంబులం బొందితి చిత్రానక్షత్రయుక్తంబగు చైత్రమాసంబున మధురంబులగు పనసామ్ర కదళీఫలంబుల దానంబు సేయక పానకజలపానంబు సేయింపక ఛత్ర దండ పాదుకాది దానంబు లొనరింపక తాంబూలపుష్ప గంధాదుల వేదవిదులగు సుపాత్రులం బూజింపకనిట్టి [illegible] శివవిష్ణ్వాలయంబులయందు సమ్మార్జనంబు సేయక తటాక కూప ప్రాకారంబుల నిర్మింపక పుణ్యకథా సేవనాదులవి[illegible] విష్ణ్వాలయంబులనొనర్పని కారణంబున నిట్టి దుఃఖంబు ప్రాప్తం

కృతంశివవిష్ణ్వాలయేమయా ॥ ౪౦ ॥ నఖానితంతటాకంచనకూపోపిమహాప్రపాపివా। నారోపితంపుష్పవనంతథైవతులసీవనం॥ ౪౧॥ శివవిష్ణ్వాలయారామాః పిష్టానైవమయాప్రియే। తేనపాపేనమేత్వద్యదుఃఖమేతత్సమాగతం॥ ౪౨॥ నమయాపైతృకేమాసేపిత్రూనుద్దిశ్యశోభనే। మహాలయంకృతంశ్రాద్ధమష్టకాశ్రాద్ధమేవవా॥ ౪౩ ॥ నిత్యశ్రాద్ధంతథాకామ్యశ్రాద్ధంనైమిత్తికంప్రియే। నకృతాఃక్రతవశ్చాపివిధివద్భూరిదక్షిణాః॥ ౪౪॥ మాసోపవాసోనకృతోనైకాదశ్యాముపోషణం। ధనుర్మాసేపుష్యమాసేకాలేశంభువిష్ణ్వాదిదేవతాః॥ ౪౫ ॥ సంపూజ్యవిధివద్భద్రేనైవేద్యంనమయాకృతం। తేనపాపేనమేత్వద్యదుఃఖమేతత్సమాగతం॥ ౪౬ ॥ నాశ్వత్థశ్చూతవృక్షోవాన్యగ్రోధస్తింత్రిణీతథా। పిచుమందఃకపిత్థోవాతథైవామలకస్తరుః॥ ౪౭ ॥ నారికేళతరుర్వాపిస్థాపితోధ్వగశ్రాంతయే। తేనపాపేనమేత్వద్యదుఃఖమేతత్సమాగతం॥ ౪౮ ॥ హరిశంకరయోర్నామకీర్తనంతుమయాకృతం। ఉద్ధూళనంత్రిపుండ్రంచజాబాలోక్తైశ్చసప్తభిః॥ ౪౯ ॥ నధృతంభస్మనాభద్రేరుద్రాక్షంనమయాధృతం। జపశ్చరుద్రసూక్తానాంపంచాక్షరిజపస్తథా॥ ౫౦ ॥ తథాపురుషసూక్తానాంజపోష్టాక్షరస్యచ। నైవాకారిమయాభద్రేనాన్యోధర్మసంచయః॥ ౫౧ ॥ తేనపాపేనమేత్వద్యదుఃఖమేతత్సమా

బయ్యె। మరియు భాద్రపదంబున మహాలయాది శ్రాద్ధంబులం జేయక భూరిదక్షిణాకంబులగు యజ్ఞంబులం గావింపక మాసోపవాస హరివాసరోపవాసాదులం జేసి శంభువిష్ణ్వాదులం బూజించి నైవేద్యంబులొనర్పక నుపేక్షించిన కారణంబున నిట్టి దుఃఖంబు నన్నుం జెందె. మరియు చూతాశ్వత్థ తింత్రిణీ న్యగ్రోధ జంబీర కపిత్థామలక నారికేళాది వృక్షంబు లధ్వగశ్రాంతికరంబులుగా స్థాపింపమిం జేసి యిట్టి యవస్థ సంప్రాప్తంబయ్యె. మరియును జాబాలోక్త విధానంబునఁ ద్రిపుండ్రధారణంబొనర్పక రుద్రాక్షంబు ధరింపక భూతికరంబగు విభూతి ధరింపక రుద్రసూక్త పంచాక్షరీ పురుషసూక్తాష్టాక్షరీ మంత్రజపంబులొనర్పక నితరధర్మంబు లెవ్వియు నాచరింపక యిట్టి వ్యసనంబునొందితినని యివ్విధంబున భిన్నండై విలపించుచు భూతలంబునం బడి మూర్ఛం బొందె తయ్యిట్టని యాక్రోశించెనో ప్రా

గతం, ఏవం సవిలపన్ రాజా భార్యా మాభావ్య ఖిన్నధీః ॥ ౫౨ ॥ మూర్ఛామవాప యయావిప్రాః పపాత చ ధరాతలే। సుమిత్రా పతితం దృష్ట్వా భార్యా సా పతిమంగనా ॥ ౫౩ ॥ ఆలింగ్య విలలాపార్తా సపుత్రా భృశదుఃఖితా। మమ నాథ మహారాజ సోమాన్వయధురంధర ॥ ౫౪ ॥ మాం విహాయ క్వ యాతో౽సి సపుత్రాం విజనే వనే। అనాథాం త్వామనుగతాం సింహత్రస్తాం మృగీమివ ॥ ౫౫ ॥ మృతో౽సి యది రాజేంద్ర తర్హి త్వామహమవ్యలం। అనువ్రజామి విధవా న స్థాస్యే క్షణమప్యత ॥ ౫౬ ॥ పితరం పశ్యన్ పతితం చంద్రకాంత సుదుఃఖితా। ఇత్యుక్త్వా చంద్రకాంతో౽పి సుతో రాజ్ఞః సుదుఃఖితః ॥ ౫౭ ॥ పితరం పరిరభ్యాథ నిశ్శబ్దం ప్రచురోద హ। ఏతస్మిన్నంతరే కశ్చిజ్జటావల్కలసంవృతః ॥ ౫౮ ॥ భస్మోద్ధూళితసర్వాంగస్త్రిపుండ్రాంకితమస్తకః। రుద్రాక్షమాలాభరణస్సితయజ్ఞోపవీతవాన్ ॥ ౫౯ ॥ పరాశరో నామ మునిరాజగామ యదృచ్ఛయా। తం శబ్దమనుభిత్వా సో సాధుసజ్జనసంగతః ॥ ౬౦ ॥ తతస్సుమిత్రా తం దృష్ట్వా పరాశరముపాగతం। ఏవం దేవరణౌ తస్య సపుత్రా సా పతివ్రతా ॥ ౬౧ ॥ తతః పరాశరేణాయం సుమిత్రా పరిసాంత్వితా। ఆశ్వాసితా చ మునినా మా శోచస్వేతి భామినీ ॥ ౬౨ ॥ తతస్సుమిత్రాం సంప్రపచ్ఛ శక్తిపుత్రో మహామునిః ॥ పరాశరః ॥ కా త్వం సుశ్రోణి కశ్చాసౌ సాయశ్చాయం పతితో గతః ॥ ౬౩ ॥ అయం

ణనాయకా నన్నీ విజనంబైన యరణ్యంబున పుత్రుంగూడ నుంచి నేక్కడికింబోయితివి నన్ననాథం జేసి. మృతుండవైతివి నేననాథనై భయంకరంబులగు సింహాది మృగంబుల వలన బాధనొందం జాల నేను నీతో డన్నవచ్చెదనని పలుకుచు బావి ... పోదు మారకాయి ... చంద్రకాంతుండు ... తల్లి దండ్రులం గాంచి ... కౌగిలించుచు ... సమయంబున జటావల్కలధారియు సర్వాంగోద్ధూళిత భస్ముండును త్రిపుండ్రాంకితమస్తకుండును రుద్రాక్షమాలికాభరణుండును ధవళ యజ్ఞోపవీతుండును నగు పరాశరమునీంద్రుండు యదృచ్ఛగ నచ్చటికి ... రుదెంచిన సుమిత్ర సపుత్రయై ... సింది యో భామినీ ... శోకింపకుము ... పతి ... మహాముని ... నీవెవ్వరవు ...

శిశుశ్చక స్తస్యాద్వదతత్త్వేన శోభనే । పృష్టైవం మునినా సాధ్వీ సా తము వాచ వై మునిం ॥ ౬౪ ॥ సుమిత్రా । పతిర్మమా యమస్యాహుర్భార్యా వై మునిసత్తమ । అవాభ్యాం జనితశ్చాయం చంద్రకాంతాభిధస్సుతః ॥ ౬౫ ॥ అయం మనోజవో నామ రాజా సోమకులోద్భవః । విక్రమాఢ్యస్సుతనయశ్శౌర్యైర్విష్ణుసమో బలీ ॥ ౬౬ ॥ సుమిత్రా నాము తస్యాహం భార్యా పతివ్రతా । యుద్ధే వినిర్జితో రాజా గోలభేన మనోజవః ॥ ౬౭ ॥ రాజ్యాద్భ్రష్టో నిశాలంబో మయా పుత్రేణ చాన్వితః । వనం వివేశ బ్రహ్మర్షే శత్రూణాం సత్వభయానకం ॥ ౬౮ ॥ క్షుధయా పీడితః పుత్రో హ్యోదనం మహ్యమయాచత । నిరన్నో వివశో రాజా దృష్ట్వా పుత్రం క్షుధార్దితం ॥ ౬౯ ॥ శోకాకులమనా బ్రహ్మన్ మూర్ఛితః పతితో భువి । ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా శోకపర్యాకులాత్మనాం ॥ ౭౦ ॥ శక్తిపుత్రో మునిః ప్రాహ సుమిత్రాం తాం పతివ్రతాం । మనోజవస్య నృపతేర్భార్యాం వహ్నిశిఖోపమాం ॥ ౭౧ ॥ పరాశరః ॥ మనోజవస్య భార్యే త్వం మా భీర్భూయాత్కథంచన । యుష్మాకమశుభం సర్వం మచ్చరాన్నశ్యతి ధ్రువం ॥ ౭౨ ॥ మూర్ఛాం విహాయ భద్రం తే క్షణాదుత్థాప్యతే పతిః । తతః పరాశరో విప్రః పాణినా తం నరాధిపం

భూపలలాముండు యీబాలకుండు మదీయపుత్రుండు చంద్రకాంతుండను నామంగలవాడు మదీయనామంబు సుమిత్ర యీరాజన్యుండు గోలభుండను వానిచే రాజ్యంబుగోలుపడి యతిభయంకరంబగు నరణ్యంబున వంచరించుచుండి క్షుత్పీడితుండగు పుత్రుంగాంచి సోకాకులచిత్తుండై విలపించుచు మూర్ఛంబొందెనవిని యవ్విధ పరాశరుండిట్లనియె ఓ మానినీమణీ భీతింబొందకుము శీఘ్రంబున శుభంబుగలుగుచున్నది నా హస్తస్పర్శమాత్రంబున మూర్ఛంబాసి లేవంగలడని చెప్పుచు నమ్మునివర్యుండు స్వకరంబున యానరనాథు శరీరంబుస్పృశించి సదాశివమంత్రంబు జపించిన వసుంధరాధిపుండు మూర్ఛంబాసి పరాశరునకుం బ్రణమిల్లి యో మునీంద్రా భవత్పాదసేవనంబున మదీయాంబగు మూర్ఛ నశించె సకలపాపంబులు నాశనంబునొందె పుణ్యహీనులకు యుష్మద్దర్శనంబు దుర్లభంబు నేపూర్వంబున నార్జించిన పుణ్యశేషంబున నిన్నుంగాంచితిని నన్నుం గరుణార్ద్రదృష్టిని విలోకించి రక్షింపుము నీపాదసన్నిధిం గాంచితిని మునీంద్ర యిట్లు ఋషివర్యుండు భవచ్ఛత్రువులంజయింపద

సంస్పర్శనం చ సంప్రజపన్ ధ్యాత్వా దేవం సదాశివం। తతో మనోజవో రాజా కరస్పృష్టో మహామునేః ॥౨౪॥ ఉత్థితస్స
హసా తత్రస్యస్త్వమూర్ఛాంత మోహనయా। తతః పరాశరమునిం ప్రణమ్య జగతీపతిః ॥౨౫॥ ఉవాచ పరమప్రీతః ప్రాం
జలిస్సత్తమః ॥మనోజవః॥ పరాశరమునే త్వద్య త్వత్పాదాబ్జనిషేవణాత్ ॥ ౨౬ ॥ మూర్ఛా మే విగతా సద్యః పాత
కం చైవ నాశితం। త్వద్దర్శనవపుణ్యానాం నైవసిద్ధ్యేత్కదాచన ॥ ౨౭॥ తథాహం కరుణాదృష్ట్యా చ్యావితం శత్రుభిః పురా
త్ । ఇత్యుక్తస్స మునిః ప్రాహ రాజానం తం మనోజవం ॥ ౨౮॥ పరాశరః॥ ఉపాయం తే ప్రవక్ష్యామి రాజన్ శత్రుజయాయ
వై। రామసేతౌ మహాపుణ్యే గంధమాదనపర్వతే ॥ ౨౯॥ విద్యతే మంగళం తీర్థం సర్వైశ్వర్యప్రదాయకం। సర్వలోకోపకా
రాయ తస్మిన్ సరసి రాఘవః ॥ ౩౦॥ సన్నిధత్తే సదా లక్ష్మ్యా సీతయా రాజసత్తమ। సపుత్రభార్యస్త్వం తత్ర గత్వా స్నా
త్వా సభక్తికం ॥౩౧॥ క్షేత్రశ్రాద్ధాదికం చాపి తత్తీరే కురు భూపతే। ఏవం కృతే త్వయా రాజన్ అలక్ష్మీః క్లేశకారిణీ ॥౩౨॥ వైభ
వాత్తస్య తీర్థస్య నాశం యాస్యత్యసంశయః। మంగళాని చ సర్వాణి ప్రాప్స్యసే నచిరాన్నృప ॥౩౩॥ విజిత్య శత్రూంశ్చ ర
ణే పునర్యాస్యసి ప్రపత్స్యసే। అతస్త్వం భార్యయా సార్ధం పుత్రేణ చ మనోజవ ॥౩౪ ॥ గచ్ఛ మంగళతీర్థం తద్గంధమాదనపర్వ
తే। అహమప్యాగమిష్యామి తవానుగ్రహకామ్యయా ॥౩౫॥ పరాశరస్సైవముక్త్వా రాజముఖ్యైస్త్రిభిస్తదా। ఆయా

గిన యుపాయంబు వచించెద పుణ్యప్రదంబగు రామసేతుసమీపంబున గంధమాదనంబునందు సర్వైశ్వర్యప్రదాయకంబ
గు మంగళతీర్థంబను నొక తీర్థంబు గలదందున సకలలోకోపకారంబుగా శ్రీరామదేవుండు సీతాసమేతుండై సన్ని
ధిం జేసియుండుంగాన నీవు పుత్రకళత్రసమేతుండవయి యచ్చటికిం బోయి భక్తిపూర్వకంబుగా నత్తీర్థంబున స్నానంబు
గావించి యాతీరంబున క్షేత్రశ్రాద్ధాదికంబులం జేసిన నీయలక్ష్మీక్లేశంబు నశించు శుభంబులు ప్రాపించు నిశ్చయంబు మరి
యు నీవు పుత్రకళత్రసమేతుండవై రాజ్యంబు నొందగలవు గాన నచ్చటికి జనుము నేనును నీ మీఁది యతిశయంబున వెంటనవచ్చెద
నని పలికి పరాశరుండు భార్యాపుత్రసమేతుండగు భూమీశుం దోడ్కొని నానాదేశంబులు గ్రామంబులు వనంబులం దాటి

త్సేతుం సముద్దిశ్య స్నాతుం మంగళతీర్థం ॥౬॥ రాజాఽభిస్సహ మునిర్విలంఘ్య వివిధం వనం। దేశదేశాంశ్చ దస్యూగ్రా మాననేకశః ॥౭॥ ప్రయయౌ మంగళంతీర్థం గంధమాదనపర్వతే। తత్ర సంకల్ప్య విధివత్ సస్నౌ స మునిపుంగవః ॥౮॥ తానపి స్నాపయామాస రాజాదీన్విధిపూర్వకం। తత్ర శ్రాద్ధం చ భూపాలశ్చకార పితృతృప్తయే ॥౯॥ తత్ర మాసత్రయం చ స్నౌ రాజా పత్నీ సుమిత్రా తథా। తథా పరాశరమునిస్సస్నౌ నియమపూర్వకం ॥౧౦॥ ఏవం మాసత్రయం సస్నౌ తైస్సాకం మునిపుంగవః। మంగళాఖ్యే మహాపుణ్యే సర్వామంగళనాశనే। తతః పరాశరమునిస్సర్వానర్థవినాశకః। రామస్యైకాక్షరం మంత్రం తదం తేన సముపాదిశత్। చత్వారింశద్దినం తత్ర మంత్రమేకాక్షరం నృపః॥ తత్ర తీర్థే జజాపాసౌ మనస్యైకేనైవ వర్తనా॥ ఏవమభ్యసతస్తస్య మంత్రమేకాక్షరం రాజ్ఞః। మునిప్రసాదాత్పురతో ధనుః ప్రాదురభూత్ పృథు ॥౧౨॥ అక్షయ్యౌ విశుధీ చాపి ఖడ్గో ఽపకింకస్వరూపః। ఏకం చర్మ గదా చైకా తథైకో ముసలోత్తమః ॥౧౩॥ ఏకశ్శంఖో మహానాదో వాజియుక్తో రథస్తథా। ససారథిపతాకో ఽథ తీర్థాదుత్తస్థుః అగ్రతః ॥౧౪॥ కవచం కాంచనమయం వైశ్వానరసమప్రభం। ప్రాదుర్బభూవ తత్తీర్థాత్ స్వర్దేనము నే నిస్తథా ॥౧౫॥ హారకేయూరమకుటకటకాదివిభూషణం। తీర్థాదాం వరాత్రస్మాదుత్థితం నృపతేః పురః ॥౧౬॥

గంధమాదనంబు జేరియచ్చట మంగళతీర్థంబున సంకల్పపూర్వకంబుగా వాన్నపోత్తము స్నానంబు జేయించి పితృప్రీతికరంబులగు తీర్థశ్రాద్ధంబులు గావించి దానసుజనంబు గావించె నిట్లా నృపోత్తముండు మాసత్రయంబు స్నానంబు గావింపుచుండ పరాశరుండతనికి సర్వానర్థనాశకంబగు రామైకాక్షరమంత్రంబు పదేశంబొనర్చెం దా తీరంబున నా మంత్రంబు మన్యుక్తప్రకారంబున నిరువది నాలుగు దినంబులు జపింపుచుండ వప్పు భావంబున నతిదృఢంబగు బాణాసనంబును నక్షయ తూణీరంబులు స్వర్ణమయ ఖడ్గంబును చర్మగదాముసలాద్యాయుధంబులు మహానాదంబగు శంఖంబును సవాజిపతాక సారథికంబగు రథంబును కాంచనమయంబున గ్ని పప్రకాశంబగు కవచంబును హారకేయూర మకుట కటకాది భూషణంబులు ననేక దివ్యాంబర మాల్యాదులు నా మంగళతీర్థంబువలనం బరాశర మహాముని ప్రసాదంబునం బొడమినం

దివ్యాంబరవహః స్రగ్వతీ ధృత్వా దురభూత్తదా। మాలాచ వైజయంత్యాఖ్యా స్వర్ణపంకజశోభితా ॥ ౯౭ ॥ పర్వ్యం సమాలోక్య మునయే సౌన్య వేదయత్ । తతః పరాశర ముని గ్గలహూదాయ తీర్థతః ॥ ౯౮ ॥ అభ్యషించన్నరపతిం మంత్రపూతేన వారిణా। తతోఽభిషిక్తోనృపతిర్మునినా పరిశోభితః ॥ ౯౯ ॥ సన్నద్ధః కవచీ ఖడ్గీ చాపబాణధరోయువా। హార కేయూర మకుట కటకాదివిభూషితః ॥ ౧౦౦ ॥ దివ్యాంబరధరశ్చాప వాజియుక్తరథస్థితః। శుశుభేతి నృపతిర్మధ్యాహ్న ఇవ భాస్కరః ॥ ౧౦౧ ॥ తస్మైనృపతయే తత్ర బ్రహ్మాస్త్రం మహామునిః సాంగం చ సరహస్యం చ సోత్సర్గం సోపసంహృతి ॥ ౧౦౨ ॥ ఉపాదిశచ్ఛక్తియుక్తో ఫుమిత్రా జాన యేతథా। మనోజవోథ మునినా హ్యాశీర్వాద పురస్సరం ॥ ౧౦౩ ॥ ప్రేరితోరథమాస్థాయ ప్రణమ్య మునిపుంగవం। ప్రదక్షిణీకృత్యతదా హ్యనుజ్ఞాతో మహామునినా ॥ ౧౦౪ ॥ సార్ధం పత్న్యాచ పుత్రేణ ప్రవయయౌ విజయాయ సః। స గత్వా స్వపురం రాజా ప్రదధ్మౌ జలజం తదా ॥ ౧౦౫ ॥ తతశ్శంఖరవం శ్రుత్వా గోలభస్తు ససైనికః। యుద్ధాయ నిర్యయౌ తూర్ణం మనోజవనృపేణ సః ॥ ౧౦౬ ॥ దినత్రయం రణం జజ్ఞే గోలభేన నృపస్య హై। తతశ్చతుర్థే దివసే గోలభం తు ససైనికం ॥ ౧౦౭ ॥ మనోజవనృపో యుద్ధే బ్రహ్మాస్త్రేణ వ్యనీనశత్। తతస్స పుత్రభార్యోశ్చ

గాంచి నృపోత్తముండు ప్రీతుండై యా మునీంద్రుని నకుం జూప నతండు దక్షిణోదకంబులెత్తి సమంత్రకంబుగా నా రాజున్కున కభిషేకంబు గావించె నంత నా భూపాలుండా ముని వరుని పాదంబున శోభమానుండును సన్నద్ధుండును చాప బాణాసిఖడ్గ కవచ ధారియు - హార కేయూర కటక కిరీటాద్యాభరణాలంకృతుండును దివ్యమాల వస్త్రమాల్యచందనాదిధారియు ససారధికంబగు రథారోహణంబు గావించి మధ్యాహ్న దినమార్తాండ సమ తేజుండై వెలుం గెనప్పుడు కరుణా సముద్రుండగు పరాశరుండు బ్రహ్మాస్త్రాదిదివ్య సాధనంబుల ప్రయోగోపసంహారమంత్రపూర్వకంబుగా నుపదేశింపనా మనోజవుండా మునీంద్రునకు ప్రణామంబు చేసి ప్రదక్షిణంబు గావించి యనుజ్ఞాతుండై పుత్రభార్యా సమేతుండై నిజపురంబున కరిగి గోపురద్వారంబున శంఖధ్వానంబు గావించుటయు నారవం బాకర్ణించి గోలభుండు సే

యం ప్రకృతిష్వపి ప్రియం నిజం నృపః ॥ ౧౦౮ ॥ పాలయన్ పృథివీం సర్వాం బుభుజే భార్యయా సహ । తదా ప్రభృతి రాజాసౌ నా
హంకారం చకార వై ॥ ౧౦౯ ॥ అసూయాదీం స్తథా దోషాన్ వర్జయామాస భూపతిః । అహింసానిరతో దాంతః సదాధ
ర్మరతోఽభవత్ ॥ ౧౧౦ ॥ సహస్రం వత్సరానేవం రరక్ష స మహీం క్షితిః । తతో విరక్తో రాజేంద్రః పుత్రే రాజ్యం విధాయ తు ॥
౧౧౧ ॥ జగామ మంగళం తీర్థం గంధమాదనపర్వతే ॥ తపశ్చచార తత్రాసౌ ధ్యాయన్ హృది సదాశివం ॥ ౧౧౨ ॥ తతో
చిరేణ కాలేన త్యక్త్వా దేహం మనోజవః । శివలోకం యయౌ రాజా తస్య తీర్థస్య వైభవాత్ ॥ ౧౧౩ ॥ తస్య భార్యాను
మిత్రా పితః స్యాలింగ్య తసంతథా । అన్వారూఢా దితాం వి ప్ర ప్రాప తల్లోక మేవ సా ॥ ౧౧౪ ॥ శ్రీసూతః । ఏవం ప్రభా
వం తత్తీర్థం శ్రీమన్మంగళనామకం । మనోజవో నృపో యత్ర స్నాత్వా తీర్థే మహత్తరః ॥ ౧౧౫ ॥ శత్రూన్ విజిత్య దేహాంతే శివ
లోకం యయౌ సస్త్రియా । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన సేవ్యం మంగళతీర్థకం ॥ ౧౧౬ తీర్థమేతదతిశోభనం శివం భుక్తిముక్తిఫలదం న్ను

నాసమేతుండై యెం దెంబది నోజవుం జేరి దినత్రయంబు తద్భీషణ యుద్ధంబు గావించి నంత మనోజవుండు నాలవ దినంబున గో
లభుని బ్రహ్మాస్త్రంబు చేత మరణంబు నొందించి పుత్ర భార్యా యుతుండై పురంబు ప్రవేశించి రాజ్యభారంబు వహించి య
హంకారరహితుండును - అసూయాది దోషరహితుండై ధర్మంబు దప్పక వెయ్యేడులు రాజ్యంబు సల్పి విరక్తుండై నిజపుత్రు
నని రతుండై యుండి కొంత కాలంబునకు తత్తీర్థ ప్రభావంబున దేహంబు బరిత్యజించి శివలోకంబు నొందె నతని భార్యయు పత్యను
మగనంబు గావించి శివలోకంబు నొందె - గాన నో మునీంద్రులారా తత్తీర్థ ప్రభావంబున మనోజవుండు శివలోకంబు నొందె
నా మంగళతీర్థంబు సమస్తజన సేవ్యంబు - మరియు నా తీర్థరాజంబు - శుభప్రదంబు భుక్తిముక్తిప్రదంబు పాపపుంజవి
డళనంబు నై యొప్పుచుండు గాన మానవు లా తీర్థంబు సేవించి యీప్సిత ఫలంబులం బొందుదురని శౌనకాది మహామునులకు సూ
తుండు నకాణించెను - ఇది స్కాందపురాణంబునందు సేతుమాహాత్మ్యంబున మంగళతీర్థ ప్రశంస యను మనోజవా

కాంసదా। పాపరాశిస్తృణతూలపావకః సేవ్యతద్వై జవరాపిముక్తయే॥ ఇతి శ్రీస్కాందేపురాణే- సేతుమాహాత్మ్యే మంగళతీర్థప్రశంసాయాం మనోజవాలక్ష్మీనివారణం నామ-ద్వాదశోఽధ్యాయః ....*

శ్రీసూతః॥ మంగళాఖ్యే మహాతీర్థే నరః స్నాత్వా వికల్మషః। ఏకాంతరామనాథాఖ్యం తీర్థం గచ్ఛేత్తతః పరం॥౧॥ తత్ర శ్రీరామచంద్రస్య జానక్యా లక్ష్మణేన చ హనూమత్ప్రముఖైశ్చాపి వానరైః పరివారితః ॥ ౨ ॥ సన్నిధత్తే సదా విప్రాః లోకానుగ్రహకాంక్షయా। విద్యతే పుణ్యదా తత్ర నామ్నా హ్యమృతవాపికా॥౩॥ అస్యాం నిమజ్జతాం నౄణాం జరాంతకజం భయం। అస్యామమృతవాప్యాయాం శ్రద్ధయా స్నాతి మానవః ॥ ౪ ॥ అమృతత్వం భజత్యేష శంకరస్య ప్రసాదతః॥ మహాపాతకనాశిన్యాం అస్యాం వాప్యాం నిమజ్జతాం । అమృతత్వం హరో దాతుం సన్నిధత్తే సదా తటే ॥ ౫ ॥ ఋషయః॥ ఇయం హ్యమృతవాపీతి కుతో హేతోర్నిగద్యతే ।। అస్మాకమేతద్బ్రూహి త్వం కృపయా వ్యాసశిష్య ॥ ౬ తత్రైషామృతనామిన్యా వాపికాయాశ్చ వైభవం। తృప్తిర్న జాయతే స్మాకం తద్వచోఽమృతపాయినాం ॥౭॥ శ్రీసూతః॥ అ

లక్ష్మీనివారణంబున్నది ద్వాదశోధ్యాయము ....*

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండిట్లనియె మునీంద్రులారా పూర్వోక్తంబగు మంగళతీర్థంబున స్నానంబు సేసిన జనంబులు యాచ్చటనుండి యేకాంతరామనాథాఖ్యతీర్థంబున నుండు అమృతవాపియను తీర్థంబునకుం బోయి స్నానంబు గావింపవలయు నచ్చట శ్రీరామచంద్రుడు సీతాలక్ష్మణహనుమదాదివానర సమూహంబుతో లోకానుగ్రహార్థంబై సన్నిధి జేసియుండు - నాతీర్థంబున మజ్జనంబు గావించినవారలు జరామరణ భయవర్జితులై శివప్రసాదంబున నమృతత్వంబు నొందుదురనిన ఋషులిట్లనిరి - ఓ పౌరాణికోత్తమా నీవిపుడు వచించిన అమృతవాపియను తీర్థంబునకా నామంబెట్లు కలిగెను నాతీర్థంబు వైభవంబు సవిస్తరంబుగా కృపాయుక్తుండవై యానతీయవలయు భవద్వాగమృతపానంబున మాకుం దనివి గలదు - గాన వచింపుమని పలికిరి. అట్లని

స్యాదమృతనామత్వం వైభవంచ మనోహరం। ప్రవక్ష్యామి విశేషేణ శృణుత ద్విజసత్తమాః ॥౮॥ పురా హిమవతః పార్శ్వే నానామునిసమాకులే । సిద్ధచారణగంధర్వదేవకిన్నరసేవితే ॥౯॥ సింహవ్యాఘ్రవరాహేభమహిషాదిసమాకులే తమాలతాలహింతాలచంపకాశోకసంవృతే ॥౧౦॥ హంసకోకిలదాత్యూహచక్రవాకాదిశోభితే। పద్మేందీవరకల్హారకుముదాఢ్యసరోవృతే ॥౧౧॥ సత్యవాక్ శీలవాన్ అగ్నిర్వనే కుంభజసోదరః। ఆస్తే తపశ్చరన్నిత్యం మోక్షార్థీ శంకరప్రియః ॥౧౨॥ త్రికాలమర్చయన్ శంభుం వన్యోత్తమఫలాదిభిః॥ ఆగతానాశ్రమాభ్యాశం అతిథీన్ వన్యభోజనైః ॥౧౩॥ పూజయన్నర్చయన్నగ్నిం సంధ్యోపాసనతత్పరః। గాయత్ర్యాదీన్ మహామంత్రాన్ కాలే కాలే జపన్ముదా ॥౧౪॥ నిద్రాం పరిత్యజ్య స్నాత్వా ప్రాహ్నే మహాయాత్రే విష్ణుదంతకః। స్నానం కుర్వన్ మహః కాలే తత్సంధ్యాం ప్రసన్నధీః ॥౧౫॥ గాయత్రీం ప్రజపన్ విప్రః పూజయన్ హరిశంకరౌ। వేదాధ్యాయీ శాస్త్రపాఠీ మధ్యాహ్నేఽతిథిపూజకః ॥౧౬॥ శ్రోతా పురాణపాఠానామగ్ని

యో॥ ఓ మునీంద్రులారా మనోహరంబగు నమృతవాపికా వైభవంబు వచించెద వినుండు పూర్వంబున హిమవత్ప్రాంతంబున నానామునిగణసమాకులంబును - సిద్ధచారణకిన్నరాది దేవతాగణసేవితంబును సింహవ్యాఘ్రమహిషగజాది మహామృగసంవృతంబును - తమాలతాలహింతాలచంపకాశోకాది నానావృక్షయుతంబును హంసకోకిలచక్రవాకాది పక్షిగణసంకులంబును - పద్మకైరవేందీవరవిభాసితసరోవరవిలసితంబునగు నొక ఋష్యాశ్రమంబుగలదందు అగస్త్యసోదరుండను మహామునీంద్రుండుగలడతండు సత్యవంతుండు సుశీలవంతుండును మోక్షార్థియై శంకరప్రియుండగుచు తపంబు జేయుచుండి త్రికాలంబుల శంకరునారాధించుచు వనజంబులగు ఫలంబులని వేదించుచు - నిజాశ్రమాగతాతిథిజనంబుల ఫలంబులచే తృప్తినొందించుచు నగ్నిపూజనంబు గావించుచు ప్రాతఃకాలంబున సంధ్యావందనాదులం గావించి ప్రసన్నబుద్ధియై గాయత్రీజపంబు గావించి హరిశంకరపూజనంబులఁజేసి వేదాధ్యయనపరుండై శాస్త్రపాఠియై మధ్యాహ్నంబున నతిథిపూజ గావించి పు

కార్యేష్వతంద్రితః। పంచయజ్ఞపరో నిత్యం వైశ్వదేవబలిప్రదః ॥ ౧౭ ॥ పిత్రూన్ దేవాంశ్చ సంపూజ్య తథాన్యాన్ శ్రాద్ధకృద్ద్విజాన్
ఏవం నివాయ కాలం సః నిత్యానుష్ఠానతత్పరః ॥ ౧౮ ॥ తస్యైవం వర్తమానస్య తపశ్చరతః ... సహస్రవత్సరాణ్యగమన్
శంకరాసక్తచేతసః ॥ ౧౯ ॥ తథాపి శంకరో నాస్య దయయా ప్రత్యక్షతాం తదా। తతస్తు స గ్రస్త్య భార్య తాసా గ్రీష్మే పంచా
గ్నిమధ్యగః ॥ ౨౦ ॥ భాస్కరే దత్తదృష్టిశ్చ మానవ ప్రసమన్వితః। అంగుష్ఠాగ్రనిష్ఠం ... వామపాదశ్చ నిశ్చలః ॥ ౨౧ ॥
ఊర్ధ్వబాహుర్చిరం కాలం బహుస్తప తపో దారుణం। అథ తస్య ప్రసన్నాత్మా మహాదేవోఽ కృపానిధిః ॥ ౨౨ ॥ ప్రాదురాసీ
త్స్వయా దీప్త్యా దిశో దిశ విభాసయన్। తతో ... ముని స్మ్యా నిశ్చంభుం సాంబం వృషభసంస్థితం ॥ ౨౩ ॥ దృష్ట్వా ప్రణమ్య
తుష్టావ భవానీపతిమీశ్వరం। నమః శివాయ ... తే పార్వతీనాథ నీలకంఠ మహేశ్వర। శివ రుద్ర మహాదేవ నమస్తే శంభవే భో ॥ ౨౪
శ్రీకంఠోమాపతే శూలిన్ భగనేత్రహరాయ। గంగాధర విరూపాక్ష నమస్తే ప్రమథాన్వితే ॥ ౨౫ ॥ అంతకారే కామ
శత్రో దేవదేవ జగత్పతే। స్వామిన్ పశుపతే శర్వ నమస్తే శతధన్వనే ॥ ౨౬ ॥ దక్షయజ్ఞవినాశాయ సాధూనాం పరయే నమః ॥

కార్యంబులు వినుచు వైశ్వదేవాది యజ్ఞంబులం గావింపుచు పితృశ్రాద్ధంబులం బిత్ర దేవతలం తృప్తిగావింపుచు నిట్లు వ
ర్తనంబు జేయుచుండ సహస్ర వర్షంబులయ్యెను. అంత నతండు గ్రీష్మంబున పంచాగ్నిమధ్యంబున నిలిచి యూర్ధ్వబాహుండును నిరా
హారుండును మహానిష్ఠుండును నిశ్చలుండును నై పాదాంగుష్ఠంబున నిలిచి యుగ్రతపంబు గావించె. దయాళుడు మహేశుండు సుప్ర
సన్నహృదయుండగు మహాదేవుండు దశదిగ్విభాసమాన ప్రభాశాలియు పార్వతీసహితుండును వృషభవాహనారూఢుండై
సాక్షాత్కరించిన జూచి యమ్మునీంద్రుండ నేక వందనంబులు గావించి యిట్లని స్తుతించె. ఓ పార్వతీనాథా నీవు నీలకంఠుం
డవు శివుండవు రుద్రుండవు మహాదేవుండవు శ్రీకంఠుండవు ఉమాపతివి శూలివి భగనేత్రహరుండవ్వయుండవు గంగాధరుం
డవు విరూపాక్షుండవు అంతకారివి కామారివి దేవదేవుండవు జగత్పతివి పశుపతివి శర్వుండవు శతధన్వవి దక్షయజ్ఞవి

నాశనకారివి సాధురక్షకుండవు కృపాళుండవు నిన్ను గొనియాడ నాకలవియగునె. నేను నిత్యంబగు సంసారసాగరనిమ

భూయో భూయో నమస్తుభ్యం సహ దేవక్యా పాలయ ॥ ౨౭ ॥ కస్త్వరాక్షసి ధోమార్గం తారయ స్వత్రిలోచన । అగస్త్యస్యో-
దరేస్థైనం స్తుతశ్చం భూరభావన ॥ ౨౮ ॥ శ్రీణాయుషన్వ చ సా ప్పైన మంభజస్యానుజః మునిం ॥ ఈశ్వరః ॥ కుంభజానుజః త్వాయి ము-
క్త్యుపాయం తవ నఘ ॥ ౨౯ ॥ సేతుమధ్యే మహాతీర్థం గంధమాదనపర్వతే । రామనాథస్య లింగస్య నాతిదూరేణ వర్త-
తే ॥ ౩౦ ॥ తత్ర గత్వా కురు స్నానం తతో ముక్తిమవాప్స్యసి । తీర్థం సేవ వావాన్యో మహా పాపాయో ఘుస్త ॥ ౩౧ ॥ న-
హిత తీర్థవైశిష్ట్యం వక్తుం శక్యం మయాపి చ । నందే హో మాత్రైకర్తవ్య స్వయం వాక్యముని సత్తమ ॥ ౩౨ ॥ తస్మాత్తత్రైవ గచ్ఛత్వం
యదీచ్ఛసి ఫలం మహత్ । ఇత్యుక్త్వా భగవానీశ స్తత్రైవాంతరధీయత ॥ ౩౩ ॥ తతో దేవస్య వచనాదగస్త్యస్య పసోదరః
గత్వా సేతుం సముద్రేతు గంధమాదనపర్వతే ॥ ౩౪ ॥ ఈశ్వరేణోపగదితం తీర్థం తచ్ఛీఘ్ర మాసదత్ । తత్ర తీర్థే మహాపుణ్యే
స్నాతానాం ముక్తిదాయిని ॥ ౩౫ ॥ ఏకాంతరామనాథాఖ్యే త్రాలంకరణే శుభే । స స్నానమపూర్వం స త్రీణి వర్షా-
ణి వైశ్వజః ॥ ౩౬ ॥ తతస్త్వతు శైలవ పేతుస మాధిస్థో మహామునిః । బ్రహ్మనాడ్యా ప్రాణవాయుం మూర్ధన్యారోప్య
యోగతః ॥ ౩౭ ॥ ప్రాణానాస్కీ నమాస బ్రహ్మరంధ్రేణ తత్ర సః । తతో గస్త్యానుజస్సోయం పరిత్యజ్య కళేబరం ॥ ౩౮ ॥

గ్నుండవునన్నుద్ధరింపు నని యీవేళ నీ వ బలు ప్రార్థించినయగస్త్యసోదరుం డాంజనేయుండై యుట్లని యె. ఓ
కుంభజానుజా ॥ నీకుముక్త్యుపాయంబు వచించెద వినుము - సేతు మధ్యంబున గంధమాదన పర్వతంబున నుంగల తీర్థ సమీపం
బున నొక మహాతీర్థంబు గలదు చటికిం బోయి నీవు స్నానంబు సేయుము ॥ నాతీర్థ ప్రభావంబు వర్ణింప నాతరంబుగా
దుగాన నీవ చటికిం బోయి ముక్తిం బొందుము సంశయంబు నొందకు మని వచించి ఈశ్వరుండంతర్హితుండయ్యె - నంత వాముని
దు డుగంధమాదనంబునకుం బోయి ఏకాంత రామనాథ క్షేత్రాలంకృతంబును ముక్తి నొసంగు నా తీర్థంబున నీశ్వరోక్త ప్రకారం
బుగ నప్పకవియ మునుకుం డైవర్ష త్రయంబు స్నానంబు గావించి సమాధి సంస్థితుండై బ్రహ్మనాడిని బ్రాణవాయువులం గూ
ర్చి యోగబలంబు చేశిరంబున కారోపించి బ్రహ్మరంధ్రమార్గమున ప్రాణవాయువుల వెడలించి శరీరంబు విసర్జించి తత్తీర్థ

అవాపముక్తింపరమాం తస్యతీర్థస్య వైభవాత్ । అమృతత్వముపాయాస్మాత్ తత్తస్యస్యాజస్యసః ॥ ౩౫ ॥ వినష్టాశేషదుఃఖస్య తత్తీర్థస్నానవైభవాత్ । తతోఽప్యమృతవాపీతి ప్రథాస్యాః సీమ్నీశ్వరాః ॥ ౩౬ ॥ అత్ర తీర్థే నరా యేతు పక్షత్రయమతంద్రితాః । స్నానం కుర్వంతి తేపశ్య అమృతత్వం ప్రయాంతహి ॥ ౩౭ ॥ ఏవంత్వమృతవాపీతి ప్రథాత్రైవభవత్తథా । యస్మాత్కథితం విప్రాః త్వం భూయః శ్రోతుమిచ్ఛథ ॥ ౩౮ ॥ ఋషయః ॥ ఏకాంతరామనాథాఖ్యాస్య క్షేత్రస్య వైమునే । కథం సమాగతా సూత తత్త్వమేతద్వదస్వసి ॥ ౩౯ ॥ అస్మాకం కుతూహలత్వచ్ఛుశ్రూషాతిభూయసీ ॥ శ్రీసూతః ॥ పురాదాశరథీ రామస్ససుగ్రీవవిభీషణః ॥ ౪౦ ॥ లక్ష్మణేనయుతో భ్రాత్రా మంత్రజ్ఞేన హనూమతా । వానరైర్బృశ్యమానేతు సేతావంబుధిమధ్యతః ॥ ౪౧ ॥ చింతయన్మనసా సీతామేకాంతం సముపాశ్రయత్ । తేషు సంత్రాయమానేషు రావణాదివధం ప్రతి ॥ ౪౨ ॥ ఉల్లోలతరకల్లోలమఘోషజలధిగ్వ్రతః । అర్ణవస్య మహాభీమే జృంభమాణేనువార్ధ్వనౌ ॥ ౪౩ ॥ అన్యోన్యకథితాం వాక్యాం నాశృణ్వంస్తేపరస్పరం । తతః కించిదివ క్రుద్ధో భృకుటీకటితేక్షణః ॥ ౪౪ ॥ భ్రూత్రిభంగలీలయా

సేవావైభవాతిశయంబు పరమంబగుముక్తిం బొందెను. తస్యపోదరుండాతీర్థస్నానప్రభావంబున నమృతత్వంబునొందెంగాన నాతీర్థరాజం బమృతవాపియను పేరంబ్రసిద్ధిం బొందె. ఓమునీంద్రులారా । యాతీర్థోత్తమంబున నెవ్వరైన శాంతచిత్తులగుచు పక్షత్రయంబు స్నానంబుగావింపుదురు వారలమృతత్వంబునొందుదురు - అమృతవాపికా వైభవంబెరుంగింతిని నేమిపినంగోరెదరనుటయు ఋషివర్యులు సూతునకిట్లనిరి - ఓ సూత రామనాథాఖ్యక్షేత్రంబున నాయాభిఖ్య యెట్లు సంభవించెనది సవిస్తరంబుగా మాకుం జెప్పుమాయనిన నతండిట్లనియె ॥ ఓ మునీంద్రులారా పూర్వంబున శ్రీరామభద్రుండు లక్ష్మణహనుమత్సుగ్రీవవిభీషణాదులం గూడి సేతునిర్మాణంబు గావించు సమయంబున సీతను హృదయంబునం దలంచుచు నంతఃకోపంబు సేయుచు [illegible] బుగా వింపనారవంబుచే వానరులకు పరస్పరసంభాషణవాక్యంబులు వినమిగా శ్రీరాముండతి క్రుద్ధుండై కన్నులు ఎఱ్ఱచేసి జలధిని గదలించుటయు నా [illegible]

తామోహయామాస జలధింతథా స్వనంతర్యయవిప్రే ప్రాకరాక్షసానాంవధం ప్రతి ॥ ౭౫ ॥ ఏకాంతే మంత్రయిత్వాత్ర తైస్సార్థం రాఘవో యతః । ఏకాంతరామనాథాఖ్యం తదిదం క్షేత్రముత్తమం ॥ ౭౬ ॥ సోఽయం నియమతో విప్ర రామ భూతి ... లయా ॥ ౭౭ ॥ ఆద్యాపి శ్రూయతే జలస్తత్ర దేశే ముగ్ధస్య తే । అగస్త్యామృతవాప్యాం చ స్నాత్వా నియమపూర్వకం । గామాదీనపి సేవంతే తేన సర్వే ముక్తి ... వ్నుయుః ॥ ౭౮ ॥ అద్వైతవిజ్ఞానవివేకశూన్యా విరక్తిహీనాస్స్ససమాధిహీనాః । యోగాద్యనుష్ఠానవివర్జితాశ్చ స్నాత్వాత్ర యాస్యంత్యమృతం ద్విజేంద్రాః ॥ ఇతి శ్రీస్కాందే పురాణే సేతుమాహాత్మ్యే అమృతవాపీప్రశంసాయాం అగస్త్యభ్రాతృవిముక్తిర్నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥ ....

శ్రీసూతః ॥ స్నాత్వా త్వమృతవాప్యాం వై సేతిమధ్యే కాంతరాఘవం । జితేంద్రియో నరః స్నాతుం బ్రహ్మకుండం తతో వ్రజేత్ ॥ ౧ ॥ సేతుమధ్యే మహాతీర్థే గంధమాదనపర్వతే । బ్రహ్మకుండమితి ఖ్యాతం సర్వదారిద్ర్యభేషజం ॥ ౨ ॥ విద్య

రుండు భయంబు నొందితరంగరహితంబగు ఘోరాసుండయ్యె నంత నా రామచంద్రాదులు రాక్షససంహారంబున కై యాలోచనం జేకాంతంబునం జేసిరి గాన నా ప్రదేశ ము చేకాంతరామనాథాఖ్యక్షేత్రం బైయొప్పె నా ప్రదేశంబున సముద్రుండా దినంబు మొదలు తరంగంబులు లేనివాడును నిశ్చలుండు నైయున్నవాడు ఆక్షేత్రంబున నుండు అమృతవాపియను తీర్థంబున స్నానంబు గావించిన మనుజులు ముక్తిం బొందుదురు మరియును అద్వైతవిజ్ఞానవివేకశూన్యులును విరక్తిహీనులును సమాధిరహితులును యోగానుష్ఠానశూన్యులును గు మనుజులాయమృతవాపియందు స్నానంబు గావించిన యమృతత్వంబు నొందుదురిందు సంశయంబు లేదని సూతుండు శౌనకాదులకుం జెప్పెను ఇది స్కాందపురాణంబునందు సేతుమాహాత్మ్యంబున నమృతవాపీప్రశంసయను అగస్త్యభ్రాతృవిముక్తియనునది త్రయోదశాధ్యాయము ॥ ....

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండిట్లనియె- ఓ మునీంద్రులారా మనుజులు పూర్వోక్తంబగు నమృతవాపియందు స్నానంబు గావించి యచ్చట నున్న యేకాంతరామనాథస్వామిని సేవించి జితేంద్రియులగుచు - ౪౦

తే బ్రహ్మహత్యా నామయుక్తా వాంవినాశనం। దర్శనం బ్రహ్మకుండస్య సర్వపాపౌఘనాశనం ॥ ౩ ॥ కిం తస్య బహుభిస్తీర్థైః కిం తపోభిః కిమధ్వరైః। మహాదానైశ్చ కిం తస్య బ్రహ్మకుండవిలోకినః ॥ ౪ ॥ బ్రహ్మకుండే సకృత్స్నానం వైకుంఠప్రాప్తికారణం। బ్రహ్మకుండసముద్భూతభస్మనో ధృతం ద్విజాః ॥ ౫ ॥ తస్యానుగాస్త్రయో దేవాః బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః। బ్రహ్మకుండసముద్భూతభస్మనా యస్త్రిపుండ్రకం ॥ ౬ ॥ కరోతి తస్య కైవల్యం కరస్థం నాత్ర సంశయః। తస్య స్మరమాణా వారయోషాలలాటే ధృతో ద్విజాః ॥ ౭ ॥ తాం దేవాస్య ముక్తిః స్యాత్ త్ర కార్యా విచారణా। తత్కుండభస్మనా మర్త్యః సర్వాంగోద్ధూళనం తు యః ॥ ౮ ॥ బ్రహ్మకుండసముద్భూతం భస్మ యో నైవ ధారయేత్। రౌరవే నరకే సోఽయం పతత్యాచంద్రతారకం ॥ ౯ ॥ తస్య పుణ్యఫలం వక్తుం శక్తో రో వేత్తి నాసవా। బ్రహ్మకుండసముద్భూతభస్మనిందారతాస్తు యే ॥ ౧౦ ॥ ఉద్ధూళనం త్రిపుండ్రం వా బ్రహ్మకుండస్య భస్మనా। న సాధయో న కుర్యాద్యస్సుఖం నాస్య కదాచన ॥ ౧౧ ॥ ఉత్పత్తిస్తస్య సాంకర్యమనుమేయం విపశ్చితా। బ్రహ్మకుండసముద్భూతం తం భస్మ లోకపావనం ॥ ౧౨ ॥ అస్య భస్మనః పత్సుమ్మ్యానం వాపరిమాణవః [illegible]

థమాదనంబున నుండు సర్వదారిద్ర్యనాశనంబగు బ్రహ్మకుండంబునకు-బోవలయును నా తీర్థదర్శనమాత్రంబున-ననేక సహస్రబ్రహ్మహత్యాది సకలపాపంబులు నశించు-మరియును ఎన్ని తీర్థంబుల నవగాహంబు జేసిన నెట్టి తపంబాచరించిన నెన్ని యజ్ఞంబులాచరించిన నేలాటి దానంబులు గావించిన-జనంబులకా తీర్థావలోకనమాత్రఫలంబైన నివ్వనోపవు-మరియు నా తీర్థంబునకు సకృత్స్నానంబు గావించిన వారలు వైకుంఠంబు నొందుదురట్టి మహామాహాత్మ్యంబగు బ్రహ్మకుండంబున గల భస్మమును ధరించువారిని బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులనుసరించియుందురు యెవ్వరైన నా భస్మమును త్రిపుండ్రధారణ జేయుదురు వారలకు కైవల్యంబు కరస్థంబై యుండు మరియు నా భస్మంబు లోకించు స్త్రీలు నలలాటంబున ధరించు వారలకు ముక్తిగలుగుటయందు సంశయంబు లేదు మరియు నా భస్మంబు మేనెల్ల బూసుకొను వారలీలాటి పుణ్యంబులం బొందుదురని వచింప శక్యంబుగాదైన నా కుండ భావమెవ్వరైన బ్రహ్మకుండభస్మమును దానొక్క భక్తి ధరింపకపోదురు వారలాచంద్రతారకంబు రౌరవాది నరకంబు

త్రైతస్య సాంకర్యమనుమేయం విపశ్చితా ॥౧౩॥ బ్రహ్మకుండసముద్భూతే భస్మన్యస్మిన్నిజాగ్రతః । భస్మాంతరేణ సంయోజ్య ధారయేద్యస్త్రిపుండ్రకం ॥౧౪॥ ఉత్పత్త్రైతస్య సాంకర్యమనుమేయం విపశ్చితా । బ్రహ్మకుండసముద్భూతభస్మ తత్తున ధారయేత్ ॥౧౫॥ ఉత్పత్త్రైతస్య సాంకర్యమనుమేయం విపశ్చితా । బ్రహ్మకుండసముద్భూత భస్మ దద్యాద్ద్విజాతయే ॥౧౬॥ చతురర్ణవపర్యంతా తేన దత్తా వసుంధరా । సందేహో నాత్ర కర్తవ్యస్త్రిర్వ్యస్తం శపథయామ్యహం ॥౧౭॥ సత్యం సత్యం పునస్సత్యముద్ధృత్య భుజముచ్యతే । బ్రహ్మకుండోద్భవం భస్మ ధారయధ్వం ద్విజోత్తమాః ॥౧౮॥ ఏతద్ధి పావనం భస్మ బ్రహ్మయజ్ఞసముద్భవం । పురా హి భగవాన్ బ్రహ్మా సర్వలోకపితామహః ॥౧౯॥ సన్నిధౌ సర్వదేవానాం పర్వతే గంధమాదనే । ఈజే శివప్రీత్యర్థం క్రతూన్సర్వాన్ సమాహితనోత్ ॥౨౦॥ విధాయ విధివత్సర్వాన్ యజ్ఞాంశ్చ బహుదక్షిణాన్ । ముముచే సహసా బ్రహ్మా తం భస్మ శాపాద్ద్విజోత్తమాః ॥౨౧॥ తదేతత్ త్రీక్షణమాసాద్య స్నానం కుర్వంతి యే నరాః । తే మహాదేవసాయుజ్యం ప్రాప్నువంతి న సంశయః ॥౨౨॥ ఋషయః ॥ వ్యాసశిష్య మహాప్రాజ్ఞ పురాణార్థవిశారద । చతుర్దశానాం లోకానాం ప్రస్తారంచ

లంబడుమరు. మరియు బ్రహ్మకుండభస్మము నిందించు వారును లోకపావనంబగు నాభస్మంబునకు సమానంబు గలదను వారును నాభస్మంబు ధరించక నితరభస్మంబుల త్రిపుండ్రంబుగా ధరించు వారును వీరలు సంకరులని పండితులు చెప్పుదురు వీరికో శా వొకప్పుడైన సుఖంబు గలుగ నేరదు. యెవ్వరైన నాభస్మంబు బ్రాహ్మణులకొసంగుదురా మనుజులు చతుస్సముద్రమధ్యస్థిత భూమండలదానఫలంబు నొందుదురు. ఇందుకు సందియంబు లేదు యూర్ధ్వంబుగ నిశ్చయంబున భుజంబు ఎప్పలించి చెప్పంజాలుదు. ఓ మునీంద్రులారా మీరు నాభస్మంబు ధరింపుండు పూర్వంబున చతురాననుండీశ్వరుని శాపనివారణంబునకై యిచ్చట ననేక యజ్ఞంబులు సదక్షిణంబులుగా జేసినచ్చోఁ బాపమోక్షణంబొందె నాయజ్ఞసంభవంబె బ్రహ్మకుండతీర్థంబు ప్రసిద్ధినొందెనందే నరులైన స్నానంబు గావింపుదురా నరులు మహాదేవసాయుజ్యంబు నొందుదురని ఋషులిట్లనిరి ఓ పౌరాణికోత్తమా పదునాలుగు లోకంబుల నిర్మాణవిన చతుర్ముఖుండేమి యపరాధంబు గావించె నీశ్వరుడెట్లు శపించెను చదర

తురాననం ॥ ౨౧ ॥ శంభునా కేన హేతునా శప్తో వా భారతీపతిః। శాపశ్చ కేన శస్తస్య పురా దత్తో హరేణ వై ॥ ౨౨ ॥ ఏత త్సర్వం మునే బ్రూహి హితత్వతోఽస్మాకమాదరాత్ ।సూతః । పురా బభూవ కలహో బ్రహ్మవిష్ణ్వోః పరస్పరం॥ ౨౩ ॥ కించి ద్ధేతుం సముద్దిశ్య స్పర్ధయా శ్లాఘ్యమానయోః।అహం కర్తా న మత్తోఽన్యః కర్తా త్రిజగతీగతే ॥ ౨౪ ॥ఏవమహమహమికాం బ్రహ్మా బ్రహ్మాణం చ హరిస్తథా।ఏవం వివాదస్సుమహాన్ ప్రావర్తత పురా తయోః ॥ ౨౫ ॥ ఏతస్మిన్నంతరే విప్రాః కుర్వతోః కల హం మిథః।తయోర్గర్వవినాశాయ ప్రబోధార్థం చ దేవయోః ॥ ౨౬ ॥ మధ్యే ప్రాదురభూల్లింగం దివ్యం జ్యోతి స్సనాత నం।తౌ దృష్ట్వా విస్మితౌ లింగం బ్రహ్మవిష్ణూ పరస్పరం ॥ ౨౭ ॥ సమయం చక్రతుర్విప్రాః దేవానాం సన్నిధౌ పురా । అ సాధ్యం సన్మహాలింగం యదేతద్దృశ్యతే పురః ॥ ౨౮ ॥ అనంతాదిత్యసంకాశమనంతాగ్నిసమ ప్రభం। అనయోరస్య లింగస్య యోఽంతమాదిం చ పశ్యతి ॥ ౨౯ ॥ స చ వేదనిధిర్లోకే లోకకర్తా చ స ప్రభుః । అహమూర్ధ్వం గమిష్యామి లింగ స్యాంతం గవేషయన్ ॥ ౩౦ ॥ గవేషణాయ మూలస్య త్వమధస్తాద్గురేవ హి। ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా తథేత్యాహ రమాపతిః ॥ ౩౧ ॥ ఏవం తౌ సమయం కృత్వా మార్గణాయ వినిర్గతౌ । విష్ణుర్వరాహరూపేణ గతోఽథస్తాద్గవేషితుం ॥ ౩౨ ॥ హంస

శాపవిమోచనం బెట్లయ్యెనో దియంతయు సవిస్తరంబుగా కృపం జెప్పుమాయని వేడిన సూతుం డిట్లనియె।ఓమునీంద్రులారా పూ ర్వకాలంబున । బ్రహ్మవిష్ణులకిరువురకును నేనే సమస్తలోకంబులకుం గర్తనని యెడు వాదంబు మహత్తరంబై ప్రవర్తించె నట్టి సమయంబున వారల గర్వంబు నివారించి ప్రబోధంబు గలుగం జేయుటకై యనంతాగ్నిసమప్రభంబును సాధ్యంబును నగు నొకలింగంబుద్భవింపగాంచి వారలా లింగాద్యంతంబు లెవ్వరు దెలియుదురో వారే లోకకర్తలని సకలదేవతాసాన్నిధ్యంబు న సమయంబుగాఁ బంచిరంత బ్రహ్మదేవుండు హరింగాంచి యిట్లనియె । ఓ హరీ నాయకా నీవీ లింగాదింగాంచి రమ్మే నూ ర్ధ్వంబునకుం బోయి యంతంబు గాంచి వచ్చెదనని చెప్పిన విరించివాక్యంబుల నంగీకరించి చిరపూనాయకుండు వరాహరూపంబు నొందియధోలోకంబునకుం జనియె బ్రహ్మయును హంసరూపధరుండై యూర్ధ్వ లోకంబునకుం బోయె నట్లు పోయియు యిరువు

తాంభ్రాంతీం జానుస్పృశ్యకృత్వోపరి నిర్యయౌ। అధోలోకాన్విచిత్యాథో విష్ణుర్వర్గగణాన్స్వహార్ణ ॥ ౩౩ ॥ యథాస్థానం సమాగత్య బభాషే దేవసన్నిధౌ ॥ శ్రీవిష్ణుః ॥ అహం లింగస్య నాద్యాంతమాపమస్యేతి సత్యవాక్ ॥ ౩౪ ॥ ఊర్ధ్వంగవేషయిత్వాథ బ్రహ్మాప్యాగచ్ఛదత్రసః। ఆగత్య చ వచః ప్రాహ ధర్మవాంశ్చతురాననః ॥ బ్రహ్మా ॥ అహమద్రాక్షమస్యాంతం లింగస్యేతి మృషా పునః। తదా తద్వచనం శ్రుత్వా బ్రహ్మణః ప్రోక్తం మహేశ్వరః ॥ ౩౫ ॥ మిథ్యావాదినమాహేమం ప్రహస్య చతురాననం ॥ ఈశ్వరః ॥ అసత్యం యదవోచత్త్వం చతురానన మత్పురః ॥ ౩౬ ॥ తస్మాత్పూజా న తే భూయో లోకే నక్వత్రసర్వదా। అస్మాత్పూజాం నహారసీత్త్వమితి శప్తం భువ్యశోకతం ॥ ౩౭ ॥ అథో వ్యగ్నమనా బ్రహ్మా ప్రార్థయామాస శంకరం। ఏకోపరాధః క్షంతవ్యస్స్వామిభిర్జగదీశ్వరైః ॥ ౩౮ ॥ స్వామిన్క్షమదపరాధం త్వం యతస్త్వం కరుణాలయః। తతో మహేశ్వరో వాదీత్ బ్రహ్మాణం పరిసాంత్వయన్ ॥ ఈశ్వరః ॥ నమిథ్యావచనం మే స్యాత్ బ్రహ్మన్వక్ష్యామి తే శృణు గచ్ఛ త్వం సహసా వత్స గంధమాదనపర్వతం ॥ ౪౦ ॥ తత్ర కర్తుం తపస్త్వం మిథ్యాదోషప్రశాంతయే। తతో విధూతపాపస్త్వం। భవిష్యసి న సంశయః ॥ ౪౧ ॥ తేన శ్రౌతేషు తే బ్రహ్మన్ స్మార్తేష్వపి చ కర్మసు। పూజా భవిష్యతి సదా న పూజా ప్రతిమా

ర నేకవర్షంబులు సంచరించి వచ్చి దేవసాన్నిధ్యంబునకేతెంచి రంగవిష్ణుండు లింగాదింగానలేదని సత్యంబు వచించె। అంత బ్రహ్మ తానంతంబు జూచివచ్చితినని యసత్యంబు వలికె నంత మహాదేవుండు మృషావాదియగు బ్రహ్మం గాంచి ఓయీ నాసన్నిధ్యంబు నయ్యనృతవాదివైతివిగాన లోకంబులయందుబూజావంతుఁడవు లేకుండువు గాక యని శపించె నంత చతురాననుండు విషణ్ణచిత్తుండై ఓయీ శౌర్యఖండనా గురు కారలోక యపరాధంబు క్షమింపనర్హంబుగాన నా యపరాధంబు క్షమించి రక్షింపుమని యనేకవిధంబుల వేడిన నీశ్వరుండు ప్రసన్నుండై పరితాపతప్తుండగు పద్మాసనుం గాంచి యిట్లనియె ఓ వత్స నా వాక్యంబనృతంబు గాదు నీవొక యుపాయంబు వచించెద వినుము నీవు గంధమాదనపర్వతంబునకుం జని యందు యజ్ఞంబులాచరించితివేని యా మిథ్యావాదదోషశాంతియగు నంత బవిత్రుండవై శ్రౌత స్మార్తాది కర్మలయందు పూజింపబడ

మతే ॥ ౪౩ ॥ అథ విష్ణుః పునః ప్రాహ భగవాన్ శంకర మీశ్వరః । ముపాస్మాత్సత్యమవోచత్త్వం కమలాయాః పతే హరే ॥ ౪౪ ॥ త
స్మాత్తే మత్సమా పూజా విద్యతే న సంశయః । ఇత్యుక్త్వా భగవానీశస్తత్రైవాంతరధీయత ॥ ౪౫ ॥ తతో బ్రహ్మా యయా
విపాప్మా గంధమాదనపర్వతం । దిదీక్షే క్రతుకర్తారం క్రతుభిః పార్వతీపతిం ॥ ౪౬ ॥ అష్టాశీతిసహస్రాణి వర్షాణి మునిపుంగ
వాః । పౌండరీకాదిభిర్యజ్ఞైరధ్వరైర్బహుదక్షిణైః ॥ ౪౭ ॥ ఇంద్రాదిసర్వదేవానాం సన్నిధావయజచ్ఛివం । తేన తుష్టో భగ
చ్ఛంభుర్వరమస్మై ప్రదదౌ తదా ॥ ౪౮ ॥ ఈశ్వరః ॥ మిథ్యోక్తిదోషస్సైనః కృతైరేతైర్మఖైర్మహాః । చతురానన తే పూజా
శ్రౌతస్మార్తేషు కర్మసు ॥ ౪౯ ॥ భవిష్యత్యనలా బ్రహ్మన్నపూజా ప్రతిమాసు తే । యాగసద్మమిదం తేద్య బ్రహ్మకుండ
మితి ప్రథా ॥ ౫౦ ॥ గమిష్యతి త్రిలోకేస్మిన్ పుణ్యం పాపవినాశనం । బ్రహ్మకుండాభిధే తీర్థే సకృద్యస్స్నానమాచరేత్ ॥ ౫౧
ముక్తిద్వారార్గళం తస్య భిద్యతే తత్క్షణాద్ధ్రువం - బ్రహ్మకుండసముద్భూతం లలాటే భస్మ ధారయేత్ ॥ ౫౨ ॥ మాయాక
వాటం నిర్భిద్య ముక్తిస్వర్గం గమిష్యతి । బ్రహ్మకుండోద్ధృతం భస్మ లలాటే యో న ధారయేత్ ॥ ౫౩ ॥ స్వపితుర్బీజసంభూతో

వగుదువు ప్రతిమార్చనంబు నీకుం గలుగ నేరదని యనుగ్రహించి విష్ణుదేవుం గాంచి ఓయి నీవు సత్యవాదివిగాన లోకంబులనం
దటవానలె పూజలం బొందుచుండుమని యనుగ్రహించి మహాదేవుండు తిరోహితుండయ్యె నంత చతుర్ముఖుండు గంధమాద
నంబునకుం బోయి దేవేంద్రాది దేవసమూహంబులం గూడి యెనుబదెనిమిది వేల సంవత్సరంబులు పౌండరీకాదియజ్ఞంబుల నీశ్వ
రప్రీతిగా నొనర్చెం నంత శంభుండు ప్రసన్నుండై యిట్లనియె. ఓ చతురాననా నీ యనృతవాదదోషంబు నీచే జేయంబడిన యజ్ఞంబుల
నాశనంబు నొందెనింక శ్రౌతస్మార్తాదులయందు పూజ్యుండవు గమ్ము. యాగస్థలంబు భవత్కృతంబగుటం జేసి సకలపాప
నాశకరంబై పుణ్యప్రదంబై బ్రహ్మకుండతీర్థంబని ప్రఖ్యాతిం గాంచు. ఈ తీర్థంబున నెవ్వరైన స్నానంబు గావిం
పుదురా నరులు ముక్తిద్వారకవాటంబుల భేదింతురు. ఈ బ్రహ్మకుండజన్యంబగు భస్మము నుదుట ధరింపువా
రలు మాయాకవాట పిష్టంబొనరించి ముక్తిం బొందుదురు. ఈ భస్మమును లలాటంబున ధరింపనివా

నమాతరి సరత్సుసః ॥ బ్రహ్మకుండసముద్భూతభస్మధారణతోపి థ ॥ ౨౪ ॥ బ్రహ్మహత్యాయుతం నశ్యేత్సురాపానా
యుతం తథా । గురుతల్పాయుతం నశ్యేత్స్వర్ణస్తేయాయుతం తథా ॥ ౨౫ ॥ తత్సంసర్గాయుతం నశ్యేత్సత్యముక్తం మయాపి థ
బ్రహ్మకుండసముద్భూతభస్మధారణవైభవాత్ ౨౫ ॥ భూతప్రేతపిశాచాద్యా నశ్యంతి క్షణమాత్రతః ఇత్యుక్త్వా భగవా
నీశస్తత్రైవాంతరధీయత ॥ ౨౬ ॥ యజ్ఞైర్వ్యధసమాపేషు మునయశ్చ జితేంద్రియాః । ఇంద్రాది దేవతాశ్చైవ సిద్ధచార
ణకిన్నరాః ॥ ౨౭ ॥ అన్యేచ దేవసంఘాశ్చ గంధమాదనపర్వతే । తాం యజ్ఞభూమిమాశ్రిత్య వ్యయం రుద్రేణ సేవితాం ॥ ౨౮ ॥
నిరంతరమువర్తంతే విదిత్వాస్య వైభవం । యథావిధితతో యజ్ఞాన్ సమాప్య బహుదక్షిణాన్ ॥ ౨౯ ॥ సత్యలోకమగాద్బ్ర
హ్మా శివాల్లబ్ధమనోరథః । తదాప్రభృతి దేవాశ్చ మునయశ్చ ద్విజోత్తమాః । బ్రహ్మకుండం సమాసాద్య చక్రుర్యాగాన్యథా
సుతకః ॥ ౩౦ ॥ తస్మాత్తత్ర [illegible] కుర్యుర్యజ్ఞాని హైమవహిమనుజదేవమునీశ్వరవందితం సకలసంసృతినాశకరం ద్విజాః ।
జలజసంభవకుండమిదం శుభం సకలపాపహరం సకలార్థదం ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణె సేతుమాహాత్మ్యే బ్రహ్మకుండప్ర

సవుండు మాస్పృగస్యం బునపితృజీజ సముద్భవుండు గాడు - యీభస్మధారణంబు చే బ్రహ్మహత్యాసురాపానగురు
తల్పగస్వర్ణస్తేయ సహస్రంబులు నశించు- యీభస్మంబున భూతప్రేతపిశాచాదులు క్షణమాత్రంబున నాశనంబు నొం
దునని యివ్విధంబున జెప్పి యీశ్వరుండు అంతర్ధానంబు నొందిన చతుర్ముఖుం డా యజ్ఞంబుల సమాప్తిగావించి శివప్రసాదంబు
వలబ్ధమనోరథుండై సత్యలోకంబునకుం బోయె నంతనింద్రాది దేవతలు నజితేంద్రియులగు మునీంద్రులు నా యజ్ఞభూమి
నాశ్రయించి సర్వవైభవంబులం బొందుచు- సదక్షిణాకంబులగు యజ్ఞంబులం గావింపుచుండుదు గాన మనుజులచ్చట నిరంతరం
బు యజ్ఞంబులం గావింపవలయు ఓ మునులారా మనుజ దేవమునీశ్వర సేవితంబును సకలపాపవినాశన కారణంబును- సకలసం
సారబంధహరణంబును సకలార్థదంబును గు బ్రహ్మకుండతీర్థమాహాత్మ్యంబు వచించితినని శౌనకాదులకు సూతుండు చె
ప్పెను- ఇది స్కాందపురాణంబునం గల సేతుమాహాత్మ్యంబున బ్రహ్మకుండప్రశంసయను కపులానసశాప మోచనంబు నను

హాయాం బ్రహ్మశాపవిమోక్షణం నామ చతుర్దశోధ్యాయః॥..*

శ్రీసూతః॥ బ్రహ్మకుండె మహాపుణ్యే స్నానం కృత్వా సమాహితః। నరో హనుమతః కుండమధిగచ్ఛేద్ద్విజోత్తమాః॥ ౧॥ పురా హి తేషు రక్షస్సు సమాప్తే రణకర్మణి। రామాదిషు నివృత్తేషు గంధమాదనపర్వతె॥ ౨॥ సర్వలోకోపకారాయ హనూమాన్ వానరాగ్రణీః॥ సర్వతీర్థోత్తమం చక్రే స్వనామ్నా తీర్థముత్తమం॥ ౩॥ విదిత్వా వైభవం యస్య సర్వదా యం ద్రుహిణ సేవ్యతె। తస్య తీర్థస్య సదృశం న భూతం న భవిష్యతి॥ ౪॥ యత్ర స్నానాన్నరా యాంతి శివలోకం సనాతనం। యస్మిం తీర్థే మహాపుణ్యే మహాపాతకనాశనె॥ ౫॥ సర్వలోకోపకారాయ నిర్మితే వాయుసూనునా। సర్వాణి నరకాణ్యాశు శూన్యాని చ చిరాయ వై॥ ౬॥ వైభవం యస్య తీర్థస్య శంకరో వేత్తి నాపరః। యత్ర ధర్మసఖో నామ రాజా కేకయవంశజః॥ ౭॥ భక్త్యా స సమాపురా స్నాత్వా శతం పుత్రాన్ సమాప్తవాన్। ఋషయః॥ సూత ధర్మసఖస్యాద్య చరితం వక్తుమర్హసి॥ హనుమత్కుండతీర్థే యో స్నాత్వా భేజే శతం సుతాన్॥ శ్రీసూతః॥ శృణుధ్వం మునయో యూయం చరితం

లంగల చతుర్దశాధ్యాయము॥..*

ఓ మహాశయులగు శౌనకాదిఋషులగు నమ్మునిశ్రేష్ఠులకు సూతుం డిట్లనియె - ఓ మునీంద్రులారా పూర్వోక్తంబగు బ్రహ్మకుండంబునందు౦ దీర్థంబాడి హనుమత్కుండంబునకుం బోవలయును హనుమత్కుండంబెట్టిదనిన పూర్వకాలమునందు రాక్షససంహారానంతరంబున శ్రీరామచంద్రుడును సమస్తవానరసేనాధిపతులును నైన్యసహితులై గంధమాదనపర్వతమున కరుగుదెంచిన సమయంబున వాయుసుతుండగు హనుమంతుండు లోకోపకారముగా నిజనామాంకితంబై సర్వతీర్థంబులలోను శ్రేష్ఠంబగు నొకతీర్థంబును నిర్మాణము చేసెను - దీని వైభవంబెట్టిదనిన ఇట్టి తీర్థము నభూతో నభవిష్యతి. యీ తీర్థంబునందు స్నానముచేసినవారలు సనాతనంబగు శివలోకము ప్రాపించుపుణ్యదంబగునా తీర్థంబునకు సమానమైన తీర్థము లేదు. ఈ తీర్థము సర్వలోకోపకారార్థముగా వాయుపుత్రుండు నిర్మించెను. తీర్థస్నానప్రభావమువలన సకలనరకస్థలము శూన్య

తస్య భూపతేః ॥౯॥ అస్య ధర్మసఖస్యాహం ప్రవక్ష్యామి సమాహితః। రాజా ధర్మసఖో నామ జితారిస్సుధార్మికః ॥౧౦॥ బభూవ మతిమాన్ పూర్వం ప్రజాపాలనతత్పరః। తస్య భార్యాశతం విప్రాః బభూవ పతిదైవతం ॥౧౧॥ స పాలయన్ మహీం రాజా సశైలవనకాననాం। తాసు భార్యాసు తనయం నావిందద్వంశవర్ధనం ॥౧౨॥ పుత్రార్థం స మహీపాలో బహూన్యజ్ఞానథాకరోత్। అకరోచ్చ మహాదానం పుత్రార్థం స మహీపతిః ॥౧౩॥ అశ్వమేధాదిభిర్యజ్ఞైరయజచ్చ సురాన్ప్రతి తులాపురుషముఖ్యాని దదౌ దానాని భూరిశః ॥౧౪॥ అనుద్య రాత్రపాన్నాని సర్వేభ్యోఽప్యనివారితం। పాత్రేభ్యశ్చ ప్రహు సూవాదిభక్త్యా పైతృకాన్ భూమిశేషిపితౄనుద్దిశ్య చ శ్రాద్ధకరోద్ద్విజపూర్వకః ॥౧౫॥ సంతానజాయినో మంత్రాన్ జపనిత్యం ప్రియః। ఏవమాదీన్ బహూన్ ధర్మాన్ పుత్రార్థం కృతవాన్నృపః ॥౧౬॥ పుత్రముద్దిశ్య సతతం కుర్వతో ధర్మానన్ తమాన్ రాజాదీర్ఘేణ కాలేన వృద్ధతాం ప్రత్యపద్యత। కదాచిత్తస్య వృద్ధస్య యతమానస్య భూపతేః ॥౧౭॥ పుత్రస్సవం

ము లై పోవగలవు నాతీర్థస్నానంబుచే కేకయవంశజాతుం డగు ధర్మసఖుండను మహారాజు నూర్వుర పుత్రులంగాంచె నని సూతుండు చెప్పగా ఋషులిట్లనిరి ఓ పౌరాణికోత్తమా మహామతీ యీ స్నానమాహాత్మ్యంబున ధర్మసఖుడెట్లు నూర్వురు కుమారులం గనియె నాధర్మసఖుని చరిత్రము చెప్పవలయునని యడిగిన ఋషుల జూచి సూతుం డిట్లనియె పూర్వకాలంబున ధర్మసఖుండను రాజు శత్రువులంజయించి ధార్మికుండును మతిమంతుడును ప్రజాపాలనతత్పరుండును నై వెలుంగుచుండెను తనకు నూరుగురు భార్యలు గలరా సతీమణులు భర్తయే దైవంబుగా దలంచుచుండిరతండు సశైలవనకాననమహీరాజ్యంబు నేలుచుండియు నానూర్వురు భార్యలవలనను పుత్రులంబడయ నోపక పుత్రార్థియై యనేక యాగంబులం జేసియు మహాదానంబులను దేవతాతుష్టికరంబులగు నశ్వమేధాది యజ్ఞంబులను తులాపురుషాది దానంబులును దయచే యర్థులకు రాత్రింబవళ్లు నన్నపానాదినముల్ స్వర్గంబగు నన్నదానము జేయుచు పితృదేవతాప్రీతికరంబులుగా బ్రాహ్మణసత్తములకు శ్రాద్ధంబులు జేయుచు సంతానానుగుణ్యంబులగు మంత్రంబులు జపించుచు నిట్లు నేకధర్మంబులు చేయుచు నుండియు నా వృద్ధుని కపుత్రుండు గలుగక పోయె నిట్లు

స్త్రసం జజ్ఞే జ్యేష్ఠపత్న్యాం మనోరమః । జాతం పుత్రం జనన్యస్తాః సర్వా వై మన్యవర్జితాః ॥ ౧౮ ॥ పోషం సంవర్ధయామాసుః క్షీరాదిభిరనుత్తమైః । రాజ్ఞశ్చ సర్వమత్యానాం పౌరాణాం మంత్రిణాం తథా ॥ ౧౯ ॥ మనోనయనసంతోషజనకోఽయం సుతోఽభవత్ । లాలయానస్సుతం రాజా ముదం లేభే పరాత్పరం ॥ ౨౦ ॥ ఆందోళికాశయానస్య సూనోస్తస్య కదాచన । వృశ్చికః పట్టదష్ట్వా దేవచ్ఛన్నో వ్యధిషాగ్నినా ॥ ౨౧ ॥ పట్టనాద్వృశ్చికస్యాసౌ తరుణదత్తరయో భృశం । తతస్తన్మాతరస్సర్వాః ప్రారుదన్ శోకకాతరాః ॥ ౨౨ ॥ పరివార్యాత్మజం విప్రా స్తధ్వనిస్సంకులోఽభవత్ । తద్ధ్వనిం సహశ్రావ రాజా తన్మంత్రుఖస్తథా ॥ ౨౩ ॥ ఉపతిష్ఠన్ సభామధ్యే సహామాత్యపురోహితైః । అథ ప్రాదిష్టిప ప్రాజ్ఞః సౌవిదల్లాని వేదితుః ॥ ౨౪ ॥ అంతఃపురబహిర్ద్వారం సౌవిదల్లస్సమేత్య సః । షండవృద్ధాన్ సమాహూయ వాక్యమేతదభాషత ॥ ౨౫ ॥ షండాః కిమర్థమధునా రుదంత్యంతఃపురస్త్రియః । తద్విజ్ఞాయ తాంత్ర ప్రగత్వా రోదనకారణం ॥ ౨౬ ॥ ఏతదర్థం హి మాం రాజా ప్రేషయామాస సంసది । ఇత్యు క్తాః స్తైపః జ్ఞాయ నిదానం రోదనే కృతే ॥ ౨౬ ॥ స

థంబునం గొంతకాలంబు గడచిన నా రాజేంద్రుండు వృద్ధుండయ్యెనప్పుడాతండు జ్యేష్ఠభార్యయందు సుతంబుండు నా సమయంబున కొంత కాలంబు గడచిన నా శుభాంగ దినంబు గడచు తఖ్వొతంబున నరుదుగా బుట్టిన పుత్రుండద్భుతంబుగ జా లకాశతంబులుంబరస్పరంబున పై వారకుమారుని బడసెను ఆప్పుడు తంబున నరుదుగా బుట్టిన పుత్రుండు భుజంగ జాలకాశతంబులుం బరస్పరంబునపై ష్యంబులేక క్షీరంబు మొదలైన వానిచేత వాత్సల్యమునం బెంచుచుండిరా కుమారుండును రాజునకును పురియునుం బౌరాద్యఖిలజనంబులకును మంత్రధానులకును నేనయాన సంతోషంబుల జనింపం జేయుచుండగా నా రాజన్యుం డతనుం గుమారుని యం దత్యంతవిశ్వాసంబున సంతోషయుక్తుండై పెంచుచుండె నట్లుండ నొకనాడాందోళికాశయానుండగు బాలకుని దేలుగు టుటయు వాడు విషాగ్నిపీడచే నా బాలుండేడ్వసాగెనంతం దదీయమాతృసముదయంబును శోకాతురులై కుమారునింజుట్టుకొని యేడ్చుచుండ నా ధ్వనిని రాజు సభామధ్యంబున నుండి మంత్రిపురోహితులం జూచి యొకభటుని బిలుచుండి రప్పుడా సంకులధ్వనిని విని యచ్చటనుండి వృద్ధపం డ ఖిలయుయ్యాగ్ర కారణంబు విచారించిరమ్మని పంపెను

ర్గమ్యాంతఃపురాత్తస్మై యథావృత్తం న్యవేదయత్ । స దండకవచస్త్రత్వా సావిదల్లస్య ఖాంగతః ॥ ౨౮ ॥ రాజ్ఞే నివే
దయామాస పుత్రం వృశ్చికపీడితం । తతో ధర్మసఖో రాజా శ్రుత్వా వృత్తాంతమీదృశం ॥ ౨౯ ॥ త్వరమాణస్సముత్థా
య సామాత్యస్సపురోహితః । ప్రవిశ్యాంతఃపురం సార్ధం మాంత్రికైర్విషహారిభిః ॥ ౩౦ ॥ చికిత్సయామాస సుతం నానౌ
ధాద్యైరనేకశః । జాతస్వాస్థ్యం తతః పుత్రం లాలయిత్వా స భూపతిః ॥ ౩౧ ॥ మానయిత్వా చ తం ప్రాజ్ఞాన్ రత్నకాం
చనవస్త్రకైః । నిర్గమ్యాంతఃపురాద్రాజా భృశం చింతాసమాకులః ॥ ౩౨ ॥ ఋత్విక్పురోహితామాత్యైస్సార్ధం స
భాం సముపావిశత్ । తత్ర ధర్మసఖో రాజా సమాసీనో వరాసనే ॥ ౩౩ ॥ ఉవాచేదం వచో యుక్తం ఋత్విజస్సపురో
హితాన్ । ధర్మసఖః ॥ దుఃఖాయైవైకపుత్రత్వం భవతి బ్రాహ్మణోత్తమాః ॥ ౩౪ ॥ ఏకపుత్రత్వతో న్యూనాం వర నో
హ్యపుత్రతా । అహం భార్యాశతం విప్రాః ఉదవహం పృథక్ విచింత్య తు ॥ ౩౫ ॥ వయస్సమతిక్రాంతం సపత్నీకస్య మే
ద్విజాః । ప్రాణాస్సమస్తభార్యాణామస్మిన్ పుత్రే వ్యవస్థితాః ॥ ౩౬ ॥ తస్మాచ్ఛేమమభార్యాణాం సర్వాసాం చ స్మృతి

చివోరీయుయంతఃపురస్త్రీలెల్ల విలపించుచుండగుటయు వారిందును తద్వృత్తాంతంబంతయు నెరింగివచ్చి భటులొకరుం జెప్ప
నతండా వృత్తాంతంబు రాజునకు నెరింగించెనంగా నాజ్ఞే మంత్రపురోహితామాత్యజనంబులం గూడి వివవైద్యులంబిలుచు
కొని యంతఃపురంబునకుం బోయి తన సుతునకు నేకవిధంబులగు చికిత్సల జేయించెనంత స్వస్థుండగు పుత్రుంగాంచి లాలనంబుజే
యుచు వివచికిత్సకులకు రత్నకాంచనవస్త్రాది బహుమానంబులు గావించి యంతఃపురంబు వెడలి ఋత్విక్పురోహితామా
త్యసహితుండై సభాసదనంబు జేరి యచ్చట సింహాసనాసీనుండై పురోహితులం గాంచి యిట్లనియె ॥ ఓ బ్రాహ్మణోత్తము
లారా లోకంబున నొక పుత్రుండు కలుగుటకంటెను సుతులు లేకయుండుట మేలు ఏకపుత్రత్వంబు దుఃఖంబులనొసంగు
చున్నది నేనం తానాశ్రయించియు భార్యాశతంబుల పాణిగ్రహణంబొనర్చి వృద్ధుండనయితి యిప్పుడు మదీయ ప్రాణంబు
లు మద్భార్యాశతప్రాణంబు లీపుత్రకునందె యున్నవితండు పంచత్వంబునొందిన సౌభాగ్యలంగూడి క్షణకాలంబై నజీవింప

ర్థినా । మమాపి ప్రాణనాశః స్యాదేకపుత్రస్య మారణే ॥ ౩౬ ॥ అతో మే బహుపుత్రత్వం కేనోపాయేన వై భవేత్ తముపాయం సముద్బ్రూత బ్రాహ్మణా వేదవిత్తమాః ॥ ౩౭ ॥ పత్నీ శృంగభార్యాసు పుత్రో మే స్యాత్కథం గుణీ । తత్కథం బ్రూత యూయం చ సైత్రీమాం లోకస్య ధర్మతః ॥ ౩౯ ॥ సుమహ త్స్వల్ఘు నా వాపి కర్మణా సుమహత్తరేణ వా । ఫలం యాస్యతి తత్సాధ్యం కరిష్యేహం న సంశయః ॥ ౪౦ ॥ యుష్మాభిరుదితం కర్మ కరిష్యామి న సంశయః । ఇత్యుక్తాస్తేన తే విప్రా మునయః కృతనిశ్చయాః ॥ ౪౧ ॥ అస్తి చేదీదృశం కర్మ యేన పుత్రశతం భవేత్ । తత్కథం యూయం మత్కర్తవ్యం సమ్మత్యవదతాధునా ॥ ౪౨ ॥ ధర్మకీర్తిం మహాత్మానం తద్భార్యాసు కేకయః । అస్తి శ్రీమన్మహా పుణ్యో గంధమాదన పర్వతః ॥ ౪౩ ॥ దక్షిణాంబుధి మధ్యే యః సేతురూపేణ వర్తతే । సిద్ధచారణగంధర్వదేవర్షిగణసంకులః । దర్శనాత్స్మరణాన్నౄణాం మహాపాతకనాశనః ॥ ౪౪ ॥ తత్రాస్తి సుమహత్పుణ్యం విమలం లోకేషు విశ్రుతం । మహాదుఃఖప్రశమనం స్వర్గమోక్షఫలప్రదం ॥ ౪౫ ॥ నారకక్లేశశమనం తథా దారిద్ర్యమోచనం । పుత్రప్రదమపుత్రాణాం స్త్రీణాం స్త్రీప్రదం నృణాం ॥ ౪౬ ॥ తత్ర త్వం ప్రయతః స్నాత్వా సర్వాభీష్టప్రదాయని । పుత్రీయేష్టిం చ తత్తీరే కురు త్వం పుత్రలోభితః ॥ ౪౭ ॥ తేన తే శతభార్యాసు ప్రత్యేకం తనయో

జాలగాన నోబ్రాహ్మణోత్తములారా నాకెవ్విధంబున బహుపుత్రులుగలుగుదురో యట్టి యుపాయంబు శాస్త్రావలోకనంబుగా వించి వచింపుఁడు మహత్తరంబదిగిన కర్మంబు దుష్కరంబయిన లఘువయిన మహత్తరంబయిన నేనాచరించెదను సందేహంబు లేదనిన నావుంగాంచి భూసురవరులిట్లనిరో నృపోత్తమా నీకు శతపుత్రులుగలుగు నుపాయంబు వచించెదము వినుము దక్షిణసముద్రతీరంబున సేతు పవిత్రితంబును సిద్ధచారణగంధర్వసేవితంబునునగు గంధమాదనంబను నొక పర్వతోత్తమంబుగలదందు లోకప్రసిద్ధంబును సర్వదుఃఖనివారణంబును మోక్షఫలప్రదంబును నారకక్లేశశమనంబును దారిద్ర్యనివారణంబు నపుత్రులకు సంతానప్రదంబును నగు తీర్థంబుగలదు నీవచటికిం బోయి యందు స్నానంబుగావించి తీరంబున పుత్రకామేష్టిం గావింపుము దానివలన భార్యలకందరికి నొక్కొక్క పుత్రుండుకలుగుదురుగాన [illegible] చెప్పిన నృపోత్తముండు భృత్యామాత్యస

నృప। ఏకైకస్మిన్ప్రభవేచ్ఛ్రేయః హనుమత్కుండస్నానాత్ర సంశయః॥ ౪౮॥ తతో ధర్మసఖో నృపతిః స్నాత్వా ఋత్విగ్భిస్సపురోహితైః। తస్మాత్
తేనైవ ఋత్విగ్భిస్సహితశ్చ పురోధసా॥ ౪౯॥ వృతో మాత్యైస్సభృత్యైశ్చ యజ్ఞసంభారసంవృతః। ప్రయయౌ కతిభిర్దినైః
భోధాగంధమాదనపర్వతే॥ ౫౦॥ హనుమత్కుండమాసాద్య తత్ర సస్నానసైనికః। మాసమాత్రం సతత్తీరే వ్యవసజ్జ్ఞాన
స్నానమాచరేత్॥ ౫౧॥ తతో వసంతే సంప్రాప్తే చైత్రమాసే నృపోత్తమః। ఇష్టిమారబ్ధవాన్ పుత్రీయాం సపురోహి
తః॥ ౫౨॥ సమ్యక్కర్మాణి చ ప్రశ్నే ఋత్విజస్సపురోధసః। సపత్నీకస్య రాజర్షేస్తదా ధర్మసఖస్య తు॥ ౫౩॥ ఇష్టాంతస్య
సమాప్తౌ తు హనుమత్కుండతీరతః। తదా పురోహితో ఛిన్నం పాయయద్రాజయోషితః॥ ౫౪॥ తతో ధర్మసఖో
రాజా హనుమత్కుండవారిషు। సపత్నీకశ్చకారావభృథస్నానం భార్యాశతాన్వితః॥ ౫౫॥ ఋత్విగ్భ్యో దక్షిణాః ప్రా
దాత్సహస్రసంఖ్యాతాః ప్రభూరిశః। గ్రామాంశ్చ ప్రదదౌ రాజా బ్రాహ్మణేభ్యో ద్విజోత్తమాః॥ ౫౬॥ సామాత్యస్సపరివారస్స
పత్నీకస్స ధార్మికః। రాజా తతో నివవృతే పురీం స్వాం ప్రతినందితః॥ ౫౭॥ తతః కతిపయైః కాలైర్గతే దశమమాసి వై। శతం
భార్యాస్స్వకీయపుత్రాన్ సుషువుర్గుణవత్తరాన్॥ ౫౮॥ అథ ప్రీతమనా రాజా వీరో ధర్మసఖో మహాన్। స్నాతశ్శుచిస్సం

రోహితసంయుతుండును యజ్ఞసంభారసంవృతుండునునై స్వయంబుగ గంధమాదనంబునకుం బోయి హనుమత్కుం
డంబున కృతస్నానుండయి తత్తీరంబున మాసంబు వసించియుండ వసంతకాలంబు వచ్చెను. ఋత్విక్కులు హోమంబులతని చేయిష్టి
నొనరించిరంత పురోహితులా రాజేంద్రుభార్యలకుం బాయసంబొసంగ నక్కాంతలు గ్రహించి గర్భంబులం దాల్చి
రంత ధర్మసఖుండా తీర్థంబున నగ్నితావభృథస్నానుండయి బ్రాహ్మణోత్తములకు సదక్షిణాకంబులగు ననేకదానంబులొ
సంగి సపరివారుండును భార్యాశతపరివృతుండునగుచు నిజపురంబునకుం బోయి సుఖంబుండెనంతం గొన్నిదినంబులకు న్నృ
పోత్తము జ్యేష్ఠభార్యయిద్దరను దక్కిన భార్యలొక్కొక్క పుత్రువంతునపుత్రులం బడసిరంత భూపాలుండు ప్రీతుండై పు
మారులకు జాతకర్మాదులం జేసి బ్రాహ్మణోత్తములకు [illegible] దానంబులొసంగెనంత నాకుమారులు దిన

కల్పయ్య జాతకర్మాకరోత్తదా ॥ ౫౯ ॥ గోభూతిలహిరణ్యాది బ్రాహ్మణేభ్యో దదౌ బహు। స్వపుత్రౌ జ్యేష్ఠభార్యాయాః పూర్వజావరజౌ తథా॥ ౬౦ ॥ సర్వేవవృధిరే పుత్రాః కాలికశశివద్ద్విజాః। ప్రాప్తేషు తేషు రాజాసౌ తేభ్యో రాజ్యం విభజ్య హి॥ ౬౧ ॥ ఉత్సృజ్య ప్రయయౌ సేతుం సభార్యో గంధమాదనం। హనుమత్కుండమాసాద్య తపోఽతప్యత తత్ర సః॥ ౬౨ ॥ మహాకాలోవ్యతీతోభూద్రాజ్ఞస్తస్య తపస్యతః। రాజ్ఞో ధర్మసఖస్యాస్య ధ్యాయమానస్య శూలినం॥ ౬౩ ॥ తతో బహుతిథే కాలే తేధర్మసఖో నృపః। కాలధర్మం యయౌ తత్ర ధార్మికశ్శాంతమానసః॥ ౬౪ ॥ తతోఽన్వ్యపి తస్య రాజర్షే రనుమమ్రుః పతిం తదా। జ్యేష్ఠపుత్రస్సుచంద్రోపి సంస్కృత్య పితరం తతః॥ ౬౫ ॥ అకరోచ్ఛ్రాద్ధపర్యంతం కర్మాణి శ్రద్ధయా తదా। రాజా సభార్యో వై ముక్తిం మరణాదగ్రజజ్ఞివాన్॥ ౬౬॥ సుచంద్రముఖ్యాస్తే సర్వే రాజపుత్రా మహౌజసః। స్వం స్వం రాజ్యం బుభుజిరే భ్రాతరస్త్యక్తమత్సరాః॥ ౬౭ ॥ ఏవం వః కథితం విప్రాః హనూమత్కుండవైభవం। రాజ్ఞో ధర్మసఖస్యాపి చరిత్రం పరమాద్భుతం॥ ౬౮ ॥ తత్సర్వం కామసిద్ధ్యర్థం స్నాయాత్కుండే హనూమతః। అధ్యాయమేనం

దినప్రవర్ధమానులై సకలవిద్యానిపుణులయి ప్రవర్తింపుచుండ రాజేంద్రుండు దనరాజ్యంబు పుత్రులకు బంచియిచ్చి సభార్యుండై గంధమాదనంబునకుం బోయి యచ్చట హనూమత్కుండంబున స్నానంబొనర్చుచు దత్తీరంబున హరుం గూర్చి తపంబు గావింపుచుండ ననేకదినంబులాయెనంతనతండు కాలధర్మంబునొంది హనూమత్కుండస్నానమాహాత్మ్యంబున నైష్కంతంబునొందెనతనిభార్యలును సత్యానుగమనంబు గావించి భర్తం గూడి రంతసుచంద్రుండును జ్యేష్ఠపుత్రుం డాని జనకత్రయంబున కుంబరేతకార్యంబులొనర్చి యనుజులం గూడి నిర్మత్సరుండయి రాజ్యసౌఖ్యం బనుభవింపుచుండెం గాన నఖిలజనంబులా హనూమత్కుండంబున స్నానంబు గావింపవలయు నో మునివరులారా హనూమత్కుండమహాత్మ్యంబును బరమాద్భుతంబగు ధర్మసఖుచరిత్రంబు నెరింగించితి యెవ్వండు యీ నధ్యాయంబు భక్తియుక్తుండయి పఠించు వినునతండు. ఇహంబున పుత్రసౌఖ్యంబులం బొంది పరంబునందివ్యాప్సరస్సంభోగంబులం బొందునని శౌనకాదులకు సూతుం డెరింగించెనని స్కాందపురా

పతేయుస్స్వర్గాన్నోతినాథ కీర్తయుల్లోద్వేజం ప్రాః॥౬౯॥ సోనంతమాప్నోతి సుఖం పరత్ర క్రీడేత సార్థం దివి దేవబృందైః॥ ఇతి శ్రీస్కాందే పురాణే సేతుమాహాత్మ్యే హనూమత్కుండ ప్రశంసాయాం ధర్మసఖశతపుత్రావాప్తిర్నామ పంచదశోధ్యాయః॥ .... *

శ్రీసూతః॥ కుండే హనుమతః స్నాత్వా స్వయం రుద్రేణ సేవితే। అగస్త్యతీర్థం విప్రేంద్రాః తతో గచ్ఛేన్మహామతిః॥౧॥ ఏతదగస్త్యతీర్థం సాక్షాద్వైకుంఠయోనినా। ప్రవృత్తం మానిల హేతురావై మేరువింధ్యయోః॥౨॥ నిరుద్ధభువనాభోగో వవృధేంత్యపన్నగః। తదా ప్రాభృతిషు సర్వేషు నిరుధ్యాసేషు దేవతాః॥౩॥ కైలాసపర్వతం గత్వా శంభవే తద్వ్యజిజ్ఞపన్। తదా తు పార్వతీపాణిగ్రహణోత్సవకౌతుకః। ప్రేషయిత్వా వసిష్ఠాదీన్ పార్వతీం యాచితుం మునీన్॥ కుంభజన్మానమాహూయ వింధ్యాద్రిమిమిషోన్వశాత్॥౪॥ తతస్స కుంభజః ప్రాహ భగవంతం పినాకినం। ఉద్వాహ వేషం తే దేవ ద్రష్టుమిచ్ఛామి భో విభో॥ జ్ఞాపితశ్శంభుః పునః కుంభజం బ్రవీత్॥౫॥ కుంభజోద్వాహ వేషం తే పార్వత్యా సహితో

కాంచునందు సేతుమాహాత్మ్యంబున హనూమత్కుండప్రశంసయు ధర్మసఖశతపుత్రావాప్తియు నను కథగల పంచదశోధ్యాయము.

మహామునులార! నైమిశారణ్యవాసులగు శౌనకాది మునీంద్రులకు సూతుండిట్లనియె. ఇట్లు హనూమత్కుండావగాహనంబొనర్చిన జనంబు అందుండియగస్త్య తీర్థంబునకుం బోవలయు నా తీర్థంబగస్త్యనిర్మితంబయి మహాదేవాది సకలసురసేవ్యంబయి యొప్పుచుండు పూర్వంబున బర్వతరాజంబులగు మేరువింధ్యంబులకన్యోన్య విరోధంబు వాటిల్లెనప్పుడు వింధ్య ఖలుండై రోధంబు వైచి బ్రహ్మాండంబెల్ల గావసర్వ ప్రాణులును వ్యాకులలయిరంత నిలిపి జూలాయుత్పాతంబుగాంచి పినాకపాణి కడకుం బోయి నాయొక్క తెలుపంగింతనాడే దేవుండు పార్వతీపాణిగ్రహణంబు సేయంగోరియున్నవాడుగాన వసిష్ఠాది దివ్యమునిసమూహంబులతో నారాజనందనం బయిన కన్యకం గాంచియిట్లనియె మహాకుంభజా నీవు వింధ్య ద్రిని గ్రహించిలోకంబులనంతయుం బ్రోవుమని పుడమియందు నీవేగవలెనని యిట్లనియె మహాదేవాజ్ఞ

హ్యహం వేదార్తశ్చైవ హాపుణ్యే దర్శయిష్యామ్య సంశయః ॥ ౭ ॥ తద్గచ్ఛ శీఘ్రం వింధ్యాద్రిం నిగృహీతుం మునీశ్వర । ఏవము-
క్తస్తతోఽగస్త్యో వింధ్యాద్రిం సన్నిగృహ్య చ ॥ ౮ ॥ తిరాక్రమణమాత్రేణ సమీకుర్వన్మహీతలం । చరిత్వా దక్షిణాం దేశాన్
గంధమాదనమన్వగాత్ ॥ ౯ ॥ స విదిత్వా మహర్షిస్తు గంధమాదనవైభవం । తత్ర తీర్థం మహాపుణ్యం స్వనామ్నా నిర్మ-
మే మునిః ॥ ౧౦ ॥ లోపాముద్రాసఖస్తత్ర వర్తతే ద్యాపి కుంభజః । తత్ర స్నాత్వా జపిత్వా చ న భూయో జన్మభాగ్భవేత్ ॥
౧౧ ॥ ఇహలోకే త్రిలోకేపి న తీర్థం సదృశం ద్విజాః । తీర్థం న విద్యతే పుణ్యం భుక్తిముక్తిఫలప్రదం ॥ ౧౨ ॥ సర్వాభీష్టప్ర-
దం నృణాం యత్తీర్థస్నానవైభవాత్ । స దీర్ఘతమసః పుత్రః కక్షీవాన్నామనామతః ॥ ౧౩ ॥ లేభే మనోరమాం నా-
మ స్వనయస్య సుతాం ప్రియాం । కక్షీవతః కథా సేయం పురావద్భిః ప్రకీర్తితా ॥ ౧౪ ॥ తాం కథాం వః ప్రవక్ష్యామి తచ్ఛృణ్వ-
న్తు భవ్యం మునీశ్వరాః । అస్తి దీర్ఘతమా నామ మునిః పరమధార్మికః ॥ ౧౫ ॥ తస్య పుత్రస్స చాభవత్కక్షీవానితి విశ్రుతః । ఉప-
నీతస్స కక్షీవాన్ బ్రహ్మచారీ జితేంద్రియః ॥ ౧౬ ॥ వేదాభ్యాసాయ స గురోః కులే వాసమకల్పయత్ । ఉదంకస్య గురోర్గేహ-

---

డ్వహ వేదంబు దాల్చినవాడున్నాడం గోరియున్న నన్నీకార్యంబునకుం బొంత్తు కుందగు నేయునినక రక్షింతుండిట్టులాం,
ఫ్రాయగస్త్యనే పార్వతీసహితుండనై పుణ్యతమంబగు వేదాగణ్యంబునందు మదీయంబగు వివాహ వేషంబు నీకుం జూపెద
వింధ్యుని గర్వంబు నడంపక నరుగుమనిన మ్మునీంద్రుండట్ల గాక యని యచటనుండి వింధ్యాద్రిసమీపంబునకుం జని తన్నగంబును నణచి తత
లంబున సమంబుగా వించియుండి గత్తి దక్షిణాభిముఖుండయి చని గంధమాదనంబుఁ జేరియుండు గృహనివాసుండయ్యగస్త్య నామాం-
కితంబగు నొకతీర్థంబు నిర్మించి తత్తీరంబున నిదివరకుసున్నవాడా తీర్థంబునకు సమానతీర్థంబు మూడులోకంబులను లే-
డాతీర్థస్నానంబున భుక్తిముక్తులొసఁగు పూర్వంబున దీర్ఘతముండను మునిపుంగవుండయిన కక్షీవంతుండను వాఁడా తీర్థ-
స్నానవైభవంబునఁ జేసి స్వనయుండను నరపాలనందనుడా జాతయగు మనోరమం బెండ్లియై సర్వసుఖంబులం బొందె నాకథ వివ-
రించెద నాలింపుఁడు పరమధార్మికుండగు దీర్ఘతముండను మునికి [illegible] గలండ కక్షీవంతుండను పుత్రుండు జన్మించి యుపనీతుం

హవనాదిషు నాతపస్సు చ ॥ ౧౮ ॥ సోఽధ్యైష్ట చతురో వేదాన్ సాంగాన్ శాస్త్రాణి చ తథా । ఇతిహాసపురాణాని సద్గురో-
ర్వదతోఽపి చ ॥ ౧౯ ॥ ఉషిత్వా షష్టివర్షాణి శిష్యవాన్గురుసన్నిధౌ । ప్రయాస్యన్ గురవే విప్రాః స్వగృహం దక్షిణామదాత్ ॥
౧౯ ॥ ఉవాచ చ గురుం విద్వాన్ కతి వా వేదవిత్తమాః । కతి వా ॥ అహం గృహం ప్రయాస్యామి గురుర్జ్ఞానఘహేము-
నే ॥ ౨౦ ॥ అవలోక్య కృపాదృష్ట్యా మామాం రక్షోదంక సాంప్రతమ్ । ఉదంకస్త్వేవముదితః శిష్యమేనమథాబ్రవీత్ ॥ ౨౧ ॥ ఉదంకః ॥
అనుజానామి కతివర్షాన్ గచ్ఛ త్వం స్వగృహం ప్రతి । ఉద్వాహార్థముపాయం తే వత్స వక్ష్యామి తచ్ఛృణు ॥ ౨౨ ॥ రామసే-
తుం ప్రయాహి త్వం గంధమాదనపర్వతమ్ । తత్రాగస్త్యకృతం తీర్థం సర్వాభీష్టప్రదాయకమ్ ॥ ౨౩ ॥ భుక్తిముక్తిప్రదం
పుంసాం సర్వపాపనిబర్హణమ్ । విద్యతే స్నాహి తత్ర త్వం సర్వమంగళసాధనే ॥ ౨౪ ॥ త్రివర్షం వస తత్ర త్వం నియమా-
చారసంయుతః । ఏషా మత్ప్రియయా తే స్యా చతుర్థే వత్సరే గతే ॥ ౨౫ ॥ నగమేష్యతి మాతంగః కశ్చిత్తీర్థోత్తమాత్తతః ॥
౨౬ ॥ చతుర్దంతో మహాకాయో శరదభ్రసమచ్ఛవిః । తం గజం గిరిసంకాశం స్నాత్వా త్వం సమారుహ ॥ ౨౭ ॥ ఆరుహ్య

డయి జితేంద్రియుండగుచు వేదవ్యాసంబునకై యుదంకుండను గురుమందిరంబున వసించి యుత్తవిప్రులన చతుర్వేదంబులు సకల
శాస్త్రంబులు నితిహాసపురాణాదుల నెల్లనభ్యసించి పిదప గురుదక్షిణ యొనంగ గురుంగాంచి ఓ మహాత్మా నా మందిరంబునకుఁ
బోవ ననుజ్ఞయొసంగవే యని వేడిన నతండు కరుణించి యో కుమార కాంచవద్వివాహంబునకుం దగిన యుపాయంబు వచించెద వినుము
నీవు గంధమాదనంబునకుం జని యచ్చట రాము సేతుసమీపంబున నగస్త్యకృతంబును సర్వాభీష్టప్రదంబును భుక్తిముక్తిప్రదంబు
ను సర్వపాపనాశనకరంబును సర్వమంగళదాయకంబగు నగస్త్యతీర్థంబున నియమాచారయుతుండవయి స్నానంబు గావించి
మూడు సంవత్సరంబులా తీరంబున నుండుము అంత నాలవ సంవత్సర ప్రథమదివసంబున శరదభ్ర సమాన ధవళంబును చతు
ర్దంతవిరాజితంబును మహోన్నతంబు నొక గజంబా తీర్థంబువలన నుద్భవిల్లును వాకరి పైనెక్కి నారోహణంబు గావించి దివసు
ధురాపురాధిపతింబోలె నిస్వ నయుస [illegible] పురందరుంబోలె ప్రకాశింపుము.

తం గజం వత్స స్వనయస్య పురీం ప్రజాః। చతుర్దంతగజస్థం తం దృష్ట్వా శక్రమివాపరమ్ ॥౨౯॥ రాజర్షిస్స్వసహోదీనః హాహాకారాకులలోచనః। స్వకన్యాయాం కృతే దుఃఖం త్యజేదేన వ్యవస్థితః ॥౩౦॥ పురా హి ప్రతిజజ్ఞే సా తస్య పుత్రీ సునాగమా। చతుర్దంతం మహాకాయం గజం సర్వాంగపాండురమ్ ॥౩౧॥ ఆనయ్య యస్సమాగచ్ఛేత్స మే భర్తా భవేదితి। స్వకన్యాయాః ప్రతిజ్ఞాం తాం సమాకర్ణ్య స భూమిపః ॥౩౨॥ దుఃఖాకులో నాభూత్ స సతతం పర్యచింతయత్। స్వసనయే చింతయాత్యేవం నారదస్సముపాగమత్ ॥౩౩॥ తమాగతం మునిం దృష్ట్వా రాజర్షిరతిధార్మికః। ప్రత్యుద్గమ్య ముదాయుక్తః పాద్యార్ఘ్యాద్యైరపూజయత్ ॥౩౩॥ ప్రణమ్య వచనం రాజా నారదం చేదమబ్రవీత్। కన్యేయం మమ దేవర్షే ప్రతిజ్ఞామకరోత్పురా ॥౩౪॥ చతుర్దంతం మహాకాయం గజం సర్వాంగపాండురమ్। ఆనయ్య యస్సమాగచ్ఛేత్స మే భర్తా భవిష్యతి ॥౩౫॥ చతుర్దంతో మహాకాయో గజస్సర్వాంగపాండురః। సంభవే దింద్రభవనే భూతలే నైవ విద్యతే ॥౩౬॥ ఇయం చ మమ పుత్రీ మే హ్యాం ప్రతిజ్ఞాం బాలిశాకరోత్। ఇయం ప్రతిజ్ఞా వితతా సతతం బాధతే హి మామ్ ॥౩౭॥ అనూఢా హి పితుః కన్యా సా స్వస్రా మే దాశోకమావహేత్। ఇతి తస్య వచశ్శ్రుత్వా స్వనయం నారదోఽబ్రవీత్ ॥౩౮॥ మా శోచ నృప రాజర్షే తస్యాః కృ...

మ్మునంగాం దస్వనాజాం కృతదుఃఖంబువలనం బాయ పూర్వంబున నారాజేంద్రునకుం బుత్రికయగు మనోరమ యను నామ
గధావళ్యంబుగలిగి నాలుగుదంతములుగల తెల్లని యేనుగనెక్కి వచ్చినవానిని బతింగా వరించెదనని ప్రతిజ్ఞగావించె స్వనయుండు
వ్యాకులచిత్తుండయి యాలోచింపుచుండ నొక్క నాడు దేవమునియగు నారదుండేతెంచిన నారాజేంద్రుండర్ఘ్యాదులచే బూ
జించిన సత్కరించి స్వపుత్రికా ప్రతిజ్ఞా ప్రకారంబు విన్నవించి యో మహాత్మా చతుర్దంతగదంతావళంబు లోకంబున సంగా
నియీలోకంబున గనంబడదెట్లీ ప్రతిజ్ఞ నెరవేరంగలదు నేనేమిసేయుదును యోయుక్తయగు కన్యయనూఢయై యుండ దుఃఖా
తంబయియున్న యది యనిన నారదుండెట్లని యె వూరాజేంద్రా యిందుకు చింతింపనేల నీపుత్రిక కుంజగినపు గుణముచేత
తు దకు నదత దు చతుర్దంతావళ ...ంబున ... గలండని ... చెప్పి ... మా ... ంబు నంబో ... వానల

భవిష్యత్యచిరాదేవ పృథివ్యాం బ్రాహ్మణోత్తమః॥ ౩౯॥ కటుకీవానితివిఖ్యాతో జామాతా తే భవిష్యతి। ఇత్యుక్త్వా నారదముని ర్యయావాకాశమార్గతః॥ ౪౦॥ స్వతనయస్తస్య శ్రుత్వా నారదేన ప్రభాషితం। ఆగంతుకే దివారాత్రం తాదృగ్విధసమాగతే॥ ౪౧॥ అతస్స్వాప్యనుపాభాగక కటుకీవ ప్రలతాస । అగస్త్యతీర్థమాగత్య త్వం స్నాతుం గచ్ఛ స్వగాన్వితః॥ ౪౨॥ స్వామంగళసిద్ధి స్తే భవిష్యతి నసంశయః। ఉదంకే నైవముక్తస్తు కటుకీవాన్ ద్విజపుంగవః॥ ౪౩॥ అనుజ్ఞాతశ్చ గురుణా ప్రయాగంధమాదనం। సంప్రాప్యాగస్త్య తీర్థేచ తత్ర స్నాత్వా జితేంద్రియః॥ ౪౪॥ త్రేతా త్రిషవాసమకరోద్దినమేకం మునిశ్వరాః। అపరేద్యుః పునః స్నాత్వా పారణా మకరోద్ద్విజః॥ ౪౫॥ రాత్రౌ తత్రైవ సుష్వాప కటుకీవాన్ ధర్మతత్పరః। ఏవం నియమయుక్తస్య తత్ర తస్య కటుకీవతో మునేః॥ ౪౬॥ ఏకేన దివసేనోనం వర్షత్రయమథాగమత్ । అథ వర్షత్రయస్యాంతే తీర్థే తస్మిన్దినే మునిః॥ ౪౭॥ ఉపాస్య పశ్చిమాం సంధ్యాం సుఖం సుష్వాప తత్ర తు। యామమాత్రావశిష్టాయాం విభావర్యాం మునీశ్వరాః॥ ౪౮॥ ఉదభూత్ప్రళయాంభోధివీచీకోలాహలోపమః। తేన శబ్దేన మహతా కటుకీవాన్ ప్రబుబుధే॥ ౪౯॥ తతస్సుస్వనరో నామ రాజా సానుచరో బలీ। మృగయాకౌతుకీ తత్ర మధురాపతిరాయయౌ॥ ౫౦ ॥ వినిఘ్నన్ సగజాన్

పుండు సుభవదాగమసంబు గోరుచున్నవాడుగాన నోబాలకో త్తమా నీవతిశీఘ్రంబున నగస్త్యతీర్థంబు నకుంజనియం దుస్నానంబు గావింపుచుండుము దానన్ నీకు సమస్తశుభంబులుం గలుగునని యుదంకుండు బోధించిన గటుకీవంతుండు తదనుజ్ఞాతుండయి గంధమాదనంబు జేరియందు నగస్త్యతీర్థంబున స్నానంబు చేసి యొకదినంబు త్రిరాత్రోపవాసంబు గావించి మరునాడు పారణంబొనర్చి యచ్చట గృహనివాసుండును నియతేంద్రియుండగుచు మూడు సంవత్సరంబులు నగస్త్యతీర్థంబున స్నానంబు గావింపుచుండ నొకదినంబు గొరతగాగ మూడు సంవత్సరంబులాయె నంత నా బ్రాహ్మణకుమారుండా దినసాయంకాలంబున పశ్చిమాభిముఖుండయి సంధ్యావందనాదులం గావించి యాతటంబున పండుకొనియుండ రాత్రి గడపి వేళవజామున ప్రళయాంబుధివీచికోలాహలంబు సుభీషణంబగు మహాధ్వని పిని మేల్కొని నలుదిక్కులం బరికించుచుండె నాసమయంబున సుస్వనుండను మధురాపురాధినాథుం

సింహాన్ వరాహాన్ మహిషాన్ వృకాన్। అన్యాన్ మృగానపి శేషాంశ్చ స రాజా వ్యధమచ్ఛరైః॥ ౨౧॥ సామాత్యో మృగయాయాస క్లాంతో రథవాజిగజైర్యుతః। అగస్త్యతీర్థం సవిధమాససాద భటాన్వితః॥ ౨౨॥ స రాజా మృగయాశ్రాంతః సైనికైశ్చ సుసంవృతః। తీర్థతీరప్రాంతే నివసాద మహీపతిః॥ ౨౩॥ తతః ప్రభాతే విమలే కక్షీవాన్ మునిసత్తమః। అగస్త్యతీర్థే స్నాత్వాసౌ సంధ్యాం పూర్వాముపాస్య వై॥ ౨౪॥ సస్మార రేజపన్ మంత్రాన్ తస్థౌ నియమసంయుతః। తత్రాంతరే తీర్థవరాద్గజపతిర్వినిర్యయౌ॥ ౨౫॥ చతుర్దంతో మహాకాయః కైలాసశివమూర్తిమాన్। స సముద్గాయత తీర్థాదాగాత్కక్షీవదంతికం తమాగతముదంకోత్కలతుషైరుపలక్షితం॥ ౨౯॥ తదా నిరీక్ష్య కక్షీవానారోఢుం సముపాక్రమత్। నమస్కృత్య చ తత్తీర్థం శ్లాఘమానో ముహుర్ముహుః॥ ౩౦॥ ఆరురోహాథ కక్షీవాన్ చతుర్దంతం మహాగజం। అభ్యాగం చతుర్దంతం రజితాచలసన్నిభం॥ ౩౧॥ స్వనయస్య పురీమేవ కక్షీవాన్ గంతుమైచ్ఛత। తమారూఢం చతుర్దంతం శ్వేతదంతావళోత్తమం నిరీక్ష్య విస్మితాత్మా నకక్షీవాన్ అతిభూపతిః॥ ౩౨॥ ప్రసన్నహృదయో రాజా తస్యాంతికముపాగమత్। తదా

తమ మృగయాక్లాంతుండయి యరణ్యంబునకరుదెంచి యేనుగులు బెబ్బులులు యడవిదున్నలు శారుమన్నలు మొదలగు మెకంబులం బెలుకుమార్చుచు మంత్రిసమేతుండయి రథగజపదాతిసముదయంబులతో నగస్త్యతీర్థంబు జేరి మృగయాజనితశ్రమాపనోదనంబునకై తత్తీరంబున విశ్రమించెనంత ప్రభాతసమయంబయ్యె నప్పుడు కక్షీవంతుండు స్నానంబు గావించి సంధ్యావందనంబొనర్చి నియమయుక్తుండయి మంత్రజపంబు జేయుచుండ నా తీర్థోత్తమంబువలన కైలాసపర్వతంబును బోలెనత్యున్నతంబును చతుర్దంతంబునగు దంతావళంబొకటి యావిర్భవించి జపనిష్ఠుండగు కక్షీవంతుని ముంగల నిలువంబడియె. అత్తండా గజంబు గాంచి యుదంకోత్కలతుషంబులు న్నయునది దుంజూచి ప్రముదితహృదయుండయి యా తీర్థంబునకు నమస్కరించి యనేకసార్థంబులం బొగడి యా గజంబెక్కి తన రాజపురంబునకుం బోవ నుద్యోగించెనంత చతుర్దంతదంతావళారూఢుండగు భూసురపుత్రుం గాంచి స్వనయుండగు నా కక్షీవంతుగా నెఱింగి సమాచితుండై యాతని సమీపంబునకుం బోయి యిట్లనియె వో భూ

ధ్యాశము పాగస్య కక్షీవంతం స నృపోऽబ్రవీత్ ॥ ౩౩ ॥ స్వనయః ॥ త్వం బ్రహ్మన్ కస్య పుత్రోऽసి నామ కిం తవ మే వద । గజమేనం సమారుహ్య కుత్ర వాగంతుమిచ్ఛసి ॥ ౩౪ ॥ స్వనయేనైవముక్తస్తు కక్షీవాన్ వాక్యమబ్రవీత్ । కక్షీవాన్ ॥ పుత్రోऽహం దీర్ఘతమసః కక్షీవానితి విశ్రుతః ॥ ౩౫ ॥ స్వనయస్య తు రాజర్షేః కాంక్షామి నగరం ప్రతి । ఆహర్తుముద్వోఢుమిచ్ఛామి తస్య కన్యాం మనోరమామ్ ॥ ౩౬ ॥ చతుర్దంతగజారూఢస్తత్ప్రతిజ్ఞాం ప్రపూరయన్ । స్వనయస్య సుతాం పాణిం గృహీష్యామి నరాధిప ॥ ౩౭ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా సమాకర్ణ్య శ్రోత్రప్రియమేవ వచనం । హర్షసంపుల్లనయనః స్వనయో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౩౮ ॥ స్వనయః ॥ కక్షీవాన్ భోః కృతార్థోऽస్మి సఫలః స్వనయోऽప్యహమ్ । ఉద్వోఢుమిచ్ఛసి భవాన్ యస్మాత్ కన్యాం మనోరమామ్ ॥ ౩౯ ॥ స్వాగతం తే మునిశ్రేష్ఠ కక్షీవన్ బాలతాపస । మమ కన్యాం గృహాణ త్వం పోషణాయ మనోరమామ్ ॥ ౪౦ ॥ తయా సహ చర త్వం ధర్మం గార్హస్థ్యం పరిపాలయ । రాజ్ఞోక్తస్స తథోవాచ కక్షీవాన్ ధర్మతత్పరః ॥ ౪౧ ॥ రాజానం స్వనయం ప్రీతం మధురాపురవాసినం । కక్షీవాన్ ॥ పితా దీర్ఘతమా నామ వేదార్థజ్ఞో మమ ప్రభో ॥ ౪౨ ॥ ఆస్తే తపస్వీ నిత్యం నియమాచారసంయుతః । తస్యాంతికం ప్రేషయ త్వం విప్రమేకం ద్రుతం తతః ॥ ౪౩ ॥ ఇత్యుక్తస్స తదా రాజా స్వనయో హృష్టమా

నూరోత్తమా నీవెవ్వండవు సీ వారణంబెక్కి యెచటికిం బోయెదవనిన కక్షీవంతుండు రాజేంద్ర నేను యెవ్వోన్నృపోత్తమా నేను దీర్ఘతముండను మునిపుత్రుండ కక్షీవంతుండను వాడ స్వనయుండను రాజేంద్రుని పట్టణంబునకుం బోయి రత్న సూజాతయగు మనోరమ పూర్వంబున చతుర్దంతగజం బెక్కివచ్చిన వానిం వరించెదనని ప్రతిజ్ఞ వానిచ్చియున్నది గాన నేనా ప్రతిజ్ఞాపూరణంబుగావించి యాకన్యారత్నంబును పరిణయంబు గావింతగోరెదననపిని న్నృపోత్తముండు హర్షోత్ఫుల్లనయనుండగుచు నిట్లనియె నో మహాత్మా నే స్వనయుండను వాడ భవద్దర్శనంబువలన కృతార్థుండనైతిని పుత్త్రికగోంచియున్న మనోరమ నొసంగెద యాకన్యం బరిణయుంబై గార్హస్థ్యంబు పాలింపుమనిన ధర్మతత్పరుండగు కక్షీవంతుండు రాజేంద్ర నేను యెవ్వోన్నృపోత్తమా మదీయజనకుండు దీర్ఘతముండు ఉపంపుమనిన నరనా

నసః। అనేకసేనయా సార్థం ప్రాహిణోత్స్వపురోహితం॥ ౨౪॥ విప్రం సుదర్శనం నామ వేదారణ్యస్థలం ప్రతి। సుదర్శనస్తో త్రాదిభిః స్వనయేః నృపేణ సః॥ ౨౫॥ మహత్యా సేనయా సార్థం ప్రయయౌ వేదకాననం। తతోఽబ్జజే సమాసీనం తం దీర్ఘ తమసం మునిం॥ ౨౬॥ తపశ్చరణసంసక్తం సమాసీనం ధ్యాయంతం వేదాటవీపతిం। పురోహితో దదర్శాథ జపంతం మునిసత్తమం॥ ౨౭॥ ప్రణామమకరోత్తస్మై మునయే స సుదర్శనః। ఉవాచ దీర్ఘతమసం సంపూజ్య ప్రహ్వోఽయమ్ విన్యవత్॥ ౨౮॥ కచ్చిత్తే కుశలం బ్ర హ్మన్ కచ్చిత్తే వర్ధతే తపః। అత్ర మే కుశలం కచ్చిత్ కచ్చిద్ధర్మే సుఖం వద॥ ౨౯॥ పృష్టస్సుదర్శనేనైవం మునిర్దీర్ఘతమా స్తదా। సుదర్శనమువాచేదమాశ్వాస్య విధిపూర్వకం॥ ౩౦॥ దీర్ఘతమాః॥ సర్వత్ర కుశలం బ్రహ్మన్ సుదర్శన మహామతే। మమ వేదాటవీనాథకృపయా నాశుభం క్వచిత్॥ ౩౧॥ తవాపి కుశలం బ్రహ్మన్ కిం స్వాగమనం తథా। కిం వాగమన కార్యం తే సు దర్శన మమాత్ర మే॥ ౩౨॥ స్వనయస్య పురోధాస్త్వం ఖలు వేదవిదాంవరః। తం విహాయ మహారాజం మధురాపురవాసం ౩౩॥ మహత్యా సేనయా సార్థం కిమర్థం త్వమిహాగతః। ఇత్యుక్తో దీర్ఘతమసా తదా స సుదర్శనః॥ ౩౪॥ ఉవాచ తం మ హాత్మానం మునిం సంజ్వలితతేజసం। సర్వత్ర మే సుఖం బ్రహ్మన్ భవతః కృపయా సదా॥ ౩౫॥ భగవన్ స్వనయో నామ రాజా సా ష్టాంగప్రణిపత్య తు। త్వాం ప్రాహ ప్రశ్రితం వాక్యం తన్మమ ముఖాచ్ఛృణుష్వ తత్॥ ౩౬॥ స్వనయః॥ కథితం వాం స్త్వసుతో బ్రహ్మన్

భుండు సంతుష్టుండై యనేక సేనలతో సుదర్శనుండను పురోహితుం బంచెనతఁడును వేదారణ్యంబునకుం జనియు దో వృక్ష మూలంబున వేదాటవీనాథుని ధ్యానంబు గావించుచు తపోనియతుండై యున్న దీర్ఘతముం జూచి వందనంబులొనర్చి యిట్లు ప లికెనో బ్రాహ్మణోత్తమా నీవు తపోయుక్తుండవై కుశలంబునున్నవాఁడవే యనుచు దీర్ఘతముండా సుదర్శనుని విధిపూర్వకంబున బూజించి కుశలంబడిగి వో భూసురోత్తమా నీవు స్వనయపురోహితుండవు నృపుం బాసి సేనాయుతుండవై యిచ్చటికేల యరు దెంచితివని నిన్నడిగెనంత నిట్లనియె వో భూసురోత్తమా నాకెల్లప్పుడు భవత్కృపాతిశయంబున సకలంబు నయ్యె నని మధురాపు రాధీశ్వరుండగు స్వనయుండు మమ్ము ఖంబు నొక సందేశంబు పుత్త ... తుండుగ ...

గంధమాదనపర్వతే పుణ్యే సంకుర్వన్నగస్త్యస్య తీర్థే సంప్రతిష్ఠతే ॥౫౭॥ తస్యైవాపంతథా ధర్మమాచారం వైదికం తథా। వేదశాస్త్రప్రవీణత్వమాభిజాత్యం వతాదృశమ్॥౫౮॥ లోకోత్తరమిదం సర్వం విజ్ఞాయ తవ నందనే। సుందరమాంసు తాం తస్మై దాతుమిచ్ఛామ్యహం మునే॥౫౯॥ మృగయాకౌతుకీ చాహం గంధమాదనపర్వతమ్। ఆగతో మునిశార్దూల వైర్యయుక్త స్తవాంతికే॥౬౦॥ పిత్రా న జ్ఞాయి వివాహాయ మహ్యముద్వాహయంతు తాం శవ। ఇతి బ్రూతే వసుశ్శకశ్శీ వాక్యం మునిసత్తమ॥౬౧॥ తద్భవాన్మత్సుతాం తస్మై దాతుం మే సుగ్రహం కురు। ఏతత్కార్యస్య సిద్ధ్యర్థం పురోహితమహం మునే॥౬౨॥ ఆశ్రయం సమిహాగంతే సేవనాశన సుదర్శనమ్॥ సుదర్శనః ఇతి మాం భగవాన్ రాజా ప్రాహిణోత్తవ సన్నిధిమ్॥౬౩॥ తస్యాహం రాజ్ఞ స్తస్య దికీర్షితం। శ్రీసూతః॥ ఇత్యుక్త్వా విరరామాథ స్వనయస్య పురోహితః॥౬౪॥ తతో దీర్ఘతమాః ప్రాహ స్వనయస్య పురోహితం। దీర్ఘతమాః॥ సుదర్శన భవత్త్వం కథితం స్వనయేన యత్। సుమహాభీష్టతమం హ్యేతత్త్వాంశ్చ గ్రహణమం గళం॥౬౫॥ ఆగమిష్యామ్యహం విప్ర గంధమాదనపర్వతే। ఇత్యుక్త్వా సముదిశ్య ప్రాహిణోత్ స దీర్ఘతమాముని॥౬౬॥ వేదాటవీపతిం త్వాచ త్రిరణ చేతసా। సుదర్శనేన సహితః సేతుముద్దిశ్య నిర్యయౌ॥౬౭॥ పుణ్యాం శ్రియా యయౌ గంధమాదనం। అగస్త్య తీర్థతీరం చ గత్వా దీర్ఘతమా మునిః॥౬౮॥ అథ పుత్రం వదర్శాగ్రే కక్షీవంతం మహా

సంబున నుండిగ స్త్యతీర్థతీరంబున నున్న వాడు నేవన నిరూపంబు నాచారంబును ధర్మంబును వైదికవిద్యయు వేదశాస్త్రప్రవీణత్వం బు నాభిజాత్యంబును గాంచి మత్పుత్రియగు మనోరమ యనుకన్యక నొసంగం గోరి మదీయాభిప్రాయంబతని కెరిగించితిని నతం డంగీకరించి దాక్షిణ్యంబున యున్నవాడుగాన నాయుదను గ్రహింపుమియ్యా కార్యసిద్ధికొరకు మత్పురోహితుండ వగు నిమ్మాపంబున నంపించితినని రాజేంద్రుండు పుత్తెంచెనని సుదర్శనుండు వచించినవిని దీర్ఘతముండిట్లనియె వోసుదర్శనా నాకును స్వ నయుడు తంబివ్వ కంబవశ్యంబు ప్రాణి గ్రహణమహోత్సవమునకగు దెంచెదనని వచించి వేదాటవీ నాథునకుం బ్రణమిల్లి సుదర్శ నసహితుండును వెడలి యూరునిం ఖబులకు గంధమాదనంబు జేరి యచ్చట యగస్త్యతీర్థతీరంబునసుండు నిజపుత్రుంగాంచెనంత

నం కక్షీవాన్ పితరం కృత్వా వవందే నామకీర్తయన్ ॥ ౧౯ ॥ తతో దీర్ఘతమా యోగీ స్వాంకమారోప్య తం సుతం । మూర్ధ్న్యవఘ్రాయ సస్నేహం సస్వజే పులకాంకితః ॥ ౨౦ ॥ కుశలం పరిపప్రచ్ఛ తదా దీర్ఘతమా ఋషిః । సర్వే వేదాస్త్వయాఽధీతాః కక్షీవన్ కిము వత్సక ॥ ౨౧ ॥ శాస్త్రాణ్యపఠః కిం త్వం వా వత్స సర్వం వదస్వ మే । ఇతి పృష్టస్స్వపిత్రాసౌ సర్వం నిర్వర్త్య తత్సుతోఽబ్రవీత్ ॥ ౨౨ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే సేతుమాహాత్మ్యే అగస్త్యతీర్థప్రశంసాయాం కక్షీవదుద్వాహోద్యోగో నామ షోడశోఽధ్యాయః ॥ .... *

శ్రీసూత ఉవాచ ॥ పునరప్యాహ కక్షీవాన్ పితరం మునీశ్వరాః । తతో దంకేన గురుణా ప్రేరితోఽహం మహాధునా ॥ ౧ ॥ సమాగతోఽస్మి తీర్థేఽస్మిన్ అగస్త్యమునిసత్తమ । స్వవంశస్య సుతోద్వాహసిద్ధ్యర్థం గురుచోదితః ॥ ౨ ॥ ఉపాయం తన్నిగదితం గ్రహీష్యన్నప్రతీక్షితం । వర్షత్రయావసానే మాముద్వాహోపాయసంయుతం ॥ ౩ ॥ స్వనయో తైత్రివతిష్ఠం తం మా స ససాద యదృచ్ఛయా । స చ మామేత్య కన్యాం తే దాస్యామీతి చ చోఽబ్రవీత్ ॥ ౪ ॥ తతోఽస్మ కనరో ధైరత్వా మాహ్వయదద్యం స్వకః । ఇతీరయిత్వా పితరం కక్షీవాన్ విరరామ హ ॥ ౫ ॥ పుత్రస్య నోథ విప్రేంద్రాః పురోధాస్స్వనయస్య సః । ప్రయా

కక్షీవంతుండు నిజజనకుండౌ దీర్ఘతమసునకు నమస్కరించి నంత నతండాశీర్వదించి మూర్ధఘ్రాణంబు గావించి యోపుత్రకా సర్వవేదంబులు శాస్త్రంబుల నెల్లం బఠించితివే యని యడుగ నతండు సర్వంబును నభ్యసించితినని యొనని సూతుండు శౌనకాదుల కెఱింగించెను ॥ ఇది స్కాందపురాణంబునఁ గక్షీవదుద్వాహోద్యోగంబను కథగల పదియాఱవయధ్యాయము ॥ .... *

మహానీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులారా వినుండిట్లనియె - నాసమయంబున నిజజనకుంగాంచి కక్షీవం తుండిట్లనియె దేనుపాధ్యాయుండగు దంకుఁడను గురువుచేఁ బ్రేరేపింపబడి యీయగస్త్యతీర్థంబుఁ జేరి యిందు స్నానంబు గావింపుచున్నవాఁడనై నివసించి మూఁడు సంవత్సరంబులైనది నిష్ఠతోడ స్వనయన్నపుం జెటికే తెంచిదనసూజనాసం గెవ నసివదిచే నేమిమ్మురావింపఁగోరిన పురోహితుండు యే నివసించి కక్షీవంతుండు సకలంబు దనంతసుదర్శనుండు స్వనయుని

యాగాజనపదం స్వనయుని వేదితుం॥ ౬॥ రాజానం తం సమాసాద్య స్వనయం సుదర్శనః। ప్రాప్తం నివేదయామాస తం దీర్ఘతమసం మునిం॥ ౭ ॥ తతస్స రాజా స్వనయో మునిం ప్రాప్తం పురోహితాత్। శ్రుత్వా వినిర్యయౌ ద్రష్టుం సహ పాపటనం బహాత్॥ ౮॥ అగస్త్యతీర్థతీరే తం సపుత్రమృషిసత్తమం। దదర్శ రాజా స్వనయో బ్రహ్మాణమివ దేవరాట్॥ ౯॥ వవందే దీర్ఘతమసశ్చరణౌ లోకసుందరౌ। ఉత్థాప్య నృపతిం విప్రాశ్శిరసా దీర్ఘతమా మునిః॥ ౧౦॥ ఆశిషం శ్రేయసా చాథ స్వనయాయ నృపాయ సః। అత్రాంతరే సమాయాతః ఉదంకోపి మహానృషిః॥ ౧౧ ॥ రామసేతౌ ధనుష్కోటౌ స్నాతుం శిష్యైస్సమావృతః। లక్షసంఖ్యా మునిగణాస్తేన సాకం మునీశ్వరాః॥ ౧౨॥ ఉదంకోగస్త్యతీర్థే వై స్నాతుం సంప్రాప్తవాన్మునిః। ఉదంకమాగతం దృష్ట్వా కక్షీవాన్ ప్రణనామ తు॥ ౧౩ ॥ ఆశిరోదాశిషం విప్రాశ్శిష్యాయాథ గురుస్తథా। అథ దీర్ఘతమా విప్ర ప్రత్యుదంకం మహామునిం॥ ౧౪॥ కుశలం పరిపప్రచ్ఛ సోపి తం మునిసత్తమం। ఉభౌ తౌ మునిశార్దూలౌ సర్వలోకేషు విశ్రుతౌ॥ ౧౫॥ కథయామాసతుస్తత్ర కథాః పాపప్రణాశనీః। అథ రాజా తతోదంకం ప్రణనామ మునీశ్వరం॥ ౧౬॥ ఉదంకోప్యాశిషం తస్మై ప్రాయుంక్త స్వనయాయ వై। రాజాథ స్వనయః ప్రీతః తద్వాక్యమభాషత॥ ౧౭॥ మునిం తం దీర్ఘతమ

సమీపంబున వసింపఁబోయి దీర్ఘతముం డాదోడ్తెచ్చితి ననుటయు నా నృపుండా వృత్తాంతంబు విని సరసిజాననుసేవింపనరుగు పాకశాసనునుంబోలె తత్క్షణంబ యగస్త్యతీర్థతీరంబున సపుత్రుండై యున్న దీర్ఘతముం జేరి నమస్కరించుటయు నమ్మునీంద్రుండు కరంబులం బట్టి యెత్తి యాశీర్వదించి యనేకవిధంబులగు వాక్యంబులఁ బోఁద్రిప్పుచుండ మహాఋషిశ్రేష్ఠుండగు నుదంకుండును లక్షలకొలంది మునులు సేవింప ననేకశిష్యులం గూడి రామసేతుదర్శనంబునకు వచ్చి యం ధనుష్కోట్యవగాహనంబు గావించి పిమ్మట యగస్త్యతీర్థంబునకు వేంచేసిన గక్షీవంతుండు నదనగురునకుం బ్రణామంబు లాచరింపన తండా ప్రియశిష్యు నాశీర్వదించె నంత దీర్ఘతముండు నుదంకు కుశలంబడిగిన తండు నట్లయొనర్చె నిట్లు సర్వలోకవిశ్రుతులగు నయ్యిర్వురు పురుపరస్పర ప్రీతికరంబులు పాపాపనోదకంబులు [illegible] రేంద్రుండు వంతునకుం బ్రణమిల్లి

సంవివాహః క్రియతామితి। తథాస్త్విత్యవదత్సోపి తదా దీర్ఘతమా మునిః॥ ౧౮॥ శ్వోయః క్రియతాం రాజన్ సుముహూర్తే మహీపతే। అత్రైవ పాణిగ్రహణం క్రియతాం గంధమాదనే॥ ౧౯॥ తస్మాదిహానయ క్షిప్రం కన్యామంతఃపురాత్తథా। ఇత్యుక్తస్స్వనయో రాజా గత్వా స్వపటమంటపాత్॥ ౨౦॥ ఆహూయాయుశతసంఖ్యాకాన్వృద్ధాన్వర్షధరాంస్తథా। ఆనేతుం ప్రేషయామాస కన్యామంతఃపురాంతథా॥ ౨౧॥ తే వర్షధరముఖ్యాస్తు స్వనయేన ప్రచోదితాః। మనోజవానసమారుహ్యావాజినో మధురాం యయుః॥ ౨౨॥ గత్వా చాంతఃపురం తూర్ణం వృత్తం సర్వం నివేద్య చ। కన్యయాంతఃపురేణాపి సహితాః పునరాయయుః॥ ౨౩॥ తతః పరస్మిన్దివసే శుభే దీర్ఘతమా ఋషిః। గోదానాదీని పుత్రస్య విధివన్నిరవర్తయత్॥ ౨౪॥ నిర్వర్తితేష్వథ కృతీ వా గోదానాదిషు కర్మసు। ఉద్వోఢుం రాజతనయాం పిత్రా చ గురుణా సహ॥ ౨౫॥ చతుర్దంతం మహాకాయం గజం సర్వాంగపాండురం। ఆరుహ్య హర్షసంయుక్తో ద్వితీయ ఇవ దేవరాట్॥ ౨౬॥ మనోరమాయాః కన్యాయాః పూరయంశ్చ మనోరథం। బ్రాహ్మణైర్బహుభిస్సార్ధం స్త్రీసహితైః స్వస్తివాచకైః॥ ౨౭॥ తోరణాలంకృతద్వారం రా

తదాశీర్వచనంబుల గైకొని దీర్ఘతముం గాంచి యిట్లనియె ఓమహాత్మా వివాహకార్యంబు నేనేర్పవలయునని విననతండిట్లనియె మహారాజేంద్రా వివాహకార్యంబెల్లి యీగంధమాదనంబున నెఱపింపం బ్రయత్నంబొనరింపుమనిన నతండాతుఱంబ స్వకీయపటమంటపంబునకుం జని యంతఃపురంబుననుండు మనోరమం దోట్కొని తేర వర్షవృద్ధులం బంపిన వారలు మనోజవంబులగు వారువంబుల నెక్కి మధురాపురంబునకుం జని యంతఃపురంబుననుండు కన్యం దోట్కొని యగస్త్యతీర్థతీరంబుననుండు పటమంటపంబు జేరి రంత దీర్ఘతముండు మఱుదినంబు శుభదినంబుగావున విధివత్ప్రకారంబున గోదానాదికర్మంబులాచరించిన స్వాకత్తీవంతుండు నిర్వర్తితశుభకర్మకలాపుండై పిత్రగురుసమేతుండై రాజకన్యకాపరిగ్రహణార్థంబై సర్వాంగధవళంబును మహోన్నతంబును నగు చతుర్దంతవేదంతావళంబెక్కి ఐరావతారూఢుండగు నింద్రుండుబోలు ఛమనోరమా మనోరథపూరణంబుగావించుచు ... తోరణాలంకృతద్వారరమ్యశో

జోషిత పటమండపం। కృతమాంగల్యకృత్యోసౌ కక్షీవాన్ముదితో యయౌ ॥ ౨౮ ॥ తతస్స్వతనయకన్యా సా కృతమంగళభూషణా। చతుర్దంతం సమారుహ్య శ్వేతదంతావళస్థితం ॥ ౨౯ ॥ కక్షీవంతం సమాయాంతం దృష్ట్వా సోద్వాహనోత్సుకం। ప్రతిజ్ఞామనుసృత్యైతే నాస్తీంగవ్యత్రైతిమాదాయయయౌ ॥ ౩౦ ॥ కక్షీవాన్దీర్ఘతమసా తతో దంకేన సంయుతః। పశ్చాద్గారబహిర్ద్వారం కిమాదాజ్ఞస్సమాయయౌ ॥ ౩౧ ॥ స్వనయ స్తతతో దృష్ట్వా కక్షీవంతం సమాగతం। ప్రత్యుజ్జగామ సహితం సదకైస్సపురోధసా ॥ ౩౨ ॥ కక్షీవతో వరస్యార్థకన్యకాపరివారిణః రాజతైస్స్వర్ణపాత్రైశ్చ చతుర్భిర్గజవాహిభిః ॥ ౩౩ ॥ స్వనయేన సమాహూతః బ్రాహ్మణైః పరివారితః। ప్రవివేశాథ లక్ష్మీనాం కక్షీవాన్ రాజమందిరం ॥ ౩౪ ॥ తతో దారేణ సహితం తం దీర్ఘతమసం ముదా। సోదంకమనయత్ బ్రాహ్మణాన్ గృహాంతికం నయా విప్రతః ॥ ౩౫ ॥ ఉదంకదీర్ఘతమసౌ పాద్యం చ ప్రదదౌ నృపః। అలంకృతైర్ద్రుపాత్రైశ్చ వస్త్రైశ్చాభరభూషితైః ॥ ౩౬ ॥ వరో దీర్ఘతమాశ్చాన్యే సోదంకమునయస్తథా। స్వయం సర్వే స్వనయశ్చాపి సామాత్యస్సపురోహితః ॥ ౩౭ ॥ తతో దుహితరం కన్యాం సుకేశాంతాం మనోరమాం। భూషణాలంకృతాంగాం తాం దివ్యవస్త్రవరాం శుభాం ॥ ౩౮ ॥ బింబోష్ఠీం చారుసర్వాంగీం పీనోన్నతపయోధరాం। ప్రసాయామధ్యమనయన్మహాజనసమాకులం ॥ ౩౯ ॥ తతో వరస్య కంఠే సా మాలాం చంపకనిర్మితాం। నివేశయామాస సభాజన

తంబగు రాజర్షి పటమంటపంబు సొత్తెంచి నవతనింగాంచి కన్యామణియగు మనోరమయు ప్రతిజ్ఞాపూర్ణంబయ్యెనని ము దంబునొందె నంత కక్షీవంతుండున్న పాగాగ బహిర్ద్వారంబు జేరి జనపాలుండు పురోహిత సహితుండై వరపూజనంబొన ర్చె స్వప్రతుకన్యకాజనంబులు కనకరత్నరంబుల నీరాజనంబులిచ్చ రంత కక్షీవంతుండు నరపాల సమేతుండై బ్రాహ్మణజనం బులంగూడి రాజమందిరంబు ప్రవేశించెనట్టి యెడంబుడమి రేడు దీర్ఘతమోదంక మునీంద్రులం బ్రియ సత్కృతులందని పెనంతవ స్త్రభూషణాలంకృతయు శుభావహయు బింబోష్ఠియు మనోహరయు పీనోన్నత స్తనయుగళయునగు మనోర మ బ్రహ్మసభామధ్యంబునకుం దుసకలజనసమక్షంబు నజంపకపుష్పమాలికనతనికంఠంబునం జేర్చెనంతనా సయుండు గక్షీవంతుం

మధ్యేవనోరమా ॥ ౮౦॥ ఉదఙ్కస్తత్ర ఆగత్య ప్రతిష్ఠాప్యానలం స్థలే। కృత్వాగ్నిముఖపర్యన్తం లాజహోమాదికం తథా ॥ ౮౧॥ పాణిమగ్రాహయత్తస్యాః స్వాయాశ్చ వరేణ తు। ఉదఙ్కస్సర్వకర్మాణి కారయామాస తత్ర వై ॥ ౮౨॥ ఏవవధ్వోస్తథా విప్రాః ప్రాయుఞ్జంత శుభాశిషః। తతస్స రాజా స్వర్ణరోమా వరం దీర్ఘతమా మునిః ॥ ౮౩॥ ఉదఙ్కం వరకక్షీవాన్ స్వవధూయాం స్తథా ద్విజాన్ ఋత్విజం బ్రాహ్మణానన్యైర్భోజయామాస మద్భుతైః ॥ ౮౪॥ తతస్సంభావయామాస తాంబూలాద్యైరనేకధా। అథాహం స్వమునిశ్రేష్ఠముదఙ్కః ప్రాస్వాశ్రమం యయౌ ॥ ౮౫॥ అన్యే చ బ్రాహ్మణాస్సర్వే స్వస్వదేశాన్ప్రయయుస్తథా। ఏవం వివాహోఽవర్తిష్ట కక్షీవన్నృపకన్యయోః ॥ ౮౬॥ ప్రవిశ్యాగస్త్యతీర్థం సః శిరోధత్తగజోత్తమః। స్నానతోయోపితదా రాజా స్వదుహిత్రే ముదాన్వితః ॥ ౮౭॥ దదౌ శతసహస్రాణి స్వర్ణానాం స్త్రీధనం తథా। గవాం సహస్రం ప్రదదౌ దాసీనాం చ సహస్రకమ్ ॥ ౮౮॥ గ్రామం పంచశతం వాపి దదౌ దుహితృవత్సలః। దివ్యవస్త్రాణ్యయుతం చాపి శతం భూషణపేటికాః ॥ ౮౯॥ హారమాలాసహస్రం చ దదౌ దుహితృసౌహృదాత్। ఏతత్సర్వం సమాదాయ సపుత్రస్సస్నుషో మునిః ॥ ౯౦॥ రాజ్ఞా చ సమనుజ్ఞాతః శ్రియయా వేదశాసనం। వేదారణ్యం సమాసాద్య తదా దీర్ఘతమా మునిః ॥ ౯౧॥ ఉవాస

నకు, వసన్నాను. ఇవి ధివత్పూర్వకంబునను సంగెనస్ప్రుదుదంకుండు లాజహోమాదివివాహకృత్యంబుల సాంగంబుగ నొనర్చె శంతస్థ భోజనలాన ధూవరుల నాశీర్వదించిరా తక్కుయుంబున మునయుండు త్రిలక్షసంఖ్యాకులగు బ్రాహ్మణులకు మధురసోపేతంబుగ నన్నంబిడి తాంబూలవస్త్రమాల్యాదులచేఁ దృప్తినొందించెను. అంతవారలు ప్రముదితులగుచు నిజనివాసంబులకుఁ బోయిరి. తదుపరి దంకుండును స్వాశ్రమంబునకుఁ జనియె. వానసమయంబున స్వనయుండు శతసహస్రస్వర్ణంబును సహస్రగోధనంబును దాసీసహస్రంబును పంచశతగ్రామంబులు దివ్యవస్త్రాయుతంబును భూషణపేటికాశతంబును హారమాలికాసహస్రంబును మరియనసేకవస్తుసముదయంబును దుహితకు నొసంగి వధూవరులనిపెనంతపుత్రస్నుషాసహితుండై దీర్ఘతముండు స్వనమునివలన ననుజ్ఞవడసి వేదారణ్యంబునకుం బోయి భుక్తిముక్తిప్రదుండగు వేదా

సుఖం ఉవాస పుత్రేణ స్నుషయా సహ। సేవన్ వేదాటవీనాథం భుక్తిముక్తిఫలప్రదం॥ ౫౨॥ న్యవసత్స చిరం కాలం కృష్ణావపి భార్యయా। స్వసుతోథ స రాజర్షిః స్నాత్వాకం భజన్నితి॥ ౫౩ ॥ తత్ర తీర్థే మహాపుణ్యే సహితస్సర్వసైనికైః అంతఃపురం సమాదాయ ముదితః స్వపురం యయౌ॥ ౫౪॥ అగస్త్యతీర్థమాహాత్మ్యం దేవం కక్షీవతోదితం। అనస్యసులభో విప్రాః వివాహస్స్వనుజాయతః॥ ౫౫॥ ఇతిహాసస్త్వయం పుణ్యో వేదసిద్ధో మునీశ్వరాః। ధన్యో యశస్య ఆయుష్యం పురాతనం॥ ౫౬॥ శృణ్వన్ పఠిత్వా యం సర్వకామాన్ అవాప్నుయాత్ ద్విజాః। పఠతాం శృణ్వతాం చైవ జితమాయం॥ ౫౭॥ నేహాముత్రాపి వా క్లేశో దారిద్ర్యం చాపినో భవేత్॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే. సేతుమాహాత్మ్యే కక్షీవద్వివాహనిష్పత్తిర్నామ సప్తదశోధ్యాయః॥ ....*

శ్రీసూతః॥ కుంభసంభవతీర్థేస్మిన్ విధాయ స్నానం అభిషవం నరః। రామకుండం [illegible] పుణ్యం గచ్ఛేత్స్నాతుం విముక్తయే॥ ౧॥ రఘునాథేన పుణ్యం ద్విజాః పూర్వం తారంతి థా। రఘునాథస్య తీర్థే కృతో యజ్ఞో లోకరక్షణః॥ ౨॥ సంపూర్ణఫలదో భూయాత్

నాథు సేవింపుచు చిరకాలంబు సుఖంబుండెనంత న్యవసదుండగస్త్యతీర్థంబునం గృతస్నానుండై నిజసైన్యంబులం గూడి పురంబునకుం జని సుఖంబుండె మోమునీంద్రులారా యిట్లగస్త్యతీర్థస్నానప్రభావంబునం గక్షీవంతుండనన్యదుర్లభం బగు రాజకన్యకా పరిణయంబు గావించె నీయితిహాసంబు వేదసిద్ధంబును పుణ్యప్రదంబును యశస్సౌభాగ్యకారియు నై వెలయు చుండు గాన మానవులీయితిహాసంబు పఠింపవలయు వినవయు నట్లొనర్చి నజనంబులకు సకలదారిద్ర్యనాశనంబుగ లిగి [illegible] పరసుఖంబులు గలుగు నని శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండు వక్కాణించెను॥ ఇది స్కాందపురాణంబున సేతుమాహాత్మ్యంబునం దు కక్షీవద్వివాహనిష్పత్తియను సప్తదశోధ్యాయము॥ ....*

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండిట్లనియె విప్రోత్తమంబున కుంభసంభవతీర్థంబున స్నానవిధానంబు సల్పిన యనంతరంబు పుణ్యాత్మ [illegible] రామతీర్థ

త్వా న్ధ్యాత్వా హరింపి జపస్తథా। రఘునాథపరప్రీత్యై ముక్తిమాత్రమపి ద్విజాః॥ ౩॥ దత్తం చేద్ద్వివిధం ద్రవ్యం తదనంతగుణం భవేత్
రామతీర్థం సముద్దిశ్య సత్యముక్తం మునిపుంగవాః॥ ౪॥ ఇతిహాసం మహాపుణ్యం సర్వపాతకనాశనం। సుతీక్ష్ణనామా విప్రేంద్రో మునిర్నియతమానసః॥ ౫॥ అగస్త్యశిష్యో రామస్య చరణాబ్జవిచింతకః। రామచంద్రసరస్తీరే తపస్తేపే సుదుష్కరం॥
౬॥ జపన్ షడక్షరం మంత్రం రామచంద్రైకదైవతం। నిత్యం శతసహస్రం వై మంత్రరాజమతంద్రితః॥ ౭॥ జజాప పర్వకాలేషు స్నానం చ రఘునాథసరోజలే। భిక్షాశీ నియతాహారో జితక్రోధో జితేంద్రియః॥ ౮॥ ఏవం సుతీక్ష్ణో విప్రేంద్రః బహుకాలమవర్తత। తతః కదాచిత్స మునిర్ధ్యాయన్ రామం హృదా సదా॥ ౯॥ తుష్టావ సీతాసహితం రామచంద్రం సభక్తికః। సుతీక్ష్ణః। నమస్తే జానకీనాథ నమస్తే హనుమత్ప్రియ॥ ౧౦॥ నమస్తే కౌశికమఖరక్షణదీక్షిత। నమస్తే శాపలోపాయ విశ్వామిత్రప్రియాయ చ॥ ౧౧॥ నమస్తే హరకోదండభంజనాయ సురార్చిత। మారీచాంతక రాజేంద్ర తాటకాప్రాణనాశన॥ ౧౨॥ కబంధారే విరాధారే శుభ్రాంబరవిభూషిత। జామదగ్న్యజితే తుభ్యం నమో దశరథాత్మజ॥ ౧౩॥ నమస్సుగ్రీవనాథాయ

తీరంబున నల్ప దక్షిణాకంబులగు దానంబులాచరించినను బూర్ణఫలప్రదం బగు మునిశ్రేష్ఠులారా నా తీరంబున ముక్తిమాత్ర ప్రద్యంబేనియు దానంబొసగిన సులక్షసంఖ్యానంతగుణంబగు నా పుణ్యతీర్థంబును సూచించెద వినుండు సకల పాపంబుల సర్వపాతకనాశకంబగు నా పుణ్యతీర్థమాహాత్మ్యంబు సుతీక్ష్ణుండను మహాముని శ్వగురుండౌ నియతమానసుండై శ్రీరామచంద్ర చరణారవిందంబు సంస్మరించుచు ఘోరంబగు తపంబు నాచరించె
రామచంద్రాధిదైవత్యంబగు షడక్షరీమంత్రంబు నిత్యంబును శతసహస్రజపంబు సేయుచు పర్వకాలంబుల రఘునాథ తీర్థంబున స్నానంబు సేయుచు భిక్షాశియై నియతాహారుండై క్రోధాదులను జయించి ఇంద్రియంబులను జయించి యుండెను అనేక కాలంబు గడచెను పిదప నా ముని హృదయంబున జానకీ సహితుండగు శ్రీరాముని నాథునిగా ధ్యానించుచు
ని స్తుతియించెను జానకీప్రాణనాథా హనుమత్ప్రియా యని కౌశికయాగ రక్షణదీక్షితుండవగు నీకు నమస్కారము

నమో వాలిహరాయ తే । విభీషణభయక్లేశహారిణే కులహారిణే ॥ ౧౪ ॥ అహల్యాదుఃఖసంహర్త్రే కాననస్థే భరతాగ్రజ । అంభోధిగర్వసంహర్త్రే తస్మై సేతుకృతే నమః ॥ ౧౫ ॥ తారకబ్రహ్మణే తుభ్యం లక్ష్మణాగ్రజ తే నమః । రక్షస్సంహారిణే తుభ్యం నమో రావణమర్దినే ॥ ౧౬ ॥ కోదండధారిణే తుభ్యం సర్వరక్షావిధాయినే । ఇతి స్తుత్వా మునిశ్శ్రేష్ఠః సుతీక్ష్ణో రామమవ్యయం ॥ ౧౭ ॥ వినాయకాలమనిశం రామచంద్రే నివిష్టధీః । ఏవమభ్యసం స్తస్య రామమంత్రం జపతత్పరః ॥ ౧౮ ॥ స్తువంస్తో రామచంద్రం చ స్తోత్రేణానేన సర్వదా । తీర్థే చ రఘునాథస్య కుర్వతః స్నానమన్వహం ॥ ౧౯ ॥ అభవన్నిశ్చలా భక్తీ రామచంద్రే తు నిర్మలా । అభూదద్వైతవిజ్ఞానం ప్రత్యగాత్మైక్యలక్షణం ॥ ౨౦ ॥ అనధీతత్రయీజ్ఞానం తథైవాశ్రుతవేదనం । పరకాయప్రవేశశ్చ సామర్థ్యమభవద్ద్విజాః ॥ ౨౧ ॥ ఆకాశగమనే శక్తిః కలావైదగ్ధ్యమేవ చ । అశ్రుతానాం చ శాస్త్రాణామభిజ్ఞానంవివాకురః ॥ ౨౨ ॥ గమనం సర్వలోకేషు ప్రతిఘాతవివర్జితం । అతీంద్రియార్థద్రష్టృత్వం దైవే స్సంభావనం తథా ॥ ౨౩ ॥ పిపీలికాదిజంతూనాం వాగ్విజ్ఞానమపి ద్విజాః । బ్రహ్మవిష్ణుమహాదేవలోకేషు గమనం తథా ॥ ౨౪ ॥ చతుర్దశసు లో

డును విశ్వామిత్రప్రియుండును హరకోదండఖండనుండును మారీచాంతకుండును రాజేంద్రుండును తాటకాప్రాణాపహారియు కబంధహారియు శ్రీహరియు ఖరాసురాంతకుండును జమదగ్నికుమారభంజనుండును దశరథాత్మజుండును శ్రీవత్స భుండును వాలిసంహర్తయు విభీషణక్లేశప్రహర్తయు పాపహర్తయు నహల్యాదుఃఖసంహర్తయు భరతాగ్రజుండును సముద్రగర్వభంజనుండును సేతునిర్మాతయు సుకృతియు తారకబ్రహ్మంబును లక్ష్మణాగ్రజుండును రక్షస్సంహారియు రావణమర్దనుండును కోదండధారియు సర్వరక్షావిధాయియు నగు నీకు వందనంబులని సుతీక్ష్ణుండు రామచంద్రుం బొగడుచు ప్రత్యహంబు రామతీర్థంబున స్నానము చేయుచుండ నతనికి రామచంద్రధ్యానంబువలన నిశ్చలభక్తియు అద్వైతజ్ఞానంబును ప్రత్యగాత్మైక్యలక్షణంబును త్రయీశాస్త్రవిచారంబును అశ్రుత వేదార్థత్వసామర్థ్యంబును పరకాయప్రవేశంబును ఆకాశగమనశక్తియు సకలకళావిచక్షణత్వంబును గురుశిక్షలేకయె అశ్రుత శాస్త్రాభిజ్ఞానంబును

సేతుమధ్యే [illegible] తథా । ఏతా[illegible]న్యన్యాని సర్వాణి యోగలభ్యాని సత్తమాః ॥ ౨౫ ॥ సుతీక్ష్ణస్యాథ వహ్నేః పాపినాం రామతీర్థ-
నిషేవణాత్ । ఏవం ప్రభావం తీర్థం మహాపాతకనాశనం ॥ ౨౬ ॥ మహాసిద్ధికరం పుణ్యం మృత్యుదారిద్ర్యనాశనం । భుక్తిముక్తి-
ప్రదం పుంసాం నరకక్లేశనాశనం ॥ ౨౭ ॥ రామభక్తికరం నిత్యం సంసారచ్ఛేదకారణం । అస్య తీరే మహాలింగం స్థాపయిత్వా
రఘూద్వహః ॥ ౨౮ ॥ బ్రాహ్మణ[illegible]మానసగ్లానిం లోకానుగ్రహకామ్యయా । రామతీర్థే మహాపుణ్యే స్నాత్వా తల్లింగదర్శ-
నాత్ ॥ ౨౯ ॥ [illegible] క రేవ స్యాత్ కిముతాన్యాపి భూమిగయుః । తత్ర స్నాత్వా శి[illegible] ధర్మపుత్రః [illegible] ద్విజాః ౩౦ అ
సృతో[illegible]క్తస ముద్భూ[illegible] దోషా[illegible] [illegible]నాత్ । [illegible] ॥ అపశ్యముదిత[illegible] తేజ[illegible]మాన జః ॥ ౩౧ ॥ య
ద్రో[illegible] రామతీర్థే [illegible] నే । శ్రీసూ[illegible] ధో[illegible] ॥ ౩౨ ॥ భవె
న[illegible] తీర్థ[illegible] అన్యోన్యం [illegible] ధర్మపుత్రా[illegible]పురా ॥ ౩౩ ॥ [illegible] స్య తు

బ్రహ్మవిష్ణు[illegible]మహేశ్వరలోకాది సర్వలోకములను [illegible] బోవు సామర్థ్యము[illegible] ఇంద్రియా[illegible]
దర్శన[illegible] పిపీలికాదిసకలప్రజంతుభాషాపరిజ్ఞానమును మొదలగు [illegible] సేవనముల
తీర్థస్నానసేవ[illegible] బ్రాహ్మణులారా ఈ రామతీర్థము [illegible] పాతకనాశకరంబు మహాసి
ద్ధిప్రదంబు మృత్యు[illegible] నాశ[illegible] భుక్తిముక్తిప్రదంబు నరకక్లేశనాశకరి [illegible] రామభక్తిప్రదంబు [illegible] సంసారచ్ఛే
దకారణ[illegible] వేయు[illegible] తీర్థతీరం[illegible] రఘు[illegible] లింగంబు స్థాపించి బ్రాహ్మణ[illegible] రామ
తీర్థంబున స్నానంబు[illegible] లింగంబును దర్శనంబు[illegible] సకలైశ్వర్యంబులు [illegible]
[illegible] ధర్మపుత్రుండు [illegible]
[illegible]
[illegible] ధర్మ[illegible] తీర్థ[illegible]

తావ్యుద్ధే ... ససాంఖ్యాస్త్రా ... వాదంతం వైరమాసాద్య గాత్యార్థః ... ప్రస ... ॥ ౩౪ ॥ ... సేనా ... సాథకాంక్ష ... క్షేత్రే ... సమేత్య చ। ... దేవీ ... సవిస్మితః ॥ ౩౫ ॥ ... తత దినం ... తో ... పంచదిన భూ ... ద్యుమ్నసవీర్యవాన్ ॥ ౩౬ ॥ ఆచార్యోఽయుధ్యత ద్రోణో ... మహాబల ... స్త్రాణి శ
స్త్రాణి ద్రోణాచార్యో రణేబలీ ॥ ౩౭ ॥ ... పాండవానీకం ... సవీర్యవాన్। అథ ... స్త్రాణి ... ధృష్ట
ద్యుమ్నో మహాబలః ॥ ౩౮ ॥ అభి ... ద్రోణ సేనాముఖే తథా। ధృష్టద్యుమ్నం తథా ద్రోణః శరవర్షైరవా
కిరత్ ॥ ౩౯ ॥ పార్థ సేనాం తథా ద్రోణ బాణజాలైః ప్రపీడితా। దశదిశో భయార్తాం తా విద్రుతా ద్విజసత్తమాః ॥ ౪౦ ॥ ... తో
గుణో రణే ద్రోణం ... రథినాం వరః। రణప్రవీణయోస్తత్ర విజయద్రోణయోర్గణం ॥ ౪౧ ॥ ద్రష్టుం సమాగతైర్దేవై
వైరభూద్విస్మయః ... రంతరం। ద్రోణఫల్గునయోర్దివ్యాస్త్రైః సాస్త్రయుద్ధోఽభవన్మహత్ ॥ ౪౨ ॥ సామర్థ్యయోస్తత్రాచార్యశిష్య
యోరభవద్రణం। ద్రోణఫల్గునయోర్యుద్ధం ద్రోణఫల్గునయోరివ ॥ ౪౩ ॥ బహూని ... ద్రోణో ... రాత్రమంత్ర

సరంబుగా నెఱుంగింప వేయని వేడిన సూతుండిట్లనియె ... పూర్వంబున పాండవధార్తరాష్ట్రులు రా
జ్యంబు గోరి మహాసైన్యపరివృతులై కురుక్షేత్రంబున (గదనంబు) జేయుచుండ భీష్ముండనేకవీరసంహారంబు గావింపుచు పదిది
నంబులు సమరంబు గావించి పుడమిం గూలెనంత ద్రోణాచార్యుండు సేనానాయకుండయి యనేకశస్త్రాస్త్రంబుల ప్రయోగిం
పుచు పాండవబలంబుల బడలువడం జేయుచుండ ... నాయకుండు వీరోత్తముండగు ధృష్టద్యుమ్నుండు కోపోద్దీపితుం
డయి ద్రోణునితో ... ఘోరంబగు యుద్ధంబు ... ద్రోణబాణజాలపీడితంబయి
పాండవసైన్యంబు భయార్తంబయి ... సంఖ్యాకలాయానంబుగా ద్రోణుపైనడరి నేకాస్త్రం
బుల ప్రయోగించి ... దివ్యవిమానారూఢులయి ... నిలిచి రణప్రవీణు
లగు నాచార్యశిష్యుల కదనంబున ... వారలు లేరని ...

తతో ద్రోణో మహావీరో ప్రియశిష్యం సఫల్గునం ॥ ౪౪ ॥ విహాయ పాంచాలబలం సమయుధ్యన్మహావీర్యవాన్ । సవివేశ తతః పాం
చాలకదళం ముహుర్ముహుః ॥ ౪౫ ॥ ద్రోణాచార్యోఽవధీత్ప్రాజ్ఞో యుద్ధే సరథవాజినాం । ధృష్టద్యుమ్నో హతపితో ద్రోణమభ్య
హనచ్ఛరైః ॥ ౪౬ ॥ ద్రోణశ్చాపట్టసం గృహ్య ధృష్టద్యుమ్నమతాడయత్ । శరైర్దివ్యాస్త్రైః యుద్ధతత్త్వజ్ఞోఽగ్నిశిఖోపమైః ॥
౪౭ ॥ పరాఙ్ముఖోఽభవత్తత్ర ధృష్టద్యుమ్నశ్చ రాఘవ । తతోఽపి రథమాగత్య ధృష్టద్యుమ్నం వృకోదరః ॥ ౪౮ ॥ స్వస్యస్యందనం స
మారోప్య ద్రోణాచార్యమథాబ్రవీత్ । స్వకర్మభిరసంతుష్టాః స్వైః శాస్త్రోద్భవా ద్విజాః ॥ ౪౯ ॥ నయుధ్యేరన్యది క్షత్రా రాజన
శ్యేరన్నృపా హతే । అహింసా హి పరో ధర్మో బ్రాహ్మణానాం వదాన్తి స్మృతా ॥ ౫౦ ॥ హింసయా దారపుత్రాదీన్ తుష్యంతి వా స్వ
ధర్మజాతయః । హింసన్నేవ మే పుత్రా ధర్మం యుద్ధేఽత్యాగ్బహూన్నృపాన్ ॥ ౫౧ ॥ స చాపి తే సుతో బ్రహ్మన్ హతశ్చైతేగ కాజి
రే । తథాపి లజ్జా తే నాస్తి శోకోఽపి హి న జాయతే ॥ ౫౨ ॥ వచనం భీమసేనస్య శ్రుత్వా యుధిష్ఠిరాత్ । నిజం ధృతం సుత

చుండ ద్రోణుండు ప్రియశిష్యుం బోగడి పాంచాలసైన్యంబు పయింగవిసి దళంతులు యిరువదివేల సంఖ్యగల రథగజవాజిస
మూహ సమేతులగు నరపాలురం దునుమాడుచుండ ధృష్టద్యుమ్నుండు హతపితుండయి ద్రోణునకు యినవేశాశు
గంబులం బ్రయోగింప నతండాశేలీ యుద్ధంబు లకారింది యగ్ని శిఖోపమంబులగు బాణజాలంబులం బరపావనమంతు భీతుం
డయి వెనుక సంగిడిగి కోదరుండగు భీమసేనుం డరదంబు పయినిడికొని ద్రోణుంగాంచి యిట్లనియె వో ద్రోణుడా ॥ లో
కంబున బ్రాహ్మణజనంబులకు స్వశాస్త్రముల నభ్యసించుటయును అహింసయు ధర్మంబు - ఇట్లుండగ గొందఱు బ్రాహ్మణాధములు
స్వకర్మంబు బాసి యు స్త్రవిద్యల నభ్యసించక్షత్రియులగు రాజన్యుల నెదిరించి యుద్ధంబాచరింతురు కావున హింసావ
రులగు వ్యాధులు దారాపుత్రులకు గతంబు జేసి పోషింపుదురు నీవు నొకవు క్షత్రియులకలో రక్షకులగు
రాజపరులం బరిమార్చి దవులుయిప్పుడా పుత్రుడు మృతుండయ్యెను నీవు సలజ్జాహీనుండవు యయ్యె కదనంబాద
రించెదవని నిన్ను ద్రోణుండగు నీవాక్యంబులాదరించక ధర్మజుల జేరి యడిగిన నతండు నిజంబు పలికె ద్రోణుండు యుద్ధంబు

త్యాజశాపాత్సద్య [illegible] నోభవత్ ॥ ౫౩॥ యోఽపిత్వా తవ మా శ్రేష్ఠో ద్రోణాచార్య స [illegible] జా [illegible] యః ద్రోణో [illegible] తః । యోఽంగసీత్వా ద్రోణమహాగ్ధి నజోఽ [illegible] దనం [illegible] యః ॥ ౫౫॥ ద [illegible] ష్టాద్య ధృష్టద్యుమ్నపుత్రా దిభిస్సహ దేః । ద్రోణస్యాస్య గం ప్రాణాశ్చరీగా వచ్ఛినచ్ఛరః ॥ ౫౬॥ [illegible] స్యాపి జే [illegible] ద్ధికా [illegible] ప్రద్రుమ్న [illegible] యాత్ । జఘ్ను తుః పాం దవానీ పుత్రాః కృత్వా [illegible] దయు స్తదా ॥ ౫౭॥ సైనాం తాం పుత్రాం కృష్ణాప్ట్రా [illegible] సేసు భోధవ । ఏతద్ద్రవకికం [illegible] స్యాంగ్య [illegible] ప్రహారణం [illegible] ॥ ౫౮॥ గదాముర్యోధనో [illegible] కుమారశత్వా [illegible] । యుద్ధేద్రోణ వధం వత్సంతం ప్రతాచార్య [illegible] చోపనాత్ ॥ ౫౯॥ ద్రోణమేథక్కృ [illegible] చార్యో [illegible] గురో స్తదా ॥ ౬౦॥ అశ్వత్థామ [illegible] పితా ప్రస్మ [illegible] వాణ్ణ ప్రాపవి ప్రేం ప్రాః వాక్యం వాక్యవిశారదః ॥ కేశవః ॥ ద్రోణ [illegible] యోఽసి పాండవా [illegible] ధిదు జజాయం

మాగి జప్యండనంబు పైబడి యోగవిద్య చే ప్రాణంబుల బరిత్యజించెనంతట ధృష్టద్యుమ్నుండు ఖడ్గపాణియై ద్రోణుని రథంబుపై నురికి ప్రజలు [illegible] దులువలదు వలదనివారి పుచుండంగైకొనక ద్రోణుశిరంబు ఖండించెనా నడుమంబున [illegible] దేహంబున నుండియొక తేజంబు పాంచాల కృష్ణపుత్రులు చూచుచుండ దివంబునకరిగెం [illegible] గౌరవబలంబు [illegible] యోధులంబరయి [illegible] లంబారినంగాంచి ద్రోణపుత్త్రుండగు నశ్వత్థామ దుర్యోధనుం గాంచి యిట్లనియె - [illegible] రాజా యీపైన్యంబు పా రుటకుం గారణంబేమి యని యడిగెడు తోత్రిజు తరణంబు [illegible] జెప్పం జాలక కృపాచార్యుం గాంచుటయు నతండశ్వత్థామం గాంచి యిట్లనియె వో [illegible] ధామా సంగరంబున [illegible] భవజ్జనకుండు జయింపంజాలక పాండవులుండ శ్రీకృష్ణుడిట్లనియె వోపాం డునందనులారా [illegible] ద్రోణుండు జయించుటకుం [illegible] యుపాయంబు వచించెదవినుండ యశ్వత్థామ [illegible] డనియె కంతము విపవలయు పామాహ్యుండు వచించెనన్నెరండు [illegible] మాణికిండ [illegible] జనుండట్లు వచించిన [illegible]

౬౨॥ అశ్వత్థామా హత ఇతి హతో ద్రోణసుతోఽధునా। సత్యవాదీ వదేదేవం యది ప్రామాణికో జనః॥ ౬౩ ॥ ద్రోణోఽపి వ
చనాత్తస్య త్యక్ష్యత్యాయుధం తత్క్షణాత్ । అతఏవం నృపం వార్తాం ధర్మరాజోఽధునా వదేత్ ॥ ౬౪ ॥ నాన్యథా శక్య
తే జేతుం ద్రోణో యుద్ధవిశారదః। ధర్మాజ్జేతుమశక్యం చేద్ధంతుం త్యక్త్వా వైరిణం జయేత్ । ౬౫॥ ఇతి కేశవవాక్యం తచ్ఛ్రుత్వా
భీమః పృథాసుతః। గురోరంతే సమభ్యేత్య మిథ్యావాక్యమభాషత॥ ౬౬ ॥ అశ్వత్థామా హతో ద్రోణ యుద్ధే ప్రపతితోఽధునా
ద్రోణాచార్యోఽపి తద్వాక్యం నాన్యథా యథార్థతః॥ ౬౭॥ అవిశ్వస్య పునస్సోఽథ ధర్మజం ప్రాప్య సోఽబ్రవీత్ । ధర్మాత్మజ మృత
స్సూనురశ్వత్థామా మమాధునా॥ ౬౮॥ హతః కిం త్వం వద స్వాద్య సత్యవాదీ భవాన్ యతః। ధర్మపుత్రోఽపి సత్యభీరురాసీచ్చారి
జయోత్సుకః ॥ ౬౯ ॥ కింకర్తవ్యం తయా ద్వైతిదోలాలోలమనా అభూత్ । సదృష్ట్వా భీమనిహతమశ్వత్థామాభిధం గజం॥
౭౦॥ అశ్వత్థామా హతో యుద్ధే భీమేనాద్య రణే మహాన్ । ఇత్యుద్రోణం బభాషే సౌ ధర్మపుత్రః ఖలోక్తితః॥ ౭౧॥ తచ్ఛ్రు
త్వాత్యప్తితాశ శస్త్రం త్యక్త్వాయుద్ధాన్న్యవర్తత। అథ ధర్మసుతః ప్రాహ వరవారణ ఇత్యపి॥ ౭౨॥ త్యక్తం తే శస్త్రం నగృహ్ణా

బువదిలి ప్రాయోపవేశనంబు సేయ మఱియొకవిధంబున ద్రోణుని జయింపరాదు గాన సత్యవాదియగు ధర్మజుండశ్వత్థామ
మృతినొందెనని వచింపవలయు నస్త్రంబు విడువకుండినను గూడ నిశిత శస్త్రజనంబులన ధర్మంబునవైన జయించుట యుక్తంబని పలికిన
కృష్ణవాక్యంబులు విని భీముండే వచించెదనని గురుసమీపంబున కంబోయి యశ్వత్థామ మృతుండయ్యెనని యనృతం
బాడిన యతండు వాక్యంబులు విశ్వసింపక ధర్మజునొద్దకుం జని యతని నడిగిన నతండు సత్యభయంబును శత్రుజయోత్సాహం
బును ముప్పిరిగొన డోలాయమానమానసుండగుచు కొంతతడవు చింతించి భీమువలన నశ్వత్థామయను కుంజరంబు నిహతంబ
గుటం గాంచి భీమువలన నశ్వత్థామ మృతుండయ్యెనని పలికిన నావచనంబు లాలించి ద్రోణుండు శస్త్రసన్యాసంబొనరించెనం
త ధర్మజుం డుచ్చైర్గజంబు పలికె నప్పుడు గురుండు మరల నస్త్రసంగ్రహంబొనర్ప జాలక ప్రతిపక్షుండగు ధృష్టద్యుమ్నుండే
మి సేయువాడోయని సంశయింపుచు యోగవిద్యాబలంబు చేతను మాత్రంబున ప్రాణంబులం బరిత్యజించెనంత ధృష్టద్యు

యాం [illegible] రితిస్మ [illegible] ప్రతిజ్ఞేన పితా వత్స దోర్భిర్నో [illegible] లీపురా ॥ ౭౨ ॥ అ[illegible] స్త్రం [illegible] ప్రతిజ్ఞా భంగ కాతరః ॥
తృష్ట [illegible] థా పృష్టా [illegible] సః ॥ ౭౩ ॥ మత్వా [illegible] రథో [illegible] స్థిన [illegible] త్ । అశయిత్వ
[illegible] ఖడ్గ [illegible] ॥ ౭౪ ॥ [illegible] వితా [illegible] మూర్ధ్నా [illegible] తత్త్వా [illegible] త్ [illegible] స్య దో
ర్వ్యస [illegible] ॥ ౭౫ ॥ స [illegible] వార్యమాణో పి [illegible] పాండవో [illegible] త్ ॥ శ్రీసూతః ॥ పి[illegible] నిహతం శ్రుత్వా రుదత్
ద్రౌణిశ్చిరం [illegible] ॥ ౭౬ ॥ కో[illegible] ప్రజ్వలన్వాక్యమథాబ్రవీత్ । అన్యతం [illegible] పితరం [illegible] స్త్రం చ కార
యః ॥ ౭౭ ॥ పితరం మే [illegible] పాండవాః । గృహీత్వా కేశపాశం [illegible] స్త్రం శిరోహరత్ ॥ ౭౮ ॥ ధ
ర్మనా [illegible] చిరాద [illegible] కృష్ణేన స [illegible] పాండవామత్పరాక్రమం ॥ ౮౦ ఇతి ద్రౌణిర్ద్విజా
స్త్ర ప్రతిజ్ఞ [illegible] ర్యరాజా [illegible] ॥ ౮౧ ॥ ఉభయో [illegible] ద్రౌణిః పా[illegible] పటమంటకం
అష్టాదశ దినై [illegible] భవ [illegible] ॥ ౮౨ ॥ శల్యం కర్ణం తథా [illegible] దుర్యోధనము ఖాం [illegible] ॥ ధా [illegible] రాష్ట్రా

[illegible] డు ద్రోణుఁ [illegible] ప్రతిజ్ఞ [illegible] వినుము [illegible] బుస్తే [illegible] నిహాంచుచుం [illegible] కేశంబులు
[illegible] కరంబున బట్టి ఖడ్గధార [illegible] శిరంబు దెగ [illegible] వే సినని [illegible] వినియయుద్ధ [illegible] రోదనంబు చేసిపిత్ర
వధజనితకోపావేశంబు చే జ్వలితాగ్నియుం బోలె మండుచు [illegible] జనకున్న [illegible] స్త్రం [illegible] ధర్మ [illegible] దిపాం
డవులనుందఱి వారిని [illegible] స్త్రం [illegible] జనకు కేశపాశ గ్రహణంబొనర్చి వధించిన [illegible] నిమాౠదక్కపా
జ్ఞనలు చూచుచుండ [illegible] క్రమంబు మొకయించె [illegible] కరంబు ప్రతిజ్ఞనొనరించె [illegible] స్తగటుం [illegible]
దవ మూడుదినంబులు కర్ణశల్యదుర్యోధనాదులు కదనంబు జేయుచుండ [illegible] పాండవులం [illegible] వంబుగాఁ జంపి జ
యంబునొందిరణనిహతులగు [illegible] సహితుండై [illegible] శేషజనంబులం గూడి హాస్తి

హత్వాజౌ ధర్మపుత్రోఽపి యుధిష్ఠిరః ॥ ౭౩ ॥ స్వకీయానాం పరేషాం చ మృతానాం సాంపరాయికమ్ । అకరోద్విధివద్విప్రాః శ్రాద్ధం ధౌమ్యాదిభిర్ద్విజైః ॥ ౭౪ ॥ వందిత్వా ధృతరాష్ట్రం చ సర్వే సంభూయ పాండవాః । ధృతరాష్ట్రాభ్యనుజ్ఞాతా హతశిష్టజనైర్వృతాః ॥ ౭౫ ॥ సంప్రాప్య హస్తినపురం ప్రావిశంస్తే స్వమందిరమ్ । తతః కతిపయాహస్సు తేషు కిల నాగరాః ॥ ౭౬ ॥ ధౌమ్యాదిమునిభిస్సార్ధం ధర్మజస్య మహాత్మనః । రాజ్యాభిషేచనం కర్తుం ప్రారంభంత మునీశ్వరాః ॥ ౭౭ ॥ రాజ్యాభిషేచనే తస్య ప్రవృత్తే ధర్మజస్య చ । అశరీరా తతో వాణీ బభాషే ధర్మనందనమ్ ॥ ౭౮ ॥ ధర్మపుత్ర మహాభాగ పరిపుణామ పివత్సల । రాజ్యాభిషేకం మా కార్షీర్నార్హస్త్వం రాజ్యపాలనే ॥ ౭౯ ॥ యతస్త్వం ఛద్మనాచార్యముక్త్వా సత్యం ద్విజోత్తమమ్ । న్యపాతయో రణే రాజన్ అఘాతయదలజ్జకమ్ ॥ ౮౦ ॥ అతస్త్వేనసబాహుల్యం విద్యతే ధర్మనందన । ప్రాయశ్చిత్తమకృత్వా త్వం రాజ్యపాలనకర్మణి ॥ ౮౧ ॥ నార్హస్తాపత్యతే తస్మాత్ప్రాయశ్చిత్తం తతశ్చర ఇత్యుక్త్వా విరరామాథ సా తు వాగశరీరిణీ ॥ ౮౨ ॥ తతో ధర్మసుతో రాజా తద్వాక్యశ్రవణకాతరః । మూఢోఽహం సాహసీ ప్రాజ్ఞః పిశునో లోభమోహితః ॥ ౮౩ ॥ తుచ్ఛరాజ్యాభిలాషేణ కృతవాన్ పాపమీదృశమ్ । పతత్పాపవిశుద్ధ్యర్థం కిం కరిష్యామి నాగరాః ॥ ౮౪ ॥ కిం వా దానం ప్రదాస్యామి కస్య

నాపురంబునకుం జని సుఖంబుండెనంత పౌరజనంబులు ధౌమ్యాదిమునులును మహాత్ముండగు ధర్మజునకు రాజ్యాభిషేకంబు సే యంగోరి తత్ప్రయత్నంబు గావించు సమయంబున నశరీరవాణి ధర్మజుం గాంచి యిల్లనియె ఓ ధర్మనందనా ॥ నీవు శత్రుమిత్రసమబుం డవై యుండియు యసత్యంబాడి యాచార్యుని పితపి గాన రాజ్యార్హుండవు గావు మహాపాతకం బతిశయంబై నిన్నావరించియు న్నది తత్ప్రాయశ్చిత్తంబు గావించిన పిమ్మట రాజ్యార్హుండవగుదువనిన నధర్మజుండు ఖిన్నుండై యేమూఢుండ సాహసవంతుం డ క్రూరుండ లోభాభిభూతుండ రాజ్యం [illegible] చేసి పాపంబొనరించితి నీపాపంబు నకుంబాసి శుద్ధి నెట్లొందుదు దేమి సేయు దు దేవటికి బోవుదు నని యివ్విధంబున [illegible] డె తె దినసత [illegible] డామునీంద్రమున ఋంబ్రుణకుం [illegible] వ్యాస [illegible] ములంబు [illegible] భక్తియు క్తుండై నుబద్ధాంజలిపుటుండై నగుచు మునిశ్రేష్ఠుం [illegible] నొరిగిరి

యాస్యామి శుద్ధయే। ఇతి శోకసమావిష్టే తస్మిన్ రాజని ధర్మజే॥ ౯౫॥ కృష్ణద్వైపాయనో వ్యాసః సహసా యాత్ ప్రదంతికం
తతోఽభివాద్య తం వ్యాసం ప్రత్యుత్థాయ కృతాంజలిః॥ ౯౬॥ సంపూజ్యార్ఘ్యాదినా సమ్యక్ భక్తియుక్తేన చేతసా। అదేవా
వాచాయతో ప్రోక్తం తత్సర్వమఖిలేన సః॥ ౯౭॥ వ్యాసాయ శ్రావయామాస దుఃఖితో ధర్మనందనః। శ్రుత్వా తదఖిలం వాక్యం
ధర్మజస్య మహామునిః॥ ౯౮॥ ధ్యాత్వా తు సుచిరం కాలం తతో వక్తుం ప్రచక్రమే॥ వ్యాసః॥ మా కార్షీస్త్వం భయం రాజన్
ఉపాయం ప్రబ్రవీమి తే॥ ౯౯॥ అస్య పాపస్య శాంత్యర్థం శ్రుత్వాఽనుష్ఠీయతాం త్వయా। యుధిష్ఠిరః॥ కింత్వద్బ్రూహి మ-
హారోగికపాతాశర్యకృపానిధే॥ ౧౦౦॥ యేన పాపవినాశః స్యాద్ దవితా తద్వదాధునా। వ్యాసః॥ దక్షిణాంబునిధౌ సేతౌ
గంధమాదనపర్వతే॥ ౧౦౧॥ రామసేతౌ మహారాజ రామతీర్థమితి శ్రుతం। అస్తి పుణ్యం సరశ్శుద్ధం మహాపాతకనాశనం॥
౧౦౨॥ యస్య దర్శనమాత్రేణ మహాపాతకకోటయః। ప్రయాంతి విలయం సద్యస్తమస్సూర్యోదయే యథా॥ ౧౦౩॥ రామతీ-
ర్థం యదా పశ్యేత్ స్వయం రామేణ నిర్మితం। తదైవ బ్రహ్మహత్యాయా ముచ్యతే నాత్ర సంశయః॥ ౧౦౪॥ తత్ర గత్వా మ-
హారాజ రామతీర్థే విముక్తిదే। స్నాహి తే పాపశుద్ధ్యర్థం స్యాద్బాజ్యరక్తా తాపిచ॥ ౧౦౫॥ దానం కురు వ్రతస్త్రీ రేగో-
భూమితిలవాససాం। సువర్ణరజతానాం చ దానం కురు యుధిష్ఠిర॥ ౧౦౬॥ ఆవశ్యమేతత్పాపానాం శుద్ధ్యై నాచిరాగ్న్యవే

నధర్మజుండు గాంధ కొంతదడవు మనంబున చింతించి వ్యాసుండిట్లనియె ధర్మనందనా చింతింపకుము నీకుగలిగిన పాపపరి-
హారోపాయంబు నెరిగించెద వినుము దక్షిణసముద్రతీరంబునందు గంధమాదనంబున రామసేతువునందు రామతీర్థంబు
ననౌక పుణ్యతీర్థంబు గలదా తీర్థదర్శనమాత్రంబున బ్రహ్మహత్యాదిమహాపాతకకోటులు సూర్యోదయంబువలనం బాయు
తమంబునం బోలె నశించు నిందు సందియంబు లేదు గాన నీవచటికిం జని యందు స్నానంబొనర్చి శుద్ధుండవై రాజ్యంబు పా-
లింపుము మరియు నా తీర్థతీరంబున గోభూతిలహిరణ్యాది దానంబులొనర్పుతివే శీఘ్రకాలంబున నీ పాపంబువలన ముక్తుం-
డవయ్యెదని వ్యాసుం డుపదేశించుటయు [illegible] జనసహితుండై ముల కూడి యాక్షణంబ రామసేతువు

త్ ॥ శ్రీ సూత ఉవాచ ॥ వ్యాసేన ధర్మపుత్రోయమేవముక్తో ద్విజోత్తమాః ॥ ౧౦౮ ॥ గత్వా శనైః ధౌమ్యేన స్వహితః స్వానుజ స్తథా । రామసేతుం సముద్దిశ్య ప్రతస్థే వాహనం వినా ॥ ౧౦౯ ॥ దినైః కతిపయై రేవ రామసేతుం జగామ సః । రామతీర్థే సమాసాద్య ధౌమ్యేన సహ పాండవః ॥ ౧౧౦ ॥ పురోహితోక్తమార్గేణ సంకల్పవిధిపూర్వకం । సస్నౌ రామసర స్తీర్థే పుణ్యే పాపవినాశనే ॥ ౧౧౧ ॥ స్నాత్వా చ ష్ణ్యవిశుద్ధాత్మా తర్పేపిండం ప్రదాయ చ । వ్యాసోక్తాఖిలదానాని ప్రదదౌ స యుధిష్ఠిరః ॥ ౧౧౨ ॥ మాసమేకం స్థితో రామతీర్థే స్నాతః స ధర్మజః । ప్రత్యహం చ దదౌ దానం విత్తలోభం వినా ద్విజాః ॥ ౧౧౩ ॥ ఏకమాసే గతే త్వేవం తస్మిశ్చిద్దివసే తతః । అహ ధర్మాత్మజం వాణీ పునరప్యశరీరిణీ ॥ ౧౧౪ ॥ రాజం స్తే విలయం యాతం సర్వపాపం యుధిష్ఠిర । ఛలేనాసత్యవచనా చ్చార్యస్య వధే ॥ ౧౧౫ ॥ దోషస్తే నష్ట భూత్పూర్వం సోపి నష్టః పరంతప । యాహి త్వం నగరం రాజన్ గత్వా పాలయ మేదినీం ॥ ౧౧౬ ॥ అభిషేచయ చాత్మానం రాజ్యే రత్నాఢ్య తాపితే । ఇత్యుక్త్వా విరరామాథ సా పినాగశరీరిణీ ॥ ౧౧౭ ॥ తతో ధర్మాత్మజః శ్రీశో రామం స్మృత్వా దిశం ప్రతి । నమస్కృత్వా శరీరిణ్యై తస్యై వాచే సహానుజః ॥ ౧౧౮ ప్రయయౌ హాస్తినపురం సుప్రీతేనాంతరాత్మనా । అభిషిక్తోథ రాజ్యే సౌ పాలయామాస మేదినీం ॥ ౧౧౯ ॥ ఇత్థం ధర్మాత్మజో విప్రాః రామ తీర్థే నిమజ్జనాత్ । గతపాపో విశుద్ధాత్మా యోగ్యో భూ ద్రాజ్య రక్షణే ॥ ౧౨౦ ॥ ఏవం వః కథితం చిత్రం రామతీర్థస్య

గతంజని రామతీర్థంబునవలోకించియుండు పురోహితోక్తమార్గంబున స్నానంబొనర్చి తర్పిపిండాదులిడి పిమ్మట శుద్ధాత్ముండై నుని రామహిందుండునై విత్తలోభంబులేక నఖిలదానంబులొనర్చుచు నొక్కమాసంబు గడిపె నంత నొక్కదినంబున నశరీరవాణి ధర్మనందనునుంగూర్చి యిట్లనియె వో ధర్మనందనా నీవొనర్చిన పాపంబులన్నియు లయంబునొందె నింక రాజ్యాభిషేకంబు వలయు తిరిగి నీ నగరంబునకుం జని పట్టంబు గట్టుకొని ప్రజాపాలనంబు గావింపుము నిపలికిన యశరీరి వాక్యంబులాలించి ధర్మజుండు ప్రీతుండై యువ్వాక్యంబులు పినబడిన దిక్కునకు నమస్కరించి యనుజపురోహితసహితుండై హస్తినాపురంబునకుం జని మేదినీ పాలనంబొనర్చుచు సుఖంబుండెనో మునీంద్రులార ఇవ్విధంబున రామతీర్థస్నానమువలన ధర్మజుండనృతదోషము

వైభవం। సర్వపాపహరం పుణ్యం భుక్తిముక్తిప్రదాయకం॥౧౭॥ యత్రస్నానాద్యుధిష్ఠిరోభూన్మిథ్యాదోషాత్పృథగ్జనః॥ పఠం
తి యేఽధ్యాయమిమం ద్విజోత్తమాః శృణ్వంతి వా యే మనుజా విపాతకాః। యాస్యంతి కైలాసమనన్యలభ్యం గత్వా న యా
స్యంతి పునశ్చ జన్మ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందే పురాణే సేతుమహాత్మ్యే రామతీర్థప్రశంసాయాం ధర్మపుత్రమిథ్యాకథనదోష
శాంతిర్నామాఽష్టాదశోఽధ్యాయః॥...*

శ్రీసూతః॥ తారకబ్రహ్మణస్తస్య తీర్థే స్నాత్వా ద్విజోత్తమాః। లక్ష్మణస్యాపి తత్తీర్థం స్నాయాద్భక్త్యా సమాహితః॥
౧॥ శ్రీమల్లక్ష్మణతీర్థే తు స్నాత్వా పాపైః ప్రమోచితః। ముక్తిం ప్రయాతి విపులాం పునరావృత్తిదుర్లభాం॥౨॥ స్నానాల్లక్ష్మణ
తీర్థే తు సేవిత్వా లక్ష్మణేశ్వరం। బలభద్రః పురా విప్రాః ముముచే బ్రహ్మహత్యయా ॥ ౩ ॥ ఋషయః॥ బ్రహ్మహత్యా కథ
మభూదాప్తిహా యస్య సూతజ। కథం చాత్ర వినష్టా సా తన్నో బ్రూహి మహామునే॥౪॥ శ్రీసూతః॥ శేషావతారో భగవాన్
బలభద్రః పురా ద్విజాః। కురూణాం పాండవానాం చ యుద్ధోద్యోగం విలోక్య సః॥ ౫॥ బంధూనాం సవధం సోఢుమసమర్థో

త్సాండవాన్ సర్వపాపనాశనకారియగు నా రామతీర్థప్రభావంబెవ్వరు పఠింపుదు రెవ్వరు వినుదు రా మనుజులు మహాపాతకం
బులు వుండోలంగియనన్యలభ్యంబగు కైలాసవాసులై పునర్జన్మంబునొందరని శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండెరింగించెను
ఇది శ్రీస్కాందపురాణంబునందలి సేతుమాహాత్మ్యంబునందు రామతీర్థప్రశంసయు ధర్మపుత్రమిథ్యాదోషశాంతియు
ననుకథలుగల యష్టాదశాధ్యాయము॥...*

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండిట్లనియె నట్లు రామతీర్థావగాహనంబొనర్చి నవారలం
దుండి లక్ష్మణతీర్థంబున సంబోధనలయునట్టి స్నానంబొనర్చిన నరుండు సకలపాపరహితుండై ముక్తిం బొందు పూర్వంబు
న బలభద్రుండా తీర్థంబున స్నానంబు గావించి తత్తీరంబున నుండు లక్ష్మణేశ్వరదర్శనంబు గావించి బ్రహ్మహత్యవలనం బా
సెననిన శౌనకాదులు సూతున కవలోకించి యిట్లనిరి వో మహాత్మ యిక్కడ మహాబలభద్రునకెల బ్రహ్మహత్య సంభవించె విదవనడి వెటు

హలాయుధః। విచారమేవమకరోద్బలభద్రో మహామతిః॥ ౬॥ యద్యహం తు కరిష్యామి సహాయం సుతానాం। కోపః స్యా
త్పాండుపుత్రాణాం మయ్యవార్యస్సుదారుణః॥ ౭॥ ఉపకారం కరిష్యామి పాండవానామహం యది। దుర్యోధనస్య కోపః
స్యాదితి బుద్ధ్వా హలాయుధః॥ ౮॥ తీర్థయాత్రాఛలేనాసౌ సముత్థస్థః ప్రయయౌ తదా। ప్రభాసమభిగమ్యాథ స్నాత్వా సం
కల్పపూర్వకం॥ ౯॥ దేవానృషీన్పితృగణాంస్తర్పయామాస వారిణా। సరస్వతీం తతః ప్రాయాత్ప్రతీచ్యాభిముఖో హలీ
౧౦॥ పృథూదకం బిందుసరో ముక్తినం బ్రహ్మతీర్థకం। గంగాం చ యమునాం సింధుం శతద్రూం చ సుదర్శనం॥ సంప్రాప్య స బల
భద్రోఽయం స్నాత్వా తీర్థేషు సర్వశః॥ ౧౧॥ ప్రపేదే నైమిశారణ్యం మునీంద్రైరభిసేవితం। ఆగతం తం విలోక్యాథ వై మి
శ్రీనసాస్తపస్వినః॥ ౧౨॥ దీర్ఘసత్రే స్థితాస్సమ్యక్ నియతా ధర్మతత్పరాః। అభ్యుద్గమ్య యదుశ్రేష్ఠం ప్రణమ్యోత్థాయ చాస
నాత్॥ ౧౩॥ అథ రాజయస్వత్రా ద్వైతైః కందమూలఫలైస్సదా। ఆసనం పరిగృహ్యాథ యం పూజితస్సపురస్సరః॥ ౧౪॥ ఉచ్చా
న వేష్ఠితం నారమనసమంతమనుత్థితం। అకృతాంజలిమాసీనం వ్యాసశిష్యం విలోక్య సః॥ ౧౫॥ విప్రాంశ్చ సమతో దృష్ట్వా విలో

ట్లు వినాశనంబొందె నవ్విధంబు వచింపుమనిన సూతుండిట్లనియె నో భూసురులారా పూర్వంబున శేషావతారుండగు బలభద్రుం
డు కురుపాండవయుద్ధంబాకర్ణించి బంధువధంబు సహింపజాలక విచారంబునొంది యిట్లు యోచించె నేను దుర్యోధనునకు సహా
యంబు గావించిన పాండుపుత్రులు కోపింతురు నేను పాండవులకు సహాయంబొనర్చిన రాజరాజు కోపించుగాన మధ్యస్థుండనై తీ
ర్థయాత్రకుం బోయెదనని నిశ్చయించి ప్రభాసతీర్థంబున స్నానంబొనర్చి సంకల్పపూర్వంబునం గృతావగాహుండై దేవపితృతర్ప
ణాదులం గావించి యచ్చటనుండి సరస్వతీనదికిం బోయి యందు స్నానంబు గావించి పిమ్మట పృథూదకంబును బ్రహ్మతీర్థంబును గం
గయు యమునయు సింధువు శతద్రువు మొదలగు తీర్థంబుల స్నానంబు గావించుచు మునీంద్ర సేవితంబగు నైమిశారణ్యంబునకుం
బోయెనంత దీర్ఘసత్రంబు గావించుచున్న మునీంద్రులాతనిం జూచి యెదురుకొని యర్ఘ్యపాద్యాదులం బూజించి కందమూల
ఫలాదులొసంగి యాసనంబిడిన నతండు సుఖాసీనుండై [illegible] కృతాంజలియై

ద్వా త్వా సమాగతం। చుకోపాథ రోహిణీసూనుస్సూతం పౌరాణికోత్తమం ॥౧౬॥ మధ్యే మునీనాం సూతోఽయం కర్మనిందో విలోమజః। ఉచ్చాసనే సమాస్థాస్తైనయుక్తమిదం జసా ॥ ౧౭ ॥ అవమన్యఋషీంశ్చాపి ధర్మసంరక్షణాయ చ। అనేనుత్థాయ స్థితః నచ ప్రణమతే తథా ॥ ౧౮ ॥ పఠిత్వాయం పురాణాని ద్వైపాయనసకాశతః। సేతిహాసాని సర్వాణి ధర్మశాస్త్రాణ్యనేకశః ॥ ౧౯ ॥ నమాం దృష్ట్వా ప్రణమతే నైవత్యజతి చాసనం। ద్వైపాయనస్య మహతః శిష్యాః పైలాదయో ద్విజాః ॥ ౨౦ ॥ ఏవంవిధం ధర్మం తే నైవ కుర్వన్తి యథాన్వయం। తస్మాదేనం వధిష్యామి మునిరాత్మా సమచేతనం ॥ ౨౧ ॥ దుష్టానాం నిగ్రహార్థం హి భూలోకమహమాగతః। మయాహతోఽయం దుష్టాత్మా శుద్ధిమేష్యత్యసంశయః ॥ ౨౨ ॥ ఇత్యుక్త్వా భగవాన్ రామో ముసలీ సబలీ హలీ। పాణిస్థేనకుశాగ్రేణ చ్ఛిన్నః ప్రాశ్ఛిన్నమస్తకః ॥ ౨౩ ॥ తతస్తే మునయస్సర్వే హాహాకష్టమితి చుక్రుశుః। అవాదిషుస్తదా రామం మునయో బ్రహ్మవాదినః ॥ ౨౪ ॥ రామాధర్మః కృతః కష్టస్త్వయా సంకర్షణ ప్రభో। అస్య సూతస్య చాస్మాభిర్దత్తం బ్రహ్మాసనం మహత్ ॥ ౨౫ ॥ అక్షయ్యం చాయురస్మాభిర్దత్తం హలాయుధ। భవతాజ్ఞాన

కంబొనర్పని సూతుంగాంచి కోపసంరక్తలోచనుండై భృత్యులంగాంచి యిట్లనియె ॥ ధర్మపాలకులగు యీమునిశ్రేష్ఠులందఱు నన్నుంగాంచి నమస్కరింపుచుండ యితండు నిర్భయుండై వ్యాసమహామునీంద్రునివలన సేతిహాసంబులగు పురాణంబులన్నియు నభ్యసించితినని గర్వంబున నన్నుంగాంచి యాసనంబు దిగి నమస్కరింపక యున్నవాఁడు మఱియు పైలాదులగు వ్యాసశిష్యులిట్టి ధర్మంబు నయధర్మంబుగా వింపరుగాన నీదురాత్ముని వధించెదను దుష్టశిక్షణంబొనర్చుటకుగదా నే భూలోకంబున నవతరించితి యితండు నాచే నిహతుండై పవిత్రుండగు నిందుకు సందియంబు లేదని మహాబలుఁడగు రాముఁడు పాణిస్థకుశాగ్రంబు గొని తచ్ఛిరంబు ఖండించెను అంత నచ్చటనుండు బ్రహ్మవాదులగు మునీంద్రులు ఆక్రోశించుచు బలరామునిఁగాంచి యిట్లనిరి ఓ సంకర్షణా మేమీసూతునకు బ్రహ్మాసనంబును అక్షయంబగు నాయువు నొసంగితిమి నీ వెఱుంగక నితని వధించి బ్రహ్మహత్యం బొందితివి యోగీశ్వరుండవు నీవు నియామకుండవుగా నుండియు ... బ్రహ్మహత్యాదోషంబు ... లోకసంగ్రహంబునకై అన్య

తై ర్వాక్యైర్మృతో బ్రహ్మనధోవహం ॥ ౨౮ ॥ యోగీశ్వరస్య భవతో నాస్తి కశ్చిన్నియామకః । అస్యాస్సుబ్రహ్మహత్యాయా యథార్థం విచార్య తత్ ॥ ౨౯ ॥ ప్రాయశ్చిత్తం భవానేవ లోకసంగ్రహకారణాత్ కురుష్వ భగవన్ రామనాన్యైస్సం ప్రేరితః కురు ॥ ౨౭ ॥ రామః ॥ ప్రాయశ్చిత్తం చరిష్యామి పాపశోధనమాదితః । లోకసంగ్రహకార్యాయ నాన్యకామనయాధునా ॥ ౨౯ ॥ యాదృశో నియమోఽస్మాభిః కర్తవ్యః పాపశాంతయే । తాదృశం నియమం త్వద్య భవంతః ప్రబ్రువంతు నః ॥ ౩౦ ॥ భవద్భిస్తస్య పూర్ణస్య యద్యద్యుక్తం తథైవ తు । ఇంద్రియాణి వశే సర్వం చరిష్యే యోగమాయయా ॥ ౩౧ ॥ మునయః ॥ పరాక్రమో యథా తేఽస్య న హ్యన్యో నాస్తి కథా ప్రభో । వ్యాసస్యైవ వచనం రామ తస్య వాక్యం స్తుమస్త్వసి ॥ ౩౨ ॥ రామః ॥ ఆత్మానం వర్ణరూపేణ యస్తీర్థం తారయేత్ తథా । ఉద్ఘోషయంతి వేదాంతాః కస్మాదస్య శరీరగః ॥ ౩౩ ॥ పుత్రో బ్రహ్మదీప్యాయుః సత్వేంద్రియబలోర్జితః । కథయివ్యతి యస్మాత్ పురాణాదీన్ సోఽస్య హి ॥ ౩౪ ॥ సోఽపి వివ్యతి సర్వజ్ఞో యోగమాయాబలాన్మమ । ఇత్యుక్త్వా రౌహిణేయస్తు పునః ప్రశ్నితమబ్రవీత్ ॥ ౩౫ ॥ మనోభిలాషితం కిం వా యుష్మాకం కరవాణ్య

హే ప్రభో సమర్థుండవుగాక ప్రాయశ్చిత్తంబు సరిపుచు నిన రాముండిట్లనియె ఓ మునీంద్రులారా నే కామంబులంగోరి ప్రాయశ్చిత్తంబొనర్పఁ లోకసంగ్రహణంబునకై యొనర్చెద దనదియట్లొనర్ప వలయునని చెప్పుండు యత్నమ్ము దావ్యప్రకారంబునఁ జేసెద మీరీ సూతునకీ శిక్షయొసంగుటకు న్యాయము వారు గిరిగానరా యోగమాయా బలంబున సత్త్వంబు మొగలగు నన్నియు నితని కింకలుగం జేసెదఁ నిన రామునవలోకించి మునీంద్రులిట్లనిరి వేదవ్యాసకవర్ణనీ వుపన్యాస్య పథానుక్రమ ప్రభావుండవుని మ్మింగోరి యాడమాదరంబెయ నినబలగాముండిట్లనియె. ఓ మునీంద్రులారా నా యోగమాయాబలంబున నీకిమరలనాయువా సంగెదఁ నినవ్వ్యాసులకు పరిపూర్ణ హృదయులగు చుండుటచేసి యోదేవాభవాద్యశపరాక్రమాధ్యులేమనుటెసు బలరామతిచ్చిన ప్రకారంబీ సూతువులం బ్రతికించిన మున్ముందు కృతార్థులం జేసి కావుడుకొన బుద్ధిమంతుమ నీమ్ముంగాంచి

హా ॥ తద్బ్రూత మునయో యూయం కరిష్యామి న సంశయః ॥ ౩౬ ॥ అజ్ఞానాన్మత్కృతస్యాస్య పాపస్యాస్యైవ నిష్కృతిం । ప్రాయశ్చిత్తం భవంతో మే ప్రబ్రూత మునిసత్తమాః ॥ ౩౭ ॥ మునయః । ఇల్వలస్యాత్మజః శ్వేతో దానవో వాతలాభిధః । స ముమాచ యతనో యాగం రామే మహోగ్రస్య పర్వణి ॥ ౩౮ ॥ దుష్టం తం దానవం పాపం జహి లోకైకకంటకం । అనేన పూజ్యా హ్యస్య సాంప్రతం స్యాద్ధ్వవతాధునా ॥ ౩౯ ॥ అస్తి విణ్మూత్రరక్తాదిసురాణాం సా నివర్తితా । సదాపి వర్తతే స్మాసు తాగస్త్యస్య శాసనః ॥ ౪౦ ॥ అస్మిన్ భారతభూభాగే యాని తీర్థాని సంతి హి । తేషు స్నాత్వా హ్యబ్దమేకం త్వం సర్వేషాం సమాహితః ॥ ౪౧ ॥ తేన తే పాపశాంతిస్స్యాన్నాన్యా కార్యా విచారణా । శ్రీసూతః ॥ పర్వకాలే తవిప్రేంద్రాః సమాప్తే మునిక్రతౌ ॥ ౪౨ ॥ మహాభీమో రజోవర్షో ఝంఝావాతశ్చ భీషణః । ప్రాదుర్బభూవ విప్రేంద్రాః పూయరక్తైశ్చ వర్షణః ॥ ౪౩ ॥ తతోఽపి స్తోమయూపవృష్టిర్వాతలేన కృతా హ్యభూత్ । అసురయజ్ఞశాలాయాం శూలపాణివః తతః క్షణాత్ ॥ ౪౪ ॥ అపశ్యద్ధ్వలభద్రో సౌమపాంబవ రాక్షసః । తమాలోక్య మహాదేహం దగ్ధాద్రిప్రతిమం తదా ॥ ౪౫ ॥ ప్రతిప్రత్తామ్య సంకాశన్మశుద్రం ష్ఠ్రోత్ల

త్మా వై పుత్రనామాసి యను వేదోక్త ప్రకారంబున యీ సూతుని శరీరంబు వఁన దీర్ఘాయుష్మంతుఁడను పుత్రుండు దయిం చునతండుంసను సప్పురాణంబుల మీకు వినిపింపఁ గలండు మరియు మీకుం గల యభిలాషం బెయ్యది వినుపింపుండనిన వార లిల్లనిరి యెంబల దేవా యిల్వలుండను రాక్షసపుత్రుండు వల్కలుండను వాఁడు పర్వకాలంబుల యుచటి కరుదెంచి మేమొనర్చు జన్మంబులం జెరచిపోవుచున్నవాఁడా పాపుండు లోకకంటకుండు క్రతుకాలంబుల యందగ్నికుండంబుల విణ్మూత్రరక్తాదులగు రియించి నానావిధంబుల ధ్వంసనంబు చేయుచుండుఁగాన యా దానవుం దునుమాడి యీ భారతఖండంబున గల పుణ్యతీర్థం బుల స్నానం బొనర్చుచు నొక్క సంవత్సరంబు గడిపిన యీ పాపపరిహారంబగు నింతకుఁ దింతిం పంబని లేదనిన నియ్యకొ ని యతండచటనయుండె నంత పర్వకాలంబు ప్రాప్తంబయిన యా మునులు క్రతువులొనర్చుట కారంభింపను వాం భయంకరంబును రజోయుతంబును పూయమూత్రమహాంబును సమున్నతంబగు నంత బలుండంతయు వీక్షించి కా

టావనం। చింతయామాస ముసలం రాక్షసవారణమ్॥౪౬॥ సీరంచ దానవహరం గదాం దైత్యవిదారిణీం। తాని సర్వాయు
ధాని తం రామం దంతి తాన్యుపతస్థిరే। సీరాగ్రేణ సమాకృష్య వల్వలం ఖేచరం తదా॥ ౪౭ ॥ ముసలేనాసిజఘ్నే సః కుపితో
మూర్ధ్ని వేగతః। పపాత భువి సంక్షుణ్ణలలాటాద్రక్తముద్వమన్॥ ౪౮॥ వల్వలో దీనవదనో గిరిర్వజ్రహతో యథా। త్య
క్త్వాథ మునయో రామం ప్రోచ్చార్యపి మలాశిషః॥౪౯॥ అభ్యషించన్ శుభైస్తోయైర్వృత్రశత్రుం యథాసురాః। మాలాం
దదుర్వైజయంతీం శ్రీమత్పంభోజశోభితాం॥ ౫౦ ॥ మాధవాయ శుభే గ్వస్త్రే బ్యాభరణాని శోభానిచ। ధారయంస్తాని స
ర్వాణి రామో హి స మహాబలః॥ ౫౧ ॥ పుష్పితాశోకసమోపేతః కైలాస ఇవ పర్వతః। అనుజ్ఞాతోఽథ మునిభిః సర్వతీర్థేశ
ము సద్విజాః॥౫౨॥ ఏకవర్షం వరన్ సస్నౌ నియమాచారసంయుతః। తతస్సంవత్సరే పూర్ణే కాళిందీభేదనో బలః॥౫౩॥ స
మాప్తతీర్థయాత్రస్స పురీం గంతుం ప్రచక్రమే। తతస్సోమమయీం ధాయాం ప్రవృత్తోఽనుగతాం స్వకాం॥ ౫౪ ॥ అవశ్య
ద్బలదేవోఽయం మహానాదవిరావిణీం। అథవాగ్రాంచ శుశ్రావ సముద్భ్రాంతే దంబరే॥ ౫౫ ॥ రామరామ మహాబా

లినకొండ వైశై పడినట్లున్నతంబగు దేహంబుతో శూలంబు కేలధరించియున్న జ్ఞశౌలాపధ్యంబునకు లువంబడిత క్తతామ్రిసం
కాశనేత్రుండును- ధంష్ట్రాకరాళవక్త్రుండును నైయున్న రాక్షసుంగాంచి గదాముసలసీరంబులం దలంచినవియు సన్ని
హితంబులగుటయు సీరాగ్రంబునగగనచరుండైన రాక్షసుందివిచి ముసలంబుగొని శిరంబున గుల మోదిన నా రాక్షసుం
డురక్తంబుగ్రక్కి వజ్రతాడితశైలంబుకరణి నేలంబడి ప్రాణంబులువిడిచెనంత బలభద్రునిన యాశ్రమవాసులు వ్యగ్రహంత
యగుటంజేసికొనియాడు యమరులవిధంబున నేకవిధంబులం బ్రస్తుతించి నానాభరణవస్త్రమాల్యాదులొసంగి శోభా
శీర్వాదంబులు గావించిన బలరాముండు గ్రహించి పుష్పితవృక్షయుక్తంబగు కైలాసంబో యనదేజరిల్లుచు యా మునులచేతను
జ్ఞాతుండై వెడలి యొకసంవత్సరంబు సమస్తతీర్థంబులం గ్రుంకులిడిపిమ్మట నిజపురంబునకుం బోవుచుండ నాకాశవాణి
యన్యమనోజ్ఞగోనట్లనియె వో బలరామ [illegible] నంబు నొంది శేవనగినిబలరాముం

చారారోహిణీ ముసితప్రభ। తీర్థాభిగమనేనాస్య దరితే నష్టా గతః ॥ ౫౬ ॥ న నష్టా బ్రహ్మహత్యా తే నిశ్శేషం రోహిణీసుత। ఇతి వార్తాం సమాకర్ణ్య చింతయా మాస నై బలః ॥ ౫౭ ॥ ప్రోచ్యే స్తం మయా చీర్ణం పరాబ్దం తీర్థసేవనం। తథాపి బ్రహ్మహత్యా న నష్టేతి ప్రోచుతే వచః ॥ ౫౮ ॥ కిం కర్తవ్య మితి సంచిన్త్య నైమిశారణ్యమభ్యగాత్। తత్ర గత్వా మునీన్ సర్వాం స్తన్న్యవేదయదరిందమః ॥ ౫౯ ॥ యచ్ఛ్రుతం గగనే వాక్యం యాచస్పృష్టాః మోహమయీ। న్యవేదయ తత్సర్వం మునీనాం రోహిణీసుతః ॥ ౬౦ ॥ తచ్ఛ్రుత్వా మునయస్సర్వే రామం వాక్యమథాబ్రువన్ ॥ మునయః ॥ యది రామ న నష్టా తే బ్రహ్మహత్యా సుకృత్స్నశః ॥ ౬౧ ॥ తస్మాద్గచ్ఛ మహాభాగ గంధమాదనపర్వతం। నిశ్శేషం తేన నష్టా స్యాద్బ్రహ్మహత్యా న సంశయః ॥ ౬౩ ॥ శ్రీసూతః ॥ ఏవముక్తస్తదా రామో గంధమాదనపర్వతం। గత్వా లక్ష్మణతీర్థం చ ప్రాప్తవాన్ మునిపుంగవాః ॥ ౬౪ ॥ స్నాత్వా సంకల్పపూర్వం తు తత్ర తీర్థే హలాయుధః। బ్రాహ్మణేభ్యో దదౌ విత్తం ధాన్యం గాశ్చ వసుంధరాం ॥ ౬౫ ॥ తస్మిన్నవసరే తత్ర రామమాహాశరీరవాక్। నిశ్శేషం రామ నష్టా తె బ్రహ్మహత్యాధునా స్వహ ॥ ౬౬ ॥ సందెహో నాస్తి కర్తవ్యః సుఖం యాహి గజాంపురీం। తచ్ఛ్రుత్వా బలభద్రో ఽపి తత్తీర్థం ప్రశశంస హ ॥ ౬౭ ॥ తతస్తత్రత్యతీర్థేషు స్నాత్వా సర్వే

డు విఖణ్ణాత్ముండై యేకసంవత్సరంబు తీర్థసేవ జేసినను బ్రహ్మహత్యానిశ్శేషము గాదు యెంకేమి సేయుదునని నైమిశారణ్యంబునకుం బోయి శౌనకాదులకా వృత్తాంతంబు సవిస్తరంబుగా వచించిన వారలును నిందు రామా నిశ్శేషముగా బ్రహ్మహత్య వదలకపోయెను గాన గంధమాదనంబునకుం బోయి యందుండు లక్ష్మణతీర్థస్నానంబు గావింపుము దానం బ్రహ్మహత్య నిశ్శేషంబగు ననిన భగవంతుండగు సంకర్షణుండు తత్క్షణంబున గంధమాదనంబు జేరి లక్ష్మణతీర్థంబున స్నానంబొనర్చి విప్రులకు ధనధాన్యగోహిరణ్యాదిదానంబు లొసంగెనప్పుడశరీరవాణి యాతనితో నీ బ్రహ్మహత్య నిశ్శేషంబుగా నశించె సందేహింపక నిజపురంబునకరుగుమనిన బలరాముండు స్వపురంబునకుం జని సుఖంబుండె నో మునీంద్రులారా బ్రహ్మహత్యా విమోచనకరంబును సకలపాపఘ్నంబును పుణ్యంబునగు లక్ష్మణతీర్థప్రభావం బెఱింగించితి నెవ్వండైననీయ

షుమాధవః। ద్వారకాంస్వపురీంప్రాయాన్నష్టపాతకసంచయః॥ ౬౮॥ శ్రీసూతః॥ ఏవంవఃకథితంవిప్రాః శ్రీకృష్ణసరోవరం
పుణ్యంపవిత్రంపాపఘ్నం బ్రహ్మహత్యావిశోధకం॥ ౬౯॥ య ఇమం పఠతేధ్యాయం శృణుయాద్వాసమాహితః। సయాతి
ముక్తింవిప్రేంద్రాః పునరావృత్తివర్జితాం॥ ౭౦ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందేపురాణే సేతుమాహాత్మ్యే లక్ష్మణతీర్థప్రశంసా
యాంబలభద్రబ్రహ్మహత్యావిమోక్షణంనామ ఏకోనచత్వారింశోధ్యాయః॥............*

శ్రీసూతః॥ లక్ష్మణస్యమహాతీర్థే బ్రహ్మహత్యావినాశనే। స్నాత్వాతుచిత్తశుద్ధ్యర్థం జటాతీర్థం తతో వ్ర
జేత్॥ ౧॥ జనిమృత్యుజరాక్రాంతసంసారాతురచేతసాం। అజ్ఞాననాశసంసార్థం జటాతీర్థాన్యతేద్విజాః॥ ౨॥ లోకే
ముముక్షవః కేచిచ్చిత్తశుద్ధివిహీనకాః। వాచావదంతి వేదాంతాన్ తూష్ణీంనానుభవంతి తే॥ ౩॥ పూర్వకర్మవశాద్గ్రాహ్యేపి
ద్ధాంతే ధ్రువసంశయె। వేదాంతద్భావిన జ్ఞానం ముహ్యంతి పతితా జనాః॥ ౪॥ ప్రథమం చిత్తశుద్ధ్యర్థం వేదాంతాన్ సు
వదంతియె। వివాదం తేపఠిత్వాతు కలహం వవదంతి తే॥ ౫ ॥ చిత్తశుద్ధ్యా వినావేదాంతాభ్యాసో మోహకారణాత్ । త

ధ్యాయంబు సమాహితచిత్తుండై పఠించువిప్రులు అపునరావృత్తిరహితంబగు ముక్తినందుదురని శౌనకాదులకు సూ
తుండెరింగించెను ॥ ఇది స్కాందపురాణంబునందు సేతుమాహాత్మ్యంబున లక్ష్మణతీర్థప్రశంసయు బలభద్రు బ్రహ్మహ
త్యావిమోచనంబును కథగలపందొమ్మిదవయధ్యాయము॥ ....*

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సకలపురాణాభిజ్ఞుండగు సూతుండిట్లనియె- వోమునీంద్రులారా
యివ్విధంబున లక్ష్మణతీర్థస్నానంబు గావించిన వారలంతఃకరణ చిత్తశుద్ధిం గోరి జటాతీర్థంబునకుం జనవలయు నా తీ
ర్థంబు జన్మమృత్యుజరా పీడితులగు మనుజులకజ్ఞాననాశనకరంబై యొప్పుచుండు లోకంబున మోక్షాపేక్షగలవారలు
చిత్తశుద్ధింగోరి వేదాంతవాక్యంబులాదరింతురు పూర్వపుణ్యహీనంబగు కులంబును సిద్ధాంతమహత్వంబులుగలదియగు వేదాం
తసాగరంబున జనంబులజ్ఞానంబులేకమూఢులై చు వ్యర్జనంబుగా వింతురు గాని వేదాంతంబులు చిత్తశుద్ధికరంబులుగావు

తోవణ్యతా వేదాంతనాచా మునీంద్రా బహుమన్యహే ॥ ౭ ॥ చిత్తశుద్ధిం సుదీర్ఘత్వం లఘూపాయేన తాపసాః। ఉద్ధోవయా
మి సర్వేషాం జటాతీర్థం నిషేవత ॥ ౭ ॥ పురా సర్వోపకారార్థం తీర్థమజ్ఞాననాశనం। ఏతద్వినిర్మితం సాక్షాచ్ఛంభునా
గంధమాదనే ॥ ౮ ॥ విహతే రావణే విప్రాః జటా రామస్తదాత్మనః। క్షాళయామాస యత్తోయే తత జటాతీర్థముచ్యతే
॥ వర్షాణాం షష్టిసాహస్రం స్నాత్వా వీజలభుజనం। గోదావర్యాం పక్వ స్నాన సంహస్తే బృహస్పతౌ ॥ ౧౦ ॥ తావత్సహ
స్రం స్నానాం సింహ దేవగురౌ గతే। గోమత్యాం లభ్యతే వర్షే తజ్జటాతీర్థదర్శనాత్ ॥ ౧౧ ॥ జటాతీర్థేఽమ సుస్నా
నాం స్నానానాం ద్విజపుంగవాః। అంతఃకరణశుద్ధిస్స్యాత్తథాజ్ఞానవినశ్యతి ॥ ౧౨ ॥ అజ్ఞాననాశే జ్ఞానం స్యాత్ తతో ము
క్తిమవాప్స్యతి। అఖండసచ్చిదానందసంపూర్ణస్స్యాత్తతః పరం ॥ ౧౩ ॥ అత్రాప్యుదాహరంతీమమితిహాసం పురా
తనం। పితుఃపుత్రస్య సంవాదం వ్యాసస్య చ శుకస్య చ ॥ ౧౪ ॥ పురా మునివరం కృష్ణం భావితాత్మానమచ్యుతం। పారా

మేము వేదాంతంబులం బహుమానంబు సేయుదుము మరేయనిన చిత్తశుద్ధికరంబగు లఘూపాయంబు వచించెదవిను డు పూర్వం బు
న సదాశివుండజ్ఞాన నాశనంబునకై సర్వలోకోపకారంబుగ గంధమాదనంబున నొకతీర్థంబు నిర్మించె నతిధార్మికుండగు శ్రీ
రామచంద్రుండు రావణవధంబు గావించి గంధమాదనంబు జేరి యాతీర్థంబున జటాక్షాళనంబు గావించెం గాన నాతీర్థ
రాజంబు జటాతీర్థంబని ప్రసిద్ధినొందె ఓ మునివరులారా జాహ్నవీజలంబుల నరువది వేలసంవత్సరంబులు స్నానంబు గావించి
న ఫలంబు సురగురుండు సింహరాశిగతుండై యుండ గోదావరియందు సకృత్స్నానంబు గావింపంగలుగు నా గోదావరియందా
విధంబున నరువది వేలసంవత్సరంబులు స్నానంబు గావించిన ఫలంబు గోమతీతీర్థంబున నొకవర్షంబు స్నానంబొనర్చిన గల్గు
యా ఫలంబంతయు జటాతీర్థదర్శనమాత్రంబునం గలుగు యేమానవులైన యాజటాతీర్థంబున స్నానంబొనర్తురో వా
రలకు అజ్ఞాననాశనంబును అంతఃకరణశుద్ధియు గల్గి పిమ్మట జ్ఞానంబు గల్గి సచ్చిదానందసంపూర్ణంబగు మోక్షంబు గల్గుని
దు నొక యితిహాసంబు వివరించెదవినుండు పూర్వంబున వ్యాసుండను మునిశ్రేష్ఠుండు కోవిదుండును పురాణమునిబ్రా

కర్తవ్యం కేవ జ్ఞం సర్వశాస్త్రార్థకోవిదం॥౧౫॥ ప్రణమ్య శిరసా వ్యాసం శుకః పప్రచ్ఛ వై ద్విజాః। శ్రీశుకః॥ భగవన్ సర్వ
ధర్మజ్ఞ బ్రూహి గుహ్యమనుత్తమం॥ ౧౬ ॥ అంతఃకరణశుద్ధిస్స్యాత్తథాజ్ఞానవినాశనం। జ్ఞానోదయస్స్యాద్యేన స్యాత్తే
ముక్తిశ్చ శాశ్వతీ॥౧౭॥ తముపాయం వద స్వామిన్ హే మహామునే। వేదాంతశాస్త్రేతిహాసాశ్చ పురాణాదీని కృత్స్న
శః॥౧౮॥ అధీతాని మయా త్వత్తో శేషతో యంతిన మానసం। అతో మే చిత్తశుద్ధిస్స్యాద్యథా తాత తథా వద॥౧౯॥ ఇతి పృష్టస్తదా
వ్యాసః శుకేన మునిసత్తమాః। రహస్యం కథయామాస యేనావిద్యా వినశ్యతి॥ ౨౦ ॥ వ్యాసః॥ శుక వక్ష్యామి తే రహస్యం
అవిద్యాగ్రంథిభేదనం। బుద్ధిశుద్ధిప్రదం పుణ్యం పాపఘ్నం భవనాశనం॥ ౨౧ ॥ రామసేతౌ మహాపుణ్యే గంధమాదనపర్వతే
విద్యతే పాపసంహారి జటాతీర్థమితి శ్రుతం॥౨౨॥ జటాశ్చ శోధయామాస యత్ర రామో హరిస్స్వయం। రామో దా
శరథిశ్శ్రీమాన్ తీర్థానాముత్తమం వరం॥౨౩॥ స్నానార్థమత్ర సమాగత్య జటాతీర్థే తపోవనే। అంతఃకరణశుద్ధిశ్చ తేషాం భూ
యాదితి స్వయం॥ ౨౪ ॥ వినా యజ్ఞం వినా దానం వినా జప్యముపోషణం। స్నానమాత్రాజ్జటాతీర్థే బుద్ధిశుద్ధిర్భవేన్నృణాం

గు వ్యాసమహామునికి ప్రణామంబొనరించి శుకుడు శుకయోగీంద్రుం డిట్లనియె - ఓ ధర్మజ్ఞా అంతఃకరణశుద్ధి యెద్దానిచే గ
ల్గు అజ్ఞాననాశనం బెట్లగు జ్ఞానం బెట్లుదయించును ముక్తియెద్దానిచే గల్గునదియు. సకలశాస్త్రంబులితిహాసంబులు మొదలగు
నన్నియు నీవలన నే నెఱింగితి నందువలన చిత్తశుద్ధి కలుగదయ్యె గాన నయుపాయంబు వచింప వేయుని వేడిన వ్యాసుండిట్లనియె . ఓ
శుకా॥ అవిద్యావినాశనకారియు చిత్తశుద్ధిప్రసంగమునొక రహస్యంబు వచించెద వినుము. రామసేతువునందు. అవిద్యాగ్రం
థిభేదనంబును భవనాశనంబును చిత్తశుద్ధిప్రదంబును సకలపాపసంహారియగు జటాతీర్థంబను నొక తీర్థంబుగలదా తీర్థంబు
న శ్రీరాముండు జటాక్షాళనంబు గావించెం గాన జటాతీర్థంబను నామంబునొందె రఘునాథుండా సరోవరంబున స్నానం
బొనర్చిన నరులకు చిత్తశుద్ధి కలుగునని వరం బొసంగె గాన యేనరులైన యజ్ఞాదులొనర్పక యుపవాసంబులం జేయక యుండి
యు జటాతీర్థంబున స్నానంబొనర్చి రేని చిత్తశుద్ధిం బొందుదురు మఱియు నత్తీర్థస్నానంబున సకలదానఫలంబును గల్గు

౨౫॥ సర్వదానసమం పుణ్యం స్నానాత్ప్రభవిష్యతి। దుర్లభ్యా నేన పుణ్యలోకాః ప్రాప్యన్తే॥ ౨౬ ॥ మహాన్త స్నానాజ్జటాతీర్థే శుభే శుక। జటాతీర్థసమం నాస్తి అన్తఃకరణశుద్ధయే॥ ౨౭॥ పద్యతే యమహాః పితరః స్యాద్దేశా। ధన్యం యశస్యమాయుష్యం సర్వలోకేషు విశ్రుతమ్॥ పవిత్రం పావనం పరం జటాతీర్థం శుక సర్వపాపప్రణాశనం మంగళానాం చ మంగళమ్॥ భృగుః రేణుకాపుత్రః పూర్వం వరుణపిత్రా శుక। బుద్ధిశుద్ధిప్రదోషాత్ స్నానేన సంస్థితమ్॥ పిత్రా వచనాత్ వరుణసుతః బుద్ధిశుద్ధిప్రదం శుభం॥ రామః సీతయా భృగోః పుత్రః ధర్మాత్మా సర్వతే॥ స్నాత్వా జటాతీర్థే బుద్ధిశుద్ధిః జాతా తస్య పితుర్వచనాత్ సద్యో భృగుర్వారుణాత్మజః। గత్వా స్నాత్వా జటాతీర్థే బుద్ధిశుద్ధిమవాప్తవాన్ వినష్టాజ్ఞానసంతానః సత్వాత్ సద్యః భృగుః॥ ఉత్పన్నాద్వైతవిజ్ఞానః పితుర్వరుణాదయం అఖండసచ్చిదానందపూర్ణాకారోభవచ్ఛుక॥ శంకరాంశోఽపి దుర్వాసాః జటాతీర్థాభిషేకతః॥ మునశ్శుద్ధిమవాప్య శుభ్రబ్రహ్మసంజ్ఞకో రౌప్యభవత్॥ తత్రాత్రేయోఽపి విప్రేన్ద్ర తస్మిన్ తీర్థే స్నానాభిషేచనాత్। శుద్ధాన్తఃకరణో భూత్వా బ్రహ్మాకారోభవచ్ఛుక ౩౬॥

సర్వదుఃఖములదరింపదగు సర్వపుణ్యంబులును మహాత్త్వంబులును గల్గు లోకంబున జనంబులకు జటాతీర్థస్నానంబు జేయుటకంటె యేయంతఃకరణశుద్ధిగలుగనేరదు మరియు యితర దేవతలును నియమంబులు జపోపవాసాదులు తీర్థంబులు లెచ్చినశుద్ధిదంబులుగావు యా తీర్థోత్తమంబు సర్వలోకవిశ్రుతంబు ధన్యంబును యశఃప్రదంబును పవిత్రంబును పావనాశనంబును సర్వమంగళకారియునై వెలయుచుండు పూర్వంబున వరుణనందనుండగు భృగుండు తండ్రిం గాంచి చిత్తశుద్ధి గలుగునుపాయంబు వచింపుమని యడిగినతండ్రి ఇట్లనియె - వోనందన పుణ్యంబగు గంధమాదనంబున జటాతీర్థంబను తీర్థంబు గలదందు స్నానంబొనర్చిన చిత్తశుద్ధి గలుగునని పితృవాక్యంబులు విని భృగుండాతీర్థంబునకుం జని యందు స్నానంబొనర్చి చిత్తశుద్ధిం బొంది వినష్టాజ్ఞానసంతానుండును ఉత్పన్నాద్వైతవిజ్ఞానుండును అఖండసచ్చిదానంద స్వరూపుండయ్యె. వోశుక దూర్వాసుండా తీర్థంబున మజ్జనంబొనరించి మనశ్శుద్ధిం బొంది బ్రహ్మనందనుండయ్యె మరియు విప్రోత్తమ అత్రేయుండాతీర్థంబున స్నానంబొనర్చి శుద్ధాంతఃకరణుండై బ్రహ్మాకారుండయ్యె గానయెవ్వండైనను జ్ఞాన

ఇచ్ఛేదజ్ఞాననాశం యః స స్నాయాత్తు జటాభిధే। తీర్థే శుద్ధతమే పుణ్యే సర్వపాపవినాశనే॥ ౩౭॥ జటాతీర్థమతస్త్వం చ శుక గచ్ఛ మహామతే। మనశ్శుద్ధిప్రదే తస్మిన్ స్నానం చ కురు పుణ్యదే॥ ౩౮॥ ఇత్యేవముక్తో వ్యాసేన శుకః పుత్రస్తదా ద్విజాః। రామసేతుం మహాపుణ్యం గంధమాదనపర్వతం ॥ ౩౯ ॥ అగమత్స్నాతుకామస్సన్ జటాతీర్థే విశుద్ధిదే। స్నాత్వా సంకల్పపూర్వం చ జటాతీర్థే శుకో మునిః॥ ౪౦ ॥ మనశ్శుద్ధిమనుప్రాప్య తేనాజ్ఞానవినాశనే। స్వస్వరూపం సమాపన్నః పరమానందరూపకం॥ ౪౧॥ యే చాప్యన్యే మనశ్శుద్ధికామాస్సంతి ద్విజోత్తమాః। జటాతీర్థే తు తే సర్వే స్నాంతు భక్తిపురస్సరం॥ ౪౨॥ అహో జటాభిధే తీర్థే కామధేనుసమే శుభే। విద్యమానేఽపి కింత్వచ్ఛే రమంతేఽన్యత్ర మోహితాః॥ ౪౩॥ భుక్తికామో లభేద్భుక్తిం ముక్తికామస్తు తాం లభేత్। స్నానమాత్రాజ్జటాతీర్థే సత్యముక్తం మయా ద్విజాః॥ ౪౪॥ వేదానువచనాత్పుణ్యాద్యజ్ఞాద్దానాత్తపోవ్రతాత్। ఉపవాసాజ్జపాద్ధ్యానాన్మనశ్శుద్ధిర్నృణాం భవేత్ ॥ ౪౫॥ వినా

నాశనంబుగోరునతండు పరిశుద్ధంబును సకలపాపనాశనకారియును నగు నా జటాతీర్థంబున స్నానంబు గావింపవలయును. నీవును మనశ్శుద్ధిదంబగు నా తీర్థంబునకుం జని యందు స్నానంబు గావింపుమనిన శుకుండు రామసేతువునకుం బోయి యచ్చట విశుద్ధిదంబగు జటాతీర్థంబున సంకల్పపూర్వకంబుగా స్నానంబొనర్చి మనశ్శుద్ధిం బొంది దాన నజ్ఞాననాశనంబు నొంది పరమానందరూపకంబగు జ్ఞానంబు నొందె. మరియు మనశ్శుద్ధిం గోరిన మనుజనంబులా తీర్థంబున స్నానంబు గావించి యీప్సితంబులం బొందుచుందురు. కామధేనుసమంబగు జటాతీర్థంబు గలిగియుండియు నరుండితరంబుల మోహితుండయి సేవింపనేల. ఎవ్వరైన భుక్తిం గోరి స్నానం బొనర్చిన భుక్తిం బొందు. ముక్తిం గోరి స్నానం బొనర్చిన ముక్తి నొందు. ఇందుకు సందియంబు లేదు. వేదంబులు తపంబులుపవాసంబులు జన్నంబులు మొదలయిన వన్నియు మనశ్శుద్ధిదంబులవియన్నియు లేకపోయినను జటాతీర్థస్నానం బొనర్చిన మాత్రంబున మనశ్శుద్ధి గలుగు ధ్రువంబు. ఓ మునీంద్రులారా

ప్యేతాని విప్రేంద్రాః జటాతీర్థే తిపావనే । స్నానమాత్రాన్నరశ్శుద్ధిః బ్రాహ్మణాశాం ధ్రువం లభేత్ ॥ ౪౬ ॥ జటాతీర్థస్య మాహాత్మ్యం మయా వక్తుం న శక్యతే । శంకరో వేత్తి తత్తీర్థం హరిర్వేత్తి విధిస్తథా ॥ ౪౭ ॥ జటాతీర్థసమం తీర్థం న భూతం న భవిష్యతి । జటాతీర్థస్య తీరే యః క్షేత్రపిండం సమాచరేత్ ॥ ౪౮ ॥ గయాశ్రాద్ధసమం పుణ్యం తస్య స్యాన్నాత్ర సంశయః । జటాతీర్థే నరః స్నాత్వా న పాపేన విలిప్యతే ॥ దారిద్ర్యం న సమాప్నోతి నైయాచ్చ నరకాద్భయం । ఏవం వః కథితం విప్రాః జటాతీర్థస్య వైభవం । యత్ర వ్యాససుతో యోగీ స్నాత్వా పాపవినాశనే ॥ ౪౯ ॥ అవాప్తవాన్మనశ్శుద్ధిం శుద్ధైవ తత్ జ్ఞానసాధనం । యస్త్విమం పఠతేఽధ్యాయం శృణుయాద్వా సభక్తికం ॥ ౫౦ ॥ స విధూయ మహాపాపాని లభతే వైష్ణవం పదం ॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే సేతుమాహాత్మ్యే జటాతీర్థప్రశంసాయాం శుకచిత్తశుద్ధ్యవాప్తిర్నామ వింశోఽధ్యాయః ॥

****

శ్రీసూతః ॥ జటాతీర్థాభిధే తీర్థే సర్వపాతకనాశనే । స్నానం కృత్వా విశుద్ధాత్మా లక్ష్మీతీర్థం తతో వ్ర

జటాతీర్థమాహాత్మ్యం బేవచింపంజాల హరిహరవిరించాదులెరుంగుదురు లోకంబునతత్సదృశంబులేదు యెవ్వరైన వా తీర్థతీరంబున క్షేత్రపిండంబిడిన గయాశ్రాద్ధసమంబగు జటాతీర్థస్నానంబునరుండు పాపంబులం బాయు దారిద్ర్యనరకాదులనొందఁడు- ఓ మునీంద్రులారా మహాయోగియు వ్యాససుతుండగు శుకయోగీంద్రుండు మనశ్శుద్ధిం బొందిన జటాతీర్థప్రభావంబు వచించితి యెవ్వండైన నీయధ్యాయంబు భక్తిపూర్వంబుగ పఠించువారు శ్రవించునతండు సకలపాపపుంజవిదళనంబొనర్చి విష్ణుపదంబునొందునని శౌనకాదులకు సూతుండెఱింగించెను ఇది స్కాందపురాణంబునందలి సేతుమాహాత్మ్యంబునందు జటాతీర్థప్రశంసయు శుకచిత్తశుద్ధ్యవాప్తియను నిరువదవయధ్యాయము.

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సకలపురాణాభిజ్ఞుండగు సూతుండిట్లనియె - నల్లుజటాతీర్థా

జేత్ ॥ ౧ ॥ యయం కామం సముద్దిశ్య లక్ష్మీతీర్థే ద్విజోత్తమాః। స్నానం సమాచరేన్మర్త్యః తంతం కామం సమశ్నుతే॥
౨ ॥ మహాదారిద్ర్యశమనం మహాధనసమృద్ధిదం । మహాదుఃఖప్రశమనం మహాసంపత్ప్రవర్ధనం ॥ ౩ ॥ అత్ర స్నాత్వా
ధర్మపుత్రో మహదైశ్వర్యమాప్తవాన్। ఇంద్రప్రస్థే నరా పూర్వం శ్రీకృష్ణేన ప్రబోధితః ॥ ౪ ॥ ఋషయః ॥ యథైశ్వర్యం
ధర్మపుత్రో లక్ష్మీతీర్థనిమజ్జనాత్ । ప్రాప్తవాన్ కృష్ణవచనాత్తన్నో బ్రూహి మహామునే ॥ ౫ ॥ శ్రీసూతః ॥ ఇంద్ర
ప్రస్థే పురా విప్రాః ధృతరాష్ట్రేణ చోదితాః । న్యవసన్ పాండవాః పంచ మహాబలపరాక్రమాః ॥ ౬ ॥ ఇంద్రప్రస్థం
యయౌ కృష్ణః కదాచిత్తాన్నిరీక్షితుం । తమాగతమభిప్రేక్ష్య పాండవాస్తే సముత్సుకాః ॥ ౭ ॥ స్వగృహం ప్రాపయా
మాసుః ముదా పరయా యుతాః । కంచిత్కాలమవాత్సీత్కృష్ణస్తత్ర వాసవపురోత్తమే ॥ ౮ ॥ కదాచిత్కృష్ణమాహూ
యపూజయిత్వా యుధిష్ఠిరః । పప్రచ్ఛ పుండరీకాక్షం వాసుదేవం జగత్పతిం ॥ ౯ ॥ కృష్ణ కృష్ణ మహాప్రాజ్ఞ యేన ధర్మే

వగాహంబొనర్చినవారలందుండి లక్ష్మీతీర్థంబునకుం బోవలయును. నాతీర్థంబున జనంబు లేయే కామంబులం గోరి స్నానం బాచ
రింతురు వారలాయభీష్టంబులం బొందుదురు మరియు నాతీర్థోత్తమంబు సర్వదారిద్ర్యశమనంబును సకలదుఃఖనివారణం
బును సర్వసంపత్ప్రదంబై వెలయుచుండు పూర్వంబున ధర్మనందనుం డింద్రప్రస్థంబున రాజ్యంబొనర్చుచు శ్రీకృష్ణప్రే
రితుండై యాలక్ష్మీతీర్థంబునకుం బోయి యందు స్నానంబు గావించి మహదైశ్వర్యంబు నొంది రాజసూయం బొనరించెనని
నవిని శౌనకాదులిట్లనిరి. ఓ పౌరాణికోత్తమా ॥ ధర్మజుం డెవ్విధంబున కృష్ణచోదితుండై లక్ష్మీతీర్థంబున స్నానం బొనర్చి యై
శ్వర్యంబు నొందెనది విస్తరంబుగాఁ జెప్పుమనిన సూతుం డిట్లనియె - ఓ మునీంద్రులారా ॥ యుధిష్ఠిరుం డనుజసమేతుం
డై యింద్రప్రస్థంబున నుండ శ్రీకృష్ణుం డేతెంచిన నతండు పరమసంతోషపూరితహృదయుండై యనేకవిధంబులం బూజిం

చి కొంతదడవుండ యతనితో నిట్లనియె . ఓ - పుండరీకాక్షా మానవు లే ధర్మం బొనర్చిన మహదైశ్వర్యంబు గల్గు వచింపవే

ణమానవాః । అథం తేమహదైశ్వర్యం తస్మాద్బ్రూహి మహామతే ॥ ౧౦ ॥ ఇత్యుక్తో ధర్మపుత్రేణ కృష్ణః ప్రాహ యుధిష్ఠిరం ॥ శ్రీకృష్ణః ॥ ధర్మపుత్ర మహాభాగ గంధమాదనపర్వతే ॥ ౧౧ ॥ లక్ష్మీతీర్థమితిఖ్యాతమస్త్యైశ్వర్యైక కారణం । తత్ర స్నానం కురుష్వ త్వమైశ్వర్యం తే భవిష్యతి ॥ ౧౨ ॥ తత్ర స్నానేన వర్ధంతే ధనధాన్యసమృద్ధయః । సర్వే సపత్నా నశ్యంతి క్షేత్ర మేషాం వివర్ధతే ॥ ౧౩ ॥ తీర్థేసస్మిన్ పురాదేవాః లక్ష్మీనామని పుణ్యదే । అలభన్ సర్వమైశ్వర్యం తేన పుణ్యేన ధర్మజ ॥ ౧౪ ॥ అపరాంశ్చ మహీవీర్యాస్సహ రేజుర్నురంజసా । మహాలక్ష్మీశ్చ ధర్మశ్చ తత్తీర్థస్నాయినాం నృణాం ॥ ౧౫ ॥ భవిష్యంత్యచిరాదేవ సంశయం మాకృథా ఇహ । తపోభిః క్రతుభిర్దానై రాశీర్వాదైశ్చ పాండవ ॥ ౧౬ ॥ అయిశ్వర్యం ప్రాప్యతే యద్వల్లక్ష్మీతీర్థనిమజ్జనాత్ । సర్వపాపాని నశ్యంతి విఘ్నా యాంతి లయం సదా ॥ ౧౭ ॥ వ్యాధయశ్చ వినశ్యంతి లక్ష్మీతీర్థనిషేవణాత్ । శ్రేయస్సువిపులం లోకే లభ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ ౧౮ ॥ స్నాన

యని వేడిన కమలనాభుం డిట్లనియె - ఓధర్మనందనా గంధమాదనపర్వతంబున లక్ష్మీతీర్థంబను తీర్థంబు సకలైశ్వర్యైక కారణంబై యుండు నాతీర్థంబున స్నానంబొనర్చినవారలఖిలైశ్వర్యంబులం బొందుదురు నాతీర్థంబున స్నానంబొనర్చి యసురులసురులం జయించిరా తీర్థస్నానంబున నైశ్వర్యంబు శ్రేయంబును గల్గు సర్వపాపంబులు లయంబు నొందు సకలవ్యాధులడంగు నందు సందియంబు లేదు - యాతీర్థంబున స్నానంబొనర్చినమాత్రంబున నలకూబరుండప్సరః శ్రేష్ఠయగు రంభం బొందె - మరియు నాతీర్థస్నానమహిమంబున కుబేరుం డుమహాపద్మాదినవనిధినాథుండయ్యె గాన ధర్మనందనా నీవనుజయుతుండవై యచటికిం బోయి యాతీర్థంబున స్నానంబొనర్పుము దాన సకలశత్రువులం జయించి మహదైశ్వర్యంబు నొందుదువు నిశ్చయంబనిన ధర్మనందనుండచ్యుత [illegible] శ్రీకృష్ణ [illegible] యాతురుండై సానుజుండై గంధమాదనంబునకుం బోయి మహదైశ్వర్యకారణంబగు లక్ష్మీతీర్థంబుం జేరి యందు నియమసంయుతుండై మాసంబు స్నానంబు గా

మాత్రేణ వైలత్య్యాస్తీర్థేస్మిన్నభిషేచనాత్ | రంభామప్సరసాం శ్రేష్ఠాం లబ్ధవాన్నలకూబరః ॥ ౧౯ ॥ స్నాత్వాత్రతీర్థే పుణ్యేతు కుబేరో నరవాహనః | సమహాపద్మముఖ్యానాం నిధీనాం నాయకోఽభవత్ ॥ ౨౦ ॥ తస్మాత్త్వమపి రాజేంద్ర లక్ష్మీతీర్థే శుభప్రదే | స్నాత్వావృకోదరముఖైః కనుజైరపి సంవృతః ॥ ౨౧ ॥ లప్స్యసే మహతీం లక్ష్మీం జేష్యసే చ రిపూనపి | సందేహో నాత్ర కర్తవ్యః పితృష్వస్రేయ ధర్మజ ॥ ౨౨ ॥ ఇత్యుక్తో ధర్మపుత్రోయం కృష్ణేనాద్భుత దర్శినా | సానుజః ప్రయయౌ శీఘ్రం గంధమాదన పర్వతం ॥ ౨౩ ॥ లక్ష్మీతీర్థం తతో గత్వా మహా దైశ్వర్యకారణం | సస్నౌ యుధిష్ఠిరస్తత్ర సానుజో నియమాన్వితః ॥ ౨౪ ॥ లక్ష్మీతీర్థస్య తోయేతు సర్వపాతకనాశనే | సానుజో మాసమేకంతు సస్నౌ నియమపూర్వకం ॥ ౨౫ ॥ గోభూతిలహిరణ్యాదీన్ బ్రాహ్మణేభ్యో దదౌ బహూన్ | సానుజో ధర్మపుత్రోసావింద్రప్రస్థం యయౌ తతః ॥ ౨౬ ॥ రాజసూయం క్రతుం కర్తుం తతశ్చైచ్ఛద్యుధిష్ఠిరః | కృష్ణం స మాహ్వయామాస యుయుత్సుర్ధర్మనందనః ॥ ౨౭ ॥ న్యవేదయత్స కృష్ణాయ రాజసూయోద్యమం తదా | అన్వమన్యత కృష్ణోపి తథైవ క్రియతామితి ॥ ౨౮ ॥ వాక్యం చ యుక్తిసంయుక్తం ధర్మపుత్రమభాషత ॥ పైతృష్వస్రేయ ధర్మాత్మన్

వించి భూసురులకు గోభూతిల హిరణ్యాదిదానంబులొసంగి యింద్రప్రస్థంబుఁజేరి రాజసూయంబొనర్పనభిలాషవొడమినలీలామానుషవిగ్రహుండగు శ్రీకృష్ణుం బిలుపించి యామహాత్మునకు తనయభిప్రాయం బెఱుఁగింపన తండియ్యకొని ధర్మనందనుతో యుక్తియుక్తంబుగా నిట్లనియె - ఓ పైతృష్వస్రేయా ॥ యీ రాజసూయంబు సకలరాజన్యులు జేయందరంబుగాదు - అనేకరథగజాది సేనాయుతుండగు మహీపతియీ యజ్ఞంబొనర్ప నర్హుండితరుండు సమర్థుండుగాదు గాన ప్రథమంబున బలవంతుడవై దశదిక్కులంగల రాజన్యులం జయించి వారలచే కాంచనమయంబులగు కరంబులంగొని దాన నా క్రతురాజంబొనర్పుము - యుక్తిపూర్వకంబుగా వచించెదగాని నిన్ను భీతినొందింపంగాదు దిగ్విజయంబొన

శృణు తథ్యం వచో మమ ॥ ౨౯ ॥ దుష్కరో రాజసూయోఽయం సర్వైరపి మహీశ్వరైః । అనేకశతపాదాతరథకుంజరవాజిమాన్ ॥ ౩౦ ॥ మహీపతిరిమం యజ్ఞం కర్తుమర్హతి నేతరః । దిశో దశ విజేతవ్యాః ప్రథమం బలినా త్వయా ॥ ౩౧ ॥ రాజ జితేభ్యశ్శత్రుభ్యో గృహీత్వా కరముత్తమం । తేన కాంచనజాలేన కర్తవ్యోఽయం క్రతూత్తమః ॥ ౩౨ ॥ యాచయే యుక్తిభిరహం న హిత్వాం భీవయామి భో । అతః క్రతుసమారంభాత్పూర్వం దిగ్విజయం కురు ॥ ౩౩ ॥ తతో ధర్మాత్మజః శ్రుత్వా కృష్ణస్య వచనం హితం । ప్రాశంసద్దేవకీపుత్రమాజుహావ నిజానుజాన్ ॥ ౩౪ ॥ ఆహూయ చ చతురో భ్రాతౄన్ ధర్మజః ప్రాహ హర్షయన్ । అయి భీమ మహాబాహో బహువీర్య ధనంజయ ॥ ౩౫ ॥ యమౌ చ సుకుమారాంగౌ శత్రుసంహారదీక్షితౌ । చికీర్షామి మహాయజ్ఞం రాజసూయం మహాక్రతుం ॥ ౩౬ ॥ స చ సర్వాన్నృపాన్ జిత్వా కర్తవ్యః పృథివీపతీన్ । అతో విజేతుం భూపాలాంశ్చత్వారోఽపి ససైనికాః ॥ ౩౭ ॥ దిశశ్చతస్రో గచ్ఛంతు భవంతో వీర్యవత్తరాః । యుష్మాభిరాహృతైర్ద్రవ్యైః కరిష్యామి మహాక్రతుం ॥ ౩౮ ॥ ఇత్యుక్తాః సాదరం సర్వే వృకోదరముఖాస్తదా । ప్రసన్నవదనా భూత్వా ధర్మపుత్రానుజాః పురాత్ ॥ ౩౯ ॥ రాజ్ఞాం జయాయ సత్వానువిర్యయుర్దిక్షు పాండవాః । తే సర్వే నృపతీన్ జిత్వా చతుర్దిక్షు స్థితాన్ బహూన్ ॥ ౪౦ ॥ స్వవశే స్థాపయిత్వా తాన్ నృపతీన్ పాండునందనాః । తైర్దత్తం బ

ర్వకయిూ యజ్ఞంబొనర్పం దగదనిన విని ధర్మజుండనుజులం బిలుపించి వో భీమా బాహుబలశాలీ వో యర్జునా ధనుర్బలశాలీ వో యమలారా సుకుమారాంగులారా యని సాదరంబుగా బహూకరించి యిట్లనియె. వో బలవంతులారా ॥ రాజసూయం బొనర్పం గోరెద యా క్రతువరంబు సర్వరాజన్యుల జయించి కాని జేయనలవి గాదు గాన సైన్యంబులతో మీరలు నలువురు చతుర్దిక్కులకుం బోయి భూపాలుర జయించి ధనంబుల దెండు - దానన మహాక్రతు వొనర్చెదనని నవిని భీమాదులు ప్రసన్నముఖులగుచు పురంబు వెడలి దిగ్విజయం బొనర్పం గోరి నలువురు నాలుగు దిక్కులకుం జని సర్వరాజన్యులం

హృత్వా ద్రవ్యం అసంఖ్యాతమనుత్తమం ॥ ౪౧ ॥ ఆదాయ స్వపురం తూర్ణమాయయుః కృష్ణసంశ్రయాః । భీమస్సమా
యయౌ తత్ర మహాబలపరాక్రమః ॥ ౪౨ ॥ శతభారసువర్ణాని సమాధాయ పురోత్తమం । సహస్రం భారమాదాయ సు
వర్ణానాం తతోఽర్జునః ॥ ౪౩ ॥ శక్రప్రస్థం సమాయాతో మహాబలపరాక్రమః । శతభారం సువర్ణానాం ప్రగృహ్య నకులస్త
థా ॥ ౪౪ ॥ సమాగతో మహాతేజాః శక్రప్రస్థం పురోత్తమం । దత్తాని విభీషణేనాథ స్వర్ణతాలాని చతుర్దశ ॥ ౪౫ ॥ దాక్షిణా
త్యమహీపానాం గృహీత్వా ధనముత్తమం । సహదేవోఽపి సహసా సమాయాతో నిజాం పురీం ॥ ౪౬ ॥ లక్షకోటిసహస్రా
ణి లక్షకోటిశతాన్యపి । సువర్ణాని దదౌ కృష్ణః ధర్మపుత్రాయ యాదవః ॥ ౪౭ ॥ వస్త్రాణి గాంచ భూమించ భూషణాని ద
దౌ తథా । స్వానుజైరాహృతై రేతైరసంఖ్యాతైర్మహాధనైః ॥ ౪౮ ॥ కృష్ణదత్తైరసంఖ్యాతైర్ధనైరపి యుధిష్ఠిరః । కృ
ష్ణాశ్రయో యజద్విప్రాః రాజసూయేన పాండవః ॥ ౪౯ ॥ తస్మిన్ యాగే దదౌ ద్రవ్యం బ్రాహ్మణేభ్యో యుధిష్ఠిరః ॥ ౫౦ ॥
అన్నాని ప్రదదౌ తత్ర బ్రాహ్మణేభ్యో యుధిష్ఠిరః । వస్త్రాణి గాశ్చ భూమించ భూషణాని దదౌ తథా ॥ ౫౧ ॥ అర్థినః పరి

జయించి వారలం దమ వశంబు గావించి యసంఖ్యాతంబులగు ధనంబులం గొని స్వపురంబునకు రుగుదెంచిరందు మహా
బలుండగు భీముండు శతభారసువర్ణంబు గొనియేతెంచె మహాపరాక్రముండగు నర్జునుండు సహస్రభారసువర్ణంబు
గొనియరుదెంచె - మహాబలుండగు నకులుండు శతభారసువర్ణంబు గొనియేతెంచె - మహాతేజుండగు సహదేవుండు దా
క్షిణాత్యమహీపాలుర చే యనంత ధనంబును విభీషణదత్తంబులగు చతుర్దశ స్వర్ణతాలంబుల గొనియేతెంచె - నంత శ్రీ
కృష్ణదేవుండు లక్షకోటిసహస్రంబులు లక్షకోటిశతంబులు సంఖ్యగల సువర్ణంబులు వస్త్రభూషణాదులు నొసంగె - నం
త ధర్మనందనుండు అనుజగృహీతంబులు కృష్ణదత్తంబులు నసంఖ్యాతంబులను ధనంబులం గొని రాజసూయంబొనర్చి
బ్రాహ్మణజనంబులకన్నంబును వస్త్రభూషణాదులు ధనంబులు నొసంగె నవ్విధం బెరింగించెద వినుండు - యాచకు
లెంత ద్రవ్యంబు గోరుదురంతకినుమడుంగ [illegible] సందరంబుగా - మరియునర్థినస

తుష్యంతియావత్తాకాంచవాదినా। తతోపిద్విగుణంతేభ్యో దాపయామాసధర్మజః ॥ ౫౨ ॥ ఇయంతిదత్తాన్యర్థిభ్యోధనానివివిధాన్యపి । ఇయంతిపరిశిష్టానిదత్త్వార్థిభ్యోధనాన్యపి॥ ౫౩ ॥ ఇతియత్తాపరిచ్ఛేత్తుంనశక్యాబ్రహ్మకోటిభిః। అర్థిభిః ప్రార్థ్యమానానిదృష్టాన్యత్రధనానివై ॥ ౫౪ ॥ సర్వస్వమప్యహోరాజ్ఞాదత్తమిత్యబ్రవీజ్జనః। దృష్ట్వాకోశాంస్తతోనంతాననంతమణికాంచనాన్ ॥ ౫౫ ॥ స్వల్పంహిదత్తమర్థిభ్య ఇత్యవోచన్‌జనాస్తథా। ఇష్ట్వైవంరాజసూయేనధర్మపుత్రస్సహానుజః ॥ ౫౬ ॥ బహువిత్తసమృద్ధస్సన్ రేమేతస్మిన్‌పురోత్తమే । లక్ష్మీతీర్థస్యమాహాత్మ్యాద్ధర్మపుత్రోయుధిష్ఠిరః ॥ ౫౭ ॥ లేభేసర్వమిదంపుంసాంసుపుత్రప్రదమేవచ । ఏతత్తీర్థసమంతీర్థంనభూతంనభవిష్యతి ॥ ౫౮ ॥ ఏతద్వఃకథితంవిప్రాః లక్ష్మీతీర్థస్యవైభవం । దుస్స్వప్ననాశనంపుణ్యంసర్వాభీష్టప్రదాయకం ॥ ౫౯ ॥ యఃపఠేదిమమధ్యాయంశృణుతేవాసభక్తికం । ధనధాన్యసమృద్ధస్స్యాత్సనరోనాస్తిసంశయః ॥ ౬౦ ॥ భుక్త్వేహసకలాన్‌భోగాన్‌దేహాంతేముక్తిమాప్నుయాత్ ॥ ఇతిశ్రీస్కాందే - మహాపురాణె - సేతుమాహాత్మ్యే - ఏకవింశోధ్యాయః ॥ .... *

మూహంబులు జేకొనియారుదెంచుధనంబులంగాంచి జనంబులు యీరాజన్యుండుసర్వంబు నర్థులకొసంగెననిపలింతురు - మరియుననంతమణికాంచనంబులగుకోశంబులంగాంచి యర్థులకుస్వల్పంబొసంగెనని దలంతురివ్విధంబునధర్మజుండురాజసూయంబొనర్చియనుజనమేతుండై బహుధనసమృద్ధింబగుపురంబుజేరిసుఖంబుండె - న్మోమునీంద్రులారా యివ్విధంబునయుధిష్ఠిరుండులక్ష్మీతీర్థస్నానమహిమంబునం జేసిసౌఖ్యంబులనొందెగానతత్తీర్థసదృశంబులేదువో మునీంద్రులారాదుస్స్వప్ననాశనంబునుపుణ్యంబును సర్వాభీష్టఫలదాయకంబగులక్ష్మీతీర్థప్రభావంబువచించితియీయధ్యాయంబెవ్వండైనం బఠించువినునతండిహంబునసర్వైశ్వర్యంబులంబొందిసకలభోగంబులనుభవించిదేహాంతంబునముక్తినొందుననిశౌనకాదులకుసూతుండు [illegible] నందు సేతుమాహాత్మ్యంబునలక్ష్మీతీర్థప్రశంసయాధర్మపుత్రరాజసూయావాప్తియనుకథగలయిరువదియవకయధ్యాయము. .... *

శ్రీసూతః॥ లక్ష్మీతీర్థే శుభే పుంసాం సర్వైశ్వర్యైకకారణే। స్నాత్వా నరస్తతో గచ్ఛేదగ్నితీర్థం ద్విజోత్తమాః॥ ౧॥ అగ్నితీర్థం మహాపుణ్యం మహాపాతకనాశనం। తీర్థానాముత్తమం తీర్థం సర్వాభీష్టైకసాధకం॥ ౨ ॥ తత్రస్నానాన్నరో భక్త్యా స్వపాపపరిశుద్ధయే॥ ఋషయః॥ అగ్నితీర్థమితిఖ్యాతిః కథం తస్య సమాగతా॥ ౩॥ సుతైతదప్యగ్నితీర్థం చ కీదృశం తస్య వైభవం। ప్రసన్నశ్రద్ధధానానాం విస్తరాద్వక్తుమర్హసి॥ ౪॥ శ్రీసూతః॥ సమ్యక్పృష్టం హి యుష్మాభిః శృణుధ్వం మునిపుంగవాః। పురా హి రాఘవో హత్వా రావణం సపరిచ్ఛదం॥ ౫॥ స్థాపయిత్వాతులం లంకాయాం భ్రాతరం చ విభీషణం। సీతాసౌమిత్రిసంయుక్తో రామో దశరథాత్మజః॥ ౬॥ సిద్ధచారణగంధర్వైర్దేవైరప్సరసాం గణైః। స్తూయమానో మునిగణైస్తదాసీత్తీర్థకౌతుకీ॥ ౭॥ ధారయన్లీలయా చాపం రామస్సింహపరాక్రమః। ఆత్మనశ్శుద్ధిమాప్తుం జానకీం శోధితుం తదా॥ ౮॥ ఇంద్రాదిదేవబృందైశ్చ మునిభిః పితృభిస్తదా। విభీషణేన సహితస్సర్వైరపి చ వానరైః॥ ౯॥ ఆయయౌ సే

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండిట్లనియె నట్లు లక్ష్మీతీర్థంబున స్నానంబు జేసినవారలందుండి యగ్నితీర్థంబునకుం బోనలయు నాతీర్థంబు మహాపుణ్యంబును పాతకనివారణంబును తీర్థోత్తమంబును సర్వాభీష్టైకసాధనంబును నై ప్రకాశించు నచ్చట స్నానం బొనర్చినరుండు పాపశుద్ధిం బొందురని ఋషులిట్లనిరి వో సూతుండా యాతీర్థంబునకగ్నితీర్థంబను పేరెట్లొదవె నది వైభవం బెట్లు వర్తిల్లు శ్రద్ధాయుక్తులమగు మాకు విస్తారంబుగా కృపం జెప్పుమా యని వేడిన సూతుండిట్లనియె నో మునీంద్రులారా పూర్వంబున రాఘవుండు సపరిచ్ఛదంబుగా రావణవధం బొనరించి లంకారాజ్యంబున విభీషణు నభిషిక్తుం జేసి సీతాసౌమిత్రిసమేతుండై సుగ్రీవాదివానర సమూహంబులు గొలువ సిద్ధచారణగంధర్వాదులు పొగడ విభీషణసహితుండై నారదాదిమునీంద్రులు సేవింప గంధమాదనంబు జేరి లక్ష్మీతీర్థతటంబున విడిసి యచ్చట జానకీశోధింపంగోరి పితృసాన్నిధ్యంబున [illegible] దును

తు మాగారేణ [illegible] సంపూర్ణం [illegible] లక్ష్మీతీర్థసాన్నిధ్యే జానకీశో [illegible] సానుజః॥ ౧౦॥ అగ్నిమావాహయామాస దేవ షీం పిత్ర్యసన్నిధౌ। అథాగ్నిస్తత్ర సహసా భో [illegible] లక్ష్మీతీర్థావిదూరతః॥ ౧౧॥ పశ్యత్సు సర్వలోకేషు లిహన్నంభాంసి పావకః ఆత్మా [illegible] మలో [illegible] పీ [illegible] పేత [illegible] సా ధనుర్ధరః॥ ౧౨॥ సప్తభిశ్చ [illegible] జిహ్వాభిః లేలిహానో దశోదశ। దృష్ట్వా రఘుపతిం రం లీలామానుషరూపిణం॥ ౧౩॥ జగాద వచనం రమ్యం జానకీశుద్ధికారణాత్। రామ రామ మహాబాహో రాక్షసానాం భయావహ॥ ౧౪॥ పాతివ్రత్యేన జానక్యాః రావణం హతవానభవాన్। సత్యం సత్యం పునస్సత్యం నాత్ర కార్యా విచారణా॥ ౧౫॥ త్వమేవ జగతాం [illegible] లీలామానుషవిగ్రహః। దేవత్వే దేవదేహో [illegible] మనుష్యత్వే చ మానుషీ॥ ౧౬॥ విష్ణోర్దేహానురూపాం వై కరోత్యేషాత్మనస్తనుం। యదా యదా జగత్స్వామీ దేవదేవో జనార్దనః॥ ౧౭॥ అవతారాన్కరోషి త్వం తత్తైవ [illegible] సహాయినీ। యదా త్వం భార్గవో రామస్తదాభూద్ధరణీత్వియం॥ ౧౮॥ అధునా జానకీజాతా [illegible] లక్ష్మీః పునః అన్యేష్వపి చావతారేష్వేషా విష్ణోస్సహాయినీ॥ ౧౯॥ తస్మాన్మద్వచనాదేనాం ప్రతిగృహ్ణీష్వ రాఘవ। పావకస్య తు తద్వాక్యం

ధనుర్ధారియు సత్యజిహ్వుండును శతలీకుండును నై వెడలి లక్ష్మీతీర్థసమీపంబున నుండు లీలామానుషరూపియు మూర్తుండ గు రఘునాయకుంగాంచి జానకీశుద్ధికొఱకు రమ్యంబగు వచనంబు కట్లనియె. వో రామ మహాబాహో రాక్షసమర్దన జానకీపాతివ్రత్యంబున నీవు రావణు జంపితివి సత్యంబు వచించితి యీ విషయంబున నవిచారంబు బని లేదు నీవు దేవత్వంబు నొందిన దేవత్వంబు నొందును మనుష్యత్వంబు నొంద మానుష్యంబునొందును యిలీలా మానుషవిగ్రహ యగు చుండన బ్రహ్మాదుల కు [illegible] దేహంబులం బొందు చుండు నీవు భార్గవ రాముండవైన ధరణి యయ్యె నీపిప్పు డు రఘు రాముండవైన జానకియయ్యె నీవు కృష్ణుండ వైన రుక్మిణియును మరియును వేఱువ తారంబుల నొందిన నాయవ తారంబుల నొందిన [illegible] సహాయు నై యొప్పు చుండు గాన మద్వాక్యంబులు విని యీ సీతం గ్రహింపు మనిన యగ్ని దేవుని వాక్యంబులు విని మహాత్ము సంఘంబులు వివ్యాధరాది దేవస

శ్రుత్వా దేవాస్సహ ప్లవంగమైః||౨౦|| విద్యాధరాశ్చ గంధర్వా మానవాః పన్నగాస్తథా, అన్యే చ భూతనివహాః శశంసుః తే రఘూత్తమం||౨౧|| జానకీం మైథిలీం చైవ ప్రశశంసుః పునః పునః। రామో ఽగ్నివచనాత్సీతాం ప్రతిజగ్రాహ నిర్మలాం|| ౨౨|| ప్రశంసితాఽపి శుద్ధ్యర్థం రామేణాక్లిష్టకర్మణా|ఆవాహనేన తేనాత్ర స్థానాల్లక్ష్మీతీర్థాత్ విదూరతః||౨౩|| యతః ప్రదేశాదుత్థితః పావకస్తు స్థిత్వైవ జనసన్నిధౌ|అగ్నితీర్థంవిజానీతతం ప్రదేశమనుత్తమం|| ౨౪|| తతోఽపినిగదంతి హి దగ్నేరగ్నితీర్థమితీర్యతే| అగ్నితీర్థస్య మాహాత్మ్యమన్నదానం శిష్యతే||౨౫||అత్రస్నాత్వా నరో భక్త్యా వహ్నితీర్థే కామముక్తిదే|ఉపోష్య వేదవిదుషో బ్రాహ్మణానపి భోజయేత్ ||౨౬|| తేభ్యో వస్త్రధనం భూమిం దద్యాత్కన్యాం చ భూషితాం|సర్వపాపవినిర్ముక్తో విష్ణుసాయుజ్యమాప్నుయాత్ ||౨౭||అగ్నితీర్థసమం తీర్థం న భూతం న భవిష్యతి|దుష్పుణ్యోఽప్యపి మహాపాపోయస్త్రస్నాత్వా పిశాచతాం త్యక్త్వా పరిత్యజ్య మహాఘోరాం దివ్యం రూపమవాప్తవాన్|పశుమాన్నామ వైశ్యో భూత్పురా పాటలిపుత్రకే||౨౮|| సహైవ ధర్మపరో నిత్యం బ్రాహ్మణారాధనే రతః|కృషిం నిరంతరం కుర్వన్ గోరక్షణంచైవ సర్వదా||౩౦||కన్యావిక్రయం వస్త్రకంచుకాంచన...

మహాసురంబులు సకలభూతంబులు సీతారామునకు నేకవిధంబులు గొనియాడిరంగ రాఘవుండగ్ని వచనంబువలన సీతనిష్కళంకగా నెరింగి గ్రహించె యప్పుడగ్నిదేవుండు రామునిచే ఆవాహనంబునొందివెడలె నాప్రదేశంబగ్నితీర్థంబు ఖ్యాతిం బొందెనాతీర్థంబునన్నదానంబు గావించిన విశేషఫలప్రదంబగు నరుండా యగ్నితీర్థంబున స్నానంబొనరించి యుపోషణంబుండి వేదవిదులగు బ్రాహ్మణజనంబులకన్నంబిడి వస్త్రకాంచనాదులొసంగిన సర్వపాపంబులం బాసి విష్ణుసాయుజ్యంబునొందు నాయగ్నితీర్థసదృశతీర్థంబు లేదు పూర్వంబున దుష్పుణ్యుండను వైశ్యుండా తీర్థంబున స్నానంబొనరించి మహాఘోరంబగు పిశాచత్వంబు మాని దివ్యంబగు రూపంబునొందె నట్లే తెరంగెట్టిదనిన పాటలీపుత్రకంబను నొక పట్టణంబు గలదా పురవరంబున బ్రాహ్మణారాధనరతుండును ధర్మతత్పరుండు పశుమంతుండను నొకవైశ్యుడు నిరంతరంబు

దీక్షితధర్మతః। పశుమన్నామధేయస్య వణిక్ఛ్రేష్ఠస్య తస్య వై ॥ ౩౧ ॥ బభూవ భార్యాత్రితయం పశుమానాప శోభనం। జ్యేష్ఠా
తీ సుషువే పుత్రాన్ వైశ్యవంశవివర్ధనాన్ ॥ ౩౨ ॥ సుపుణ్యం పుణ్యవంతం చ చారుపుణ్యం తథైవ చ। మధ్యమా సుషువే
పుత్రౌ సుకోశబహుకోశకౌ ॥ ౩౩ ॥ తృతీయాయాం త్రయః పుత్రాః తస్య వైశ్యస్య జజ్ఞిరే। మహామన్యో మహాకాయో దు
ష్పుణ్య ఇతి విశ్రుతః ॥ ౩౪ ॥ ఏవం పశుమతస్తస్య వైశ్యస్య ద్విజసత్తమాః। బభూవురష్టౌ తనయాస్తాసు స్త్రీషు తిసృష్వపి ॥
౩౫ ॥ తేషు పుణ్యముఖాస్సర్వే పుత్రా వవృధిరే క్రమాత్। ధూళికేళిం వితన్వంతః పితరౌ తోషయంతి తే ॥ ౩౬ ॥ పంచహాయన
తాం ప్రాప్తాః క్రమాత్తే వైశ్యనందనాః। పశుమానపి వైశ్యేంద్రస్సర్వానపి సతాన్ సుతాన్ ॥ ౩౭ ॥ బాల్యమారభ్య సతతం స్వ
కృత్యేషు వ్యశిక్షయత్। కృషిగోరక్షవాణిజ్యశస్త్రప్రభృతి శిక్షితాః ॥ ౩౮ ॥ సుపుణ్యముఖ్యాస్సప్తైవ పితుర్వాక్యమశృణ్వ
త। పశుమానస్వక్రియా తే కార్యంత్యక్త్వా నిరవగ్రహాః ॥ ౩౯ ॥ నైపుణ్యం ప్రాపురత్యంతం తేష్వవరక్రియాస్వపి। దుష్పు
ణ్యస్త్వష్టమః పుత్రో బాల్యమారభ్య సంతతం ॥ ౪౦ ॥ దుర్మార్గనిరతో భూత్వా నాశృణోత్పితృభాషితం। ధూళికేళిం

కృషిగోరక్షణాదులనొనర్చుచు వాణిజ్యంబు గావించుచు ధర్మనిరతుండయి భార్యాత్రితయంబు నుద్వాహంబై వారల
లో జ్యేష్ఠభార్యయందు సుపుణ్యపుణ్యవంత చారుపుణ్యులనమువ్వురను ద్వితీయభార్యయందు సుకోశబహుకోశులను నిర్వు
రను తృతీయభార్యయందు మహామన్య మహాకాయదుష్పుణ్యులనుమువ్వురతనయులం గాంచెనంత నాసుపుణ్యాదులగు
బాలకులు దినదిన ప్రవర్ధమానులగుచు ధూళికేళిం గావింపుచుండ నైదేండ్లాయెనంత పశుమంతుండును కుమారులస్వకులోచి
తంబులగు కృషిగోరక్షణ వాణిజ్యాదికర్మశిక్షితులం గావింపుచుండ వారలా జనకు వాక్యప్రకారంబున నడచుచు సకలక్రియా
దక్షులైరందష్టముండగు దుష్పుణ్యుండు బాల్యంబు మొదలు దుర్మార్గనిరతుండై పితృవాక్యంబంగీకరింపక ధూళికేళియందు
అన్య బాలురం బాధించుచు దుష్ట[illegible] బాలుండు బాలుండనియు పేతుయొనర్చెనంత

సమారభ్య దురాత్మాసౌ నిరతోఽభవత్ । స బాలవధదుష్పణ్యో బాలానన్యాన బాధత ॥ ౪౩ ॥ దుష్కర్మనిరతం దృష్ట్వా తం పితా బహుశస్తదా । ఉపేక్షామేవ కృతవాన్ బాలిశోఽయమితీరయన్ ॥ ౪౪ ॥ అథాష్టావపి వైశ్యస్య ప్రాపు రేవం తదాత్మజాః । తతోఽనాత్మవశః పుత్రో దుష్పణ్యో బలినాం వరః ॥ ౪౫ ॥ గృహీత్వా పాణియుగళే బాలాన్నగరవర్తినః । నిచిక్షేప చ కూపేషు సరిత్సు చ సరస్స్వపి ॥ ౪౬ ॥ న కోఽపి తస్య జానాతి దుశ్చరిత్రమిదం జనః । యావన్నృణంతే బాలాస్తైస్తాన్ నిక్షిప్తవాన్ జలే ॥ ౪౭ ॥ తేషాం మృతానాం బాలానాం పితరో మాతరస్తథా । గవేషయంతి తాన్ సర్వాన్ నగరేషు హి సర్వశః ॥ ౪౮ ॥ తానదృష్ట్వా మృతాన్ పుత్రాన్ కేవలం ప్రాపురర్ధజవాః । జలేష్వథ శవాన్ దృష్ట్వా జనాశ్చ క్రుశ్యంత్యధోచితం ॥ ౪౯ ॥ ఏవం ప్రతిదినం బాలాన్ దుష్పణ్యో మారయత్యుత । జనైరవ్యవరిజ్ఞాతః నగరే సమవర్తత ॥ ౫౦ ॥ మ్రియమాణేషు బాలేషు వైశ్యపుత్రస్య కర్మణా । ప్రజానాం వృద్ధిరాహిత్యాచ్ఛూన్యప్రాయమభూత్పురం ॥ ౫౧ ॥ తతస్సమేత్య పౌరాస్తద్వృత్తం రాజ్ఞే న్యవేదయన్ । శ్రుత్వా నృపస్తద్వచనమాహూయ నగరపాలకాన్ ॥ ౫౨ ॥ కారణం బాలమరణే చింత్యతామితి సోఽన్వశాత్ । గ్రామపాలాస్తథేత్యుక్త్వా తత్ర తత్ర వ్యవస్థితాః ॥ ౫౩ ॥ సమ్యగ్గవేషయామాసుః

బలవంతుండగు నతండు నగరంబునం గల బాలకులం గొని కూపసరోవరాదులం జేరి యందు మృతి నొందించుచు తన దుశ్చరిత్రం బెవ్వరికిం దెలియకుండ వర్తించుచుండ మృతులగు బాలకుల పితృమాతృలు దుఃఖితులై యాక్రోశింపుచు నగరప్రాంతంబులం బరిశీలించి జలంబులయందు శవంబులం గాంచి విలపింపుచుండిరి ఇట్లా దుష్పణ్యుండు ప్రతిదినంబును బాలమరణంబొనర్చుచుండ నా పురవరంబు వృద్ధిరాహిత్యంబునొంది శూన్యప్రాయంబయ్యె నంత పౌరజనంబు లా వృత్తంబు రాజునకెఱింగింపన తండు నగరరక్షకులం గాంచి బాలమరణకారణం బెఱింగి రండని పంపిన వారలియ్యకొని నగరంబంతయు నన్వేషించి యెందుం గానక భీతులై రాజసమీపంబునకేతెంచి [illegible] బాలమరణంబొనర్చువాఁ డెవ్వండుం గానఁడయ్యె నగరం బంతయుఁబ

కారణం బాలమారణే। తే వై గవేషయంతోఽపి నావిందన్ బాలమారకం ॥ ౨౪ ॥ తే పునర్నృపమాసాద్య భీతా వాక్యమథా-
బ్రువన్। గవేషయంతోఽపి వయం తం న విందామహే నృప ॥ ౨౫ ॥ యో బాలాన్నగరే స్థిత్వా సతతం మారయిష్యతి। పు-
నశ్చ నాగరాస్సర్వే రాజానం ప్రాప్య దుఃఖితాః ॥ ౨౬ ॥ పునః ప్రజానాం మరణం అబ్రువన్ బాష్పసంకులాః। రాజా త-
త్కారణాజ్ఞానాత్ తూష్ణీం నాసీద్విచింత్య తు ॥ ౨౭ ॥ కదాచిద్వైశ్యపుత్రోఽయం పంచభిర్బాలకైస్సహ। తటాకాంతిక-
మాపేదే శంకాహరణచ్ఛలాత్ ॥ ౨౮ ॥ బలాద్గృహీత్వా తాన్ బాలాన్ దుష్పుణ్యః కోపితస్తదా। క్రూరాత్మా మజ్జ-
యామాస కంఠదఘ్నే సరోజలే ॥ ౨౯ ॥ మృతాన్మత్వా చ తాన్ శిశూన్ దుష్పుణ్యః స్వగృహం యయౌ। పంచానాం పితర-
స్తేషాం మార్గయంత స్సుతాన్ పురే ॥ ౩౦ ॥ తేషు వై మార్గమాణేషు కంచ తేనాపి బాలకాః। నిక్షిప్తా అపి తోయేషు
నామ్రియంత యదృచ్ఛయా ॥ ౩౧ ॥ తేన నైఃకూలమాసాద్య పంచాపి క్లిన్నవాలయః। అశక్తా నగరం గంతుం బాలాస్త-
త్ర విబభ్రముః ॥ ౩౨ ॥ కూరాదుచ్చార్యమాణాని స్వనామాని స్వబంధుభిః। శ్రుత్వా పంచాపి తే బాలాః ప్రతిశబ్దం వ్యధుస్త-
త ॥ ౩౩ ॥ తతస్తత్పితరశ్శ్రుత్వా తత్ర గత్వా సరస్తటే। పుత్రాన్ దృష్ట్వా ప్రసన్నప్రాణాన్ ప్రహర్షమతులం గతాః ॥ ౩౪ ॥

విశీర్ణించి విలపింపుచుండి రాసమయంబున పురజనంబులు బాష్పపూర్ణావిలముఖులగుచు నేడ్చుచుండగా రాజయుండె
నంతనొకానొక సమయంబున నా దుష్పుణ్యుండు బాలపంచకంబుగూడి శంకాహరణఛలంబున తటాకంబునకుం బోయి
యాబాలురం బలాత్కారంబున కంఠదఘ్నజలంబుల ముంచి మృతులైరని తలంచి స్వగృహంబునకుం బోయె నంత నా బాలుర
జనకులు వెదకుచువచ్చి తోయంబులం బడి దైవయోగంబున ప్రాణంబులం బాయక కూలంబున క్లిన్నవాలులై నగరంబున
కరుగజాలకయున్న బాలురం గాంచి రంత వారలు దూరంబున నరుదెంచు బంధుపరివృతులగు జనకులం గాంచి ప్రతిశబ్దంబొ
నరింపవారలు ప్రహర్షంబునొంది ఓ బాలకులారా మీకీబాధయెట్లు సంభవించెనని యడిగిన వారలు దుష్పుణ్యుండాన

కిమేతదితిపుత్రాన్వై పృష్టాస్తేబాలకాస్తదా । దుష్పణ్యస్యాథమధురాం గ్రాంథిభ్యస్సన్యవేదయన్ ॥ ౬౫ ॥ తతోపి దితవృత్తాంతా రాజానం ప్రాప్యనాగరాః । పంచభిఃకథితంవృత్తందుష్పణ్యస్య న్యవేదయన్ ॥ ౬౬ ॥ తతోరాజాస మాహూయ పశుమంతంవణిగ్వరం । పౌరేష్వపిచశృణ్వత్సువాక్యమేతదభాషత ॥ ౬౭ ॥ రాజా । దుష్పణ్యనామా పశుమన్ బహుపాపిజమిదంపురం । శూన్యప్రాయమిదంపశ్యదుష్పణ్యేనదురాత్మనా ॥ ౬౮ ॥ ఇదానీంబాలకానేతాన్ మజ్జయామాసవైజలే । యస్యచ్ఛాపేనప్రాణాః పునరప్యాగతాఃపురం ॥ ౬౯ ॥ అస్మిన్నగ్రాంతేకాలేకింకర్తవ్యం వదాధునా । అద్యత్వామేవపృచ్ఛామియతస్త్వంకర్మతత్పరః ॥ ౭౦ ॥ ఇత్యుక్తః పశుమాన్ రాజ్ఞాధర్మజ్ఞోయుక్తమబ్రవీత్ ॥ పశుమాన్ ॥ పురంనశ్యేపితంయేనవధమేవాయమర్హతి ॥ ౭౧ ॥ నహ్యత్రవిషయేరాజన్ పుత్రస్నేహోపిమేతథా । నహ్యేయమమపుత్రస్యాచ్ఛాపితేవాతిపాపకృత్ ॥ ౭౨ ॥ నహ్యన్యస్యాపరాధేనశ్యేద్దేశనిశ్శేషితంపురం । వధ్యతామేషదుష్టాత్మా సత్యమేవాబ్రవీమ్యహం ॥ ౭౩ ॥ శ్రుత్వాపశుమతోవాక్యం నాగరాస్సర్వఏవహి । వణిగ్వరంశ్లాఘమానా రాజానమిదమూచిరే ॥ ౭౪ ॥ నవధ్యతామయంమహ్యంస్వబ్ధోనిర్యాప్యతాంపురాత్ । తతస్సరాజాదుష్ప

ర్ణ్యనగరవాసులు వృత్తాంతంబాతనిచెంత రాజున కెఱిగింపనంతటపౌరజన సమక్షంబునవణిగ్వరుండగు పశుమంతునిరావించియిట్లనియె రాజా వైశ్యోత్తమా దురాత్ముండగు దుష్పణ్యునిచేనదీపురంబు శూన్యప్రాయంబయ్యెనిప్పుడీబాలురజలంబులముంచివిగ్రహంబుకరుగయన్పచ్చుచేనప్రాణులై పురంబునకరుదెంచిరింక జేయందగినకార్యంబెఱుంగింపుము నీవుధర్మతత్పరుండవు గాననిన్నడిగెదననిన పశుమంతుండిట్లనియెవోనృపాలోత్తమా యీపాపాత్మునిచే పురంబునిర్జనంబయ్యె నతండుపుత్రుండుగాడు శత్రువనిదలంచెదనితనికినిష్కృతిగానంగానవధార్హుండు నిజంబువచించెదననిన పశుమంతునివచనంబులువినిసర్వనాగరులును నిజంబుచాఁ బాగని రాజేంద్రయీదుష్పణ్యునిమధించినపాపంబు

ణ్యం సమాహూయేదమబ్రవీత్ ॥ ౭౬ ॥ అస్మద్దేశాద్బహిశ్శీఘ్రమిమం రాత్రౌ గచ్ఛ సాంప్రతం । సుదతి ష్ఠేత్ స్వమ
త్రైవణికాదయో యూయం ధ్యాత్వైవ । ఇతి రాజ్ఞా వినిర్ధూతస్స భృత్యైర్నిర్వాసితః పురాత్ ॥ ౭౭ ॥ దుష్పుణ్యస్తత్ర తం దేశం పరిత్య
జ్య ఘోరాన్వితః । మునివృన్దసంబాధం వనమేవ యయౌ తదా ॥ ౭౮ ॥ తత్రాప్యేకం మునిసుతం తోయేషు న్యమజ్జయత్
కేళ్యర్థమాగతా దృష్ట్వా మునిపుత్రాశ్చ తం శిశుం ॥ ౭౯ ॥ తత్పిత్రే కథయామాసుః భీత్యా భృశదుఃఖితాః । తత ఉగ్ర
శ్రవాః శ్రుత్వా తేభ్యః పుత్రం జలే మృతం ॥ ౮౦ ॥ తతో మహామునిర్దుష్పుణ్యం భరితం దదమన్యత । ఉగ్రశ్రవాశ్శశాపైనం దు
ష్పుణ్యం వైశ్యనందనం ॥ ౮౧ ॥ ఉగ్రశ్రవా ఉవాచ ॥ మత్సుతం పయసి త్వం యస్మాన్మారితవానసి । తవాపి మరణం భూయాత్ జలప్లవ
నిమజ్జనాత్ ॥ ౮౨ ॥ మృతశ్చ సుచిరం కాలం పిశాచస్త్వం భవిష్యసి । ఇతి శాపం సమాసాద్య దుష్పుణ్యః ఖిన్నమానసః ॥
౮౩ ॥ తద్వనం సపది త్యక్త్వా ఘోరమన్యద్వనం యయౌ । సింహాదిక్రూరసత్త్వాఢ్యే తస్మిన్ ప్రాప్తే స నాస్తి తం ॥ ౮౪ ॥ పాం
సువర్ణామహద్వృక్షాన్ నన్మోటయన్ముహుః । వజ్రఘాతసమస్పర్శో నాసంరుద్రవిలోమహా ॥ ౮౫ ॥ వేగేన గా
త్రం భిందంతీ వృష్టిశ్చాపి సీత్కురుమస్పృహా । తం దృష్ట్వా స తు దుష్పుణ్యః చింతయన్ భృశదుఃఖితః ॥ ౮౬ ॥ స్మృతం సవర్గం రమాకా

వెడలంబనుపుమనిన ఇందిరం తన ప్రభుండా దుష్పుణ్యుం గాంచి యిట్లనియె వోరీ మద్గ్రామగునా దానీవి దేశంబునకుం బాసి శీఘ్రము
బునంబొమ్మిచటనుండి దండాహర్తయితవ గునువనియాజ్ఞాపింప భృత్యులా దుష్పుణ్యుపురంబు వెడలం ద్రోయ నతండు భ
యంబునొంది యద్దేశంబు బాసి మునీంద్రసేవితంబగు వొక వనంబునకరిగి యందొక మునిపుత్రుండు జలంబుల ముంచి వ్యాపనొందించ ప
గాంచి కొందరా వృత్తాంతంబతని తండ్రి యగు ఉగ్రశ్రవునకెరిగింపన తండు కోపసంక్రాంతలోచనుండై దుష్పుణ్యుం గాంచి
వోరీ వైశ్యనందనా నీవు నా పుత్రుని వలె జలమజ్జనంబుచే హతుండవు గమ్మని శాపంబొసంగె నంతవాడు ఖిన్నుండై
యావనంబు వదిలి సింహాదిక్రూరమృగ యందుండ నతి భయంబగువ

యం గజమేకమపశ్యత । మహాకాయం మహాపర్వతాంతరే స ఘోరపుష్పవాన్ ॥ ౨౬ ॥ గజాస్యవివరేణైవ వివేశ వర గహ్వరం । అస్మిన్ ప్రవిష్టమాత్రే తు వృష్టిరాసీత్సుభీషణా ॥ ౨౭ ॥ తతో వర్షజలైస్తైస్తైః ప్రవాహస్సుమహానభూత్ । స ప్రవాహో వివేశాస్మిన్నదీకాదిగజాననే ॥ ౨౮ ॥ అథ తైర్వర్షసలిలైస్స గజః పూరితోదరః । ప్లవమానో వనే పూరే నీరంధ్ర [illegible] కహా ॥ ౨౯ ॥ తతస్సమజాయత ॥ ౩౦ ॥ తతో నిర్గమనస్యాస్య జలపూర్ణోదరస్య చ । గజస్యాంతరాత్సోఽయం గజాంతకుంభశకాకహా ॥ ౩౧ ॥ దుష్పుణ్యస్సుష్టిపిష్టితో [illegible] ప్రవాహైరభీతో వేగవాన్ । ఉదస్సితదుష్పుణ్యం సముద్రం ప్రాపయద్గజః ॥ ౩౨ ॥ పీడితః క్షుత్పిపాసాభ్యాం లేమగ్నః [illegible] దుష్పుణ్యః పిశాచత్వముపాగతః ॥ ౩౩ ॥ అతివదహనే [illegible] దుఃఖాన్యనుభవన్ దుర్గమం వనమాశ్రితః । ఘోరేషు [illegible] లేషు సమాకృష్య భయానక ॥ ౩౪ ॥ పిశాచోఽసౌ మహాదుఃఖీ న్యవసన్ ఘోరకాననే । వనాద్వనాంతరం ధావన్ కల్పకోటిసహస్రాణి కల్పకోటిశతాని చ ॥ ౩౫ ॥ సర్వత్రానుభవన్ దుఃఖమాయయౌ దండకాశ్రమాత్ । అగస్త్యస్యాశ్రమాత్పుణ్యాద్దేశాద్దేశాంతరం తథా ॥

వర్షంబు హెచ్చయుక్తంబై పృథ్వి స్థలంబుగా వింపుచుగా గభేదంబొనరింపుచు వన జాఘూసముస్ప [illegible] జలంబులు హెచ్చయుక్తంబై వృక్షములు మూలనంబుగా వింపుచుగా [illegible] పడియున్నయొక గజంబు గాండిలయుతంబై కురియుచు ండదుష్పుణ్యుండా జడిక్రోరుచు లకభీకుండై మృతంబై శుష్కంబై పడియున్నయొకగహ్వరంబై నతడా స్యవివరంబున బ్రవేశించెను నా వర్షంబతిశయంబై కురియుచుండ వానాహంబులు ప్రవహించె నగహ్వరంబై నతడా స్యవివరంబునం బ్రవేశించెను [illegible] జలంబు జల పూరితోదరంబై ప్లవంబుబోలె జలంబులం దేలుచుండ దుష్పుణ్యుండు జనాహ వేగంబున సముద్రంబునొంది ప్రాణంబు లంబాసి పిశాచత్వంబునొంది క్షుత్పిపాసా పీడితుండై దుర్గమ వనంబులను వనంబులం జరించుచు ఘోరకాలంబులందత్యంతదుఃఖంబను భవింపుచు సమస్తదేశభ్రమణంబు గావింపుచునిట్లు కల్పకోటి సహస్రవర్షంబులును లక్షకోటిశతసంవత్సరంబులు దుఃఖంబనుభవించి [illegible] దండకారణ్యంబు నకుబోయి యగస్త్యాశ్రమ సమీపంబున సంచరించు

న్యాతిదూరేణ సంచరన్॥ ౯౬ ॥ నదన్ భైరవనాదం చ వాక్యముచ్చైః ప్రభాషత । భోభోస్తపోధనాస్సర్వే శృణుధ్వం మామకం వచః॥ ౯౭॥ భవన్తోఽపి కృపావన్తః సర్వభూతహితే రతాః । కృపాదృష్ట్యా న్వగృహ్ణీత మాం దుఃఖైరతిపీడితమ్॥ ౯౮॥ పు రాదుష్పుణ్యనామాహం వైశ్యః పాటలపుత్రకే । పుత్రః శిశుస్తతశ్చాహం బహూన్ బాలానమారయమ్॥ ౯౯॥ తతో వి వాసితో రాజ్ఞా తస్మాద్దేశాద్వనం గతః । అమారయం జలే పుత్రం తతోఽగ్రశ్రవసో మునేః॥ ౧౦౦ ॥ సముద్రే దత్తవాన్ శాపం సుమాపి మరణం జలే । పిశాచతాం చ ఘోరాం చ దత్తవాన్ దుఃఖభూయసీమ్॥౧౦౧॥ కల్పకోటిసహస్రాణి కల్పకోటిశతా న్యపి । పిశాచతామనుభూతే యం శుష్కకాననభూమిషు॥ ౧౦౨ ॥ సోఽహం పోఢుం సమర్థోఽస్మి పిపాసాం క్షుధమేవ చ । ర క్షధ్వం కృపయా యూయం మహోఽమాం బహుదుఃఖినమ్॥ ౧౦౩ ॥ యథాముచ్యేత పైశాచ్యాత్ తథా కురుత తాపసాః॥ ఇతి శ్రుత్వా పిశాచస్య వచనం తే తపోధనాః॥౧౦౪॥ లోపాముద్రాసహాచరమూచిరే కుంభసంభవమ్॥ తాపసాః॥ పిశాచస్యాస్య భగవన్ బ్రూహి నిష్కృతిముత్తమమ్॥౧౦౫॥ ఏవంవిధానాం పాపానాం త్వం సమర్థోఽసి హిరణ్యదః । తేషాం మగస్త్యః శ్రుత

తపోధనులం గాంచి భైరవనాదంబుగా నిట్లనియె వోకృపాళులార నాదుఃఖపీడితుండ నగు నన్ను నం గరుణాదృష్టి నవలోకింపు డేను పూర్వంబున పాటలీపుత్రకంబను పురంబున దుష్పుణ్యుండను వైశ్యపుత్రుండ నేనానగరంబునం గల బాలురన్నాతి బాలింపుచుండ జనపాలుండా నగరంబుననుండ నీయక వెడలం ద్రోయించెనంత నే నాదేశంబుననుండి యొకయరణ్య౦బునకుం బోయి యందున్నయగ్రవఃపుత్రుం బరిమార్పనతండు మరణంబునొంది పిమ్మట పైశాచ్యంబునొంది మఱిశాపంబొ సంగెనంత పిశాచరూపంబునొంది శుష్కకాననంబులకుం జొచ్చి పాపాపీడితుండనై యనేక వత్సరంబులనుండి సంచరించెద నే పైశాచ్యంబు బాసి సుఖంబొందునట్లు కృపజేసి రక్షింపుండని వేడిన నామునీంద్రులు లోపాముద్రాసహితుండగు కుంభసం భవుని మొగంబునకుం బోయి యిట్లనిరి వోకుంభసంభవ యీపిశాచంబునకు నిష్కృతి యెట్లు గల్గు యీలాంటి పాపాత్ములకుం

వాక్కృపయాపయాయుతః॥౧౦౬॥ ప్రియశిష్యం సమాహూయ సుతీక్ష్ణం వాక్యమబ్రవీత్॥ అగస్త్యః॥ సుతీక్ష్ణ గచ్ఛ త్వరితం పర్వతం గంధమాదనం॥౧౦౭॥ తత్రాగ్నితీర్థం సుమహద్విద్యతే పాపనాశనం। పిశాచమోక్షణార్థాయ తత్ర స్నాహి మహామతే॥౧౦౮॥ పిశాచార్థం త్వయా స్నాతే తత్ర సంకల్పపూర్వకం। పిశాచభావమున్ముచ్య దివ్యతామేవ యాస్యతి॥౧౦౯॥ నిష్కృతిర్నాస్య పశ్యామి వినా తత్తీర్థసేవనాత్। అతస్సుతీక్ష్ణ త్వం యాహి రక్షస్వేనం పిశాచకం॥౧౧౦॥ అగస్త్యేనైవముక్తస్తు సుతీక్ష్ణో గంధమాదనం। ప్రాప్యాగ్నితీర్థే సంకల్ప్య పిశాచార్థం కృపానిధిః॥౧౧౧॥ సస్నౌ తత్ర పిశాచోఽథ విసృజ్య చ పిశాచతాం। వైభవాత్తస్య తీర్థస్య సద్యో దివ్యత్వమాప్తవాన్॥౧౧౨॥ విమానవరమారూఢో దివ్యస్త్రీపరివారితః। సుతీక్ష్ణం చాప్యగస్త్యం చ తథాన్యాంశ్చ తపోధనాన్॥౧౧౩॥ పునఃపునర్నమస్కృత్య తాంశ్చానుంత్ర్య ప్రహర్షితః। స్వర్గమేవ మహత్తూర్ణం దేవైరపి చ పూజితః॥౧౧౪॥ అగ్నితీర్థస్య మాహాత్మ్యాద్దుష్పుణ్యో వైశ్యనందనః। పైశాచ్యం సావజం త్యక్త్వా దివ్యతామధిగమాప్తవాన్॥౧౧౫॥ ఏవం వః కథితం విప్రాః అగ్నితీర్థస్య వైభవం। యః

గతిని వెడాయని వేడిన కుంభసంభవుండు ప్రియశిష్యుండగు సుతీక్ష్ణుం గాంచి యిట్లనియె వోయి యానీవు త్వరితగమనంబున గంధమాదనంబునకుం బోయి యచ్చట పాపనాశనకారి యగు నగ్నితీర్థంబున పిశాచమోక్షణంబున కై సంకల్పంబొనర్చి స్నానం బొనర్పుము దాన నితండు పిశాచరూపంబు మాని దివ్యత్వంబు నొందు మరియొక తీర్థసేవనంబు చేసిన నితనికి నిష్కృతి గల్గనేరదు గాన నితనిం గావుమని యగస్త్యుండు పలికిన సుతీక్ష్ణుం డాక్షణంబు గంధమాదనంబునకుం బోయి యందగ్నితీర్థంబున పిశాచమోచనంబు కొఱకు స్నానంబు గావించి నాక్షణంబ దుష్పుణ్యుండు పిశాచరూపంబు మాని తత్తీర్థవైభవంబున దివ్యత్వంబు నొంది విమానారూఢుండును దివ్యస్త్రీపరివృతుండై సుతీక్ష్ణాగస్త్యులను మఱియుం గల తపోధనులను వందనం బొనరించి వారల చేత ననుజ్ఞాతుండై యమరలోకంబునకుం బోయె నో మునీంద్రులారా యిట్టిదంబున దుష్పుణ్యుండగ్నితీర్థప్ర

పతేనమనసాధ్యాత్వా సంశ్రుత్వా మాహాత్మ్యసత్కృతం॥ ౧౧౬॥ పిశాచమోక్షణాఖ్యానం ముచ్యతె సర్వపాతకైః। ఇహభుక్త్వా మహాభోగానవర త్రాపిసుఖంలభేత్॥ ఇతిశ్రీస్కాందేపురాణె - సేతుమాహాత్మ్యె అగ్నితీర్థప్రశంసాయాం దుష్పుణ్యపైశాచ్యమోచనం నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః॥..*

శ్రీసూతః॥ అగ్నితీర్థాభిధేతీర్థే సర్వపాతకనాశనే। స్నానంకృత్వా విశుద్ధాత్మా చక్రతీర్థంతతో వ్రజేత్॥ ౧॥ యం యం కామం సముద్దిశ్య చక్రతీర్థే ద్విజోత్తమాః। స్నానం సమాచరేన్మర్త్యస్తం తం కామం సమశ్నుతే॥ ౨॥ పురాహ్యహిర్బుధ్న్యనామా మహర్షిస్సంశితవ్రతః। సుదర్శనముపాస్తైనం తపస్వీ గంధమాదనే॥ ౩॥ తస్యాంతం మునింద్ర రాక్షసా ఘోరరూపిణః। అబాధంత సదావిప్రాః తపోవిఘ్నకరాః పరాః॥ ౪॥ సుదర్శనం తదాగత్య భక్తరక్షణవాంఛయా। యాతుధానాన్ప్రథమానానవధీల్లీలయా పురా॥ ౫॥ తదా ప్రభృతి తచ్చక్రం భక్తప్రార్థనయా ద్విజాః। అహిర్బుధ్న్యస్య కృతవతి

భావంబునపైశాచ్యంబుబాసి దివ్యత్వంబునొందె నీయగ్నితీర్థప్రభావంబెరుంగించితి యెవ్వండైననీయధ్యాయంబు భక్తియుక్తుండై పఠించు వినునతండు సర్వపాతకంబులంబాసి యిహపరంబులసుఖంబులంబొందునని శౌనకాదులకుసూతుం డెఱింగించెను॥ ఇది స్కాందపురాణంబునందు సేతుమాహాత్మ్యంబున నగ్నితీర్థప్రశంసయు దుష్పుణ్యుపైశాచమోచనంబును కథలయిగునది రెండవయధ్యాయము॥...*

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండిట్లనియె. నట్లగ్నితీర్థావగాహనంబొనర్చువారలు పరిశుద్ధాత్ములై చక్రతీర్థంబునకుం బోవలయు నాతీర్థంబునందు నెకామంబులంగోరి స్నానంబొనర్తు రాయాభిమతంబులంబొందు పూర్వంబున అహిర్బుధ్న్యుండను మహర్షి గంధమాదనంబున సుదర్శనంబు నుపాసించుచుండ ఘోరరూపులగు రాక్షసులతనితపోవిఘ్నంబొనర్ప భక్తరక్షణంబుగావింపసుదర్శనంబరుదెంచియాతుధానులంబరిమా

ర్థే సన్నిధానం సదాకరోత్ ॥౭॥ తదాప్రభృతి తత్తీర్థం చక్రతీర్థమితీర్యతే। సుదర్శనప్రసాదేన చక్రతీర్థే నిమజ్జనాత్ ॥
౮॥ రక్షఃపిశాచాదికృతా పీడా నాస్త్యేవ కర్హిచిత్। స్నాత్వాస్మిన్పావనే తీర్థే భిన్నపాణిః పురా రవిః ॥౯॥ సహిరణ్యకు
యౌపాణీ లబ్ధవాంస్తీర్థవైభవాత్ ॥ ఋషయః॥ భిన్నపాణిః కథమభూదాదిత్యస్సురనందనః ॥౯॥ యథాచలబ్ధవాన్పా
ణీ సౌవర్ణౌ తద్వదస్వనః। శ్రీసూతః ॥ ఇంద్రాదయస్సురాః పూర్వం సతతం దైత్యపీడితాః॥ ౧౦ ॥ కింకర్మ ఇతిసందిత్యసం
భూయసమమంత్రయన్ । బృహస్పతిం పురస్కృత్య సంత్రయిత్వా చిరం సురాః॥ ౧౧॥ తురాసాహం పురోధాయ ధామ
స్వాయంభువం యయుః॥ తే బ్రహ్మాణం సమాసాద్య దృష్ట్వా స్తుత్వా చ భక్తితః॥౧౨॥ తతో వ్యజిజ్ఞపన్ తస్మై ద్విషామాగమకా
రణం। సురాః॥ భగవన్భారతీనాథ దైత్యా హ్యస్మాన్ప్రబలోత్కటాః॥౧౩॥ బాధంతే సతతం దేవ తతః బ్రూహి ప్రతిక్రియాం
ఇత్యుక్తస్సుసురైర్బ్రహ్మా తాన్ సమాహ కృపయా వచః॥ ౧౪॥ బ్రహ్మా॥ మాభైష్ట యూయం విబుధాః తత్రోపాయం బ్రవీమ్య
హం। మాహేశ్వరం సహోయజ్ఞం సురాణాం నాశనం॥౧౫॥ ప్రారంభధ్వం సురా యూయం మునిభిస్తత్వదర్శిభిః॥ అయం

ద్విభక్తప్రార్థనంబుచే నాయహిబుధ్న్యకృతంబగు తీర్థంబున సన్నిధానంబొనర్చెంగాన నాతీర్థంబు చక్రతీర్థం
బను నామంబుఁ బొందెను. యీ తీర్థంబున స్నానంబుగావించువారలకు సుదర్శన ప్రసాదంబున రక్షఃపిశాచాది బాధ
లుగలుగవు పూర్వంబున భిన్నపాణి యగు ప్రభాకరుండా తీర్థంబున స్నానంబుగావించి హిరణ్మయంబులగు కరంబులం
బొందెనని ఋషులిట్లనిరి ఓ పౌరాణికోత్తమా ఆదిత్యుండేల భిన్నపాణి యయ్యె. పిదప నెట్లు సువర్ణమయంబు
లగు కరంబులఁ బొందె వివరింపుమని వేడిన సూతుండిట్లనియె పూర్వంబున నింద్రాద్యమరులు దైత్యసంఘపీడితులై బృహ
స్పతింబురస్కరించుకొని మంత్రాలోచనం బొనర్చి బ్రహ్మలోకంబునకుం బోయి పితామహుం గాంచి నమస్కరించి యనేక
విధంబులం బొగడి ఓ భారతీనాథా బలోత్కటులగు దైత్యులు మమ్ము బాధించెదరిందుకుందగిన ఉపాయంబు ఘ
టించుమనిన చతుర్ముఖుండు కృపాళుండై విబుధులంగాంచి యిట్లనియె ఓ సురలారా భీతింబొందకుఁడు ఒక యుపాయం

చరైవ తైస్సురైస్సర్వైః నిఖిలోకవినాశ్యతః ॥ ౧౬॥ మాహేశ్వరో మహాయజ్ఞః క్రియతాం గంధమాదనే । యది హ్యస్య క్రతుం విఘ్నం కుర్యుస్తే విబుధద్విషః ॥ ౧౭॥ యజ్ఞవిఘ్నం తదా కుర్యుర్దురాత్మానస్సురద్విషః । క్రియతే యద్యయం యజ్ఞో గంధమాదనపర్వతే ॥ ౧౮॥ సుదర్శనప్రసాదేన నైవ విఘ్నో భవేత్తదా । అహిర్బుధ్న్యాభిధానస్య మహాక్షేత్రే గంధమాదనే ॥ ౧౯॥ అనుగ్రహాయ తత్తీర్థే సన్నిధత్తే సుదర్శనః । తతః సర్వం తేయూయం ఇతం యజ్ఞం గంధమాదనే ॥ ౨౦॥ నాతిదూరే చ క్రతీర్థాదసురాణాం వినాశనం । తత స్తే బ్రహ్మవచనాత్సహసా గంధమాదనం ॥ ౨౧॥ బృహస్పతిం పురస్కృత్య జగ్ముర్యజ్ఞచికీర్షయా । తే ప్రణమ్య మహాత్మానమహిర్బుధ్న్యం మునీశ్వరం ॥ ౨౨॥ అకల్పయన్యజ్ఞవాటం నాతిదూరే తదాశ్రమాత్ । యజ్ఞకర్మణి నిష్ణాతైస్సహితాస్తే తపోధనైః ॥ ౨౩॥ ఇష్టిమారేభిరే దేవా అసురాణాం వినాశినీం । తస్మిన్కర్మణి హోతాసీత్స్వయమేవ బృహస్పతిః ॥ ౨౪ ॥ బభూవ మైత్రావరుణో జయంతః పాకశాసనిః । అచ్ఛావాకో బభూవాత్ర పవమానో మహాయశాః ॥ ౨౫॥ గ్రావస్తోతాభవత్తత్ర శక్తిపుత్రః పరాశరః అష్టావక్రో మహాతేజా అధ్వర్యుర్ధురమాధవాన్ ॥ ౨౬॥ త

బువచించె దవీను ండసుర నాశనకారియగు మాహేశ్వరయజ్ఞంబును త్వర వేల్పులు గూడి జేయుండు ఆ యజ్ఞంబునిం తర ప్రదేశంబుల గావించిన దానవుల సురకంటకులు విఘ్నంబు గావింతురు గాన విధిలోపంబు లేక గంధమాదనంబున గావించుట సర్వసుదర్శనప్రసాదంబున నిర్విఘ్నంబై సమాప్తినొందు పూర్వంబున గంధమాదనంబునందు తపంబొనర్చు యహిర్బుధ్న్యునకు శ్రీతంబై సుదర్శనంబు తత్కృత తీర్థంబున లోకానుగ్రహార్థంబై యున్నయది గాన మీరలా గంధమాదనంబు జేరి చక్రతీర్థ సమీపంబున రాక్షసనాశకారియగు యజ్ఞంబు గావింపుడనిన యమరులు కమలజు వాక్యంబులు విని యాక్షణంబ బృహస్పతి సమేతులై గంధమాదనంబునకుం బోయి యచ్చట నుండు యహిర్బుధ్న్యమునిం నమస్కరించి యతని యనుజ్ఞ గొని తదీయాశ్రమసమీపంబున యజ్ఞవాటంబులం గావించి తపోధనులును యజ్ఞకర్మ ప్రవీణులగు ఋషులం గూడి యసురనాశకారి యగు నిష్టి యొనర్ప నారభించిరందు బృహస్పతి హోతయయ్యె జయంతుండు మైత్రావరుణుండయ్యె

త్రకు ప్రతిప్రస్థాతా విశ్వామిత్రో మహామునిః । నేష్టా బభూవ వరుణో ఉద్గాతా చ మహేశ్వరః ॥ ౨౮ ॥ బ్రహ్మా బభూవ సవితా తు
జ్ఞస్యార్థధురంధరః । బభూవ బ్రాహ్మణాచ్ఛంసీ వసిష్ఠో బ్రాహ్మణోత్తమః ॥ ౨౯ ॥ ఆగ్నీధ్రో భూచ్ఛునశ్శేపః హోతా జాత
శ్చ పావకః । ఉద్గాతా వాయురభవత్ ప్రస్తోతా వసురేతరాట్ అథ ప్రతిహర్తా తు తత్రాసీదగస్త్యః కుంభసంభవః । సుబ్రహ్మ
ణ్యో మధుచ్ఛందో విశ్వామిత్రాత్మజో మహాన్ ॥ ౩౦ ॥ యజమానస్స్వయం భూత్వైవ రాజా పురందరః । ఉపద్రష్టా బభూ
వాత్ర వ్యాసపుత్రశ్శుకో మునిః ॥ ౩౧ ॥ తతస్తే ఋత్విజస్సర్వే దేవరాజం పురందరం । విధివద్దీక్షయాంచక్రుస్సత్రే తత్ర మహేశ్వ
తక్రతౌ ॥ ౩౨ ॥ ప్రావర్తత మహాయజ్ఞ ఏవం వై గంధమాదనే । సుదర్శనప్రభావేన దుస్సహేనాతిపీడితాః ॥ ౩౩ ॥ నావిశంస్తన్ను
శాస్తత్రాంతరం క్రతుం యజ్ఞప్రవర్తనే । ఏవం నిరంతరాయోఽసౌ ప్రావర్తత మహాక్రతుః ॥ ౩౪ ॥ భోక్తుం చ హవిస్తత్ర జ్వాలా
థ హుతాశనః । విధివన్మంత్రజాలాని కృత్వాధ్వర్యురసంభ్రమాత్ ॥ ౩౫ ॥ మంత్రపూతం పురోడాశం జుహావాథ స పావకే
హుతశేషం పురోడాశం విభజ్యాధ్వర్యురాదరాత్ ॥ ౩౬ ॥ ఋత్విగ్భ్యో హి మహాజ్యేష్ఠేభ్యః ప్రదదౌ పాపనాశనం । సవి
త్రే బ్రహ్మణే చైవ మహత్యుగ్రతరతేజసే ॥ ౩౭ ॥ దదౌ తత్ర పురోడాశం భాగం పాత్రే త్రినామకే । ప్రతిజగ్రాహ పాణిభ్యాం

హరియు అష్టవసువు ఆచ్ఛావాకుండును పరాశరుండు గ్రావస్తోతయు అష్టావక్రుండధ్వర్యుండును విశ్వామిత్రుండు ప్ర
తిప్రస్థాతయు వరుణుండు నేష్టయును మహేశ్వరుండుద్గాతయు సవిత బ్రహ్మయు వసిష్ఠుండు బ్రాహ్మణాచ్ఛంసియు శునశ్శే
పుండాగ్నీధ్రుండును పావకుండు హోతయు వాయువుద్గాతయు వసునుండు ప్రస్తోతయు అగస్త్యుండు ప్రతిహర్తయు మధుచ్ఛం
దుండు సుబ్రహ్మణ్యుండును యీవిధంబుననైరి పురుహూతుండు యజమానుండయ్యె వ్యాసపుత్రుండగు శుకయోగీంద్రుం
డుపద్రష్టయయ్యె నంత పురందరుండు దీక్షితుండై ఋత్విజులం గూడి విధిపూర్వకంబుగా మహేశ్వరక్రతువొనర్చె నంతని
శాచరులు దుస్సహంబగు సుదర్శనప్రభావంబున భయంబునొంది విఘ్నంబొనర్పజాలరైరిట్లు నిరంతరాయంబై క్రతురా
జంబు జరుగుచుండ హుతాశనుండు మహావిభవంబుగా వెలుంగుచుండ అధ్వర్యుండు [illegible] ంగావించి మంత్రపూతం

ప్రాశిత్రః సవితా తదా ॥ ౩౮ ॥ సవిత్రాస్పృష్టమాత్రం తత్ప్రాశిత్రం సదురాసదం। తస్య పాణిం ప్రచిచ్ఛేద పశ్యతాం సర్వఋత్విజాం ॥ ౩౯ ॥ తతస్స భిన్నపాణిస్స ప్రాశిత్రేణోగ్రతేజసా। కిమేతదితి సంత్రస్తః షణ్ణవదనోఽభవత్ ॥ ౪౦ ॥ సవితా ఋత్విజస్సర్వాన్ సమాహూయేదమబ్రవీత్। సవితా ॥ పురోడాశస్య భాగోఽయం నామ ప్రాశిత్రనామకః ॥ ౪౧ ॥ ద్రష్టుశ్చిచ్ఛేద మత్పాణిమివ తేషు భవత్స్వపి। అతో భవంతస్సంభూయ సర్వ ఏవ హి ఋత్విజః ॥ ౪౨ ॥ [illegible]ణీ మోచేద్య జంనిహన్త్యపి। సవితుర్వాక్యమాకర్ణ్య తేన ద్వేసహసంగతాః ॥ ౪౩ ॥ కల్పయః స్వామి మహాపానాం చైవ సర్గవశః। అష్టావక్రో మహాతేజా ఋత్విజస్తానభాషత ॥ అష్టావక్రః ॥ ౪౪ ॥ శృణుధ్వమృషయస్సర్వే మమ వాక్యం సమాహితాః। మయి జీవతి విప్రేంద్రాః విరించీనాం శతం గతం ॥ ౪౫ ॥ కాయం తేచ మ్రియంతేచ వతునసకోటయః। పశ్యన్నేవ చ తాన్ సర్వాన్ సహ ప్రాణానధారయం ॥ ౪౬ ॥ తత్ర లోకేశ్వరాభిఖ్యేన గ్రామే నేత్రప్రజాగతా। విప్రోఽహం హారీతో నామ సనివసన్ శ్యామలాపురే ॥ ౪౭ ॥ వ్యాధేనారణ్యవాసేన కేశ్యర్థం [illegible] వేదినా। .... *

బహుపురోడాశంబు హోమంబొనర్చి హుతశేషంబు విభజించి హోతాగ్రముఖ్యఋత్విజులకొసంగెనంత సవితయను ఋత్విగ్జనుండు ప్రాశిత్రనామకంబగు పురోడాశభాగంబు పాణులం గ్రహించి తత్స్పృష్టమాత్రంబున భిన్నపాణియై విపణ్ణవదనుండగుచు ఋత్విజులం గాంచి యిట్లనియె ఓ ఋత్విజులారా ప్రాశిత్రనామకంబగు పురోడాశభాగంబు నాదీయపాణిచ్ఛేదంబొనర్చెం గాన మీరందరుగూడి మత్పాణులనొసంగుటకట్లొనర్పకపోయిన యీ యజ్ఞంబు ధ్వంసంబుగావించెదనని నవారలా ప్రభాకరువాక్యంబులు వినికొంత తడవు చింతించుచుండ అష్టావక్రుండు వారలం గాంచి యిట్లనియె ఓ మునీంద్రులారా నే జీవించియుండ విరించి శతకోటులుదయించి మృతులైరి వారలం జూచుచు నే జీవించియున్నవాడ పూర్వంబున లోకేశ్వరుండను ప్రజాపతి కాలంబున శ్యామలాపురంబున హారీతుండను విప్రుండనువానసంబుండి యొకదినంబున యరణ్యంబునకుం బోయి యందులత్యవేసియగు వ్యాధునిచే జిక్కిన .... *

ఛిన్నపాదోభవద్బ్రాహ్మణైర్లక్ష్యమధ్యే సమాగతః । సగంధమాదనం ప్రాప్య మునిభిః ప్రేరితస్తదా ॥ ౪౮ ॥ స్నాత్వా
చ మునితీర్థేస్మిన్ ప్రాప్తవాంశ్చరణౌ పురా । తదాపుణ్యమిదం తీర్థం మునితీర్థమితీరితం ॥ ౪౯ ॥ ఇదానీం చక్రతీర్థా
ఖ్యాం చక్రనామత్వవిందత । తత్ర తు క్రియతాం స్నానం ప్రాశీత్ర చ్ఛిన్నపాణినా ॥ ౫౦ ॥ మునితీర్థే సవిత్రాపి యు
ష్మాకం యదిరోచతే । ఋత్విజః కథితాస్త్వేవమష్టావక్రమహర్షిణా ॥ ౫౧ ॥ సవితస్నాహి తీర్థేస్మిన్ తవపాణిర్భవి
ష్యతః । అష్టావక్రో యథాప్రాహ తథాకురు సమాహితః ॥ ౫౨ ॥ తతస్ససవితా గత్వా చక్రతీర్థం మహత్తరం । స
స్నౌ పాణ్యోరవాప్త్యర్థమిష్టదాయిని తత్ర సః ॥ ౫౩ ॥ ఉత్తిష్ఠన్నేవ చ తదా తత్ర స్నాత్వా సభక్తికం । యుక్తోహిర
ణ్మయాభ్యాం తు పాణిభ్యాం సమదృశ్యత ॥ ౫౪ ॥ హిరణ్యపాణిం తం దృష్ట్వా జహృషుస్సర్వఋత్విజః । తతస్సమా
ప్యతం యజ్ఞం దైత్యసంఘాన్ విజిత్య చ ॥ ౫౫ ॥ ఇంద్రాదయస్సురాస్సర్వే సుఖితాస్స్వర్గమాయయుః । సేవనీయం
ప్రయత్నేన స్నాత్వాభీష్టస్య సిద్ధయే ॥ ౫౬ ॥ అంధైశ్చ కాణిభిర్మూకైర్బధిరైః కుబ్జకైరపి । ఖంజైః పంగుభిరప్యేతదంగహీ

మునిప్రేరితుండగుచు గంధమాదనంబుం జేరి యందు మునితీర్థంబున స్నానంబు గావించి లబ్ధచరణుండయ్యె. నాముని తీ
ర్థంబిప్పుడు చక్రతీర్థంబని ఖ్యాతిం బొందెగాన నాతీర్థంబునకీ సవిత్రాఖ్యుండు వోయి స్నానంబొనర్చుట యుక్తంబని యా
ష్టావక్రుండు వచించినవిని ఋత్విజులు మిహిరుంగాంచి వో ప్రభాకరా యీయష్టావక్రుండు సెప్పిన ప్రకారంబు చక్ర తీ
ర్థంబునకుం బోయి స్నానంబొనర్పుము దానవీకకరంబులు గల్గునని నవారిదశ్వుండాక్షణంబ చక్రతీర్థంబునకుం బోయి భ
క్తియుతుండై స్నానంబొనర్చి లేచి యాక్షణంబున లబ్ధసువర్ణమయపాణియై యాఋత్విజుల సమీపంబున. కరు
దెంచిన వారలతనిం గాంచి ప్రముదితహృదయులైరంత - నింద్రుండు యజ్ఞసమాప్తిం గావించి సుగణమేతుండై యసుర
సంఘంబులం బరిమార్చి జన్నంబునొంది స్వ... డెంగాన - అంధులు పంగులు కుబ్జులు ఖంజులు

నైస్తథాపరైః ॥ ౫౭ ॥ సంఛిన్నపాణిచరణైస్సంఛిన్నాన్యాంగసంచయైః । మూకైశ్చైవ తథాన్యైశ్చ వికృతాంగస్య పూర్తయే ॥ ౫౮ ॥ సేవనీయమిదంతీర్థం సర్వాభీష్టప్రదాయకం । ఏవం వః కథితం విప్రాః చక్రతీర్థస్య వైభవం ॥ ౫౯ ॥ యత్ర స్నాత్వా పురా భిన్నపాణిః ప్రాప ప్రభాకరః । యః పఠేదిమమధ్యాయం శృణుయాద్వా సమాహితః ॥ ౬౦ ॥ అంగానివికలాన్యస్య పూర్ణాని స్యుర్నసంశయః । మోక్షకామస్య మర్త్యస్య ముక్తిస్స్యాన్నాత్ర సంశయః ॥ ఇతి శ్రీస్కాందే మహాపురాణే - సేతుమాహాత్మ్యే - చక్రతీర్థప్రశంసాయాం - ఆదిత్యహిరణ్మయపాణిప్రాప్తిర్నామ త్రయోవింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీసూతః ॥ చక్రతీర్థే నరస్స్నాత్వా శివతీర్థం తతో వ్రజేత్ । యత్ర హి స్నానమాత్రేణ మహాపాతకకోటయః ॥ ౧ ॥ తత్సంసర్గాశ్చ నశ్యంతి తత్‌క్షణాదేవ తాపసాః । అత్ర స్నాత్వా బ్రహ్మహత్యాం ముముచే కాలభైరవః ॥ ౨ ॥

ఛిన్నపాణులు అంగహీనులు మొదలగుజను లంగపూర్తిం గోరి యాతీర్థంబున స్నానంబొనర్చిరేని యభిమతంబులొందుదురు ఓ మునీంద్రులారా ప్రభాకరుం డెచ్చట స్నానంబొనర్చి లబ్ధపాణియయ్యె నాతీర్థప్రభావంబెఱింగించితి యెవ్వం డై నసీయధ్యాయంబు పఠించు వినునతండు వికలాంగంబులు లేక ముక్తిం బొందునని శౌనకాదులకు సూతుండు సకాంక్షించెను.

ఇది స్కాందపురాణంబునంగల సేతుమాహాత్మ్యంబునందు చక్రతీర్థప్రశంసయు - ఆదిత్యహిరణ్మయపాణిప్రాప్తియను కథగలయిరువదిమూడవయధ్యాయము ॥

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు పౌరాణికోత్తముండగు సూతుండిట్లనియె - ఓ మునీంద్రులారా పూర్వోక్తంబగు చక్రతీర్థంబున స్నానంబొనర్చినవారలందుండి శివతీర్థంబునకరుగవలయు నాతీర్థోత్తమంబు సకలపాపవిదళనంబుగావించు పూర్వంబున కాలభైరవుం డాతీర్థంబున స్నానంబొనర్చి బ్రహ్మహత్యవలనం బాసెననిన

షయః ॥ కాలభైరవరుద్రస్య బ్రహ్మహత్యా మహామునే । కిమర్థమభవత్సూత తన్నో వక్తుమిహార్హసి ॥ ౩ ॥ శ్రీసూతః ॥ వక్ష్యామి మునయస్సర్వే పురావృత్తం విముక్తిదం । యస్య శ్రవణమాత్రేణ సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౪ ॥ ప్రజాపతేశ్చ విష్ణోశ్చ బభూవ కలహః పురా । కించిత్కారణముద్దిశ్య సమస్తజనసన్నిధౌ ॥ ౫ ॥ అహమేవ జగత్కర్తా నాన్యః కర్తాస్తి కశ్చన । అహం సర్వప్రపంచానాం నిగ్రహానుగ్రహప్రదః ॥ ౬ ॥ మత్తో నాస్త్యధికః కశ్చిన్మత్సమో వాసురేష్వపి । ఏవం సమనుతే బ్రహ్మా దేవానాం సన్నిధౌ పురా ॥ ౭ ॥ తథా నారాయణః ప్రాహ ప్రహసన్ ద్విజపుంగవాః । కిమర్థమేవం బ్రూషి త్వమహంకారేణ సాంప్రతం ॥ ౮ ॥ వాక్యమేవంవిధం భూయో వక్తుం నార్హసి వై విధే । అహమేవ జగత్కర్తా యజ్ఞో నారాయణో విభుః ॥ ౯ ॥ మాం వినాస్య ప్రపంచస్య జీవనం దుర్లభం భవేత్ । మత్ప్రసాదాజ్జగత్సృష్టం త్వయా స్థావరజంగమం ॥ ౧౦ ॥ వివాదం కుర్వతోరేవం బ్రహ్మవిష్ణ్వోర్జయైషిణోః । దేవానాం పురతస్తత్ర వేదాశ్చత్వార ఆగతాః ॥ ౧౧ ॥ ప్రోచుర్వాక్యమిదం తథ్యం పరమార్థప్రకాశకం । త్వం విష్ణో న జగత్కర్తా నత్వం బ్రహ్మన్ ప్రజాపతే ॥ ౧౨ ॥ కిం

నులిట్లనిరి - ఓసూతుడా కాలభైరవునకెట్లు బ్రహ్మహత్య గల్గెపిమ్మట నదియెట్లు నాశనంబొందె నదిసవిస్తరంబుగావచింపుమనిన సూతుండిట్లనియె - ఓభూసురులారా విముక్తిదంబును శ్రవణమాత్రంబున సకలపాపహారియగు పూర్వవృత్తంబెరుంగించెద వినుండు - పూర్వంబున ప్రజాపతివిష్ణులకిర్వురకొక్క కారణంబున కలహంబయ్యె నదియెట్లనిన - చతుర్ముఖుండే జగత్కర్తయని నిగ్రహానుగ్రహప్రదుండంగా నిప్రపంచంబులమీద నధికుండును మత్సముండును లేడని హరింగాంచి వచించెనంత నారాయణుండు నవ్వుచు ఓచతుర్ముఖా నీవిపుడు చెప్పిన ప్రకారంబున మరల వచింపకుము లోకంబులకుం గర్తయు రక్షకుండ నేనని నన్నుంబాసిన యీలోకంబులకాధారంబేమియు లేదు మత్ప్రసాదంబున నీవీలోకంబుల సృజింపుచుందువని వచించె నట్లయ్యిరువురు పరస్పరజయంబులకొఱకు కలహింపుచుండ చతుర్వేదంబులరుదెంచి దేవతలు వినుచుం

త్ర్యీశ్వరో జగతాంత్రాతా పరాత్పరతరో విభుః । తన్మాయాశక్తిసంక్లిప్తమిదం స్థావరజంగమం ॥ ౧౩ ॥ సర్వదేవాదివంద్యోఽయం సాంబస్సత్యాదిలక్షణః । స్రష్టా చ పాలకో హంతా స ఏవ జగతాం ప్రభుః ॥ ౧౪ ॥ ఏవం సమీరితం వేదైః శ్రుత్వా వాక్యం శుభాక్షరం । బ్రహ్మవిష్ణూ ద్విజాస్తత్ర ప్రోచతుర్ద్విజపుంగవాః ॥ ౧౫ ॥ పార్వత్యాలింగితశ్శంభుః మూర్తిమాన్ ప్రమథాధిపః । కథం భవేత్పరం బ్రహ్మ సర్వసంగవివర్జితః ॥ ౧౬ ॥ తాభ్యామితీరితే తత్ర ప్రణవః ప్రాహ తౌ తదా । అరూపో రూపమాదాయ మహతా ధ్వనినా ద్విజాః ॥ ౧౭ ॥ ప్రణవః ॥ అసౌ శంభుర్మహాదేవః పార్వత్యా స్వాత్మశక్తయా । సంక్రీడతే సదా భిన్నో న కింతు స్వాత్మస్వరూపయా ॥ ౧౮ ॥ అసౌ శంభురనీశానః స్వప్రకాశో నిరంజనః । విశ్వాతిగో మహాదేవో విశ్వాతిగ ఇతి శ్రుతః ॥ ౧౯ ॥ సర్వాత్మా సర్వకర్తాసౌ స్వతంత్రస్సర్వభాసకః । బ్రహ్మన్నయం సృష్టికాలే త్వాం నియుక్తై రజోగుణం ॥ ౨౦ ॥ సత్త్వేన రక్షణే శంభుః త్వాం ప్రేరయతి కేశవ । తమసా కాలరుద్రాఖ్యం సంప్రేరయతి

డయా విరించినారాయణులం గాంచి యిట్లనియె - ఓ బ్రహ్మవిష్ణులారా మీరీ లోకంబులకుం గర్తలుగారు పరాత్పరుం డగు యీశ్వరుండీ లోకంబులకుం గర్త స్థావరజంగమంబులగు లోకంబులంతయు తన్మాయామోహితంబులై యుండు- మరియు నాశివుండు- సమస్త దేవవందనీయుండును - అంబాసహితుండు సత్యక్షమాది శుభలక్షణలక్షితుండును స్రష్ట యు - పాలకుండును సంహర్తయు - త్రిజగత్ప్రభుండై వెలయుచుండు - నని వేదంబులు వక్కాణించినవిని బ్రహ్మవిష్ణువు లు పార్వతీలోలుండై ప్రమథులం గూడి మూర్తిమంతుండై యున్న యీశంభుం డెట్లు సర్వసంగవివర్జితంబగు పరబ్ర హ్మంబని యాక్షేపించిరంత వారల వాక్యంబులు విని యరూపంబగు ప్రణవంబు రూపంబు నొంది గంభీరరవంబుగా నిట్లని యె - ఓ బ్రహ్మవిష్ణువులారా - శంభుండు పార్వతింగూడి యుండువాడని వ[illegible]తం డాత్మశక్తిస్వరూపిణియగు పా ర్వతింగూడి యుండున దిదూష్యంబుగాదు శంకరుండు దవ్వ నీశ్వరుండు లేడతండు స్వయం ప్రకాశుండును నిరంజనుండు

నంవృతా॥ ౨౧॥ అతస్స్వతంత్రతా విష్ణోయువయోర్నకదాచన। నాపిప్రజాపతేరస్తి కింతుశంభోస్స్వతంత్రతా॥ ౨౨॥ బ్రహ్మవిష్ణూయువాభ్యాంతుకిమర్థంసమహేశ్వరః। జ్ఞాయతేసర్వలోకానాంకర్తావిశ్వాధికస్తథా॥ ౨౩॥ సా పిశక్తిర్మహాదేవీనపృథక్ఛంకరాత్తథా। శంభోరానందభూతాసాదేవీనాగంతుకీస్మృతా॥ ౨౪॥ అతోవిశ్వాధికోరుద్ర స్స్వతంత్రోనిర్వికల్పకః। సర్వదేవైరయంవంద్యోయువాభ్యామపిశంకరః॥ ౨౫॥ కర్తానాన్యస్తిరుద్రస్యహ్యధి కోస్మాచ్చవిద్యతే। నతత్సమోపిలోకేషువిద్యతేసర్వదాతథా॥ ౨౬॥ అతోనమోహంకురుతబ్రహ్మావిష్ణోయువాం వృథా। ఇత్యుక్తఃప్రణవేనాథశ్రుత్వాబ్రహ్మాచకేశవః॥ ౨౭॥ మాయయామోహితౌశంభోర్దైవాత్ జ్ఞానమముం చతాం। ఏతస్మిన్నంతరేబ్రహ్మాప్రదదర్శమహాద్భుతం॥ ౨౮॥ వ్యాప్నువద్గగనంసర్వమనంతాదిత్యసన్నిభం। తేజోమండ

విశ్వాతీతుండును మహాదేవుండును ప్రపంచంబులకు వెలియైన పరమాత్మమూర్తియనంబరగువాడును సమస్తాంతరాత్మ యుసర్వశక్తియు. సర్వస్వతంత్రుండు సర్వభాసకుండై వెల్లయు మరియు నో చతుర్ముఖా జగత్సృష్టికొఱకు నిన్ను రజోగు ణంబునం బుట్టించె వో కేశవా నిన్ను సత్త్వగుణంబునం బుట్టించి లోకరక్షకుంగా నియమించె తమోగుణంబున రుద్రుం బుట్టించి జగత్సంహారకుంగా విధించె నట్టీశ్వరుండు త్రిమూర్తులం గలిగించి సమస్తజగత్సృష్టిపాలనసంహారంబులం జే యుచుండు నాతండె సర్వస్వతంత్రుండుగాని మీరలిరువురుం గారు సర్వలోకంబులకుం గర్తయు విశ్వాధికుండగు నతని వలన బృథగ్భూతగాక తదానందభూతయైన పరాశక్తియగు పార్వతి యాగంతుకియని చెప్పంబడదు. గాన శంభుండు విశ్వా ధికుండు స్వతంత్రుండు సర్వదేవసేవనీయుండని తెలియవలయు. మీరలు కర్తలుగారు రుద్రునకధికులు సములునుంగా రు మీకతండు సేవనీయుండు. విశ్వాధికుండగు నా పరబ్రహ్మంబునకే నిరంతరంబు వందనంబులొనర్చెదనని యివ్విధంబున వ చించిన ప్రణవవాక్యంబులవిని బ్రహ్మవిష్ణువులు [illegible] దెవంబని యెఱుంగజాలక సహా

లమాకాశమత్యగం విశ్వతోముఖం ॥ ౨౯ ॥ తన్నిరూపయితుం బ్రహ్మా ససర్జోర్ధ్వగతం ముఖం । తపోబలవిసృష్టే పంచమేన ముఖేన సః ॥ ౩౦ ॥ నిరూపయామాస విభుః తత్తేజోమండలం ముహుః । తత్ప్రజజ్వాల కోపేన ముఖం తేజోవలోకనాత్ ॥ ౩౧ ॥ అనంతాదిత్యసంకాశం ప్రజ్వలత్పంచమం శిరః । దిధక్షుః ప్రళయే లోకాన్ వడబాగ్నిరివాబభౌ ॥ ౩౨ ॥ అదృశ్యత తత్తేజః పురుషో నీలలోహితః । దృష్ట్వైనం స్రష్టా తథా బ్రహ్మా బభాషే పరమేశ్వరం ॥ ౩౩ ॥ బ్రహ్మా ॥ వేద్మ్యహం త్వాం మహాదేవ లలాటాన్మే పురా భవాన్ । వినిర్గతోసి శంభో త్వం రుద్రనామా మమాత్మజః ॥ ౩౪ ॥ ఇతి గర్వేణ సంయుక్తం వచశ్శ్రుత్వా మహేశ్వరః । కాలభైరవనామానం పురుషం ప్రాహిణోత్తదా ॥ ౩౫ ॥ ఆయుధ్యత చిరం కాలం బ్రహ్మణా కాలభైరవః । మహాదేవాచ్చ సంభూతః శూలటంకగదాధరః ॥ ౩౬ ॥ యుధ్వా తు సుచిరం కాలం బ్రహ్మణా కాలభైరవః । వదనం బ్రహ్మణః శుభ్రం వ్యలోకయత పంచమం ॥ ౩౭ ॥ విలోక్యోర్ధ్వగతం వక్త్రం పంచమం భారతీపతేః । గర్వేణ మహతా యుక్తః ప్రజజ్వాలాతికోపితః ॥ ౩౮ ॥ తతస్తత్పంచమం వక్త్రం భైరవః ప్రాచ్ఛినద్రుషా । తతో మమార బ్రహ్మాసౌ కాలభైరవహింసితః ॥ ౩౯ ॥ ఈశ్వరస్య ప్రసాదేన ప్రపేదే జీవితం పునః । తతోవలోకయామాస శంకరం శ

కరించిరప్పుడు చతురాననుండద్భుతదర్శనుండై తపోబలవిసృష్టంబై యనంతాదిత్యసన్నిభంబై ప్రకాశించు పంచమశిరంబుఁజూపి సమస్తదిగంతంబులకోపాగ్ని ప్రజ్వరిల్ల విలయకాలంబున లోకంబులందహించు బడబాగ్నియుంబోలె దేజరిల్లుచు నీలలోహితుంగాంచి యిట్లనియె - ఓ మహాదేవా ॥ నిన్ను నే నెఱుంగుదు పూర్వంబున మదీయలలాటంబునం బుట్టినవాడవు - నా పుత్రుండవు రుద్రనాముండవని యిట్లు గర్వించి వలికిన విని మహేశ్వరుండు - కాలభైరవుండను నొక్కనింబంప నతండు శూల టంకాద్యాయుధధారియై బ్రహ్మతో [illegible] బునూర్ధ్వగంబతిశుభ్రంబగునతని దయిదవశిరంబు కోపయుక్తుండై ద్రుంచుటయు - చతుర్ముఖుండు మృతుండై యీశ్వరప్రసాదంబున పునర్జీవితుం

శిభూషణం ॥ ౪౦ ॥ వాసుక్యాద్యష్టభోగీంద్ర విభూషణవిభూషితం । దృష్ట్వా వేధామహాదేవంపార్వత్యాసహితం శివం ॥ ౪౧ ॥ లేభేమాహేశ్వరజ్ఞానంమహాదేవ ప్రసాదతః । తతస్తుష్టావవాగీశఃవరేణ్యంవరదంశివం॥౪౨ ॥బ్రహ్మో॥ క్షమస్వమమగ ర్వంత్వంశంకరేతిపునఃపునః । నమశ్చకారసోమంతంసోమార్ధకృతశేఖరం॥ ౪౪ ॥అథదేవః ప్రసన్నోఽభూచ్ఛరీరస్యాఽశ జాయచ । మాసైషేత్యబ్రవీచ్ఛంభుఃభైరవం చాభ్యభాషత॥ ౪౫॥ యీశ్వరః॥ ఏషసర్వస్యజగతఃపూజ్యోబ్రహ్మాసనా తనః । హతస్యాస్యవిరించస్యధారయత్వంశిరోధునా ॥ ౪౬ ॥బ్రహ్మహత్యావిశుద్ధ్యర్థంలోకానుగ్రహకామ్యయా । భి క్షామటకపాలేనభైరవత్వంమమాజ్ఞయా ॥ ౪౭ ॥ చరస్వపాపశుద్ధ్యర్థంలోకసంగ్రహణాయవై । ఇతీరయిత్వాగిరి శఃకన్యాంకాంచిదృయంకరీం॥ ౪౮ ॥ బ్రహ్మహత్యాభిధాంక్రూరాంబడబానలసన్నిభాం । తాంప్రేరయిత్వాగిరి శోభైరవంపునరబ్రవీత్ ॥ ౪౯ ॥ భైరవైతద్వ్రతంత్వబ్దం బ్రహ్మహత్యావిశుద్ధయే। చరత్వంసర్వతీర్థేషుస్నాహిశు ద్ధ్యర్థమాత్మనః॥ ౫౦ ॥ తతోవారాణసీంగచ్ఛబ్రహ్మహత్యాప్రశాంతయే । వారణసీప్రవేశేనబ్రహహత్యాతవాస

డై వాసుక్యాదసర్ప భూషణుండును పార్వతీసహితుండగునతనింగాంచి మాహేశ్వరజ్ఞానంబువడసి యోశశాంక భూషణా నేజేసినయపకృతి నెన్నక క్షమింపవలయునని పలుమారునమస్కరించిన సోమార్ధధరుండానలువనూరార్చిని జాంశజుండగుభైరవుంగాంచి యోయీనీవుబ్రహ్మశిరోహరణంబొనర్చినకారణంబునంబొసగిన పాపనాశనంబుకొఱ కును - లోకానుగ్రహంబుకొఱకుబ్రహ్మకపాలధారివై భిక్షుంగొనుచుండు మనియెనాతఁడంబ్రహ్మహత్యబడబానలక్రూ రమూర్తియైకన్యకారూపంబు ధరించియాభైరవునాక్రమించెనంతకాలకంఠుండుభైరవుంజూచిమరలనిట్లనియె - ఓభై రవానీవికపాలంబుగొని భిక్షాటనంబు ... నొక సంవత్సరంబుతీర్థంబులస్నానంబుగావించి పిమ్మటవా

మా ॥ ౫౧ ॥ పాదశేషావినష్టాస్యాచ్చతుర్థాంశో ననశ్యతి । తస్యనాశంప్రవక్ష్యామి తవభైరవతచ్ఛృణు ॥ ౫౨ ॥ దక్షిణాం
భోనిధేస్తీరే గంధమాదనపర్వతే । సర్వప్రాణ్యుపకారాయ కృతంతీర్థంమయాశుభం ॥ ౫౩ ॥ శివసంజ్ఞంమహాపుణ్యంత
త్రయాహిత్వమాదరాత్ । తత్ప్రవేశనమాత్రేణ బ్రహ్మహత్యాతవాశుభా ॥ ౫౪ ॥ శివతీర్థస్యమాహాత్మ్యాత్ సశ్శే
షంనశ్యతిధ్రువం । ఉక్త్వైవంభైరవంరుద్రః కైలాసంప్రయయౌక్షణాత్ ॥ ౫౫ ॥ తతఃకపాలపాణిస్తుభైరవశ్శివ
చోదితః । దేవదానవయక్షాదిలోకేషువిచచారసః ॥ ౫౬ ॥ తంయాంతమనుయాతిస్మ బ్రహ్మహత్యాతిభీషణా । భైరవ
స్సర్వతీర్థానిపుణ్యాన్యాయతనానిచ ॥ ౫౭ ॥ చరిత్వాలీలయాదేవః తతోవారాణసీంయయౌ । వారణాసీంప్రవిష్టేతు
భైరవేశంకరాత్మజే ॥ ౫౮ ॥ చతుర్థాంశంవినానష్టా బ్రహ్మహత్యాతిపత్నితా । చతుర్థాంశోనుసుద్రావ భైరవంశంకరాం
శజం ॥ ౫౯ ॥ తతస్సభైరవోదేవః శూలపాణిఃకపాలభృత్ । శివాజ్ఞయాయయౌపశ్చాద్గంధమాదనపర్వతం ॥ ౬౦ ॥
శివతీర్థంతతోగత్వా భైరవస్స్నాతవాన్ద్విజాః । స్నానమాత్రేణతత్రాస్య శివతీర్థేమహత్తరే ॥ ౬౧ ॥ నిశ్శేషంవిలయం

రాణసింజేరితి వేనియీ బ్రహ్మహత్యచతుర్థాంశశేషంబగు పిమ్మట దక్షిణసముద్రతీరంబునందు గంధమాదనంబున సర్వ
లోకోపకారార్థంబైనాచే జేయంబడినతీర్థంబొండుగల దది శివనామంబుచే వెలయు - నీవందు నియమయుక్తుండవై
స్నానంబొనర్పుము దాననీబ్రహ్మహత్య నిశ్శేషంబుగానశించునని యాజ్ఞాపించి శివుండు కైలాసంబునకుంబోయె - నం
త భైరవుండావాక్యంబులియ్యకొని కపాలధారియై భిక్షాటనంబు సేయుచు- బ్రహ్మహత్యంగూడి దేవదానవయక్షాదిలో
కంబులంజరించుచు - సర్వతీర్థంబుల సేవింపుచు - కాశికింబోయిన బ్రహ్మహత్యపాదావశిష్టయయ్యె నంత భైరవుండుచ
తుర్థాంశశేషితయగునా బ్రహ్మహత్యంగూడి శంకరాజ్ఞచే గంధమాదనంబుంజేరి యందు శివతీర్థంబున స్నానంబొనర్ప తన్మ
హిమాశయంబున భయంకరంబగు బ్రహ్మహత్య నిశ్శేషంబుగానశించెనంత యీశ్వరుండు సన్నిహితుండై న్నొ భైరవా

యాతా బ్రహ్మహత్యా సుభీషణా ॥ ౬౨ ॥ అస్మిన్నవసరే శంభుః ప్రాదురాసీత్తదగ్రతః । ప్రాదుర్భూతో మహాదేవో భైరవం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౬౩ ॥ ఈశ్వరః ॥ నిశ్శేషం బ్రహ్మహత్యా తే శివతీర్థే నిమజ్జనాత్ । నష్టా భైరవ నాస్త్యత్ర సందేహస్త్వం సువ్రత ॥ ౬౪ ॥ ఇదం కపాలం కాశ్యాం త్వం స్థాపయస్వ క్వచిత్ స్థలే । ఇత్యుక్త్వా భగవాన్ శంభుః తత్రైవాంతరధీయత ॥ ౬౫ ॥ భైరవోపి తదా విప్రాః బ్రహ్మహత్యావిమోచితః । శివతీర్థస్య మాహాత్మ్యాద్యయౌ వారాణసీం పురీం ॥ ౬౬ ॥ కపాలం స్థాపయామాస ప్రదేశే కుత్రచిద్ద్విజాః । కపాలతీర్థమిత్యాఖ్యామలభత్తత్స్థలం తదా ॥ ౬౭ ॥ శ్రీసూతః ॥ ఏవం ప్రభావం తస్య పుణ్యం శివతీర్థం విముక్తిదం । మహాదుఃఖప్రశమనం మహాపాతకనాశనం ॥ ౬౮ ॥ నరకక్లేశశమనం స్వర్గదం మోక్షదం తథా । శివతీర్థస్య మాహాత్మ్యం మయా ప్రోక్తం విముక్తిదం ॥ ఇదం పఠన్ సదా మర్త్యో దుఃఖగ్రాహాద్విముచ్యతే ॥ ఇతి శ్రీస్కాందే పురాణే సేతుమాహాత్మ్యే శివతీర్థప్రశంసాయాం భైరవబ్రహ్మహత్యావిమోక్షణం నామ చతుర్వింశోధ్యాయః ॥

శ్రీసూతః ॥ శివతీర్థే నరస్స్నాత్వా బ్రహ్మహత్యావిమోక్షణే । స్వపాపజలశాంత్యర్థం శంఖతీర్థం తతో వ్రజేత్

నీ బ్రహ్మహత్య నశించెను. ఇంక నీవిందుండి కాశికిం బోయి యందొక చోట కపాలంబును స్థాపించిరమ్మని యాజ్ఞాపించి యంతర్ధానం జెయ్యెను. అంత భైరవుండందుండి గదలి వారణాసికిం బోయి యీశ్వరోక్త ప్రకారంబున కపాలస్థాపనంబొనర్చె. నాప్రదేశంబు కపాలతీర్థంబని ప్రసిద్ధిం బొందెనని యివ్విధంబున శౌనకాది మునీంద్రులకు సూతుండు పుణ్యంబును ముక్తిదంబును మహాదుఃఖశమనంబును మహాపాతకనాశకారియు రౌరవాదినరకక్లేశపరిహారకంబును స్వర్గమోక్షప్రదంబును నగు శివతీర్థమాహాత్మ్యంబు వచించె. ఎవ్వరైన నీకథ నియమయుక్తులై పఠించిన విన్న దుఃఖగ్రహంబులవలన విముక్తులై సౌఖ్యంబులం బొందుదురు. ఇది స్కాందపురాణంబునందు సేతుమాహాత్మ్యంబున శివతీర్థప్రశంసయు భైరవబ్రహ్మహత్యామోచనంబను కథ గలుగు యిరువదినాలవ యధ్యాయము ॥

త్ ॥౧॥ యత్ర మజ్జనమాత్రేణ కృతఘ్నోపి విముచ్యతే। మాతౄః పితౄన్ గురూంశ్చాపి యే వమన్యంతి మోహితాః ॥౨॥ యే
చాప్యన్యే దురాత్మానః కృతఘ్నా నిరపత్రపాః। తే సర్వే శంఖతీర్థేస్మిన్ శుద్ధ్యంతి స్నానమాత్రతః ॥౩॥ శంఖనామా మునిః
పూర్వం గంధమాదనపర్వతే। అవసత్తపః పూర్వం విష్ణుధ్యానపరాయణః ॥౪॥ స తత్ర కల్పయామాస స్నానార్థం తీర్థ
ముత్తమం। శంఖేన నిర్మితం తీర్థం శంఖతీర్థమితీర్యతే ॥౫॥ తత్ర స్నాత్వా సకృన్మర్త్యః కృతఘ్నోపి విముచ్యతే। అత్రేతిహా
సం వక్ష్యామి పురాణం పాపనాశనమ్ ॥౬॥ యస్య శ్రవణమాత్రేణ నరో ముక్తిమవాప్నుయాత్। పురా బభూవ విప్రేంద్రో వ
త్సనాభో మహామునిః ॥౭॥ సత్యవాన్ శీలవాన్ వాగ్మీ సర్వభూతదయాపరః। శత్రుమిత్రసమో దాంతః తపస్వీ విజితేంద్రి
యః ॥౮॥ పరబ్రహ్మణి సంసక్తః తత్త్వబ్రహ్మైకతత్పరః। ఏవం ప్రభావస్స మునిస్తపస్తేపే నిజాశ్రమే ॥౯॥ స వై నిశ్చలసర్వాం
గః తిష్ఠన్నత్రైవ భూతలే। పరమాణ్వంతరం వాపి న స్వస్థానాచ్చచాల సః ॥౧౦॥ స్థితే వై తత్ర తపస్యంతమనేకశతవత్సరాన్

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండిట్లనియె ఓ మునీంద్రులారా బ్రహ్మహత్యాపిమోచనం
బగు శివతీర్థంబున స్నానంబొనర్చి మానవులు ముందుండి శంఖతీర్థంబునకుం బోవలయు నాతీర్థంబున స్నానంబు జే
సినమాత్రంబున కృతఘ్నుండైనను పునీతుండగు మరియు మాతృపితృగురువుల నవమానించిన వారలు నితరదురాత్ములును నాతీ
ర్థంబున స్నానమొనర్చినం బరిశుద్ధులగుదురు పూర్వంబున విష్ణుపరాయణుండగు శంఖుండను మునిచే స్నానార్థంబై యా
తీర్థంబు నిర్మింపంబడెం గాన శంఖతీర్థంబని ప్రసిద్ధింగాంచె వత్సనాభుండను మునీంద్రుండా తీర్థస్నానమహిమాతిశయంబున కృ
తఘ్నతాదోషంబువలనం బాసెనవ్విధంబు వక్కాణించెద వినుండు పూర్వంబున వత్సనాభుండను భూసురుండు సత్యవ్రతుం
డును శీలవంతుండును సర్వభూతదయాళుండును శత్రుమిత్రసముండును దాంతుండును జితేంద్రియుండును పరబ్రహ్మని
ష్ఠుండునై వెలయుచు నిజాశ్రమంబున నిశ్చలసర్వాంగుండై తపంబు జేయుచుండ ననేకవత్సరంబులు గడచె నంత నతని

తమాచ్ఛాద్య మునే వల్మీకం ధారావితానం గంధకారచ ॥ ౧౧ ॥ వల్మీకాచ్ఛాదితదేహోపి వత్సనాభో మహామునిః । అహోరాత్రం తపోవాసో
వల్మీకం నావబుధ్యత ॥ ౧౨ ॥ తస్మింశ్చ నిష్ప్రతితపోవాసవో మునిపుంగవః । విసృజ్య మేఘజాలాని వర్షయామాస వేగవాన్ ॥
౧౩ ॥ ఏవం దినాని సప్తాయం సప్తవర్షాణ్యనంతరం । ఆసారేణాతిమహతా ప్లావ్యమానోపి వై మునిః ॥ ౧౪ ॥ తం వర్షం ప్రతిజ
గ్రాహ నిమీలితవిలోచనః । మహతా స్తనితేనాశు తథా బధిరయన్ దిశః ॥ ౧౫ ॥ వల్మీకస్యోపరిష్టాద్వై నిపపాత మహాశనిః
తస్య స్వర్ణాతివర్ణాన్యై శీతధారా వివస్య హి ॥ ౧౬ ॥ వల్మీకశిఖరం భగ్నం బభూవాశనితాడితం । వికీర్ణశిఖరే తస్మిన్ వల్మీకే కేశ
నితాడితే ॥ ౧౭ ॥ సేహేత దుస్సహం వృష్టిం వత్సనాభోపి చింతయన్ । మహర్షిర్వర్షధారాభిః పీడ్యమానో దివానిశం ॥ ౧౮ ॥ ధర్మ
స్య చేతసి కృపా సంబభూవాతిభూయసీ । స ధర్మశ్చింతయామాస వత్సనాభే తపస్యతి ॥ ౧౯ ॥ ప్రత్యవ్యతివిపన్నోయం తాపసో
సనివర్తతే । అహోస్య వత్సనాభస్య దగ్మే కాయస్తు తచ్చితా ॥ ౨౦ ॥ ఇతి చింతయతస్తస్య మతిరేవమజాయత । అహం వై మా
హిషం రూపం సుమహాంతమనోహరం ॥ ౨౧ ॥ వర్షధారానిపాతానాం సోఢా రక్షితసత్త్వవం స్వీకృత్య మాహిషం రూపం స్థా
స్యామ్యుపరి యోగినః ॥ ౨౨ ॥ మహిషో బాదిన్యైవ మహావేగయుతః స్వయం । ధర్మ ఏవం వినిశ్చిత్య ధారాః పృష్ఠేన ధారయన్ ॥

ట్టంబుట్ట పెరిగెనతండు వల్మీకమధ్యస్థుండయ్యును చలింపక తపంబుగావింపుచుండ నింద్రుండతనిం గాంచి తదీయతపోవి
ఘ్నంబుగావింపంగోరి నవమేఘంబుల నతని వల్మీకధ్వంసంబొనర్ప నియోగింపన వియును ధారాపరంపరచే నతిభయంక
రంబుగ వృష్టి నేడుదినంబులు గురియుచుండ నా వల్మీకశిఖరంబశనితాడితంబై ధ్వంసంబయ్యె నిట్టిదా మునిశ్రేష్ఠుండు వర్షధా
రలచే దివానిశంబు పీడింపబడియు సహించియుండెనంత ధర్ముండతనిం గాంచి యాశ్చర్యగతమానసుండును కృపం బొందు
చు నిట్లని మనంబున దలంచె నీ వత్సనాభు తపోమహిమ వర్ణింపనలవి గాదే నేనువుడొక మహిషరూపంబునొంది యితనిం దడి
యుండకుండ నాచ్ఛాదించియుండెదనని దలచి ధర్ముండొక [illegible] ఏడు దినంబులు గడ

౨౩॥ వత్సనాభోపరి తదా గాత్రమాచ్ఛాద్య తస్థివాన్।
హిమరూపీ స ధర్మోఽతిక్రూరకోపాకులితః। తద్దైవవల్మీకమునేః। తతస్స త్రిదినాంతే తు దైవవశముపాగమత్॥ ౨౪॥ తతో మహా
నాభో మహామునిః। నిష్క్రమ్య తపసస్తూర్ణం దిశస్సర్వా విలోకయన్॥ ౨౫॥ స్థితో హిమగ్రిష్టి సంపాతైః పరస్సన్న్యగ్రమహాత్మ
తః। పృథివీసలిలైర్లిన్నాం దృశ్య తే సర్వతో దిశః॥ ౨౬॥ శిఖరాణి గిరీణాం చ వనాన్యుపవనాని చ। ఆశ్రమాణి మహర్షీణాం నా
తాని జలైర్నవైః॥ ౨౭॥ ఏవమాదీని సర్వాణి దృష్ట్వా ప్రముదితోఽభవత్। చింతయామాస ధర్మాత్మా వత్సనాభో మహాము
నిః॥ ౨౮॥ అహో అస్మిన్మహావర్షే నూనం కేనాపి రక్షితః। వన కాత్యస్మిన్మహావర్షే జీవితం వ్యథాహతః॥ ౩౦॥ విచిం
త్యైవం మునిశ్రేష్ఠః సర్వతస్సమలోకయత్। తతోఽపశ్యత్స్మ పురతో దూరాదగ్రతః స్థితమ్॥ ౩౧॥ మహిషం నీలవర్ణం చ
వత్సనాభస్తపోధనః। మహిషం తం సముద్దిశ్య మనసా సమచింతయత్॥ ౩౨॥ తిర్యగ్యోనిష్వపి కథం ధర్మశీలతా
తో హ్యహో మహాపర్షాన్మహిషేణాభిరక్షితః॥ ౩౩॥ దీర్ఘమాయుతమసాస్తు న్యస్తం రంక్షితవానిమా। ఇత్యాది సవి

చినపిదప నావర్షంబు వెలిసెనంతగ్నపాలుండును మహిషరూపుండగు ధర్ముండు వత్సనాభుం బాసి దూరంబుగా జనినిలు
వంబడియుండెనంతనతం డుదపంబు చాలించి సర్వదిశలు నిరీక్షించి యేకవంబ చేయుచుండ సర్వంబును జలమయంబయ్యెనని
శ్రమదితుండై నన్నీకపకాంబు చేశ్రమనొంకనీ యుకరక్షించిన మహాత్ముం డెవడో యని యాలోచించి తనసమీపంబున నుండు
మహాత్ముండమ హిషంబుగాంచి యీమహిషరాజంబు తిర్యగ్యోని సంభవంబయ్యును ధర్మశీలత్వంబు గల్గినన్నుం గాచెం
గాన దీర్ఘాయువు గలిగియుండునని పలికి మగలతనంబొనర్పం బోయిన ధర్ముండనింగాం చిరోమాంచాపృతసర్వాంగుండయ్యె
నంతమునివరుండేకాగ్రచిత్తుండయిన సవనంబు చాచలనంబు నొందెనంతనతండు నేపావకృతఘ్నుండంగా నెంకునన్నసంబు
చలనంబునొందెనట్లు నేకసీఘంబుల[illegible] నమాధుండకృతఘ్నుండకృతఘ్నతాదోషంబు

చింతయిత్వైవం తపసే పునరుద్యయౌ ॥ ౩౪ ॥ తం పునశ్చ తపస్యంతం దృష్ట్వా మహిషరూపధృత్ । రోమాంచాన్వితసర్వాంగః ప్రమోదమగమద్భృశమ్ ॥ ౩౫ ॥ వత్సనాభస్య హి మునేః పునశ్చైవ తపస్యతః । మనః పూర్వవదేకాగ్రం పరబ్రహ్మణి నాభవత్ ॥ ౩౬ ॥ స విషణ్ణమనా భూత్వా వత్సనాభో వ్యచింతయత్ । న భవేద్యేన నైర్మల్యం తథా స్వాచ్ఛ్యం వలం మనః ॥ ౩౭ ॥ మన్యే చ పాపబాహుల్యైర్నిర్మలం నైవ జాయతే । పాపలేశోఽపి మే నాస్తి కథం లోలాయతే మనః ॥ ౩౮ ॥ అచింతయద్ద్వా హేతుం వత్సనాభః పునః పునః । స విచింత్యాథ నిశ్చిత్య నినిందాత్మానమంజసా ॥ ౩౯ ॥ ధిఙ్మామద్య దురాత్మానం మహిషో మాం ధృతోఽస్మ్యహం భృశమ్ । కృతఘ్నతామహాదోషో మామద్య సముపాగతః ॥ ౪౦ ॥ యదీదృశాన్మహావర్షాత్ త్రాతారం మహిషోత్తమమ్ । త్యక్త్వా పూజయా న్మే వతతో భూన్మే కృతఘ్నతా ॥ ౪౧ ॥ కృతఘ్నతామహాదోషః కృతఘ్నానాం న నిష్కృతిః । కృతఘ్నస్య న వై లోకాః కృతఘ్నస్య న బాంధవాః ॥ ౪౨ ॥ కృతఘ్నతాదోషబలాన్మమాద్య మలినం మనః । కృతఘ్నా నరకం యాంతి తథైవ విశ్వస్తఘాతినః ॥ ౪౩ ॥ నిష్కృతిర్నైవ పశ్యామి కృతఘ్నానాం కథంచన । బుధైః ప్రాయశ్చిత్తమార్గజ్ఞైః సంవదంతి యథా ॥ ౪౪ ॥ పిత్రోరభరణం కృత్వా హ్యదత్త్వా గురుదక్షిణామ్ । కృతఘ్నతాం చ సంప్రాప్య మరణాంతా హి నిష్కృతిః ॥

నకు ప్రాయశ్చిత్తంబైనియును లేదీ మహిషోత్తమంబు మహావర్షంబుచే బాధంబడనీయక నన్ను గాచియుండ నేనితనిం బూజింపక కృతఘ్నదోషంబునొందితి కృతఘ్నులకుం బుణ్యలోకంబులు లేవు బాంధవులును లేరీ దోషంబున నా మనంబు చలనంబునొందె విశ్వాసఘాతుకులకు నిరయంబు గల్గునని పెద్దలు చెప్పుదురు నిష్కృతికి నిష్కృతియగు మార్గంబెయ్యది యేమి సేయుదును కృతి దేహత్యాగంబు దప్ప నిష్కృతిగానదయ్యె ధర్మజ్ఞులగువారలు పితృరక్షణంబొనర్పక గురునకు దక్షిణ యొసంగక కృతఘ్నతం బొందునట్టివారలకుం బ్రాయశ్చిత్తంబు దేహత్యాగంబని వచింతురుగాన నేను ప్రాణపరిత్యాగంబు గావించెదనని నిశ్చయించి యమ్మునీంద్రుండు [illegible] ప్రాణసహంబులు గాదలంచి మేరుపర్వతంబెక్కి యం

౪౫॥ తస్మాత్ప్రాణాన్పరిత్యజ్య ప్రాయశ్చిత్తం చరామ్యహమ్। ఇతి నిశ్చిత్య మనసా వత్సనాభో మహామునిః ॥౪౬॥ తృణీకృత్య స్వ-
జాః ప్రాణాన్నిస్సంగేనాంతరాత్మనా। మేరోశ్శిఖరమారూఢః ప్రాయశ్చిత్తచికీర్షయా ॥౪౭॥ సుమేరుశిఖరాత్త-
స్మాదియేష పతితుం మునిః। తస్మిన్పతితుమారబ్ధే మాపతిష్ఠా ఇతి బ్రువన్ ॥౪౮॥ వ్యక్తమాహిషరూపీ సః పతనమవా-
యత్ ॥ ధర్మః॥ వత్సనాభ మహాప్రాజ్ఞ జీవ త్వం బహువత్సరాన్ ॥౪౯॥ పరితుష్టోస్మి భద్రం తే దేహత్యాగచికీర్షయా। న హి
[illegible] లోకే కశ్చిన్న మహాస్తికః ॥౫౦॥ యద్యపి ప్రాణసంత్యాగః కృతఘ్నస్య నిష్కృతిర్భవేత్। తథాపి ధర్మశీ-
లత్వాత్తవాన్యాం నిష్కృతిం వదే ॥౫౧॥ శంఖతీర్థాభిధం తీర్థమస్తి వై గంధమాదనే। శాంత్యర్థమస్య పాపస్య త-
త్ర స్నాహి సమాహితః ॥౫౨॥ ప్రాప్స్యసే చ తతశ్శుద్ధిం త్వం తతో విగతకల్మషః। తతశ్చ లబ్ధవిజ్ఞానః ప్రాప్స్యసే శాశ్వతం ప-
దం ॥౫౩॥ అహం ధర్మోస్మి యోగీంద్ర సత్యమేవ బ్రవీమి తే। ఇతి ధర్మవచశ్శ్రుత్వా వత్సనాభో మహామునిః ॥౫౪॥ స్నాతుకామ-
శ్శంఖతీర్థే గంధమాదనమన్వగాత్। శంఖతీర్థం చ సంప్రాప్య తత్ర సస్నౌ మహామునిః ॥౫౫॥ తతో విగతపాపస్సన్

దుండి భూమింబడుటకుద్యుక్తుండైన ధర్ముండు మాహిషరూపంబు విడిచి నిజాకారంబునొంది యా వత్సనాభునితో నిట్లనియె
ఓ మునీంద్రా నీవు బహుకాలంబు జీవించుము నీ బుద్ధికిం బరితుష్టహృదయుండనైతి ధర్మంబున నీకు స మానుండు లేమి నిష్కృ-
తియాత్మపరిత్యాగంబు గాదొక యుపాయంబు వచించెద వినుము గంధమాదనంబున శంఖతీ-
ర్థంబను నొక తీర్థంబుగలదందు స్నానంబొనర్చి కృతఘ్నతం బాసి విగతపాపుండవై చిత్తశుద్ధియు విజ్ఞానంబు నంగ్గొని
శాశ్వతంబగు పదంబు నొందెద నేధర్ముండ నీ వచనంబు నిష్కపటంబగు నయా మునీంద్రుండు శంఖతీర్థస్నానాభిలాషియై గంధ-
మాదనంబున కరిగి శంఖతీర్థంబున నవగాహంబొనర్చి విగతపాపుండై మనోనైర్మల్యంబు నొంది కొంతకాలంబు
నకు బ్రహ్మత్వంబు నొందె. ఓ మునీంద్రులారా యా శంఖతీర్థ ప్రభావంబు వింటిరి అందు స్నానంబొనర్చిన కృతఘ్నుండైన

నోనిష్కలతాంగతః। తతోచిరేణ కాలేన బ్రహ్మభూయమగాన్మునిః ॥ ౫౬ ॥ ఏవం వః కథితం విప్రాః శంఖతీర్థస్య వైభవం
యత్ర హి స్నానమాత్రేణ కృతఘ్నోపి విముచ్యతే ॥ ౫౭ ॥ మాతృద్రోహీ పితృద్రోహీ గురుద్రోహీ తథైవ చ । అన్యే కృత
ఘ్నా వివహాః ముచ్యంతే మజ్జనాత్ ॥ ౫౮ ॥ అతః కృతఘ్నైర్మనుజైః సేవనీయమిదం సదా। అహో తీర్థస్య మాహా
త్మ్యం యత్ర కృతఘ్నోపి ముచ్యతే ॥ ౫౯ ॥ అకృత్వా భరణం పిత్రోః రదత్వా గురుదక్షిణాం। కృతఘ్నతాం చ సంప్రాప్య నర
ణాం తా హి నిష్కృతిః ॥ ౬౦ ॥ ఇహ తు స్నానమాత్రేణ కృతఘ్నస్యాపి నిష్కృతిః। కృతఘ్నతాపి తత్తీర్థే స్నానమాత్రా ద్వి
నశ్యతి ॥ ౬౧ ॥ అన్యేషాం తు చ పాపానాం సర్వేషాం కిము తాధునా। యోధ్యాయమేనం పఠేద్భక్తియుక్తః కృతఘ్నోపి ము
క్తస్సపాపాద్విముక్తః ॥ ౬౨ ॥ విశుద్ధాంతరాత్మా గతస్సత్యలోకం సమం బ్రహ్మణా మోక్షమప్యాశు గచ్ఛేత్ ॥

ఇతి శ్రీస్కాందే పురాణే - సేతుమాహాత్మ్యే - శంఖతీర్థప్రశంసాయాం - కృతఘ్నదోషశాంతిర్నామ
పంచవింశోధ్యాయః ॥ .... *

పాపవిముక్తుండగు నని యిట్టి మాతృపితృ గురుద్రోహులు మొదలగు పాపాత్ములైన నా తీర్థస్నానంబునం బరిశుద్ధులగు
దురు లోకంబున మాతృపితృ భరణంబొనర్పక గురుదక్షిణ యొసంగక కృతఘ్నతం బొందు నరునకు మరణంబు దప్ప నిష్కృతి
నేరదతం డయిన నా శంఖతీర్థంబు జేరి స్నానంబు జేసినమాత్రంబున విముక్తుండగు నితర తుచ్ఛ పాపకారుల వచింప నేల
నని శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండెరింగించె నీ యధ్యాయంబు పఠించు నతండు కృతఘ్నుండైనను పాపవిముక్తుండై విశు
ద్ధాంతఃకరణుండై సత్యలోకంబునకుం జేరి బ్రహ్మంగూడి మోక్షంబునొందును ॥ ఇది స్కాందపురాణంబునందు సేతు
మాహాత్మ్యంబున శంఖతీర్థప్రశంసయందు కృతఘ్నదోషశాంతి యను కథగల యిరువదియైదవ యధ్యాయము ॥ ....
మహనీయగుణ కరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సకలపురాణవ్యాఖ్యాన వైఖరీసమేతుండగు సూతుండిట్లనియె వో

శ్రీస్కాందపురాణే. సేతుమాహాత్మ్యే ఏకచత్వారింశోధ్యాయః,

శ్రీసూతః॥ విధాయాభిషవంమర్త్యశ్శంఖతీర్థేద్విజోత్తమాః। యమునాంచైవగంగాంచగయాంచాపిక్రమా
ద్వ్రజేత్॥౧॥ యమునాఖ్యంమహాతీర్థంగంగాతీర్థమనుత్తమం। గయాతీర్థంచమర్త్యానాంమహాపాతకనాశనం॥
౨॥ఏతత్తీర్థత్రయంపుణ్యంసర్వలోకేషువిశ్రుతం। సర్వవిఘ్నప్రశమనంసర్వరోగనిబర్హణం॥౩॥ ఏతత్తీర్థత్రయం
సకలాజ్ఞాననాశనం। అవిద్యాయాంవినష్టాయాంతత్త్వజ్ఞానప్రదంనృణాం॥౪॥ జానశ్రుతిర్మహారాజాతేషుతీర్థేషు
వైపురా। స్నాత్వారైక్వాద్ద్విజశ్రేష్ఠాత్ప్రాప్తవాన్జ్ఞానముత్తమం॥౫॥ ఋషయః॥ సూతసర్వార్థతత్త్వజ్ఞవ్యాస
శిష్యమహామతే। యమునాచైవగంగాచగయాచైవతివిశ్రుతాః॥౬॥ ఏతత్తీర్థత్రయంకస్మాదాగతంగంధమాదనే। జా
నశ్రుతేశ్చరాజర్షేఃస్నానాత్తీర్థత్రయేపిచ॥౭॥ జ్ఞానావాప్తిఃకథంరైక్వాదస్మాకంసూతతద్వద॥ శ్రీసూతః॥ రైక్వ
నామామహర్షిస్తుపురావైగంధమాదనే॥౮॥ తపశ్చచారదుశ్చరంకుర్వన్వ్యస్యవసత్తపసాంనిధిః। దీర్ఘకాలంతపఃకుర్వన్సవై

మునీంద్రులారా యాశంఖతీర్థంబున స్నానంబుగావించినవారలందుండి యమునాతీర్థంబును గంగాతీర్థంబును గయా
తీర్థంబును నను తీర్థత్రయంబున స్నానంబొనర్పవలయు నాతీర్థత్రయంబు మహాపాతకనాశనంబును పుణ్యప్రదంబును స
ర్వలోకవిశ్రుతంబును సర్వవిఘ్నప్రశమనంబును సర్వరోగనిబర్హణంబును సకలాజ్ఞాననాశనంబును జ్ఞానప్రదంబై ప్రకాశిం
చుచుండు పూర్వంబున నాతీర్థత్రయంబున జానశ్రుతియనున్న పోతగముండు స్నానంబొనర్చి ద్విజశ్రేష్ఠుండగు రైక్వము
నీంద్రువలనను త్తమజ్ఞానంబునొందెనని నఋషులు పల్కిరి॥ ఓసూతా॥ నీవు సర్వార్థతత్త్వజ్ఞుండవు వ్యాసశిష్యుండవు మహామ
తివిగాన నాతీర్థత్రయంబేల గంధమాదనంబునకరుదెంచెనం దెట్లుస్నానంబొనర్చి జానశ్రుతి రైక్వమునీంద్రు వలనజ్ఞా
నంబునొందెనదియంతయు సవిస్తరంబుగా కృపంజెప్పుమా యనిననడిట్లనియె ఓమునీంద్రులారా పూర్వకాలంబున గం
ధమాదనపర్వతంబునందు తపోనిధియగు రైక్వమునీంద్రుండు నేక దినంబులు తపంబొనర్చుచు తత్ప్రభావంబున దీ

రైక్వకోవ్వమహామునిః ॥ ౯ ॥ తపోబలేన మహతా దీర్ఘమాయురవాప్నుయాత్ । జన్మనాశంగతే వాసీత్ రైక్వ నామా మహామునిః ॥ ౧౦ ॥ పంగుత్వాదసమర్థో౽భూద్గంతుం తీర్థాన్యసౌ మునిః । సంతి యాని చ తీర్థాని గంధమాదనపర్వతే ॥ ౧౧ ॥ తానిగచ్ఛతి సామీప్యాచ్ఛకటేనైవ సంచరన్ । సయ ద్రావిడో మునివరో యుగ్వనా సహ వర్తతే ॥ ౧౨ ॥ తతస్స రైక్వము[illegible] తే స్సంయుగ్వేత్యభిధీయతే । ఏవం వదత్సు మునిషు సంయుగ్వా నామ వై మునిః ॥ ౧౩ ॥ పూర్ణజ్ఞాన స్తపస్తేపే గంధమాదనపర్వతే । గ్రీష్మే పంచాగ్నిమధ్యస్థః సో౽తప్యత మహత్తపః ॥ ౧౪ ॥ వర్షాయాం కంఠలగ్నేషు జలేషు సమవర్తతే । తపసా శోషితే గాత్రే పామా తస్య వ్యజాయత ॥ ౧౫ ॥ కండూయతే స పామానం దివారాత్రం మునీశ్వరః । కండూయమాన ఏవాయం పామానం న తపో౽త్యజత్ ॥ ౧౬ ॥ అజాయత మనస్యేవం తస్య సంయుగ్వనో మునేః । యమునాయాం చ గంగాయాం గయాయాం చాధునైవ హి ॥ ౧౭ ॥ అస్మిన్ తే తీర్థత్రయే పుణ్యే స్నాతవ్యం హి మయా త్వితి । ఏవం విచింత్య స మునిః స్వాం చింతాం తథాకరోత్ ॥ ౧౮ ॥ అహం హి జన్మనాశం గతః స్నానం హి దుర్లభం । అతిదూరం మయా గంతుం శకటేన న శక్యతే ॥ ౧౯ ॥ కింత

దీర్ఘాయువుం బొందె నతండు జన్మంబు మొదలు పంగువై సంమున గంధమాదనంబునం గల తీర్థంబుల నెల్ల స్నానంబు గావింపన సమర్థుండై శకటంబు నెక్కి సంచరించుచుండుటం గాన సయుగ్వుండను నామధేయంబు నొందె నట్లా మునీంద్రుండు పూర్ణజ్ఞానంబు నొంది గ్రీష్మంబున పంచాగ్నిమధ్యస్థుండును వర్షాకాలంబున జలాశయుండు నగుచు తపంబు గావించుచుండ నతని శరీరంబు కార్శ్యంబు నొంది కండూసహితం బయ్యె నట్లైనను నతండు నిజతపంబుం బరిత్యజింపక యుండె నిట్లుండి యా మునీంద్రుండు యమునా గంగా గయా తీర్థంబుల స్నానం బొనర్పం గోరి యిట్లని వితర్కించె నే జన్మంబు మొదలు పంగువై యున్నవాడ గాన నా తీర్థంబులకుం బోయి స్నానం బొనర్ప దుర్లభంబు మఱియు నే శకటంబు నెక్కి దూరగమనంబు సేయ నశక్యంబై యుండ నయ్యది యా తీర్థత్రయంబునన్ స్నా[illegible] వెన్న[illegible] ఫలంబునం గలునే నే నేమి సేయుదునని యనేకవిధంబులం జింతించుచు

రోమ్యథునేత్యేవంసవితర్క్యగాలవోమునిః। తీర్థత్రయేషుస్నానార్థంకలత్రాపత్యశిష్యకైః॥౨౦॥అత్రసహ్యామనా
తృష్యంవిద్యతేమేతపోబలం। తేనైవావాహయిష్యామితద్ధితీర్థత్రయంత్విహ॥౨౧॥ ఇతీశ్చిత్యమనసాప్రాఙ్ముఖో
నియతేంద్రియః। త్రిరాచమ్యచసంయుగ్మాదథాత్తమతంద్రితః॥౨౨॥తస్యమంత్రప్రభావేనయమునాసామహానదీ।గం
గాచజహ్నుతనయాగయాపాపనాశనీ॥౨౩॥భూమింనిర్భిద్యతిస్రోపిపాతాళాత్సహసోత్థితాః।మానుష్యంరూపమా
స్థాయసంయుగ్మానముపేత్యచ॥౨౪॥ఊచుఃపరమసంహృష్టాఃహావణ్యంత్యశ్చతంమునిం। సంయుగ్మైరైక్యభద్రంతే
శ్వర॥౨౫॥ ఇతితాసాంవచఃశ్రుత్వాసంయుగ్మాసమహామునిః। ధ్యానాదుపాతమత్యూర్ణంతాశ్చాపశ్యత్పురస్థితాః॥
౨౬॥సతాస్సంపూజ్యవిధివద్విప్రోవాచమభావతః।యమునేదేవిహేగంగేగయేపాపవినాశని॥౨౭॥ సంనిధానంపురు
ధ్వంమేగంధమాదనపర్వతే।యత్రభూమింవినిర్భిద్యభవత్య్త్రోహనిర్గతాః॥౨౮॥తానిపుణ్యానితీర్థానిభవేయుర్వోఽభి

సకళయౌఖ్యగుతపోబలంబుచేనాతీర్థత్రయంబిచటనావాహనంబుగావించెదనని ఎంచి యుండి।ప్రాఙ్ముఖుండునునియతేం
ద్రియుండునతంద్రితుండునునగుచుయాచమనంబుగావించిమంత్రజపంబొనర్చుచుండనామంత్రప్రభావంబు నమహానది
యగుయమునయుజహ్నుతనయయగుగంగయుపాపవి నాశనియగుగయయునీతీర్థత్రయంబునుపాతాళోత్థితంబైభూవి
పాటంబొనరించిమానుషరూపంబులనొంది ప్రత్య క్షంబైయామునీంద్రునకుసంతోషంబొనర్చుచునిట్లనియెవోమునీం
ద్రాధ్యానంబుమానుముత్వన్మంత్రసమాకృష్టలమగుచుమేమురుదెంచితిమిమాచేజేయందగినకార్యంబేదియనినామునీం
ద్రుండుధ్యానంబుమానిపురస్థితలగుయానమలంబూజించియిట్లనియెయోసరిద్వరలారామీరీగంధమాదనంబునసెల్లప్పు
డుసన్నిధానంబుగావింపవలయుమరియుమీరుభూనిర్భేదంబుగావించివెడలినప్రదేశంబులుపుణ్యప్రదంబులుయామ్య స్నా

ధానతః। సహసాంతర్దధీయ్యం తతథా స్మిత్యబ్రువంశ్చతాః ॥ ౩౦ ॥ తదా ప్రభృతి తీర్థాని తాని త్రీణ్యపి భూతలే। తేన తేనాభిధానేన గీయంతే సర్వదా జనైః। యత్ర భూమిం వినిర్భిద్య యమునా నిర్గతా తథా ॥ ౩౧ ॥ యమునాతీర్థమిత్యేవ తజ్జనైరభిధీయతే। యతో వై పృథివీం భిత్త్వా జాహ్నవీ సహసోత్థితా ॥ ౩౨ ॥ గంగాతీర్థమితి ఖ్యాతం తల్లోకే పాపనాశనం। గయాపి మానుషం రూపం యత్ర ఆవిర్భూయ దివ్యయా ॥ ౩౩ ॥ తమేవ భూమివివరం గయాతీర్థం ప్రచక్షతే। ఏవమేతన్మహాపుణ్యం తీర్థత్రయమనుత్తమం ॥ ౩౪ ॥ రైక్వమంత్రప్రభావేన పృథివ్యాస్సహసోత్థితం। అత్ర తీర్థత్రయే స్నానం యే కుర్వంతి నరోత్తమాః ॥ ౩౫ ॥ తేషామజ్ఞాననాశః స్యాత్ జ్ఞానముప్యుదయం లభేత్। స్వమంత్రేణ సమాకృష్టే తత్ర తీర్థత్రయే మునిః ॥ ౩౬ ॥ స్నానం సమాచరన్నిత్యం స కాలానత్యవాహయత్। ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు రాజా జానశ్రుతిర్మహాన్ ॥ ౩౭ ॥ పుత్రసంజ్ఞస్య రాజర్షేః పుత్రో ధర్మైకతత్పరః। జేయమన్నాదిసతతమర్థిభ్యః శ్రద్ధయాన్వయత్ ॥ ౩౮ ॥ తస్మాదేనం మునిం లోకే శ్రద్ధాదేయం ప్రచక్షతే। యతో బహుతరం వాక్యమన్నాద్యస్యానుపోషితైః ॥ ౩౯ ॥ అర్థినాం క్షుధితానాం తు తృప్త్య

మాంకితంబులగు తీర్థంబులై యుండంగో రైక్వ నవిన నానమలట్లయ్యెనని యంతర్ధానంబునొందెం గాన నాదినంబు మొదలు యమునా గంగా గయా నదులెచ్చట భూవివరంబొనర్చి మనుష్యరూపంబున నుదయించెనో యా ప్రదేశంబులు యమునా తీర్థంబనియు గంగాతీర్థంబనియు గయాతీర్థంబనియు ప్రఖ్యాతింగాంచె రైక్వమంత్రప్రభావజనితంబగు నా తీర్థత్రయంబున నెవ్వరేని యస్నానంబొనర్తు రా నరుల జ్ఞాననాశనంబునొంది సుజ్ఞానంబు వడయుదురిట్లా ముని మంత్రంబున స్వమంత్రాకృష్టంబులగు తీర్థంబుల నిత్యంబు స్నానంబొనర్చుచు తపంబుగావించుచుండె నా కాలంబున జానశ్రుతియనునృపుండు పుత్రసంజ్ఞ పౌత్రుండై ధర్మైకనిరతుండై వెలయుచు నన్నాదులచే నర్థిసమూహంబుల నపరితృప్తులం జేయుచు శ్రద్ధాయుతుండై యుండెనతని యర్థిసమూహంబుల [illegible] తృప్తుండు బహుధాయిఖు ప్రి

థ్యాం వర్తతే గృహే। అతో యస తిథిభిస్సంగైర్విఘాతబహువాక్యమితీర్యతే॥ ౪౦॥ స వై పౌత్రాయణో రాజా జానశ్రుతిర్నృ
పో బలీ। ప్రియాతిథిర్బహూవాసౌ బహుదాయీ తథాభవత్॥ ౪౧॥ నగరేషు చ రాష్ట్రేషు గ్రామేషు వనేషు చ। చతుష్ప
థేషు సర్వేషు మహామార్గేషు సర్వశః॥ ౪౨॥ బ్రహ్మాన్నపానసంయుక్తం మాంసశాకాదిసంయుతం। ఆతిథ్యం కల్పయామా
స సత్రప్రవేశేర్థిజనస్య వై॥ ౪౩॥ అన్నపానాదికం సర్వముపయుంజ్యమిహార్థినః। ఇత్యసౌ ఘోషయామాస సత్రప్ర
త్రజనాస్పదే॥ ౪౪॥ తస్య ప్రియాతిథేరేవం నృపస్య బహుదాయినః। అర్థిభ్యో దానశౌండస్య కథాస్సర్వత్ర విశ్రుతాః
తాః॥ అథ పౌత్రాయణస్యాస్య గుణగ్రామైశ్చ తోషితాః। దేవర్షయో మహాభాగాస్తస్యానుగ్రహకాంక్షిణః॥ ౪౫॥ హం
సరూపం సమాస్థాయ నిదాఘసమయే నిశి। రమణీయాం విధాయాశు శ్రేణీమాకాశమార్గగాః॥ ౪౬॥ సౌధవాతాయనస్థ
స్యాస్యోపరి మహీపతేః। ఉడ్డీయోడ్డీయ వై తేఽత్ర తరసా జగ్ముస్సుచక్రకైః॥ ౪౭॥ తరసా పతతాం తేషాం హంసానాం పృష్ఠ
తో వ్రజన్। ఏకో హంసస్తు సంబోధ్య హంసమగ్రేసరం తథా। సావహాసమిదం వాక్యం ప్రాహ శృణ్వతి రాజని॥ ౪౮॥ భో

యాతిథియనుచు నగరంబుల గ్రామంబుల వనంబుల చతుష్పథంబుల సర్వదేశమార్గంబుల బ్రహ్మాన్నపానసంయుక్తంబు
ను మాంసశాకాదియుతంబుననగు నన్నంబర్థులకొసంగుచు నన్నాదులుం గొనుండీ యర్థిజనంబులం బిలుచుచుండు నా
నృపోత్తము చరిత్రంబు బహువిశ్రుతంబై సకలదేశంబులం బ్రవర్తించె నంత మహాభాగులగు దేవమునీంద్రులా నృపోత్తముగు
ణగ్రామతోషితులనుగ్రహకాంక్షులగుచు హంసరూపంబులనొంది నిదాఘకాలనిశీథసమయంబున రమణీయంబగు శ్రేణింగ
ట్టి యాకాశమార్గంబున నరుదెంచి సౌధవాతాయనస్థుండగు నా భూపతియుపరిప్రదేశంబున వ్రాలి వేగంబునం బోవుచుం
డ నప్పుడందొక హంసంబగ్రసరంబగు హంసరాజంబుం గాంచి యవహాసయుక్తంబగు వచనంబు వక్కాణించెను వోమరాల
కంఠా పురప్రదేశంబున పూజనియ్యుండగు జానశ్రుతియను నృపోత్తముండుం నవాడత నింగానక యంధుం బోలె సంచరిం

భో భల్లాక్ష భల్లాక్ష పురో గచ్ఛన్న శాటకః । సోఽధమధ్యే పురస్తాద్వై జానశ్రుతిరరిందమః ॥ ౨౦ ॥ వర్తతే పూజనీయోఽయం న పశ్యసి కిమంధవత్ । యస్య తేజో దురాధర్షమా బ్రహ్మభువనాద్దివం ॥ ౨౧ ॥ అనంతాదిత్యసంకాశం జ్వలతే పురతో భృశం । తవాతిశ్రమ్య రాజర్షే మాగాస్త్వముపరి ద్రుతం ॥ ౨౧ ॥ యది గచ్ఛసి తత్తేజస్త్వాం ప్రధక్ష్యతి । ఇత్యుక్తవంతం తం హంసమగ్రగః ప్రత్యభాషత ॥ ౨౨ ॥ అహో భవానభిజ్ఞోసి శ్లాఘనీయోసి సూరిభిః । అశ్లాఘనీయం కితవం యస్త్వమేనం ప్రశంససి ॥ ౨౩ ॥ ప్రశంససి కిమర్థం త్వమల్పసత్త్వమిమం జనం । భస్త్రావత్పృష్ఠవచ్చైవ కేవలం శ్వాసధారిణం ॥ ౨౪ ॥ న హ్యయం వేత్తి ధర్మాణాం రహస్యం పృథివీపతిః । తత్త్వజ్ఞానీ యథా రైక్వస్సయుగ్వా బ్రాహ్మణోత్తమః ॥ ౨౫ ॥ రైక్వస్య హి మహాజ్యోతిరసహ్యం దైవతైరపి । న హ్యస్య ప్రాణిమాత్రస్య తేజస్తాదృశమస్తి వై ॥ ౨౬ ॥ రైక్వస్య పుణ్యరాశీనామియత్తా నైవ విద్యతే । గణ్యంతే పాంసవో భూమేః గణ్యంతే దివి తారకాః ॥ ౨౭ ॥ రైక్వపుణ్యం మహామేరుసమం నైవ హి గణ్యతే । పతిష్ఠంతి ప్లవే మేధశ్చాస్య నశ్వరాస్తస్య వైమునేః ॥ ౨౮ ॥ బ్రహ్మజ్ఞానమబాధ్యం యత్తేన శ్లాఘ్యతే మునిః । జానశ్రుతేస్తు తావ

చెదవతని తేజంబు బ్రహ్మలోకపర్యంతంబు దురాధర్షంబనంతాదిత్య సంకాశంబయి వెలయుచున్నది రాజుం గాన నీ యుపరిమార్గంబున నంబోకుము అటుబోయిన నతని తేజంబు నిన్ను దహించుననియిప్విధంబున నంబలికెడు హంస వాక్యంబులాకర్ణించి అగ్రేసరంబగు హంసరాజంబిట్లనియె ఓహంసోత్తమా నీవభిజ్ఞుండవు సమస్తసూరిజనశ్లాఘనీయుండవయ్యు నశ్లాఘ్యుండును కితవుండగు నితని నేలంగొనియాడెదవితండల్పసత్త్వుండు కేవలంబును శ్వాసధారియగు భస్త్రి వలెనె సమానుండితండు ధర్మరహస్యంబుల నెఱుంగు తత్త్వజ్ఞానియగు రైక్వుండను నొక బ్రాహ్మణోత్తముండు గలండతని మహిమంబు గొనియాడ దేవతలకైనను నలవిగాదు తత్తేజస్సమాన తేజంబితరుల కెవ్వరికిం గల్గనేరదు పాంసుపుంజంబులం దారకంబులనైనం గణింపవచ్చుంగాని మేరుసమానంబులగు యాతని పుణ్య సముదాయంబు లెక్కింపనెవ్వరికిం గాదు మఱియా మునీంద్రుని ధర్మంబులు శాశ్వ

త్సో ధర్మః ప్రవర్త్యతే ॥ ౬౨ ॥ దుర్లభం యత్తు యోగీంద్రైః కుతస్తత్ జ్ఞానసంభవం। పరిత్యజ్య మరాజ్యానంతద్విరాళమ
మంజనం ॥ ౬౩ ॥ సప్రరైక్వస్స్వయం గత్వా శ్లాఘ్యతాం భవతాం మునిః। జన్మనాథం గురపియస్య స్వస్య స్నానచికీర్షయా ॥
౬౪ ॥ గంగాం చ యమునాం చాపి గయాం చాపి మునీశ్వరః। ఆహ్వయామాస మంత్రేణ నిజాశ్రమసమీపతః ॥ ౬౫ ॥ తస్యబ్ర
హ్మవిదో రైక్వమహర్షేః ధర్మసంచయే। అంతర్భవంతి ధర్మాః ఖలు త్రైలోక్యోదరవర్తినాం ॥ ౬౬ ॥ రైక్వస్య ధర్మవర్తిత్వా
త్తనహి త్రైలోక్యవర్తినాం। ప్రాణినాం ధర్మకర్తృత్వే యానం తథా భవతి కర్హిచిత్ ॥ ౬౭ ॥ ఏవమగ్రేసరే హంసే కథితో
పరతే సతి। హంసరూపౌ మహర్షీ తౌ సత్యబ్రహ్మలోకం యయుః పునః ॥ ౬౮ ॥ అథ పౌత్రాయణో రాజా జానశ్రుతిరరిందమః।
రైక్వం చోత్కర్షకత్వేన నిశమ్య పరమాద్భుతం ॥ ౬౯ ॥ విషణ్ణో భవత్యర్థం పరాకోత్సుకో యథా। చింతయామా
స సన్నృపః పౌత్రాయణో నిశ్వసన్ ॥ ౭౦ ॥ హంస ఉత్కర్షయా రైక్వం నికృష్టం మామిహాబ్రవీత్। అహో రైక్వస్య మాహా
త్మ్యం మయా శ్రుతం సంత్రాసకం పక్షిణః ॥ ౭౧ ॥ తత్పరిత్యజ్య సంసారం సర్వం రాజ్యమిహాధునా। సంయుగ్వానం మహాత్మానం తమేవ

తంబులయి యుండునటంతు యోగిబృందదుర్లభంబగు బ్రహ్మజ్ఞానంబుచే వెలయుచుండుతాదృశధర్మంబు లీజానశ్రుతిన
రేంద్రునందుం గలుగదు గావనీదు రాజ్యనివరాకంబు బోలె పరిత్యజించి రయిక్వమునీంద్రుం బొగడుమ. తండుజన్మపంసుండయి
నను తా స్నానంబొనర్పం గోరి యమునా గంగా గయానమలని జాశ్రమసమీపంబునకు మంత్రబలంబుచే నాహ్వానంబు
గావించెనా బ్రహ్మవిమనిధర్మసంచయంబునందు త్రిలోకీజనధర్మంబులన్నియు లీనంబులగునవి యగ్రేసరబగుహంసోక్తము
బు పలికిన మగాళ రూపులగు మునీంద్రులు సత్యలోకంబునకుం బోయి రంత పౌత్రాయణుండగు జానశ్రుతి నరేంద్రుండు అవ
థిరహితుండును ఉత్కర్షకత్వగలవాడునగు రయిక్వమహాముని ప్రభావంబు విని అత్యుత్సుకుండగు కరాపంబోలె విషణ్ణుం
డయి నిట్టూర్పులిగుడింపుచు హంస రాజు బాయమునిం బ్రకృష్టునిగా చేసి నన్ను నికృష్టుంగావించెనా పక్షిశ్రేష్ఠంబుగా నయా

శరణం వ్రజే॥ ౨౨ ॥ కృపానిధిస్సవై రైక్వశ్శరణం మాముపాగతం। ప్రతిగృహ్యాత్మవిజ్ఞానం మహ్యం సముపదేక్ష్యతే॥ ౨౩॥ ఇత్యేవం చింతయన్నేవ కథాం కథమపి ద్విజాః। జాగ్రన్నేవాయముద్వేలాం రాత్రింతామత్యవాహయత్॥ ౨౪॥ నిశావసానే సంప్రాప్తే వందిభిర్వైప్రకీర్తితం। అశృణోన్మంగళరవం తూర్యఘోషసమన్వితం॥ ౨౫॥ తథాకర్ణ్య మహారాజస్తదాతల్పస్థ ఏవ సః। సారథిం శీఘ్రమాహూయ బభాషే సాదరం వచః॥ ౨౬॥ సారథే సత్వరం గత్వా రథమారుహ్య వేగవాన్। ఆశ్రమేషు మహర్షీణాం పుణ్యేష్వపి వనేషు చ॥ ౨౭ ॥ వివిక్తేషు ప్రదేశేషు సతామావాసభూమిషు। తీర్థానాం చ నదీనాం చ కూలేషు పులినేషు చ ॥ ౨౮ ॥ అన్యేషు చ ప్రదేశేషు యత్ర సంతి మునీశ్వరాః । తేషు సర్వత్ర యోగీంద్రం పంగుం శకటసంస్థితం॥ ౨౯॥ రైక్వాభిధానం సర్వేషాం ధర్మాణామేకసంశ్రయం। బ్రహ్మజ్ఞానైకనిలయం సంయగ్వానం గవేషయ॥ ౩౦॥ ఇత్యుక్తస్తూర్ణమాపృచ్ఛ్య తం పునశ్చాగచ్ఛ సారథే నతి తేతి వినిర్గత్య వేగవద్రథసంస్థితః॥ ౩౧॥ సర్వత్రాన్వేషయామాస రైక్వం బ్రహ్మవిదం మునిం। గుహాసు పర్వతానాం చ మునీనామాశ్రమేషు చ॥ ౩౨॥ సంచచారమహీం కృ

డినమునీంద్రుడు మహిమయతిశయంబు లయియున్నదిగాన నేరాజ్యంబును సంసారంబు మానివహాత్మ్యుండగు నామునీంద్రు శరణంబు వేడెదనట్లొనర్చినతండు బ్రహ్మజ్ఞానంబుపదేశించునని యానేకవిధంబుల చింతించుచు నిద్రింబొందక నారాత్రిం గడపి అరుణోదయకాలంబున వందిబృంద సంకీర్తనంబుల మంగళరవంబుల నాకర్ణించి సారథింబిలిపించి యిట్లనియె ఓయీ నీవు సత్వరంబుగా రథంబుగొని మహామునీంద్రులయాశ్రమంబులయందును విపినంబులయందును తీర్థనదీకూలంబులయందును మునీశ్వరస్థానంబులయందును శకటాగ్రోపాంతమునుండు రైక్వాభిధానుండును బ్రహ్మజ్ఞానతత్పరుండును నగు మునీంద్రుని వెదకి యతని బొడగాంచి రమ్మని నియమించిన యాకోనపర్వతగుహలయందును ఋష్యాశ్రమంబులయందును నామునీంద్రు వెదకుచు వివిధదేశంబులుం గడచి సప్తసీమాపర్యటనము గావించిన తరువాత గంధమాదనంబు జేరి యందుక్షణమాత్రమున

తాన్ సంతస్య గవేషయన్ | అన్విష్య వివిధాన్ దేశాన్ సారథిస్త్వరయాన్వితః ||౨౩| క్రమాన్మహాశైలస్సంబాధం గంధమాదనమన్వగాత్ | మార్గమాణస్స తత్రాపి తం దదర్శ మునీశ్వరం ||౨౪|| కండూయమానం పామానం శకటాధఃస్థలస్థితం | అద్వైతనిష్కళం బ్రహ్మ చింతయంతం నిరంతరం ||౨౫|| తం దృష్ట్వా సారథిస్తత్ర సంయుగ్వానం మహామునిం | రైక్వోయమితి సందిత్య తమాసాద్య ప్రణమ్య చ || ౨౬ || వినయాన్మునిమద్రాక్షీదుపవిశ్య తదంతికే | సంయుగ్వా రైక్వనామా చ బ్రహ్మన్ కిం వై వా భనితి|| ౨౭ ||తస్య వాక్యం సమాకర్ణ్య స మునిః ప్రత్యభాషత | అహమేవ హి సంయుగ్వా రైక్వనామాపి వై తథా || ౨౮ ||ఇత్యాకర్ణ్య మునేర్వాక్యమింగితైర్బహుభిస్తదా | కుటుంబభరణార్థాయ స నేచ్ఛాను వగమ్య చ || ౨౯ || సర్వం న్యవేదయద్రాజ్ఞే నిర్గత్య గంధమాదనాత్ | జానశ్రుతిశ్శమ్యార్థ సారథేర్వాక్యమాదరాత్ || ౩౦ || షట్ఛతాని గవాం చాపి నిష్కభారం ధనస్య చ | రథం చాశ్వతరీయుక్తం సమాదాయ త్వరాన్వితః || ౩౧ || పత్నీం గృహీత్వా రాజా సౌ వినయేన సమన్వితః | ఋషేరంతికమాసాద్య నమస్కృత్య పునః పునః || ౩౨ ||ఇత్యువాచ తతో రాజా తమృషిం రైక్వ నామకం | భగవన్ రైక్వ

నుండును శకటాధఃస్థితుండును అద్వైతబ్రహ్మచింతనుండునునగు నామునీంద్రుం గాంచి రైక్వుండగా నెరింగి సమీపంబునకుం బోయి వందనంబు గావించి వినయసంయుతుండయి యతని యంతికంబున గూర్చుండి వో మునీ రైక్వనామ మపి రాజితుండవు నీ వెకదా యెఱుంగింపుమని యడిగిన నతండిట్లనియె వో సారథీ నేరైక్వుండను వాడ సంయుగ్వ నామంబు సంగలవాడనని వచించిన సారథియు బహువిధేంగితంబుల చే నతనికి కుటుంబభరణంబున కైధనేచ్ఛ లేకయుండం గాంచి యతని చే ననుజ్ఞగొని మరల రాజసమీపంబు జేరి తాబోయిన వృత్తంబంతయు నెరుంగించె నంతన రేంద్రుండు గోషట్ఛతంబు ధనని ష్కభారంబును అశ్వతరీయుక్తంబులగు రథంబులు మొదలగు వానిం గొని వినయసంయుతుండును త్వరాన్వితుండ నుచు గంధమాదనంబునకుం బోయి యందున్న రైక్వమునీంద్రుం గాంచి నమస్కరించి యిట్లనియె వో తపోధనా మద్ద

సంయుక్తాం సస్త్రీకం ప్రతిగృహ్యతాం॥ ౯౩॥ షట్ఛతాని గవాం చాపి నిష్కాణాం ధనస్య చ। రథం చాశ్వతరీయుక్తం ప్రతిగృహ్ణ ద్వహామునే॥ ౯౪॥ గృహీత్వా సర్వమేతత్తు భో బ్రహ్మన్ననుశాధి మాం। అద్వైతం బ్రహ్మవిజ్ఞానం మహ్యం సముపదిశ్య తాం ॥ ౯౫॥ ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా సస్నేహం చ ససంభ్రమం। రైక్వః ప్రత్యాహ సంయుక్తా జానశ్రుతిమరిందమం॥ ౯౬॥ రైక్వః పత్రాగావ స్తవైవాస్తు నిష్కాభారస్తథా రథః। కిమశ్వేన మమానేన బహుళ్వైస్తు జీవతః॥ ౯౭॥ న మే కుటుంబినః స్వాహా శర్వాశక్తమిదమంజసా। ఏతచ్ఛూద్ర గుణం చాపి యదిదత్తం స్వయానఘ॥ ౯౮॥ నాలం తదపి రాజేంద్ర కుటుంబభరణాయ వై ఇతి రైక్వవచః శ్రుత్వా జానశ్రుతిరభాషత॥ జానశ్రుతిః॥ అహం త్వయోపదిశ్యామాన బ్రహ్మజ్ఞానస్య వై మునే। సహిమాలభ్య మిదం బ్రహ్మన్ గావో రథధనం తథా॥ ౯౯॥ ప్రతిగృహ్ణీష్వ వామహో వాగ్మిన్మేతద్భగనాదికం। నిష్కాశాద్వైతవిజ్ఞానం బ్రహ్మన్నుపదిశస్వ మే॥ ౧౦౦॥ తదాకర్ణ్య వచస్తస్య సంయుక్తా వాక్యమబ్రవీత్। రైక్వః॥ నిర్వేదో యస్య సంసారే తథా వై పుణ్యపాపయోః॥ ౧౦౧॥ ప్రారబ్ధయోర్వినాశశ్చ స వై జ్ఞానోపదేశభాక్। తవ యద్యపి సంసారే నిర్వేదస్సంజాయతే॥ ౧౦౨॥ త

త్రంబులగు ధేనువ్వాదులం గ్రహించి అద్వైతబ్రహ్మవిజ్ఞానంబుపదేశింపవే యని వేడిన సస్నేహంబులు సంభ్రమయుక్తంబులగు నతని వాక్యంబులాలించి రైక్వుండిట్లనియె. ఓ రాజేంద్రా! యీ ధేనువులు ధనంబు రథంబులు నీయందుండుగాక. బహుళపజీవియగు నాకిట్టియల్పంబు కుటుంబునకు పోహంబోనర్ప జాలదు. మఱియు నీవిట్టిశతగుణంబు వొసంగిన నదియుం జాలదని మునీంద్రు వాక్యంబులు విని నరేంద్రుండిట్లనియె. ఓ భూసురోత్తమా! నీవొసంగు బ్రహ్మజ్ఞానోపదేశంబునకీ ధేనువ్వాదులు మూల్యంబుగా నేరదు. వీనిం గ్రహింపుము విసర్జింపుము యెట్లో నచ్చి నను నాకు బ్రహ్మజ్ఞానంబుపదేశింపరతింపుమని వేడిన నతని వచనంబులు విని మునీంద్రుండిట్లనియె. ఓ నృపాలకా! యెవ్వండైన ప్రారబ్ధపుణ్యపాపవాశనంబుగా ...సిన సంసారనిర్వేదంబు నందునతండు జ్ఞానోపదేశార్హుండగు నీకెవ్వుడు సంసారనిర్వేదంబుగల్గు పుణ్యపావనాశంబ

తథాపిపుణ్యపాపానాం నహినాశోవ్యజాయతే॥ ౧౦౩ ॥ పుణ్యపాపావసంఘాశ్చపునర్జన్మనిహేతవః। సహిభో
గంవినాతేషాంనాశోభవతిభూపతే ॥ ౧౦౪ ॥ తస్మాన్నాశోపాయమద్యాహంతథాపిప్రబ్రవీమితే। యతోమాంశరణం
ప్రాప్తస్తచ్ఛృణుష్వసమాహితః॥ ౧౦౫ ॥ అత్రతీర్థత్రయంపుణ్యంవర్తతేభీష్టదాయకం ॥ ముముక్షూణాం
సర్వేషాంసర్వపాపౌఘనాశనం॥ ౧౦౬ ॥ ఏతద్ధియమునాతీర్థంగంగాతీర్థంతథైవచ ॥ గయాతీర్థమిదంచాపి
తదేషుస్నాహిసాదరః॥ ౧౦౭ ॥ సర్వపాపౌఘనాశస్స్యాత్తథానైవాత్రసంశయః। తతస్తేస్వస్థచిత్తస్యజ్ఞానంతు
పదిశామ్యహం॥ ౧౦౮ ॥ ఇత్యుక్తోరైక్వమునినాహర్షసంఫుల్లలోచనః। ససంభ్రమముపాగమ్యసస్నౌతీర్థత్రయేపిసః
౧౦౯ ॥ తత్తీర్థస్నానమాత్రేణశుద్ధచిత్తోభవన్నృపః। ఉపతిష్ఠతరాజాసౌసంయుగ్వానంగురుంపునః॥ ౧౧౦ ॥ సంయుగ్వా
సచరైక్వోపిమునీంద్రోపిమలంభం। జానశ్రుతయేజ్ఞానంకృపయాసముపాదిశత్ ॥ ౧౧౧ ॥ తేనోపదిష్టమాత్రేత
విజ్ఞానేబ్రహ్మరూపిణి। అబోధితానుభవవానభవద్రాజసత్తమః॥ ౧౧౨ ॥ బ్రహ్మరూపంగతస్యాస్యప్రసాదాద్రైక్వయోః

గునస్పదేశం వదేశింపనహాణంబులీపుణ్యపాపంబులుపునర్జన్మహేతుభూతంబులివి భోగంబులనొందినంగానినాశనంబునొం
డవునన్నుశరణంబునొందితివిగాననీదుఃఖక్ష యోపాయంబువదించెదవినుముపుణ్యంబునుసర్వాభీష్టదాయకంబునునగు
యమునాతీర్థంబునుగంగాతీర్థంబునుగయాతీర్థంబునను తీర్థత్రయంబునసాదరుండవై స్నానంబొనర్పుమందానం
పాపౌఘకర్మనాశనంబగుటకుసంశయంబులేదుపిమ్మటస్వస్థచిత్తుండవగునీకుబ్రహ్మజ్ఞానంబుపదేశించెదనిరైక్వుండు
పలికినరాజేంద్రుండుహర్షసంఫుల్లలోచనుండయమునాతీర్థత్రయంబునససంభ్రమంబుగస్నానంబొనర్చితత్తీర్థస్నా
నమాత్రంబునశుద్ధచిత్తుండయిసంయుగ్వుంజేరిగురుంగాదలంచె నంతరయిక్వుండుసత్కృపాళుండైయానరేంద్రునకుజ్ఞా
నంబుపదేశించెస్తామునీంద్రుండుపదేశించినమాత్రంబుగజానశ్రుతిస్పుండు- అబోధితానుభవయుతుండయిబ్రహ్మరూ

సః। ఘటకుడ్యాదిమాలాత్మన ప్రపంచస్య ఉరుస్ఫురేత్ ॥౧౧౩॥ కేఽభిద్య సహసా మాయామభూద్బ్రహ్మైవ కేవలం। ఇత్థం తీర్థత్రయస్య స్నానాజ్జానశ్రుతేరహో నృప॥౧౧౪॥ దుర్లభం యోగిబృందైశ్చ బ్రహ్మభూయమవాప్తవాన్। ఏవం వః కథితం విప్రాః తీర్థత్రయస్య వైభవం॥౧౧౫॥ య స్త్విమం పఠతే ధ్యాయం తీర్థత్రయవైభవం। నిర్భిద్యాజ్ఞానతిమిరం బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే॥౧౧౬॥ ఇతి శ్రీస్కాందే మహాపురాణే సేతుమాహాత్మ్యే గంగాయమునాప్రశంసాయాం జానశ్రుతేః జ్ఞానావాప్తిర్నామ షడ్వింశోధ్యాయః॥ ....*

శ్రీసూతః॥ యమునాయాం చ గంగాయాం గయాయాం చ సరోముదా। స్నానం ప్రథాయ విధివత్ కోటితీర్థం తతో వ్రజేత్ ॥౧॥ కోటితీర్థం మహాపుణ్యం సర్వలోకేషు విశ్రుతం। సర్వసంపత్కరం హృద్యం సర్వపాపప్రణాశనం ॥ ౨ ॥ మహావిష్ణుప్రశంసనం మహాశాంతికరం నృణాం। స్మృతిమాత్రేణ యత్పుంసాం సర్వపాపవిషూదనం॥ ౩ ॥ లీలయా ధనుషః కోట్యా

కంబునొందెనంతసజ్జనికి ఘటకుడ్యాదిసాలాత్మకంబగు ప్రపంచంబు స్ఫురించక పోయి మాయా భేదనంబొనర్చి నకతంబున పరబ్రహ్మంబు సర్వమయంబయితోచె హో మునీంద్రులారా యిట్లా తీర్థత్రయస్నానప్రభావంబు జానశ్రుతి నరేంద్రుండు యోగిబృందదుర్లభంబగు బ్రహ్మభూయంబునొందెను తీర్థవైభవంబు మీకెరుంగించితినని శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండు వక్కాణించెను యెవ్వండయిననీ తీర్థత్రయప్రభావంబగు నీయధ్యాయంబు పఠించునతండు జ్ఞానతిమిరధ్వంసంబుగావించి బ్రహ్మభూయంబునొందు - ఇతి శ్రీస్కాందపురాణంబునంగల సేతుమాహాత్మ్యంబునందు యమునాగంగాగయాప్రశంసయందు జానశ్రుతి జ్ఞానావాప్తియనుకథగలయిరువదియారవయధ్యాయము ॥ ....*

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు పౌరాణికోత్తముండగు సూతుండిట్లనియె హో మునీంద్రులారా యమునాగంగాగయాతీర్థంబుల స్నానంబొనర్చి నవారలందుండి కోటితీర్థంబునకుంబోయి యందు స్నానంబొన

స్వయం రామేణ నిర్మితా। పురా దాశరథీ రామో నిహత్య యుధి రావణం॥౪॥ బ్రహ్మహత్యావిమోక్షాయ గంధమాదనప
ర్వతే। ప్రాతిష్ఠపల్లింగమేకం లోకానుగ్రహకామ్యయా॥౫॥ లింగస్యాస్యాభిషేకాయ శుద్ధం వారి గవేషయన్। నావిందత జ
లం తత్ర పార్శ్వే దశరథాత్మజః॥౬॥ లింగాభిషేకయోగ్యంచ జలం కిమితి చింతయన్। న లేభే వారిణా లింగం స్నాపనీయం మహామ
తిః॥౭॥ నిశ్చిత్య మనసా తత్ర ధనుష్కోట్యా రఘూద్వహః। బిభేద ధరణీం శీఘ్రం మనసా జాహ్నవీం స్మరన్॥౮॥ రామకార్ము
కకోటిః సా తదా ప్రాప్య రసాతలం। తత ఉద్ధారమాస తద్ధనుర్ధన్వినాం వరః॥౯॥ ధనుష్కోట్యుద్ధృతే యస్మాత్తు రాఘవేణ మహీత
లాత్। రాఘవేణోద్ధృతా గంగా నిర్యయౌ వివరాత్తతః॥౧౦॥ వారిణా తేన తల్లింగమభ్యషించద్రఘూత్తమః। రామకార్ము
కకోట్యైవ యతస్సృష్టం పురా॥౧౧॥ అతః కోటిరితి ఖ్యాతం తత్తీర్థం భువనత్రయే। యాని యానీహ తీర్థాని సంతి వై గం
ధమాదనే॥ ౧౨ ॥ ప్రథమం తేషు తీర్థేషు స్నాత్వా విగతకల్మషః। శేషపాపవిమోక్షాయ స్నాయాత్కోటౌ నరస్తతః॥
౧౩॥ తీర్థాంతరేషు స్నానేన యత్పాపం నశ్యతి। అనేకజన్మకోటిభిరార్జితోఽప్యస్థిసంస్థితః॥౧౪॥ నవినశ్యతి సర్వో

త్ప వలయునా తీర్థోత్తమంబు పుణ్యప్రదంబును సర్వలోకవిశ్రుతంబును సర్వసంపత్ప్రదంబును సర్వ పాపనాశనక
రంబును మహావిఘ్నశమనంబును మహాశాంతికరంబును స్మృతిమాత్రంబున సకలాఘనిబర్హణంబును - రామచం
ద్ర ధనుష్కోటి వినిర్మితంబును నై ప్రకాశించు పూర్వంబున రఘునాయకుండు రావణుం బరిమార్చి తద్బ్రహ్మహత్యావి
మోచనంబునకై గంధమాదనపర్వతంబున లోకానుగ్రహంబుగోరి యొకలింగంబు ప్రతిష్ఠించి తదభిషేకార్థంబై వా
రింగోరి లింగాభిషేకార్హంబగు జలంబు నుపార్శ్వంబునం గానక జాహ్నవిం దనమనంబునం దలచుచు శీఘ్రంబు
నిధనుష్కోటి చే ధరణి రసాతలపర్యంతంబు భేదించె నా వివరంబున గంగ వొడమె నంత రఘూత్తముండా జలంబుచే లిం
గాభిషేకంబుగ వించెం గాన నా తీర్థంబు కోటితీర్థంబను నామంబు నొందెం బ్రథమంబున నరుండు గంధమాదనంబున

వినా కోటిస్నానాన్న సంశయః ॥ యది హి వ్యర్థతాం స్నాయాత్ కోటౌ నరో ద్విజాః ॥ ౧౫ తస్యాముక్తస్య తీర్థాని వ్యర్థాన్యే
వావరాణాం ఋషయః ॥ సూత సర్వార్థతత్త్వజ్ఞ వ్యాసశిష్య మునీశ్వర ॥ ౧౬ ॥ అస్మాకం సంశయం ఛింధి సూత పౌరాణికో
త్తమ ॥ కోటిస్నాతస్య ముక్తస్య యది తీర్థాంతరం వృథా ॥ ౧౭ ॥ కిమర్థం తత్ర చాన్యతీర్థాదితీర్థేషు స్నాతి మానవాః ॥ తీ
ర్థాని తాని సర్వాణి సమతిక్రమ్య మానవాః ॥ ౧౮ ॥ అత్రైవ కోటికం స్నానం కుర్వంతి హి తద్వద ॥ శ్రీసూత ఉవాచ ॥ అహో గహ
న్యం యుష్మాభిః పృష్టమేతన్మునీశ్వరాః ॥ ౧౯ ॥ నారదాయ పురా శంభుః పృచ్ఛతే యుక్తిమాబ్రవీత్ ॥ తద్వో వక్ష్యే మునిశ్రేష్ఠా
శృణుధ్వం శ్రద్ధయా సహ ॥ ౨౦ ॥ గచ్ఛన్ యః గృచ్ఛయా వాపి తీర్థయాత్రారతోపి వా ॥ మార్గమధ్యే ద్విజశ్రేష్ఠా తీర్థం
దేవాలయం తథా ॥ ౨౧ ॥ దృష్ట్వా శ్రుత్వాపి వా మోహాన్న సేవేత నరాధమః ॥ నిష్కృతిస్తస్య నాస్తీతి ప్రాబ్రువన్ వరదా
ర్షయః ॥ ౨౨ సేతుం గచ్ఛన్నరోన్యేషు న స్నాయాద్యది మానవః ॥ తీర్థాతిక్రమదోషైస్స బహిష్కారో భవేద్ద్విజాః ॥ ౨౩ అ
తస్స్నాతవ్యమేతేషు చక్రతీర్థాదిషు ద్విజాః ॥ స్నాత్వా చైషు తేతీర్థేషు శేషపాపైః ముక్తయే ॥ ౨౪ ॥ క్రియాతై

గల తీర్థంబుల నెల్లం గ్రుంకి విగతపాపుండయ్యెను శేషపాపమోక్షంబుకొరకా కోటితీర్థంబున స్నానంబొనర్ప వలయును
తరతీర్థస్నానంబునం బోని పాతకంబును అస్థిగతకల్మషంబును సర్వంబా కోటిస్నానంబు చేసి శించునిందు సంశయంబు
లేదు మరియు వృథమంబున నా కోటితీర్థంబున స్నానంబొనర్చినవారలకన్యతీర్థంబులు వ్యర్థంబులని విని ఋషులు లిట్లని
రి వో పౌరాణికోత్తమా మాకుం గల సందియంబు బోగొట్టుము కోటితీర్థంబున స్నానంబొనర్చిన మనుజునకన్యతీర్థంబులు
వ్యర్థంబులని వచించితివి జనంబులు చక్రతీర్థాదితీర్థంబులం బాసి యా కోటితీర్థంబున స్నానంబొనర్పక యెల్లతీర్థంబు
నేల స్నానంబొనర్చెదరవ్విధంబు వదింపుమనిన సూతుండిట్లనియె వో భూసురేంద్రులారా యితర వాస్య విషయంబదిగితర
వ్విధంబు నారదమునీంద్రునకీశ్వరుండెఱింగించెనది వచించెదను సావధానులరగుచు వినుండు మనరుండు తీర్థయాత్రకుంబోవుచుం

మజ్జేరత్ర స్నాతవ్యం కోటితీర్థకే। కోటౌ చాభిషవం కృత్వా నతిష్ఠేద్గంధమాదనే॥ ౨౬॥ నివర్తేత తతః శీఘ్రం దేవ నిష్పాపో గంధమాదనాత్। రామోఽపి హి పురా కోటితీర్థే సంభూతవారిణా। రామనాథేఽభిషిచ్య శ్రీశం స్వయం స్నాత్వా చ తత్ర వై। బ్రహ్మహత్యావిముక్తస్సన్ తత్క్షణాదేవ సానుజః॥ ౨౭॥ ఆరూఢపుష్పకోఽయోధ్యాం ప్రయయౌ కపిభిర్వృతః। అతః కోటౌ నరస్స్నాత్వా పాతకేభ్యో విమోచితః॥ ౨౮॥ వర్తేత తత్క్షణాదేవ గామోదాత్ శరధిర్యథా। ఏతద్ధి తీర్థప్రవరం సర్వలోకేషు విశ్రుతం॥ ౨౯॥ రామనాథాభిషేకాయ నిర్మితం రాఘవేణ యత్। స్వయం భగవతీ గంగా సన్నిధత్తే హి జాహ్నవీ॥ ౩౦॥ తారకబ్రహ్మణా యత్ర రామేణ స్నాతమాదరాత్। తస్య వై కోటితీర్థస్య మహిమా కేన కథ్యతే॥ ౩౧॥ యత్ర స్నాత్వా పురా కృష్ణో లోకసంగ్రహణేచ్ఛయా। మాతులస్య కంసస్య వధదోషాద్విమోచితః॥ ౩౨॥ ఋషయః॥ కిమర్థం మ

గ నియమ్మచ్ఛచే నెక్కుడకై నంబోవుంగాసి మార్గంబున సంచరించు తీర్థంబునుంగాని దేవాలయంబుంగాని దర్శించి సేవింపవలయు మోహంబు చేసట్లొనర్చనిన రాధము నిపాపంబునకు నివృత్తి గలుగనేరదు సేతుస్నానంబును జేయువారలు చక్రతీర్థాదుల స్నానంబు జేయక యుండిన తీర్థాతిక్రమదోషంబు నొంది పండితబహిష్కృతులగుదురుగాన సర్వతీర్థంబులం గ్రుంకి పిమ్మట శేషపాపవిముక్తింగోరి కోటితీర్థంబునం దయమోపేతులగుచు స్నానంబొనర్పవలయు మనుజుండు కోటితీర్థస్నానంబొనర్చి విగతపాపుండై యాక్షణంబ గంధమాదనంబు వదలి నిజదేశంబునకుం బోవలయు పూర్వంబున సీతాపతి యోహరుండా తీర్థంబున స్నానంబొనర్చి రామనాథాభిషేకంబు గావించి బ్రహ్మహత్యావిముక్తుండును సానుజుండగుచు తత్క్షణంబ పుష్పకారూఢుండై వానరులం గూడి యయోధ్యాపురికరిగెగాన నెల్లవారలట్లొనర్పవలయు నాతీర్థోత్తమంబు రామనాథాభిషేకార్థంబై రామచంద్రనిర్మితంబును సర్వతీర్థశ్రేష్ఠంబు సర్వలోకవిఖ్యాతంబునై వెలయుచుండు నచ్చట గంగాదేవి సన్నిహితయై యుండునట్టి దీయమహాతిశయంబు వర్ణింప నెవ్వరికి దరంబుగాదా తీర్థరాజంబున స్నానం

ఏధీశ్వరం సమాతులం యదునందనః । యద్ద్రోహశాంతయే సూత సస్నౌ కోటౌ మహామనాః ॥ ౩౩ ॥ శ్రీసూతః ॥ వసుదేవ ఇతి ఖ్యా
తశ్శూరపుత్రో యదోః కులే । అసౌ స దేవకసుతాం దేవకీమితి విశ్రుతామ్ ॥ ౩౪ ॥ ఉద్వాహ్య గృహమాగంతుం స్వపురం ప్రస్థితః పురా ।
రథసూతో బభూవాథ కంసో హ్యానకదుందుభేః ॥ ౩౫ ॥ అశరీరా తదా వాణీ కంసం సారథిమబ్రవీత్ । భగినీం చ తథా స్యాలం వా
హయంతం రథోత్తమే ॥ ౩౬ ॥ యామిమాం వాహయస్యత్ర రథే న త్వమరిందమ । అస్యాస్త్వామష్టమో గర్భో హనిష్యతి న సం
శయః ॥ ౩౭ ॥ ఇత్యాకర్ణ్య వచో దివ్యం కంసః ఖడ్గం ప్రగృహ్య చ । స్వసారం హంతుముద్యోగం చకార ద్విజపుంగవాః ॥ ౩౮ ॥ త
తః ప్రోవాచ తం కంసం వసుదేవస్స సాంత్వయన్ । వసుదేవః ॥ అస్యాం ప్రసూతాన్ దాస్యామి తుభ్యం కంస సుతానహం ॥ ౩౯ ॥ ఏ
వం స్వసారం మా హింసీర్నాస్యాస్తే భీతిరస్తి హి । శ్రుత్వా తద్వచనం కంసో నివృత్తస్స వధాత్తదా । దేవకీవసుదేవాభ్యాం
సంయుతస్స్వపురం యయౌ । పాదావసక్తనిగళౌ దేవకీవసుదేవకౌ గాఢం స్థాపయామాస దుష్టాత్మా కంసః కారగృహే తథా । త

బుగావించి శ్రీకృష్ణదేవుండు మాతులవధజనితంబగు ద్రోహంబువలనం బాసెనని మునీంద్రులిట్లనిరి పౌరాణికోత్తమా సూ
తా యదునందనుండగు శ్రీకృష్ణుండేల మాతులుండగు కంసుం బరిమార్చె పిమ్మట ద్రోహశాంతికై యెట్లు కోటితీర్థావగాహనంబొన
ర్చె నవ్వృత్తాంతంబు సవిస్తరంబుగా నెఱుంగింపుమనిన సూతుండిట్లనియె ఓ మునీంద్రులారా పూర్వంబున యదుకులంబున ఖ్యాత
ప్రసిద్ధుండగు శూరసేనతనూజుండైన వసుదేవుండు దేవకపుత్రికయగు దేవకిం బరిణయంబై రథారూఢుండయి స్వపురంబున
కుం బోవుచుండ కంసుండాతనికి సూతుండయి రథంబు దోలుచుండ నశరీరవాణి కంసుం గాంచి యిట్లనియె ఓ కంసా ఈ భగినిం
గా నీరథంబు స్వీకృతంబునం దోలెదవు కొంతకాలంబున కీవనితాష్టమగర్భంబున జనించిన పుత్రుండు నిన్నుం జంపు నిందుకు సం
దేహంబు లేదని వచించిన యశరీరివాక్యంబులు విని కంసుండు కోపసంరక్తాంతలోచనుండగుచు ఖడ్గంబుగొని చెలియలిం జ
వంబాసన వసుదేవుండు డగ్గరి యాకంసుని సాంత్వ [illegible] పుచు నిట్లనియె ఓ స్యాలనందనా నీవీ చెల్లె

తతః కాలేన మహతా వసుదేవాద్ధి దేవకీ ॥ ౨౨ ॥ షట్పుత్రాన్ జనయామాస క్రమేణ మునిపుంగవాః । జాతాంస్తాన్ వసుదేవేన దత్తాన్ కంసోఽపి సోఽవధీత్ ॥ ౨౩ ॥ హతేషు షట్సు పుత్రేషు దేవక్యా ఉదరజన్మసు । కంసేన క్రూరరూపేణ [illegible] ద్విజోత్తమాః ॥ ౨౪ ॥ శేషో భూత్వా సప్తమో గర్భో దేవక్యా జఠరే తదా । మాయా దేవీ తతో గర్భం తం వై విష్ణుప్రచోదితా ॥ ౨౫ ॥ నందగోపగృహస్థాయాం రోహిణ్యాం సమవేశయత్ । దేవక్యాః సప్తమో గర్భః పతితో జఠరాదితి ॥ ౨౬ ॥ లోకే ప్రసిద్ధిరభవన్మహావిష్ణులీలయా । దేవకీజఠరే పశ్చాత్ విష్ణుర్గర్భత్వమాప్తవాన్ ॥ ౨౭ ॥ తతో దశసు మాసేషు గతేషు హరిరవ్యయః । దేవకీజఠరాజ్జజ్ఞే కృష్ణ ఇత్యభిశ్రుతః ॥ ౨౮ ॥ శంఖచక్రగదాఖడ్గవిరాజితచతుర్భుజః । నీలవనమాలీ వపిత్రోః శోకనాశనః ॥ ౨౯ ॥ తం దృష్ట్వా హర్షితమనాః సంతుష్టావానకదుందుభిః వసుదేవః ॥ విశ్వంభరో విశ్వపతిస్త్వమేవ విశ్వస్య యోనిస్త్వమయి విశ్వమాస్తే ను

లింజంపవసుమదీ కింజనించిన పుత్రులనీకొసంగెదనని శాసించి యా కంసుని శరణుండుతనచలియలిజంపుటమాని వారలం గూడి స్వపురంబునకుం బోయి దేవకీవసుదేవులకు సంకెళ్లు వేయించి కారాగృహంబునందుంచె బిమ్మట కొన్నిదినంబులకు దేవకీదేవియార్వురుపుత్రులం గ్రమంబున గాంచె వసుదేవుండాతనూజులం గొనిచని దయారహితుండగు కంసునకొసంగి పనతండా బాలకులం బంపె నట్లా స్వసుతహతులయిన శేషుండా దేవకీగర్భంబునం బ్రవేశించె నంత విష్ణుప్రచోదితయగు యోగమాయయా గర్భంబు గొనినందగోపగృహంబునందు రోహిణియందుంచె నంత సహస్రజనంబులు విష్ణుమాయామోహితులగుచు యావిధంబెరుంగక దేవకిసప్తమగర్భంబు పతితంబయ్యెనని దలంచిరంత విష్ణుదేవుండు దేవకీగర్భస్థుండయి యుండ పది నెలలరిగెనంత నవ్యయుండగు రమానాయకుండు శంఖచక్రగదాఖడ్గవిరాజితచతుర్భుజుండగుచు కృష్ణనామంబు నొంది దేవకీగర్భంబునం జనించె నంత వసుదేవుండు పరమేశ్వరుండగు హరిం గాంచి పరమసంతసపరిపూరితహృదయుండగుచు నిట్లని స్తుతించె దేవా మాధవా నీవు విశ్వంభరుండవు విశ్వపతివి [illegible] విరాట్స్వరూపుండవు స్వరాట్స్వ

హరః ప్రధానంచ విరాట్స్వరాట్చ సంభ్రాజసిత్వం భగవన్ సనాతన ॥౨౦॥ ఏవం జగత్కారణభూతధామ్నే నారాయణా
యామితవిక్రమాయ । శ్రీశార్ఙ్గచక్రాసిగదాధరాయ నమో నమః కృష్ణ మహాసహాయ ॥ స్తుత్వైవం తు మహేశం శౌరిస్సంస్తుతదే
వసంహారిస్తదా। అవోచత్ప్రణయం తం చ దేవకీం చ ద్విజోత్తమాః ॥ హరిః ॥ అహం కంసం వధిష్యామి మా భీర్వాం పితరావితి ॥ న
న్దగోపస్య గృహిణీ యశోదా జనయిష్యతి తాం నను మాయాం పూర్వనినే సర్వలోకవిమోహినీం । మాం చ స్థాప్య యశోదాయాస్స
య శేతే గృహాస్సుతాం తు తాం ॥ ఆదాయ దేవకీశయ్యాం ప్రాపయిష్యస్వ ఉద్ధృతః । ఏవముక్తస్స కృష్ణేన తథైవ వ్య
కరోద్ద్విజాః ॥ రురోద మాయా తనయా దేవకీశయనే స్థితా । అథ బాలార్తనినదం శ్రుత్వా కంసస్సంభ్రమాన్వితః సహసా సూతికా
గృహమాగత్య తామాదాయ చ బాలికాం । శిలాయాం పాతయామాస నిర్దయో నిరపత్రపః ॥ అథ పోథ్యమానం సమావ్య
క్త్యసాయ ధావన్ వాభుజా । మాయా దేవ్యబ్రవీత్కంసం సమాహూయాతకోపనా ॥ మాయా ॥ అరేరే కంస పాపా
త్మన్ దుర్బుద్ధే మూఢచేతన । యత్ర కుత్రాపి శత్రుస్తే వర్తతే పాపిన్ హారకః మాగణ యుస్మాకం నాశమూర్త్యంశస్రుంకం

రూపుండవు జగత్కారణభూతుండవు అమితవిక్రముండవు శార్ఙ్గచక్రగదాసిధారివి కృష్ణమహానసహాయుండవు నారాయ
ణశబ్దవాచ్యుండవు నిన్నుం గొనియాడ నాతరంబే యనియనేకవిధంబుల నభినుతించె ప్రీతుండై శ్రీకృష్ణుండా వసుదేవ దేవకులం
బ్రీతినొందించుచు నిట్లనియె నో తల్లిదండ్రులారా నే కంసుం బరిమార్చెద భీతినొందకుండు పూర్వసనంబున లలోకమో
హకారిణియై నదీయంబగు యోగమాయ నందగోపభార్య యగు యశోదకుం బుత్రికయై యుదయించి యున్నది వో వసు
దేవా నన్ను గొనిపోయి యశోదశయ్యయందుంచి యాబాలం గొనివచ్చి దేవకీసమీపంబున నుంచుమని వసుదేవుండిటు పలికిన
వసుదేవుండట్లొనర్చెనంత నా మాయాబాలిక దేవకీశయనస్థయై రోదనంబొనర్చ యారావంబు విని కంసుండు సంభ్రమా
నసుండై సూతికాగృహంబునకరుదెంచి దయారహితుండై యాబాల శిలాపాతంగావించి జంపఁబూనె నది యూ

సమాదరం। ఇతిసంశ్రుత్వా సా దేవీ వ్యథాసానాన్యవాప్య చలబుపూజానునుష్ఠైర్భోలభూవాభీష్టదాయినీ శ్రుత్వా స దేవీ వచనంశ, సోపిభృశమాతులః బాలగ్రహార్తపూతనాదీనాస్వాంతకం బాధితుంపురీ। వ్రేవ నానాస దేశేషు శిశూనన్యాంశ్చ బాధితుం॥ తేచ బాలగ్రహాస్స ర్వే ప్రయయుః తంగోకులంమహాత్మాశ్చర్య ష్టైవ చ తే ప్రయయుర్యమసాదనం తతః కతిపయా హాస్సగ తేషుద్వి జపుంగవాః। రామకృష్ణౌ వ్యవర్ధేతాం గోకులే బాలకౌ తథా అనేక బాల క్రీడాభిశ్చ క్రీడతురగిందమా కంచిత్కాలం వత్సపాలౌ వేణునాదమకుర్వతాం తత్కాలంచ గోపాలౌ గుంజాపింఛభూషితౌ । రేమాతే బహుకా లంతౌ గోకులే రామకేశవౌ కంసః కదాచిత్ కదాచిన్మహాదరం॥ ....* గోకులే రామకేశనౌ ప్రేమయానాసవి ప్రేంద్రాః సమానయితుమంజసా। ఆనయామాస చాక్రూరో రామకృష్ణౌ స గోకులం॥ మథురాం కంసనిర్దేశాత్స్వర్ణతోరణరాజితాం। తతః స్స. మాని న్యాస రామకేశవౌ మథురాపురీంగాంది నిజ స్త

ద్వేకాంబునకెగసి సాయుధాబాహుభుజయునచక్రపనయున గుచుకంసుం గాంచియిల్లనితెమ వోరీదు రాత్మా త్వాత్మా ప్రాణహారియగు బాలుండొకవ్రదేశంబున వృద్ధిం బొందుచున్నవాఁడాత్మమృత్యుండగునతని వెదకుమని వచించ యాదేవి యనేక దివ్యస్థానంబు లనేకనామంబులం బొంది సకలమనుజపూజితయై సర్వాభీష్టదాయినియై వెలయుచుండె కంసుండా దేవీవచనంబు లాకర్ణించి మాతులవిత్తుండైన స్వాంతకుండగు బాలుం బరిమార్పంగోరి సకలదేశంబులంగల బాలురమరణంబునొందిం పుండని పూతనాదులం బంపవారలునంగ గోకులంబున కుంబోయి కృష్ణనిహతుల యియమునదనంబునకుంజనిరంతంగొంత కాలంబునకు రామకృష్ణులు వృద్ధిం బొందుచు నేకవిధంబుల బాలక్రీడలం గావింపుచు గొంత కాలంబు వేణునాదంబొనర్చు చు గొన్ని దినంబులు గుంజాపింఛభూషితులగుచు బాలురంగూడి విహరింపుచుండ కంసుండ క్రూరుం బంపి వారలని జపు రంబునకుం బిలుపింప రామకృష్ణులక్రూరసహితులై మథురకుం జని స్వర్ణతోరణాలంకృతంబగు మధురాపురంబుం జేరి

రదగేహం దృష్ట్వా చకంసం సంనివేద్య కార్యం తస్మై స్వగేహం। ప్రవివేశ పశ్చాత్ అథావరాహ్ణే వసుదేవపుత్రావన్యేద్యుర్దిదృక్షూ
స్సహ గోపపుత్రైః। ఉశేయతుః సాలపిఘాతయుక్తాం సగోపురాట్టాం మధురాం పురీం తౌ ॥ ౭౦ ॥ స్తోత్రాణి శృణ్వన్
పురయోషితాం సాం కృష్ణస్తు రామేణ సహైవ గత్వా ధనుర్నివేశం సహసైవ తత్ర దదర్శ చాపం చ మహాదృఢజ్యం
విదార్య సర్వానపి చాపపాలాన్ ధనుః స్వహస్తాదాయ లీలయాశు మహార్హ్యం విరేజే తత్సమయాం చకార తదంత
రే భగ్నముఖాద్వ్యుత్థితే। కోపం చ గోపైః శబ్దం మహాశ్రుత్వాభి యాతాన్ బలినో మహాంతం నిజఘ్నతుః స్తౌ ప్రతిగృహ్య
హ్యాభిగ్నాచాపస్య। పాలాన్ బలినో స్వజేంద్రాః ॥ తతః కువలయాపీడం గజం ద్వారిస్థితం క్షణాత్। నిహత్య రామకృ
ష్ణౌ తు మహాబలపరాక్రమౌ। తస్య దంతౌ సముత్పాట్య దధానః కరయోర్ద్వయోః। రంగస్థానం సమంతతః యయతు
ర్న్యద్రణం తత్క్షణాత్ ॥ నిహత్య మల్లం చాణూరం ముష్టికం పాశలం తథా। అన్యాంశ్చ మల్లప్రవరాన్ నిర్యయతుర్యను సాధనం॥
సమారురుహతుస్తూర్ణం తుంగం మంచం తు తౌ తదా। తత్ర తుంగే సమాసీనమాసనే కంసముద్యతౌ స్థితౌ సంగృహ్య

క్రూరుండు కంసునిసమీపంబునకుం జని తాబోయివచ్చిన తెరం గెరింగించి స్వగృహంబునకుం బోయెనంత నపరాహ్ణం
బున రామకృష్ణులు గోపబాలురం గూడి సాలనిఘాతయుక్తంబును గోపురాట్టాలకసమేతంబును మధురాపురింబోవు
చు పురవనితాస్తోత్రంబులాలింపుచు ధనుర్వేశంబు జేరిరంత కృష్ణుండు రామసమేతుండై యచ్చటనతిదృఢంబగు శరాస
నంబుగాంచి సర్వశుభలంబిలు మార్చియా చాపంబుగొనిమార్వింబెట్టి చుండనా కోదండం బుభగ్నంబయ్యెనంత నార
వంబువినియే తెంచినయుభయమాపాల రామకేశవులు ఖడ్గధారులై యమసదనంబునకు నిచిరంతద్వారస్థితంబగుకువలయాపీడం
బను గజంబును సులాభాధుండును పరాక్రమంబున బరిమార్చి తదీయదంతంబుభుజంబున ధరించి బలభద్రుండు మల్లాసనస్థానం
బునకు చాణూరముష్టికులను వారిమల్లసహితులైయం బుగొనియే తెంచినరామకృష్ణులు వారలయుమున వనంబునకుంబంపిరి

త్యసింహాసనాత్కుద్రః మృగః యథా । తతః కంసం సమాకృష్య కృష్ణో మంచోపరిస్థితః॥ పాదౌ గృహీత్వా వేగేన భ్రామయామాస చాంబరే । తత స్తం పాతయామాస సభూమౌ నష్టజీవితం కంసభ్రాతౄన్ ఖలానష్టౌ ముష్టియుద్ధేన సంఘ్నౌ ముష్టివాద్యజాః॥ పంచ హత్వా తతః సంకర్షణః పరబలార్దనః॥ మోచయామాస నిగళాత్పితరౌ చాతిదుఃఖితౌ । సర్వానాశ్వాసయామాస కేశవః ॥ సహి కృష్ణో జ్ఞాతిభిః పిత్రోర్వశం ఉపాదుపద్రవం । ఉగ్రసేనం తదా రాజ్యే స్థాపయామాస తదా ... కృష్ణో మహాత్మా సంకర్షణమాగతః । నారదాదిమునీన్ సర్వాన్ ఇదం వచనమబ్రవీత్ ॥ శ్రీకృష్ణః॥ మాయా తో బ్రూత తద్దోషవినిష్కృతయే । అహో చ న్యాగదస్తత్ర కృష్ణమద్భుతవిక్రమం॥ ... ॥ వాచా గధురయా ప్రాహ ... పూర్వకం । నారదః॥ నిత్యశ్శుద్ధశ్చ ముక్తశ్చ బోధశ్చైవ మహాన్ సదా॥ సచ్చిదానందరూపశ్చ పరమాత్మా సనాతనః। పుణ్యం

త్యున్నతంబగు మంచంబు జేరంత కృష్ణుండు సింహాసనస్థితుండగు కంసుని పాదంబులం బట్టి యంబరంబున వీచి వైచిన నతండు సింహాక్రాంతంబగు క్షుద్రమృగంబుం బోలె ప్రాణంబులం బాసెనంతరం బానుజులే తెంచిన వారల మాష్టి సాశంబు చేయు నదనంబున వసుదేవుండు పితయాత్యంత దుఃఖితులగు జననీ జనకుల నిగళంబులం బాపి యాశ్వాసంబు గావించి నబలుండునయు నుగ్రసేను రాజ్యాభిషిక్తుం జేసియుండ పూర్వంబున కంసబాధితులై మధురంబాసి విదేశంబులం జరించు బంధుజనులాత్మ త్రంబు విసివారల నిజస్థానంబులకరు దెంచి నా ఖంబుండిరిట్లు మాధవుండు మాతృపితృ ప్రవశమ ద్రవకారియౌ దేవబ్రాహ్మణక టకుండగు సనసహితుండ యుపదియిందితన్ను జూడం గోరి యరుదెంచిన నారదాది మునీంద్రులం బాహాటిపా పుంగవుకండుండై నా చేనిహతుండయ్యె మాతులవధజనితదోషంబునకుం బ్రాయశ్చిత్తంబు వచం

పాపం చ తేనాస్తి కృష్ణ యాదవనందన ॥ తథాపి లోకశిక్షార్థం భవతా గరుడధ్వజ । ప్రాయశ్చిత్తం తు కర్తవ్యం స్థి
త్వానేన మాధవ లోకసంగ్రహణం తావత్కర్తవ్యం భవతాధునా । రామసేతౌ మహాపుణ్యే గంధమాదనపర్వతే రామే
ణ స్థాపితం లింగం రామనాథాభిధం పురా ॥ ౯౦ ॥ తస్యాభిషేకతోయార్థం ధనుష్కోట్యా రఘూద్వహః । గాం భిత్వో
త్పాదయామాస తీర్థం కోటీతి ప్రథితం । తవ పూర్వావతారేణ రామేణాక్లిష్టకర్మణా । బ్రహ్మహత్యావిశుద్ధ్యర్థం నిమజ్జ
నం స్వయమేవ యత్ । తత్ర స్నానం కురుష్వ త్వం ధర్మే పాపవినాశనే । తేన తే మాతులవధాద్దోషః శీఘ్రం వినశ్యతి ॥ కోటితీ
ర్థే మహారే స్నానం బ్రహ్మహత్యావిశోధనం । స్వర్గమోక్షప్రదం పుంసాం ఆయురారోగ్యవర్ధనం । ఇతి శ్రుత్వా మునే
ర్వాక్యం నారదస్య స మాధవః । పస్పృశ్యతాన్ ఋషీన్ సర్వాన్ తస్మిన్నేవ తు క్షణే ద్విజాః । రామసేతుం యయా తూ
ర్ణం స్వదోషపరిశుద్ధయే । దినైః కతిపయైర్గత్వా కోటితీర్థం యదూద్వహః । స్నాత్వా సంకల్పపూర్వం వదత్వా దానా

పుండరీకా నారదుండిట్లనియె ఓ రమారమణ మోహారాశీ వని నిత్యశుద్ధుండవు సద్విజ్ఞానరూపుండవు పరమాత్ముండవు సనా
తనుండవుం గాన నీకు పాపంబు లేదట్లైనను లోకశిక్షార్థంబయి ప్రాయశ్చిత్తంబు విధిపూర్వకంబుగ జేయందగు గంధమాద
నంబున రామసేతువునందు రామస్థాపితంబగు రామనాథంబను నొకలింగంబు గలదు రఘునాథుండా లింగాభిషేకంబు సే
యుం గోరి ధనుష్కోటిచే భూవిదళనంబొనర్చె నది కోటితీర్థంబన ఖ్యాతిం జెందె నీవ పూర్వంబున రాముండవై యవతరించి
బ్రహ్మహత్యావిశుద్ధిం గోరి యట్టి కోటితీర్థంబున మునింగితివి గాన నీవిప్పుడు పావనంబగు కోటితీర్థంబునం దుంజనియందు స్నానంబు గావింపు
ము దాన మాతులవధదోషంబు నశించు నరియును నా కోటితీర్థస్నానంబు బ్రహ్మహత్యాశోధనంబు స్వర్గమోక్షప్రదం
బును ఆయురారోగ్యవర్ధనంబై ప్రకాశించు ననిన నారదమునీంద్రువాక్యంబులు విని మాధవుండా క్షణంబయా ఋషిస
మూహంబు ననుజ్ఞ గొని తన దోషశుద్ధిం గోరి సేతువునకుం జని కతిపయదినంబుల కోటితీర్థంబు జేరి యందు సంకల్పపూర్వకంబుగా

న్యనేకశః । సమాతులవధోత్పన్నదోషేభ్యో ముముచే క్షణాత్ । నిషేవ్య రామనాథం చ స్వపురీం మధురాం యయౌ ॥ సూతః॥ ఏవం ప్రభావం పుణ్యం చ కోటితీర్థం మునీశ్వరాః॥ నానేన సదృశం తీర్థమన్యదస్తి మహీతలే । అత్ర స్నానాత్ త్రయో దేవాః బ్రహ్మవిష్ణుశివా ద్విజాః । ప్రీతాస్స్యురన్యదేవాశ్చ నాత్ర కార్యా విచారణా । ఏవం వః కథితం విప్రాః కోటితీర్థస్య వైభవం । యచ్ఛ్రుత్వా సర్వపాపేభ్యో ముచ్యతే మానవో భువి ॥ ౧౦౦ ॥ శ్రుత్వైవం పుణ్యమాఖ్యానం పఠిత్వా చ మునీశ్వరాః । బ్రహ్మహత్యాదిభిస్సత్యం ముచ్యతే పాతకైర్నరః ॥ ఇతి శ్రీస్కాందే మహాపురాణే సేతుమాహాత్మ్యే కోటితీర్థప్రశంసాయాం కృష్ణస్య మాతులవధదోషశాంతిర్నామాష్టావింశోఽధ్యాయః ॥ ... ... *

శ్రీసూతః॥ కోటితీర్థం మహాపుణ్యం సేవిత్వా కేవలం నరః । స్నాతుం జితేంద్రియస్తీర్థం నతస్సాధ్యామృతం వ్రజేత్ । సాధ్యామృతం మహాతీర్థం మహాపుణ్యఫలప్రదం సర్వదుఃఖప్రశమనం గంధమాదనపర్వతే । అస్తి పాపహరం పుం

స్నానంబొనర్చి యనేకదానంబులు గావించి మాతులవధదోషంబు బాసి రామనాథు సేవించి మధురం జేరి సుఖం డె నో మహా మునీంద్రులారా కోటితీర్థప్రభావంబీలాటిది తత్సదృశతీర్థంబు లేదందు స్నానంబొనర్చినమాత్రంబున బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులు నితరదేవతలును ప్రీతింబొందుదురింతకు విచారంబు బని లేదు - వో మునీంద్రులారా కోటితీర్థప్రభావంబెఱింగించితి యెవ్వండైన నీయుపాఖ్యానం బాకర్ణించు వఠించు బ్రహ్మహత్యాది సర్వపాతకంబులం బాయునని శౌనకాదులకు సూతుండెఱింగించెను॥ ఇది స్కాందపురాణంబునం గల సేతుమాహాత్మ్యంబునందు కోటితీర్థప్రశంసయను శ్రీకృష్ణమాతులవధదోషశాంతియను కథగల యిరువదియెనిమిదవయధ్యాయము॥ ... ... *

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాది మునిశ్రేష్ఠులకు సూతుండిట్లనియె వో మునీంద్రులారా కోటితీర్థంబున స్నానంబొనర్చిన నరుండు సాధ్యామృతంబున కేగవలయును ఆతీర్థంబు మహాపుణ్యఫలప్రదంబును సర్వదుఃఖశమనంబును న

షాం సర్వాభీష్టప్రదాయకం। యత్రస్నాత్వా నరో భక్త్యా పశ్చాన్నైవాభివాప్నుయాత్। తపసా బ్రహ్మచర్యేణ యజ్ఞై-
ర్దానైశ్చ వా పునః। గతిం తాం న లభేత్ మర్త్యో యాం సాధ్యామృతమజ్జనాత్। స్పృష్టాని యేషామంగాని సాధ్యామృ
తజలైశ్శుభైః। తేషాం దేహగతం పాపం క్షణాదేవ నశ్యతి। సాధ్యామృతజలే యస్తు స్నానమఘమర్షణకం స్మరన్ సవిధానాయో
హాపాపాని విష్ణులోకే మహీయతే। పూర్వే వయసి పాపాని కృత్వా కామాదికో నరః పశ్చాత్సాధ్యామృతం సేవేత్స
శ్చాత్తాపసమన్వితః॥ అంతే వయసి ముక్తస్స్యాన్నాత్ర కార్యా విచారణా। సాధ్యామృతజలే స్నాత్వా మనుష్యాః పాపకర్మ
ణః। అనేకక్లేశఘోరాణి నరకాణి న యాంతి హి। సాధ్యామృతజలస్నానాత్పుంసాం యా స్యాద్గతిర్ద్విజాః। న సా గతిర్భ
వేద్యజ్ఞైర్నదానైర్వేదైః పుణ్యకర్మభిః। యావదస్థి మనుష్యాణాం సాధ్యామృతజలే స్థితం। తావద్వర్షాణి తిష్ఠంతి దేవలోకేసు
పూజితాః॥ ౧౦॥ అపహృత్య తమస్తీవ్రం యథా భాత్యుదయే రవిః తథా సాధ్యామృతస్నాయీ భాతి పాపాని రాజతే। వా

ర్వపాపపరిహారకంబై వెలయుచుండు అందునరుండు స్నానంబు జేసి సర్వకామంబులబొందు లోకంబున బ్రహ్మచర్యంబు
సయజ్ఞంబుల దానంబుల నేగతి సంభవించునది సాధ్యామృతస్నానంబువలనం గల్గు యేనరు నియమంబు సాధ్యామృతజలస్పృ
ష్టంబగునతని దేహగతపాపంబు తత్క్షణంబ నశించు యెవ్వండైన సాధ్యామృతజలంబులందఘమర్షణస్నానంబొనర్చునతం
డు పాపపుంజంబుల ధ్వంసంబొనర్చి విష్ణులోకంబు నొందు యెవ్వండైన పూర్వవయఃకాలంబున పాపకర్మంబులం గావించి పి
మ్మట పశ్చాత్తాపయుక్తుండై సాధ్యామృతంబు జేరి స్నానంబు గావించిన ముక్తిం బొందు నిందు సంశయంబు లేదు మరియు
పాపకారులగు మానవులు సాధ్యామృతజలంబులం దవగాహంబొనర్చి అనేకక్లేశఘోరంబులగు నరకంబులం బొందరు సా
ధ్యామృతస్నానం బొనర్చిన మనుజునకే గతి లభించునది యజ్ఞంబుల వేదంబుల నేకపుణ్యకర్మంబులం బొందశక్యంబు గాదు
యేనరుని శల్యంబులు సాధ్యామృతజలంబుల [illegible] దేవలోకంబున పూజితుం

శ్రీ స్కాందేపురాణే - సేతుమాహాత్మ్యే అష్టావింశోఽధ్యాయః,

ఛితాఽభిలషితే శానమానస స్నాతో సరస్సదా। యత్రస్నాత్వా మహాపుణ్యే పురా రాజా పురూరవాః॥ ప్రసాదాంగస హార్ణ
శ్యజహౌ తుంబురుశాపజం॥ ఋషయః॥ కథం సూత తన మహాభాగ సహోర్వశ్యా మహర్షిః స్త్రీ యాః॥ ప్రథమం లబ్ధా చాపయోగమను
త్యర్ణ రాజా పురూరవాః॥ హే మునా కేన తాజానమశపత్తుంబురుర్మునిః। ఏతత్సర్వం సమాచక్ష్వ విస్తరాన్మునిపుంగవ॥ శ్రీ
సూతః॥ ఆసీత్పురూరవా నామ శక్రతుల్యపరాక్రమః। రాజరాజసమో రాజా పురా హ్యమరపూజితః॥ ధర్మేణ పాలయా
మాస మేదినీం స నృపోత్తమః। ఈజే చ బహుభిర్యజ్ఞైర్దదౌ దానాని సర్వదా॥ ప్రశాసతి మహీం సర్వాం రాజ్ఞి స్మిన్ను
మానవాః। మిత్రావరుణశాపేన భువం ప్రాప్తోర్వశీ స్వ జాః॥ చచార చోర్వశీ ప్రశాజ్ఞః స్వపురాంతికే। కోకిలాలాపమధు
రావీణరవో పవనే జగౌ॥ స రాజోపవనం గంతుం కదాచిద్ధృతకౌతుకః। ఆరూఢ తురగః ప్రాయాల్లలనాశతసంవృతః॥ తాం
దదర్శోర్వశీం తత్ర కింనర స్త్రీ సమధ్యగాం। ఉవాచ చైనాం రాజా సా భార్యా మమ భవ త్వమ్॥ ౧౦॥ సాపి కామాతురా

స్త్రీయుండుమరియు సాధ్యామృతస్నాతయగు నరుండు ప్రభాకరుఁడుగ్ర మోరారాశియుంబోలె సకలపాపపుంజంబుల విధ్వసం
చి ప్రకాశించు మరియు నాతీర్థంబున స్నానంబు గావించువారలు సకలేప్సితంబులం బడయుదురు పూర్వంబున పురూరవుం
డాతీర్థంబున స్నానంబొనర్చి తుంబురుశాపజన్యంబగు పూర్వోర్వశీ వియోగంబువలనంబాసెననిన ఋషులిట్లనిరి ఓ సూతా
చార లెవ్విధంబున వియోగంబునొందిపిదప నెట్లు సాధ్యామృతంబున స్నానంబొనర్చి సంయోగంబునొందిరవ్విధంబు వి స్తరం
బుగా వచింపుము నీ వేడిన సూతుండిట్లనియె ఓ మునిపుంగవులారా శక్రతుల్య పరాక్రముండును సకలామర పూజితుండగు పు
రూరవుండను నృపోత్తముండు ధర్మమార్గంబున ధరాపాలనంబొనర్చుచు బహుయజ్ఞంబుల ననేక దానంబులం గావించుచుం
డ అప్సరః స్త్రీయగు పూర్వోర్వశి మిత్రావరుణశాపంబున... వచ్చుచు పురూరవుని యుపవనంబున కోకిలా

తత్రరాజానం కృష్ణభావత। భవత్యే వంసర శ్రేష్ఠసమయం యది మే భవాన్ । కరిష్యతి వాభ్యా శేవత్వస్యమిథ్యత్ర కాను
శా। కరిష్యే సమయం ప్రభుర్నేత వాహామితి సోబ్రవీత్।అథోర్వశీ బభాషే తం పురూరవసముత్సుకా।పుత్ర భూతేమమయే
దీరత్తుస్యురణకద్వయం। ననగ్నోమద్ద్య శోరాజన్ద్రత్య సేయది వై తథా।నోచ్ఛిష్టం మనుదద్యాచ్చ త్వదావత్స్యేతవాం
తికే।స్మృతిమాత్రా గతాచాహాం కరిష్యామి న్నృపోత్తమ।ఏవమస్త్వితి రాజోక్త్వా తాంనినా యనిజంగృహం। అలకాయాం
సభూపాల స్తయాచైత్రరథేవనే।రేమే సరస్వతీతీరే వగ్మఖండమనోరమే। షష్టివర్షసహస్రాణిరమమాణ స్తయాన
యాత్ । తే నోర్వశీప్రతిదినం వర్ధమానానురాగిణీ । నృగృహం దేవలోకే పిచ కారతనుసధ్యమా।నాభవ క్రమశోయో
సౌదేవమోకస్తయావినా।అత్ర స్తామానయిష్యామి దేవలోకమితిద్విజాః। విశ్వావసుః ఛాచార్యైవం భూలోకమగవత్ తు

లావమధురంబగు వీణాగానంబొనర్చుచుండ నాన్నృపోత్తముఁడు తురగారూఢుండైనులలనాశతపరివృ తుండగుచు
యువవనంబునకరుదెంచి తనుమధ్యమయగునవ్వధూమణిం గాంచి కామబాణపీడితుండయి - ఓపునితాంగి నేపురూరవుండ
నువృథివీపాలుండ నీవు నాకుభార్యవగుమనిననదియిట్లనియె ఓనృపాలోత్తమా నేనొకసమయంబుగోరెదననిష్టంబగు
నేనినీకుభార్యనైయభిమతంబులొనర్చెదనిననతఁడో కామినీనీయభిమతంబెయ్యది వచింపుమనఁగాఁ జేసెదననినదియిట్ల
నియె ఓపురూరవానాపుత్రసమానంబగుయీయురణకద్వయంబు రక్షింపవలయు మఱియునీ వెల్లప్పుడునగ్నుండవై సంచ
రింపఁదగదు మఱియు నీయుచ్ఛిష్టంబు నాకొసంగఁదగదట్లైన నీయభిమతంబులంగావించెదననిననతండియ్యకొని యావెలయా
లింగొని నిజగృహంబునకుం బోయి యాదానింగూడిచైత్రరథాదివనంబులయందును పద్మఖండమనోహరంబులగు
సరస్వత్యాదినదీతీరంబులయందునువిహరింపుచుండ షష్టివర్షసహస్రంబుల య్యెనిట్లాగనమధ్యన పురూరవాను
రాగంబున దేవలోకంబునకుంబోవకయుండవాస్వర్గంబు ప్రభారహితంబై యుండఁగాంచి విశ్వావసుండను గంధర్వుం

ణాత్ । ఊర్ధ్వశ్యాసమయం రాజ్ఞో పశ్యావసుర యాం సహా। విదిత్వా సహాగంధర్వైస్సను వేతోంశరాంగరే॥ ౩౦ ॥ ఊర్ధ్వ కేనగృహ్యాతే గృజ్యతామయం। అనాధాశరణం యామికం సరంగతచేతనా । పురూరవాస్స మాక్రోశ్యాగా వాత్యంతస్యాని ప్యేరణస్యాపి శబ్దం సుశ్రావచోర్వశీ। అనాధాయామమ సుకోగృహ్యాతే తస్కరైరితి।చు క్రోచ దేవీ సరుషం యామి తో యాసీత్యభ్యధావద్వ్యోవదన। తావత్సౌదామినీదీ ప్తాగంధర్వై ర్జ్వలితాభృశం తత్ప్రభామండలె దేవీ రాజానం విగతాంబరం। దృష్ట్వాపావృత్తసమయా స్త్రస్త ణా దేవసాయయా।త్యజ్యహ్యగణకాత క్రగంధర్వా, అపినియాయుః। రాజాప్యేతౌ సమాదాయవ్రాప్తఃస్వభమ నాంతికం।ఆగతో నోర్వశీంత్రదశ యాంశలోచనాం। తాం చాపశ్యన్వి

డాపూర్వశింగానివచ్చెదననిభూలోకంబునకరు దెంచితదీ ర్ఘ్యసమయంబెరింగిశ యనోపాంతంబునకుంజని యచ్చటనుండె డు వాకయురణకంబు గొనియాకాశమార్గంబునం బోవుచుండనారవంబాలించియూర్వశిదీనయగుచుయెవ్వండో యత్తు తంగొనిచనుచున్నవాడే నేమి సేయుదు అనాథనై యున్నవిశరణంబొనర్తునని విలపింపపురూరవుండావాక్యంబులువిని రులునత్తుతుంగొనిచనుచున్నవారు నేననాథనై యవనిశరణంబునొందుమనననిలిలపింపపురూరవుండుక్రోధపరవశుండై ఖడ్గధారియువిగతాంబరుండగుచు గాఢతిమిరంబునచోరున న్వేషింపుచు బోవుచుండనూర్వశియుసౌదామినీప్రభాపుం జంబులనచ్చుండగునరనాథుంగాంచియసమయంబనియె నంతగంధర్వులాయురణకద్వయంబుబాసిపురంబునకుం బోయిరి

వస్త్రశ్చ బభ్రామ హా నష్టస్త్వద్యపి। కురుక్షేత్రే గతో జాతటాకే పద్మసంకులే। చతుర్భిరప్సరస్త్రీభిః క్రీడమానాం సాంద
దృశే తాం। హేజాయే తిష్ఠ మనసా ఘోరే తిష్ఠ వాక్యకారస్తు॥ ఏవం బహుప్రకారం తైః ససూక్తం ప్రలపన్నపః॥ అబ్రవీదూ
ర్వశీ తం చ కీడంతీ సాప్సరోగణైః॥ మహారాజాలమేతేన చేష్టితేన తవానఘ।। స్వస్త్యాభిర్ణ్యాహం పూర్ణమబ్దాంతే భవతా
త్రవై। ఆగంతవ్యం కుమారస్తే భవిష్యత్యత్ర ధార్మికః॥ ఏకాం విభావరీం రాజంస్త్వయాపత్స్యామి వై తదా। ఇత్యుక్తో నృపతి
హృష్టస్స్వం పురీం ప్రావిశత్ ద్విజాః॥ తాసామప్సరసాం సాపికథయామాస తం న్నృపం। అయం స పురుషశ్రేష్ఠస్తేనాహం
కామరూపిణీ। ఏతావంతమహం కాలమనురాగవశాతురా। ఉషితాస్మి సమాసేన సఖ్యాన్నపతినా చిరం। ఏవముక్తా సత
స్సఖ్యస్తామూచుస్సాధుసాధ్వితి। అనేన సాకం యాస్యామస్సర్వే కాలం వయం సఖీ। అబ్దాంతే చ పురూరవా శీఘ్రం తత్ర సఖీ నప్సర
స్తథా। అబ్దే నపూర్ణే రాజాపి తటాకాంతికమాయయౌ। అగతం స్వపతిం దృష్ట్వా పురూరవసమూర్వశీ। వరం దాస్యామి గంధ

నృపుండాయురణింబులంగొని హృష్టుండగుచు స్వభవనంబునకేతెంచియుండూర్వశింగానక యున్నత్రుం బోలె భూమింబడి
విలపించుచుకురుక్షేత్రంబునకుంబోయి యచ్చటపద్మసంకులంబగు తటాకతీరంబున అప్సరఃపరివృతయై విహరించుచుండె
డు యూర్వశింగాంచి యోజాయా నీవతికఠినహృదయంబుగలదానవని యనేకవిధంబుల విలపింపయూర్వశి యావాక్యంబు
లువిని యోనృపాల కానేదాహృదంబునొంది యున్నదానంగాన సంవత్సరాంతంబున నీవిచటకు రుదెమ్ముప్పుడొకరాత్రియుం
డునీయభిమతంబొనర్చెదనయ్యు నీధార్మికుండగు కుమారుండొదవెనని నృపుండు హృష్టమానసుండై స్వనగరంబున
కుంబోయెనూర్వశియు సఖీజనంబుల కానృపువంశంబెరుంగింపుచు వారలంగూడి విహరింపుచుండనొకయబ్దంబయ్యెనంత
నృపుండా తటాకాంతికంబునకేతెంచిన యూర్వశియతనింగాంచి యోపార్థివోత్తమా నన్నుంగోరెద వేని గంధర్వులవ్రా
ర్థనంపుమువారొసంగెదరనిన సరనాయనుడు గంధర్వులంగాంచి వానిలింపులారా నేవిజితా గాలిమండలుండసం

ర్వామ తృప్తాస్త్వత్తవభూపతే। భవతా ప్రార్థ్యతాం తేభ్యో వరం రాజర్షిసత్తమ॥ ౫౦॥ ఇత్యుక్తస్సతయా రాజా ప్రా
హగంధర్వసత్తమాన్। అహం సంపూర్ణకోశశ్చ విజితారాతిమండలః। సలోకతాం వినోర్వశ్యాః ప్రార్థ్యం వాన్యద
స్తిమే। అతస్తయా సహోర్వశ్యా కాలం నేతుమహం వృణే। ఏవముక్తేన్నృపేణాథ గంధర్వాస్తుష్టమానసాః। అగ్నిస్థాలీం
ప్రదదుస్తస్మై ప్రోచుశ్చైనం నృపం తదా॥ గంధర్వాః॥ అగ్నిం వేదానుసారీత్వం త్రిధాకృత్వా నృపోత్తమ। ఇష్ట్వా యజ్ఞైన
చోర్వశ్యాస్సాలోక్యం యాహి భూపతే। ఇతీరితస్తైస్తామాదాయ స్థాలీమగ్నేర్యయౌ నృపః। అటవ్యాం బలాతిమూఢోహమితి
మన్యైవ నేన్నృపః। ఊర్వశీసహయాలబ్ధా వహ్నిస్థాల్యాఃకిం ఫలం॥ తాదైవతం వనే స్థాలీం స్వపురం ప్రయయౌ నృపః। అర్ధరా
త్రే వ్యతీతే సోఽపి నిద్రో చింతయత్స్వయం। ఊర్వశీలోకసిద్ధ్యర్థం మమ గంధర్వపుంగవైః। అగ్నిస్థాలీ సంప్రదత్తా సా చత్యక్తా
మయా వనే। ఆహరిష్యే పునః స్థాలీమిత్యుత్థాయ యయౌ వనం॥ నాగ్నిస్థాలీం దదర్శాసౌ వనే తత్ర పురూరవాః। శమీగర్భ
మథాశ్వత్థమగ్నిస్థానే విలోక్య సః। వ్యచింతయన్మయా స్థాలీ నిక్షిప్తాత్ర వనే పురా। సా చాశ్వత్థశ్శమీగర్భస్సంభూతోఽధునా

ణకోశంబులుగలవాడనై నలోకంబుల ఊర్వశింజూసియితరంబొండెద్దియుం జూడనొల్లంగాన నూర్వశింగూడి నెల్ల కా
లంబువిహరింపంగోరెదననిన గంధర్వులు ప్రహృష్టమానసులగుచు యారాజునకొక యగ్నిస్థాలి యొసంగి యోనృపాదీనిచేయ
జ్ఞంబులోనర్చి మఱిపిమ్మట యూర్వశింబొందెదవని నన్నుపుండుదీనవడనుండై యేమూఢుండ నేమి సేయుదు యూర్వశింబొంద
నిజమ్మంబేలనాకీయగ్నిస్థాలి యేల యనిదానియావనంబుననుంచి స్వనగరంబునకుంబోయి యర్ధరాత్రంబున నిల్లునివితకింగా
గంధర్వులు పూర్వశింబొంచుటకై యగ్నిస్థాలియొసంగనే దుర్మతినై దానింగొని రాకవనంబుననుంచివచ్చితినని దలంచుచు
యాతఁడు ఆవనంబున కరుగునియచ్చటనా యగ్నిస్థాలింగానక శమీగర్భంబున నశ్వత్థంబుగాంచిదానినగ్నిస్థానంబుగానెఱిం
గిబుట్లనితలంచె నేమూఢుండనై యగ్నిస్థాలివనంబున నుంచితినదియా శమీగర్భంబగు నశ్వత్థంబాయెంగాన వహ్నిరూ

త్వాహం ॥౬౦॥ తస్మాదేనం సమాదాయ వనిరూపేను హాంపురీం। గత్వా ప్రత్యారణిం సమ్యక్ దుష్పన్నాగ్నిమాసరాత్ । ఉపాస్యామీతి నిశ్చిత్య స్వపురంగంతవాన్ నృపః। రణాణియ్యారణించక్రే పవ్వంగుళైః ప్రమితాం నృపః। సవ్యాణ్ణ సమయే రాజా గాయత్రీమ పద్విజాః। గాయత్ర్యాః పత్యమానాయాం యాని సంఖ్యాక్షరాణి చ। తావదంగుళిమర్యాదా మకరోదరణీం నృపః॥ తత్ర నిర్మథ్య నాగ్నిత్రయముత్పాద్య భూపతిః। ఊర్వశీలోకసంప్రాప్తిఫలముద్దిశ్య కాంక్షితః। వేదానుసారీ నృపతిర్జుహావాగ్నిత్రయం ముదా। తేనచైవాగ్నిపిధినా బహుయజ్ఞాన్ విధాననోత్ తేన గంధర్వలోకాంశ్చ సంప్రాప్య జగతీపతిః సహోర్వశ్యా చిరం రేమే దేవలోకేద్విజోత్తమాః అథ సర్వామరోపేతః కదాచిద్బలవృత్రహా నృత్తం పశ్యంగనానాం వై ద్యులోకయతసంసది॥ పురూరవా నృపో భ్యాగాత్తదా దేవేంద్రసంసది। ప్రష్టుం సుభాంగనానృత్తం నృసాహిహీవా నాలప్రైకైః శసాక్సకస్యనన్నృతుః పురుత్తోంగనాః॥ అథోర్వశీసమాగత్య నర్తనపురతో హరేః। నృత్తాభినయసామర్థ్యాత్ గాయత్ తదోర్వశీ। తం పురూరవసం దృష్ట్వా జహాసాతిమనోహరా॥ ౬౦ ॥ జహాస తత్ర రాజాపి తాం విలోక్య తదోర్వశీం। హా

పంబగుదీసంగొని పురంబునకుం బోయి యరణింగావించి తముత్పన్నాగ్ని చేయజ్ఞంబులోన రేదనఃపురంబునకుంబోయి గాయత్రీవర్ణసంఖ్యగలయంగుళి ప్రమాణంబునరమణీ యంబగునరణిం గావించి తన్మథనోత్పన్నంబగు పావకత్రయంబునందు ఊర్వశీలోకసంప్రాప్తిం గోరి వేదానుసారియై యజ్ఞంబులోనర్చి తత్ప్రభావంబున గంధర్వలోకంబునకుం బోయి యూర్వశింగూడి బహుకాలంబు విహరింపుచుండ నొకానొక సమయంబున పురందరుండు సకలామరసంయుతుండై పేరోలగంబుండి సురాంగనానృత్తంబు విలోకింపుచుండ పురూరవుండా నృత్తంబు వీక్షింపం గోరి యచటికిం బోయియుండ ప్రారంభాద్యప్సరస్సంఘంబులున రత్నంబు సలుపఊర్వశియును శచీపతి సమీపంబున నృత్తాభినయ సామర్థ్యంబు జూపుచుగవర్ణంబుచే పురూరవుం గాంచి హాసం బొనర్చిన పురూరవుండును దరహసితముఖుండయ్యె నంత నాట్యాచార్యుండగు తుంబురుండు వార

నసంకుపిత స్తస్మాత్ స్నాత్వా చాగస్త్యతీర్థే తుంబురుః శాపతాపభాక్ సాదూర్వశీ చ స్నాత్వా సమ॥ తుంబురుః॥ అనేకదేవసంపూర్ణ సంభామయామత్ర నృత్యం । యువాభ్యాం హసితం నృత్తమధ్యే నిష్కారణం యథా । తస్మాత్ ఝటితి రాజేంద్ర వియోగో యువయో రభిశాపాత్ । భూయాదితి శశాప సంసది దైవతసన్నిధౌ । అథ శప్తో నృప స్నాత్వా చార్యేణ మహః క్షితిః । జగామ శరణం తత్ర పాహి పాహీతి వజ్రిణం॥ ఉవాచ దీనయా వాచా పురుహూతం పురూరవాః । ఊర్వశ్యా సహ సాలోక్యసిద్ధ్యర్థ మనుహమిష్టవాన్ కథం త్వయాపి వియోగో మే న హి స్యాత్ త్వం ప్రశాసన । ఇత్యుక్తవంతం రాజానం ప్రహస సహసా శచీపతిః । శాపమోక్షం ప్రవక్ష్యామి మా భైషీ స్త్వం నృపోత్తమ । దక్షిణాంబునిధౌ పుణ్యే గంధమాదనపర్వతే । సాధ్యామృతమితి ఖ్యాతం తీర్థమస్తి మహోత్తరం । సేవితం సర్వదేవైశ్చ యోగిబృందైః సుసేవితం । భుక్తిముక్తిప్రదం పుంసాం సర్వపాపవిమోక్షదం అస్తి తీర్థం భవాం స్తత్ర గచ్ఛ స్వర్వశ్యా సహ । సర్వే సాధ్యా నృపసంస్నానాదత్ర సాధ్యమయాం స్తతః సాధ్యామృతమితి ఖ్యాతం సర్వలోకేషు విశ్రుతం॥ ౨౦ ॥ తత్ర స్నానాత్ త్వ ముర్వశ్యాః పునర్యోగో భవిష్యతి । మమ లోకే నివాసశ్చ భవి

లంగాంచి కోపంబున అనేకదేవసంపూర్ణ సభాస్థలంబున నృత్యంబు నవహాసంబొనర్చి నకారణంబున మీకలు వియోగం బునొందుండని శాపంబిచ్చెనంత నృపుండు దుఃఖితుండై పురుహూతుశరణంబునొంది యిట్లనియె ఓపురందరా నేనీ యూర్వశింగోరి యనేకయాగంబులొనర్చితి నెట్లు వియోగంబునొందుదునని పలికెను డంతయు పురూర వుంగాంచి ఓనృపాల చింతింపకుము శాపమోక్షంబునకొక యుపాయంబు వచించెద గంధమాదనంబున యోగిబృం దసేవితంబును భుక్తిముక్తిప్రదంబును సర్వపాపవిమోచనకరంబును సకలైశ్వర్యకరంబును తీర్థంబొండుగలదందు స్నానం బొనర్చిన వారు కమృతత్వంబు ప్రాప్తించుంగాన సాధ్యామృతంబను నామంబుచే వెలయు నీవచటికిం బోయి స్నానంబొన ర్చితివేని యీశాపమోచనంబగు మరియు నుర్వశియు లోకనివాసంబును గల్గునని నృపుంజూచి సంప్రీతమానసుండగుచు యా

[illegible] సాధ్యామృతం మహాతీర్థం సముద్దిశ్య యయాతిర్నాత్ । న
వ్యతిన సంశయః ॥ ఇతి బ్రహ్మ సమాదిష్టో నృపస్సంప్రీతమానసః । సాధ్యామృతం మహాతీర్థం [illegible] గమం । నిష్పాపస్స్నాతి చేన్నర
స్స్నాసాధ్యామృతే తత్ర బ్రహ్మహత్యా పాపనాశనే । నాం[illegible] లభతే [illegible] నచ స్వర్గమే గమం । [illegible] సౌవ [illegible] తేల
[illegible] మోక్షణం ప్రోక్తం [illegible] పవిత్రం [illegible] సాధ్యామృతం [illegible] । శృణు [illegible] స్నానమాత్రేణ [illegible] రా
[illegible] । ఏవం [illegible] సర్వపాపనాశనం సాధ్యామృతతీర్థస్యాపి సరాచ్ఛా [illegible]
సనకాదిభ్యః ప్రోక్తవాంశ్చ [illegible] ॥ ౬౨ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందే మహాపురాణే సేతుమాహాత్మ్యే సాధ్యామృతతీర్థప్రశంస
సాయాంపురూరవశ్శాపమోక్షణం నామ ఏకోనత్రింశోధ్యాయః ॥

శ్రీసూతః ॥ స్నాత్వా సాధ్యామృతే తీర్థే నృపశాపవిమోక్షణే । సర్వతీర్థంగతో [illegible] న ముక్తో నియమాన్వితః
[illegible] సర్వతీర్థమిదం పుణ్యం మహాపాతకనాశనం । మహాపాతకయుక్తోపి [illegible] సర్వపాతకైః । [illegible]

[illegible] యిచ్చట సాధ్యామృత తీర్థంబున స్నానంబొనర్చి వాంఛితార్థంబులం బొందిసత్
క్షణం బగంధమాదనంబునకుంబోయి [illegible] యచ్చట సాధ్యామృత తీర్థంబున స్నానంబొనర్చునతండు మోక్షంబునొందు నేనరుం
గాలోకంబునకుంబోయి సుఖంబుండె గావున నెవ్వండైన నాతీర్థంబున స్నానంబొనర్చునతండు [illegible] నోమునీంద్రులారా చతురాననుండు సనకా
దులకీయధ్యాయంబు భక్తియుక్తుండై [illegible] రించునతండు [illegible] కైకుంఠంబునొందు నోమునీంద్రులారా [illegible] కెఱింగించె
దియునీంద్రులకెఱింగించిన సాధ్యామృత తీర్థప్రభావంబు మీకెఱింగించితనని శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండెఱింగించె
ను ॥ ఇది స్కాందపురాణంబున దు సేతుమహాత్మ్యంబున సాధ్యామృత తీర్థప్రశంసయు పురూరవు శాపవిమోచనంబు
నుం [illegible] తొమ్మిదవ యధ్యాయము ॥

మహానీయ [illegible] శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండిట్లనియె [illegible] పురూరవశాపమోక్షణ
[illegible] సర్వతీర్థంబునకుంబోవల
కరంబగు సాధ్యామృత తీర్థంబు [illegible]

కో దేవ సర్వతీర్థనిమజ్జనాత్ ॥ తావత్సర్వాణి పాపాని దేహే తిష్ఠంతి సువ్రతాః ॥ నయావత్సర్వతీర్థేఽస్మిన్ కశ్చిన్మజ్జేత్పావ పూరుషః ॥ స్నానార్థం సర్వతీర్థేఽస్మిన్ దృష్ట్వా యాంతం ద్విజాః పరం ॥ వేపంతే సర్వపాపాని శోకాస్తం ప్రవేశ ॥ ౫ భవాపాదిదుఃఖాని తావద్బాధంతి నో భువి ॥ నస్నాయాత్సర్వతీర్థేఽస్మిన్ యావద్బ్రాహ్మణపుంగవాః ॥ అనుష్ఠితైర్మహాయోగైస్తథా తీర్థనిషేవణైః ॥ గాయత్ర్యాదిమహామంత్రైర్జపైర్నియమపూర్వకం । చతుర్ణామపి వేదానామావృత్త్యా శతసంఖ్యయా ॥ శివవిష్ణ్వాదిదేవానాం పూజయా చాతిపూర్వకం ॥ ఏకాదశ్యాదితిథిషూపవాసనేన చ । యత్ఫలం లభతే మర్త్యః తల్లభేత్తత్ర మజ్జనాత్ । ఋషయః ॥ సర్వతీర్థమితి ఖ్యాతిమస్య తీర్థస్య కథమాగతం ॥ బ్రూహి వ్యాస శిష్యేదం పుణ్యం విస్తరాచ్ఛృణ్వతాం మనే ॥ శ్రీసూతః ॥ పురా సుచరితో నామ మునిర్నామ సంశ్రుతః ॥ భృగువంశసముద్భూతో జాత్యంధో జరయాతురః ॥ ౧౦ ॥ అశక్తస్తీర్థయాత్రాయాం నేత్రాభావేన సద్విజాః ॥ సర్వేషామేవ తీర్థానాం స్నాన

యము మహాపాతకంబులొనర్చినవారలైనను స్నానంబొనర్చినమాత్రంబున నంబరిశుద్ధులగుదురు ఎవ్వఁడే పర్యంతం బా తీర్థంబున స్నానంబు గావింపకయుండు నంతవర్యంతంబు పాతకంబులు పీడింపఁబడు నో మునీంద్రులారా సర్వతీర్థస్నానంబు సేయం బో పుమానవుం గాంచి పాపపుంజంబులు ఆత్మనాశనంబు గల్గునని భీతిం బొందు లోకంబున మనుజుండు సకల తీర్థావగాహంబులు గాయత్ర్యాదిమహామంత్రంబుల చతుర్వేదపారాయణంబుల శివవిష్ణ్వాదిదేవపూజనంబుల ఏకాదశీవ్రతాదుల యే ఫలంబునొందు నా ఫలం బా తీర్థస్నానం బొనర్చినమాత్రంబున నొందు నని ఋషులిట్లనిరి ఓ పౌరాణికోత్తమా యా తీర్థంబునకు సర్వతీర్థంబను నామం బెట్లుగలిగె నావిధం బెఱింగింపుమనిన నతండిట్లనియె ఓ మునీంద్రులారా పూర్వకాలంబున భృగువంశసంభూతుండు సుచరితుండను పేరుగల జరాపరివృతుండును గ్రుడ్డివాఁడు నగు మునీంద్రుండు దక్షిణసముద్రతీరంబుననుండు గంధమాదనంబున శంకరుం బుద్దేశించి తపంబు గావింపుచు లోకంబునం గల తీర్థంబులన్నిటను స్నానంబొనర్ప గనుడు

[illegible] వేను [illegible] కరం । త్రికాల శాపో నుపాయః [illegible] । దక్షిణే [illegible] పుణ్యే గంధ [illegible] పర్వతే । గతాగ్వశంకర [illegible] శ్చ [illegible] కః । శివరేజలమధ్యస్థో [illegible] మధ్యే [illegible] శే [illegible] భవాయ పవాసీకతేం త్రియః । తథా త్రిపవణస్నాయీ [illegible] పూజకః । [illegible] భస్మ [illegible] చాగ్నిమధ్యగః । వహ్ని [illegible] ద్విజాః । [illegible] జాబాల [illegible] తథారు [illegible] ధారకః । ఏవమ [illegible] క్రేదక [illegible] వర్తిస్యవై । సమాసుహ్యాము [illegible] శ్శంకరశ్శంభు శశిశేఖరః । ప్రాదురాసీన్మునేస్తస్య ద్విజాను [illegible] సదా । భస్మపాండరసర్వాంగ గిరిజార్ధాంగవపుశ్శూలీ సూర్యకోటిసమప్రభః । స్వభావభాసయ [illegible] దిశో [illegible] సదా । [illegible] జటామండలమండితః । [illegible] నాగవిభూషణవిభూషితః । [illegible] సోమ [illegible] ఆలోకనే । ఆత్మానలోకనాథా [illegible] రోగజావళిః ॥ ౨౦ ॥ తతస్సచరితో [illegible] భసామ్న [illegible] వ్యయః । [illegible] యదేవమహా [illegible] । జయబి [illegible] లోక్యవర మేశా నం [illegible] ప్రసన్నధీః । సుచరిత [illegible]

[illegible] శశిరంబుల [illegible] గానసరకుండై [illegible] చుచు [illegible] పాశ సమ్మ [illegible] చే [illegible] భస్మ [illegible] గీత [illegible] చాగ్నిమధ్యస్థుండును వా యుజ [illegible] మహేశ్వరుండు [illegible] జాబాల [illegible] కారం [illegible] [illegible] ధరించుచు [illegible] శరీరుండును గిరిజార్ధశరీరుండును [illegible] [illegible] కుండై భూషబృంద [illegible] జట [illegible] నారాయణుండై స్వదేహకా [illegible] [illegible] తేజంబును [illegible] అనంతా [illegible] భూష [illegible] సంగ్రనన [illegible] [illegible] తులు [illegible] చుం [illegible] మురసనలకరుం [illegible] మునినాశన [illegible] శ్వరుండగు [illegible] ప్రీతుండై [illegible]

స్త్వంత్రిపురఘ్నయమాంత్రహి । జయోమేశమహాదేవకామాంగరజమామల । యజసంసారవైద్యత్వంభూతపాలశివా
వ్యయాత్ర్యంబకనమస్తుభ్యంభక్తరక్షణహత । వ్యోమకేశనమస్తుభ్యంజయకారుణ్యవిగ్రహ । నీలకంఠనమస్తుభ్యంజ
యసంసారమోచన । మహేశ్వరనమస్తుభ్యంపరమానందవిగ్రహ । గంగాధరనమస్తుభ్యంభక్తరక్షణదీక్షితనమస్తుభ్యంభగవ
తేవాసుదేవాయ శార్ఙ్గిణేశర్వాయోగ్రాయభర్గాయకైలాసపతయేనమః ॥ రక్షమాంకరుణాసింధో ప్రాపాద్మల్లో
వమోచనాత్ । సమస్తసాలోక్య త్రాహిమాంకృపయాహర ॥ శ్రీసూతః ॥ ఇతిస్తుతోమహాదేవస్తేనేవమిదమభ్య
ధాత్ । మునింసుచరితంవిప్రాః । దయోదన్వానుమాపతిః । మునేసుచరితాద్యత్వంవరంవరయకాంక్షితం । వరందాతుంత
వాయాతః । పుణ్యేస్మిన్నాశ్రమేశుభే । ఇతీరితోమునిః ప్రాహమహాదేవంకృపానిధిం । సుచరితః । భగవంస్త్వంప్ర
సన్నోసియదిస్యాచ్చంద్రశేఖర । తర్హిత్వాంప్రార్థయామ్యద్యవరందభికాంక్షితం జరావలితదేహోహంకుత్రచిద్గంతు
నక్షమః ॥ ౩౦ ॥ సర్వతీర్థేషుచస్నాతుమాశాంతస్తోనువిద్యతే । తస్మాత్తీర్థేషుసర్వేషుస్నానేనమనుజోహి

కారివికామారివిసంసారవైద్యుండవుభూతపాలకుండవుశివుండవవ్యయుండవుత్రిలోచనుండవుభక్తరక్షణదీక్షితుండ
వువ్యోమకేశుండవుకారుణ్యవిగ్రహుండవునీలకంఠుడవుమహేశ్వరుండవుపరమానందవిగ్రహుండవుగంగాధరుండవు
శర్వుండవుకైలాసనాథుండవునిన్నుంగొనియాడనాదగ్గరంబ్రేమన్నుంగాంచికృపాళుండవైరక్షింపుమనియనేకవిధం
బులంబొగడిననీలకంఠుండుప్రీతుండైసూమునింగాంచిఓభూసురవర్యా నీకువరంబొసంగ నీయాశ్రమంబునకురుదెంచి
తిననినమునీంద్రుండుప్రసన్నుండవుచంద్రశేఖరుండగాంచివో [illegible] తీనాథా నేజరావలితదేహుండసర్వతీర్థంబుల
స్నానంబొనర్పనఖిలావగిగ్గియున్నదిసకలతీర్థంబులస్నానంబొనర్చినవారలొందుఫలంబునాకెట్లుగట్లుసట్లుప్రసాదింప
వేయనివేడినమహాదేవుండిట్లనియె [illegible] తీర్థంబులనెల్లనీగంధమాధనంబునశావాహా

...త్ । ఫలం ప్రాప్నోతి మేధావీ హితః స్వాప్తిసాధనం ॥ మహాదేవః ॥ అహమావాహయిష్యామి తీర్థాన్యత్రైవ కృత్స్న-
శః । రామస్య సేతునా పూతే తస్మిన్ గంధమాదనే । ఇత్యుక్త్వా స మహాదేవః పర్వతే గంధమాదనే ॥ తీర్థాన్యావా-
హయామాస మునిశ్రేష్ఠ త్యర్థమిదముత్తమం । అతస్సుచరితం పాపహం శంకరః కరుణానిధిః ॥ మునే సుచరితేదంతు మహాపాత-
కనాశనం । సాన్నిధ్యాత్సర్వతీర్థానాం సర్వతీర్థాభిధం స్మృతం ॥ మతోత్ర సర్వతీర్థానాం మానసాకర్షణాదిదం
మానసం తీర్థమిత్యాఖ్యాం లభతే భుక్తిముక్తిదం । అతస్సుచరితోత్ర త్వం స్నాహి సద్యో విముక్తయే । మహాపాతకసం-
ఘానాం దావానలసముద్యతం । కామమోహభయక్రోధలోభరాగాదినాశనే । వినా వేదాంతవిజ్ఞానం సద్యో నిర్వా-
ణకారణే । జన్మమృత్యుమహాక్రూర సంసారార్ణవతారణే ॥ కుంభీపాకాదిసకలనరకాగ్నివినాశనే । ఇతీరితస్సు-
చరితో శంభునా మదనారిణా । సస్నౌ విప్రస్సర్వతీర్థే మహాదేవస్య సన్నిధౌ ॥ ౪౦ ॥ స్నాత్వోత్థితస్సుచరితోఽథస్వ-
శైథిల్యమానవైః । జరాపలితనిర్ముక్తస్తరుణోఽతీవసుందరః । దృష్ట్వా దేహస్య సౌందర్యం తస్సుచరితో మునిః ॥ శ్లాఘ-
మానశ్చ తత్తీర్థం బహుధా న్యేచ తాపసః । మహాదేవస్సుచరితం బభాషే తదనంతరం ॥ అస్య తీర్థస్య తీరే త్వం వసన్సు-

---

సంభాషణ శివదయ సర్వతీర్థసాన్నిధ్యంబుచే సర్వతీర్థంబనియు మానసాకర్షణంబుచే నాకృష్టంబగుటవలన మానసతీర్థంబనియుం
బ్రకాశించు నీవీతలంబున స్నానంబొనర్చి ముక్తుండవగుము ఈతీర్థంబు మహాపాతకసంఘదావానలంబును కామమోహభ-
యక్రోధలోభరాగాదినాశనంబును వేదాంతజ్ఞానంబు లేకపోయినను నిర్వాణప్రదంబును సంసారార్ణవతరణంబును నై వెల-
యునని సుచరితుండు మహాదేవు సాన్నిధ్యంబున యాతీర్థంబున స్నానంబొనర్చి లేచి యాక్షణంబు జరావిముక్తుండై తరు-
ణుండగుచు నతిసుందరంబగు స్వరూపంబుగాంచి యాతీర్థంబ నేకవిధంబులం బొగడుచుండ మహాదేవుం డతనితో నిట్లనియె ॥
ఓ మునీంద్రా నీవీతీర్థంబున స్నానంబొనర్చుచు నస్సుండవలంచుచు తపంబొనర్చు మితరదినంబులను బోధమీతీర్థ స్నా-

చరితస్య జనస్స సంపఠన్వై సతతం స్మరన్నేము క్తిదాయకం । దేశాంతరే యతీర్థేషు మహా ప్రజ [illegible] హ్నా [illegible]
అస్య తీర్థస్య మాహాత్మ్యాత్స్నాతుం తేపాప్యసిద్ధ్యతం। అన్యైః కృతే చ [illegible] ఆత్తేషాం ప్రాప్య యో [illegible]
ఇత్యుక్త్వా భగవాన్ శ్రీశ స్తత్రై వాంతరధీయత । తస్మిన్నంతర్హితే దేవే తత్పుచంకో మునిః । అనేక కాలం నివసత్
స్వతీర్థస్య తీరగతః । స్నానం సమాచరంస్తస్మిన్మానసే [illegible] దేహాంతే శంకరం ప్రాప సర్వబంధవినాశకః
సాయుజ్యం చాపి సంప్రాప సర్వతీర్థస్య వైభవాత్ ఏవం [illegible] ప్రా [illegible] సర్వ తీర్థస్య వైభవం [illegible]
శత్వాపి ముచ్యతే సర్వ పాతకైః ॥ ౪౯ ॥ ఇతి శ్రీ సేతుమాహాత్మ్యే సర్వతీర్థ ప్రశంసాయాం। సర్వ తీర్థస్య [illegible]
థనం నామ ఏకోన త్రింశోఽధ్యాయః ॥ ... ... *

శ్రీ సూ [illegible] తా [illegible] మర్త్యాస్సర్వతీర్థే తిపావనే । బ్రహ్మహత్యాదిపాపఘ్నం [illegible] తో [illegible]

[illegible] భావంబున మోతుంబునొందెదవెన్న రయినిత్తీర్థంబున స్నానంబొనర్చు మనుజులు [illegible] నొందనుపగని వచించి
యిట్లు [illegible] గుంకంశపి [illegible] సర్వో నంతనా మునిపుంగవుండా తటంబునందనంబు గావించుచు నేక కాలంబుండి దేహాం
తంబున [illegible] త్ స్నాన ప్రభావంబున సర్వబంధంబులం బాసియీశ్వర సాయుజ్యంబునొంది [illegible] శంకరుం బొందె నోముని
నీంద్రులారా సర్వతీర్థ వైభవంబిట్టిది యీవృత్తాంత [illegible] సంబా [illegible] చు పఠించు వారు సర్వపాపంబుల
బాసి శుద్ధులగుదురని శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండు [illegible] ఇది స్కాందంబునం గల సేతుమాహాత్మ్యంబు
నందు సర్వతీర్థప్రశంసయను చరితోపాఖ్యానంబు [illegible] ఏకోనత్రింశాధ్యాయము ॥ ... ... *

మహాశ్రీ [illegible] శౌనకాదిమును [illegible] సపౌరాణికోత్తముం [illegible] ఓ మునీంద్రులారా
[illegible] పావనంబగు సర్వతీర్థ స్నాన [illegible] వృత్తాంతం [illegible] ధనుష్కోటి స్నానంబొనరిం

త్ యస్య స్నానమాత్రేణ ముక్తస్స్యాత్ స్నానవాన్ భువి | ధనుష్కోటిం ప్రవక్ష్యంతి స్నాంతి వా కథయంతి యే | అష్టావింశతిభే దాంస్తే న నరకాన్నో భుంజతే | తామిస్రమంధతామిస్రం మహారౌరవ రౌరవౌ | కుంభీపాకం కాలసూత్రం అసిపత్రవనం తథా | క్రిమిభక్షం కూపశ్చ సదంశః శాల్మలీ తథా | లాలాభక్ష ఊర్మిజాలీ చ తథా వైతరణీ నదీ | ఘోరం కర్దమపానం చ పూయాసృగ్ఘ్రాణం తథా | రక్షోగణాశనం చాపి దంశూకాశనం తథా | ఆరోధానాభిధం చాపి తథా సూచీముఖాభిధం | విషాగ్నిపీడనం చాపి తప్తాంగారకమేవ చ | ప్రతప్తసికతాపానం తప్తాయఃపిండభక్షణం | తప్తాయఃపురుషాలింగనం తప్తాయఃస్త్రీనిషేవణం | ప్రతప్తశయ్యారోహం చవుః క్రకచభేదనం | అష్టావింశతిసంఖ్యాకమేతం నరకసంచయం | నయాంతి మనుజాః ప్రాయో ధనుష్కోటౌ నిమజ్జనాత్ | పిత్రాపత్యకళత్రాణాం యో న్యాసాపహారకః | య

స్నానమాత్రంబున ముక్తుండగు మఱియును ఏమానవులైనను తీర్థంబున స్నానంబొనర్చి తన్మాహాత్మ్యంబు గొనియాడుచుందురు వారల ష్టావింశతి భేదంబులుగల నరకంబులం బొందరు అవి యెయ్యవియనిన తామిస్రంబును | అంధతామిస్రంబును మహారౌరవంబు రౌరవంబు కుంభీపాకంబును కాలసూత్రంబును అసిపత్రవనంబును క్రిమిభక్షంబు నంధకూపంబును వైతరణీనదియును సదంశంబును శల్మలియు లాలాభక్షంబును ఊర్మిజాలంబును ఘోరకర్దమపానంబును పూయాసృగ్ఘ్రాణంబును రక్షోగణాశనంబును దంశూకాశనంబును ఆరోధానాభిధంబును సూచీముఖంబును విషాగ్నిపీడనంబును తప్తాంగారకంబును ప్రతప్తసికతాపానంబును తప్తాయఃపిండభక్షణంబును | తప్తాయఃపురుషాలింగనంబును తప్తాయఃస్త్రీనిషేవణంబును ప్రతప్తశయ్యారోహంబును క్రకచభేదనంబును అను నీ నామంబులు గలిగియుండు మనుజుండు ధనుష్కోటిస్నానంబు గావించి నీయష్టావింశతి సంఖ్యాకనరకంబులం బొందడు మఱియు నేమానవుండైనను పరధనంబుల పరకామినులం గ్రహించునతండు భయంకరులగు యమభటులచే పాశంబులం బంధింపంబడి ఘోరంబగు తామిస్ర నరకంబున ద్రోయంబడి బహువత్సరంబులా బాధం బ

మహాపాతైస్సనిబద్ధోఽపి యమదూతైర్భయానకైః ॥ తామిస్రే నరకే ఘోరే పాత్యతే బహువత్సరం । స్నాతి చేద్ధనుషః కో
టౌ తస్మిన్ స్నానాన్న పాత్యతే । యో నిహత్య తు భర్తారం భుక్త్వా తస్య ధనాదికం । పాత్యతే సోఽంధతామిస్రే స మహాదుఃఖసం
మాకులే । స్నాతి చేద్ధనుషః కోటౌ తస్మిన్ స్నానాన్న పాత్యతే, భూతద్రోహరతో యో మర్త్యః పుష్ణాతి స్వకుటుంబకం । స
త్వా సహ విహాయాశు కారాదేః పాత్యతే ధ్రువం, విష్ఠోత్పన్నమహాసత్వసంకులే యమపూరుషైః । స్నాతి చేద్ధనుషః కో
టౌ తస్మిన్ స్నానాన్న సోఽపి పాత్యతే ॥ యః పశూన్ పక్షిణో వాపి స్వప్రాణార్థం విహంతి వై ॥ కృపాశే విహసంతం క్రవ్యాదాః
పీడయంతి హి ॥ కుంభీపాకే తైలతప్తే పాతయంతి యమానుగాః ॥ స్నాతి చేద్ధనుషః కోటౌ తస్మిన్ స్నానాన్న పాత్యతే ॥ యో
వేదమార్గముల్లంఘ్య వర్తతే తు పథే నరః ॥ సోఽపి వత్సరనే ఘోరే పాత్యతే యమకింకరైః । స్నాతి చేద్ధనుషః కోటౌ తస్మి
న్స్నానాన్న పాత్యతే ॥ యో రాజా రాజభృత్యే తు హ్యదండ్యం దండమాచరేత్ । శరీరసం డేవి(?)శ్రేద్రాః ప్రసూకరముఖే స

భవించుచుండునాతండైనను ధనుష్కోటిస్నానంబొనర్చె నేని యాబాధలనొందఁడు యేమానవుండైన తనయజమానుని
జంపి యతని ధనాదులను గ్రహించునతండు మహాదుఃఖకారియగు అంధతామిస్రనరకంబునం బడునతండైన నాతీర్థంబున
స్నానంబొనర్చె నేని యానరకంబునం బడండు యేమనుజుండైన భూతద్రోహంబులవొనర్చి స్వకుటుంబపోషణంబు గావించునా
నరుండు యాకుటుంబంబు బాసి పక్షివణసర్ప సంకులంబగు నరకంబున యమకింకరులచేఁ ద్రోయంబడునతండైన నాతీర్థంబు
న స్నానంబొనర్చె నేని యానరకంబునంబడండు యేమానవుండైన పశుపక్షిసమూహంబుల స్వపోషణంబున కై బరిమార్చు
నతుండు క్రవ్యాదపీడితుండై తైలతప్తంబగు కుంభీపాకనరకంబును ద్రోయంబడు నానరుండైన నాతీర్థస్నానంబొనర్చి నేని
యానరకబాధలనొందండు ఎవ్వండైన వేదమార్గంబుల్లఘించి కుపథంబున వర్తించునతండు ఘోరంబగు అసి
పత్రవనంబున ద్రోయంబడునట్టి పాపుండైన ధనుష్కోటియందు గాహంబొనర్చె నేని యానరకబాధల నొందండు గాడు యే

హి పాత్యతే నరకే ఘోరే ఇక్షుయంత్రపీడితః॥ స్నాతి చేద్ధనుష్కోటౌ తస్మిన్నాసౌ నిపాత్యతే। శునక్వరాధీశవృత్తీనాం హింసాం
యః ప్రాణినాం చరేత్ ॥ తైరవశస్తు మానవో
యం జంతుభిశ్చాతిపీడితః ॥ అంధకూపే మహాఘోరే పాత్యతే యమకింకరైః ॥ స్నాతి చేద్ధనుష్కోటౌ తస్మిన్నాసౌ నిపా-
త్యతే ॥ ౨౨ ॥ యోఽశ్నాతి వైశ్వదేవ స్వాదుమధ్వాధికం నరః ॥ అకృత్వా పంచయజ్ఞం వా భుక్తే మోహేన వా ద్విజాః
స పాత్యతే యమభటైః నరకే క్రిమిభోజనే ॥ భక్ష్యమాణః క్రిమిశతైః భక్షయన్ క్రిమిసంచయం ॥ స్వయం చ క్రిమిభూత
స్సన్ కాలిష్ఠాద్యావదఘక్షయం ॥ స్నాతి చేద్ధనుష్కోటౌ తస్మిన్నాసౌ నిపాత్యతే ॥ అగమ్యాం యోఽభిగచ్ఛేత సోఽయం వైపు
రుషోఽథవాః అగమ్యపురుషం యోషిదుపగచ్ఛతి రాగతః ॥ తావయః కృతనారీం చ పురుషం వాప్యయః కృతం । తప్తావాలిం
గ్య తిష్ఠంతే యావచ్చంద్రదివాకరౌ ॥ సూచికే నరకే ఘోరే పాత్యతే యమకింకరైః॥ స్నాతి చేద్ధనుష్కోటౌ తస్మిన్నాసౌ

స్రపుండై నదండాపహరుండు గాని భృత్యుల దండించు నానరనాథుండతిభయంకరంబును శరీరదండనకారియునగు సూకరముఖ
నరకంబున ఇక్షుయంత్రంబులె పీడితుండై బాధలంబొందునతండైన నాతీర్థంబున మజ్జనంబొనర్చెనేని యానరక బాధవొందడు
దుర్వృత్తుండైన యీశ్వరాధీన ప్రాణులం బరిమార్చునతండు వారలచే(జాడంబడుచు భయంకరులగు యమభటులచే పీడిం
పంబడుచు మహాఘోరంబగు అంధకూపంబను నరకంబున ద్రోయంబడునతండైన యా ధనుష్కోటియందు స్నానంబొనర్చెనే
నియానరక బాధలంబొందడు యోజనుండైవైశ్వదేవంబొనర్చి స్వాదుపదార్థంబులం భుజించుచు మోహంబున పంచయజ్ఞం
బులొనర్పక చరించునతండు యమభటనీయమానుండును క్రిమిశతభక్ష్యమాణుండును। క్రిమిసంచయభోజనుండును। క్రి
మిభూతుండును నగుచు స్వపాపక్షయపర్యంతంబు క్రిమిభోజనంబను నరకంబున ద్రోయంబడియనేకదుఃఖంబులంబొం
దునతండైన నాతీర్థోత్తమంబున స్నానంబొనర్చెనేని యానరక బాధలననుభవింపండు। మరియు నేనరుండైన అగమ్యయగు

నిపాత్యతే ॥ జాయతే సర్వజంతూనాం యోనిత్వే పాపైరుపద్రవైః ॥ శాల్మలీనరకే ఘోరే పాత్యతే యమకింకరైః ॥ స్నాతశ్చే
ద్ధనుషః కోటౌ తస్మిన్స్నానో న నిపాత్యతే | వృషలీసంగదుష్టాత్మా శౌచాద్యాచారవర్జితః ॥ త్యక్తలజ్జస్త్యక్తదేహః పశుచర్యా
గతస్తథా సపూయవిణ్మూత్రాసృక్శ్లేష్మపిత్తాదిపూరితే | అతిభీభత్సే నరకే పాత్యతే యమకింకరైః స్నాతశ్చేద్ధనుషః
కోటౌ స్త్రీనా సౌ నిపాత్యతే ॥ ౩౭ ॥ ఏవం తే నరకానిపాపానాం నరకాణి వరతద్వ చ ॥ న పతేత్తేషు జంతుస్తు ధనుష్కోటౌ నిమజ్జనాత్,
ధనుష్కోటౌ సకృత్ స్నానాదశ్వమేధఫలం లభేత్ | అత విద్యా భవేత్తస్య ఋద్ధిః శ్రీశ్చాపి చతుర్విధా సా పరమా తేజో
ధనం భవేద్ధ్రువం మేవ వా బుద్ధిం ప్రతిభవేన్నృణాం ధనుష్కోటౌ నిమజ్జనాత్ | తులాపురుషదానేన యత్ఫలం లభతే నరైః
తత్సర్వం లభ్యతే పుంభిః ధనుష్కోటౌ నిమజ్జనాత్ | గోసహస్రప్రదానేన యత్పుణ్యం సంభవేన్నృణాం | తత్పుణ్యం లభతే మ

వసిత్తనురాగంబునం బొందునతండును | యేయుంగరదైనను మోహంబుచే నగిమ్యాపురుషుం బొందు | నదియును వారిరువురును
తప్తాయఃకృతరూపంబుల నాలింగనంబుల గావింపుచు సూచీముఖనరకంబున ద్రోయంబడి చంద్రదివాకరులున్నపర్యంతంబు బా
ధలం బొందుచుండుదురా పాపాత్ములైనను ధనుష్కోటిస్నానంబొనర్చితేని యాబాధలం బొందరు మరియు నెయ్యెనరుండైనను స
ర్వజంతువధంబొనర్చునతండు ఘోరంబగు శాల్మలీనరకంబునం బడి యమభటులచే పీడింపంబడుచుండు నాతండైనను ధను
ష్కోటిస్నానంబొనర్చెనేని యానరకబాధ ననుభవింపండు మరియును యేజనుండైన దుష్టుండై వృషలీసంగంబొనర్చి వ్యక్త
లజ్జుండై నుశౌచాద్యాచారరహితుండై పశుప్రాయుండై వర్తించునతండు పూయవిణ్మూత్రాసృక్శ్లేష్మపిత్తాదిపూరితం
బగు అతిభీభత్సనరకంబునం ద్రోయంబడునతండైన ధనుష్కోటిస్నానంబవగాహంబొనర్చెనేని యానరకబాధలం బొందం
డు మరియును నెన్ని నరకంబులు గలవా నరకంబుల సేతుస్నానంబొనర్చిననరుండు పడండు మరియును ధనుష్కోటిస్నానం బొ
నర్చినమనుజుండు అశ్వమేధఫలంబులం బొందు మరియు ధనుష్కోటిస్నానప్రభావంబున ఆత్మవిద్యయు చతుర్విధభక్తి

బ్రహ్మహత్యాయుతం వాపి సురాపానాయుతం తథా ॥ ఆయుతం గురుదారాణాం గమనం లోకేఽత్ర ధనుష్కోటౌ నిమజ్జనాత్ ॥ బ్రహ్మహత్యాయుతం వాపి సురాపానాయుతం తథా । కోటిశః శీఘ్రం విలయమాయాంతి ధనుష్కోటౌ నిమజ్జనాత్ ॥ పాపకారిణాం ॥ స్తేయాయుతం సువర్ణానాం తత్సంసర్గాశ్చ కోటిశః । [illegible] తులాన్యపి సంతి హి ॥ ౪౦ ॥ సువర్ణస్తేయకృత్ । బ్రహ్మహత్యాసమానాని సురాపానసమాని చ ॥ గురుస్త్రీగమనేనాని యాని తుల్యాని సంతి హి ॥ క్లేశ్మైతేషు సందేహో నాస్తి [illegible] వినశ్యంతి ధనుష్కోటౌ నిమజ్జనాత్ ॥ తాని సర్వాణి నశ్యంతి ధనుష్కోటౌ నిమజ్జనాత్ । ఉక్తేష్వేతేషు సందేహో న కర్తవ్యః కదాచన ॥ వితత్సంసర్గకర్తా నిచ । తానిసర్వాణి నశ్యంతి ధనుష్కోటౌ నిమజ్జనాత్ । తత్ సర్వమితి యో నైవ దేత్ ద్విజాః । స సంకరశ్చ విజ్ఞేయః సర్వపాపాగ్రహః శంతస్తాధారయామి న సంశయః ॥ అథవా సమిమం సర్వమితి యో నైవ దేత్ ద్విజాః । పాపాగ్రహశ్శంతత్తాధారయామి న సంశయః ॥ అహో మాహాత్మ్యమహో మాహాత్మ్యమహో మాహాత్మ్యముద్విజోత్తమాః । ధనుష్కోట్యభిధే తీర్థే కర్మబహిష్కృతః ॥ అహో మాహాత్మ్యమహో మాహాత్మ్యమహో మాహాత్మ్యముద్విజోత్తమాః । ధనుష్కోట్యభిధే తీర్థే కర్మబహిష్కృతః ॥ అహో మాహాత్మ్యమహో మాహాత్మ్యం భుక్తిముక్తిప్రదాయిని । ఇష్టకామప్రదే నిత్యం తీర్థే నాజ్ఞాననాశనే ॥ అద్వైతజ్ఞానదే పుంసాం భుక్తిముక్తిప్రదాయిని ॥ తీర్థే సర్వపాతకనాశనే ॥ అహో మోహస్య మాహాత్మ్యం మయా [illegible] నశ్యతే స్నాతి స్నాతి తే పితృద్విహేయాన్యత్ర తమనుజాధమాః ॥ అహో మోహస్య మాహాత్మ్యం మయా [illegible] శంసంతి స్వర్గం తీర్థే పితృద్విహేయాన్యత్ర తే మనుజాధమాః । స్రవంతి చ [illegible] శంసంతిస్వర్గం ధనుష్కోటౌ స్నాంతి కాఙ్క్షయా స్పృష్టై ధనుష్కోటిం ప్రపశ్యంతి తత్ర చ స్నాంతి చ యే నరాః ।

ధనుష్కోటౌ స్నాంతి కాఙ్క్షయా స్పృష్టై ధనుష్కోటిం ప్రపశ్యంతి తత్ర చ స్నాంతి

ఇట్లు సమస్త పాపములు నశించుటకు ప్రకాశించు సూరియుదులా పురుషగో సహస్రదానంబుల నరుండుయుంగల్గుబుద్ధి పాపరతంబుగా నేరదు దుఃఖంబు గలుగదు మునీశ ప్రకాశించు సూరియుదులా పురుషగో సహస్రదానంబులన రుంయుంగల్గుబుద్ధి పాపరతంబుగా నేరదుదుఃఖంబుగలుగదు మునీశ తీర్థస్నానంబువలన । బ్రహ్మహత్యాసురాపానాయుతం దేఫలంబునొందు మనది ధనుష్కోటి స్నానంబునం బొందుదురు తీర్థస్నానంబువలన । బ్రహ్మహత్యాసురాపానాయుతం దేఫలంబునొందుమనది ధనుష్కోటి స్నానం నంబొందుమురి తీర్థస్నానంబువలన తత్సమానదోష పుంజంబులు స్తేయంబును బునుగురుదారగమనాయుతంబును స్తేయాయుతంబు సుతత్సంసర్గకోటులుబుతత్సమానదోషపుంజంబులు సర్వంబును గురుదారగమనాయుతంబును స్తేయాయుతంబు సుతత్సంసర్గకోటులు బుతత్సమానదోషపుంజంబులు దుష్టపాప్రగ్రంబునతపంబగువరశువు ధరించి జెప్పంజాలదు ఏప్పం నాశనంబునొందుయీవిషయంబునకై సంశయంబువల దుష్టపాప్రగ్రంబునతపంబగువరశువుధరించిజెప్పంజాలదుఏప్పం నాశనంబునొందుయీవిషయంబునకై సంశయంబువల దుష్టపాపగ్రంబున తపంబగు వరశువు ధరించి చెప్పంజాలదు ఏవ్వం నాశనంబునొందు యీ విషయంబునకై సంశయంబువల దు అగ్రంబునతపంబగువరశువు ధరించి చెప్పంజాలదు ఎవ్వం ఒకరుండని చెప్పె యీ లోకంబున సర్వజ్ఞ సన్నివాదంబు ధర్మవాదంబు నవ కారణింపునతండు సర్వకర్మబహిష్కృతుండగు నొకరుండని చెప్పె యీ లోకంబున సర్వజ్ఞసన్నివాదంబు ధర్మవాదంబునవ కారణింపునతండు సర్వకర్మబహిష్కృతుండగు నొకరుండని చెప్పెనిక లోకంబున సర్వ జ్ఞ సన్నివాదంబధర్మ వాదంబునవ కాంక్షింపునతండు సర్వకర్మబహిష్కృతుండగు నొకరుండని చెప్పె పాతకనాశంబును అద్వైతజ్ఞానప్రదంబును భుక్తిముక్తిదంబును ఇష్టకామప్రదంబును అజ్ఞాననాశనంబగు ధనుష్కోటికి ద్రియా పాతకనాశంబును అద్వైతజ్ఞానప్రదంబును భుక్తిముక్తిదంబును ఇష్టకామప్రదంబును అజ్ఞాననాశనంబగు ధనుష్కోటి తీర్థప్రభావంబేవ చింపంజాలనం నరుసుజాధముండు ఆ తీర్థంబు మాని [illegible] మరియా తీర్థప్రభావంబేవ చింపంజాలనం నరుసుజాధముండు ఆ తీర్థంబు మాని [illegible]

తి చ నమంతి వ. పిబంతి హి తే స్తన్యం మాతౄణాం నైవ జాతు గర్భగాః। ఋషయః॥ ధనుష్కోట్యభిధా తస్య కథం సూత సమాగతా
తత్సర్వం బ్రూహి తత్త్వేన సూత త్వం మునిపుంగవ॥ శ్రీ సూతః। విహత్య రావణం యుద్ధే రాఘవో దేవకంటకం। విభీషణం స లంకాయా
మభిషిచ్య తతః పరం॥ ౫౦॥ వైదేహీలక్ష్మణాభ్యాం చ సుగ్రీవప్రముఖైర్వృతః। సిద్ధచారణగంధర్వదేవవిద్యాధరాదిభిః। కిన్న
రైరప్సరోభిశ్చ స్తూయమానపరాక్రమః। లీలాధృత కోదండ స్త్రిపురఘ్నో యథా శివః। విమానవరమారుహ్య గంధమాద
నమన్వగాత్। తత్ర స్థితం మహాత్మానం రాఘవం రావణాంతకం॥ ప్రణమ్య ప్రాంజలిర్భూత్వా ఇదమాహ విభీషణః॥
సేతునా నేన తే రామ రాజానస్సర్వ ఏవ హి। బలోద్రిక్తాస్సముద్భూయ పీడయేయుః పురీం మమ॥ ఇతి సంప్రార్థిత స్తేన పౌలస్త్యే
న స రాఘవః। విభీషణానువాక్ శ్రుత్వా స సేతుం రఘునందనః। అతో ద్విజా స్తత్ర తీర్థం ధనుష్కోటిరితీరితం॥ శ్రీరామధను

ష్కోటిందుస్నానంబొనర్చినవారలకు నరకభయంబు లేదు. యెవ్వరైనను ధనుష్కోటియందు స్నానంబొనర్చినను స్మరించిన స్తుతించిన
స్పృశించిన నమస్కరించిన వారలు మరల జన్మంబునొంది మాతృస్తన్యపానంబొనర్పరు. అనవిని శౌనకాది మునీంద్రులిట్లనిరి.
ఓ పౌరాణికోత్తమా యా తీర్థంబునకు ధనుష్కోటియను నామంబెట్లు గల్గెనవ్విధంబు సవిస్తరంబుగాఁ జెప్పుమా యనినసూ
తుండిట్లు: యెఓ మునిపుంగవులారా॥ పూర్వంబున రఘునాయకుండు దేవకంటకుండగు రావణుం బరిమార్చి విదనుజుండగు విభీ
షణుని లంకారాజ్యంబునకభిషిక్తుం జేసి వైదేహీలక్ష్మణసుగ్రీవప్రముఖపరివృతుండై పుష్పకవిమానారూఢుండగుచు సిద్ధచారణా
లుచుట్టి వేష్టింపకిన్నరులు అప్సరసలును గొనియాడుచుండ లీలాధృతకోదండుండై త్రిపురనాశకరుండగు సదాశివుం బోలెఁ
దేజరిల్లుచు గంధమాదంబునకేతెంచి యచ్చటనుండు సమయంబున విభీషణుండు ప్రాంజలియగుచు నిట్లు: యెవో మహాత్మా లో
కంబునం గల రాజన్యులు బలంబులం గూడి యీ సేతుమార్గంబున మదీయనగరంబునకేతెంచి నన్నుం బీడింతురే నేమి సేయు
దునని వేడిన రఘునందనుండు దయాళుండై ధనుష్కోటిచే సేతువు భేదించెగాన నాప్రదేశంబు ధనుష్కోటితీర్థంబని ప్రసిద్ధం

యః కోట్యాం బ్రాహ్మణో రేఖాం పశ్యతే కృతాం | అనేకక్లేశసంయుక్తం గర్భవాసం న పశ్యతి | ధనుష్కోట్యాం కృతాం రేఖాం రామేణ
లవణాంబుధౌ | యద్దర్శనాద్వై మనుష్యః కిం జానే స్నానజం ఫలం | సకృద్దారోద్ధసంభో మహాపాతకనాశనం | గంగాతీరే కురుక్షే
త్రే సంఘ ప్రవృద్ధం | దానం వ్యాఘ్రచరుతే | బ్రహ్మహత్యాపి కోటౌ తు సంత్యజ్య మరణాద్దానం ధనుష్కోటౌ తు సంస్నానైః | ము
మహాపాతకనాశాయ ముక్త్వా వాభీష్టసిద్ధయే వేత్సి న సంపిష్టం ద్రాక్షాసారం ప్రగార్వ్యాపి చారణాం | తావత్సంపీడ్యతే
జంతుః పాతకైః క్లేశప్రదైః | యావన్నాలోక్యతే రామధనుష్కోటిర్విముక్తిదా | భిద్యతే హృదయగ్రంథిశ్ఛిద్యతే
తస్య సంశయః ... తేషాం పక్షాణి ధనుష్కోట్యవలోకినాం | సర్వమంత్రాధికం పుణ్యం సర్వదానఫలప్రదం | కాయక్లేశ
కరైః పుంసాం కింగవాభిః తీర్థైః కిం వేదైః కిం మఖైః శాస్త్రైః ధనుష్కోట్యవలోకినాం | రామదం | ధనుష్కోటౌ స్నా
నం చేల్లభ్యతే యది | సితాసితసరిత్పుణ్యవారిభిః కిం ప్రయోజనం | రామచంద్రధనుష్కోట్యాదర్శనం లభ్యతే యది ||

బ్రాహ్మణుండెవ్వఁడు నమస్కారంబునా ధనుష్కోటియందు రేఖను గాంచునా నరుండనేకక్లేశసంయుక్తంబగు గర్భవాసంబునొం
దఁడు మఱియు నా రేఖాదర్శనంబున ముక్తి గల్గు నా తీరంబున స్నానంబొనర్పఁగలుగు ఫలంబు వచింప నేనెఱుంగ నస్మద్ధాతీరంబున
వంబు పాపనాశనంబగు గంగాతీరంబున మరణంబు సర్వప్రదంబగుచుండు తీరంబున దానంబు బ్రహ్మహత్యాదిపరిశుద్ధంబగు
నా ధనుష్కోటియందు స్నానంబును మరణంబును దానంబును మహాపాతకనాశనంబై సమస్తంబులనొసంగుచుండుసంశయంబుం
బులేదు నరుండెవ్వం డంతదాఁక తీర్థంబున నాలోకింపఁడంతపర్యంతంబు సకలపాపపుంజపీడితుండగుదాన హృదయగ్రంథిభేదనం
బగు మఱియు సకలపాపనాశనంబును సర్వమంత్రాధికంబును సర్వదానఫలప్రదంబును నగు ధనుష్కోటిస్నానంబబ్బెనేని యా
నరునకు కాయక్లేశకరంబులగు నశ్వరంబులు తపంబులు వేదంబులు శాస్త్రంబులేల గంగాయమునా జలంబుల ప్రయోజ
నంబేమి గలదు కాశీ స్థలంబున మరణంబున ... ధనుష్కోట్యవగాహంబొనర్ప కదినత్రయంబున వా ||

కాశ్యాంతుమరణాన్ముక్తిః స్త్రోత్ర్యా తత్కింప్రధానరైః। అనిహాజ్యర్థధనుష్కోటానుపోహ్యా[illegible]స్నినత్రయం। అదత్వా కాంచనం
గాంచదారిద్ర్య౧ంస్యాన్నసంశయః। ధనుష్కోట్యవగాహేన పుణ్యలంభతేనరః। అగ్నిష్టోమాదిభిర్యజ్ఞైరిష్ట్వా పిబసూదతః
కోటిసవఫలమవాప్నోతి సత్యంసత్యంవదామ్యహం। ధనుష్కోట్యభిధానంయత్ తీర్థం సుగ్రాస్త్రభూతలేనస్రనత్రయస్సర్వేవస్త్వ
తీర్థాధికంవిమలతథాకోటిసహస్రాణిసంతితీర్థానిభూతలే తేషాంసాన్నిధ్యమస్త్యత్రధనుష్కోటౌద్విజోత్తమాః। అష్టౌవసవ
ఆదిత్యారుద్రాశ్చమరుతస్తథా। సాధ్యాశ్చైవధిగంధర్వాస్సిద్ధవిద్యాధరాస్తథా । ఏతేచాన్యేచయేదేవాస్సాన్నిధ్యం
కుర్వతేసదా। తీర్థేధనుష్కోట్యాం నిత్యమేవపితామహః। సన్నిధత్తేశివోవిష్ణురుమామాచసరస్వతీధనుష్కోటౌతథాస్త
ర్యేత్సర్వపాపవినిర్ముక్తోబ్రహ్మలోకేమహీయతే । అత్రైకంభోజయేద్విప్రంయోనరోభక్తిసంయుతః । ఇహ
లోకేపరత్రాపిసోసంతంసుఖమశ్నుతే। శాకమూలైఃఫలైర్వాపియోనావమ్నాంసంతర్పయేద్యస్తు ధనుష్కోటౌ...నరోధనుషః కోట్యాం

సంబుగా వింవకయుచ్చులగోసువర్ణాదిదానంబులొసంగకవోయిన దారిద్ర్యంబునొందునిందుసందియంబులేమజనుండు
ధనుష్కోటిస్నానంబుననేఫలంబునొందు నాఫలంబుబహుదక్షిణాకంబులగుఅగ్నిష్టోమాదియజ్ఞంబులంబొంద శక్యంబు
గాదులోకంబుననెచ్చటనైననేతీర్థంబుకైనధనుష్కోటినామంబుగలదాతీర్థంబునసర్వతీర్థోత్తమంబని వర్ణింపంబడి మరి
యునాధనుష్కోటితీర్థంబునందుబ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులును ఉమాసరస్వతులును అష్టవసువులు ఆదిత్య సిద్ధసా
ధ్యగంధర్వవిద్యాధరాదినిలింపులునునంతతంబుసాన్నిధ్యంబుసేయుచుండుదురు పూర్వంబునకలామునులునాతీర్థం
తీరంబునస్వల్పతపంబొనర్చిసిద్ధింబొందిరిధనుష్కోటితీర్థంబునస్నానంబొనర్చిపితృదేవాదితర్పణంబులొనర్చెనేనిసర్వపా
పనిర్ముక్తుండైబ్రహ్మలోకంబున అమసచ్చుటనెయందుభక్తియుక్తుండై యొకవిప్రునన్నంబిడినదియిహపరంబులననంత

స్నానయోగ్యస్థలసిద్ధయే। అస్య వేతాళవరదస్య తీర్థస్య నిత్యం తేషు ధనుష్కోటిః సహి స్నాయాత్ తత్ర తత్ర మశ్నుతే। బ్రాహ్మ ణాః క్షత్రియా వైశ్యాశ్శూద్రాశ్చాపి మునీశ్వరాః । నింద్యయోనౌ సంజాయంతే ధనుష్కోట్యవగాహనాత్ । సుకరస్థిత వామాఘే ధనుష్కోటౌ తథా నరః। స్నానాత్పుణ్యాని సిద్ధ్యంతి స్నానాంతే మోదీ ద్విజాః। మాఘమాసే ధనుష్కోట్యాం మనగాహిస్యంతి నరాః। స్నాతస్య తీర్థేషు గంగాదిషు మునీశ్వరాః । ప్రాప్నుయాత్తు ... లోకానాం మోక్షం చాపి లభేత్। జన్మప్రభృతి యత్పాపం స్త్రియా వా పురుషస్య వా తత్సర్వం మాఘమాసే తు మజ్జనాద్విలయం వ్రజేత్ ॥ ఋషయ ఊచుః। తాసాం సర్వేషామపి మోక్షం ఘువందనాః । ... ధనుష్కోటిః సర్వతీర్థోత్తమా స్మృతా। తత్ర స్నానం॥ మాఘమాసే యతాత్మా జితేంద్రియః ధనుష్కోటౌ నరః స్నాయాద పునర్భవ సిద్ధయే ॥ ఏకచిత్తో జితక్రోధో మాఘమాసే తు యో నరః। స్నానం కరోతి స ప్రాణాన్ముచ్యతే బ్రహ్మహత్యయా ॥ రామనాథధనుష్కోటౌ మాఘమాసే నరస్తు యః

సత్ఫలంబు నొసంగు ఏవరుండైన శౌచాదుల చేస్వాత్తిక జేయ సమర్థుండు గాడతండందు స్నానంబు జేసి యాఫలంబొందు నశ్వమేధంబు గావించు నసమర్థుండగుటనగుండా తీర్థంబున స్నానంబొనర్చి సత్ఫలంబు నొందు బ్రాహ్మణుండైనను క్షత్రియుండైన వైశ్యుండైనను తీర్థంబున స్నానంబొనర్చి సనింద్యయోనులజన్మంబు రుపద్రవుండైన మాఘమాసంబున సూర్యుం డు మకరస్థుండై యుండ యాధనుష్కోటియందు స్నానంబొనర్చు నతని పుణ్యంబింతయని వచింపజాలను గంగాది సర్వతీర్థంబుల స్నానంబొనర్చినవాడు పడంటంబడు పిమ్మట తత్పుణ్యలోకంబుల మోక్షంబునొందు యేనరుండైన యేమాని నమై నమాఘమాసంబున నాతీర్థంబున స్నానంబొనర్చి వారలు జన్మాదికనొనర్చి నపాపంబుల న్నియు నాశనంబునొందు సర్వసురబృందంబులలోపల శ్రీనాథుండుంబోలె నాతీర్థంబు సకలతీర్థంబులను త్తమంబై ప్రకాశించుచున్నది పునఃపు ణ్యంబుగోరిననుమోపేక్షండునిజ క్షేత్రంబునందున్న తీర్థంబున స్నానంబొనర్చి సెనియాప్సింబునొందు మరియు

స్నాత్వాం తే శివరాత్రౌ వ నిరాహారో జితేంద్రియః। కృత్వా జాగరణం రాత్రౌ పతియామంపి శివతః। రామనాథం మహా
దేవమభ్యర్చ్య విధిపూర్వకం। పరేద్యురుదితే సూర్యే ధనుష్కోటౌ నిమజ్య చ । అన్యేష్వపి చ తీర్థేషు స్నాత్వా నియత
మానసః ॥ నిర్వర్త్య నిత్యకర్మాణి రామనాథం నిషేవ్య చ । యథాశక్తి ద్విజాన్ సమ్యగర్చయిత్వా ద్విజోత్తమాః ॥
భూమిం గాం వ తిలం ధాన్యం దత్త్వా విత్తం చ భక్తితః ॥ బ్రాహ్మణైరభ్యనుజ్ఞాతః స్వయం భుంజీత వాగ్యతః ॥ ఏవం కృతవతః
పుంసో రామనాథో మహేశ్వరః । విమోచ్య సర్వపాపాని భుక్తిం ముక్తిం ప్రయచ్ఛతి ॥ తత సర్వప్రయత్నేన మాఘమాసే
మునీశ్వరాః। స్నాతవ్యం ధనుష్కోటౌ నరై రన్యైర్ముముక్షుభిః ॥ ధనుష్కోటౌ కృతే స్నానే సేతావర్ధోదయే తు యః । కరోతి త
స్య పాపాని నశ్యంతి తేజసా కృష్ణాద్విజాః ॥ స్నానం మహోదయే చాపి భుక్తిముక్తిఫలప్రదం। యః స్నాయాద్ధనుష్కోటౌ

మాఘమాసంబునమాఘపుండాతీర్థంబున నేక చిత్తంబునుజితక్రోధుండగుచు స్నానంబుగావించినబ్రహ్మహత్యవలనం
బాయు ఏమనుజుండైనమాఘమాసంబున శివరాత్రియందాతీర్థంబున స్నానంబుగావించినిరాహారుండు జితేంద్రియుం
డగుచు రాత్రియందు ప్రతియామంబున మహాదేవునర్చింపుచు జాగరణంబుసేసి పరదినంబున సూర్యోదయకాలంబున నా
తీర్థంబునను నితరతీర్థంబుల నెల్లగ్రుంకినియతమానసుండై నిత్యకర్మకలాపుండగుచు రామనాథుం బూజించిదనశక్తి
కొలదిబ్రాహ్మణులకన్నంబిడి భక్తిపూర్వకంబుగ గోభూసువర్ణాదిదానంబులొసంగివారిచే ననుజ్ఞనొంది పిమ్మట దాను
భుజింపవలయునట్లుగావించినమానవునకు రామనాథుండు ప్రీతుండై సకలపాపనాశనంబు గావించి భుక్తిముక్తులనొసంగు
గానమనుజులు సర్వవిధంబుల మాఘమాసంబున నాతీర్థంబున మోక్షంబుగోరి స్నానంబొనర్పవలయు ఏవ్వండైన నాతీ
ర్థోత్తమంబున అర్ధోదయపుణ్యకాలంబున స్నానంబొనర్చి సకలపాపంబులం బాయు ఏవ్వండైన మహోదయకాలంబున
ప్పుట స్నానంబొనర్చి భుక్తిముక్తిఫలంబులం బొందు ఏమనుజుండైనను తీర్థంబున అర్ధోదయమహోదయకాలంబున స్నా

కోటౌ అర్ధోదయమ మహోదయే స్నాయవశ్యం స్త్రియోదేవాః బ్రహ్మావిష్ణు మహేశ్వరాః ధనుష్కోటౌ ద్విజాః స్నానమర్ధో
దయము మహోదయే ॥ నాస్త్యద్వైతవిజ్ఞానం సాయుజ్యప్రాప్తికారణం । తత్ర స్నానం ద్విజాః పుంసామర్ధోదయకే ॥
మహోదయే । న స్నాత్వా ద్యుక్తం వినా సత్యం ప్రాయశ్చిత్తం హి పాపినాం । తత్ర సేతౌ ధనుష్కోటావర్ధోదయమహోదయే
స్నాతి చేన్మనుజోపాపాత్ స్వర్గ్యం యజ్ఞాస్య నాప్యయం । యజ్ఞానాం ఫలమాప్నోతి స పూర్ణం నాత్ర సంశయః చంద్రసూర్యో
పరాగేషు యః స్నాయాన్నరోత్తమః తస్య పుణ్యఫలం వక్తుం శేషేణాపి న శక్యతే ॥ చంద్రసూర్యోపరాగేషు ధనుష్కో
ట్యవగాహనం ॥ బ్రహ్మహత్యాదిపాపానాం ప్రాయశ్చిత్తముదీరితం । [illegible] ధనుష్కోటౌ చంద్రసూర్యోపరాగ
యోః ॥ స్నానం సాయుజ్యదం ప్రోక్తం సర్వతీర్థఫలప్రదం । చంద్రసూర్యోపరాగేషు అర్ధోదయమహోదయే స్నానం యత్ను
త్రివనుజైః స్నాత్వా ముక్తిఫలేప్సుభిః ॥ అతస్సర్వం పరిత్యజ్య గచ్ఛధ్వం మునిపుంగవాః । ధనుష్కోటిం మహాపుణ్యాం భుక్తి
ముక్తిఫలప్రదాం । తత్ర గత్వా పితౄన్ శ్చైవ కురుధ్వం పిండదాపనం । ఆకల్పమపి తృప్తిస్స్యాద్ద్రపిండప్రదాపనాత్ ॥

నంబొనర్చ్పనతనికిబ్రహ్మ విష్ణుమహేశ్వరులు వశ్యులై అద్వైతజ్ఞానంబులేకపోయినను సాయుజ్యప్రాప్తి వారికగుదురు
మరియునతండు జేసినపాపంబులకు మన్వాదిస్మృత్యుక్త ప్రాయశ్చిత్తంబులొనరింపకపోయినను దోషరహితుండగు మరి
యునతండు యజ్ఞంబులొనర్పకపోయినను నా ఫలంబులం బొందు మరియు నచ్చట చంద్రసూర్యగ్రహణ కాలంబుల స్నానంబు జేసి
నతండు బ్రహ్మహత్యాప్రాయశ్చిత్తంబొనర్చిన వాడగు నతని పుణ్యఫలంబు వర్ణింప నాదిశేషునకైన శక్యంబు గాదు మరియు
నా ధనుష్కోటి స్నానంబు సకలతీర్థస్నానప్రదంబై సాయుజ్యప్రాప్తికారణంబగు మరియు నుత్తంగోరు వారర్ధోదయము
మహోదయ కాలంబులందు సూర్యచంద్రగ్రహణంబుల నచ్చట స్నానంబొనర్చవలయు గాన నో మునీంద్రులారా సర్వంబును
మాని భుక్తిముక్తిప్రదంబైన పుణ్యంబగు ధనుష్కోటికిం బోయి స్నానంబు గావింపుడు అచ్చట పితృసమూహంబునకు పిండ

పితౄణాంగ తృప్తిం స్నానం త్రయం రామేణ నిర్మితం ॥ సేతుమూలే ధనుష్కోట్యాం గంధమాదనపర్వతే ॥ పిండం కృత్వా పితృభ్యో ... ఋణాన్ముక్తో న సంశయః । సేతుమూలే ధనుష్కోటౌ గంధమాదనకేపి చ ఋణ ... స్థానం దేవనిర్మితం । అతస్సర్వం పరిత్యజ్య ధనుష్కోటిం నిషేవ్యతాం ॥ అత్రాగత్య ధనుష్కోటౌ స్నాన ... పూర్వకం ॥ ద్రోణాచార్యసుతశ్చాశ్వత్థామా మునీశ్వరాః సుప్తమారణదోషేణ ఘోరేణ ముముచే ... త్ ॥ ఏవం ... కథితం లి ప్రాశ ధనుష్కోటేస్తు వైభవం భుక్తిముక్తి ప్రదం నౄణాం సర్వపాపనిబర్హణం ॥ ఇతి శ్రీస్కాందే మహాపురాణే సేతుమాహాత్మ్యే ధనుష్కోటి ప్రశంసాయాం - త్రింశోధ్యాయః ॥ ... ... *

ఋషయః ॥ అశ్వత్థామా కథం సూత సుప్తమారణమాచరేత్ ॥ కథం విముక్తస్తత్పాపాద్ధనుష్కోటౌ నిమజ్జనాత్ ॥ ఏతన్నశ్శ్రద్దధానానాం బ్రూహి పౌరాణికోత్తమ । తృప్తిర్న జాయతే హ్యస్య పిబతాం త్వద్వచోమృతం పాయినాం

దానంబుగా పితృదేవతల కాలపర్యంతంబు తృప్తి కారణంబుగాను శ్రీరాముచే నిర్మింపఁబడిన సేతుమూలంబు ధనుష్కోటి గంధమాదనంబు స్నానంబులకు పితృప్రీతికరంబుగానొనర్చె నందు స్నానంబొనర్చి సవారమునఁ పితృఋణముక్తులగుదురు ... స్థానంబు దేవనిర్మితంబై ఋణమోక్షంబుఁ బొందియుండుఁగాన మానవులు సర్వంబుం బరిత్యజించి ధనుష్కోటిస్నానంబుగావించి పూర్వంబున ద్రోణాచార్యపుత్రుండగు నశ్వత్థామ ... తీర్థంబున స్నానంబొనర్చి యతిఘోరంబగు సుప్తమారణదోషంబువలన విముక్తుండాయె నో మునీంద్రులారా భుక్తిముక్తిప్రదంబును సకలపాపనాశనకారియగు ధనుష్కోటివైభవంబు మీకెఱింగించితి నని శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండెఱింగించెను ॥ ఇది శ్రీస్కాందపురాణంబున సేతుమాహాత్మ్యంబునందు ధనుష్కోటి ప్రశంసగలుముప్పదవ యధ్యాయము

మహానీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాది మునులు ... డగు సూతుం గల్గిరిడి పౌరాణికోత్తమా ॥ యశ్వత్థా

శ్రీసూతః॥ రాజ్యార్థం కలహో జాతః పాండవానాం పురా ద్విజాః। ధార్తరాష్ట్రైర్మహాయుద్ధే మహత్యక్షౌహిణీయు
తే యుద్ధం దశదినం కృత్వా భీష్మే శాంతనవే హతే। ద్రోణే పంచదినం కృత్వా కర్ణే చైవ దినద్వయం। అర్ధం దినం యుద్ధ్వా శల్యే చ ని
హతే అష్టాదశదినే తత్ర రణే దుర్యోధనే ద్విజాః॥ భగ్నోరౌ భీమగదయా పతితే రాజసత్తమే। ధృష్టద్యుమ్నశిఖండ్యాద్యాః స
ర్వే నృపతయస్తథా। ద్రౌపద్యాయుధ్యాసృష్టమనస్కాః స్వప్నావాసనవాంజసా। అథ పార్థా మహావీరాః కృష్ణసాత్యకిసంయుతాః
దుర్యోధనస్య శిబిరం గంత్వా తే పాండవా మిశ్రా ద్విజాః। వృద్ధైరమాత్యైస్తత్రత్యైః షండైః స్త్రీరక్షకైస్తథా ॥ ౧౦ ॥ తత్ర సు
ద్రవ్యజాతాని సన్నాహాన్ మహాబలాః। సుయోధనస్య శిబిరే వ్యవసంతస్సుఖినస్తే ॥ ౧౧ ॥ అథ తానబ్రవీత్పార్థాన్ శ్రీ
కృష్ణః ప్రణతాన్ స్మ వః మంగళార్థాయ చాస్మాభిః వస్తవ్యం శిబిరాద్బహిః ॥ ౧౨ ॥ ఇత్యుక్తా వాసుదేవేన తే [illegible] పా
ండవాః॥ కృష్ణసాత్యకిసంయుక్తాః [illegible] యయుశ్శిబిరాద్బహిః ॥ ౧౩ ॥ వాసుదేవేన సహితాః శిబిరం హిత్వా పాండవాః॥
ఓఘవత్యాస్సమాసాద్య తీరం నద్యా నరోత్తమాః ॥ ౧౪ ॥ ఊషుస్తాం రజనీం తత్ర మహాత్మానో గణాస్తథా॥ కృపశ్చ కృతవర్మా చ ద్రౌణి

[illegible] సూతమహర్షి [illegible] టికిరిగియందు స్నానంబొనర్చి యెట్టి పాపంబులనిం బాసెనా విధం
బు సవిస్తరంబుగా గృపం జెప్ప మాకెవ్వాకౌతూహలంబు గ్రోలుమాకు [illegible] పిగలుగదనిశ్శబ్దాయుతులై యడిగిన సూ
తుండిట్లనియె పూర్వంబున కౌరవపాండవులకు రాజ్యార్థంబై కలహంబు గలిగెనప్పుడు దుర్యోధనుండేకాదశాక్షౌహిణీ
యుతుండై భండనంబు గావింపుచుండ భీష్ముండు దశదినంబులు సేనాధినాథుండై పదిదినంబులాహవంబొనర్చి భూపతిఖండయ్యె
ద్రోణుండు పంచదినంబులు సేనానాథులై యుద్ధంబొనర్చి మృతులైరి పిమ్మట నష్టాదశ దినంబు
పిమ్మట కర్ణుండైదు దినంబులు కర్ణుండు దినద్వయంబు సేనానాథులై యుద్ధంబొనర్చి యథనంబునొందెను రాజరాజగు సుయోధనుండు
నశల్యుండు సైన్యనాయకుండై యర్ధదినంబు యోధనం బొనర్చి నిధనంబునొందెను [illegible] ధృష్టద్యుమ్నాదులు
భీమునిగదాయుద్ధంబున దినంబు గావించెప్ప

స్తదా దుర్యోధనం ప్రతి ॥ ౧౫ ॥ అనిత్వాస్తే మయా తూర్ణ ద్వైరథా స్థానమాయయుః ॥ దుర్యోధనం కుతం స్పృష్ట్వా రణభూమౌ సుదూషితం ॥ ౧౬ ॥ భగ్నోరుగం డంగదయా భీమసేనస్య భీమయా । రుధిరాసక్తసర్వాంగం వేష్టమానం మహీతలే ॥ ౧౭ ॥ ఆరోదంతం తదా దృష్ట్వా రణే దుర్యోధనం నృపం । దృష్ట్వా తథావిధం రాజానం బాష్పవ్యాకులలోచనం ॥ ౧౮ ॥ అశ్వత్థామా తథా కోపాజ్జ్వలన్నివ మహానలః । స శోకం వినిశ్శ్వస్య క్రోధవిస్ఫారితేక్షణః ॥ ౧౯ ॥ అశ్రువిక్లబయా వాచా దుర్యోధనముఖావత । పితా మే పాతితః క్షుద్రైః ధృష్టద్యుమ్నేన రణాజిరే ॥ ౨౦ ॥ న తథా తేన శోచామి యథా నిహతతే త్వయి । శృణు వాక్యం మదీయం త్వం యథా సత్యవదలోన్నృప ॥ ప్రతిజానే న హస్తేన శపే సుయోధన మహామతే । అద్య రాత్రౌ హనిష్యామి పాంచాలాన్ సహ స్వయం శయనేః ॥ వక్ష్యేహం వాసుదేవస్య త్వమనుజ్ఞాం ప్రతీక్షయచ్ఛ మే । తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా ద్రౌణిం రాజా తదాబ్రవీత్ ॥ తథాస్త్వితి పునః ప్రాహ కృపం రాజా ద్విజోత్తమాః । ఆచార్య ద్రోణపుత్రం అభిషించ త్తేన వారిణా ॥ సేనాపత్యే భవ్య

ఘం హృష్టమానసులై వరి వేష్టింప పాండవులు కృష్ణసహితులై తండవ్యగ్రులై వరి వేష్టితంబగు దుర్యోధనశిబిరంబునకుం బోయి యందుండెడు మహాధనంబులగు ధనంబులం గొని సుఖంబుండిరంతట దృష్టద్యుమ్నాదులు స్వవాసంబులకుం బోయిరి పిమ్మట శ్రీకృష్ణదేవుండు పాండవులం గాంచి యో కౌంతేయులారా మనమిప్పుడు మంగళార్థంబై శిబిరబహిఃప్రదేశంబున నుండవలయునని వారలం గూడి శ్రీకృష్ణపార్థులు సహితులై ఓఘవతీనదీతీరంబునకుం బోయి యచ్చట నిరాతంకులుగా నా రాత్రి సుఖంబుననుండిరంత కృపకృతవర్మాశ్వత్థామలాదిత్యుండస్తమించు రుగ్ణముకన్న దుర్యోధనాంతికంబునకుం బోయి పాంసుదూషితుండును భగ్నోరువు రుధిరాసక్తసర్వాంగుండును భూపతితుండును నతనిం గాంచి బాష్పపూర్ణావిలముఖులగుచు విలపింపుచుండ ఆ సమయంబున గురునందనుండు క్రోధవిస్ఫారితేక్షణుండై మహానలుంబోలె ప్రకాశించుచు దుర్యోధనుతో నిట్లనియె ఓ నృప పాంచాలీమయ [illegible] సందుకు [illegible] ఇంపనిప్పుడు భూపా

క్షీం చ స్వామ్యర్థ సోపి తథాఽకరోత్ । సోఽభిషిక్త స్తథా ద్రౌణిః పరివ్యజ్య న్నృపోత్తమం ॥ ౨౫ ॥ కృతవర్మకృపాభ్యాం చ సహాశ్వ
స్త్వన్వితో యయౌ । తత స్తే సుత్రయో వీరాః ప్రయాతా దక్షిణోన్ముఖాః ॥ ౨౬ ॥ ఆదిత్యాస్తమయాత్పూర్వం శిబిరాంతిక
మాయయుః । పాండవానాం భీషణం శబ్దం శ్రుత్వా తత్ర జయైషిణః ॥ ౨౭ ॥ పాండవానుద్రుతా భీతా స్తదా ద్రౌణ్యాదయ స్త్రయః
ప్రాఙ్ముఖా దుర్మతయుర్భీత్యా కందద్ధారర శ్రమాతురాః ॥ ౨౮ ॥ ముహూర్తం తే తతో గత్వా క్రోధామర్షవశానుగాః । దుర్యో
ధనవధా త్తేతు తుణం తత్రావతస్థిరే ॥ ౨౯ ॥ తతో వన్య న్నరణ్యం వై నానాతరులతావృతం । అనేకమృగసంబాధం క్రూరపక్షి
గణాకులం ॥ ౩౦ ॥ సమృద్ధజలసంపూర్ణతటాకవరి శోభితం । పద్మేందీవరకహ్లారహంససారసకులసంకులం ॥ ౩౧ ॥ తత్రాపి తా
జలం తేతు పాయయిత్వా హాయాం స్తదా । అనేకశాఖాసంబాధం న్యగ్రోధం దదృశు స్తతః । సంప్రాప్య తు మహాన్య
త్రుం న్యగ్రోధం తేత్రయ స్తదా । అవతీర్య రథేభ్యశ్చ మోచయిత్వా తురంగమాన్ ॥ ౩౩ ॥ ఉపస్పృశ్య జలం తత్రసాయం
సంధ్యాముపాస్య చ । తథా స్తగింంథానుశయపె దేవగత ప్రభుః । ౩౪ ॥ తతశ్చ జనీఘోరా నా స న ధూర్త్తి విరామలా । తా

యుడవగుటకుం బింతించెదము ద్వాక్యం బాలింపుము నేనిప్పు డీరాత్రి సమయంబున పాండవశిబిరంబులకుం బోయి కేకయ
న్యుంజయపాంచాలాది సంయుతులగువారల యమసదనంబునకుం బంపెదననుజ్ఞయిమ్మనిన సంగు మనినదుర్యోధనుండట్లో
నపూర్ణమగు వచింపి కృపాచార్యానీతంబగు కలశజలంబువలన సైన్యాధిపత్యంబునకభిషేకంబుగావించె నంతనంతండాశ్వ
పునాలింగనంబుగావించి కృపకృతవర్మ సహితుండై దక్షిణోన్ముఖుండై పాండవశిబిరసమీపంబునకుం బోయె నంతవారల
భీషణంబగు పాండవజయ శబ్దంబు విని భీతింబొంది పూర్వాభిముఖులగుచుం గొంతదూరంబు చని నానాతరులతావృతం
బును అనేకమృగసంచారంబును క్రూరపక్షిగణాకులంబును పద్మేందీవరకహ్లారసరసీశతసంకులంబును నగునొకవనంబు
గాంచియందొకతటాకతీరంబున హయంబులడిగి జలంబుల ద్రావివశ్వంబులంద్రావింపి దయచ్చటనొక న్యగ్రోధవృక్ష

క్రౌంచరాణి సత్వాని సంచరంతి తత సతః॥ ౩౫॥ దివాచరాణి సత్వాని నిద్రాశముపాయయుః॥ క్వచిత్కన్న ప్రహోద్యానిశి ౩౬॥ న్యగ్రోధస్యోపవిపిశురంతికే శేరతేః కన్ని తాః॥ ప్రభోజాతదాః క్రౌంచ ఫేఠా తేతివ దాక్ష్య వతా క్రాశిగ్గ్వసన్నగగోయుధా॥ తతోవలోకయాంచక్రే తదరణ్యం భయానకం॥ ౩౮ ॥ న్యగ్రోధంచ తతో పశ్యత్ బహు వాయస కేషు తేషు సప్తేషు పిశ్వస్తేషు సమంతతః॥ ౪౧॥ తతో పశ్యత్స మాయాంతం భాసం దారుణిగ్ఘ యూనకం। మహాగృధ్రంమహా విహంగమః॥ ౪౩ ॥ సుప్తానాం తానసేనాం నిజఘ్నే వాయసానాం తదా। మచ్ఛేద పక్షాన్ తేషాం దేహాంగ మాంసముపైః శాఖానాం బహుభి స్తదా। సమంతాదావృణం సర్వం న్యగ్రోధోపరిమండలం॥ ౪౬॥ వాయసానాం

రంబునసుండసూర్యుండ స్తంగతుండై సకలమృగంబుల బదుగాద గుడెంచేంత శాచరంబులసు క్రౌంచ గ ంబుల నిద్రంబొంచక కోటకలు శీఘ్రతమానసుండై చుభుజంగంబు బోతెనూపు లిగుడించుచుభయానకం బగు వనం బువీక్షిం పు చున్యగ్రోధంబునందుండు శాఖాసమూహంబుల నిద్రించు బహుల విక్షంబుల వచ్చి తదనంతరంబు లంగాపంది దారుణంబునొందించుచుండెడు భీవణరవంబైన యొక యులూకంబు గాంచి తత్కర్మంబు సీక్షించి నాకిట్టి లూకం బుపకేశ కారియయ్యె నేని విస్తృతంబున శత్రు సమూహంబుల మరణంబునొందించెద వారలు న్యాయమార్గంబున యుద్ధంబుగా

ఉలూకో మమ దైవతదా ద్రౌణిర్దృష్ట్వా తు తత్కర్మ భాసేనైవ మృగం గతః ॥౪౭॥ కరిష్యామ్యహమప్యేవం శత్రూణాం నిధనం నిశి। ఇత్యేవం చింతయ దేకః స్వేన ఉపదేశమిమం స్మరన్ ॥౪౮॥ జేతుం న శక్యాః పార్థా హి ఋజుమార్గేణ యద్యపి। మయా తు ఛద్మనా తేన హంతవ్యా జితకాశినః ॥౪౯॥ సుయోధనస్య కాలే వ ప్రతిజ్ఞాతో మయానఘః। ఋజుమార్గేణ యుద్ధే మే ప్రాణనాశో భవిష్యతి ॥౫౦॥ ఛలేన యుధ్యమానస్య జయః స్యాద్వైరిపుత్రయోః। యచ్చ గర్హ్యం భవేత్కార్యం లోకే సర్వజనైరపి ॥౫౧॥ తత్కార్యమేవ హి క్షత్త్రధర్మానువర్తినా। వాక్యైరపి ఛలేనైవ కృతం కర్మ సుయోధనే ॥౫౩॥ అస్మిన్ రాత్రౌ పురా విద్ధాః ప్రోక్తాస్సైన్యా కాంక్ష పంథిహి। పరిశ్రాంతా వివర్ణాశ్చ భుంజానా నేచరి పోర్బలే ॥౫౪॥ ప్రస్థానే చ ప్రవేశే చ ప్రహర్తవ్యం సనంశయః। నిద్రార్తా నర్ధరాత్రే చ తథా త్యక్తాయుధం రణే ॥౫౫॥ భిన్నయోధం బలం సర్వం ప్రహర్తవ్యం సుగాతిభిః। ఏవం సనియమం కృత్వా సుప్తమారణకర్మణి ॥౫౬॥ శుభో ధయుద్ధో జక్రపాపప్రారాత్రౌ చ సాహసీ। ద్రౌణిర్ధ్యాత్వా ముహూర్తం తు తావుభావభ్యభాషత ॥౫౭॥ అశ్వత్థామా॥ మాతతస్సుయోధనో రాజా మహాబలపరాక్రమః। శుద్ధకస్మాద్ధతః పాపైర్బహుభిః శూరకర్మభిః ॥౫౮॥ భీమేనాతినృశంసేన శిరో రాజ్ఞః పదాహతం। తతోద్ధరాత్రౌ పార్థానాం

పిండి జములెపన్నహూర్ణాలు గారుస సుయోధనాంతికంబున శత్రువధంబున్నకై ప్రతిజ్ఞ గావించితి లోకంబున క్షత్రధర్మానువర్తియు గునరుండు న్యాయంబున జయింపదగని శత్రుపులను న్యాయంబొనర్చి యైనను జయింపవలెను సిందుపు రాపిదులగు అన్యులహి తుండును ద్రితుండైన పరిశ్రాంతుడైనను వర్ణుండైన భుంజానుండైనను నిరాయుధుండైనను సంభిన్నబలుండైనను రాజన్యుడు వధా ర్హుండగునని వచించిరని శలుః థరంబుల ముహూర్తమాత్రంబు జింతిలి దిసు ప్తమారణంబొనర్ప నిశ్చయించి సాహస వంతుండై కృపకృతవర్మలంగాంచి ఓ స్నేహితులారా॥ పరిశుద్ధుండగు సుయోధనుండు క్రూరకర్ముండగు భీము సేను పదా ఘాతంబున నిహతుండయ్యె గాననీయర్థ

శ్రీస్కాందపురాణె. సేతుమాహాత్మ్యె షట్త్రింశోధ్యాయః,

సమిత్యపటలం తపం ॥ ౫౯ ॥ న జుహస్తాహ నిష్కృత్యశ్చ స్త్రీరాజ్ఞా నావిధైర్యయం కృపః ప్రోవాచ తత్ర సమిత్యక్షత్రి త్యం ద్విజోత్తమాః ॥ ౬౦ ॥ సుప్తానాం మారణం లోకె నధర్మో నచ పూజ్యతే । దైవతైః క్షత్రస్త్రాణాం వంశ్యపుత్రరథవాజి నాం ॥ ౬౧ ॥ శృణు మెవచనం వత్సవక్ష్యతాం సాహసం త్యజ । పాండుపుత్రాంశ్చ ధృతరాష్ట్రం చ గాంధారీం చ ప్రతివ్రతాం ॥ ౬౨ కృష్ణం మోవిదుషం చాపి గదుక్తం కరవాము హే । ఇత్యుక్తస్తు తథా ద్రౌణిః కృపం ప్రోవాచ వై పునః ॥ ౬౩ ॥ పాండవైశ్చ పురాయం మె ఘాతితః పితా మహ । తస్మై సుప్తాన్ మర్దయిష్యామి ప్రతిమాతుల ॥ ౬౪ ॥ ద్రోణమాం సుత కామేయా ధృ ష్టద్యుమ్నస్య యద్వచః సపంజన సమక్షం తద్వచనం శృణోమ్యహం ॥ ౬౫ ॥ తైరెవ పాండవైః పూర్వం ధర్మ సేతుర్వి రాక్ష సమక్షమేవ యుష్మాకం సర్వేషామేవ భూభృతాం ॥ ౬౬ ॥ న్యస్తశస్త్రో మమ పితా ధృష్టద్యుమ్నేన ఘాతితః తథా శాంతనవో భీష్మః న్యస్తచాపో నిరాయుధః ॥ ౬౭ ॥ శిఖండినం పురోధాయ నిహతస్సవ్యసాచినా । ఏవమన్యేపి భూపా లాః ఘాతితా వై హతాస్తతె ॥ ౬౮ ॥ తదెవాహం కరిష్యామి సుప్తానాం మారణం నిశి । ఏవముక్త్వా తదా ద్రౌణిః సంయుక్తః

బులమరణంబునొందించెదనని కృపాచార్యుం డిట్లనియె. ఓకుమారా ! లోకంబునసుప్తమారణంబుగావించుటయు క్తంగాదది ధర్మంబుగాదని యందుదానఁ బూజితుండు గాఁడు సంగ్రామ క్షత్రకవాహనశస్త్రులంజంపందగదు మనమిప్పుడ ధృతరాష్ట్ర గాంధారీవిదురులసమీపంబునకుంబోయి వారలవిదుర్యోధననిధనంబెరుంగంజెప్పి వారలువచించినప్రకారం బునగాపింపుదము మదీయవాక్యంబులవినుము సాహసంబు మానుమనియ నేకవిధంబులం బలుకు కృపాచార్యుని తోద్రో ణాచార్యతనూజుండిట్లనియెఓ మాతులా మహనీయుండగు శాంతనవునికపటంబుగశిఖండింబురస్కరించుకొనియస్త్రా యుధంబునవిడిచినపుడుచంపెమరియు మదీయజనకుండు నిరాయుధుండై యుండఁ బాంచాలుండగు ధృష్టద్యుమ్నుండు వధించె మరియుపాండునందనులన్యాయంబుగావించిన నేకరాజన్యులంబంపిరి కావున నారణములందునమస్సంబులభేదించుచు

రగం రథం ॥ ౬౯ ॥ ప్రాయాదభిముఖః శత్రూన్ సమారుహ్య రథం జవాత్ । తం యాంతమన్వగాత్తౌ కృతవర్మకృపావు-
భౌ ॥ ౭౦ ॥ ద్వారదేశే వ్యవస్థితావాయత్తౌ పరమధన్వినౌ । అథ ఖడ్గం మహాదేవప్రసాదాత్ప్రాప్తవానసౌ ॥ ౭౧ ॥ ద్రౌ-
ణిరవస్థాప్య కృతవర్మకృపావుభౌ । ద్వారదేశే మహావీరః శిబిరాంతః ప్రవిష్టవాన్ ॥ ప్రవిష్టే శిబిరం ద్రౌణౌ కృతవర్మకృపావు-
భౌ । ద్వారదేశే వ్యవస్థితావాయత్తౌ పరమధన్వినౌ ॥ అథ ద్రౌణిః సుసంక్రుద్ధస్తేజసా ప్రజ్వలన్నివ । ఖడ్గం విమలమాదాయ వ్యచ-
రచ్ఛిబిరే నిశి ॥ తాన్ సుప్తాన్ ద్రష్టుమన్విష్యన్ శిబిరం మందమాయయౌ । ధృష్టద్యుమ్నాదయః సర్వే మహాయుద్ధేన కర్శితాః ॥ సుషుపు-
ర్నిశి విశ్వస్తాః స్వస్వసైన్యసమావృతాః । ధృష్టద్యుమ్నస్య శిబిరం ప్రవిశ్య ద్రౌణిరస్త్రవిత్ ॥ తం సుప్తం శయనే శుభ్రే దద-
ర్శ గాఢనిద్రితం బలం । పాదేనాతాడయత్ క్రోధాత్ ధార్తరాష్ట్రప్రియంకరః క్రోధేన నందనః ॥ స విద్ధస్స్వరణాఘాతాదుత్థాయ శయనాదథ
వ్యలోకయత్తదా వీరో ద్రోణపుత్రం పురఃస్థితం ॥ తముత్పతంతం శయనాద్ద్రోణాచార్యసుతో బలీ । కేశేష్వాకృష్య బాహు-
భ్యాం నిష్పిపేష మహీతలే ॥ ధృష్టద్యుమ్నస్తథా తేన నిష్పిష్టస్స భయాతురః । ద్రోణపుత్రం సఘోషేణ తోషయన్ శక్తవిచే-
ష్టితుం ॥ ద్రౌణిరాక్రమ్య తస్యోరః కంఠం బధ్వా ధనుర్గుణైః । నదంతం విస్ఫురంతం తం పశుమారమమారయత్ ॥ తతస్సై-

న్న దిగానవేసుత గ్గణంబౌనరౌ దననిరధారూఢుండై శత్రువుల పైయరిగెను అశ్వత్థామంగాంచి కృపకృతవర్ములు ఉ-
ద్యతాయుధులు రథారూఢులై శిబిరసమీపంబునకు పోయియుండ్ర అద్వారదేశంబులనుండి శిబిరాంతర గురునందనుండీశ్వర
ప్రసాదలబ్ధంబగు ఖడ్గంబు ధరించి యాశిబిరంబు ప్రవేశించియందు మహాయుద్ధశ్రాంతుండును మహాశయనసుఖనిద్రి-
తుండగు ధృష్టద్యుమ్నుంజేరి పాదతాడనంబు గావించిననతండుత్థితుండై వీక్షించగను ద్రోణపుత్రుం గాంచె అంతబలవంతుం
డగు గురుసుతుండాని బాహువులచే కేశంబులంబట్టి ధరాతలంబుపై ద్రోసి పీడించి ధనుర్గుణంబు చే కంఠంబు నొడిచి చు
పశుమారణప్రకారంబున చంపె నవ్వల మహాయుద్ధ ... వారలను ద్రౌపదీపుత్రుల సైన్య

న్యాదిసర్వాణ్యపధీచ్ఛత తైవసః।యుధామన్యుం మహావీర్య ముత్తమౌజసమేవచ ॥ తథైవ ద్రౌపదీపుత్రాన్ వశిష్టాంశ్చ షోమకాన్।శిఖండిప్రముఖాన్సర్వాన్ ఖడ్గేనామారయద్బహూన్।కృపయాద్వారినిర్యాతాన్ సర్వాన్ సేవచసైనికాన్ ప్రాప యోగమానతుగ ఉల్యాం కృతకర్మా కృపాదభోజవంని హాగ సైన్యంగత్ శిబిరంత్రిగృహాబలైః। తత్ తు నాచూర్యాచ్ఛాద్య భవత్ త్రిజగత్ప్రశయేయథా ఏవంహత్వాతస్సర్వాన్ ద్రోణపుత్రానయ స్త్రిభిః। నిర్జగ్ముశ్శిబిరాత్తస్మాత్ ప్రాగభీతాభయాతురాః ॥ సర్వేపృథక్పృథగ్దేశాన్ దుద్రువుశ్శీఘ్రగామినః అథద్రౌణిర్భయావిష్టః రేవాతీరం మనోరమం ॥ తత్రాస్యనేకసాహస్రమునయో బ్రహ్మవాదినః।ద్రౌణింకుశ్చరిత జ్ఞాత్వా ప్రాహుర్యోగబలేనతం ఉపప్లానాం మారణం కృత్వాద్రౌణిస్త్వం బ్రాహ్మణాధమ। గచ్ఛదృష్ట్వేన హ్యస్మాకం పాతిత్యం భవతుధ్రువం।సంభాషణమాత్రేణ బ్రహ్మహత్యాయుగం భవేత్।తతోస్మదాశ్రమేభ్యస్త్వం నిర్గచ్ఛపురుషాధమ ॥ ఇత్యుక్తస్తథాద్రౌణింగత్వా మునయోఽవజ్ఞాః ।ఇతీరితస్తదా ద్రౌణిస్తైః ఋషిభి ర్బ్రహ్మవాదిభిః।లజ్జితో నిరగాత్తస్మాదాశ్రమాన్మునిసేవితాత్ । ఏవం కాశ్యాదితీర్థేషు పుణ్యేషు ప్రయయావసః ॥ ౮౦ ॥ తత్ర తత్ర నివాసైస్సర్వైర్నిందితో మహాత్మభిః । వ్యాసంకరణమాపెదె ప్రాయశ్చిత్తం చికీర్షయ

యుతంబుగనందరఖండంబుచేని హతులంగావించుచుండ భయాతురులై పరుంగిడు వారలంబోనీయక ద్వారంబులనుండు కృపకృతవర్మలుహతింబొనరించిరియిట్లు నాముగ్గురుశిబిరంబునంగలవారల నెల్లహతులంగావించి పాండవ దర్శనార్థంబుగ వెడలి వారలేరీతి ఇది పిమ్మట ద్రోణసుతుండు రమణీయంబగు రేవానదీతీరంబునకుం జనె। శమాహాసమీపంబునకుంబోయిన వారలతనింగాంచి యోగబలంబునసు మారణంబానర్చి దుశ్చరితుంగాన రింగిడీబ్రాహ్మణాధమా నీదర్శనంబు జేసినపాపంబుగల్గు త్వత్సంభాషణమాత్రంబునబ్రహ్మహత్యాయుగంబులు సంభవించు మాయాశ్రమంబుననుండకుము నీవనతండు లజ్జితుండై బయలుదేరి కాశ్యాదితీర్థంబులకుంబోయిన ప్రత్యేకనీం

యః ॥ తతోఽదరికే పుణ్యే సమాసీనం మహామునిం। ద్వైపాయనం సమాగమ్య ప్రణనామ సభక్తికం ॥ ౫౬ ॥ తతో వ్యాసో ఽబ్రవీదేనం ద్రోణాచార్యసుతం మునిః। స్వాగతం స్వాగతం ద్రౌణే నిర్యాహి త్వరయాఽత్ర వై ॥ సుప్తమారణదోషేణ మహాపాతకవాన్భవేత్ ॥ అతో మే భవతో హ్యస్మాన్మహాపాపం భవిష్యతి ॥ ఇత్యుక్తస్తత ద్రౌణిః ప్రోవాచేదం వచో మునిం। అశ్వత్థామా భగవన్నందినస్సురైర్వస్త్వామస్మి శరణాగతః ॥ ౬౦ ॥ పీడితే త్వయ్యపి హ్యేవం కో న్యో మే శరణం భవేత్। కృపాం కురు మయి బ్రహ్మన్ సాధవో దీనవత్సలాః ॥ సుప్తమారణదోషస్య శాన్త్యర్థం భగవన్మమ ప్రాయశ్చిత్తం విధేహి త్వం సర్వజ్ఞో ఽసి భవాన్యతః ॥ ఇత్యుక్తో ద్రౌణినా వ్యాసః చిరం ధ్యాత్వాఽగమబ్రవీత్। వ్యాసః ॥ ఏతత్పాపస్య శాన్త్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తం స్మృతౌ న హి ॥ ౬౫ ॥ తథాప్యుపాయం వక్ష్యామి దోషశాన్తిప్రదం ॥ దక్షిణాంబునిధౌ పుణ్యే గంధమాదనపర్వతే విముక్తిదే ధనుష్కోటిరితి ఖ్యాతం తీర్థమస్తి మహత్తరం। అస్తి పుణ్యం మహాపాతకనాశనం ॥ స్వర్గమోక్షప్రదం నౄణాం బ్రహ్మహత్యాదిశోధకం। సర్వమంగళమాంగళ్యం సర్వాభీష్టఫలప్రదం ॥ పవిత్రాణాం పవిత్రం చ తీర్థానాం చ తదుత్తమం। దుస్స్వ

ద్రులచేనిందితుండనై విచారంబునొందినాఁ జేసిన సుప్తమారణకృత్యంబునకుం బ్రాయశ్చిత్తంబొసర్పం గోరి బదరికాశ్రమంబునం దపంబుగా నిందు ద్వైపాయనుం జేరి నమస్కరింప నామునీంద్రుం డతివాఁ వుఁడగు సతని గాంచి ఓ బ్రాహ్మణా! ధనిమానీ వివచటనుండకుము ఈ సకలానం బొసర్ప మహాపాపంబు మముఁ బొందునగాన శీఘ్రంబున బొమ్మని పద్రౌణి యిట్లనియె ఓ తపోధనా నే సర్వజనంబులచే నిందితుండనై నిన్ను శరణంబుజొచ్చితి నీ విట్లు పలికిన నేనెవరి చెంత కేఁగుదు కృపాళుఁడవై యనుగ్రహించి సుప్తమారణదోషంబునకుం బ్రాయశ్చిత్తంబు వచింపుమనిన వ్యాసుండు కొంతతడవు చింతించి యిట్లని యె ఓ ద్రోణనందనా యీపాపశాంతికొరకు ప్రాయశ్చిత్తంబు స్మృతిపుంజంబులలేదైన నొక యుపాయంబు వచించెద దక్షిణ సముద్ర తీరంబున పుణ్యంబగు గంధమాదన పర్వతంబున ధనుష్కోటి యనునొక తీర్థంబుగల దది మహాపాతకనాశనంబును

ప్నానాశనంపుంసాం నరక క్లేశ నాశనం ॥ అకాలమృత్యుశమనం పుణ్యం విజయ కారణం। దారిద్ర్య నాశనం పుంసాం మాయుర్వృద్ధి కారణం ॥ చిత్తశుద్ధి ప్రశమనం శాంతిదాం అర్థిరణం।తత్ర గత్వా ధనుష్కోటౌ రామ సేతౌ విముక్తిదే ॥ స్నానం కురువ్వ ద్రౌణే త్వం మాసమాత్రం నిరంతరం।సుప్తమారణదోషాత్త్వం సద్యః పూతో భవిష్యసి॥ కురుష్వ వచనం శీఘ్రం మమ త్వం ద్రోణనందన। ఏవముక్త స్తదా ద్రౌణిర్వ్యాసేన పరమర్షిణా ॥ రామ సేతుం సమాసాద్య ధనుష్కోటౌ పవిత్రకే॥ సస్నౌ సంకల్పపూర్వం స మాసమేకం నిరంతరం ॥ త్రిసంధ్యం రామనాథం తు నిషేవే నదినే దినే ।తత్ర త్రింశద్దినే సోయం ద్రౌణి ॥ అకరోజ్జాగరం రాత్రౌ రామనాథస్య సన్నిధౌ । అపరేద్యుర్ధనుష్కోటౌ స్నాత్వా సంకల్పపూర్వకం॥ ౧౧౦॥ సిషేవే రామనాథం చ స్తుత్వా భక్తిపురస్సరం।నన ర్తపురతస్తస్య ంభో రానందాశ్రుపరిప్లుతః ॥ తతః ప్రసన్నో భగవాన్

శ్వరమోక్షప్రదంబున బ్రహ్మహత్యాది పాతకంబులను సర్వమంగళదాయకంబును సర్వాభీష్టఫలప్రదంబును సకలతీర్థోత్తమంబును దుస్స్వప్న నాశన కారియు నరక క్లేశవిమోచనంబును అకాలమృత్యుశమనంబును దారిద్ర్యనాశనంబును ఆయుర్వృద్ధి కారణంబును చిత్తశుద్ధిప్రదంబును నై వెలయుచుండు నీవచటికిం బోయి మాసమాత్రంబు స్నానం బొనర్చి నయొ సుప్తమారణదోషంబువలన బాసి పరిశుద్ధుండవగుదువుగాన శీఘ్రగమనంబునం బొమ్ము నద్రోణనందనుండాతనిం బగామసేతువునకుం బోయి ధనుష్కోటియందు మాసమాత్రంబు స్నానంబొనర్చి త్రిసంధ్యంబు రామనాథు సేవించుచు మాసాంతదినంబున స్నానంబొనర్చి యుపవాసంబుండి పంచాక్షరీమహామంత్రంబు జపించుచు రాత్రియందు రామనాథు సమీపంబున జాగరణంబుండి పరదినంబున సంకల్పపూర్వకంబుగా స్నానంబొనర్చి రామనాథు పూజించుచు, ఆనందాశ్రుపరిప్లుతుండై నర్తనంబొనర్చు చుండ మహాదేవుండు ప్రసన్నుండై ప్రత్యక్షంబయ్యె నంత ద్రోణనందనుండు పరమహర్ష

ప్రాదురాసీత్తదగ్రతః॥ దృష్ట్వా తత్ర మహాదేవం తుష్టావ పరమేశ్వరం ॥ ద్రౌణిః॥ నమస్తే దేవదేవేశ। నమస్తే కరుణాకర। అశేషాంబుధిమగ్నానాం హితాయ వపుషే [illegible] జగదేకకృపామూర్తే ధూర్జటే నీలలోహిత॥ ఉమాకాంత విరూపాక్ష చంద్రశేఖర తే నమః॥ మృత్యుంజయ త్రినేత్ర త్వం పాహి మాం కృపయా మృడ। పార్వతీపతయే తుభ్యం త్రిపురఘ్నాయ శంభవే పినాకపాణయే తుభ్యం త్ర్యంబకాయ నమో నమః। అనంతాదిమహానాగహారభూషణభూషిత ॥ శూలపాణే నమస్తుభ్యం గంగాధర మృడావ్యయ। రక్ష మాం కృపయా దేవ పాపసంఘాత్ పంజరాత్॥ ఇతి స్తుతో మహాదేవో ద్రౌణిః ప్రాహ [illegible]॥ సుప్తమారణదోషస్తే నష్టోఽస్తు మమ దర్శనాత్ ॥ అశ్వత్థామన్ నష్టదోషః [illegible] సుప్రసన్న [illegible] లోకేషు కిమలభ్యం చ [illegible] ॥ అతోఽభీష్టం వృణీష్వ త్వం [illegible] ద్రోణాత్మజాధునా । ఇత్యుక్తః శంభునా ద్రౌణిః ప్రాహ పరమేశ్వరం ॥ ౧౭౦ ॥ తవాద్య దర్శనేనాహం కృతార్థోఽస్మి న సంశయః॥ త్వత్పాదపద్మనమస్కారాత్ సాను

కరిపూరితహృదయుండగుచుని ట్లని స్తుతించె. ఓ మహాదేవా నీవు కృపామూర్తివి ధూర్జటివి నీలలోహితుండవు ఉమాకాంతుండవు విరూపాక్షుండవు చంద్రశేఖరుండవు మృత్యుంజయుండవు అశేషాంబుధిమగ్న హితప్రదాంబుజుండవు పార్వతీపతివి త్రిపురఘ్నుండవు త్రినేత్రుండవు పినాకపాణివి శూలపాణివి అనంతాది మహానాగభూషణ విభూషితుండవు గంగాధరుండవు అవ్యయుండవు మే [illegible] యుండవు నిను గొని యాడ నాదరంబుగు నేనెంత పాపసంఘంబువలనం బాపి కృపాళుండవై రక్షింపు మనియిట్లు స్తుతించెను ద్రౌణి యిట్లు స్తుతింప సంతుష్టుండై మహాదేవుండిట్లనియె ఓ ద్రోణనందన యశ్వత్థామ సుప్తజనంబు వలనను సుప్తమారణ దోషంబు నాశనంబునొందె నాదర్శనంబున జనంబులకలభ్యం బెద్దియు లేదు నీ యభీష్టంబుగు వరంబు వేడు మనంగ దనకా ద్రోణనందను డిట్లనియె ఓ మహేశ్వరా నే భవద్దర్శనంబున కృతార్థుండనైతిని కృతార్థుండ నైతివు [illegible] నివారలకు నేటి జనంబుల [illegible] భవత్పాదంబులయందు నా కెల్లప్పుడు భక్తి [illegible]

లభ్యం జన్మకోటిభిః ॥ అతో యుష్మత్పదాంభోజనిశ్చలాభక్తిరస్తు మె ఇతి మే వరం దేహి మహ్యం శంభో నమోస్తుతే ॥ ఉ
క్త్వా తథాస్త్వితి ద్రౌణిం దేవదేవో మహేశ్వరః పశ్యతో ద్రోణపుత్రస్య తత్రైవాంతరధీయత ॥ అశ్వత్థామాపి విప్రేం
ద్రా ధూతపాపో వికల్మషః ॥ రామచంద్రధనుష్కోటౌ స్నానస్యైవ మాత్రతః ॥ యః పఠేదిమమధ్యాయం శృణుయాద్వా స
మాహితః ॥ స నిర్ధూయ మహాపాపం విష్ణులోకే మహీయతే ॥ ఇతి శ్రీస్కాందే మహాపురాణే సేతుమాహాత్మ్యే ధనుష్కో
టిప్రశంసాయాం అశ్వత్థామసుప్తమారణదోషశాంతిర్నామ ఏకత్రింశోధ్యాయః ॥ ... ... ✱

శ్రీసూతః ॥ భూయోపి సంప్రవక్ష్యామి ధనుష్కోటేస్తు వైభవం । యుష్మాకమాదరేణాహం నైమిశారణ్యవాసినః ॥ నందో
నామ మహారాజా సోమవంశసముద్భవః ॥ ధర్మేణ పాలయామాస సాగరాంతాం వసుంధరాం ॥ తస్య పుత్రోభవద్ధర్మగు
ప్త ఇతి స్మృతః ॥ రాజ్యరక్షాధురం నందో నిజపుత్రే నిధాయ సః ॥ జితేంద్రియో జితాహారః ప్రవివేశ తపోవనం ॥ తతస్తపోవనం

బహుభక్తిం బ్రసాదింపుమని వేడిన నీశ్వరుం డావరం బొసంగి యంతర్హితుండయ్యె పిమ్మట నశ్వత్థామయును ధనుష్కోటిస్నా
నవైభవంబున ధూతపాపుండును నిర్మలుండగుచు సంచరించుచుండె నెవ్వండైన నీయధ్యాయంబు సమాహితచిత్తుం
డై పఠించు విను నతండఖిలపాపపుంజవిగళనంబు గావించి విష్ణులోకంబు నొందునని శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండెరిం
గించెనని యిది స్కాందపురాణంబునందు సేతుమాహాత్మ్యంబున ధనుష్కోటిప్రశంసయు అశ్వత్థామసుప్తమారణ దోషశాం
తియను కథగల ముప్పదియొకటవ యధ్యాయము ✱ ... ... ✱

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సకలపురాణవ్యాఖ్యాననైపుణీసమేతుండైన సూతుండిట్లనియె ఓమునీం
ద్రులారా ధనుష్కోటిమాహాత్మ్యంబు మఱియుం జెప్పెద వినుండు పూర్వంబున సోమవంశవివర్ధనుండగు నందుండను రాజేం
ద్రుండనేకకాలంబు ధర్మమార్గంబున ప్రజాపాలనంబొనరించి తనపుత్రుండగు ధర్మగుప్తుని రాజ్యరక్షావిచ

యా తే ధర్మగుప్తాభిధో నృపః ॥ మేదినీం పాలయామాస ధర్మజ్ఞో నీతితత్పరః । ఈజే బహుభిర్యజ్ఞైర్దేవానింద్రపురోగమాన్
బ్రాహ్మణేభ్యో దదౌ విత్తం క్షేత్రాణి చ బహూని చ । సర్వే స్వధర్మనిరతాః తస్మిన్ రాజని శాసతి ॥ బభూవుర్నాభవత్పీడా తస్
కరేభ్యశ్చ రాదిసంభవా భీతిః కదాచిద్ధర్మగోప్తరి యమాతృతాథ కరగోత్తమః ॥ స కదాచిద్దేశవిభ్రాంత్రాః సృగయా కౌతుకీ । త
మాలతాలహింతాలకురవకద్రుమశోభితే ॥ విచచార వనే తస్మిన్ సింహవ్యాఘ్రభయానకే । మత్తాలికుల నాదసముచ్ఛ్రితది
గ్వితరే ॥ పద్మకల్హారకుముదనీలోత్పలవనాకులైః తటాకైరుపసంపూర్ణైః వన్యజనమండితే ॥ ౧౦ ॥ తస్మిన్వనే సంచరతో ధ
ర్మగుప్తస్య ధీమతః । అభూద్విభావరీ విప్రాః స్తమసావృతదిఙ్ముఖా ॥ రాజాపి పశ్చిమాం సంధ్యాముపాస్య యతమానసః ।
జజాప తత్ర చ వనే గాయత్రీం వేదమాతరం ॥ సింహవ్యాఘ్రాదిభీత్యాస్మిన్ వృక్షమేకం సమాశ్రితే । రాజపుత్రే తదాభ్యాగా
ద్దృక్షః సింహభయార్దితః ॥ అన్వధావత తం ఋక్షమేకః సింహో మహాబలః । ఆరుహ్య తస్మిన్ సింహో ఋక్షో వృక్షమువావి

తుణుంగావించి జితేంద్రియుండునై నిరాహారుండగుచు వనంబునకుం బోయి తపంబు గావింపుచుండెనంత ధర్మగుప్తుండు
ధర్మజ్ఞుడును నీతితత్పరుండగుచు బహుయజ్ఞంబులొనర్చియు బ్రాహ్మణులకు దేశములందు ధనంబిచ్చుచు భూములు గల క నేకదా
నంబులుగావించుచు స్వధర్మనిరతుండై రాజ్యపాలనంబు గావింపుచుండ నాతని రాజ్యంబున చోరాదిసంభవంబులగు
బాధల జనంబు లొందక ప్రమోదంబునొందుచుండిరంత నాతడొకదినంబున సా మృగయావినోదార్థియై తమాల
తాలహింతాలాదినానావృక్షసంకులంబును సింహవ్యాఘ్రభయానకంబును పద్మకల్హారనీలోత్పలవిభాసంపూర్ణ
తటాకసంయుతంబును వన్యజనపరివేష్టితంబగు వనంబునకుంబోయియుండె దైవయోగంబున వృక్షంబులం బాసనం
చరించుచుండ సూర్యుండస్తంగతుండయ్యె నంత తమంబుచేత దిక్కులంధకారంబగుటచే రాత్రియగుటచేత నప్పుడతడు సంధ్యావంద
నంబొనర్చి వ్యాఘ్రాదుల భయంబుకతంబున నొకవృక్షంబునెక్కి ... తల్లాతంబున మహాదృఢంబై వేగం

శేత్ ॥ ఆరుహ్య బుద్బుదో వృక్షం తంచ నస్య జగతీపతిః ॥ వృక్షస్థితో మహాత్మానం సుమహాబలపరాక్రమం ॥ ఉవాచ భూపతిం సృ
ష్ట్వా బుద్బుదో గంధవనగోచరః ॥ మాభీతిం కురు రాజేంద్ర సత్యవోరజసీమిహ ॥ మహాసత్త్వో మహాకాయో మహాదంష్ట్రో స
మాకులః ॥ వృక్షమూలం సమాయాతః సింహోయమతిభీషణః ॥ రాత్ర్యాం గంధజనద్రాంత్యం గత్వ్యమానో గమయిస్యతః తతః
॥ సుప్తం మారక్షతోర్యార్యగంమహామతే ॥ ఇతి తద్వాక్యమాకర్ణ్య సుప్తేనం దసుతే హరిః ॥ ప్రోవాచ బుద్బుదం సుప్తోయం నృపో
మేత్యజతామితి ॥ తం సింహోపి బవీద్వృక్షో ధర్మజ్ఞో ద్విజసత్తమాః ॥ భవాన్ ధర్మం న జానాతి మృగరాజవనేచర ॥ ౨౦ ॥
విశ్వాసఘాతినో లోకే ॥ మహాపాపం భవంతిహి ॥ నహిమిత్రద్రుహో పాపం నశ్యేద్యజ్ఞాయుతైరపి ॥ బ్రహ్మహత్యాదిపా
పానాం కథంచిన్నిష్కృతిర్భవేత్ ॥ విశ్వాసఘాతినః పాపం న నశ్యేజ్జన్మకోటిభిః ॥ నాహం మేరుం మహాభారం మ
న్యేవం చాబ్ధిభూమితలే మహాభారమహం మన్యే లోకే విశ్వాసపాతకం ॥ ఏవముక్తస్తు బుద్బుదః సింహస్తూష్ణీం బభూవ తత్ర సా॥థ

బునవృక్షంబెక్కినతండా బుద్బుదుండుగాం చిభీతుండై యుండయామృగరాజమహీపాలుం జూచి యిట్లనియె ఓనృపాల
కాభయంబునొందకు మేమునునీవు నీవృక్షంబునని రాత్రివసించియుండవచ్చు మహాసత్త్వంబును భయంకరాకారంబును
ను చాస్యంబీనగమూలంబుననున్న యదినీవిప్పుడు సంశయంబుమాని కొంత దనపు నాయంకంబుపైబవళించి నిద్రించుము
నీవు మేల్కొనినపిమ్మట నేనిద్రించెదనని ల్లూకరాజంబు పలికినవిని యానృపోత్తముండునిద్రించెనప్పుడు సింహంబా బుద్బు
దుంబుగాంచి బుద్బుదుడా నీవీసకలమృగహింసకుండగు నృపుభూమింద్రోయుము నిన్ను ల్లూకోత్తమంబిట్లనియెడి మృగరాజంబా॥
నీవు ధర్మరహస్యంబెరుంగవు లోకంబున బ్రహ్మహత్యాదిపాపంబులకెల్లనిష్కృతి కలదు గాని విశ్వాసఘాతకపాపం
బునకు లేదు మరియు నాపాపంబనేకజన్మంబులనేకయజ్ఞంబులనొనర్చి నం బోదు మహత్తరంబగు మేరుమహీధరంబు కన్న
భారంబైయుండునని దలంచెదనని వచించు [illegible] గీనపలుకు తుంబునిద్రంబాం

స్మ గుహ్యే సృష్ట్వైతు ఋతుః స్వస్యాపభూరుహే । తతస్సింహో బ్రవీద్ధ్యానమేనమృతుం త్యజస్వమే । ఏవముక్తస్తు సిం
హేన రాజాను శ్రుతశంకితః ॥ స్వాంకస్యస్త శిరస్కం ధం ఋతుం తం త్యాజ భూతలే । పాత్యమాన స్తతో రాజ్ఞా నత త్యాజ
స పాదపం ॥ ఋతుః పుణ్యావశాద్వృక్షాన్న పపాత మహీతలే । స ఋతు న్నృపమభ్యేత్య కోపాద్వాక్యమభాషత ॥ కామరూప
ధరో రాజన్ సింహో భృగుకులోద్భవః । ధ్యానకాష్ఠాభిధో నామ్నా ఋతురూపవపుర్ధరోయం ॥ యస్మాదనాగసం సుప్తం త్యాజ
యామ్ భవాన్నృప మచ్ఛాఖ పాత్యమతిశ్న ప్రమున్మ తశ్చ భూతలే ॥ ఇతి శప్త్వా మునిర్ధ్యానవంత తస్సింహాను భాషత ॥
స సింహస్త్వం మహాయక్షః కుబేరసచివః పురా ॥ ౩౦ ॥ హిమవద్గిరిమాసాద్య కదాచిత్త్వం వధూసఖః ॥ అజానాద్గౌత
మాభ్యాశే నివారన్ తనో స్మదా । గౌతమో ప్యుదగాద్దైవాత్సమిధాహరణాయవై । నిర్గతస్త్వాం నిపసనం దృష్ట్వా శాపము
దాహరత్ ॥ యస్మాన్మమాశ్రమే త్వం హి సపత్నీ స్థితవానసి । అతస్సింహత్వమద్యైవ భవితా తేన సంశయః ॥ ఇ
తి గౌతమశాపేన సింహత్వమగమత్పురా । కుబేరసచివో యక్షో భద్రనామా భవత్పురా ॥ కుబేరో ధర్మశీలో హి తద్భ్ర

దె నాతరి సింహంబు నృపుం గాంచి వోన్నపాలకా యీ ఋతువంబు భూమిపయిం ద్రోయుము నిన తండు స్వాంకంబుసై శంకంబొం
దక నిద్రించెడు భల్లూకంబును భూమిం ద్రోసెనంత నా భల్లూకంబతని ఛే ద్రోయంబడియు దైవయోగంబున భూమిం బడక
వృక్షంబు పట్టు లకరావంబున నృపుం గాంచి యిట్లనియె ఓయీ నే కామరూపధరుండ భృగువంశ సంజాతుండ ధ్యానకాష్ఠుం
డను నామంబు గలవాడ దైవయోగంబున నీ ఋతురూపంబునొందితి నిరపరాధుండనగు నన్నీ వృక్షంబునుండి ద్రోసితివి
గాన దుస్తుండవై భూతలంబున జరింపుమని రాజునకు శాపంబొసంగి సింహంబుకు నిట్లనియె ఓ మృగేంద్రా
నీవు భద్రుండను నామంబుగల కుబేర సచివుండగు యక్షుండవు గాని సింహంబు కావు నీవొ నాడు భార్యలం గూడి విహరింప
డవై హిమవద్గిరియందు గౌతము . మీపంబున విహరింపనతని యుద్యోగంబు . సింహంబగుము నిశాపంబొసంగెం

త్వాచ్ఛ్రుతిశ్చైవహి। అతఃకిమర్థం త్వం హింసి మామృషిపుంగవ ॥ ఏతత్సర్వం మహాంధ్యా సాజ్ఞానామి హి విహగాధిప। ఇ
త్యుక్తః ధ్యానకాష్ఠేన తత్రత్యస్సింహాత్వమాశు సై ॥ యతిరూపం తతో దివ్యం జటాధరసచివాత్మకం। ధ్యానకాష్ఠముపాగా
మత్ప్రాంజలిః ప్రయాతో మునిః ॥ అదృష్టాంతరం యాసర్వం పూర్వవృత్తం మహామునే। గౌతమశ్శ్మవరాలేతు శాపాంతమపి
ప్రోక్తవాన్ ॥ ధ్యానకాష్ఠేన సంవాద బుుక్షరూపేణ తేయదా। తదానిర్ధూత సింహత్వం యతిరూపమవాప్స్యసి। ఇ
తి మాం ప్రావదీద్బృహస్పతిగా। మో మునిపుంగవః। అద్య సింహత్వనాశాన్మైజా నామి త్వాం మహామునే॥ ౪౦॥ ధ్యానకాష్ఠాభిధం
శుద్ధం కామరూపధరం సదా। ఇత్యుక్త్వా తం ప్రణమ్యాథ ధ్యానకాష్ఠం స యతిరాట్ ॥ విమానవరమారుహ్య ప్రయయావల
కాపురీం। తస్మిన్గతే తు యతౌ శే ధ్యానకాష్ఠాభిధో మునిః॥ అవ్యాహతేష్టగమనో యయౌ దేష్టం ప్రయయౌ హి। ధ్యానకా
ష్ఠగతే తస్మిన్ కామరూపధరే మునౌ॥ ధర్మగుప్తో మునేశ్శాపాదున్మత్తః ప్రయయౌ పురీం। ఉన్మత్తరూపిణం తం దృష్ట్వా మంత్రి
ణఃపునృపాత్మజం ॥ పితుస్సకాశే మానిన్యుః రేవాంతీ రేమనోరమా। తస్మై నివేదయామాసుః తద్భ్రంశం సుతస్య తే॥ జ్ఞాత్వా

గాన సింహరూపంబునొంది పీడించుచుంటినని ద్విజ్యలగుమీరును ధర్మశీలులరుతపస్వి యగునన్నే లహింపించెదవిది యుంత
యు ధ్యానంబువలన నెరుంగుదునని వచించినపిసిసింహంబాక్షణంబున నారూపంబు విడిచి భద్రుండను గంధర్వుండై ప్రాంజ
లియుగుచు నా ధ్యానకాష్ఠునితోనిట్లనియె ఓ తపోధనా నేనిప్పుడంతయు నెరింగితి పూర్వంబున గౌతముండను నాకుశా
పంబొసంగి పిమ్మట కామరూపధారి యగు బుుక్షరూపుండగు ధ్యానకాష్ఠునితో నెప్పుడు భాషించెదవప్పుడీశాపమోక్షంబ
గునని వచించెగాన నేనిప్పుడీ యుష్మత్సంవాదంబువలన సింహత్వంబు బాసి పరిశుద్ధుడనైతిని మున్నే నెరుంగుదునని యు నేరవి
ధంబుల బొగడి దివ్య విమానారూఢుండై యలకాపురంబునకుం బోయె పిమ్మట ధ్యానకాష్ఠుండును యథేచ్ఛంబోయె నంత ధ
ర్మగుప్తుండున్మత్తుండై నిజపురంబునకుం జనిన ... ండ గునందు కిపుడు బోయి యా

తు పుత్రస్య వృత్తాంతం పిత్రా వై నందనస్తథా । పుత్రమాదాయ తరసా జైమినేరంతికం యయౌ । తస్మై నివేదయామాస పుత్రవృత్తాం-
తమాదితః । భగవన్ జైమినే పుత్రో మమాద్యోన్మత్తతాం గతః । అస్యోన్మాదవినాశాయ (బ్రూహి) హ్యుపాయం మహామునే ॥
ఇతి పృష్టశ్చిరం ధ్యాత్వా జైమినిర్మునిపుంగవః । ధ్యాత్వా తు సుచిరం కాలం ప్రాహ నందం తథాబ్రవీత్ ॥ ధ్యానకాష్ఠస్య శాపేన
ఉన్మత్తస్తే సుతోఽభవత్ । తస్య శాపస్య మోక్షార్థముపాయం ప్రబ్రవీమి తే ॥ దక్షిణాంబునిధౌ పుణ్యే సేతౌ పాపవినాశనే ॥
ధనుష్కోటిరితి ఖ్యాతం తీర్థమస్తి మహత్తరం ॥ పవిత్రాణాం పవిత్రం చ మంగళానాం చ మంగళం శ్రుతిసిద్ధం మహాపుణ్యం బ్రహ్మ-
హత్యాదిశోధనం ॥ ౩౧ ॥ నీత్వా తత్ర సుతం శీఘ్రం స్నాపయస్వ మహీపతే ॥ ఉన్మాదస్తత్క్షణాదేవ తస్య నశ్యత్యసంశయః
ఇత్యుక్తస్తం ప్రణమ్యాసౌ జైమినిం మునిపుంగవం । నందః పుత్రం సమాదాయ ధనుష్కోటిం యయౌ తదా ॥ తత్ర సుస్నా-
పయామాస పుత్రం సంయతపూర్వకం । స్నానమాత్రేణ తత్రాస్య నష్టోన్మాదోఽభవత్సుతః ॥ స్వయం స సస్నౌ నందోఽపి
ధనుష్కోటౌ సభక్తికం । ఉషిత్వా దినమేకం తు సహపుత్రః పితా తథా ॥ సేవిత్వా రామనాథం చ సాంబమూర్తిం గుణా-

---

విధంబెఱింగింపన నందుండు జైమినిమునీంద్రుని సమీపంబునకు తనయుం దోడ్కొని చని ధ్యానకాష్ఠమునీంద్రు శాపంబు చేత
నున్మత్తుండగు నితనిం గావవే యని వేడిన నాతపోధనుండు కొంతదడవు చింతించి యిట్లనియె: నందగా! జన్యాసీ నీ సుతుం గొని ద
క్షిణసముద్రతీరంబున పాపనాశనంబగు సేతువునకుం బోయి యందు పవిత్రంబును మంగళప్రదంబును శ్రుతిసిద్ధంబును మ
హాపుణ్యంబును బ్రహ్మహత్యాదినాశనకారియగు ధనుష్కోటితీర్థంబున స్నానంబు జేయింపుము దాన నీ యున్మాదంబు
నాశనంబగునని యా మునీంద్రుం డానతీయ నతనికి నమస్కరించి తత్క్షణంబ పుత్రసహితుండై ధనుష్కోటికిం జని యందు పూ
ర్వకంబుగ పుత్రు స్నానంబు జేయించిన తత్క్షణ ఉన్మాదంబు మానెను. తన నందుండును స్నానంబొనర్చి పుత్రసహితుండై రామనా
థు సేవించి పుత్రు ప్రీతుండై నిజపోషణంబునకరిగెను ధర్మిష్ఠుడగు పుత్రుండు రామనాథు సేవచే పవిత్రుండై తిరంబుగా సంగి భూసురులకు జె

తిథింపుత్రమాహూయచ్ఛ్రీనందస్తంప్రయయౌతతోవనమ్॥ ౧ తేపితత్రోపిబత్సంతప్తాస్తేపుర్వైకశ్చిత్ప్రపదత్రాణాశ్చబాధాయా బహువిత్తాశ్చభక్తితః ॥ బ్రాహ్మణేభ్యోధనందత్త్వాతే ప్రాణాన్విపన్నదాశదా ॥ ప్రాప్తుయామాసర్షిభిస్సార్థంస్వాంపురీం తదనంతరమ్ ॥ ధర్మేణపాలయామాసరాజ్యంనిహతకంటకమ్ ॥ పిత్ర్యపైతామహంవిప్రాఃసర్వసుఖోత్తిథారికః ॥ ఉన్మాదైరవ్యవస్థారేః గ్రహైర్దుష్టైశ్చయేనరాః గ్రస్తాభవంతివిప్రేంద్రాః తేపిహ్యాశునివజ్జ్వరాత్ ॥ ధనుష్కోటావిముక్తాస్స్యుః సద్యస్సత్యంవదామ్యహమ్ ॥ తిస్రోజ్యధనుష్కోటింతీర్థమానవోద్య జేతుర్యః ॥ ౭౧ ॥ సిద్ధింసగోపసద్యస్త్రైవాప్నువాహి ...ం ౧ యాం తేధనుష్కోటిర్ధనుష్కోటిర్ధనుష్కోటిరితిబ్రువన్ త్రిఃకృత్వోనరాయే యత్రక్వాపిజలాశయే ॥ స్నాంతిసర్వేనగాసైవైయాంత్యంతేబ్రహ్మణఃపదమ్॥ఏవంసూత ధితంవిప్రాఃధర్మగుప్తకథానకమ్ । యస్యాశ్రవణమాత్రేణబ్రహ్మహత్యాపినశ్యతి ॥ స్వర్ణస్తేయాదయశ్చాన్యేనశ్యంతిపాపసంచయాః ॥ ఇతిశ్రీస్కాందమహాపురాణేసేతుమాహాత్మ్యే - ధనుష్కోటిప్రశంసాయాంధర్మగుప్తనామ్నోమోక్షణంనామత్రింశోఽధ్యాయః॥... ... ...※

త్రానిదానంబులుగావింపన్నాంతియుక్తుండై జాగరంబుచేసుంబోయి ధర్మాత్ముండై పిత్ర్యపైతామహంబగురాజ్యంబువిహతకంటకంబుగగావింపుచుండె గాలోకంబునవిన్నాగంబుచేసినఆమస్తానంబు చేసినయుదుపగ్రహంబుచేత నుండిబడినవారలాధనుష్కోటియందుస్నానము సేయటి సతద్దోషముక్తులగుదురు. యెవ్వండైనధనుష్కోటియందుబాసియునిరతీర్థంబు సకుంబోవుసతిండుసిద్ధంబుగుగోక్షీరంబుపడిబిస్సుపిండీకరంబుగోరువాడకతలంచవలయుయేవరులైనధనుష్కోటియందునామంబుమాదవర్యాహంబులుపతింపవెప్పటనెతీర్థంబుస్నానంబానర్చిరేనారలుబ్రహ్మవదంబునొందుదురింపుకుసంశియంబులేమవో మునీంద్రులారాయేకథవినువారికి బ్రహ్మహత్యాదిదోషంబులన్నియునశించునటిధర్మగుప్తవృత్తాంతంబునీకెరింగించితినని శౌనకాదిమునీంద్రులకుసూతుండెరింగించెనని శ్రీస్కాందపురాణంబునందలి సేతుమాహాత్మ్యంబునందుధర్మగుప్తోపా

శ్రీసూతః॥ భూయోఽప్యహం ప్రవక్ష్యామి ధనుష్కోటేస్తు వైభవమ్। అత్యద్భుతతరం పుణ్యం సర్వలోకైకపావనమ్॥ పురా పరావసుర్నామ బ్రాహ్మణో వేదవిత్తమః॥ అజ్ఞానాత్పితరం హత్వా బ్రహ్మహత్యామవాప్తవాన్॥ సోఽపి స్నాత్వా ధనుష్కోటౌ తద్దోషాన్ముముచే క్షణాత్॥ ఋషయః॥ పితరం హతవాన్పూర్వం కథం సూత పరావసుః॥ కథం వా ధనుష్కోటౌ ముక్తిస్తస్యాప్యభూన్మునే। ఏతన్నః శ్రద్దధానానాం విస్తరాద్వక్తుమర్హసి॥ శ్రీసూతః॥ ఆసీద్రాజా బృహద్ద్యుమ్నః శక్రవర్తీ మహాబలః ధర్మేణ పాలయామాస ససాగరాంతాం వసుంధరామ్॥ అయజత్సత్రయాగేన దేవానింద్రపురోగమాన్। యాజకాస్తస్య రైభ్యోఽభూద్విద్వాన్పరమధార్మికః॥ అస్యాం పుత్రావుభౌ తస్యాప్యర్వావసుపరావసూ। షడంగవేదవిదుషౌ శ్రౌతస్మార్తేషు కోవిదౌ॥ కాణాదే జైమినీయే చ సాంఖ్యే వైయాసికే తథా। గౌతమే యోగశాస్త్రే చ పాణినీయే చ కోవిదౌ॥ మన్వాదిస్మృతినిష్ణాతౌ సర్వశాస్త్రవిశారదౌ। సత్రయాగే సహాయార్థం బృహద్ద్యుమ్నేన యాచితౌ॥ (భూ-

---

ద మోక్షణంబను కథగలముప్పది రెండవ యధ్యాయము॥ * ... ... *

మహనీయ గుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండిట్లనియె ఓ మునీంద్రులారా అత్యద్భుతంబును సకలలోకపావనంబును ధనుష్కోటి మాహాత్మ్యంబు చెప్పెద వినుండు పూర్వంబున పరావసుండను బ్రాహ్మణోత్తముండజ్ఞానంబున పితృవధంబు గావించి బ్రహ్మహత్యం బొందెను పిమ్మట ధనుష్కోటియందు స్నానంబొనర్చి యాదోషంబు బాసి కృతార్థుండయ్యెనని విని శౌనకాదిమునీంద్రులిట్లనిరి ఓ పౌరాణికోత్తమా॥ బ్రాహ్మణోత్తముండగు పరావసుండేల జనకు జంపె ధనుష్కోటియందె ట్లు స్నానంబుగావించి ముక్తుండయ్యె నావిధంబంతయు వచింపుమనిన సూతుండిట్లనియె ఓ మునీంద్రులారా॥ చక్రవర్తియగు బృహద్ద్యుమ్నుండను రాజేంద్రుండు సాగరాంతంబగు ధరం గాచుచు నింద్రాదులకుం దృప్తికరంబుగ సత్రయాగంబొనరించుచుండ ధార్మికుండగు రైభ్యుండను మునీంద్రుండు యాజకుండై యుండె నాభూసురునకు పరావసు అర్వావసులను పుత్త్రు

రాసమనుజ్ఞాతౌ పిత్రా రైభ్యేణ జగ్మతుః ॥ ౧౦ ॥ బృహద్యుమ్నస్య సత్రం తావశ్వినావిప్రరూపిణౌ ॥ సత్రే ప్రవర్తమానే స్మిన్ బృహద్యుమ్నస్య భూపతేః ॥ అతిష్ఠదాశ్రమే రైభ్యశ్శిష్యవయా జ్యేష్ఠయా సహ। తౌ చ తాభ్యాం రౌతత్ర రాజ్ఞస్స త్రమసుత్తమం ॥ యాజయామాసతుస్స త్రే బృహద్యుమ్నం మహీపతిం॥ నాఽభవత్ స్థలనం భ్రాత్రోస్సత్రస్యాం గెహకర్మసు ॥ సత్రే తు వర్తమానే స్మిన్ బృహద్యుమ్నస్య భూపతేః॥ మునయో భాగ్యమసాస్సర్వే రాజ్ఞాహూతా నిరీక్షితుం ॥ వసిష్ఠో గౌతమశ్చాత్రిః జాబాలిరథ కాశ్యపః॥ క్రతుర్దక్షః పులస్త్యశ్చ పులహో నారదో మునిః ॥ మార్కండేయశ్చ శతానందో విశ్వామిత్రః పరాశరః॥ భృగుః కుత్సోఽథ వాల్మీకిః వ్యాసధౌమ్యాదయః పరే॥ శిష్యప్రశిష్యైర్బహుభిరసంఖ్యాతైస్సమావృతాః తే ఽ న్వగతాస్సమాలోక్య బృహద్యుమ్నో మహీపతిః॥ అర్ఘ్యపాద్యాదినా మునీన్ సత్కృత్య పూజయామాస సాదరం నానాసద్గృహయోస్స హూతాశ్చతురంగబలైర్యుతాః॥ తథా సహితా వీణాస్సత్రం వీక్షితుమాదరాత్ వైశ్యాశ్శూద్రాస్తథా వర్ణాశ్చత్వారోఽప

పుత్రులుగలరువారలు షడంగవేదంబులప్రవీణులును శ్రౌతస్మార్తకోవిదులును తర్కవ్యాకరణాదిసకలశాస్త్రవిచక్షణులును నైదొప్పచుయాబృహద్యుమ్నుసచేసత్రయాగార్థంబై వరింపబడి జనకాజ్ఞచే సాంగ్రామికృత్యంబులంగావిం పుచుండిరి అప్పుడు రైభ్యుండు జ్యేష్ఠసున్నవయ దాను నాశ్రమంబుననుండెనిట్లు థంబునసత్రయాగంబొనరించుబృహద్యుమ్న మహీశంబున కాహూతులనుచు వసిష్ఠుండును గౌతముండును అత్రియు జాబాలియు కాశ్యపుండును క్రతువుదక్షుండును పులస్త్యుండును పులహుండును నారదుండును మార్కండేయుండును శతానందుండును। విశ్వామిత్రుండును। పరాశరుండును। భృగువు । కుత్సుండును। వాల్మీకియు వ్యాసుండును । మొదలగుమునీంద్రులనేకశిష్యప్రశిష్యులంగూడి యేతెంచిరి మరియు నాసత్రయాగంబువీక్షింపగోరి బ్రహ్మక్షత్రవిట్ఛూద్రాదిచాతుర్వర్ణ్యములును యథాసహితులయియును దెంచిరిట్లిరిద్దెంబున బ్రహ్మచారులును గృహస్థులును వానప్రస్థులును భిక్షులును వేదములేతెంచిరంత రాజసత్తముండగు

సమాగతాః॥ వర్ణినోఽథ గృహస్థాశ్చ వానప్రస్థాశ్చ భిక్షవః॥ సత్రం నిరీక్షితుం తస్య బృహద్యుమ్నస్య భూపతేః॥ తాన్ సర్వాన్ పూజయామాస యథార్హం రాజసత్తమః॥ ప్రాసాదాదన్నపానైశ్చ భక్ష్యైర్భోజ్యైశ్చ తర్పణైః। తథా వస్త్రాణి చ సువర్ణాని హాటకరత్నాన్యనేకశః॥ ౧౦ ॥ ఏవం సత్కారయామాస రాజా సత్రే సమాగతాన్। రైభ్యపుత్రౌ తదాపి ప్రావర్వావసుపరావసూ ॥ అథ ప్రవాదీనికర్మాణి దక్షౌ సుస్థితం చిత్తౌ। గద్గదం మునయస్సర్వే కాలం రైభ్యపుత్రయోః ॥ జ్ఞాత్వా తే స శిరః కంపం చ శిరస్స్పృశ్య ముఖాత్స్వదా। తస్మాచ్ఛీఘ్రం తతో భ్రాతా గత్వా పరావసుః ॥ తృతీయ సవస్యాం తెగ్ర వాక్యేన నిరీక్షితః ॥ ప్రయయావాశ్రమం సాయం వినైవారావసుం ద్విజః। అస్మిన్నవసరే రైభ్యం కృష్ణాజినసమావృతం। వనేచరంతం విగతం దృష్ట్వా సమ్యగశంకయా ॥ నిద్రాలుషితో రాత్రావంధేగమసి సంకులే ॥ ఆత్మానం హంతుమాయాంతం వ్యాఘ్రం మత్వాతిచింతయన్ ॥ జఘాన పితరం సోఽయం పరావసుః సురక్షిణా శరీరం స్వం తేనాకారయతా పితా ॥ రైభ్యో హింసతో వియతః॥ జఘాన పితరం సోఽయం పరావసుః। సురక్షిణా శరీరం స్వం తేనాకారయతా పితా॥ తతో నాత్యంతహింసకో విప్రః। స మహాపాతకకారిణా। అంతికం సమాగత్య వ్యాఘ్రశంకయా హతం ॥ జ్ఞాత్వా స్వపితరం రాత్రౌ శుశోచ వ్యాధితేం

బృహద్యుమ్నుండు వారల యథార్హంబుగ బూజించి ఘృతసూపాదిసమేతంబగు నన్నంబు భుజింపఁజేసి సువర్ణాభరణరత్నాదులనిచ్చి మరియు ననేకవిధంబులగు సత్కారంబుల గావించెను. అంత వశిష్ఠాది మునీంద్రులా యజ్ఞమునకు వచ్చిరి. పరావసువు స్నానంబు లేకనే నాస్తి దుఃఖకర్మంబులం గాంచి ప్రమోదంబు నొందిరి. ఇట్లు క్రతురాజంబు జరుగుచుండ నయ్యజ్ఞసవనంబు తనయుండగు పరావసుండు గృహకృత్యంబుల విచారించుటకై స్వకీయాశ్రమంబునకుం బోయెను. అర్వావసుండు క్రతుకార్యంబులం గావించుచుండెను. అట్లుండ నిద్రాలుషితుండై అంధతమసంబగు రాత్రిం బోవుచు కృష్ణాజినావృతుండై వనంబుల గావించుచుండె. సంకులంబగు రాత్రింబోవు చుక్కలంబు జనకుండై జనకుం గాక వ్యాఘ్రమని భ్రమించి చంపెను. సంచరించు జనకుంగాంచి తన్నుం జంపనరుదెంచు వ్యాఘ్రంబని శంకించి పాతకకారియై యిది యని పిపి వనిజ జనకుంగా

నెరింగి వ్యథితెంది యుండగు చుప్రేతకార్యంబులం గావించి బృహద్యుమ్నుని యజ్ఞంబునకుం జనుదెంచి యిట్లు పలికెను. అర్వావసు

శ్రీస్కాందపురాణే - సేతుమాహాత్మ్యే త్రయస్త్రింశోధ్యాయః

దియః । ప్రేతకార్యం తతః కృత్వా పితుస్సర్వం చకార సః ॥ భూయోపి నృపతేస్సర్వ పరాసుః పాపయా యయా । స్వచే
ష్టితం తు నిస్స్వమనుజాయత తతోఽబ్రవీత్ ॥ ౩౦ ॥ స్వానుజస్య గిరం శ్రుత్వాపి శోకాకులోఽభవత్ । జ్యేష్ఠోనుజం తతః
ప్రాహ వచనం ద్విజసత్తమాః ॥ మహాంత్సంగసమాబద్ధం బ్రహ్మహత్యాప్యస్య భూపతేః । ఓఘుం వశే క్రతువాస్య కర్మణో
బాలకస్య తే ॥ జనకశ్చ హతో గాత్రా మయాపమృగశంకయా । ప్రాయశ్చిత్తం చ కర్తవ్యం బ్రహ్మహత్యావిశుద్ధయే ॥ మ
దరం పుత్రవర్గ్యాం చగతాతి నిష్కృతిః । ఏకశ్చ ధురముద్వోఢుం శక్తోఽహం సర్వకర్మణః ॥ అజ్ఞానసురితపోక్తో జ్యేష్ఠే
నవ సహోషితాః । తథాధునా త్వహం జ్యేష్ఠ చరిష్యే వ్రతముత్తమం ॥ బ్రహ్మహత్యావిశుద్ధ్యర్థం త్వమస్య ధుర మానవ । ఇ
త్యుక్త్వా సోఽనుజో జ్యేష్ఠం తతస్సత్రాద్వినిర్యయౌ ॥ కారయామాస సత్రాణి జ్యేష్ఠస్తస్మిన్నగతే తతః ॥ ద్వాదశాబ్దం కని
ష్ఠోపి బ్రహ్మహత్యావ్రతం ద్విజాః ॥ చరిత్వా సత్రయాగేస్మిన్నాజగామ పునర్ముదా । తం దృష్ట్వా భ్రాతరం జ్యేష్ఠో బ్రహ
హ్యోన్యూనమువాచహ ॥ అయం తే బ్రహ్మహా సత్రమసర్వా సుసువాగతః ॥ ఏనముత్సారయాశుత్వమస్మాత్సత్రాన్నృపో

పునకాలేంబుం గొకుంగింపననతండు విలిపింపుచుండ వరావసుడిట్లనియె ఓయీ అనుజా చరితింపదుము రాత్రియందు
మృగమని నేనిం డించి పితియై హత్యకు ప్రాయశ్చిత్తంబుగా వింపనయనీ బ్రహ్మహత్యను యాగంబును నేర వేరవలయునీ
పు బాలకుండవీయాగ కార్యంబుల నిర్వహింప జాలవు గాన నదర్ధంబై బ్రహ్మహత్యావిశుద్ధిం గోరి ద్వాదశాబ్దంబులు వ్ర
తంబుగా వింపుమనిన తండి వ్యాకోపియై చటంబాసి సుతీర్థ సేవనంబు సేయుచు ద్వాదశాబ్దంబులు బ్రహ్మహత్యా ప్రాయశ్చిత్త
కరంబగు వ్రతంబుగా వించి మరల యాసత్ర యాగంబునకు రుదెంచిన వరావసుండతనిం గాంచి బ్రహ్మ హద్యున్న సమీపం
బు జేరి రాజేంద్రా యీయర్వావసుండు బ్రహ్మహత్యం గావించి గాని నిలిచి టనుండనీయక వెడలంబంపుమితండు
ఉండిన యీయాగంబు నిష్ఫలమై సంభవించును నాని జేనుడుల్లానిపుడు రాజేంద్ర పరావసుం

త్తమ ॥ అన్యథా నస్య యాగస్య ఫలం నైవ భవిష్యతి ॥ ఇతి నిశ్చిత్య ప్రైష్యైర్యాగాన్ముదపానయత్ ॥ ౪౦ ॥ ఉత్సా
ర్యమాణో రాజానం గత్వా స సురధార్తి రభీత్ ॥ న మయా బ్రహ్మహత్యేయం కృతా బుద్ధ్యా కృతాకృశ ॥ కింతు జ్యేష్ఠేన మే
సాహి బ్రహ్మహత్యా కృతా విభో । బ్రహ్మహత్యా వ్రతం చీర్ణం తత్కర్తుం గంతుమర్హసి ॥ ఏవముక్తోపి రాజాసౌ సావజ్ఞం తం
పరావసోః ॥ అర్వావసుం ద్విజాన్ సర్వానముగపానయదాశు వై ॥ తతః క్రోధో బ్రాహ్మణైశ్చాయుంయుయాతూష్ణీం వనం తథా
మునిబృందసమాకీర్ణం తపోవనము పేయివాన్ ॥ అర్వావసుస్తపశ్చక్రే దేవానపి సుదుష్కరం ॥ తతః సూర్యం తథాదిత్యముపత
స్థే నమాహితః ॥ మూర్తిమాన్ సప్తసప్తిస్స్యముహతాసుష్టధీస్స్వయం ॥ అవిరాసీత్స్వయం దీప్త్యా భాసయజ్జగతీత
లం ॥ కర్మసాక్షీ జగచ్చక్షు స్తమో దతామోహనీః ॥ అనిర్భూహావుర్నైనాశ్చ పురస్య ప్రత్యక్షచిహ్నితం ॥ ఇంద్రాదయస్త
తో దేవాః ప్రోచుర్వర్వావసుం ద్విజాః ॥ అర్వావసో త్వం పరవరస్తపసా బ్రహ్మచర్యతః ॥ ఆచార్యేణాపి తేనాపి వేదశాస్త్రా
దిశిక్షయా ॥ నిరాకృతోసి మా వేనత్వం పరావసునా బహు ॥ తథాపి తస్మయా యుక్తో న కస్యాపి భవాన్యగః ॥ యస్మాజ్జ్యే
ష్ఠోవధీత్తాతం న హింసత్వం మహామతే ॥ ౫౦ ॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతం యస్మాత్తదర్థం చరితం త్వయా ॥ అతః స్వీకుర్మహే త్వాం తు

షు బ్రహ్మహత్యం గావించెగాని నే జేసినవాడం గానయిననతనికై ప్రాయశ్చిత్తకారియగు వ్రతం బేనొనర్చి తినని వచించిన
నా రాజేంద్రుండా వాక్యంబుల నంగీకరింపక అర్వావసునచటనుండనీయక వెడలం బంపె నిట్లగంతు రాజన్యుని చేతను బ్రా
హ్మణజనంబుల చేతను నిరాకృతుండై వనంబునకుం బోయి నాకరుం గూర్చి యత్యుగ్రంబగు తపంబు గావింపనెట్టుముండై సహ
స్రాంశుండు మూర్తిమంతుండై యావిర్భవింపం చేసినప్పుడింద్రాది దేవతలును అతనితపంబునకు మెచ్చి యచటికరుదెంచియా
యర్వావసుం గాంచి యిట్లనిరి ఓ తపోధనా ॥ నీతపంబున కును బ్రహ్మచర్యంబునకు వేదశాస్త్ర ప్రవీణతకుం బ్రముదితులమై తిమిప
రావసువుని చేత నిరాకృతుండవయ్యును నీవు నుదృశ్చ సహజ మ్యసనవు ప్రాంబొనర్చితివి గాన నిని

పరాత్మా పరావసుం ॥ ఉక్త్వైవం వలభిన్ముఖ్యాన్ సర్వ్వే తత్రైవ దివాలయాః ॥ ౧౮ ॥ తే ప్రవరయామాసుః రాసుర్బ్బవ రావసుం ॥ పునరింద్రాగమో దేవాః పురోధాయ దివాకరం ॥ అర్వావసుం ప్రాచురిదం వరంగ్వం జరయేతి వై ॥ స చాపి ప్రార్థయామాస జనకస్యోద్ధితం పునః ॥ తథాస్త్వితి పునః ప్రోచుః పునరూచురిదం వచః ॥ వరం చాన్యం ప్రదాస్యామో వర యస్వ చ యమహామను వై ॥ ఏవముక్తస్సురై స్సోపి యమర్వావసురభాషత ॥ మమ భ్రాతుర్దుష్టత్వం భవతు చ దివాలయాః ॥ అర్వావసోర్వచశ్శ్రుత్వా త్రిదశాః పునరబ్రువన్ ॥ బ్రాహ్మణస్యాపి ఖరాత్మా మహాన్దోషః పరావసోః ॥ వహ్యస్యకృతపాపస్య పరిణామస్థితేన వై ॥ ప్రాయశ్చిత్తైర్నశాంతిస్స్యాత్ మహాపాతకపంచకే ॥ పితుర్బ్రాహ్మణహంతుస్సుతరాం నాస్తి నిష్కృతిః ॥ అస్మాననుష్ఠితే నాపి న తేన సహి నిష్కృతిః పరావసో స్స్వభ్రాతుర్గతో నైవాస్తి నిష్కృతిః ॥ అతోస్మాభిరదుష్టత్వం తస్మై గామం న శక్యతే ॥ అర్వావసుః పునః ప్రాహ దేవానింద్రపురోగమాన్ ॥ తథాపి యూయమ్మా హాత్మ్యాత్ప్రసాదాద్భవతాం తథా ॥ ౨౦ ॥ పితుర్బ్రాహ్మణహంతుర్మే భ్రాతుస్త్రిదివసత్తమాః ॥ యథాస్యాన్నిష్కృతిర్బ్రాహ్మణ తథైవ దయాయుతాః ॥ ఏవమర్వావసోశ్శ్రుత్వా వచస్త్రిదివాలయాః ॥ ధ్యాత్వా సుచిరంకాలం వినిశ్చిత్యేదమబ్రువన్ ॥ ఉపాయం తే ప్రవక్ష్యామ స్తత్వా

మ్మనస్సీవు శరించెనమ్మ పరావసుని నీవు రించము మరియు నీకిష్టంబగు వరంబు వేడుము నివతండు మ జనకుండు మరల జీవింపవలయునని వేడిన యింద్రాదులావరంబొసంగి మరియు వరంబుగోరుము నా నర్వావసుండు ప్రీతుండై ఓదేవ శ్రేష్ఠులారా మద్భ్రాతయగు పరావసుండు దుష్టుండగునట్లు బహుంనిపుండితి వేడినవారల్లిట్లనిరి ఓభూసురవర్యా లోకంబున పంచమహాపాతకంబులకు ప్రాయశ్చిత్తంబువలన శాంతి లేదందును బ్రాహ్మణుండగు తండ్రిం జంపిన వానిపాపంబునకు లేమగాన పరావసుండు జేసినపాపంబునకు గంము వ్రతంబు జేసిన ప్రాయశ్చిత్తంబుగా నేరదుగాన మేమతనికి ॥ ... ...

దుష్టత్వంబొసంగకున్న ॥ అర్వావసుండిట్లనియె ఓనిలి ప్పుము బ్రాహ్మణ కల్పితంబున నై సభవత్ప్రభావాతిశయంబున

తక నివారణం। తీర్థానాం బుధ శ్రేష్ఠాః ప్రశస్తం గంధమాదనపర్వతే ॥ ధనుష్కోటిరితి ఖ్యాతం తీర్థం సర్వవిముక్తిదం । బ్రహ్మహత్యా సురాపాన స్వర్ణస్తేయాదినాశనం ॥ గురుతల్పగసంసర్గదోషాణామపి నాశనం॥ అకామినోఽపి చ స్నానాదపవర్గఫలప్రదం॥ దుస్స్వప్ననాశనం ధన్యం ఘోరనరకక్లేశనాశనం ॥ కైలాసాదిపదప్రాప్తికారణం పరమార్థదం॥ సర్వకామప్రదం పుంసాం సర్వదారిద్ర్యనాశనం॥ ధనుష్కోటిర్ధనుష్కోటిర్ధనుష్కోటిరితి బ్రువన్ ॥ స్వర్గాపవర్గదం పుంసాం మహాపుణ్యఫలప్రదం తత్ర గత్వా ద్విజ [illegible] స్నాయాద్వై విపరావసుః ॥ రామచంద్రధనుష్కోటౌ పాపవిదారణే ముక్తిదాయిని । తత్ర స్నాత్వైవ తే జ్యేష్ఠో ముచ్యేత బ్రహ్మహత్యయా ॥ ఇతి సంక్షేపతః ప్రోక్తం మహాపాపవిముక్తిదం । ఉక్త్వైవ [illegible] సుదేవః ప్రయయౌ స్వపురీం [illegible] । అథాగాద్వసు జ్యేష్ఠో [illegible] పరావసుం ౭౦॥ రామచంద్రధనుష్కోటిం ప్రయయౌ ముక్తిదాయినీం । సేతుం సంకల్ప్య [illegible] మే పరావసుః॥ సహ భ్రాత్రా ధనుష్కోటౌ సస్నౌ పాతకశుద్ధయే। స్నాత్వా [illegible] గంధ

యీ మహాపాపంబులకు ప్రాయశ్చిత్తంబుగా నిప్పుడు వేడినవారలకు కొంతదడవు [illegible] ఓబ్రాహ్మణోత్తములారా మహాపాతకనివారణంబగు నొక తీర్థంబు జెప్పెద వినుఁడు। తత్క్షణ [illegible] తీరంబున గంధమాదనపర్వతంబునందు ధనుష్కోటియను ప్రఖ్యాతంబగు తీర్థంబు బ్రహ్మహత్య సురాపానగురుతల్పగాది [illegible] పాపనాశనకరంబును [illegible] ఫలప్రదంబునున [illegible] రియు కైలాసాదిపదప్రాప్తికారణంబును [illegible] డంబు ధనుష్కోటి యను [illegible] తీర్థంబు గలదా తీర్థంబునందు స్మరణమాత్రంబుననె జనంబులకుఁ [illegible] సకల [illegible] గల్గు [illegible] యిస్నానంబొనర్చి బ్రహ్మహత్య [illegible] వలనం బాయునని [illegible] వసుండు [illegible] జ్యేష్ఠుండగు [illegible] గొని రామసేతు [illegible] బోయినప్పుడు పరావసుండు ధనుష్కోటియందు సంకల్పపూర్వకంబుగ స్నానంబొనర్చి [illegible] తుండై [illegible] బ్రహ్మహత్యనుండి [illegible]

శ్రీస్కాందేపురాణే - సేతుమాహాత్మ్యే త్రయస్త్రింశోధ్యాయః.

నుష్కోటౌ పాంస్రో వా వాశరీరిణీ। పరావసో విస్పష్టా తేపిత్ర।బ్రాహ్మణఘ్నీ జాబ్రహ్మహత్యా మహాఘోరా। నరక క్లేశ కారిణీ॥ ఇత్యు [illegible] విగ రామనాథ పాపనాశకరీ రిణీ [illegible] గానసు స్తనావి ప్రాణనిష్ఠే సన [illegible] రామచంద్ర ధనుష్కోటింప్రణస్య చ సద్భక్తిక రామనాథం మహాదేవం నత్వా [illegible] కీపురస్స॥ [illegible] పాపకోవి ప్రాకృపయయాపతుగాన్ప్రభుం। నృతోన్ధి తేస్తదా రైభో [illegible] కృష్ణావత్రా సమాగతా॥ సంగృహీత్వా దరోహాత్య సైపురాఖ్యాంస్వ క్రమేణ దారామచంద్రధను ష్కోటౌ స్నానేన [illegible] పాపం॥ఏవం [illegible] సుంసత్యస్వీ[illegible]సదా। ఏవం రాసోనుక్త్వాంబ్రహ్మహత్యావి మోక్షణం॥ స్నానమాత్రే ధనుష్కోటౌ [illegible] స్నానంనుని [illegible]సుగా [illegible]దరోహస్య ప్రశ్యంతే। ప్రసంశ యః॥ సత్యం సత్యం పునస్సత్య ముద్ధృత్య భుజముచ్యతే। మహాపాతక సంఘాశ్చ నశ్యేయుస్తజ్జ నాదిహ॥ య ఇమం పఠతేధ్యాయం శృణుయాద్వా సమాహితః। బ్రహ్మహత్యావిముక్తః స్యాత్ తత్ర నాస్తి సంశయః॥ ౮౦॥ సురాపానాదరోహస్య శాంతికంఛాయుగం జపా॥ ॥ఇతి శ్రీస్కాందే మహాపురాణే సేతుమాహాత్మ్యే ధనుష్కోటి ప్రశంసాయాం రావసు బ్రహ్మహత్యా మోక్షణం నామ త్రయస్త్రింశోధ్యాయః॥ ... ...*

మని తరావసుండను జనసమేతుండై శ్రీరాముండనుచు కీర్తనార్హంబుగ రామనాథు బూజించి నివృత్తపాపుండై జనకాత్ర మంబున కు బోవు తండుమరియు గ్రహరాజపుత్రులంగూడి సంతుష్టుండై గృహంబునకంచుచు [illegible] మునీంద్రులారా యివ్వి ధంబున ధనుష్కోటిస్నానవైభవంబున విగతపాపుడగుచు తాను సుఖిలమునులు వంగీకరించిరి గాన బ్రహ్మహత్యా సురా పానాది పాపంబులున్న [illegible]ంగాన వశింతునుంచుము సందియంబేల సత్యంబు భుజమెత్తి చెప్పెదను యెవ్వండైన నీ యధ్యాయంబు సావధానుండై పఠించు వినుచుండు బ్రహ్మహత్యాది సకల పాపనాశనంబొనరించు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండెరుంగించెనుమఱి స్కాందపురాణంబునంగల సేతుమాహాత్మ్యంబునందు ధనుష్కోటి ప్రశంసయందు రావసు బ్రహ్మహత్యావిమోచనంబను కథగలముప్పదిమూడవయధ్యాయము॥ ... ... *

శ్రీసూతః ॥ శృణ్వంతు త్వహం వక్ష్యే థసుష్కోటిప్రశంసనం స్సృగాలస్యచ సంవాదం వానరస్యచ సత్తమాః ॥ సృగాలవానరౌ పూర్వం మానుషౌ జాతిస్మరావుభౌ ॥ పురా జన్మాను షేభావె సహయౌ తౌ బభూవతుః ॥ అన్యోన్యం యోనిం సమాపన్నౌ సృగాలీ వానరీం తథా ॥ బభూవతుస్సఖాయౌ తౌ సృగాలో వానరో ద్విజాః ॥ కదాచిద్రుద్రభూమిస్థం సృగాలం వానరో బ్రవీత్ ॥ శ్మశానమధ్యే సంప్రేక్ష్య పూర్వజాతిమనుస్మరన్ ॥ వానరః ॥ సృగాల పాతకం పూర్వం త్వయా కిం సుదారుణం ॥ యస్త్వం శ్మశానస్య పూతిగంధా కుత్సితాః అత్సి త్వం కోథకః పి వా సృగాలస్తు భాషత ॥ సృగాలః ॥ అహం పూర్వం వేదవిత్ బ్రాహ్మణో వేదపారగః ॥ దేవశర్మేతి నామ్నా సర్వకర్మంతో ఏవం బ్రాహ్మణాయ ప్రతిశ్రుత్యైన మయా దత్తం జన్మని ॥ పేత్య సంపాదితం సృగాలోఽహం తథాభవం తస్మాదేవ విధం భక్ష్యం భక్షయామ్యహం ॥ స్నానం కపి తస్య దురాత్మానో నస్త్రుచ్ఛం కథయెన రాక్ష సేస్సృగాల యోనిం తెపార్పున్నవం త్యథికస్సు ॥ యోనా దద్యా ప్రతిశ్రుత్య

మహానీయ గుణగరిష్ఠులగు శౌనకాది మునీంద్రులకు సకలపురాణ వ్యాఖ్యాన వైఖరీప మేయుండగు సూతుండిట్లనియె ఓ మునీంద్రులారా ధనుష్కోటిమాహాత్మ్యకారియగు సృగాలవానర సంవాదంబెఱింగించెద వినుండు పూర్వంబున చెలికాండ్రు మున్ను రుబ్రాహ్మణులు పాపకారులైన యొక జన్మంబున సృగాలంబును వానరంబై యవతరించి పూర్వ జన్మస్మరణంబుగల వారగుచువరస్పరస్నేహంబుగలిగియుండిరంత నొకనాడా వానరుండు రుద్రభూమి యందుండెడు సృగాలంబు గాంచి ఓయీ నీవు పూర్వభవంబున మహాపాపంబొనర్చి తివి గాన శ్మశానంబున పూతిగంధాతి కుత్సితంబుల శవంబుల భక్షించెదవనన సృగాలంబిట్లనియె ఓ వానరోత్తమా నేను పూర్వంబున దేవశర్ముడను బ్రాహ్మణుండ సకల వేదపారగుండనై యుండి యొక బ్రాహ్మణునకు ప్రత్యుపకారంబొసంగెదనని పిమ్మట నిక్క కపోతినిదానమీకుంట తంబు జన్మంబు నొందితి యొవ్వండైన బ్రాహ్మణజనంబులకు ప్రతిజ్ఞ సంగెదనని యిచ్చిమ్మటనొసంగక యుండు ... బుగు గోమాయురూపంబునొందు

స్వల్పం వా యది వా బహు। భవేదగ్ఘార్జనం తస్య వంశస్యైవ పరిగ్రహాః॥ ౧౦॥ ప్రతిశ్రుత్యాప్రదానేన బ్రాహ్మణాయ ద్విజ ... పూర్వజన్మార్జితం పుణ్యం తత్క్షణాదేవ నశ్యతి ॥ ప్రతిశ్రుత్యాప్రదానేన యత్పాపం జాయతే నౄణామ్। తేనాపి గత్వా ... పరిశుధ్యతి ॥ న జానే హమిమం పాపం కదాచిత్ప్రభవేదితి ॥ తస్మాత్ప్రతిశ్రుత్య దాతవ్యం విదుషా సదా । ప్రతిశ్రుత్య ప్రదానేన సృగాలో భవతి ధ్రువం। తస్మాత్పాపభీతేన విదుషా దాతవ్యం వ ప్రతిశ్రుతం ॥ ఇత్యుక్తస్స సృగాలస్తం వానరం పునరబ్రవీత్ । త్వయా కిం చిత్కృతం పాపం యేన వానరతామగాః ॥ అనాగతో ... హింసేవానర ... కిం సమాహాత్మ్య వానరత్వప్రదం తవ ॥ ఇత్యుక్తస్స సృగాలేన సృగాలం వానరో బ్రవీత్ । పురాజన్మన్యహం విప్రో వేదనాథ ఇతి స్మృతః ॥ విశ్వనాథో ... పితా మమ బాల్యాల్లాలయన్ సృగాల ... భవ ... వయోః ప్రాగ్భవే పి చ ॥ త్వం న జానాసి తత్సర్వం వేద్మ్యహం పుణ్యగౌరవాత్ । తపసారాధ్య గిరిశం ... అతీతభావివిజ్ఞానమస్తి జన్మాంతరేపి చ గోమాయో ... బ్రాహ్మణస్య ... ౨౦ ॥ ... నరరూపం నర ... భవం

... పూర్వజన్మంబులనొనర్చిన పుణ్యంబుల ... పరిగ్రహంబుల ... బులై నశించుమరియు ... పంబున్న మేధశతంబులుగావించిన ... దదినశించుకాలంబే నెరుంగనిపుణ్యపరాధంబుల ... వనచరంబులహింసించితిగాన తత్పాప శేషంబున వానరరూపంబునొందితి ... సృగాలంబా నేపూర్వభవంబున వేదనాథుండనువిప్రుండ ... విశ్వనాథుండనునామంబుగలవాడు ... ప్రాగ్భవంబునమును కిర్పు ... గలదు నేనవంబొనర్చి యీశ్వరప్రసాదంబునొందితింగాన పూర్వజన్మజ్ఞానంబెరుంగుదునీవెరుంగవు నేనొక బ్రాహ్మణునింటశాకంబపహరించితింగాన సకలంబాధలననుభవించియాపాపశేషంబుననీవానరత్వంబునొందితిలోకంబున గిరలంబు ... జేసి ... శంబునుపహించు

క్రమాత్ । నహర్తవ్యం విప్రధనం వారణాన్నరకం భవేత్ ॥ ౨౧ ॥ అనంతరం వానరత్వం భజిష్యతి న సంశయః ఇహాస్మ బ్రాహ్మ ణస్వం తు హర్తవ్యం విదుషా సదా ॥ ౨౨ ॥ బ్రహ్మస్వహరణాత్పాపాదధికం నైవ విద్యతే ॥ విషమంతం విషం హంతి బ్రహ్మస్వం తు కులం దహేత్ ॥ ౨౩ ॥ బ్రహ్మస్వహరణాత్పాపీ కుంభీపాకేషు పచ్యతే ॥ పశ్చాన్నరకశేషేణ వానరీం యోనిమశ్నుతే ॥ ౨౪ ॥ విప్రస్వగ్రవ్యం న హర్తవ్యం రాజభిర్మార్గణైరపి ॥ బాలా దరిద్రాః కృపణా వేదశాస్త్రవివర్జితాః ॥ ౨౫ ॥ బ్రాహ్మ ణా నావమంతవ్యాః క్రుద్ధాశ్చేద్వానలోపమాః ॥ అతీతానుభవజ్ఞానం సృగాలాఖిలమస్తి మే ॥ జ్ఞానమస్తి న మే కేన తత్పాప ఫలిశోధనే । జాతిస్మరో భవాంశ్చైవ భావి కార్యం న విద్యతే ॥ అతీతే చ్వాపి కింజ్ఞ ప్రతిబంధవశాద్భవాన్ । అతో భ వాన్న జానీతే భావ్యతీతం న చాఖిలం ॥ కియత్కాలం సృగాలత్వం భోక్తవ్యం పాపమీదృశం । ఆవయోరస్య పాపస్య కో వా మోచయితా భవేత్ ॥ ఏవం ప్రబ్రువతోస్తత్ర ప్లవంగమసృగాలయోః ॥ భస్మోద్ధూళితసర్వాంగస్త్రిపుండ్రాంకితమస్తకః ౩౦ ॥ రుద్రాక్షమాలాభరణశ్శివనామాని కీర్తయన్ । సృగాలవానరౌ దృష్ట్వా సింధుద్వీపాభిధం మునిం ॥ ప్రణమ్య ముదితౌ భూ

టీ. ౨౨ బ్రహ్మస్వహరణంబుకంటె నధికంబగు పాపంబు లేదా పాపంబు గావించిన నరుండు కుంభీపాకాది నరకంబుల ననుభవించి పి మ్మట వానరుండై జనించు మరియు బ్రాహ్మణులు బాలురైనను దరిద్రులైనను కృపణులైనను వేదశాస్త్రవిహీనులైనను వా రల నవమానింపఁదగదు వారలు కోపించినయెడల నగ్నితుల్యులగుదురు నేనీవివరం బెఱుంగుదును గాని యెట్లీ వానరత్వంబు దొలం గునది యెఱుంగ నీవును నెఱుంగవేమి సేయుదమనల నెవ్వం డీపాపంబువలనం బాపునని యిద్దఱు ప్లవంగమసృగాలం బులు చింతించుచుండ వారల పుణ్యవశంబున దైవయోగంబున ... భస్మోద్ధూళితసర్వాంగుండును త్రిపుండ్రాంకితమస్తకుండును రుద్రాక్షమాలాభరణుండును శివనామపరాయణుండును సింధుద్వీపుండను మునీంద్రుం డ చటికిఁ రాఁగ వారలా మునిం గాంచి ప్రణమిల్లిరి ... జ్ఞానంబున ... దృష్టినవ

త్వావ ప్రచ్ఛభోః రిదం తదా భగవన్ సర్వధర్మజ్ఞ సింధుద్వీప మహామతే ॥ ఆవాం తిర్యక్త్వ మాపన్నౌ విలోక్య ముహుర్ముహుః దా
కపిత్వం చ సృగాలత్వం ఆవయో ర్యేన నశ్యతి ॥ తముపాయం వదస్వాద్య త్వం హి పుణ్యవతాం వరః । అనాథాన్ కృపణానాన్
జ్ఞానబాహ్యాన్ రోగాతురాన్నరాన్ ॥ రక్షంతి సాధవో నిత్యం కృపయా దీనరక్షకాః । ఇత్యాఖ్యా మితీరితం జ్ఞాత్వా సింధుద్వీ
పో మహామునిః ॥ ప్రాహ తౌ కపిగోమాయూ ధ్యాత్వా క్షణ మనాచిరం ॥ సింధుద్వీపః ॥ నాన్యం యువాం పాపం హి సృ
గాలప్లవంగమౌ ॥ సృగాల ప్రాగ్భవే త్వం వై దేవశర్మాభిధో ద్విజః ॥ బ్రాహ్మణాయ ప్రతిశ్రుత్య ధనం ... థావామార్థకద్వ
ాస్య గృహే చ్ఛాకం హృత్వా చౌర్య తయా తదా ॥ త్వం చ వానరపూర్వస్మిన్ వేదనాథాభిధో ద్విజః ॥ బ్రాహ్మ
ణాం త్యర్థం ఉపాయం చ వదాన్యస్య హి ... దక్షిణాం ... గామథ ... పాపా
పాపాద్వై మోక్ష్యథ । పురా కిలాతసం సేతౌ రామస్య ... క్షణస్సురాం ॥ పీత్వా స్నాత్వా ... ఘోటకౌ స్నాత్వా పాపాద్వి

లోకం పు మునిమా కెవ్విధంబున నీరూపంబులు దొలఁగునందుకుఁ దగినయుపాయంబు వచింపఁ దగుదువు లోకంబున దీనగతు
లగు సాధువులు అనాథులను కృపణులను అజ్ఞులను రోగపీడితులను నిత్యంబును రక్షించుచుందు రు గదా యని యా నేకవి
ధంబుల వేడిన నా మునీంద్రుఁడు కొంతదడవు ధ్యానించి యిట్లనియె ఓ సృగాలంబా నీవు పూర్వంబున దేవశర్ముండను ద్విజుండవు
నీవొక బ్రాహ్మణునకు ధనదస్యుం యథావ్యంబొసంగెదనని వచించి పిమ్మట నీవకపోయి నందున యీసృగాలయోని జనించి
తివి ఓ వానరుఁడా నీవు పూర్వంబున వేదనాథుండను విప్రుండవు నీవొక బ్రాహ్మణగృహంబున శాకంబు నపహరించితివి గాన నీ
వానరూపంబు నొందితివి మీ యిద్దఱు రకుం బాపశాంతి కారణంబగునొక యుపాయంబు నెఱింగించెద వినుండు మీరలు దక్షిణస
ముద్రప్రాంతంబున రామసేతువునందుండు ధనుష్కోటి తీర్థంబునను బోయి ముంగి స్నానంబు గావించిన మీరానీరూపము

మోచితాః స్నానమాత్రేణ నరాః॥ సుమతేః కస్య పుత్రోసౌ కథం చ స సురాం పపౌ ॥ కథం కిరాత్యాసంగోభూత్సింధుద్వీప మహామతే ॥ అపి యోగ్నిస్తీర్థే పేనద్వదగ్ధం ప్రబ్రూహ్యధునా ॥ సింధుద్వీపః॥ మహారాష్ట్రాభిధే దేశే బ్రాహ్మణః కశ్చిదాస్తిః యజ్ఞదేవ ఇతిఖ్యాతో వేదవేదాంగపారగః ॥ దయాళురాతిథేయశ్చ శివనారాయణార్చకః॥ సుమతిర్నామ పుత్రోభూద్యజ్ఞదేవస్య తస్య వై ॥ పితరౌ స పరిత్యజ్య భార్యాం చ పతివ్రతాం । ప్రయయౌ కాపిలం దేశం విటగోష్ఠీపరాయణః॥ కాచిత్కిరాతీ తద్దేశే సతతీయువమోహినీ । యూనాం సమస్తద్రవ్యాణి ప్రలోభ్యాచగృహే హరత్ ॥ తస్యాస్స గృహం ప్రవ్రయయౌ సుమతిర్బ్రాహ్మణాధమః । సుమతిం సా న జగ్రాహ కిరాతీ ధనవర్జితం ॥ తదానీర కృతో విప్రః స్త్రస్మిందేయో ఖైకతత్పరః ॥ అతస్తతశ్చౌరయిత్వా బహుద్రవ్యాణి సంభ్రమం ॥ దత్వా తయా చిరం రేమే తద్గృహే బహుభుజే చ సః ॥ ఏకపంచమకేనాసౌ తయా సహ సురాం పపౌ॥ ౨౦ ॥ ఏవం స బహుకాలం వై గమయామాస తయా సహ॥ పితరౌ

బులుదొలంగు పూర్వంబున సుమతియను విప్రుడొకకిరాతీసంగంబొనరించి సురాపానంబును బ్రహ్మస్వాపహరణంబును బ్రహ్మహత్యయుంగావించి పిమ్మట ధనుష్కోటితీర్థంబునందు మజ్జనంబు జేసి యాపాపత్రయంబువలన విముక్తుండయ్యెనని నన్ను గాలవా నరంబుల్లులే యెటుల సంబోధనా ॥ సుమతియను విప్రుండెవని పుత్రుడతండేల సురాపానంబొనరించె కిరాతీసంగంబు గావించె పిమ్మట ధనుష్కోటియందెట్లు స్నానంబు గావించి యాపాపంబువలన ముక్తుండయ్యె నావిధంబు సవిస్తరంబుగా నెరుగింపుమనిన సింధుద్వీపుండిట్లనియె ఓస్నిగ్ధ గాలవా నరంబులారా॥ పూర్వంబున మహారాష్ట్ర దేశంబునందు సకలవేదవేదాంగపారగుండును దయాళుండును శివనారాయణార్చకుండును యజ్ఞదేవుండను నొకవిప్రుండు గలండతని సుమతియను తనూజుండు దుర్బుద్ధి విటగోష్ఠీపరాయణుండై పెద్దలను భార్యను పరిత్యాగంబుగావించి కాపిలదేశంబునకుం బోయి యుండ నప్పుడు సర్వజనంబుల మోహింపజేయుచున్న [illegible] యొక కిరాతింగాంచి కామబాణపీడి

పజత్నీం వనస రక్షస్వా మాతురః॥ సకదా వత్రి రాత్రే స్తుచార్యంక ర్తురయయౌసహ। ద్రవ్యం హర్తుంకి గాత్రా స్తేస్తాంచ్యా
వాంవివయయయుః॥ వప్రస్య స్యచిద్దేహే సోప్యకై రాత్రి వేషభృత్। యయౌ చోరయితుం ద్రవ్యం సావసీ ఖడ్గహస్తా స్తస్తా
క్తద్గృహస్వామినం విప్రం హత్వా ఖడ్గేన సాహసీ। స మాదాయ బహు ద్రవ్యం కిరాం భవనం యయౌ। తం యాంతం సమనుయా
తస్థ। బ్రహ్మహత్యా భయంకరీ। నీలవస్త్రధరా భీమా భృశం రక్తశిరోరుహా॥ గర్జంతీ సాట్టహాసం సా భీషయంతీ పరోత
సీ। అనుద్రుత స్తయా సోయం సంభ్రాంతో జగతీతలె॥ ఏవం భ్రమన్ భువం సర్వాం కదాచిత్సు తిస్స్వయం। స్వగ్రామం
ప్రియయా భీత్య హిస్సగాలప్లవంగమా॥ అనుద్రుత స్తయా భీత్యా ప్రయయౌ స్వగృహం ప్రతి బ్రహ్మహత్యా స్వసుస్స
త్య తేన సాకం గృహం యయౌ॥ పితరం గతురక్షేతి సుమతిశ్శరణం యయౌ। భైక్షీ... పితా రక్షితుముద్య
తః॥ తదానీం బ్రహ్మహత్యా యంతదా వ్రత్యభాషత। మైనం త్వం ప్రతిగృహ్ణీష్వ... దేవద్విజోత్తమ॥ అసౌ సురాప

తుండై తద్గృహంబున కుంభోవసదియు నిధ కానుండను. సుమతి బరిగృహింపక సగృహం బు వెళ్లుటకు తీర్థసక్తుండయ్యె
నత్తత్సం యోగంబు గోరి చౌర్యంబొనరించి బహుద్రవ్యం బులను పాదించి దాన నాకులటం గూడి రమించుచు నొక పాన
పాత్రంబున దానిం గూడి సురాపానంబొనర్చు చునిట్లు బహుకాలంబు జననీ జనకుల స్మరింపక నుండియొక నాకసమయం
బున కిరాత వేషధరుండై ఖడ్గహస్తుండగుచు చోరులం గూడి చౌర్యంబొనర్ప పాండ్య దేశంబునకుం బోయి యుండొక విప్రుసా
హసంబునం జంపి తదీయగృహంబు నం గల ధనంబుల గొని మరలి కిరాతీగృహంబునకుం బోవుచుండ భీమంబును నీలవస్త్రధ
రయగు బ్రహ్మహత్య రోదనంబును గర్జనంబును గావింపుచు నినసునుగమించ నయ్యుభీతుండై సకల దేశంబుల సంచరిం
చి స్వగ్రామంబునకుం బోయి జనకుం గాంచి ఓ తండ్రీ నన్నీ బ్రహ్మహత్య పీడించుచున్నది నీవు నన్ను రక్షింపు మని వేడిన
నతండు పుత్రుం గావ నుద్యుక్తుండై యుండంగా బ్రహ్మహత్య ... సురాపాయి యుస్వర్ణ స్తే

స్తేయీ చ బ్రహ్మహా చాతిపాతకీ । మాతృద్రోహీ పితృద్రోహీ భార్యాత్యాగీ చ పాపకృత్ ॥ కిరాతీసంగదుష్టశ్చ వై
నం ముంచాద్య మహాద్విజ । భక్ష్యామి తవ వంశం చ తస్మాన్ముంచ సుతం ద్విజ ॥ నజహాసి యది త్వం తు మహాపాతకినం సుతం । త్వ
ద్భార్యామస్య భార్యాం చ త్వాం చ పుత్రం మితం ద్విజ ॥ భక్షయిష్యామి చాద్యైవ తస్మాన్ముంచ సుతం ద్విజ ॥ ఇమం త్యజసి
చేత్పుత్రం యుష్మాన్నో భక్ష్యామి సాంప్రతం ॥ నైకస్యార్థే కులం హంతుమర్హసి త్వం మహామతే ॥ ఇత్యుక్తస్స తయా తత
స్త్ర యజ్ఞదేవోఽబ్రవీచ్చ తాం ॥ బాధతే మాం సుతస్నేహో హా కథమేనం పరిత్యజే ॥ బ్రహ్మహత్యా తదాకర్ణ్య ద్విజోక్తం తమ
భాషత ॥ అయం వా సుతరాం పాపీ వర్ణాశ్రమబహిష్కృతః । ఘృణాపుత్రేఽస్మిన్మా కురు స్నేహం నిందితం త్వస్య దర్శనం ॥ ఇత్యు
క్త్వా బ్రహ్మహత్యా సా యజ్ఞదేవస్య పశ్యతః । తలేన ప్రజఘానాస్య పుత్రం సుమతిసంజ్ఞికం ॥ తాడితో హత్యయా బ్రహ్మం సభ్రూ
శముర్వ్యాం పతితో ముహుః । పరోద త్రాత తాతేతి పితరం ప్రబ్రువన్ముహుః ॥ రురుదుర్జననీ మాతా భార్యాపి సుమతేస్తదా ॥
ఏతస్మిన్నంతరే తత్ర దుర్వాసాశ్శంకరాంశజః ॥ ౭౦ ॥ దిష్ట్యా సమాయయౌ యోగీ హస్తగాలప్లవంగమా । యజ్ఞదేవో

యియు బ్రాహ్మణహంతయు మాతృ పితృద్రోహియు భార్యాత్యాగియు కిరాతీసంగదుష్టుండును గాన ఇతని విడువుము నీ
వట్లొనర్పక పోయిన నన్నును నీభార్యను యితని యితని భార్యను నీ వంశంబును ఉండకుండజేసెదనో కపుత్రుని కైపంశ నాశనంబు
గావించకుమని యజ్ఞదేవుండు పుత్రస్నేహంబు నన్ను బాధించుచున్నయది యేనేమి సేయుదునని పలుకుచుండ నా బ్రహ్మ
హత్యయా గండు వర్ణాశ్రమ బహిష్కృతుండై మహాపాతకి కారిగాన నితని యందు విశ్వాసంబునుంచకుము ఇదశనం
బు జేయుండగదనుచు యజ్ఞదేవుండు సూచుచుండ నా సుమతిని కరతలంబు చే ప్రహరించన తండు విహ్వలుండై భూమింబడి ఓ
తండ్రీ నన్నుం గావవేయని పిలపించ యజ్ఞదేవుండు భార్యయుం వాను నిదుఃఖించుచుండ నచటికి దైవయోగంబున శంక
రాంశసంభూతుండగు దూర్వాసుండు [illegible] గావించి ఉపోద్ఘాతనాస్రీవృశంకరావ

ధతంగృహ్యమునింరుద్రావతారకం ॥ స్తుత్వాప్రణమ్యశరణం యయాచేపుత్రకారణాత్ । దూర్వాసస్త్వంమహాయోగీశ
పాణ్డ్యోద్రావిడకరాజజః ॥ త్వద్దర్శనమపుణ్యానాంభవితానకథంచన । బ్రహ్మహాచసురాపీచస్తేయీచాభూత్సుతోమ
మ ॥ ఏనంప్రహర్తుమాయాతాబ్రహ్మహత్యాపివర్తతే । భూయయాద్యథామెపుత్రోయంమహాపాతకమోచితః ॥ ఘోరా
చబ్రహ్మహత్యేయంతథాశీఘ్రంలయంవ్రజేత్ ॥ తముపాయంవదస్వాద్యపుత్రేమమదయాంకురు ॥ అయమెవహిపు
త్రోమెనాన్యోపితనయోమమ ॥ అస్మిన్నష్టేతువంశోమెనష్టముత్సన్నజమూలకః ॥ తతఃపితృభ్యఃపిండానాందాతా
పినభవేద్ధ్రువం ॥ అతఃకృపాంకురుష్వత్వమస్మాసుభగవన్మునే ॥ ఇత్యుక్తస్సతదోవాచదూర్వాసాఃపాణ్డ్యకరాజజః ॥ జ్ఞా
త్వాథసుచిరంకాలంజ్ఞానేనద్విజోత్తమః ॥ ద్విజాద్యేనకృతంపాపత్రయంసుగురంహి । నాస్యపాపస్యశాంతిస్స్యా
త్ప్రాయశ్చిత్తాయుతైరపి ॥ తథాపిశృణుపుత్రస్యఅస్యపాపస్యశాంతయె ॥ ప్రాయశ్చిత్తంవదిష్యామిశృణుచాస్యను
నాద్విజ ॥ ౨౮ ॥ శ్రీరామధనుష్కోటౌతీర్థేలవణార్ణవే । స్నాతశ్చేత్తవపుత్రోయంపాతకాన్ముచ్యతేక్షణాత్ ॥ దు

తారుడవుపుణ్యంబొనర్చె. నివారలకునిదర్శనంబుగల్గుటదుర్లభంబు నదీయపుత్రుండుబ్రహ్మహత్యాసురాపాన
స్వర్ణస్తేయంబులనొనర్చినవాడితనిబ్రహ్మహత్యబాధించుచున్నది నాకితండుదప్ప మరియొకపుత్రుండు లేడు యీతండును
రణంబునొందినమద్వంశంబుసమూలనాశనంబగుగాన దయాళుండవై యీబ్రహ్మహత్య నాశనంబై యీతండుపావి
ము త్రుండెట్లగునట్లుప్రసాదించిరక్షింపవేయనివేడికొంతదడవుచింతించిదూర్వాసుండిట్లనియెఓ విప్రోత్తమా నీతనయుల
దుగావించినపాపత్రయంబునుసుకరంబుగాదింక యీతం ప్రాయశ్చిత్తంబొనర్చిననుశాంతిగలుగదు గాన నొకయుపాయం
బువచించెదవినుము దక్షిణసముద్రతీరంబునయుండుశ్రీరామధనుష్కోటితీర్థంబున నీతండుస్నానంబొనర్చె నేని యాక్షణం
బుసపాపరహితుండగు పూర్వంబునదుర్వినీతుండనువిప్రుండును స్త్రీగమనంబుగావించియాధనుష్కోటికరిగియందుస్నా

ర్వినీతాభిధోఽపి ప్రాయశ్చిత్తస్నానాద్ద్విజోత్తమః। మాతృగమనపాపేభ్యస్తత్క్షణాదేవ మోచితః ॥ సైషా శ్రీధను ష్కోటీ రాఘవస్య స్వయం హరేః। స్నానమాత్రేణ పాపౌఘాన్నాశయత్యత్ర సుస్థిరా ॥ ౮౩ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందే మహాపురాణే - ధనుష్కోటిప్రశంసాయాం శృగాలవానరసంవాదే - సుమతిమహాపాతకమోక్షోపాయకథనం నామ చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః ॥ ... ... *

యజ్ఞదేవ ఉవాచ॥ దూర్వాసస్త్వం మహాప్రాజ్ఞ సర్వశాస్త్రవిచక్షణ। దుర్వినీతాభిధః కోఽయం యేనాసౌ గుర్వంగనాంగతః ॥ కస్య పుత్రో ధనుష్కోటౌ స్నానేన స కథం ద్విజః। తత్క్షణాన్ముక్తవాంస్తేభ్యః పాపాద్గురుతల్పగసంభవాత్ ॥ ఏతన్మే శ్రద్దధానస్య విస్తరాద్వక్తుమర్హసి ॥ దూర్వాసా ఉవాచ॥ పాండ్యదేశే పురా కశ్చిద్బ్రాహ్మణోఽభూద్బహుశ్రుతః ॥ ఇధ్మవాహాభిధో నామ్నా తస్య భార్యా రుచిస్తథా ॥ బభూవ తస్య తనయో దుర్వినీతాభిధో ద్విజః ॥ బాల్యే వయసి పుత్రస్య మమార జనకస్స వై ॥ దుర్వి

నంబొనర్చితత్త్వ పంచబాణనిర్ములుండయ్యెనని దూర్వాసుండు యజ్ఞదేవునకెరుగించెనని సూతుండు శౌనకాదులకుం జెప్పెను ఇది స్కాందపురాణంబునందు ధనుష్కోటిప్రశంసయందు శృగాలవానరసంవాదంబును సుమతిమహాపాతకమోక్షోపాయకథనంబును కథలంగలుగు ముప్పదినాలవయధ్యాయము ॥ ... ... *

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండిట్లనియెడి మునీంద్రులారా ॥ యివ్విధంబున వచించిన దూర్వాసుంగాంచి యజ్ఞదేవుండిట్లనియెడి తపోధనా ॥ దుర్వినీతుండను వాడేల గుర్వంగనాగమనంబు గావించె వాని జనకుని నామంబెయ్యది వాని తండెట్లు ధనుష్కోటిస్నానంబు గావించి పరిశుద్ధుండయ్యె నావిధంబంతయు నెరుగింపుమని వేడిన దూర్వాసుండిట్లనియెడి బ్రాహ్మణోత్తమా పాండ్యదేశంబున బహుశ్రుతుండగు నిధ్మవాహుండను నామంబుగల భూసురుండురుచియను వనితం బరిణయంబై దానియందు దుర్వినీతుండను పుత్త్రుం గాంచి యాతని యొక్క బాల్యంబున పంచత్వంబు నొందెనంత

నీచః పితుస్తస్య సమ్యక్కృత్వౌర్ధ్వదైహికం॥ కంచిత్కాలం గృహే వాపి । మాత్రా విధవయా సహ॥ తతో దుర్భిక్షమభవ
ద్ద్వాదశాబ్దమవగ్రహాత్ ॥ తతో దేశాంతరం గత్వా మాత్రా సహ స ద్విజోత్తమః॥ గోకర్ణం సమాసాద్య సుభిక్షం ధాన్యసం
చయైః ॥ ఉవాస సుచిరం కాలం మాత్రా విధవయా సహ। తతో బహుతిథే కాలే మర్వీ వీతోఽగతే వతి ॥ పూర్వదుష్కర్మణా
పాకేన మూఢబుద్ధిరభూత్తదా ॥ అనంగశరవిద్ధాంగో రాగాంధీకృతమానసః॥ మాతేతి వాదినీం మందో బలాదాకృష్య
పాతకీ ॥ బుభుజే కామమోహాత్మా మైథునేన ద్విజోత్తమః ॥ ౧౦ ॥ స ఖిన్నో దుర్వినీతోఽయం రేతస్సేకాదనంతరం॥
మనసా చింతయామాస సరోదన్భృశదుఃఖితః ॥ మోహేన పాపకృదహం మహాపాతకినాం వరః । అగమం జననీం యస్మా
త్కామబాణవశానుగః ॥ ఇతి సంచింత్య మనసా సతతం ముని సన్నిధౌ । జుగుప్సమానశ్చాత్మానం తాన్మునీనిదమబ్రవీత్
గురుస్త్రీగమపాపస్య ప్రాయశ్చిత్తం మమ ద్విజాః॥ వదధ్వం శాస్త్రతత్త్వజ్ఞాః కృపయా మయి కేవలం ॥ మరణాచ్ఛుద్ధిరే

నా బాలుండు పితృకృత్యంబులం గావించి పతివిహీనయగు జననిం గూడి కొంత కాలంబుండ ద్వాదశాబ్దంబులు దుర్భిక్షంబ
య్యె నంతనతండు బహుధాన్యసమృద్ధంబగు గోకర్ణంబునకుం బోయి యందు బహుకాలంబు జననీసమేతుండై వాసంబొన
రించియుండి యొక సమయంబున పూర్వ దుష్కర్మపరిపాకంబునఁ దల్లిం గామించి యనంగబాణపీడితుండై రాగాంధీకృతమాన
సుండగుచు బలాత్కారంబున రతం బొనర్చి పిమ్మట పాపపరితప్తమానసుండై దుఃఖించుచు నే సకలపాపకారులకధిపుం
డఁ గామబాణపీడితుండనై మాతృగమనంబొనర్చితి నని పశ్చాత్తాపంబు నొందుచు మహామునుల సమీపంబునకుం బోయి
ట్లనియె ఓ సర్వశాస్త్రప్రవీణులారా నేను గురుస్త్రీగమనంబొనర్చితి నీ నా పాపంబునకుఁ బ్రాయశ్చిత్తంబు వచింపుం డది మర
ణంబైన నితరంబైన నొనర్చె దనిందుకు సందియంబు లేదనిన నతనిం గాంచి వారలలో గొందఱు తండు మహాపాతకుండితని
తో భాషించిన మాత్రంబున దోషంబు గలుగునని యూరక యుండిరి కొందఱత్యంత కోపనులై ఓరీ మాతృతల్పగ పాపుండ

కపాప్యేతత్కరిష్యామి నసంశయః॥ భవద్భిరుచ్యతే యత్తు ప్రాయశ్చిత్తం మహామునా। కరిష్యే తద్ధి వచనాన్న స్యాం మునిగణాః హి వాన్య
దివవా। తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య కేచిత్తత్ర మునీశ్వరాః ॥ అనేన పాకం వా త్వాపి దోషాయేతి వినిశ్చితాః। మానత్వం భే
జిరే కేచిద్విస్మయః కోపినో భృశం ॥ దురాత్మానమాత్మగామీ స్వా మహాపాతకినాం వరః। గచ్ఛచ్ఛేతి బహు శోవాచ
ముచ్చద్విజోత్తమాః ॥ తాన్నివార్య కృపాసింధుస్సర్వజ్ఞః కరుణానిధిః। వ్యాసదేవపాయనస్తత్ర గర్గదుర్గ్వినీ తమాభాషత॥
గచ్ఛ రాజన్ త్వం సేతౌ ధనుష్కోటిం సహాంబయా। స్నాహి తత్ర మాఘమాసమేకం నిరంతరం ॥ ౨౦ ॥ జితేంద్రియో జి
తక్రోధః పరద్రోహవివర్జితః। ఏకమాసం నిరాహారః కురు స్నానం సహాంబయా ॥ పూతో భవేస్త్వం శుద్ధాత్మా గు
రు స్త్రీగమదోషతః యత్నాత్ తత్కణన శ్యతి సేతుస్నానేన నన్యహి ॥ శ్రుతిస్మృతి పురాణేషు ధనుష్కోటి ప్రశంసనం
బహుధా గణ్యతే తం చ మహాపాతక నాశనం॥ తస్మాత్త్వం త్వరయా గచ్ఛ ధనుష్కోటిం సహాంబయా॥ ప్రమాణం మమ
ద్వాక్యం వేదవాక్యమివ ద్విజ ॥ శ్రీరామ ధనుషః కోటౌ స్నానిస్య ద్విజపుంగవాః। మహాపాతకకోట్యోపి నైవలక్ష్యమితీవ

వికటనుండను పైచటికై నంబోన్న శివచింతిరంతకరణాః థి యుగుక్త వ్యాసద్వైపాయనుండు వారలవారించి దుర్వినీతుం గాంచి
యిట్లనియెం యాసీజననింగూడి రామకృతంబగు ధనుష్కోటికరిగి మాఘమాసంబున సూర్యుం డుమకరగతుండై
యుండనిరంతరంబును క్రోధవర్జితుండవు జితేంద్రియుండవు నిరాహారుండవగుచు మాసమాత్రంబు స్నానంబొనర్ప ము
దానగురుస్త్రీ గమనదోషరహితుండవై పూతుండవగుదువు లోకంబునకు శ్రుతిస్మృతిపురాణాదులయందు ధనుష్కోటి ప్ర
భావంబనేక విధంబుల జెప్పి యున్నది యందు స్నానంబొనర్చినం బోని పాపంబు లేదు మహాపాతక కోటులైన బాతీర్థంబు
స్నానంబొనర్చినవానికి లక్ష్యంబులుగావు స్మృతులయందు ప్రాయశ్చిత్తాగతంబు జెప్పబడియెను ద్వాక్యం
బు వేదసమానంబుగ నెంచి ... రితంబుగ జనని సహా ... ధనుష్కోటి స్నానంబొనర్పు ... సుండుప

హి ॥ ప్రాయశ్చిత్తాంతరం ప్రోక్తం మన్వాదిస్మృతిభిః స్మృతౌ ॥ తద్గచ్ఛ ధనుష్కోటిం మహాపాతకనాశనం ॥ ఇత్యుక్తోఽథ
వ్యాసేన దుర్వినీతో ద్విజోత్తమః ॥ మాత్రా సాకం ధనుష్కోటిం వ్యాసం నత్వా ప్రవర్యయా ॥ మకరస్థే రవౌ మాఘే మాస
మాసత్రయం నిరంతరం మాత్రా సహ నిరాహారో జితక్రోధో జితేంద్రియః ॥ శ్రీరామధనుష్కోటౌ స్నానసంకల్పపూర్వకం ॥
మాసాంతే పారణం కృత్వా మాత్రా సహ విశుద్ధధీః ॥ వ్యాసాంతికం పునః ప్రాప్య యాత్రాం తస్మై నివేదితుం ॥ స ప్రణమ్య
పునర్వ్యాసం దుర్వినీతోఽబ్రవీద్ద్విజః ॥ ౩౦ ॥ దుర్వినీతః ॥ భగవన్ కరుణాసింధో ద్వైపాయన మహామతే ॥ భవతః కృపయా
రామధనుష్కోటౌ సహాంబయా ॥ మాఘమాసే నిరాహారో మాసమాత్రం జితేంద్రియః ॥ అహం త్వకరవం స్నానమ
స్మృత్వా మహేశ్వరం ॥ ఇతః పరం మయా వ్యాస భగవన్ భక్తవత్సల ॥ యత్కర్తవ్యం మయా నేతః స్వం మమోపదిశ తత్త్వతః ॥
ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా దుర్వినీతస్య వై మునిః ॥ బభాషే మధురం వాక్యం వ్యాసో నారాయణాంశజః ॥ దుర్వినీత గతం తేఽద్య పాత
కం మాతృసంగజం ॥ మాఘస్నానాత్ పాతకం నష్టం త్వత్తః మన్నిమిత్తజం ॥ సందేహో నాత్ర కర్తవ్యః సత్యముక్తం మయాఽత
వ బాంధవాస్స్వజనాస్సర్వే తథాన్యే బ్రాహ్మణాశ్చ యే ॥ సర్వే త్వాం సంగ్రహీష్యంతి దుర్వినీతాంబయా సహ ॥ మ

వే. ఏ దుర్వినీతుండా క్షణంబ ధనుష్కోటికరిగి వ్యాసోక్త ప్రకారంబున ధనుష్కోటిస్నానంబొనర్చుచు జితేంద్రియుండును
నిరాహారుండగుచు జననీయుంబానును మాసంబు వసించి మాసాంతంబున పారణంబొనర్చి కృష్ణద్వైపాయనుసమీపం
బునకుంబోయి నమస్కరించి యిట్లనియె ఓ తపోధనా నే మీరలు వచించిన ప్రకారంబున ధనుష్కోటియందు మహేశ్వరు డంద
నంబుగావింపుచు మాసంబు స్నానంబొనర్చితి నింకిట జేయంవగిన కార్యం బెద్ది దయాళుండవై వచింపుమనిన నారాయ
ణాంశజుండగు వ్యాసుండిట్లనియె ఓ దుర్వినీతా మాతృసంగమనజంబగు దోషంబు ధనుష్కోటి ప్రభావంబున నశించె నీవును
బరిశుద్ధుండవైతివి సమస్తజనంబులు నిన్ను [illegible] [illegible] సంగ్రహంబొనర్తు రు

త్రిపాదాగసి షోడశే విశుద్ధస్త్వం శివాజ్ఞయా వాత్ ॥ దారసంగ్రహణం కృత్వా గార్హస్థ్యం ధర్మమాచర । సేవస్వ సజ్జనా న్నిత్యం భక్తియుక్తేన చేతసా ॥ సంధ్యోపాసనముఖ్యాని నిత్యకర్మాణి నిత్యశః । నిగృహ్ణీష్వేంద్రియగ్రామం అన్యాయస్వ హరం హరిం ॥ పరోపతాపకం మా బ్రూయాః మా సూయాయాద్విజకస్యచిత్ । అన్యస్యాభ్యుదయం దృష్ట్వా సంతాపం కురు మా వృథా ॥ ౪౦ ॥ మాతృవత్పరదారాంశ్చ త్వం నిత్యమవలోకయ । అధీతవేదానఖిలాన్ మా విస్మర కదాచన ॥ అతిథీ న్నావమన్యస్వ శ్రాద్ధం పిత్ర్యదినే కురు । వైగుణ్యమవిదస్త్వత్వం స్వప్నేష్వపి కస్యచిత్ ॥ ఇతిహాసపురాణాని ధర్మశాస్త్రాణి సంతతం । ఆలోకయ వేదాంతం వేదాంగాని తథా పునః ॥ హరిశంకరనామాని ముక్తలజ్జో నుకీర్తయ । జాబాలోపనిషత్త్రోక్త త్రిపుండ్రం వాపి ధారయ ॥ ఊర్ధ్వపుండ్రం చ నచ్ఛిద్రం ధారయిత్వా హరిప్రియః । తులసీమణిమాలాం చ రుద్రాక్షాణాం తథైవ చ ధారయ స్వసదారస్త్వం శౌచాచారపరో భవ । తులసీబిల్వపత్రైశ్చ నారాయణమహారాణుభౌ ॥ ఏకకాలం ద్వికాలం వా త్రికాలం చాపి చార్చయ । తులసీదళసమ్మిశ్రం పీకంపాదోదకేనచ ॥ నైవేద్యాన్నం చ భుంక్ష్వ శోధంవారా

గార్హస్థ్యధర్మంబునొంది భక్తియుక్తమానసుండవై సజ్జనుల సేవించుచు సంధ్యోపాసనాదినిత్యకర్మంబులు గావింపుచు నిర్జితేంద్రియుండవగుచు హరహరులం బూజింపుము పరులకు తాపంబొనర్పకుము పరాభ్యుదయంబునకు చింతింపక పరదారల మాతృసమానలుగ నెంచుచు సకలవేదశాస్త్రంబుల నభ్యసించి యొకానొకప్పుడైన విస్మరణంబునొందకయుండుము మునియునతిథుల నవమానింపకుము పితృదినంబుల శ్రాద్ధంబొనర్పుము యెల్లప్పుడు పరుల వైగుణ్యంబు నెంచకుము జాబాలోపనిషదుక్తప్రకారంబున త్రిపుండ్రోర్ధ్వపుండ్రధారణంబొనర్చి హరిహరప్రియంబుగ తులసీమణిమాలా రుద్రాక్షలం ధరించి శుచి తులసీబిల్వపత్రాదులచే ఏకకాలంబైన ద్వికాలంబైన హరిహరులం బూజింపుచు తత్పాదోదకసిక్తంబును తులసీదళమిశ్రంబునగు నైవేద్యాన్నంబు భుజింపుచు వైష్ణవ ... నం బొనంగుము మఱియు

ఋణస్య చ। కురుత్వం వైశ్వదేవాఖ్యం బలిం మానసశుద్ధయే ॥ అతిథీశ్చ రాత్రి హస్నిషాం భోజయస్వ నే ... తాన్। అనాథాన్ రోగిణో వృద్ధాం స్తథా వై బ్రహ్మచారిణః ॥ కురుత్వం శాస్త్రశుశ్రూషాం మహాపాసనవరోభన। అష్టాక్షరం మహామంత్రం తథా శైవద్వాదశాక్షరం ॥ ౩౦ ॥ పంచాక్షరం తథా మంత్రాన్ వైనవమన్వితం। జపస్వం ప్రయతో భూత్వా ధ్యాయస్వం తాధిదైవతం ॥ ఏవమన్యాం స్తథా ధర్మాన్ విధ్యుక్తాన్ సర్వదా కురు। ఏవం కృతవతస్తే చ దేహాంతే ముక్తిరస్త్వలం ఇత్యుక్తో వ్యాసమునినా దుర్వినీతః ప్రణమ్య తం ॥ తదుక్తానఖిలం కృత్వా దేహాంతే ముక్తిమాప్తవాన్ తస్మాత్ తాపీ పృతా కాలే ధనుష్కోటి నిమజ్జనాత్ ॥ అవాపపరమాం ముక్తిం అపునర్భవదాయినీం। దూర్వాసాః ఇత్యేవం దుర్వినీతస్య నామ్నా శుశ్చవిమోక్షణం ॥ ధనుష్కోట్యాభిషేకేన యజ్ఞదేవస్య యోనితః। పుత్రమేనం త్వమప్యాశు బ్రహ్మహత్యా విముక్తయే ॥ సమాదాయ వ్రజ బ్రహ్మన్ ధనుష్కోటిం విముక్తిదాం। సింధుద్వీపః। ఇతి దూర్వాససా ప్రోక్తో యజ్ఞదేవస్తదా సుతం ॥ సమాదాయ యయౌ రామధనుష్కోటిం విముక్తిదాం। గత్వాసివా సమస్తగోత్ వకర్మాసంతత్ర శుద్విజః ॥ పు

నశాధులనువ్రతులను రోగులను బ్రహ్మచారులను నిత్యంబు పూజింపుచు శాస్త్ర శ్రవణ పూజనంబు గావింపుము ప్రణవ సమన్వితంబులు పంచాక్షరాష్టాక్షరద్వాదశాక్షర మంత్రంబులను మంత్రంబుల ప్రయతుండై జపింపుచు తన్మంత్రాధిదైవతంబుల ధ్యానించుచు మరియు విధ్యుక్త సకలధర్మంబులం గావింపుచుండు ముప్పిమ్మట దేహాంతంబున ముక్తిం బొందెదవని వ్యాసుండు పలికిన దుర్వినీతుండవ్విధంబున సకలధర్మంబులాచరింపుచు దేహాంతంబున ముక్తింబొందె నట్లు జనని యు కాలధర్మంబునొంది ధనుష్కోటిస్నానప్రభావంబున అపునర్భవదాయియగు ముక్తింబొందెనని దూర్వాసుండు వచించి ఓ యజ్ఞదేవా నీవీపుత్రుంగొని బ్రహ్మహత్యావిశుద్ధింగోరి ధనుష్కోటికరిగియందు స్నానంబొనర్పుమని సన్మునిపుంగవుండు పలుకుటయు ... ధనుష్కోటికరిగియందు మహాస్నానంబులు పుత్రసహితుండై స్నానంబొనర్చ నశరవాణి యతనితో నిట్లనియె

త్రేణ సాకం నియతో హే సృగాల ప్లవంగమౌ । స సస్నౌ ధనుష్కోటౌ వర్ణాశ్రమసంవృతైః సపుత్రకః ॥ వర్ణాశ్రమస్థాంస్తే యజ్ఞదేవ, ప్రాహ వాగశరీరిణీ । విముక్తో యజ్ఞదేవాస్య బ్రహ్మహత్యా న తిష్ఠతే ॥ ౭౦ ॥ స్వర్ణస్తేయాత్సురాపానాత్ కిరాతీసంగమాత్తథా । అన్యేభ్యోఽపి హి పాపేభ్యో విముక్తోఽయం సుతస్తవ ॥ సంశయం మా కురుష్వ త్వం యజ్ఞదేవ ద్విజోత్తమ । ఇత్యుక్త్వా విరరామాథ సాపి వాగశరీరిణీ ॥ తదాశరీరిణీవాక్యం యజ్ఞదేవస్స శుశ్రువాన్ ॥ సంతుష్టః పుత్రసహితో రామనాథం నిషేవ్య చ । ధనుష్కోటిం నమస్కృత్య పుత్రేణ సహితస్తథా ॥ స్వదేశం ప్రయయౌ హృష్టస్స్వగ్రామం స్వగృహం తథా । స పుత్రదారస్సుచిరం సుఖమాస్తే సునిర్వృతః ॥ సింధుద్వీపః ॥ గోమాయువానరావేవం యువయోః కథితం మయా । యజ్ఞదేవకుమారస్య సుమతేః పరిమోక్షణం ॥ పాతకేభ్యో మహద్భ్యశ్చ ధనుష్కోటినిమజ్జనాత్ । యువామతో ధనుష్కోటిం గచ్ఛతం పాపశుద్ధయే ॥ నాన్యథా పాపశుద్ధిస్స్యాత్ప్రాయశ్చిత్తాయుతైరపి । సూతః ॥ సింధుద్వీపస్య వచనమితి శ్రుత్వా ద్విజోత్తమాః ॥ సృగాలవానరౌ చాథ విలంఘితమహాపథౌ । ధనుష్కోటిం క్రమాద్గత్వా స్నాత్వా పీత్వా చగజ్జలం ॥

ఓ యజ్ఞదేవా నీసుతుం డొనర్చిన బ్రహ్మహత్యాది పాపంబు లెల్ల ధనుష్కోటిస్నాన వైభవంబున నశించె నిందుకు సంశయింపకుము అని యశరీరయుం డెనావాక్యంబుల విని యజ్ఞదేవుండు పుత్రసహితుండై రామనాథు సేవించి ధనుష్కోటికి వందన బొనర్చి స్వగ్రామంబున కరిగి సదారుండై సుఖంబుండె గాన నో జంబుక వానరంబులారా సుమతి పాప మోచనం బె రుంగించితి మీరలు నా తెరంగున ధనుష్కోటి కరిగి స్నానంబొనర్చి పరిశుద్ధులగుడు వి గాక యితర ప్రాయశ్చిత్తంబులెన్ని యొన ర్చిన మీ పాపశుద్ధి గానేరదని సింధుద్వీపుం డెరుంగించిన యాక్షణంబ సృగాల వానరంబులచటికిం బోయి యందు స్నానం బొనర్చి తజ్జలపానంబు నుం గావించి యాక్షణంబ పాపవిముక్తులును దివ్యవిమానారూఢులును సమవర్తకీర్త్యమానులును హార కేయూర మకుట కటకాది శోభితులును దేవబృందవీజ్యమాన చామర విరాజితులగుచు దేవనగరంబునకుం బోయి

విముక్తా సర్వపాపేభ్యో విమానవరమాస్థితా । దివ్యైః కుసుమవర్షేణ కీర్యమాణా స్వతేజసా ॥ హారకేయూరముకుటకట
కాదివిభూషితా । శ్వేతచ్ఛత్రైర్వీజ్యమానాభ్యాం చామరాభ్యాం విరాజితా ॥ గత్వా దేవపురీం రమ్యాం ఇంద్రస్యార్ధాస
నంగతా । ॥ శ్రీసూతః ॥ యుష్మాకమేవం కథితం స్నగాలస్యకపేరపి పాపాద్విమోక్షణం విప్రా ధనుష్కోటౌ నిమజ్జనా
త్ ॥ భక్త్యా య ఇమమధ్యాయం శృణోతి పఠతేపి చ స్నానజం ఫలమాప్నోతి ధనుష్కోటౌ సమాహితః ॥ యోగిభ్యం దైవసు
లభాం ముక్తిం సుప్రాప్య శుభవిందతి ॥ ౭౪ ॥ ఇతిశ్రీస్కాందేమహాపురాణే - సేతుమహాత్మ్యే ధనుష్కోటిప్రశంసాయాం స్నగాల
వానరవిమోక్షణం నామ పంచత్రింశోఽధ్యాయః ॥ ... ... *

శ్రీసూతః ॥ ధనుష్కోటేస్తు మాహాత్మ్యం భూయోపి ప్రబ్రవామ్యహం । దురాచారాభిధో యత్ర స్నాత్వా ము
క్తో భవద్ద్విజాః ॥ మునయః ॥ దురాచారాభిధః కో వా సూత తత్త్వార్థకోవిద । కించ పాపం కృతం తేన దురాచారేణ వై మునే

నః హేంద్రార్ధాసనంబున నధివసించియుండె రిషీ మునీంద్రు లారా ధనుష్కోటిమాహాత్మ్యంబున స్నగాలవానరంబులకు పా
ప మోక్షణంబుగల్గిన తెరంగెరుంగించితి నెవ్వండైన నీయధ్యాయంబు భక్తియుక్తుండై పఠించు వినువతండు ధనుష్కోటిస్నానఫల
బునొంది పిమ్మట యోగిబృందదుర్లభంబగు మోక్షంబునొందునని శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండెరుంగించెను ॥ ఇది స్కాం
దపురాణంబునందు సేతుమాహాత్మ్యంబున ధనుష్కోటి ప్రశంసాత్మకంబగు స్నగాల వానర మోక్షణంబను వృత్తంబుగల ముప్పదై
దవయధ్యాయము ॥ ... ... *

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సకలపురాణవ్యాఖ్యాన వైఖరీసమేతుండగు సూతుండిట్లనియె వో మునీంద్రు
లారా ॥ ధనుష్కోటిమహిమ నెరుంగించెద వినుండు పూర్వంబున దురాచారుండను విప్రుండు దుస్సంయోగంబున లవ బ్రహ్మ
హత్యాహీనుండై భేతాళగ్రస్తుండగుచు ధనుష్కోటియందు స్నానంబొర్చి పాపవిముక్తుండయ్యెనని మునీంద్రు లిట్లరి ॥ ఓ సూ

కథం నా పాతకాన్ముక్తో ధనుష్కోటౌ నిమజ్జనాత్ । ఏతచ్ఛుశ్రూషమాణానాం విస్తరాద్వద నో మునే ॥ శ్రీసూతః ॥ శృ
ణుధ్వం ద్విజా యత్తద్దురాచారస్య పాతకం । స్నానేన ధనుష్కోటౌ యథాముక్తస్స పాతకాత్ ॥ దురాచారాభి
ధో విప్రో గౌతమీతీరమాశ్రితః । కశ్చిద్ద్విజః పాపీ క్రూరకర్మరతస్సదా ॥ బ్రహ్మఘ్నైశ్చ సురాపైశ్చ స్తేయిభిర్గురు
తల్పగైః । తథా సంసర్గదుష్టోఽసౌ తైస్సాకం వ్యవసద్ద్విజాః ॥ మహాపాతకసంసర్గదోషేణాస్య ద్విజస్య వై । బ్రాహ్మ
ణ్యం సకలం నష్టం నిశ్శేషేణ ద్విజోత్తమాః ॥ మహాపాతకిభిస్సార్ధం దినమేకం తు యో ద్విజః । నివసేత్తత్పరం తస్య తస్య బ్రా
హ్మణ్యాద్దైవ ద్విజన్మనః ॥ బ్రాహ్మణ్యస్య చతుర్థాంశో నశ్యత్యేవ న సంశయః । ద్విదినం సంగమాత్తేషాం ఏకశయ్యాసనాచ్ఛయనాసనా
త్ । భోజనాత్సహ పఙ్క్త్యా చ మహాపాతకిభిర్ద్విజాః ॥ ద్వితీయభాగో నశ్యేత బ్రాహ్మణ్యస్య న సంశయః ॥ ౧౦ ॥ త్రిదినాచ్చ తృతీ
యాంశో వినశ్యత్యేవ న సంశయః । చతుర్దినాచ్చతుర్థాంశో విలయం యాతి వై ధ్రువం । అసకృత్పరంతు తైస్సాకం శయనాసన
భోజనైః । తత్తుల్యపాతకీ భూయాన్మహాపాతకసంశ్రయాత్ ॥ తేన బ్రాహ్మణ్యహీనోఽయం దురాచారాభిధో ద్విజః । స్తో

రాణికొత్త మాదురాచారుండే పాపంబొనర్చి పిమ్మట ధనుష్కోటికరిగి యట్లు విముక్తుఁడయ్యె నావృత్తాంతం బంతయు నెరుఁగింపు
మని కనకసండిల్లిని యోమి విప్రోత్తములారా గౌతమీనదీతీరంబున దురాచారుండను విప్రుండు వాసంబు సేయుచు బ్రహ్మఘ్నసుర
పస్తేయగురుతల్పగాదిపాపకారులం గూడి చరించుచుండ నా బ్రాహ్మణుని దుస్సంసర్గదోషంబువలన బ్రాహ్మణ్యంబు న
శించె ఏవాఁడయినను పాపకారులం గూడి యొకదినంబు చరించిననతని బ్రాహ్మణ్య చతుర్థాంశంబు నశించు దినద్వయంబున
ద్వితీయాంశంబు నశించు దినత్రయంబైన తృతీయభాగంబు నశించు॥
దినచతుష్టయంబైన సకలంబు నశించు పిమ్మట వారలం గూడి శయనాసనభోజనాదులం గావించిన॥ తత్తుల్యపాతకుండగు నంతియ
సందియంబు లేదు గాన నాదురాచారుం డిల్లు బ్రాహ్మణ్యహీనుండై [illegible] వలన భిక్షాన్నగ్రస్తుండై సకరీక..

భవద్భిక్షణేన భేతాళేనబలీయసా॥ అపహారవశత్వేన భేతాళేనాతిపీడితః। దేశాద్దేశంభ్రమన్విప్రశ్శివనాత్ప్రసమాగతః పూర్వపుణ్యవిపాకేన దైవయోగేన సద్విజః। రామచంద్రధనుష్కోటిం మహాపాపకనాశనీం॥ అనుద్రుతః పిశాచేన తేనావిష్టో యయౌ ద్విజః। న్యమజ్జయత్స భేతాళో ధనుష్కోటిజలే త్వముం॥ ధనుష్కోటిజలే సోయం భేతాళేనప్రవేశితః। ఉదతిష్ఠత్ క్షణాదేవ భేతాళేనవిమోచితః॥ ఉత్థితో భూద్ద్విజో విప్రాః ధనుష్కోటిజలాత్తదా। స్వస్థోవ్యచింతయత్కాలం దేశజలధితీరతః॥ కథంమయాగతమిహ గౌతమీతీరవాసినా। ఇతిచింతాకులస్సోయం ధనుష్కోటినివాసినం॥ దత్తాత్రేయం మహాత్మానం యోగివరముత్తమం సమాగమ్య ప్రణమ్యాసౌ దురాచారోభ్యభాషత॥ నజానే భగవన్ దేశః కతమోయం వదాధునా గౌతమీతీరనిలయో దురాచారాభిధో హ్యహం॥ కృపయా బ్రూహి మే బ్రహ్మన్ మయాత్ర కథమాగతం। ఇతిపృష్టో మునిస్తేన దురాచారేణ సువ్రతః॥ ధ్యాత్వా ముహూర్తమవదద్దురాచారం ఘృణానిధిః॥ దత్తాత్రేయః॥ మహాపాతకిసంసర్గాద్దురాచార పురాతవ। బ్రాహ్మణ్యం నష్టమత్ర భవద్భేతాళస్త్వాం తతోగ్రహీత్। తేనావిష్టస్త్వమాయాతో వివశో భ్రాంతిమూఢధీః॥ ని

నెరుంగక సకలదేశంబుల వనంబుల సంచరించుచు పూర్వపుణ్యపరిపాకంబున దైవయోగంబుచే రామధనుష్కోటికరిగి యందు భేతాళప్రవేశితుండై మునింగి లేచి యాక్షణంబ భేతాళవిముక్తుండై స్వస్థచిత్తుండును పాపపరిశుద్ధుండగుచు నే గౌతమీ తీరవాసుండనిది జలధితీరంబిచటికేల యరుదెంచితినని మనసంబునందలంచుచు యాసమీపవర్తియు మహాయోగిప్రవరుండగు దత్తాత్రేయుండను మునీంద్రుం గాంచి నమస్కరించి యిట్లనియె॥ ఓ మహాత్మా నేను దురాచారుండను నామంబుగలవాడ గౌతమీతీరవాసియైయుండ నిచటికెట్లరుదెంచితి కృపాళుండవై యెరుంగింపవే యని వేడిన నతండు ముహూర్తమాత్రంబు చింతించి యిట్లనియె॥ ఓయీ నీవు మహాపాతకిసంయోగంబు జేసిన కారణంబున బ్రాహ్మణ్యరహితుండవైతివి నిను భేతాళుండు గవాంచెం గాన వివశుండవు విమూఢచిత్తుండవై [illegible] ధనుష్కోటియందనేకవారంబు

వాజ్జయాత్త్వాం శతశో ధనుష్కోటిజలే కృతః॥ తత్ర స్నానమాత్రేణ విముక్తః పాపపంజరాత్। ధనుష్కోటౌ తు యే స్నానం భక్త్యా
కుర్వంతి మానవాః। తేషాం నశ్యంతి వై సత్యం పంచపాతకసంచయాః॥ రామచంద్రధనుష్కోటౌ తత్ర స్నానమాత్ర
తః॥ మహాపాతకసంసర్గదోషస్తే విలయం యయౌ। తన్నాశనేన భేతాళస్త్వాం ముక్త్వా విలయం గతః॥ త్వామాక్రాంతో హి భే
తాళః పురాయం బ్రాహ్మణోత్తమః॥ సోయం భాద్రపదే మాసే కృష్ణపక్షే మహాలయం। పార్వణేన విధానేన పిత్రూణాం
నాకరోన్ముదా॥ తేనైవ పితృభిస్త్యక్తో భేతాళత్వమగాదయం। సోపి చాస్యా ధనుష్కోటేరవలోకనమాత్రతః॥ భేతాళ
త్వం విహాయేమా విష్ణులోకమవాప్తవాన్। అతో భాద్రపదే మాసి కృష్ణపక్షే మహాలయం॥ సముద్దిశ్య పిత్రూన్ నైవ కునకు
ర్వంతి యే తు లోభతః॥ మహాలోభయుతాస్తే చ భేతాళాస్స్యుర్న సంశయః॥ తస్మాద్భాద్రపదే మాసి కృష్ణపక్షే మహాల
యే పిత్రూనుద్దిశ్య శక్త్యా యే బ్రాహ్మణాన్ వేదపారగాన్॥ భోజయేయుర్గృహే భక్త్యా న తే యాంతి దుర్గతిం। యస్తు భాద్రపదే
మాసి కృష్ణపక్షే మహాలయే॥ స్వశక్త్యనుగుణం విప్రాన్ ఏకం ద్వౌ త్రీణి పంచ వా భోజయేన్నహి దారిద్ర్యం భవేత్తస్య క

లుముం జెంగాన పాపపంజర విముక్తుండవైతివి మహాపాతకిసంసర్గదోషంబు నశించె నిన్ను బీడించిన భేతాళుండు
పూర్వంబున నొక విప్రుండు తండు భాద్రపదమాసకృష్ణపక్షంబున పితృసంఘంబుం గూర్చి పార్వణవిధానంబున శ్రాద్ధంబు నొన
ర్చ కారణంబున పితృశప్తుండై భేతాళత్వంబు నొందెను తండు ధనుష్కోటి యవలోకనమాత్రంబున భేతాళరూపంబు విడిచి
విష్ణులోకంబు నొందెగాన సర్వమానవులును ధనుష్కోటియందు సకలపాపవిలయంబు గోరి స్నానంబు గావింపవలయు
యేనరులైన భాద్రపదకృష్ణపక్షంబున పితరులం గూర్చి లోభంబున మహాలయంబు గావింపకయుందురు వారలు భేతాళరూ
పంబు నొందుదురిందుకు సందియంబు లేదు గాన భాద్రపదమాసకృష్ణపక్షంబున పితృసమూహంబులం గూర్చి భక్తిపూ
ర్వకంబుగ వేదపారగులగు బ్రాహ్మణులం బూజించి యన్నంబిడిన వారలు దుర్గతిం బొందరు మరియు నాశాలంబున స్వ

హావన ॥ అయంభాద్రపదేమాసిపితౄణామనుపాసనాత్ । యయాభేతాళతాంవిప్రాః తస్త్వాంజగ్రావహపిసం
కాలోభాద్రపదంమాససమారభ్యావృశ్చికావధి మహాలయపక్షస్థితో మునిభిస్తత్త్వదర్శిభిః ॥ మాసిభాద్రపదేకాలఃతత్రాపి
హివిశిష్యతే। కృష్ణపక్షోవిశేషస్తుతత్రశ్రాద్ధంప్రశస్యతే॥ తస్మాచ్ఛుభః కృష్ణపక్షః ప్రథమాయాంతథాతథా। శ్రాద్ధంమహాల
యంకుర్యాత్ ధ్యానతోభక్తిపూర్వకం। తస్యప్రీణాతిభగవాన్పావకస్సర్వపావనః। సంహిస్న లోకమాప్నోతివహ్నినా
సహమోదతే ॥ ౪౦ ॥ తస్మైసజ్వలనోదేవఃసర్వైశ్వర్యంప్రయచ్ఛతి। ప్రథమాయాంతథామర్త్యోయోనకుర్యాన్మహా
లయం ॥ వహ్నిర్గృహాందహేత్తస్యశ్రియంత్రాణాదికంతథా। దద్యాద్యదివిద్విజోభక్త్యా ప్రథమాయాంమహాలయం॥
దశకల్పసహస్రాణిపితరోఽస్యాంతిత్తిప్తాః । ద్వితీయాయాంతిథౌభక్త్యాయోవాకుర్యాన్మహాలయం ॥ తస్యప్రీణా
తిభగవాన్భవానీపతిరీశ్వరః। సకైలాసమవాప్నోతిశివేనసహమోదతే ॥ పులాంసంపదంతస్మై ప్రీతోదద్యాన్మహే
శ్వరః। ద్వితీయాయాంతిథౌమర్త్యోయోనకుర్యాన్మహాలయం ॥ తస్యంతిపితరశ్శంభుర్మోచయిద్భుహస్మావర్చసంరా

శస్త్యానుగుణంబుగనో కన్నికై నసర్వరక్షైనముగ్నాగకైననన్నంబాసంగిసమనుజులకెన్నండునరకంబులేనుభాద్రపదకృ
ష్ణపక్షంబుమొదలునూర్యుండువృశ్చికగతుండగు పర్యంతంబుమహాలయ శ్రాద్ధంబునకుకాలంబనియునందుభాద్రపదకృష్ణ
పక్షంబుత్తమోత్తమంబనియు తత్త్వవేత్తలగుమునీంద్రులుచెప్పుదురుపనునుండె భాద్రపదకృష్ణపక్షప్రథమదివసంబు
నందుభక్తిపూర్వకంబుగమహాలయంబు బుగావించువానికిసర్వపావనుండగు వీశ్వానరుండుప్రీతుండైసర్వైశ్వర్యం
బులనొసంగిపిమ్మటస్వకీయలోకంబునొసంగు మరియుబితృదేవతలుదశకల్పసహస్రవర్షపర్యంతంబుతృప్తిబొం
దుదురుఅట్లొనర్పనివానిగృహక్షేత్ర సంపదాదులవెల్లజ్వలనుండుహరించుపనునుజుండైపం ద్వితీయదినంబునమహా
లయంబుగావిం చివేదవిదులగు బ్రాహ్మణులకన్నంబొసంగునతనికిపార్వతీనాథుండుప్రీతుం డైసకలైశ్వర్యంబులనొ

రవం కాలసూత్రాఖ్యం నరకం చాస్య నాస్యతి॥ వేదవిద్బ్రాహ్మణో భుంక్తే ద్వితీయాయాం మహాలయే। వింశత్కల్పసహస్రాణి పితరో యాంతి తృప్తితాం ॥ అనుగ్రహాత్పితౄణాం చ సంతతిశ్చాస్య వర్ధతే। తృతీయాయాం నరో భక్త్యా యః కుర్యాచ్ఛ్రాద్ధం మహాలయం ॥ తస్య ప్రీణాతి భగవాన్ లోకపాలో ధనాధిపః। మహాపద్మాదయో యాంతి తే యస్య వై వశే ॥ తస్యానుగా స్త్రయో దేవా బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః। తృతీయాయాం తిథౌ మర్త్యో యో న కుర్యాన్మహాలయం ॥ ౨౦ ॥ ధనదో భగవాం స్తస్య సంపదం హరతి క్షణాత్ । దారిద్ర్యం చ దదాత్యేవ బహుదుఃఖసమాకులం ॥ తృతీయాయాం తిథౌ మర్త్యో యః కరోతి మహాలయం। తృప్యంతి పితరస్తస్య త్రింశత్కల్పసహస్రకం ॥ చతుర్థ్యాం చ నరో భక్త్యా శ్రాద్ధం కుర్యాన్మహాలయం। తస్య ప్రీణాతి భగవాన్ హేరంబః పార్వతీసుతః ॥ తస్య విఘ్నాశ్చ నశ్యంతి గజవక్త్రప్రసాదతః । చతుర్థ్యాం తు తిథౌ మర్త్యో యో న కుర్యాన్మహాలయం । విఘ్నేశో భగవాంస్తస్య సదా విఘ్నం కరోత్యలం ॥ చండకోపమహాతాభిఖ్యనరకే చ పతత్యయం । చతుర్థ్యాం తు తిథౌ మర్త్యో యః కరోతి మహాలయం । పితరః కల్పసాహస్రం చత్వారింశత్ప్రహర్షితాః

సంగి కైలాసవాసంబును నిచ్చు పురియును పితృదేవతలు వింశత్కల్పసహస్రవర్షపర్యంతంబు తృప్తినొందియుందురు అట్లుగా వించనివాని పితృదేవతలు క్రోధంబున బ్రహ్మతేజంబు బోనడచి రౌరవకాలసూత్రాఖ్యనరకంబుల నొసంగుదురు మరియును నా తృతీయయందు భక్తియుతుండై మహాలయంబు గావించినవానికి నవనిధినాథుండు ప్రీతుండై సకలైశ్వర్యంబు నొసంగును మరియు బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులును ప్రీతులైయుందురు పితరులును త్రింశత్కల్పసహస్రవర్షపర్యంతంబు తృప్తులగుదురు అట్లు గావింపనివానికి ధనదుండు దారిద్ర్యంబు నొసంగు ఏ మానవుండైనను చతుర్థియందు మహాలయశ్రాద్ధంబొనరించిన బార్వతీతనూజుండగు గణనాథుండు ప్రీతుండై యసకలకార్యంబుల నిర్విఘ్నంబులు గావించు పితరులును చత్వారింశత్సహస్రకల్పవర్షంబులు ప్రీతులగుదురు [illegible] వించనివానికి విఘ్నేశుండెల్లప్పుడు విఘ్నంబులు జేయు

బహుపుత్రాన్ప్రదాస్యంతి శ్రాద్ధకర్తుర్నిరంతరం ॥ పంచమ్యాంచ తిథౌ మర్త్యైః శ్రాద్ధం కుర్యాన్మహాలయః ॥ తస్యాం తుష్టిం భజతి ప్రీణాతి హరివల్లభా । గృహక్షేత్రకళత్రాదీన్దాతస్య నృణ్యతి సర్వదా । కీర్తిశ్చ వర్ధతే తస్య యావదాచంద్రతారకం ॥ పంచమ్యాంచ తిథౌ మర్త్యో యో న కుర్యాన్మహాలయం ॥ తస్యాలక్ష్మీర్భగవతీ త్యజతి మందిరం । అలక్ష్మీః కలహాధారా తస్య ప్రాదుర్భవేద్గృహే ॥ ౬౦ ॥ పంచమ్యాంతు తథా మర్త్యైః శ్రాద్ధం కుర్యాన్మహాలయం । తస్య తృప్యంతి పితరః పంచకల్పసహస్రకం ॥ సంతతిం చాస్య విచ్ఛిన్నాం దాస్యంతి పితరస్తథా । లక్ష్మీశ్చాపి ప్రసన్నా స్యాన్మహదైశ్వర్యదాయినీ ॥ షష్ఠ్యాం తథా నరో భక్త్యా యో న కుర్యాన్మహాలయం । తస్య ప్రీణాతి పితరః పంచకల్పసహస్రకం ॥ సంతతిం చాస్య విచ్ఛిన్నాం దాస్యంతి పితరస్తదా । పార్వత్యపి ప్రసన్నా స్యాన్మహదైశ్వర్యదాయినీ ॥ షష్ఠ్యాం తథా నరో భక్త్యా శ్రాద్ధం కుర్యాన్మహాలయం । తస్య ప్రీణాతి భగవాన్ షణ్ముఖః పార్వతీసుతః ॥ తస్య పుత్రాశ్చ పౌత్రాశ్చ షణ్ముఖస్య ప్రసాదతః । గ్రహైర్బాలగ్రహైశ్చైవ న బాధ్యంతే కదాచన ॥ షష్ఠ్యాం తిథౌ నరో భక్త్యా యో న కుర్యాన్మహాలయం । తస్య స్కందో మహాసేనో విముఖః స్యాన్న సంశయః ॥

చుం॥ ఏ జనుండైనను పంచమియందు మహాలయశ్రాద్ధంబొనరించిన హరివల్లభయగు రమాదేవి ప్రీతయగుచు గృహక్షేత్రకళత్రాదిసకలసంపదలనొసంగు ఆచంద్రతారకంబును కీర్తియుంగలుగు పితృసమూహంబులు పంచసహస్రకల్పంబులు ప్రీతులై యవిచ్ఛిన్నసంతతినొసంగుదురు పార్వతియు ప్రసన్నయై మహదైశ్వర్యంబొసంగు నట్లు గావింపనివాని గృహంబునిందిర పరిత్యజించు కలహాధారయగు అలక్ష్మి ప్రవేశించు ఏ నరుండైనను షష్ఠియందు మహాలయంబు గావించునతని కిభగవంతుండగు షణ్ముఖుండు ప్రీతుండై పుత్రపౌత్రాదులనొసంగి బాలగ్రహబాధలనివారించు పితరులును షష్టికల్పసహస్రవర్షంబులు ప్రీతులై పుత్రాదులసకలసంపదలనొసంగుదురు అట్లు గావింపనివానికి స్కందుండు విముఖుండయి నిరంతరంబు పూతనాదిబాలగ్రహబాధలనిచ్చుచు సంతానవిచ్ఛేదంబుగావించుచుండును మఱియు నతండు [illegible] లానరకంబునం బడుచుండును

గర్భాన్నిర్గమమాత్రేణ వపజాతస్య పశ్యేః । పూతనాదిగ్రహైః క్రూరైర్బాధ్యం తే చ నిరంతరమ్ ॥ వహ్నిజ్వాలాభిధే ఘోరే చ నరకే చ పతత్యధః । షష్ఠ్యాం తిథౌ యః శ్రద్ధావాన్ కుర్యాచ్ఛ్రాద్ధం మహాలయమ్ ॥ షష్టికల్పసహస్రాణి పితరోయాంతి తృప్తితామ్ । పుత్రానపి ప్రదాస్యంతి సంపదం విపులాం తథా ॥ సప్తమ్యాం తు తిథౌ యస్తు శ్రాద్ధం కుర్యాన్మహాలయమ్ । హిరణ్యపాణిర్భగవాన్నాదిత్యస్తస్య ప్రీయతి ॥ అతో గోదృఢగాత్రస్స్యాచ్ఛంకరస్య ప్రసాదతః । హిరణ్యపాణిస్సగవాన్ హిరణ్యం వా ఈతి నాస్వయమ్ ॥ స మహాలయశ్రాద్ధకర్త్రే దదాతి ప్రీతమానసః । సప్తమ్యాం తు తిథౌ భక్త్యా యోనకుర్యాన్మహాలయమ్ ॥ వ్యాధిభిః క్షయరోగాద్యైః బాధ్యతే సదా నిశమ్ । తీక్ష్ణధారాస్త్రశయ్యాయాం నరకే చ పతత్యయమ్ ॥ సప్తమ్యాం యో నరో భక్త్యా శ్రాద్ధం కుర్యాన్మహాలయమ్ । సప్తకల్పసహస్రం ప్రీణంతి పితరోస్య వై ॥ సంతతిం చాప్యవిచ్ఛిన్నాం దద్యుః పితృగణాస్తథా । అష్టమ్యాం తు తిథౌ మర్త్యః శ్రాద్ధం కుర్యాన్మహాలయమ్ ॥ మృత్యుంజయః కృత్తివాసాస్తస్య ప్రీణాతి శంకరః । కరస్థితస్య తస్యైవ లక్ష్మీః శంకరస్య ప్రసాదతః ॥ మహాలయేన శ్రాద్ధేన తుష్టిస్సాష్ట త్రిలోచనే । చతుర్దశసు లో

కనా సప్తమి దినంబున మహాలయంబు గావించు వానికి నాదిత్యుండు ప్రీతుండై హిరణ్యాదులనొసంగు పితరులును డెబ్బది వేలకల్పంబులు ప్రీతులై యవిచ్ఛిన్న సంతతియును సకలసంపదలనిచ్చుచుందురు అంతేగాక దృఢగాత్రుండై యుండును ట్లొనర్చకనిమానవుండు దినదినంబును క్షయరోగాదులచే బీడితుండై మరణంబునొంద పిమ్మట తీక్ష్ణధారాశాస్త్రశయ్యా నరకంబునం బడుచుండును ఆష్టమి దినంబున మహాలయంబు సేయువానికి మహాదేవ ప్రసాదంబున పదునాలుగు లోకంబుల దుర్లభంబెద్దియును లేదు కైవల్యంబు కరస్థంబై యుండును ఎనబది వేలకల్పంబులు పితృగణంబులు తృప్తులగుచు సకలవిఘ్నంబుల నపనయింపుచు శాశ్వతంబగు సంతతినొసంగుదురట్లొనర్పనివానుజుండు సకలదుఃఖభాజనుండై యిష్టఫలంబు గబొందనేరక సంచరించుచుండి పిమ్మట దేహాంతంబున వైతరిణీనరకంబునం బడి ఆచంద్రతారకంబును బాధనొందును

కేషు మధ్యేంతస్య కింభవేత్ ॥ మహాలయం సమర్యాద్యో భాద్రస్య బహుళే నరః । సంసారసాగరే ఘోరే సదాసజ్జతి దుఃఖితః ॥ కదాచిదపి తస్యేష్టం నైవ సిద్ధ్యతి భూతలే । వైతరణ్యాఖ్యనరకే పతత్యాచంద్రతారకం ॥ యోష్టమ్యాం శ్రద్ధయా శ్రాద్ధం నరః కుర్యాన్మహాలయం । అశీతికల్పసాహస్రం తృప్యంతి పితరశ్చ వై ॥ అశీతిర్వర్ధయంత్యేవం విష్ణుః శ్వాస్యవ్యపోహతి । సంతతిం చాప్యవిచ్ఛిన్నాం దద్యుః పితృగణా ముదా ॥ నవమ్యాం తు తిథౌ మర్త్యః శ్రాద్ధం కుర్యాన్మహాలయం ॥ దుర్గాదేవీ భగవతీ తస్య ప్రీణాతి శాంభవీ ॥ తయాపస్మారకుష్ఠాది క్షుద్రప్రేతపిశాచకాః । నాశయేత్తస్య సంతుష్టామ రామహిషమర్దనీ ॥ నవమ్యాం తు తిథౌ మర్త్యో యో న కుర్యాన్మహాలయం । అపస్మారేణ విద్యేత తథైవ బ్రహ్మరక్షసా ॥ అభిచారోత్థకృత్యాది బాధ్యతే చ నిరంతరం । నవమ్యాం య స్తిథౌ మర్త్యః శ్రాద్ధం కుర్యాన్మహాలయం ॥ నవతిం కల్పసాహస్రం తృప్యంతి పితరోస్య వై । సంతతిం చాప్యవిచ్ఛిన్నాం దద్యుః పితృగణా ముదా ॥ దశమ్యాం తు తిథౌ మర్త్యః శ్రాద్ధం కుర్యాన్మహాలయం । తస్యామృతకరశ్చంద్రో షోడశాత్మా ప్రసీదతి ॥ ఓషధీనామధీశోస్మిన్ శ్రాద్ధేనానేన తోషితే । వ్రీహ్యాదిని

ము. ఏజనుండు నవానవమి నాండు మహాలయశ్రాద్ధంబు గావించునతనికి మహిషాసురమర్దనియగు దుర్గాదేవి ప్రసన్నురాలగుచు నపస్మారకుష్ఠాది బాధల నివారించి సకలసుఖంబుల నిచ్చుచుండును తొంబది వేలకల్పంబులు పితృగణంబులు తృప్తిబొంది బహుసంతతి నొసంగుదురట్లు గావింపనివాని నిరంతరంబును అపస్మారాదులు బ్రహ్మరక్షోగణాదులును బాధించుచుందురు ఏ నరుండైన నా దశమియందు మహాలయంబు గావించునో యతనికి షోడశకళాపరిపూర్ణుండగు నిశాకరుండు ప్రీతుండై వ్రీహ్యాదిధాన్యంబుల సకలైశ్వర్యనికరంబుల నొసంగు పితృదేవతలును నూఱువేలకల్ప సహస్రంబులు మోదంబునొంది శాశ్వత సంతతి నొసంగుదురట్లు గావింపనివానికి సకలౌషధులు క్షయించు నిష్ఫలంబులగుచుండును. ఆయేకాదశియందు భక్తియుక్తుండై మహాలయశ్రాద్ధంబు గావించిన [illegible] యుండగుం గాన సర్వశత్రుజయంబు

తథాన్యానిదదాతిబహుసంపదః ॥ యోనఘకుర్యాద్దశమ్యాంతుమహాలయమనుత్తమం। ఓషధ్యోఽస్యఫలాఢ్యాస్స్యుఃకృషిశ్చాప్యతిసఫలా॥ దశమ్యాంయస్తిథౌనరోయశ్శ్రాద్ధంకుర్యాన్మహాలయం। శతకల్పసహస్రాణితృప్యంతిపితరోఽస్యవై ॥ సంతతించాప్యవిచ్ఛిన్నాందద్యుఃపితృగణాస్తదా। ఏకాదశ్యాంనరోభక్త్యాశ్రాద్ధంకుర్యాన్మహాలయం॥ సంహర్తాసర్వలోకస్యాస్యరుద్రః ప్రసీదతి। రుద్రస్యనరసంహారిణఃప్రసాదేనజగత్పతేః॥ శత్రూన్పరాజయత్యేవశ్రాద్ధకర్తానిరంతరం ॥ బ్రహ్మహత్యాయుతంచాపితస్యనశ్యతితత్క్షణాత్ ॥ అగ్నిష్టోమాదియజ్ఞానాంఫలమాప్నోతిపుష్కలం । ఏకాదశ్యాంనరోభక్త్యాయోనకుర్యాన్మహాలయం ॥ అస్మైవైవిముఖోరుద్రోనప్రసీదతికర్హిచిత్ । సర్వతోవర్ధమానాశ్చబాధంతేతత్రవోహ్యముం॥ అగ్నిష్టోమాదికాయజ్ఞాఃకృతాస్సుబహుదక్షిణాః। నిష్ఫలాఏతతస్యాస్యుర్నిత్యనైమిత్తికాదికః॥ ద్వాదశ్యాంనరోయస్తుశ్రాద్ధంకుర్యాన్మహాలయం। ద్విశతంకల్పసాహస్రంతృప్యంతిపితరోఽస్యవై ॥ సంతతించాప్యవిచ్ఛిన్నాందద్యుఃపితృగణాస్తథా। ద్వాదశ్యాంతుతిథౌమర్త్యఃకుర్యాచ్ఛ్రాద్ధంమహాలయం ॥ తస్యలక్ష్మీపతిస్సాక్షాత్ప్రసీదతిజనార్దనః। ప్రసన్నేసతిదేవేశేలక్ష్మీశేస్మిజనార్దనే॥ చరాచరంజగత్సర్వంప్రీతిమేతినసంశయః॥ భూమిహరిప్రియా

బ్రహ్మహత్యాదిదోషంబులెల్లనుసశించు. అగ్నిష్టోమాదియజ్ఞఫలంబుగలుగు పితృగణంబులు ద్విశతకల్పసహస్రంబులు సంమోదగతమానసులగుచు నవిచ్ఛిన్నసంతతినొసంగుదురట్లుగావింపనినరుని రుద్రుండెల్లప్పుడు విముఖుండైయుండుగాన నతని కెల్లప్పుడు శత్రువులు బాధింపుచుందురతండు బహుదక్షిణాకంబులగు యజ్ఞంబులొనర్చినను నిష్ఫలంబులగు. మరియు నెవ్వండైన ఆ ద్వాదశియందు మహాలయంబుగావించునతనికి రమానాథుండు ప్రీతుండైయుండుగాన చరాచరాత్మకంబులగు జగంబులన్నియు సంతోషంబునొందు. హరివల్లభలగు లక్ష్మీవసుంధరలు సకలేప్సితంబులొసంగుచుందురు కామోదకయులశస్త్రాదిభూతంబులనాశంబుగావింపుచుండు చక్రంబు విష్ణుంబునకనోదింపుచుండు శంఖంబు యాతుధానాది

చాస్య సత్యా వర్ధయతే ధ్రువం॥ లక్ష్మీశ్చ వర్ధతే తస్య మందిరే హరివల్లభా। గదా కౌమోదకీ నామ నారాయణకరస్థితా॥ అపస్మారాదిభూతాని నాశయంతి హి సర్వదా। లక్షధారం మహాచక్రం విఘ్నాన్నశ్యంతి తస్య వై॥ యాతుధానపిశాచాదీన్ శంఖశ్చాపి వ్యపోహతి। ఏవం సర్వాత్మనా విఘ్నాన్ పాతయత్యస్య కేశవః॥ మహాలయం యః కుర్యాద్ద్వాదశ్యాం మనుజాధమః। తస్య క్షేత్రాదికం చైవ వినశ్యతి న సంశయః॥ అపస్మారాదిభూతాని శత్రవశ్చ మహాబలాః। యాతుధానాశ్చ బాధంతే తం వై విష్ణుపరాఙ్ముఖం॥ పాత్యతే నరకే చాపి హ్యస్థిభేదననామకే। ద్వాదశ్యాం భక్తియుక్తో యః శ్రాద్ధం కుర్యాన్మహాలయం। షట్పంచాశత్సహస్రాణి ప్రీణంతి పితరోఽస్య వై। సంతతిం చాప్యవిచ్ఛిన్నాం విష్ణుస్తస్య దదాత్యలం॥ త్రయోదశ్యాం నరో లక్ష్మ్యై శ్రాద్ధం కుర్యాన్మహాలయం। ప్రసీదత్యస్య భగవాన్ కందర్పో రతినాయకః॥ స్రక్చందనాదయో భోగాః లలనాశ్చ మనోరమాః। కామదేవప్రసాదేన తస్య సిద్ధ్యంతి సర్వదా॥ ఆజన్మమరణాంతం చ సౌఖ్యమేవ స విందతే॥ యో న కుర్యాత్త్రయోదశ్యాం భక్త్యా శ్రాద్ధం మహాలయం॥ కామదేవశ్చ విముఖస్తస్య భోగాంశ్చ నాశయేత్। అంగారశయ్యాభ్రమణే నరకే పాతయత్యముం॥ పిత్రూనుద్దిశ్య యః కుర్యాత్త్రయోదశ్యాం మహాలయం। సహస్రకల్పసాహ

నాశనంబుగావించుచుండు - పితరులును షట్పంచ సహస్రకల్పంబులు ప్రీతిం బొంది సంతతివృద్ధిం బొందించుచుందురట్లుగావింపనివాని జాధముండు క్షేత్రాదిసకలసంపదలం బాసి శత్రువులచే యాతుధానులచే బాధింపంబడి పిమ్మట అస్థిభేదననరకంబున బడు - యే మనుజుండైన త్రయోదశియందు మహాలయంబొనరించు నతనికి రతినాయకుండు ప్రీతుండై ఆజన్మమరణాంతంబును స్రక్చందనవనితాదిభోగంబుల గలుగం జేయు పితృదేవతలును సహస్రకల్పసహస్రంబులు ప్రీతచిత్తులై కులాభివృద్ధిం గావింతురట్లొనర్పని మానవుని కందర్పుండు విముఖుండై కామినీభోగాదిసౌఖ్యంబుల తొలంగించు పిమ్మట నతండంగారశయ్యాభ్రమణనరకంబున దోయంబడు - యే మానవుండైనను చతుర్దశియందు మహాలయశ్రాద్ధంబుగావించున

స్రంప్రీణంతిపితరోస్యవై ॥ సంతతించాప్యవిచ్ఛిన్నాం దద్యుఃపితృగణాస్సదా । చతుర్దశ్యాంనరోభక్త్యా శ్రాద్ధంకుర్యాన్మహాలయం ॥ అస్యాభీష్టప్రదానాయజాగర్తిభగవాన్శివః । ఉపదిశ్య శివజ్ఞానంసాయుజ్యంచదదాత్యలం ॥ సురాపానాయుతంచాపిస్వర్ణస్తేయాయుతంతథా । నశ్యంతితత్క్షణా దేవచతుర్దశ్యాంమహాలయాత్ ॥ చండాలవృషలీస్త్రీణాంసంగదోషోవినశ్యతి । అశ్వమేధసహస్రస్య పౌండరీకాయుతస్యచ ॥ పుష్కలంఫలముద్దిశ్యచతుర్దశ్యాం మహాలయం । యోనకుర్యాచ్చతుర్దశ్యాం శ్రాద్ధమేతన్మహాలయం ॥ కల్పకోటిసహస్రాణికల్పకోటిశతానిచ ॥ సంసారాంధమహాకూపెపతితస్స్యాన్నసంశయః । ఆచారయిత్వాకనకంపీత్వాపిసురాంతదా ॥ సురాపానాదిభిర్దోషైః లిప్యతేసతుమూఢధీః । కృతాఅపివిధానేన యజ్ఞాస్స్యుర్నిష్ఫలాస్తథా ॥ చతుర్దశ్యాంనరోయస్తుకుర్యాచ్ఛ్రాద్ధంమహాలయం । లక్షకోటిసహస్రాణిలక్షకోటిశతానిచ ॥ కల్పానిపితరస్తస్యతృప్యంత్యేవనసంశయః ॥ నరకస్థాత్రపితరఃస్వర్గంయాంతిప్రహర్షితాః ॥ సంతతించాప్యవిచ్ఛిన్నాం

తండీశ్వర ప్రసాదంబున అభీష్టంబులనెల్ల నొందిసదాశివజ్ఞానంబుచే వెలయుచు - సురాపానాయుతంబును - స్వర్ణస్తేయాయుతంబును - చండాలవృషలీసంగదోషంబును - నాశనంబుగావించి అశ్వమేధసహస్రఫలంబును పౌండరీకాయుతఫలంబునొంది దేహాంతంబునయీశ్వరసాయుజ్యంబునొందు - పితరులును లక్షకోటిశతకల్పంబులు లక్షకోటిసహస్రకల్పంబులామోదంబునొంది యన్వయాభివృద్ధిం జేయుచుందు రట్లుగావింప నిమానవుండు కనకాపహరణంబు సేయవోయినను సురాపానంబు జేయకయును స్వర్ణస్తేయ సురాపానదోషంబులం బొందునతండు విధివిధానంబునయజ్ఞంబులొనర్చినను నిష్ఫలంబులగు - మరియునతండుశరీరాంతంబునందు సంసారాంధమహాకూపనరకంబు నంబడికోటిసహస్రకల్పంబులు కోటిశతకల్పంబులు సకలబాధలంబొందు - మరియునాయమావాస్యయందే మా

దద్యుః పితృగణాస్తదా। అమాయాం తు నరో భక్త్యా శ్రాద్ధం కుర్యాన్మహాలయం॥ పితౄణాం తస్య తృప్తిస్స్యాదనంతో నాత్ర సంశయః। సుధాపానేన యా తృప్తిర్దేవానాం దివి వై భవేత్॥ అమామహాలయాత్తృప్తిః పితౄణాం తాదృశీ భవేత్। అమావాస్యా మహాపుణ్యా పితృదేవనమస్కృతా॥ శాంతా హ్యేషా దపఠమా శివస్య చ మహాప్రియా తస్యాం మహాలయశ్రాద్ధే భోజయేద్ద్విజసత్తమాః॥ తేన తృప్తిః పితౄణాం స్యాదనంతా తుష్యతే హరిః। బ్రహ్మహత్యాదయః పంచ పాతకా నాశమాప్నుయుః॥ కృతాశ్చాస్యుస్తథానేన సర్వే ధర్మాస్సనాతనాః। అమావాస్యాదినే యేన కృతం శ్రాద్ధం మహాలయం॥ స తు బ్రహ్మైక్యతాం గత్వా సాయుజ్యం యాత్యసంశయః। యో న కుర్యాదమావాస్యాం మహాలయమచేతనః॥౧౩౦॥ బ్రహ్మలోకగతాశ్చాస్య పితరో యాంతి దుర్గతిం। సంతతిశ్చాస్య మూఢస్య విచ్ఛిద్యేత్యేవ తత్క్షణాత్॥ మాసే భాద్రపదే ప్రాప్తే నృత్యంతి పితృదేవతాః। అస్మానుద్దిశ్య నః పుత్రాః భోజయేయుర్ద్విజోత్తమాన్॥ తేన నో నరకక్లేశో న భవిష్యతి దారుణః। వాసశ్చ స్వర్గలోకే స్యాద్యావదాచం

నవుండై సమహాలయ శ్రాద్ధంబు గావించినవాని పితృగణంబు లెల్ల సుధాపాన సమంబుగ అనంత కాలంబు ప్రీతిం బొందుచు బ్రహ్మలోక నివాసంబు నొంది సంతానవృద్ధి గలుగం జేయుచుందురు మరియును మహాదేవుండును రమానాయకుండును ప్రీతులగుచు సకలైశ్వర్యంబుల నొసంగుదురు. బ్రహ్మహత్యాది దోషంబు లెల్ల నాశనంబు నొందు సనాతన సకలధర్మ ఫలంబులు గల్గు నతండు దేహాంతంబున బ్రహ్మైక్యజ్ఞానంబుచే సాయుజ్యంబు నొందు నట్లు గావింపని వాని వంశంబు నశించు. పితరులును బ్రహ్మలోకంబు నొందినవారలైన దుర్గతిం బొందుదురు. భాద్రపదమాసంబే తెంచిన పితృదేవతలు. మత్పుత్రులు ద్విజోత్తములకన్నంబిడుదురు దాన దారుణంబగు నరకక్లేశంబు దొలంగ నాచంద్రతారకంబుగ స్వర్గనివాసంబు గల్గునని సమ్మోదంబున నర్తనంబు గావింపుచుందురు. జనుండు పితృ

ద్రతారకం ॥ మాసి భాద్రపదే ప్రాప్తే పితౄణాం తృప్తిదాయిని । ఏకైకం భోజయేద్విప్రం ప్రత్యహం భక్తిపూర్వకం ॥ పితృమాతృకులోద్భూతాః పితరస్తృప్తిమాయయుః । కృష్ణపక్షే విశేషేణ బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్సుధీః ॥ ఘృతసూపాదిద్రవ్యైశ్చ తైలాభ్యంగపురస్సరం । సుధాం పాస్యంతి పితరస్తస్య కల్పం ప్రహర్షితాః ॥ సప్తమీం కృష్ణపక్షస్య ప్రారభ్య ప్రత్యహం నరః । విప్రాన్యావదమావాస్యాం త్రీంస్త్రీనభ్యర్చ్య భోజయేత్ ॥ ఆరభ్య ద్వాదశీం విప్రాంస్త్రీనవశ్యం తు భోజయేత్ । విత్తలోభం పరిత్యజ్య విప్రాన్సూపఘృతాదిభిః ॥ పయసా పాయసాన్నేన దధ్నాపూపాదిభిస్తథా । పేయైర్లేహ్యైశ్చ చోష్యైశ్చ భక్ష్యైశ్చ వివిధైరపి ॥ భోజయేద్వేదముఖ్యాంస్త్రీంస్తృప్తిస్తేషాం యథా భవేత్ । తేన బ్రహ్మా హరిశ్శంభుః తృప్తాస్స్యుర్నాత్ర సంశయః ॥ అగ్నిష్వాత్తాదిపితరస్తథైవేంద్రాది దేవతాః । బహునాత్ర కిముక్తేన తుష్టం తేన జగత్త్రయం ॥ పార్వణేన విధానేన కుర్యాచ్ఛ్రాద్ధం మహాలయం । న

ప్రీతికరంబగు భాద్రపదంబేతెంచిన ప్రత్యహంబు భక్తియుతుండై యొక విప్రునకన్నంబిడిన నతని పితృ మాతృకుల సంభూతులగు వారలు తృప్తిం బొందుదురే మనుజుండైన భాద్రపదకృష్ణపక్షంబున బ్రాహ్మణోత్తములకభ్యంగనంబు గావించి - ఘృతసూపాది సమేతంబగు నన్నంబొసంగు నాతని పితృగణంబులు కల్ప కాలంబు సుధాపానంబు గావింతురు మనుజుండా కృష్ణపక్ష సప్తమి మొదలమావాస్యా పర్యంతంబు ప్రత్యహంబును వేదవిదులగు ముప్పుర బ్రాహ్మణుల - యథావకాశంబుగ విత్తలోభంగావింపక బూజించి భక్ష్య భోజ్యాదులచే తృప్తి బొందింపవలయునట్లు గావించుటకు శక్తుండయ్యె నేని ద్వాదశి మొదలుకొనియైన ముఖ్యంబుగ ముప్పుర బ్రాహ్మణులకన్నంబిడవలయు , నటు గావించిన బ్రహ్మవిష్ణు మహేశులు పితృదేవతులు తృప్తి బొందుదురు బహుభాషణంబు లేల భాద్రపదకృష్ణపక్షంబు మహాలయ శ్రాద్ధంబు గావించిన [illegible] సందియంబు లేదు - మరియు నాను

రో మహాలయశ్రాద్ధే పితృవంశ్యాన్ పితౄనపి ॥ మాతృవంశ్యానపి పితౄన్ భోజయేచ్ఛ్రియసేముదా । దక్షిణాంచ
యథాశక్త్యై దద్యాద్విత్తానుసారతః ॥ అస్మిన్మహాలయశ్రాద్ధే విత్తశాఠ్యం న కారయేత్ । దక్షిణాఖిలయజ్ఞానాం
కథితేయం పురోగవి ॥ అతః పురోగహీనస్తు నశ్యత్యధ్వని వై యథా । అదక్షిణస్తథాసోయం పితృయజ్ఞో వినశ్యతి ॥ త
స్మాద్యజ్ఞేషు దాతవ్యా దక్షిణాల్పాపి జానతా । విధవాభిరపి స్త్రీభిరపుత్రాభిర్మహాలయం ॥ భర్తౄనుద్దిశ్య క
ర్తవ్యం భూరిభోజనకర్మణి । అన్యథాధర్మహానిస్స్యాన్నరకంచ మహద్భవేత్ ॥ మాసి భాద్రపదే ప్రాప్తే యో
నకుర్యాన్మహాలయం । తత్కాలం నాశమాప్నోతి బ్రహ్మహత్యాంచ విందతి ॥ మహాలయం యే కుర్వంతి శ్రాద్ధవంతః పి
తౄనపి । న తేషాం సంతతిచ్ఛేదో భవేత్సంపదభంగురా ॥ కల్యాణానామాస్పదత్వాన్మహాలయమితీర్యతే । తస్మా
న్మహాలయం మర్త్యాః కుర్యాత్కల్యాణసిద్ధయే ॥౧౫౦॥ అమంగళం భవేత్తస్మాన్నకుర్యాచ్చేన్మహాలయం । నకుర్యాద్య
ద్యపి శ్రాద్ధం మాతాపిత్రోర్మృతేహని ॥ కుర్యాన్మహాలయ శ్రాద్ధమన్మరన్నేవ బుద్ధిమాన్ । కర్తుంమహాలయం

హాలయశ్రాద్ధంబు జేయునెడల విత్తలోభంబు గావింపందగదు యజ్ఞంబులకెల్లదక్షిణముఖ్యంబై యుండు . అదక్షిణా
కంబుగనా శ్రాద్ధంబు గావించిన పూర్వకాయహీనుండగుజనుండు మార్గభ్రమణంబుఁ జేయనోపని తెరంగునఫ
లంబొసంగనేరదు - లోకంబున పతిహీనలును పుత్రరహితలగు భామినులా శ్రాద్ధంబు భర్తృప్రీతికరంబుగ జేయ
వలయునట్లు గావింపని వారలకెల్ల నరకప్రాప్తిగల్గు లోకంబున మహాలయ శ్రాద్ధంబు గావించువారలకెల్ల సంతాన
నాశనంబుగల్గనేరదు. సకలైశ్వర్యంబులుంగల్గు - నాశ్రాద్ధంబు కల్యాణంబులకెల్లనాస్పదంబగుటం జేసి మహాలయం
బను పేరం బ్రసిద్ధినొందెంగాన మర్త్యులందు కల్యాణంబుగోరి యాశ్రాద్ధంబు గావింపవలయు నట్లుగావింపనివార
లు సంపద్విహీనులగుదురు - యేజనుండు మాతాపితరుల మృతదినంబున శ్రాద్ధంగావింపక పోవునాతండైన భక్తి

శ్రాద్ధంయదిశక్తిర్న విద్యతే॥ యాచిత్వాపినరఃకుర్యాత్పితౄణాంతుమహాలయం। బ్రాహ్మణేభ్యోవిశిష్టేభ్యో యాచేతధనధాన్యకం॥ పతితేభ్యోనగృహ్ణీయాద్ధనంధాన్యం కదాచన। బ్రాహ్మణేభ్యోనలభ్యేతయదిధాన్యంధనాదికం॥ యాచేతక్షత్రియశ్రేష్ఠాన్మహాలయచికీర్షయా। దాతారశ్చేన్నభూపాలావైశ్యేభ్యోపిచయాచయేత్॥ వైశ్యాఅపినదాతారోయదిలోకేభవంతిహి। దద్యాద్భాద్రపదేమాసే గోగ్రాసంపితృతృప్తయే॥ అథవారోదనంకుర్యాద్గృహీనిర్గత్యకాననే। పాణిభ్యాముదరంస్వీయమాహత్యాక్రోశణివర్తయేత్॥ తేష్వరణ్యప్రదేశేషుఉచ్చైరేవంవదేన్నరః। శృణ్వంతుపితరస్సర్వే మత్కులీనావచోమమ॥ అహందరిద్రఃకృపణోనిర్లజ్జః క్రూరకర్మకృత్। ప్రాప్తోభాద్రపదోమాసఃపితౄణాంప్రీతివర్ధనః॥ కర్తుంమహాలయశ్రాద్ధంనచమేశక్తిరస్తివై। అన్న పితుహీంకృత్స్నం నమేకించిత్సులభ్యతే॥ అతోమహాలయంశ్రాద్ధంనయుష్మాకంకరోమ్యహం। తుమద్వం మమకత్యాయంభవంతోహినయాపరాః॥ దరిద్రోరోదనంకుర్యాదేవంకాననభూమిషు। తస్యరోదన

యుక్తుండై మహాలయంబుగావించిన తద్దోషంబువలనంబాయును లోకంబున మహాలయంబు గావింపశక్తిహీనుండగు వాడుశిష్టులగు బ్రాహ్మణజనంబుల యర్థించి ధనధాన్యాదులగ్రహింపవలయును వారొసంగకపోయినక్షత్రియ జనంబులను వారలునొసంగకున్నవైశ్యజనంబును యాచించియా శ్రాద్ధంబుంజేయవలయును - వారలందరునొసంగకపోయినపితృతృప్తిగోరి గోగ్రాసంబిడి యరణ్యంబునకు బోయి స్వకీయోదరంబును పాణులచే పీడించుచు అశ్రుసంసిక్తలోచనుండగుచు ఓపితురాలా॥ నేదరిద్రుండ కృపణుండ నిర్లజ్జుండ క్రూరకర్మకరుండ పితృప్రీతికరంబగుభాద్రపదంబేతెంచెనే మహాలయశ్రాద్ధంబు [illegible] శక్తిలేదు [illegible] లోకంబునంతట సంచరించితి స్వల్పధనంబైన ప్రాప్తంబుగాకపోయెగాన మహాలయశ్రాద్ధంబు గావింపశక్తుండంగానేనేమి సేయుదు - మీరలుదయా

మాకర్ణ్య పితరస్తస్య లోద్భవాః ॥ హృష్టాస్తృప్తిం ప్రయాంత్యేవ సుధాంపీత్వే వనిర్జరాః । మహాలయార్థం విప్రౌఘైర్భుక్తే తృప్తిర్యథాభవేత్ ॥ గోగ్రాసారణ్యరుదితైః పితృతృప్తిస్తథాభవేత్ । మాసే భాద్రపదే విఘ్నో యది స్యాత్సూతకాదిభిః ॥ గతేషు సూతకాహస్సు కుర్యాదావృశ్చికావధి । బుధో మహాలయశ్రాద్ధే బ్రాహ్మణాన్ వృణుయాన్నవ ॥ పిత్రర్థమేకం వృణుయాత్ పితామహకృతే తథా । ప్రపితామహముద్దిశ్య తథైకం వృణుయాద్ద్విజం ॥ తథా మాతామహార్థం తు ఏకం వై వృణుయాద్ద్విజం। మాతుఃపితామహార్థం చ వృణుయాద్ద్విజమేకకం॥ వృణుయాదేకముద్దిశ్య మాతుశ్చ ప్రపితామహం। తథైవ విశ్వేదేవార్థే వృణుయాద్వై ద్విజోత్తమా ॥ విష్ణ్వర్థే బ్రాహ్మణం త్వేకం వృణుయాద్వేదపారగం। ఏవం మహాలయశ్రాద్ధే బ్రాహ్మణాన్వృణుయాన్నవ ॥౧౭॥ అథవాపి త్రివర్గార్థం వరయేద్విప్రమేకకం । మాతామహాదీంశ్చోద్దిశ్య వరయేద్విప్రమేకకం ॥ విశ్వేదేవార్థమేకం చ వి

పరులై తృప్తిం బొందెదరు ... ఎరుకతో మింపవలయు - ననిరోదనంబు గావించిన నతని పితరులెల్ల సుధాపానంబు జేసిన నిర్జరులచందంబున తృప్తులగుదురు . లోకంబున మహాలయార్థంబు విప్రజనంబులకన్నంబిడిన పితృవర్గంబెట్లు తృప్తినొందుదురట్లు గోగ్రాసారణ్యరుదితంబుల తృప్తిం బొందుదురు - మరియును భాద్రపదంబున మహాలయంబు గావింప సూతకాదులచే విఘ్నంబుగల్గెనేని పిమ్మట నాశ్రాద్ధంబు వృశ్చికాంతంబు లోపల గావింపవలయు బుధుండు . పిత్రర్థంబై యొకవిప్రుని పితామహార్థంబై యొకనిని ప్రపితామహార్థంబై యొకనిని మాతామహార్థంబై యొకనిమాతుఃపితామహార్థంబై యొకనిమాతుః ప్రపితామహార్థంబై యొకని వైశ్వదేవార్థంబై నిర్వరవిష్ణ్వర్థంబై యొకనినిట్లు వేదవిత్తములగు విప్రులమహాలయార్థంబై వరణంబొనర్చవలయు - అట్లొనర్పకపోయిన పితృవర్గంబుగూర్చి యొకనిని మాతామహవర్గంబుగూర్చి యొకనిని విశ్వేదేవార్థంబై యొకనిని విష్ణ్వర్థంబై యొకనినిట్లు నల్వురనైన వరణంబు జేయవలయు- వేదసంప

ష్ణపక్షేఽచ తథాపరం ॥ ఏవం వై వరయేద్విప్రాంశ్చతురస్తు మహాలయే। బ్రాహ్మణాన్ వేదసంపన్నాన్సుశీలాన్వ
రయేత్సుధీః ॥ దుశ్శీలాన్వరయేద్యస్తు స వై శ్రాద్ధస్య ఘాతుకః। మాసే భాద్రపదే ప్రాప్తే కృష్ణపక్షే విశేషతః ॥ కు
ర్యాన్మహాలయశ్రాద్ధం యో నరశ్శ్రద్ధయా సహ। స స్నాతస్సర్వతీర్థేషు దురాచార మహామతే ॥ అగ్నిష్టోమా
దిభిర్యజ్ఞైశ్శతమప్యమునాకృతం। తులాపురుషముఖ్యాని దానాన్యపి కృతాని వై ॥ చాంద్రాయణాదికృచ్ఛ్రాణి కృతా
న్యేవ న సంశయః। చతుర్ణాం సాంగవేదానాం పారాయణ ఫలం భవేత్ ॥ గాయత్ర్యాదిమహామంత్ర జపపుణ్యం
లభేత్తథా। ఇతిహాసపురాణానాం పారాయణఫలం లభేత్ ॥ మహాలయసమం పుణ్యం వ్రతం నాస్తి మహీతలే। బ్రహ్మ
విష్ణుమహేశానాం లోకప్రాప్తిర్మహాలయాత్ ॥ మహాలయాఖ్యకం శ్రాద్ధం నిత్యకామ్యమపీష్యతే। తస్మాదకర
ణేతస్య ప్రత్యవాయో మహాన్భవేత్ ॥ మహాలయసమం పుణ్యం వ్రతం నాస్తి మహీతలే। కరణాదిష్టసిద్ధిశ్చ భవిష్య
తి న సంశయః ॥ మహాలయస్య కరణాద్భూతభేతాళకాదయః। అపస్మారగ్రహాశ్చాపి శాకినీఢాకినీగణాః ॥ యా

న్నలగు విప్రుల వరణంబు జేయవలయు: గాని దుశ్చరితులగు వారల వరింపదగు అట్లు గావించిన శ్రాద్ధంబు విఫలంబగు భాద్ర
పదకృష్ణపక్షంబున నెవ్వండైన భక్తియుక్తుండై మహాలయశ్రాద్ధంబు గావించు నతండు సకలతీర్థ సేవాఫలంబును సకల
యజ్ఞఫలంబును తులాపురుషాది దానఫలంబును చాంద్రాయణాదివ్రతఫలంబును సాంగంబులగు వేదంబులు పారాయ
ణంబు జేసిన ఫలంబును - గాయత్ర్యాది మహామంత్రజపఫలంబును - సకలేతిహాసపురాణపారాయణఫలంబు నం
బొందు, మహాలయశ్రాద్ధంబునకు సమంబగు వ్రతంబెద్దియును లేదది బ్రహ్మవిష్ణుమహేశలోకప్రాప్తికారణంబును స
కలేప్సితప్రదంబునై యొప్పుచుండు - మహాలయశ్రాద్ధంబు గావించిన భూతభేతాళాదులు అపస్మారపిశాచాదుల
న్నియు నశించు - సకలసంపదలు గలుగు - నది యొనర్పనోపని మహాత్రుండగు ప్రత్యవాయంబగు నిందుకు సంది

క్షుధానాపిశాచాశ్చ భేతాళాశ్చభయానకాః। నశ్యంతితత్క్షణాదేవ భూతాన్యన్యాని వైతథా ॥ మహాలయస్యక
రణాద్విపులాం శ్రియమశ్నుతే। పురాదశరథో రాజావసిష్ఠస్యోపదేశతః ॥ మాసే భాద్రపదే ప్రాప్తేకృత్వా శ్రాద్ధం
మహాలయం। రామాదీంశ్చతురః పుత్రాన్ ప్రాప్తవాన్ లోకవిశ్రుతాన్ ॥ విశ్వాతిశాయినీం లక్ష్మీం ప్రపేదే కీర్తిము
త్తమాం। మహాలయస్యకరణాద్యయాతీ రాజసత్తమః ॥ యదుముఖ్యాన్మహాపుణ్యాన్ ప్రపేదే వంశవర్ధనాన్।
అనన్యదుర్లభం స్వర్గం ప్రపేదేదివ్యముత్తమం ॥ దుష్యంతోభరతం లేభే మహాలయవిధానతః। మహాళయవిధానే
నదమయంతీపతిర్నళః ॥ కృచ్ఛ్రాణిమహత్తరంతీర్త్వా పునర్లేభే మహీమిమాం। నిజగ్రాహకలిం ఘోరం పుష్కరంచా
ప్యరాతినం ॥ ఇంద్రసేనాభిధానంచపుత్రం లేభేతిధార్మికం। హరిశ్చంద్రో మహారాజా మహాళయవిధానతః ॥ విశ్వా
మిత్రకృతాద్దుఃఖాన్ముక్తస్సత్యవతాంవరః ॥ ౧౫౦ ॥ లేభేచంద్రమతీం భార్యాం లోహితాస్యం సుతం పునః ॥ మహాళ

యంబులేదు. పూర్వకాలంబున సూర్యవంశసంభవుండగు దశరథుండు వసిష్ఠోపదేశంబువలన భాద్రపదమాసం
బున మహాలయ శ్రాద్ధంబు గావించి లోకవిశ్రుతులై వెలయు రామాదులగు నల్వురపుత్రులం గాంచి యతిశయైశ్వర్యం
బును శాశ్వతకీర్తియును బొందె. - పూర్వంబున రాజసత్తముండగు యయాతినరేంద్రుండు మహాలయ శ్రాద్ధంబుగా
వించి వంశవర్ధనులగు యదు ప్రభృతి పుత్రులం గాంచి యనన్యదుర్లభంబగు స్వర్గంబునొందె - నట్లు దుష్యంతుండును
గావించి భరతుండను సుపుత్రుం బడసె - దమయంతీ మనః ప్రియుండగు నలావనీవిభుండట్ల మహాలయంబు గావించిన
కలకష్టంబులం బాసి ఘోరంబగు కలిని నిగ్రహించి స్వకీయంబగు రాజ్యంబునొంది - ఇంద్ర సేనాభిధుండగు పుత్రుం
గాంచె - సత్యసంధుండగు హరిశ్చంద్రుండును మహాలయంబు గావించి విశ్వామిత్రకృతంబులగు దుఃఖంబులనెల్లని
రాకరించి భార్యాపుత్రసమేతుండై సకలసౌఖ్యంబులం బొందె - మరియును - మహాబలశాలియగు కార్తవీర్యా

యవిధానేనకృతవీర్యసుతోబలీ । అష్టాదశానాం ద్వీపానామాధిపత్యమవాప్తవాన్ ॥ రామోఽపిదండకారణ్యే మహాళయవిధానతః । హత్వాతు రావణం సంఖ్యే సీతాంపునరవాప్తవాన్ ॥ మహాళయస్యకరణాద్ధర్మపుత్రో యుధిష్ఠిరః । దుఃఖసాగరముత్తీర్య ధార్తరాష్ట్రాన్ జఘానచ ॥ మహాళయస్యకరణాద్వసిష్ఠోమునిసత్తమః । అత్రిర్భృగుశ్చకుత్సశ్చ గౌతమశ్చాంగిరాస్తథా ॥ కాశ్యపశ్చభరద్వాజోవిశ్వామిత్రశ్చకుంభజః । పరాశరోమృకండుశ్చయే చాన్యేమునిసత్తమాః ॥ విధాయవిధివచ్ఛ్రాద్ధంమహాళయసముత్తమం । అణిమాద్యష్టసిద్ధీనాంప్రతానాంతపసాం తథా ॥ నివాసభూతాః సంజాతాస్తథావిశ్వాతిశాయినః । జీవన్ముక్తాశ్చ తేసర్వేహ్యభవన్మునిసత్తమాః ॥ అతో మహాలయంశ్రాద్ధంకర్తవ్యంభూతిమిచ్ఛతా । అతోఽద్యాపి దురాచార నకుర్యాద్యోమహాళయం ॥ భూతభేతాళకాదిభ్యోభూయాత్తస్యమహద్భయం । మహాళయస్యాకరణాత్ భేతాళత్వమవాప్నుయాత్ ॥ ౨౦౦ ॥ త్వయ్యావిష్టమిదం

ర్జునుండును మహాలయ శ్రాద్ధంబుగావించి యష్టాదశద్వీపాధిపత్యంబునొందె - మరియును శ్రీరామచంద్రుండును దండకారణ్యంబున మహాలయ శ్రాద్ధంబుగావించి లోకకంటకుండగు రావణుంబరిమార్చి మరలసీతాదేవింబొందె - మరియును ధర్మనందనుండును మహాలయ శ్రాద్ధంబు గావించిదుఃఖసాగరంబునిరసించి ధార్తరాష్ట్రాదిశత్రుజయంబునొందె - మరియును - వసిష్ఠుండును . అత్రియు భృగువు. గౌతముండును - కుత్సుండును, అంగిరసుండును - కాశ్యపుండును . భరద్వాజుండును . విశ్వామిత్రుండును . కుంభజుండును - పరాశరుండును - మృకండువు మొదలగు ఋషిప్రవరులందరుమహాలయ శ్రాద్ధంబులు విధివత్ప్రకారంబుగనొనర్చి అణిమాద్యష్టసిద్ధులుబొంది జీవన్ముక్తులై వెలసిరి - గాన - భూతింగోరువారు మహాలయంబు గావింపవలయు - నట్లుగావింపనివారలు భేతాళత్వంబునొందుదురు . ఓదురాచారుండా - నీవుపూర్వంబున మహాలయంబు గావింపనికతంబున భేతాళ గ్ర

భూతంవి ప్రస్సన్ పూర్వజన్మని । నామ్నా వేదనిధిః పుణ్యో భరద్వాజస్య చాత్మజః ॥ కుశస్థల్యభిధానేచ వసన్ గ్రామే మహామునాః । నచకారవిధానేన శ్రాద్ధమేతన్మహాలయం ॥ తతోయం పితృకోపాచ్చ భేతాళత్వ మవాప్తవాన్ । తస్మాద్భాద్రపదేమాసే దురాచారపితౄన్ప్రతి ॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయానేన షడ్రసేనసభక్తికం । దారిద్ర్యం తేన తేనస్యాత్సుఖీ చైవభవాన్భవేత్ ॥ మహాపాతకిసంసర్గంమాకురుత్వమితఃపరం । యదానుభూతంయద్దుఃఖం భేతాళగ్రహణోద్భవం ॥ గచ్ఛత్వమనుజానామి స్వదేశంప్రతిమాచిరం। ఇతీరితస్సమునినాదత్తాత్రేయేణయోగినా॥ తంప్రణమ్యయయాదేశం కృతార్థేనాంతరాత్మనా । గత్వాచస్వగృహంవిప్రో దురాచారోద్విజోత్తమః । విముక్తభేతాళభయోగతపాతకకంచుకః । దత్తాత్రేయాదితేనాసౌమార్గేణ ప్రీతమానసః ॥ త్యక్తపాతకసంసర్గస్స్వాశ్రమాచారతత్పరః । రామచంద్రధనుష్కోటితీర్థేమజ్జనగౌరవాత్ ॥ దేహంతేపరమాంముక్తిం దురాచారోయయౌతత

స్తుండవై శరీరంబెఱుంగక సంచరించెదవు - ఈభేతాళుండవు పూర్వంబున భరద్వాజమునిసత్తమపుత్రుండగు వేదనిధియనువిప్రుండు . ఇతండుకుశస్థలియను గ్రామంబున నివాసంబు గావించుచుండిశాస్త్రోక్త క్రమంబునమహాలయంబు గావింపక పోయెంగాన నీభేతాళ రూపంబు నొందె నీవింకట భాద్రపదమాసంబున వేదవిదులగు బ్రాహ్మణులంబూజించి మహాలయంబు గావింపుము - దానదారిద్ర్యంబుదొలంగి సుఖంబునొందెదవు మహాపాతకిసంసర్గంబు గావింపకుము భేతాళగ్రహణంబువలనం గలిగినదుఃఖంబు ధనుష్కోటిస్నానమాహాత్మ్యంబుననాశంబునొందె స్వదేశంబునకుంబోయి సుఖంబునొందియుండుమనిదత్తాత్రేయుండు నుడివినదురాచారుండామహామునికి వందనం బొనర్చి కృతార్థుండై స్వగృహంబునకుంబోయి విముక్తభేతాళభయుండును సంత్యక్తమహాపాతకిసంసర్గదోషుండును - స్వాశ్రమాచారనిరతుండును - సంప్రీతమానసుండునునై వెలయుచు రామచంద్రధను

థా॥ ఏవం వః కథితం పుణ్యం దురాచారవిమోక్షణం ॥ సేయం పుణ్యా ధనుష్కోటిర్మహాపాతకనాశినీ । యత్ర హి స్నా
నమాత్రేణ దురాచారో విమోచితః । అథ వా ధనుష్కోటిరియత్తా కిన్ను వైభవం ॥ యాని నిష్కృతి హీనాని పా
పాన్యపి వినాశయేత్ । ప్రాయశ్చిత్తవిహీనాని యాని పాపాని సంతి వై ॥ తాన్యప్యత్ర వినశ్యంతి ధనుష్కోటౌ నిమజ్జ
నాత్ । శూద్రేణ పూజితం లింగం విష్ణుం వా యాన మేద్ద్విజాః ॥ ప్రాయశ్చిత్తం న తస్యోక్తం స్మృతిభిః పరమర్షిభిః । నశ్యే
త్తస్యాపి తత్పాపం ధనుష్కోటి నిమజ్జనాత్ ॥ విప్రనిందాకృతాన్నానాం ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే । తేషాం పాపాని
నశ్యంతి ధనుష్కోటి నిమజ్జనాత్ ॥ శూద్రాన్ననిరతానాం చ శ్రుతినిందారతాత్మనాం । కన్యావిక్రయిణాం విప్రాః
క్రయవిక్రయిణాం తథా ॥ వేదవిక్రయిణాం దేవవిక్రయేనిరతాత్మనాం । విశ్వాసఘాతకానాం చ కృతఘ్నానాం
న నిష్కృతిః ॥ భ్రాతృభార్యారతానాం చ ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే । ధర్మవిక్రయిణాం పుంసాం వ్రతవిక్రయిణాం

ష్కోటి తీర్థమజ్జనగౌరవంబుచే దేహాంతంబున ముక్తిం బొందె. ఓ మునీంద్రులారా - దురాచార పాపవిమోచన
కరంబై పుణ్యంబగు వృత్తాంతంబె ఱింగించితి - ఎవ్వండైన ప్రాయశ్చిత్తంబులు లేని పాపంబులం గావించినను ధనుష్కోటి
కరిగి స్నానంబు జేసిన బరిశుద్ధుండగు - లోకంబున శూద్రుండు శివలింగంబును విష్ణుప్రతిమయు జేయందగదని మన్వాదిస్మృ
తికర్తలచే వచింపంబడె - దానిం గావించిన పాపంబునకు నిష్కృతి కలుగదు. అదియును ధనుష్కోటి స్నానంబున నశిం
చు - మరియును, బ్రాహ్మణజనంబుల నిందించుటయు శూద్రాన్నంబు భుజించుటయు - శ్రుతులనిందించుటయు - క
న్యావిక్రమంబు జేయుటయు - హయవిక్రమంబుల గావించుటయు వేదదేవవిగ్రయంబులు గావించుటయు, విశ్వాస
ఘాతకంబు జేయుటయు - భ్రాతృభార్యా సమాగమనంబును - ధర్మవ్రతంబుల విక్రయించుటయు - తీర్థంబుల విక్ర
యించుటయు, మాతృపితృద్రోహంబు గావించుటయు - యతులను నిందించుటయు - శివసత్కథాసంగ జేయుట

తథా॥ త్రీగవిక్రయిణాంపుంసాం ప్రాయశ్చిత్తంనవిద్యతే। తేషాంపాపాని నశ్యంతిధనుష్కోటినిమజ్జనాత్॥ మాతృద్రోహపితృద్రోహాయతిద్రోహరతాత్మనాం। గురునిందాపరాణాంచ శివనిందాకతాత్మనాం॥ సత్కథాదూషకాణాంచ ప్రాయశ్చిత్తంనవిద్యతే। తేషాంచాత్ర ధనుష్కోటౌస్నానాచ్ఛుద్ధిర్భవిష్యతి॥ ఏవంవఃకథితంవిప్రాః ధనుష్కోటేస్తువైభవం। యచ్ఛ్రుత్వాసర్వపాపేభ్యోముచ్యతేమానవోభువి॥ ౨౨॥ ....*

ఇతిశ్రీస్కాందేపురాణే - సేతుమాహాత్మ్యే - ధనుష్కోటిప్రశంసాయాం - దురాచారసంసర్గదోషశాంతిర్నామ షట్త్రింశోధ్యాయః-

శ్రీసూతః॥ భోభోతపోధనాస్సర్వేనైమిశారణ్యవాసినః। యావద్రామధనుష్కోటిచక్రతీర్థముఖాని చ॥ చతుర్వింశతితీర్థానికథితానిమయాధునా। ఇతోఽన్యదద్భుతంయూయంకింభూయశ్శ్రోతుమిచ్ఛథ॥ ౨॥ మునయః॥ క్షీరకుండస్యమాహాత్మ్యం శ్రోతుమిచ్ఛామహేవయం। యత్సమీపేత్వయాచక్రతీర్థమిత్యుదితంపురా॥ ౩॥ క్షీర

యు- నివిమొదలగు పాతకంబులకెల్లప్పుడును నిష్కృతిగలుగనేరదా పాతకంబులొనర్చినవారలైననుధనుష్కోటితీర్థంబునకుంబోయి స్నానంబు గావించిన సకల పాపంబులం బాసి పరిశుద్ధులై యుందురని సూతుండు శౌనకాదిమునీంద్రులకెరుంగించెనిది · శ్రీస్కాందపురాణంబునందు ధనుష్కోటిప్రశంసయు దురాచారసంసర్గదోషశాంతియనుకథగలముప్పదియారవయధ్యాయము. ....*

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సకలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీసమేతుండగు సూతుండిట్లనియె - ఓమునీంద్రులారా - రామసేతువునంగల తీర్థంబులలో ముఖ్యంబులై వెలయుచక్రతీర్థాదులగు నిరువదినాలుగుతీర్థంబులతెఱంగెరుంగించితి నికమీద నేదివినంగోరెద రెరుంగింపుండనిన శౌనకాదులిట్లనిరి - ఓపౌరాణికో

కుండం తు తత్కుత్ర కీదృశం తస్య వైభవం । క్షీరకుండమితి ఖ్యాతిః కథం వాస్య సమాగతా ॥ ౪ ॥ ఏతన్నశ్శ్రద్దధానానాం విస్తరాద్వక్తుమర్హసి । శ్రీసూతః ॥ బ్రవీమి మునయస్సర్వే శ్శృణుధ్వం సుసమాహితాః ॥ ౫ ॥ దేవీపురాన్మహాపుణ్యాత్ప్రదీచ్యాం దిశ్యదూరతః । ఫుల్లగ్రామమితిఖ్యాతం స్థానమస్తి తతః పరం ॥ ౬ ॥ యత ఆరభ్య రామేణ సేతుర్బద్ధో మహార్ణవే । తద్ధి పుణ్యతమం క్షేత్రం ఫుల్లగ్రామాభిధం పురం ॥ ౭ ॥ క్షీరకుండం తు తత్రైవ మహాపాతకనాశనం । దర్శనాత్స్పర్శనాద్ధ్యానాత్కీర్తనాచ్చ విమోక్షణం ॥ ౮ ॥ తస్య తీర్థస్య పుణ్యస్య క్షీరకుండమితి ప్రథాం । భవతాం సాదరం వక్ష్యే శృణుధ్వం శ్రద్ధయా సహ ॥ ౯ ॥ పురా హి ముద్గలో నామ మునిర్వేదోక్తకర్మకృత్ । దక్షిణాంబునిధేస్తీరే ఫుల్లగ్రామేఽతిపావనే ॥ ౧౦ ॥ నారాయణప్రీతికరమకరోద్యజ్ఞముత్తమం । తస్య విష్ణుః ప్రసన్నాత్మా యాగేన పరితోషితః ॥ ౧౧ ॥ ప్రాదుర్బభూవ పురతో యజ్ఞవాటే ద్విజోత్తమాః । తం దృష్ట్వా ముద్గలో విష్ణుం లక్ష్మీశోభితవిగ్ర

త్తమా. చక్రతీర్థ సమీపంబున నుండు క్షీరకుండతీర్థంబునకా నామధేయం బెట్లు గలిగె తద్వైభవం బేలాగు నది సవిస్తరంబుగా నెఱింగింపుమని వేడిన సూతుండిట్లనియె - ఓ మునీంద్రులారా దేవీపురసమీపంబున ఫుల్లగ్రామంబను నొక ప్రదేశంబు గలదచట నుండి శ్రీరఘునాయకుండు లవణార్ణవంబున సేతుబంధనంబు గావించె నత్తీర్థంబున దర్శనస్పర్శనకీర్తనధ్యానంబు లొనర్చినమాత్రంబున సకలపాపనాశనకరంబై వెలయు క్షీరకుండంబను నొక తీర్థంబు గలదా తీర్థప్రభావ మెఱింగించెద శ్రద్ధాయుతులరై వినుండు - పూర్వంబున వేదోక్తాచార సంపన్నుండగు ముద్గలుండను మునీంద్రుండు దక్షిణసముద్రోపాంత స్థితంబగు ఫుల్లగ్రామసమీపంబున నారాయణప్రీతికరంబగు యజ్ఞంబు గావింపుచుండ రమానాథుండు ప్రసన్నుండై యావిర్భవించిన ముద్గలుండు - లక్ష్మీవిరాజితోరస్కుండును - కాలమేఘసమప్రభుండును - పీతాంబరవిరాజితుండును - కౌస్తుభాలంకృతుండును - శంఖచక్రగదాపద్మవిరాజిత చతుర్భు

హం॥ ౧౨ ॥ కాలమేఘసమంకాంత్యా పీతాంబర విరాజితం। వినతానందనారూఢం కౌస్తుభాలంకృతోరసం ॥ ౧౩॥ శంఖచక్రగదాపద్మ రాజద్బాహుచతుష్టయం। భక్త్యాపరవశో భూత్వా పులకాంకితమండితః॥ ౧౪॥ ముద్గలః పరితుష్టావ శబ్దైశ్శ్లోకైస్సుఖావహైః॥ ముద్గలః ॥ ప్రథమం జగతస్స్రష్ట్రే పాలకాయ తతః పరం॥ ౧౫॥ సంహర్త్రే చ తతః పశ్చాన్నమో నారాయణాయ తే। నమో మత్స్యస్వరూపాయ కమఠాయ చిదాత్మనే ॥ ౧౬ ॥ నమో వరాహవపుషే నమః పంచాస్యరూపిణే। వామనాయ నమస్తుభ్యం జామదగ్నిసుతాయ తే ॥ ౧౭॥ రాఘవాయ నమస్తుభ్యం బలభద్రాయ తే నమః। కృష్ణాయ కలయే తుభ్యం నమో విజ్ఞానరూపిణే ॥ ౧౮ ॥ రక్షమాం కరుణాసింధో నారాయణ జగత్పతే। నిర్లజ్జం కృపణం క్రూరం పిశునం డాంబికం కృశం ॥ ౧౯॥ పరదారపరద్రవ్యపరక్షేత్రైకలోలుపం। అసూయావిష్టహృదయం మాం రక్ష కృపయా హరే ॥ ౨౦॥ ఇతి స్తుతో హరిస్సాక్షాన్ముద్గలేన ద్విజోత్తమాః। తమాహ ముద్గలమునిం మేఘగంభీరయా గిరా ॥ ౨౧॥ హరిః॥ ప్రీతోఽస్మ్యనేన స్తోత్రేణ ముద్గల క్రతునా చ తే। ప్రత్యక్షేణ హవిర్భోక్తుమహం తే క్రతుమాగతః॥ ౨౨॥ ఇత్యుక్తో హరిణా తత్ర ముద్గలస్తుష్టమానసః। ఉవాచాథో తుజం విప్రాః భక్త్యా పరమయా యుతః ॥ ౨౩॥ కృతార్థోఽస్మి హృషీకేశ పత్న్యా మే ధన్యతాలయయా। అద్య మే సఫలం జన్మ అద్య మే సఫలం తపః॥

జుండును - వినతానందనారోహుండగు పుండరీకాక్షుంగాంచి భక్తిపరవశుండై పులకాంకితవిగ్రహుండగుచు నిట్లని స్తుతించె - ఓరమానాయకా - నీవు సకలజగన్నిర్మాతవు తత్పాలకుండవు తత్సంహర్తవు - మత్స్యరూపివి కమఠావతారుండవు - వరాహ నారసింహ వామన జామదగ్న్య రాఘవ బలభద్ర కృష్ణ కల్క్యాది రూపధారి వివిజ్ఞానస్వరూపుండవు - నన్నుం గొనియాడ నాదరంబే లజ్జుండ కృపణుండ క్రూరుండ పిశునుండ డాంబికుండ . పరదారపర ద్రవ్య పరక్షేత్ర లోలుపుండ - నన్నుం గరుణాదృష్టిన వలోకించి రక్షింపుమని వేడిన నారాయణుండు ప్రీ

౨౪ ॥ అద్యమే సఫలో వంశః అద్య మే సఫలాస్సుతాః । ఆశ్రమస్సఫలో దైవ సర్వం సఫలమద్య మే ॥ ౨౫॥ యద్భవాన్యజ్ఞవాటం మే హవిర్భోక్తుమిహాగతః । యోగినో యోగనిరతా హృదయే మృగయంతి యం ॥ ౨౬॥ తమద్య సాక్షాత్పశ్యేహం సఫలోయం మమ క్రతుః । ఇతీరయిత్వా తం విష్ణుమర్చయిత్వాసనాదిభిః ॥ ౨౭॥ చందనైః కుసుమైరన్యైర్దత్త్వాచార్ఘ్యం స విష్ణవే । ప్రదదౌ విష్ణవే ప్రీత్యా పురోడాశాదికం హవిః ॥ ౨౮॥ స్వయమేవ సమాధాయ పాణినా లోకభావనః । హవిస్తద్బుభుజే విష్ణుర్ముద్గలేన సమర్పితం ॥ ౨౯ ॥ తస్మిన్ హవిషి భుక్తే తు విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా । సాగ్నయస్త్రిదశాస్సర్వే తృప్తాస్సంభవన్ద్విజాః ॥ ౩౦॥ ఋత్విజో యజమానశ్చ పాత్రత్వాద్బ్రాహ్మణాస్తథా । యత్కించిత్ప్రాణిలోకేస్మిన్ చరం వాచరమేవ వా ॥ ౩౧॥ సర్వమేవ జగత్తృప్తం భుక్తే హవిషి విష్ణునా। తతో హరిః ప్రసన్నాత్మా ముద్గలం ప్రత్యభాషత ॥ ౩౨॥ ప్రీతోహం వరదోస్మ్యేష వరం వరయ సువ్రత । ఇత్యుక్తః కేశవేనాథ మహర్షిస్తమభాషత ॥ ౩౩॥ యత్త్వయా మే హవిర్భుక్తం యస్మాత్ప్రీత్యా యరూపిణా । అనేనైవక్పతా

తుండై మేఘగంభీరరవంబుగా నిట్లనియె - ఓమునీంద్రా - నీయజ్ఞంబున ప్రత్యక్షరూపంబున హవిర్భోజనంబుగా వింపనేతెంచితినని ముద్గలుండు సంతోషంబునొందియిట్లనియె - ఓరమానాయకా నేధన్యుండనైతి • మత్పిత్రయు తులునకృతార్థులైరి - నాజన్మంబును తపంబును వంశంబును ఆశ్రమంబును - సాఫల్యంబునొందె . యోగీంద్రులు మనంబున నిరంతరంబును దలంచుచుండు నీవు సాక్షాత్కారంబు నొందితివి మదీయక్రతురాజంబు సఫలంబయ్యె నను చు ఆవాహనాసనాదిషోడశోపచారంబులం బూజించిన హరియును ప్రీతుండై హవిస్సు భుజించె తృప్తిం బొందె నం తనగ్నియు సకలామరసంఘంబులు చరాచరాత్మకంబులగు జగంబులన్నియు తృప్తిం బొందె- నాసమయంబున లక్ష్మీ కాంతుండు - ముద్గలుం గాంచి ప్రీతుండై వరంబు వేడుమనిన నతండిట్లనియె - ఓరమా నాయకా నీస్సత్య

ర్థోఽస్మి కిమస్మాదధికం వరమ్ ॥ ౩౪ ॥ తథాపి భగవన్విష్ణో త్వయి మే నిశ్చలా సదా । భక్తిర్నిష్కపటా భూయాదిదం మే
ప్రథమం వరమ్ ॥ ౩౫ ॥ త్వద్రూపాయ తవ ప్రీత్యై సురభేః పయసా హరే । హోతుమిచ్ఛామి వరద తన్మే దేహి వరం వ
రమ్ ॥ ౩౬ ॥ పయసా నిత్యహోమో హి ద్వికాలం శ్రుతిచోదితమ్ । న మే సురభయస్సంతి తాపసస్యాధనస్య ॥ ౩౭ ॥ ఇ
త్యుక్తో ముద్గలేనాథ దేవో నారాయణో హరిః । ఆహూయ విశ్వకర్మాణం త్వష్టారమమృతాశనమ్ ॥ ౩౮ ॥ ఏకం సరః
కారయిత్వా శిల్పినా తేన శోభనమ్ । స్ఫటికాదిశిలాభేదైస్తేనాసౌ విశ్వకర్మణా ॥ ౩౯ ॥ సమీచకార చ పునస్తత్ప్రా
కారాద్యలంకృతమ్ । తత ఆహూయ భగవాన్ సురభిం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౪౦ ॥ ముద్గలో మమ భక్తోఽయం సురభే ప్ర
త్యహం ముదా । మత్ప్రీత్యర్థం పయోహోమం కర్తుమిచ్ఛతి సాంప్రతమ్ ॥ ౪౧ ॥ మత్ప్రీత్యర్థమితో దేవి త్వమత్ర మ
త్ప్రచోదితా । సాయం ప్రాతరిహాగత్య ప్రత్యహం సురధేనుభే ॥ ౪౨ ॥ పయసా త్వత్ప్రసూతేన సర ఏతత్ప్ర
పూరయ । తేనాసౌ పయసా నిత్యం సాయం ప్రాతశ్చ హోష్యతి ॥ ౪౩ ॥ ఓమిత్యుక్త్వాథ సురభి రేవం నారాయణే

తుంబు నొంద భుజించుటవలన నం గృతార్థుండనైతి నింక వరంబొండెద్ది గలదైనను - నీయందు నిశ్చలంబును నిష్కపటం
బగు భక్తిం బ్రసాదింపుము - మరియును బ్రతిదినంబును బ్రాతస్సాయంకాలంబుల పయోహోమంబు గావించు
ట శ్రుతిచోదితంబుగాన నేత్వత్ప్రీతిం గోరి సురభిక్షీరంబున నిత్యంబు హోమంబు గావింపం గోరెద నే నిర్ధనుం
డనాకెట్లు సురభిక్షీరంబు గల్గునట్లు ప్రసాదింపుమని వేడిన నారాయణుండు అమృతాశనుండగు విశ్వకర్మ రావించి - స్ఫ
టికశిలాభేదంబుల నొక సరోవరంబు నిర్మింపుమని యాజ్ఞాపింప నతండట్లొనర్ప సురభి రావించి యితండు మద్భక్తుం
డు - మత్ప్రీతిం గోరి నిరంతరంబు పయోహోమంబొనర్పం గోరెడు నావలన నీ సరోవరంబును సాయం ప్రాతః
కాలంబుల నరుదెంచి పయః పూరంబుల పూరింపుమితండు దాన హోమంబు గావించుచుండు - ననిన సురభియున

రితా। అథనారాయణో దేవో ముద్గలం ప్రత్యభాషత ॥ ౪౪ ॥ సురభేః పయసా నిత్యమస్మిన్ సరసి తిష్ఠతా। సాయం ప్రాతః ప్రతిదినం మత్ప్రీత్యర్థం మహామునే ॥ ౪౫ ॥ జుహోషి త్వం మహాభాగ తేన ప్రీణామ్యహం తవ। మత్ప్రీత్యా తవ సాసిద్ధిర్భవిష్యతి చ ముద్గల ॥ ౪౬ ॥ ఇదం క్షీరసరో నామ తీర్థం ఖ్యాతం భవిష్యతి। అస్మిన్ క్షీరసరస్తీర్థే స్నాతానాం పంచ పాతకం ॥ ౪౭ ॥ అన్యాన్యపి చ పాపాని నాశం యాస్యంతి తత్క్షణాత్। ముద్గల త్వం చ మాం యాహి దేహాంతే ముక్తబంధనః ॥ ౪౮ ॥ ఇత్యుక్త్వా భగవాన్విష్ణుస్తం సమాలింగ్య ముద్గలం। నమస్కృతశ్చ తేనాయం తత్రైవాంతరధీయత ॥ ౪౯ ॥ ముద్గలోపి తథా విష్ణావనేకశతవత్సరం। సురభేః పయసా జుహ్వన్నగ్నౌ యో హరిం తుష్టయే ॥ ౫౦ ॥ ఉవాస ప్రయతో నిత్యం ఫుల్లగ్రామే విముక్తిదే। దేహాంతే ముక్తిమగమద్విష్ణోస్సాయుజ్యరూపిణీం ॥ ౫౧ ॥ శ్రీసూతః॥ ఏవమేతద్ద్విజవరా యుష్మాకం కథితం మయా। యథా క్షీరసరో నామ తీర్థమస్యాభవత్పురా ॥ ౫౨ ॥ ఇదం క్షీరసరః పుణ్యం సర్వలోకేషు విశ్రుతం। కాశ్యపస్య మునేః పత్నీ కద్రూర్యత్ర ద్విజోత్తమాః ॥ ౫౩ ॥ స్నాత్వా స్వభర్తృవా

గీకరించెనంత మాధవుండు ముద్గలుం గాంచి యిట్లనియె. ఓ తపోధనా నీవీ సరోవరస్థితంబగు సురభిక్షీరంబుచే నిత్యంబును సాయం ప్రాతఃకాలంబుల మత్ప్రీతిం గోరి హోమంబు గావింపుము - దాననే తుష్టిం బొందెద - నీ తీర్థంబు క్షీరకుండంబని లోకంబున ఖ్యాతిం బొందు - నీ తోయంబున స్నానంబు గావించినవారలు పంచమహాపాతకంబుల వలన నుపపాతకంబుల వలనను బాసి పరిశుద్ధులగుదురు నీవును దేహాంతంబున ముక్తబంధనుండవై నన్నుం బొందెదవని యానతిచ్చి తిరోహితుండయ్యె - నంత నామునీంద్రుండును నారాయణుం గూర్చి ప్రయతుండై యనేక శతసంవత్సరంబులు సురభిక్షీరంబున హోమంబు గావించుచు - దేహాంతంబున విష్ణుసాయుజ్యంబు నొందె నో మునీంద్రులారా - క్షీరకుండ తీర్థంబున కా నామంబు గల్గి తెఱంగెఱింగించితి - పూర్వకాలంబున కాశ్యపుని భార్యయగు కద్రువు కపటం

ర్వాక్యచోదితా నియమాన్వితా । ఫలేన ముముచే సద్యః సపత్నీ జయదోషతః ॥ ౫౪ ॥ అతోఽత్ర తీర్థే యే స్నాంతి మానవా శ్శుద్ధమానసాః । తేషాం విముక్తబంధానాం ముక్తానాం పుణ్యకర్మణాం ॥ ౫౫ ॥ కిం యోగైః కిము వా వేదైః కింవా తీర్థనిషేవణైః । జపైర్వా నియమైర్వాపి క్షీరకుండవిలోకనాత్ ॥ ౫౬ ॥ క్షీరకుండప్లవాతే వస్స్పృష్ట్వా దేహం నరో ద్విజాః । బ్రహ్మలోకమనుప్రాప్య తత్రైవ పరిముచ్యతే ॥ ౫౭ ॥ నిమగ్నాః క్షీరకుండేఽస్మిన్ అవమత్యాపి భాస్కరం । తస్య మూర్ధాని తిష్ఠేయుః జ్వలంతః పావకోపమాః ॥ ౫౮ ॥ మగ్నానాం క్షీరకుండేఽస్మిన్ సితా వైతరణీ నదీ । సర్వాణి నరకాణ్యథ వ్యర్థాని చ భవంతి వై ॥ ౫౯ ॥ కామధేనుసమేతస్మిన్ క్షీరకుండే స్థితేప్యహి । యోఽన్యత్ర భ్రమతే స్నాతుం స నరో విప్రసత్తమాః ॥ ౬౦ ॥ గోక్షీరం విద్యమానేఽపి హ్యర్కక్షీరాయ గచ్ఛతి । స్నాతానాం క్షీరకుండేఽస్మిన్ నాలభ్యం కించిదస్తి వై ॥ ౬౧ ॥ కరప్రాప్తైవ ముక్తిస్స్యాత్ కిమన్యైర్బహుభాషణైః । బ్రవీమి భుజముద్ధృత్య సత్యం

బుఁ జేసి సపత్నియగు వినతం బరాజితంగావించి దోషంబునొంది పిమ్మట భర్తృవాక్యచోదితయై యాతీర్థంబున స్నానం బొనర్చి పరిశుద్ధురాలయ్యె నెవ్వారైనను పరిశుద్ధమానసులగుచు నందు స్నానంబుఁ జేయుదురు వారలకు వేదశాస్త్రంబుఁ లు యోగజపతపో నియంబులు తీర్థంబుని షేవణంబులేల. నాతీర్థబిందు సంయుక్తంబగు గాలిసోకినను బ్రహ్మలోక ప్రాప్తిఁ బొందుదురు - మరియు నాతీర్థోత్తమంబున స్నానంబు జేసినవారలు సూర్యాగ్నిసమాన తేజులై వెలయుదురు - యెన్నండును వైతరిణ్యాదినరకంబుల బొందరు - యేనరుండైన కామధేను సమంబగు నాతీర్థంబుగల్గియుండియు నితరతీర్థంబుల సేవింపంబోవుట గోక్షీరంబు సిద్ధంబై యుండ యర్కక్షీరంబు గోరుటకు సమానంబగు - నే భుజాస్ఫాలనంబు గావించి వచించెద వినుండా తీర్థంబునందు స్నానంబు గావించిన వారలకలభ్యంబెద్దియును లేదు - ముక్తియుం గరస్థంబై యుండు సత్యంబు - సత్యంబు - యేనరుండైన నీయధ్యాయంబు పఠించు వినునతండు క్షీరకుండ తీర్థ

సత్యంబ్రవీమివః ॥ ౬౨॥ యఃపఠేదిమమధ్యాయంశృణుయాద్వాసమాహితః। సక్షీరకుండస్నానస్యఫలంచలభతేభృశం॥ ౬౩॥ ఇతి సేతు మాహాత్మ్యే - క్షీరకుండస్వరూపకథనంనామ - సప్తత్రింశోధ్యాయః, ********

ఋషయః ॥ సూతకద్రూఃకథంముక్తాక్షీర కుండనిమజ్జనాత్ । ఛలంకథంకృతవతీస పత్న్యాంఫాపనిశ్చయా॥౧॥ కస్యపుత్రీచసాకద్రూస్సపత్నీసాచకస్యవై । కిమర్థంనజయత్కద్రూఃస్వసపత్నీంఛలేనతు॥౨॥ఏతన్నశ్రద్దధానానాంబ్రూహిసూతకృపానిధే॥ శ్రీసూతః॥ పురాకృతయుగేవిప్రాఃప్రాజాపతిసుతేఉభే॥ ౩॥ కద్రూశ్చవినతాచేతిభగిన్యౌసంబభూవతుః। భార్యేతేకశ్యపస్యాస్తాంకద్రూశ్చవినతాతథా ॥ ౪॥ వినతాసుషువేపుత్రావరుణంగరుడంతథా। భర్తుస్సకాశాత్కద్రూశ్చలేభేసర్పాన్సుతాన్బహూన్॥ ౫॥ అనంతవాసుకీముఖ్యాన్విషవర్యసమన్వితాన్ ।. ఏకదాతుభగిన్యౌతేకద్రూశ్చవినతాతథా॥౬॥ అపశ్యతాంసమాయాంతముచ్చైశ్శ్రవసమంతి

స్నానఫలంబునొందు నిశ్చయంబని శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండెఱింగించెనని స్కాందపురాణంబునందు - సేతుమాహాత్మ్యంబునక్షీరకుండస్వరూపకథనంబనుకథగలముప్పదియేడవయధ్యాయము - ....*

మహనీయగుణగరిష్ఠులగుశౌనకాదిమునీంద్రులు సకల పురాణార్థవిశారదుండగుసూతునకిట్లనిరి - ఓపౌరాణికోత్తమా , కద్రూవినతలెవరితనూజలు - కద్రువేలఛలంబున సపత్నింబరిభవించె - పిమ్మట క్షీరకుండతీర్థంబునస్నానంబుజేసి యెట్లాదోషంబు వలననిముక్తయయ్యె నాతెఱంగంతయు సవిస్తరంబుగానెఱుంగింపుమనినసూతుండిట్లనియె - ఓమునీంద్రులారా - పూర్వంబున ప్రాజాపతిపుత్రికలగు కద్రూ వినతలు కశ్యపుం బరిణయంబై తత్ప్రసాదంబునొందియుండిరందు కద్రువు శేషవాసుక్యాద్యనేక పన్నగంబులంబడసె వినత - అరుణగరుడులను పుత్రులనిర్వురంగాంచె ఇట్లుండ కద్రు వొక సమయంబున వంతికంబున సంచరించుచునుచ్చైశ్శ్రవుంగాంచి కప

శాత్ । విలోక్య కద్రూస్తురగం పీనతామిదమబ్రవీత్ ॥ ౭॥ శ్వేతోఽశ్వ వాలో నీలో వా వినతే బ్రూహి తత్వతః । ఇత్యు
క్తా వినతా విప్రాః కద్రూం తామిదమబ్రవీత్ ॥ ౮॥ తురగశ్శ్వేతవాలో మే ప్రతిభాతి సుమధ్యమే । కింవా త్వం మన్యసే
కద్రూరితి తాం వినతాబ్రవీత్ ॥ ౯॥ పృష్టైవం వినతాం కద్రూః బభాషే స్వమతం చ సా । కృష్ణవాలమహం మన్యే హ
యమేనమనిందితే ॥ ౧౦॥ తతః పరాజయే కృత్వా దాసీభావం పణం మిథః । వ్యతిష్ఠేతాం మహాభాగే సపత్న్యౌ తే ద్విజో
త్తమాః ॥ ౧౧॥ తతః కద్రూర్నిజసుతాన్ వాసుకి ప్రముఖానహీన్ । నస్యాస్యహం యథా దాసీ తథా కురుత పుత్రకాః ॥
౧౨॥ స్వస్యాభీప్సిత సిద్ధ్యర్థమిత్యవోచచ్ఛ శాతురా । యుష్మాభిరుచ్చైశ్శ్రవసో వాలః ప్రచ్ఛాద్యతామితి ॥ ౧౩॥
నాంగీచక్రుర్మతం తస్యాః నాగాః కద్రూసుతాస్తదా । అశపత్కుపితా పుత్రాన్ జ్వలంతీ రోషమూర్ఛితా ॥ ౧౪॥ పా
రిక్షితస్య సార్పేష్టౌ యూయం సత్రే మరిష్యథ । ఇతి శాపేక్ష్య తే మాత్రా తతః కార్కోటకస్తథా ॥ ౧౫॥ ప్రణమ్య పా
దయోః కద్రోః దీనో వచనమబ్రవీత్ । అహముచ్చైశ్శ్రవో వాలం విధాస్యామ్యంజనప్రభం ॥ ౧౬॥ మాభీరంబ త్వ

[illegible] జేయం దలంచి వినతం బిలిచి ఓ వినతా యీ యశ్వంబు నీలవాలంబై ప్రకాశించెడు జూడుమా యనిన నా బిడ
ఓ కద్రూ యీ యశ్వరాజంబు శ్వేతవాలంబై యుండ నీలవాలంబని యేల వదించెదవని యెనిట్లా యిద్దరు వివాదంబు
జేసి పరాజయంబు నొందిన వారలు దాసీ భావంబు నొందునట్లు పణంబు గావించిరంత కద్రువు నిజతనూజుల గుస
ర్పరాజంబుల కడకుం బోయి ఓ పుత్రులారా నే దాసిం గాకనుండునట్లు శ్వేతంబగు నుచ్చైశ్శ్రవు వాలంబు నీలం
బుగాం జేయుండన వారలంగీకరింపక యుండ కద్రువు రోషమూర్ఛితయై జనమేజయుండు సేయు సర్పయాగంబు
ననాశనంబు నొందుండని పుత్రులకుం శాపంబొసంగ నా వారలలో కర్కోటకుండను వాడు దీనుండై జనని పాదంబుల పయిబ
డి యో తల్లీ నేను ఉచ్చైశ్శ్రవు వాలంబు నీలంబుగాం జేసెద భీతిం బొందకుమని యాతుణంబు స్వభోగంబు చే నుచ్చైశ్శ్రవు వా

యాఃక్రాద్రైత్యవాదీచ్ఛాపవిక్లబః । శ్వేతముచ్చైశ్శ్రవోవాలం తతః కార్కోటకోరగః ॥౧౭॥ ఛాదయిత్వాస్వభో
గేనవ్యాతనోదం జనద్యుతి । అథతేవినతాకద్రూదాస్యైకృతపణేశుభే ॥౧౮॥ దేవరాజహయం ద్రష్టుం స్వైరం ఖాద
భ్యగచ్ఛతాం । శశాంకశంఖమాణిక్యముక్తైరావతకారణం ॥౧౯॥ యుగాంతకాలశయనం యోగనిద్రాకృతేహ
రేః । అతీత్యకద్రూవినతేసముద్రం సరితాంపతిం ॥౨౦॥ దదర్శతుర్హయంగత్వా దేవరాజస్యవాహనం । కృష్ణ
వాలంహయందృష్ట్వా వినతాదుఃఖితాభవత్ ॥౨౧॥ దుఃఖితాం వినతాంకద్రూః దాసీకృత్యస్వయుక్తసా । ఏతస్మిన్నం
తరేతార్క్ష్యః అండముద్భిద్యవహ్నివత్ ॥౨౨॥ ప్రాదుర్బభూవవిప్రేంద్రాః గిరిమాత్రశరీరవాన్ । దృష్ట్వాతద్దేహ
మాహాత్మ్యమభూత్త్రస్తం జగత్త్రయం ॥౨౩॥ తతస్సంతుష్టువుర్దేవాః గరుడం పక్షిణాంవరం । దృష్ట్వామద్దేహ
మాహాత్మ్యం త్రస్తం స్యాద్భువనత్రయం ॥౨౪॥ ఇత్యాలోచ్యోపసంహృత్య దేహమత్యంతభీషణం । అరుణం పృష్ఠ
మారోప్య మాతురంతికమభ్యగాత్ ॥౨౫॥ అథాహవినతాంకద్రూః ప్రణతామతివిహ్వలాం । చేటినాగాలయంగం

లంబ జనప్రభంబుగాఁ జేసెనంత కద్రూవినతులు యుగాంత కాలంబున యోగనిద్రావిరాజితుండగు ఆదినారాయ
ణునకుశయనంబును - శశాంక శంఖమాణిక్య ముక్తైరావణ కారణంబగు సముద్రోపాంతంబుననుండు నుచ్చైః
శ్రవుం జేరిరంత వినత కృష్ణవాలంబగు దేవరాజ వాహనంబుగాంచి దుఃఖితయై కద్రువుకు దాసియయ్యె నత్తార్క్ష్యుండండం
బు వెడలి గిరిమాత్ర శరీరుండై హుతాశనుంబోలెఁ దేజరిల్లె నాతని దేహమాహాత్మ్యంబునకచ్చెరువంది నిర్జరుల
నేకవిధంబుల విధంబులఁ బొగడిరి - భువనత్రయంబును భీతిఁ బొందె నంత నతండనూరుఁ బృష్ఠంబున నెక్కించికొని మా
తృసమీపంబుఁ జేరిన కద్రువు వినతం గాంచి ఓ చేటి కానే నాగాలయంబునకుఁ బోవం గోరెద నీవును నన్ను వహిం
పుము - నీపుత్రుండగు గరుడుండు [illegible] గాంచి యోనందనా నీవీ

తు మాద్యోగో మమ వర్తతే ॥ ౨౬ ॥ త్వం పుత్రో గరుడో తో మాం మత్పుత్రాంశ్చ వహాంత్వితి । తతశ్చ వినతా పుత్రం గరు
డం ప్రత్యభాషత ॥ ౨౭ ॥ అహం కద్రూమిమాం వక్ష్యే త్వం సర్పాన్వహ తత్సుతాన్ । తథేతి గరుడో మాతుః ప్రతిగృహ్య
వచో ద్విజాః ॥ ౨౮ ॥ అవహద్వినతా కద్రూం సర్పాంస్తాన్గరుడోవహత్ । రవిసామీప్యగాస్సర్పాస్తత్కరైరా
హతాస్తథా ॥ ౨౯ ॥ అస్తౌషీద్వజ్రిణం కద్రూస్సుతానాం తాపశాంతయే । సర్పతాపం జలాసారైర్దేవరాజోప్య
శామయత్ ॥ ౩౦ ॥ నియ్యమానాస్తదా సర్పా గరుడేన బలీయసా । హిత్వా తం దేశమచిరాదవదన్వినతాసుతం ॥ ౩౧ ॥
వయం ద్వీపాంతరం గంతుం సర్వే ద్రష్టుం కృతత్వరాః । వహ త్వమస్మాన్గరుడ చేటీపుత్రేతి తత్ క్షణాత్ ॥ ౩౨ ॥ తతో
మాతరమాద్రాక్షీద్వినతాం గరుడో ద్విజాః । అహం కస్మాద్వహామీమాన్ త్వం వే మాం వహసే సదా ॥ ౩౩ ॥ చేటీపు
త్రేతి మామేతి కిం భాషంతి సరీసృపాః । సర్వమేతద్వద త్వం మే మాత స్తత్త్వేన పృచ్ఛతః ॥ ౩౪ ॥ పృష్టైవం జననీ తేన
గరుడం సాబ్రవీత్సుతం । భగిన్యా క్రూరయా పుత్ర ఛలేనాహం పరాజితా ॥ ౩౫ ॥ తస్యా దాసీ భవామ్యద్య చేటీపుత్ర స్త

సర్పంబుల మోయుమనిన నతండు జననీవాక్యంబుల నంగీకరించి యాసర్పంబుల వహించె వినతయు కద్రువను వహిం
చె - నంతతాత్పుర్యుండు సహస్రాంశురథసమీపంబునకు వేగంబున కుం బోయిన చండకిరణురశ్మిమండలంబుల వేడి
మికోర్వనోపక నురగంబులు స్సురిర్విం మాలిన కద్రువు సహస్రాక్షుననేక విధంబులం బొగడి తత్ప్రసాదాసాదిత జలా
సారంబుల పుత్రుల కెల్ల శాంతి గావించె నంత సరీసృపంబులు గరుడుం గాంచి యిట్లనిరి - ఓరీ చేటీపుత్రా ద్వీపాం
తరంబులం జూడ మాకభిప్రాయంబు గలదు - గాన మమ్ము వహించి యచటికిం బొమ్మనిన నాతండట్ల గావించి యొక
సమయంబున వినతం గాంచి యిట్లనియె - ఓ జననీ నేనీయురగంబుల మోయుటకును నీవీ కద్రువను మోయుటకును గా
రణం బేమి మఱియు నన్నీయురగంబు లేల చేటీపుత్రుండాయని వచించెదరు దీయంతయు నిజంబెఱుంగింపుమనిన వినత యిట్ల

తోభవాన్। అతస్త్వం వహసే సర్పాన్ వహామ్యేనామహం సదా ॥ ౩౬ ॥ ఇత్యాదిసర్వ వృత్తాంతమాదితోస్మై న్యవేదయత్ । అథ తాం గరుడో వాదీన్మాతరం వినతాసుతః ॥ ౩౭ ॥ అస్మాద్దాస్యాద్విమోక్షార్థం కింకార్యం తే మయాధునా। ఇతి పృష్టా సుతేనాథ వినతా తమభాషత ॥ ౩౮ ॥ సర్పాన్ పృచ్ఛస్వ గరుడ మమ దాస్యవిమోక్షణే । యుష్మాకమత్ర కింకార్యం మయేతి వదతాధునా ॥ ౩౯ ॥ ఇతి మాత్రా సముదితో గరుడః పన్నగాన్ప్రతి। గత్వాపృచ్ఛద్ద్విజశ్రేష్ఠాస్తే ప్యేనమువదంస్తదా ॥ ౪౦ ॥ యద్యాహరిష్యసే శీఘ్రం సుధాం త్వమమరాలయాత్ । దాస్యాన్ముక్తా భవేన్మాతా వైనతేయ తవాప్యహి ॥ ౪౧ ॥ తతో మాతరమాగమ్య గరుడః ప్రణతో బ్రవీత్ । సుధాం హి మత్వమానేతుం గచ్ఛతో భక్ష్యమర్పయ ॥ ౪౨ ॥ ఇతీరితా సుతం ప్రాహ మాతా తం వినతాసుతం। సముద్రమధ్యవర్తం తే శబరాః కేచిదుత్సుకాః ॥ ౪౩ ॥ తాన్ భక్షయిత్వా శబరానమృతం త్వమిహానయ। తత్ర కశ్చిద్ద్విజః కామీ శబరీసంగకౌతుకీ ॥ ౪౪ ॥ త్యజ తం బ్రాహ్మ

నియో - ఓతనయా నేపూర్వంబున క్రూరయగు భగినిచే ఛలంబున పరాజితనై దాసినై తిత తాకారణంబున నీవును చేటీపుత్రుండని పిలువంబడుచు నీయురగంబుల మోసెదవు నేనీ కద్రువను మోయుచున్నదాన నేనేమి సేయుదునని ఖిన్నయైమొఱుంగించిన తాక్ష్యుండీదాస్యంబేలాగునం బాయునిందుకుఁ జేయందగిన కార్యంబెద్దియనిన వినత నీవిప్పుడ సర్పంబులకడకుం బోయి యీదాస్యవిమోచనంబున కుపాయంబడుగుమనిన నతండాక్షణంబ సర్పంబులకడకుం బోయి యోయహీంద్రులారా మీ రేదియైనం గోరిన నది దెచ్చియిచ్చెద మాకీ దాస్యవిమోచనంబు గావింపుం డనిన పన్నగంబులమృతంబు గోరిన నాతండట్ల దెచ్చియిచ్చెదనని వచించి జననీసమీపంబునకుం బోయి యా తెఱంగంతయు నెఱుంగించి యమృతాపహారణంబునకుం బోయెద నాకలి వొడమెడు భక్ష్యంబొసంగుమనిన వినత . యోపుత్ర కాసముద్రమధ్యంబుననుండు దుశ్చరిత్రులగు శబరులు భక్షించుము వారలయందొక విప్రుండు శబరీసంగకౌతుకియై యుం

ణం కంఠం దహంతం బ్రహ్మతేజసా । పక్షాదీని తవాంగాని పాంతు దేవా మరున్ముఖాః ॥ ౪౫ ॥ ఇతి స్వమాతురాశీర్భిర్గరుడో వర్ధితో యయౌ । శబరాలయమభ్యేత్య తస్య భక్షయతో ముఖం ॥ ౪౬ ॥ వివృతం ప్రావిశన్ వ్యాధాః పయాంసీవ దరీం గిరేః । అథ తద్బ్రాహ్మణో వ్యాఘ్రాత్తత్కంఠం ముని పుంగవాః ॥ ౪౭ ॥ కంఠం దహంతం తం విప్రమువాచ వినతాసుతః । విప్ర పాపోఽప్యవధ్యో హి నిర్యాహి త్వమితో బహిః ॥ ౪౮ ॥ ఏవముక్తస్తదా విప్రో గరుడః ప్రత్యభాషత । కిరాతీ మమ భార్యాపి నిర్గంతవ్యా మయా సహ ॥ ౪౯ ॥ ఏవమస్త్వితి తం విప్రమువాచ పతగేశ్వరః । తతస్స గరుడో విప్రముజ్జగార స భార్యకం ॥ ౫౦ ॥ విప్రోఽప్యభీప్సితాన్ దేశాన్ నిషాద్యా సహ నిర్యయౌ । శబరాన్ భక్షయిత్వాథ గరుడః పక్షిణాం వరః ॥ ౫౧ ॥ ఆత్మనః పితరం వేగాత్ కశ్యపం సముపేయివాన్ । కుత్ర యాసీతి తత్పృష్టో గరుడస్తమభాషత ॥

ఘునతం డగ్నియుంబోలె బ్రహ్మతేజంబునఁ గంఠంబు దహించువాని నెరింగి పరిత్యజించుము - నీశరీరంబంతయును మరు ద్దాది దేవతలు రక్షింతురుగాక యని యాశీర్వదించి యంపిన గరుడుండా క్షణంబ శబరాలయంబునకుం బోయి వారల నెల్ల భక్షించుచుండ నొక బ్రాహ్మణుండు గిరిదరిం బ్రవేశించు విహంగంబుల విధంబున విస్తృతంబగు గరుడుని కంఠబిలంబు నం బ్రవేశించు శబరులలోనుండి కంఠంబు దహింపనైన తేయుం డెరింగి ఓవిప్రుండా నీవు పాపకారివి యైనను వధ్యుం డవు కావు కాన త్వరితంబుగ కంఠంబు వెడలుమనిన నతండు మద్భార్య యగు శబరిని వెడలింపుమని వేడ నగరుడుం డట్లొ నర్చె నంత నావిప్రుండు నిషాదీ సహితుండై యథేచ్ఛం జనియె నంత ఖగోత్తముండా శబరుల నెల్ల భక్షించి యతి వేగం బున నిజజనకుండగు కశ్యపమునీంద్రుం జేరి యో తపోధనా మదీయమాతృదాస్య నిరాసార్థంబై యమృతంబు దేరం బోవుచున్నా కాహారం బొసంగుమని వేడిన [illegible] పూర్వంబున బ్రాహ్మణవంశసంభవు లగు సుప్రతీక విభావసుల సుభ్రాతలిర్వురు విత్తవిరోధంబు చే పరస్పర శాపంబులం బొందిరి వారలలో సుప్రతీకుండు

మాతుర్ద్దాసీవిమోక్షాయ సుధామాహర్తు మోజసా - ఇతీరితస్సన ప్రాహ కాశ్యపో వినతోద్భవం ॥౨౦॥ మునిర్విభావ
సుర్నామా పురాసీత్తస్యానుజః - సుప్రతీక ఇతి భ్రాతా తావుభౌ వంశవైరిణౌ ॥ అన్యోన్యం శేపతుర్విప్రాః మహాక్రో
ధసమాకులౌ - గజోభవత్సుప్రతీకః కూర్మోభూచ్చ విభావసుః ॥ ఏవం పిత్రా విరోధాత్తౌ శేపతుర్భ్రాతరౌ మిథః । గజష్ష
డ్యోజనోచ్ఛ్రాయో ద్విగుణాయామ సంయుతః । కూర్మస్త్రియోజనోచ్ఛ్రాయో దశయోజనవిస్తృతః - బద్ధవైరావు
భావేతౌ సరస్యస్మిన్ విహంగమ ॥ పూర్వ వైరమనుస్మృత్య యుధ్యేతే జేతుమిచ్ఛయా । ఉభౌ తావథ యుధ్యంతౌ స్వాంప
ధామాహర్తుం క్షిప్రం ॥ ఏవం ప్రోక్తస్తతః పక్షీ గరుత్మాన్ గజకచ్ఛపౌ । సముద్ధృత్య మహాకాయౌ పర్వతప్రాంశు [illegible] ।
వహన్నఖాభ్యాం చ త్రికూటాలంబాభి గమన్నగాత్ ॥ తత్ర [illegible] సమాలోక్య పక్షీరాజం ద్విజోత్తమాః ॥
తత్త్రిరజో మహానృక్షో రౌహిణాఖ్యో మహాభుజః । వైనతేయ మిదం ప్రాహ మమ శాఖాం [illegible] సంపనా

షడ్యోజనోచ్ఛ్రాయంబును తద్ద్విగుణాయామ విస్తారసంయుతంబును గజంబయ్యె - విభావసుండును త్రియోజనోచ్ఛ్రాయం
బును దశయోజనవిస్తృతంబును కూర్మంబయ్యె నిట్లాయిర్వురు - పూర్వవైరంబున పరస్పర జయంబుగోరి యాస
రోవరంబున యుద్ధంబు గావించుచున్నారు వారలభక్షించి తృప్తుండవై - యమృతంబు దేరంబొమ్మని యాజ్ఞాపింపగ గ
రుడుండాత్మజుండు మహాకాయంబులగు గజకచ్ఛపంబుల నఖంబులం గొని - యా త్రికూట సమీపంబునకుం బోవ తత్తీరజంబు
నుమహోచ్ఛ్రాయంబగు రౌహిణనామంబను వృక్షంబా గరుడుని గాంచి యోఖగ శతయోజనాయతంబగు మదీయశాఖపై నిం
డి గజకచ్ఛపంబుల భుజింపుమనిన నతండట్లొనర్ప యాశాఖ [illegible] భగ్నంబయ్యె నంత నాశాఖనవలంబించి యధో
ముఖులై తపంబొనర్చు వాలఖిల్యమునుల [illegible] సంఘంబులకు బాధ యగునని దా

మారుతే తచ్ఛాఖాం శతయోజనమాయతాం । స్థిత్వా త్వం గజమూర్ధ్ని త్వం భక్షయస్వ ద్విజోత్తమ ॥ ఇత్యుక్తస్తు కాశ్యపేన తత్రాస్తే వైనతేయకః । తద్వారణౌ తతో గత్వా భూద్ద్విజ సత్తమాః ॥ వాలఖిల్యమునీస్తస్మిఁల్లంబమానానధో ముఖాన్ ॥ దృష్ట్వా గత్వా పరం కార్త్స్న్యాత్ తాం శాఖాం గరుడో గ్రహీత్ । గజమూర్ధ్ని చ తాం శాఖాం గృహీత్వా యాం గతోంబరే పితుస్తత స్యైవ తస్య గరుడం పివతామునతం జెవమాం దిగ్నే శైల శాఖాం గ్వం పితతోద్భవ, ఇత్యుక్తస్స తదా గత్వా శాఖాం నిర్పురుషే వగో న్యస్యాదత్త యుగ్వత్ త్వౌతథా గజకచ్ఛపౌ । అథోత్పాతస్సు భవస్మిన్నాసరే పి ॥ దృష్ట్వోత్పాతం బలారాతిః పప్రచ్ఛ స్వపురోహితం । ఉత్పాత కారణం జీవమత్రే తిపుకః పుత్రః । బృహస్పతిస్తస్య శంపో వాచస్పతి జసత్తమాః । కశ్యపోపి చ పుత్రార్థం యజ్ఞనాగౌపి తు నాగ్రప ॥ సర్వైర్మహర్షిభిః సురైః సిద్ధైర్యక్షైర్గంధర్వకిన్నరైః । యజ్ఞాన్ స్యపి పుత్రార్థం ప్రేపయామాస సద్విజాన్ । వాలఖిల్యాన్ స సంభారాహ్వత్వా సంయద్వహాగృహే ॥ యజ్ఞలోకోప్యగజలే ష్వీప్యహాసిగవాన్ వాన్ ॥ భవతాం మతాః క్రుద్ధాః వాలఖిల్యాస్తపోధనాః । జుహువుర్యజ్ఞ హవ్యతే క్రుద్ధే ...

నింగికెగసి యంబరంబున సంబోవుచు జనకాజ్ఞ చేసి జనకుని గాంచి నా శాఖ విడిచి గజకచ్ఛపంబులు భక్షించి తృప్తుండై యమృత హరణార్థంబై బోవుచుండ - దివంబున సుత్పాతంబులయ్యె వంతనింద్రుండు బృహస్పతింగాంచి - యీ తగథ్య నాయీ యుత్పాతంబులకుం గారణంబెయ్యది యని యడిగిన నతండిట్లనియె - ఓ పాకశాసనా పూర్వంబున భజించిన పాండుకశ్యపుడు జనకుంబుగా నొప్ప నలుసు సర్వమునులు మునీంద్రులను యజ్ఞభారంబులం గొని యరుదెంచుచుండ నీ వాసమునంబున గోష్పదజలంబులమజ్జనంబు గావించు వారలను - అంగుష్ఠ ప్రమాణ దేహులను యజ్ఞసంభారయుతులగు వాలఖిల్య మునీంద్రులంగాంచి పరిహాసంబు జేసితివి గాన నా మునీంద్రులు కోపించి యజ్ఞ మొనరించినవారై ... ంచినను ...

తాననాః॥ దేవేంద్ర భవతస్సత్యః కాశ్యపస్య సుతో ప్రియః। తస్య పుత్రో గరుడః సుధాహరణకౌతుకీ ॥ ౭౦ ॥ స మహా
చ్ఛతి దేవసురయుత్వాగతః । ఇత్యుక్తస్సో బ్రవీదింద్రో దేవానగ్నిపురోగమాన్ ॥ సుధామాహర్తుమాయాతి ప
క్షీ సంరక్ష్యతామితి । ఇతీంద్ర ప్రేరితా దేవా రరక్షుస్సాయుధాస్సుధాం॥ పతి రాజస్తదాభ్యాగాద్దేవానాం యుద్ధ కారణాత్
మహాబలం తే గరుడం దృష్ట్వా కంపంతి వై సురాః ॥ గరుడస్య సురాణాం చ తతో యుద్ధమభూన్మహత్ । అఖండయత్ సుతుం
డేన దేవాన్ సూత పాలకాన్ ॥ గదాభిర్జఘ్నుర్గరుడం దేవాశ్శస్త్రైరనేకశః। అతిపో గరుడో దేవైర్వ్యాప్తశ్శస్త్రసహస్రశః
పక్షాభ్యాం మారుతం (?) పద్మాంకదేవానగ్నిపురోగమాన్ । తస్య తుండహతా దేవాః తదా పరమకోపనాః ॥ నారాచాన్ భిండివా
లాంశ్చ నానా శస్త్రాణి వా తథా । తతస్తు గరుడో వేగాదేవదృష్టి విలోపినం ॥ ధూళిముద్ధూనయామాస పక్షాభ్యాం వినతా
సుతః ॥ వాయునా శమయామాసు స్తత్పాంసుం త్రిదశోత్తమాః ॥ సుపర్ణస్సమస్తనాదిత్యాన్ మరుతో న్యాన్ సురాం

పునపదముంచును నిష్ఫాపంబు గాందరి గానగరుడుండు పుత్రుడై యుప్పుడు సుధాహరణంబుగోరి యుగు నే
చ్చుచుండు వాడు గాన నీయుత్పాతంబులయ్యెననని - వాచస్పతి యొసగిన దినమునందు పుత్రుడా తుండంబు యమృతంబు సురల రణ
జగరుడుండు వృక్షంబుగో వచ్చుచున్నవాడు మీకు బలిని ప్రయత్నంబున పెట్టుండని - యాజ్ఞాపింప వారలియ్యకొని యా
యుధపాణులై యుండ పక్షీంద్రుండు నురు చటికిన మహా వేగంబునం బోవ వారలు భీతిల్లి యస్త్రశస్త్రంబులం గొని యుద్ధం
బు సేయుచుండ పురుడుండు తన కొందరి తుండాగ్రంబున కొందర పతత్రంబుల - ఖండించుచుపత్యుపి తెలివంబు గాసిం పన్నాలిగా
కనంబుగప్పెనంత ప్రేరితుండగుపవమానుండా ధూళీపుంజంబు నరసిందన - ఖగేంద్రుండ త్రయ ప్రదీప్తుండై గ
వసువ రుద్రాదిసురశ ముఖ్యుల నెల్ల తుండంబులం బీడింపవారలు నుభీతులై పలాయనంబున నంతరంత పురోభాగంబున జ్వ

స్తథా । గరుడః పక్షతుండాభ్యాం వ్యథితానకరోద్ద్విజః ॥ పలాయితేషు దేవేషు సోऽద్రాక్షీజ్జ్వలనం పురః । జ్వలంతం పరిత
స్త్వగ్నిం ప్రాణాముముషుముద్యయా ॥ స సహస్రముఖో భూత్వా తైః పిబన్ సరితః శోణదీః । తేనాగ్నిం నాశయామాస తైః ప
యోభిస్త్వరాన్వితః । శతధారం భ్రమచ్చక్రం యంత్రాధారంతుకం తతః । దృష్ట్వాతిదాసరంధ్రేణ సంక్షిప్తాంగోऽత్ర నావిశత్ ॥
తతో దదర్శ ద్వౌ సర్పౌ వృతౌ స్యోః భీషణాకృతీ । యాభ్యాం దృష్టోపి భస్మస్యాత్తౌ సర్పౌ గరుడస్తదా ॥ అచ్ఛిద్య పక్షతుం
డాభ్యాం గృహీత్వామృతముద్యయౌ । ... తం గరుడం ప్రాహ మాధవః ॥ తవ తుష్టోస్మి పక్షీంద్ర వరం
వరయ సువ్రత ॥ అథ పక్షీ తమాహ స్మ కమలానాయకం హరిం ॥ మమోపరిస్థితిస్తేస్యాన్నాంభూతాం చ జరాః స్యాత్ తథా
...స్త్వితి హరిః ప్రాహ గరుడం వినతోద్భవం ॥ అథ పక్షీ హరిం ప్రాహ వరో న్యోదీయతామితి । ఇత్యుక్తే స హరిః ప్రాహ మమ
త్వం వాహనం భవ ॥ ధ్వజం చ మే పరికే పక్షిన్ త్వం భూః స తాపత । తథాస్త్వితి ఖగః ప్రాహ ... సుచ్యుతం హృత్వా
...తం ఖగః శ్రుత్వా తత అఖండలోజగాత్ । అభిశ్రుత్వాశు ... ॥ తతో విహస్య గరుడః పాకశా

లించునగ్నింగాంచి నదీజలంబు చేశాంతింబొందించి యొకశత ... చక్రంబు జూచి సంక్షిప్తాంగుండై ... రంధ్రంబున బ్రవే
శించి నతిభయంకర రూపంబులై - జనంబులు దర్శనమాత్రంబున భస్మంబుగావింపనోపు యహీంద్ర ద్వయంబుగాంచి
వాని శిరంబుల ఖండించి యమృతం బెత్తుకొని యమరావతీ పురంబునం బోవుచుండ రమానాథుండే తెంచి యో వైనతేయా
నీ ప్రతాపంబునకు మెచ్చితి వరంబు వేడుము యనతిన్ ఖగేంద్రుఁ ప్రీతుండగు రమానాథుంగాంచి యో కమలామనోహర
నాకెలప్పుడు జరామరణంబులు లేకయుండునట్లును నీ వాహనంబును కేతనంబును నట్లును బ్రసాదింపవే యని వేడి సనారా

సనమబ్రవీత్ । కులిశస్యనిపాతాన్మే నచాऽऽరోగాపి వేదనా ॥ ౯౦ ॥ సఫలోऽద్య ప్రయాతస్తే భూయాన్మహ్యం పురందర । ఇతీరి
తస్తత్ర మేకం వ్యాసృజత్పతగ స్తదా ॥ శోభనం పర్ణమస్యాసీత్సుపర్ణ ఇతి సోऽభవత్ । తస్మాత్సుపర్ణైర్హి హేమాభనశ్చైవ విస్మ
యమాయయుః ॥ తతస్సుగరుడస్తత్ర క్రమబ్రవీద్ద్విజపుంగవాః । వచ తాపాకముఖిం జగన్నేత్ర పురందరం ॥ దేవేంద్ర సతత వో
ధుమ మోఘాశక్తిరస్తు మే । నాకం ఫలసహస్రం మే గణాత్యం హంతి భవేత్ ॥ ఇతి బ్రువానం గరుడమబ్రవీత్పాకశాసనః ॥ కిం
తేమృతేన కార్యం స్యాద్దీయతామమృతం మమ ॥ ఇమాం సుధాం భవాన్ దద్యాద్దేభ్యోऽపి పిబతో ఽగ్న్యత । తేషు నాము తపానే ॥
జరామరణవర్జితాః । జన్మభ్యోऽధికపీయ్యస్యస్యేతత్ఖేదం స్త్రీవశాత్తథా ॥ ఇత్యుక్తవంతం దేవేంద్రం గరుడోఽబ్రవీద్ద్వి
జాః ॥ సాక్షాత్తత్తత్ స్థాపయిష్యామి తస్మాద్గ్రాహ్యం భవాన్ ఇదం । హృష్టోऽయం స్యాత్ ॥ గురుప్రసాదాత్ప్రహృష్టోऽపి నవదా
స్యామి వరం వృణు గరుడ తే । ఇత్యుక్తవంతం గరుడం పాకశాసనమబ్రవీత్ ॥ తస్యైవ ప్రయోక్త్రో మహానాగస్య
రీసృపాః ॥ భక్ష్యా భవంతు నిత్యం మే పాకశాసన సత్వరం ॥ ఇతి తేన తస్మై తథా స్త్వితి దత్తం తం ॥ గరుడో

బువైచిసనతండునవ్వచు పాకశాసనుండు ఇది ఇట్లనియెవోపురుహూతా వ్యాఘాతంబు లేదు నాకు వేదనగలిగ నేర
దు అయిన నొకపర్ణంబొసంగెద దానినిది సఫలోద్యోగంబును నియొకపర్ణంబొసంగ సురమునిసంఘంబులు తత్పర్ణంబు
బులను సిగ్ధత్వంబు నను మెచ్చి సుపర్ణుండు పొగడిరంత గరుడుడింద్రునితో మరలనిట్లనియెవోపురందరా నేను చరాచరాత్మకం
బులగు సకలలోకంబులు హింపజాలుదు భవాదృశ సహస్రంబులైనను నాను యుద్ధంబున నెదుర్కొనగా బాలుగావు నీవేమిచేయ
వోపుమవని పన్నగనాయకుండితని సామర్థ్యంబున కాశ్చర్యంబునొంది గాంత తనలో నిట్లని వోడిక గేంద్రుడా
అజయుండమృతం బడనగు నీకమృతంబేదినివారులకిచ్చిన వారల జరామరణ వర్జితులైనారు అంతట ధికంతెను ము బాధిం

విపాపో ధారయన్నమృతం యయా ॥ ౧౦౦ ॥ యావత్తం సముపాగమ్య స్వర్గఖండం పాకశాసనః । వేగేన స ద్విజశ్రేష్ఠః సుధాహరణకౌతుకీ ॥ మాతుర్దాస్యవిమోక్షాయ సర్పాణాం ప్రాహ పక్షిరాట్ ॥ విశేషన్యస్య తే సర్పాః సుధే యమధునా మయా ॥ స్నాత్వా తత్ర స్వంధ్యమృతం సంచయత్సు సమాహితాః ॥ మోక్షోఽపి మమ మాతుస్స్యాద్దాసీభావాద్భుజంగమాః తథా ॥ స్త్వేత్యుపగతాః సర్పాః సుధాం వినతాసుతం । ముక్తా గరుడైవ వినతా దాసీభావాద్ద్విజోత్తమాః ॥ సర్పాస్త్వమృతపానార్థం స్నాతుం సర్వే యయుః సరః । అస్మిన్నవసరే శక్రస్సమాదాయ సుధాం యయౌ ॥ స్నాత్వా తత్ర భుజంగాస్తే తత్ర దృష్ట్వా న సుధాం తథా । జిహ్వాభిర్లిలిహుర్దర్భాన్ న్యస్తాస్తు యత్ర సా సుధా ॥ తథా ప్రభృతి సర్పాణాం జిహ్వా ద్విధా ప్రపాటితాః ॥ ద్విధాభవన్మునిశ్రేష్ఠాః ద్విజిహ్వాస్తేన తే స్మృతాః ॥ సుధాసంయోగతో దర్భాః పవిత్రత్వముపాగతాః ॥ మోచయిత్వా స్వ

తరుగాన మరలనాకిమ్మని గతడింపుము గాంచి - తాంమాసురనాయకా నేయమృతంబుగొనిపోయి యురగుల కిచ్చి మాదియమాతృదాస్యంబు వాపెదపిమ్మట వారలువ - పయోగి పక్షమున్న నీవాయమృతంబుగొనుమనినజవేంద్రుం డుప్పితుండై రంబువేయునని సుపర్ణుండు కపటంబుచే - మజ్జననిదాసింగా జేసినయురగంబుల్లెల్లనాకశత్రుబరుల్లగుటగాపెంపుమని వేడిన నింద్రుండావరంబొసంగెనంతగరుడుండు, యమృతంబుగొని యురగులకడకు జని యోకన్నకగంబులారా యమృతంబు తెచ్చితిశంబలపై నుంచితిమీరలింకన్ స్నానంబుగావించి పానంబొనర్పుండు, మజ్జననీ దాస్యంబు తొలగిననర్పరాజంబులంగీకరించి నింద్రుండాతరి యమృతంబుగొనిదివంబునకు బోయె యుధాస్థానంబునందుంచ్చినాగులు బునభుజంగంబులమృతంబుగాన కవియుంచినదర్భల నాకుటవలన జిహ్వలుబుబుకు - శాగ్రతాడితంబులై ద్విధావికలంబులయ్యెనాటి

చగరుడో దాసీభావాత్స్వమాతరం। శశాపసుపితో కద్రూం ధర్మనాజితమాతరం ॥ కద్రూస్త్వజననీం మనే భవా చిత్ర వత్యసి। భక్తుస్త్వం పరిచర్యాయామత నాపోఽభవిష్యసి॥ ౧౧౦ ॥ శప్త్వైవం గరుడః కద్రూం ప్రయయౌ స ముదేవ యా। కద్రూశ్చ వినతా చోభే యయతుర్గృహ్యమంతికం ॥ కశ్యపోఽపి మునిస్తత్ర కద్రూం కోపేన తానబ్రవీత్ । యస్మాత్త్వయైవ వినతాం ద్రూపిణ్జతవత్యసి ॥ అతో మత్పరిచర్యాయా న యోగ్యాసి దురాత్మికే । స్త్రియం వా పురుషం వాపి నారీ నా పురుషోఽపి వా॥ ఛలాద్విజయతే యో వై సౌమహాపాతకీ భవేత్ ॥ ఛలాద్విజయినా సాకం సంభాషాదపి పాపకృత్ ॥ త్రయీయామ రతిపి ద్వయోః కరు నారరతశ్చ సః। సంసర్గదోషదుష్టశ్చ మునిభిః పరికీర్త్యతే ॥ త్వయాంస. భాషణాద్దోషో మమ స్యాన్నరకప్రదః। తస్మాత్ప్రమాహి కద్రూర్త్వం ధన్యస్మీ పాది దారుణే। ఛలజైత్రా సపజ్ఞా యా భుంజీమా న జో భువి తేన సంభాషణాత్సద్యః పతన్నరకార్ణవే॥ విలోక్య ఛలజేతారం స్వపాపస్య శాంతయే। అదిత్యం వా జలం వాపి పావకం వా

గోవైపాము లెల్ల ద్వ జింపఁ నాబర గెనవృత్తాంతం జేసి దక్షగాలు పవిత్రంబుఁ య్యె - సిద్ధ ధంబున గరుడుఁ డుజననీ దాస్యంబు వాపి పరంబున నిజజననిని దాసి గాఁ జేసుకొనిన కద్రువుఁ గాంచి - కోపంబున భర్తృపరిచర్యకతఁ గాక యుండునని శాపంబా సంగియ ద్దేచ్చ బోయెనంతక ద్రూవినత బుధర్త్మ. సమీపనమునకుంబోవ నా మునిపుంగవుండు కద్రువుం గాంచి కోప సంరక లోచనుండై వోదురాత్మి కావినతంగపటంబునఁ బరాజితం జేసితివి • గాన మత్పరిచర్య కుం దగవు యేను సుజుం స్త్రీ యమునుఁ యుఁగనవైన నను పురులఁ గపటంబుగా పింది జయం బునొందుదుఁరు - వారలు మహాపాతకులనంబడుదురు తత్ర, ం భాషణంబు గావించిన నరుండు స్త్రీబస్తు హత్యా నరకా సానస్త గ్రస్తుఁ డాది దోష భులంబొందఁ దుఁ రంబునఁ దు - మరియును

విలోకయేత్ ॥ ఫలజేతాయత్ర తిష్ఠేదాశ్రమే వా గృహేపి వా । న స్పృశ్య నపి తత్రా నైర్ఋత్య నరకమశ్నుతే ॥ అతో నిర్యాహి నర్యాహి మమ స్వం గృహ మిమార్గతః । స్వచ్ఛా మమ కుటీలా మే నారాం వినతాం జితవత్యసి ॥ ఇతిథిః కృత్యస మహాసా కదూర్వాంతాం కశశ్యప స్తదా । వినతా స్వచ్ఛ శిలాం తాం స్వచ రణ హో నతః ॥ కదూర్వ కిద్ధం పరుషం కథితా కశ్యపేన సా ॥ రుదంతీ భృశదుఃఖార్తా పాదయోస్తస్య చాపతత్ । తతాం పాదయో ర్పతితాం కశ్యపో మునిపుంగవః । నజగామ హైవ క్రాంతాం స్మరన్ పాపం తయా కృతం ॥ తతః క్రమమ్య వినతా కశ్యపం వాక్యమబ్రవీత్ । భగవన్ గిరినీ మే నాంస్యే కురు వ కృపాని ధ్యే అజానాముమ్మార్గయా పాపం దాప్యయ యధునా కృతం క్షంతు మర్హసి తత్సర్వం దయయా శీలా హి సాధవః ॥ జగన్నాథ ఉపేత్యేవం కదతః కశ్యపో మునిః ఉవాచ వినతాం మే వాక్యం నాపా న్యనిష్కృతిం ॥ హిమ్యామి వ రామచారాం త్రీర్త్వా శేషకయామ్య హం కాశ్యప స్య వచః శ్రుత్వా వినతా పునరబ్రవీత్ ॥ ... ... *

ఫలశ్రుత్యపజ్ఞుభుజించువారు ఈ దారుణనరకంబునొందుదు రియున తదనంతరంబుగా వించిన నరకంపాపశాంతికై సూర్యుని నైగజలంబు నేననుపావడునై ... లోక ఫలయు - యుంచుట తండుప సించున చటసినాసంబుగా వించిన వారలె ల్లనరక ప్రాప్తులగు దురుగాన మత్సమీపంబు నుండకు ... ని తనుధిః ... టంబు జేసి స్వచ్ఛ శీఘ్రం వినతం బరిగ్రహిం చెనట్లు కశ్యపమహాముని క్రూరమ్మగునిరసించబడి యుండి ... తయె - విలపింపుచున్నసనంతరం గీకరింపక పోయినవినతయు ల్లనయెట్లు మునీంద్ర మ్మ్ గనిం పయాళుండవై రంతుం ... సుజ్ఞానంబున పాపంబుగా పించె క్షమింపుము లోకంబున భవాదృశులగు సాధువులెల్లదయాళువులై యుందురు ... ఇట్లు ... పల్కగా ... ... *

భగిన్యా మమ పాపస్య బ్రహ్మన్ ప్రబ్రూహి నిష్కృతిం। ఏనే యం పరిచర్యాయాం తవ యోగ్యా భవిష్యతి ॥ ౧౨౮ ॥
తథైవముదితో విప్రాః మారీచః కాశ్యపస్తదా। ధ్యాత్వా ముహూర్తం మనసా పశ్చాదిదమభాషత ॥ ౧౨౯ ॥
దక్షిణాంబునిధేస్తీరే ఫుల్లగ్రామే విముక్తిదే। అస్తి క్షీరసరో నామ తీర్థం పాపవినాశనం ॥ ౧౩౦ ॥ తత్తీర్థస్నాన
మాత్రేణ దోషోఽస్యా వినశిష్యతి। ప్రాయశ్చిత్తాయుతేనాపి తత్తీర్థే మజ్జనం వినా ॥ ౧౩౧ ॥ న నశ్యే దేష దోషోఽస్యా
స్తద్దేశం యాతు తత్సరః। భర్త్రైవమీరితా కద్రూః స్తం ప్రణమ్య ద్విజోత్తమం। ౧౩౨॥ తత్క్షణాత్ప్రియయా గత్వా క్షీరస
రః పుత్రసహాయినీ। సా కద్రూః పుత్రసహితా గత్వా కతిపయైర్దినైః ॥ ౧౩౩ ॥ ప్రాప్య క్షీరసరః పుణ్యం ప్రయతా విజి
తేంద్రియా। సస్నౌ నియమపూర్వం చ సంకల్ప్య క్షీరకుండకే। ౧౩౪ ॥ ఉపోష్య త్రిదినం సస్నౌ తస్మిన్ క్షీరసరోజ
లే। చతుర్థే దివసే తస్యాం కుర్వంత్యాం స్నానమాదరాత్ ॥ ౧౩౫ ॥ అదేహా వ్యోమగా వాణీ సముత్తస్థౌ ద్విజోత్త
మాః॥ అశరీరిణీ॥ కద్రూ త్వం మజ్జనాదత్ర ఛలజేతృత్వదోషతః॥ ౧౩౬ ॥ విముక్తా భర్తృశుశ్రూషా యోగ్యా చాసీన్న

ఓ వినతా యీపాపంబునకు శాంతియొనర్చినంగాని యీదురాచారంగైకొన నేముమ్మారు వచించెద నిశ్చయంబ
నినవినత యిట్లనియె - యోమునీంద్రా యీ పాపంబునకు నిష్కృతిగావించి త్వత్పరిచర్యాహ౯ యెట్లగునది వచింప
వేయని వేడిననతండు కొంతదడవు చింతించియిట్లనియె - దక్షిణసముద్రతీరంబున విముక్తిదంబగు ఫుల్లగ్రామంబున
పాపవినాశనంబగు క్షీరసరంబను నొకతీర్థంబుగల దీకద్రు వచటికిం బోయిస్నానంబొనర్చినమాత్రంబున దోషవి
ముక్తియగునట్లుగావింపక ప్రాయశ్చిత్తాయుతంబులొనర్చిన నీదోషంబునశింపదని కశ్యపుండు వచించినకద్రువు పు
త్రసహాయినిగైకొని పయదినంబుల క్షీరసరంబునకుం బోయి విజితేంద్రియయు ప్రయతయునై సంకల్పపూర్వకంబు
గాస్నానంబొనర్చి దినత్రయంబు [illegible] పూర్వకంబుగ స్నానంబు జేయుచుం

సంశయః। శాపోపిగరుడోక్తస్తేలయం యాతోత్రమజ్జనాత్॥ ౧౩౭॥ గచ్ఛభర్తృసకాశం త్వం సోపి త్వాం స్వీకరి
ష్యతి। ఇత్యుక్త్వా విరరామాథ వ్యోమవాగశరీరిణీ॥ ౧౩౮॥ తస్యై వాచే నమస్కృత్య కద్రూస్యాత్ప్రీతమానసా।
తీర్థం ప్రదక్షిణీకృత్య గత్వా పుత్రసమన్వితా॥ ౧౩౯॥ ప్రియా యా భర్తురభ్యాశం తచ్ఛుశ్రూషణకౌతుకాత్। ఆ
గతాం తాం సమాలోక్య స్నాతాం క్షీరసరోజలె॥ ౧౪౦॥ జ్ఞాత్వా విధూతపాపాం చ కశ్యపస్తు సమాధినా। అంగీ
చకార పత్నీం తాం ఆత్మశుశ్రూషణోచితాం॥ ౧౪౧॥ ఏవం వః కథితం విప్రాః కద్రూపాపవిమోక్షణం। మజ్జనాత్స్మ
క్తిదేవుం సాంపుణ్యం క్షీరసరోజలె॥ ౧౪౨॥ యశ్శృణోతీమమధ్యాయం పఠేద్వాపి చ మానవః। స క్షీరకుండస్నానస్య ఫల
భతేఫలముత్తమం॥ ౧౪౩॥ అశ్వమేధాదియజ్ఞానాం సమగ్రం ఫలమశ్నుతె॥ గంగాది సర్వతీర్థేషు సస్నాతో భవతి
ధ్రువం॥ ౧౪౪॥ ఇతి శ్రీస్కాందే మహాపురాణే - క్షీరకుండప్రశంసాయాం - కద్రూచ్ఛలజదోష - శాంతిర్నా

మ అశరీరగవాణి యిట్లనియె - ఓవనితా యీతీర్థంబున స్నానంబు జేయుటం జేసి గరుడోక్తశాపంబు నశించె. భర్తృ
శుశ్రూషణంబునకర్హురాలవైతివి - ఛలజేతృదోషంబు నశించె - నింక భర్తృసమీపంబునకుం బొమ్ము తండ్ నిన్నుం
బరిగ్రహించునని వచించిన కద్రువు యాయశరీరవాణికి వందనంబు గావించి యాతీర్థంబునకు ప్రదక్షిణంబు జేసి పు
త్రసహితయై భర్తృసమీపంబునకుం బోయెనంత నాముని ముంతక్షీరసరోజంబుల స్నానంబు గావించి ధూతపాప
యగు కద్రువం గాంచి ఆత్మశుశ్రూషణంబున కంగీకరించెను - ఓమునీంద్రులారా కద్రూపాపవిమోక్షణంబు వ
త్తంబెరుగింపితి యెవ్వండయిన క్షీర సరోవరంబున స్నానంబొనర్చిన ముక్తిం బొందు మరియు నెవ్వండు
యిన యీయధ్యాయంబు భక్తియుక్తుండై పఠియించిన యాతండు సమస్త స్నానఫలంబును- అశ్వమేధాదియజ్ఞఫలం
బును గంగాదిసర్వతీర్థఫలంబునం బొందు నిశ్చయంబని సూతుండు మునులకు జెప్పెను.

మాష్టత్రింశోధ్యాయః- .... ❋

శ్రీ సూతః॥ అథాతస్సంప్రవక్ష్యామి కపితీర్థస్య వైభవం। తత్తీర్థంకపిభిః పూర్వంగంధమాదనపర్వతే॥ ౧ ॥ సర్వేషాముపకారాయ కపిభిర్నిర్మితం ద్విజాః। రావణాదిషు రక్షస్సుహతేషు తదనంతరం ॥ ౨ ॥ తీర్థంనిర్మాయత త్రైవసస్నుస్తేకపయోముదా। తీర్థాయచవరం ప్రాదుః కపయః కామరూపిణః॥ ౩॥ అస్మింతీర్థేనిమగ్నాయేభక్తి ప్రవణచేతసః। తేసర్వేముక్తిభాజస్స్యుః మహాపాతకమోదితాః ॥ ౪ ॥ అత్రతీర్థేనిమగ్నానాంనస్యాన్నరక జంభయం। అత్రస్నాతానరాస్సర్వేదారిద్ర్యంనాప్నువంతిహి॥ ౫ ॥ అత్రతీర్థనిమగ్నానాంయమపీడాపినోభ వేత్। కపితీర్థం ప్రయాస్యేహమితియస్సతతంబ్రువన్ ॥ ౬॥ వ్రజేచ్ఛతపదంవిప్రాః సయాయాత్పరమంపదం। ఏతత్తీర్థసమంతీర్థంనభూతంనభవిష్యతి ॥ ౭ ॥ ఏవంవరంతు తేదత్వాతీర్థాయాస్మైకపీశ్వరాః। రామందాశరథిం సర్వేప్రణమ్యాథయయాచిరే॥ ౮ ॥ స్వామింస్త్వయాస్మైతీర్థాయదీయతాంవరముత్తమం। కపిభిః ప్రార్థితోవి

.... యనుకథగలఖు దపురాణంబునందు సేతుమాహాత్మ్యంబున- క్షీరకుండప్రశంసయు- కద్రూఖలదోషశాంతి. .... ❋

ప్పదెనిమిదవయధ్యాయము- ....

మహానియ్యాగుణగరిష్టులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సకలపురాణాభిజ్ఞుండగు సూతుండిట్లనియె. ఓమునీంద్రు లారా పూర్వంబున రావణాదులగు నక్తంచరులు మరణంబునొందినపిమ్మట వానరులందరు గంధమాదనంబునకరు గుదెంచి సర్వలోకోపకారార్థంబై యొకతీర్థంబు నిర్మించి యాతీర్థంబున స్నానంబుగావించినవానవులు మిగుల సంతోషంబున యాతీర్థంబు నెవ్వండైన నిరంతరంబుస్మరించు తపాపులయి నరకదారిద్ర్యంబులనొందక ముక్తింబొందుదురు యాతీర్థంబు సేవించినవారికి యమబాధ లేకయుండునని వరం బుండు నతండీప్సితపరంపరల నొందిపిమ్మట పరమపదంబు నొందునని

ప్రాః రామచంద్రోఽతిహర్షితః॥ ౯ ॥ తత్తీర్థాయవరం ప్రాదాత్ కపీనాం ప్రీతికారణాత్ । శ్రీ రామః॥ అత్ర తీర్థే నిమగ్నానాం గంగాస్నానఫలంలభేత్ ॥ ౧౦ ॥ కపితీర్థాయ రామోఽయం ప్రాదాదేవం వరం ద్విజాః । ప్రయాగస్నానజం పుణ్యం సర్వతీర్థఫలం తథా ॥ ౧౧ ॥ అగ్నిష్టోమాదియజ్ఞానాం ఫలం భూయాదనుత్తమం । గాయత్ర్యాదిమహామంత్రజపపుణ్యఫలం లభేత్ ॥ ౧౨ ॥ బ్రహ్మవిష్ణుమహేశాదిదేవపూజాఫలం లభేత్ । కపితీర్థాయ రామోఽయం ప్రాదాదేవం వరం ద్విజాః ॥ ౧౩ ॥ ఏవం రామేణ దత్తే తు వరే తత్ర కుతూహలాత్ । షడర్ధనయనో బ్రహ్మా సహస్రాక్షస్తథా యమః ॥ ౧౪ ॥ వరుణోఽగ్నిస్తథా వాయుః కుబేరశ్చంద్రమా అపి । ఆదిత్యోఽన్యేఽపి దేవాశ్చ సాధ్యాశ్చ వసవస్తథా ॥ ౧౫ ॥ అన్యేఽపి త్రిదశాస్సర్వే విశ్వేదేవాదయస్తథా । అత్రిర్భృగుస్తథా కుత్సో గౌతమశ్చ పరాశరః ॥ ౧౬ ॥ కణ్వోఽగస్త్యస్సుతీక్ష్ణశ్చ విశ్వామిత్రాదయః పరే । యోగినస్సనకాద్యాశ్చ నారదాద్యాస్సురర్షయః ॥ ౧౭ ॥ రామదత్తవరం తీర్థం శ్లాఘంతే బహుధా తథా । సస్నుశ్చ తత్ర తీర్థే తే సర్వాభీష్టప్రదాయిని ॥ ౧౮ ॥ కపిభిర్నిర్మితం య

బులొసంగి రామచంద్రుకడకుం జనినమస్కారపూర్వకంబుగా ఓరఘునాయకా యీతీర్థంబునకు నుత్తమంబగువరంబొసంగవేయని వేడిన రామచంద్రుండు ప్రీతుండై యీకపితీర్థంబున స్నానంబొనర్చిన వారలు గంగాదిసర్వతీర్థస్నానఫలంబును అగ్నిష్టోమాది యజ్ఞఫలంబును గాయత్ర్యాదిమహామంత్రజపఫలంబునుం బొందుదురని వరంబొసంగెనంత శశిశేఖరుండును నలువయు సహస్రాక్షుండును యముండును వరుణుండును ఆదిత్యుండును మరియునుంగల నిలింపులును అత్రియు భృగువు కుత్సుండును గౌతముండును పరాశరుండును కణ్వుండును అగస్త్యుండును సుతీక్ష్ణుండును విశ్వామిత్రుండు [illegible] మొదలగు మహాత్ములందరు యీరామదత్తవరంబగు తీర్థంబనేక విధంబులం గొనియాడి యందు స్నానంబొనర్చి యీతీర్థంబు కపీంద్రులచే నిర్మితంబగు

స్నాచేతత్తీర్థమనుత్తమం । కపితీర్థమితిఖ్యాతిమతో లోకే ప్రయాస్యతి ॥ ౧౯ ॥ ఇత్యప్యూచుస్తే సర్వే దేవాశ్చము
నయస్తథా । తస్మాదవశ్యం గంతవ్యం కపితీర్థం ముముక్షుభిః ॥ ౨౦ ॥ రంభా కౌశికశాపేన శైలభూతా పురా ద్విజాః ।
అత్ర స్నాత్వా నిజం రూపం ప్రపేదే చ దివం యయౌ ॥ ౨౧ ॥ అస్య తీర్థస్య మాహాత్మ్యం మయా వక్తుం న శక్యతే । మున
యః ॥ రంభాం కిమర్థమశపత్కౌశికో సూతనందన ॥ ౨౨ ॥ కథం గతా శిలాభూతా కపితీర్థం సురాంగనా । ఏతన్నస్సర్వ
మాచక్ష్వ విస్తరాన్మునిసత్తమ ॥ ౨౩ ॥ శ్రీసూతః ॥ విశ్వామిత్రాభిధో రాజా ప్రాగభూత్కౌశికాన్వయే । సకదా
చిన్మహారాజస్సేనాపతివృతో బలీ ॥ ౨౪ ॥ మేదినీం పరిచక్రామ రాజ్యవీక్షణకౌతుకీ । అటిత్వా స బహూన్ దేశాన్ వ
సిష్ఠస్యాశ్రమం యయౌ ॥ ౨౫ ॥ ఆతిథ్యాయ నృపస్సోఽయం వసిష్ఠేన మహాత్మనా । తథాస్త్విత్యబ్రవీత్సోఽయం దండవ
త్ప్రణతో నృపః ॥ ౨౬ ॥ కామధేనుప్రభావేన విశ్వామిత్రాయ భూభుజే । ఆతిథ్యమకరోద్విప్రాః వసిష్ఠో బ్రహ్మ
నందనః ॥ ౨౭ ॥ కామధేనోః ప్రభావం వై జ్ఞాత్వా కుశికనందనః । వసిష్ఠం ప్రార్థయామాస కామధేనుమభీష్టదాం ॥

టంజేసి కపితీర్థంబను ఖ్యాతి బొందుననివచించిరి గాన నది సకలతీర్థోత్తమంబై వెలయుచుండు నా కపితీర్థంబున
ముక్తిం గోరువారందరు స్నానంబొనర్పవలయు పూర్వంబున రంభ కౌశిక శాపంబున శైలరూపము నొంది యాతీర్థం
బున స్నానంబొనర్చి మరల నిజరూపంబు నొందె ననిన శౌనకాదిఋషులిట్లనిరి - ఓ పౌరాణికోత్తమా విశ్వామిత్రుండేల
రంభను శైలయగునట్లు శాపంబొసంగె పిమ్మట శిలాభూతయగు యాసురాంగన యట్లా తీర్థంబునకుం బోయి స్నా
నంబొనర్చె నదియంతయు సవిస్తరంబుగా నెరింగింపుమని వేడిన సూతుండిట్లనియె - పూర్వంబున కుశికాన్వయం
బున విశ్వామిత్రుండను భూపాలలాముం డుదయించి యొకానొకసమయంబున సేనాపరివృతుండై సకలదేశంబుల
సంచరించుచు వసిష్ఠాశ్రమంబునకుం బోవ నామహాత్ముండు కామధేను ప్రభావంబున నతని కాతిథ్యం బొసంగిన తృ

౨౮ । ప్రత్యాఖ్యాతో వసిష్ఠేన ప్రచకర్షచ తాంబలాత్ । కామధేనువిసృష్టైస్తు మ్లేచ్ఛాద్యైస్స పరాజితః ॥ ౨౯ ॥ మహాదేవం సమారాధ్య తస్మాదస్త్రాణ్యవాప్యచ । వసిష్ఠస్యాశ్రమం గత్వా వ్యసృజచ్ఛరసంచయాన్ ॥ ౩౦ ॥ సర్వాణ్యస్త్రాణి ముముచే బ్రహ్మాస్త్రం చ నృపోత్తమః । తాని సర్వాణి చాస్త్రాణి వసిష్ఠో బ్రహ్మనందనః ॥ ౩౧ ॥ ఏకేన బ్రహ్మదండేన నిజఘ్నే స్వతపోబలాత్ । తతః పరాజితో విప్రాః విశ్వామిత్రో తిలజ్జితః ॥ ౩౨ ॥ బ్రాహ్మణ్యావాప్తయే స్వస్య తపః కర్తుం వనం యయౌ । పూర్వాది పశ్చిమాంతాసు త్రిషు దిక్షు తపోచరత్ ॥ ౩౩ ॥ ప్రాదుర్భూత మహావిఘ్నః తత్తద్దిక్షు స కౌశికః । ఉత్తరాం దిశమాసాద్య హిమవత్పర్వతే శుభే ౩౪ ॥ కౌశిక్యాస్సరితస్తీరే పుణ్యే పాపవినాశనే । దివ్యవర్షసహస్రం తు నిరాహారో జితేంద్రియః ॥ నిరాహారో నిరాలోకో జితక్రోధస్స నిశ్చలః । గ్రీష్మే పంచాగ్నిమధ్యస్థో శిశిరే వారిషు స్థితః ॥ ౩౬ ॥ వర్షాస్వాకాశగో నిత్య మూర్ధ్వబాహుర్నిరాశ్రయః । బ్రాహ్మణ్యసిద్ధయే త్యుగ్రం చచార సు

త్రుండయి కామధేను ప్రభావం బెరుంగి దానిం దనకిమ్మని వేడిన వసిష్ఠుం డంగీకరింపక పోయె - నంత కౌశికుండు బలాత్కారంబున కామధేనువు గ్రహింపం బోయి తద్విసృష్టులగు మ్లేచ్ఛాదులచే పరాజయంబునొంది - మహాదేవు నారాధించి తత్ప్రసాదంబున సకలదివ్యాస్త్రంబులం బడసి- మరల వసిష్ఠాశ్రమ సమీపంబునకుం బోయి బ్రహ్మాస్త్రాద్యస్త్రంబుల నెల్ల బ్రయోగింప నామునీంద్రుండు బ్రహ్మదండంబుచే నవియెల్ల వారించిన విశ్వామిత్రుండు పరాజితుం డగుచు బ్రాహ్మణ్యంబునకై తపం బొనర్పంగోరి పూర్వ దక్షిణపశ్చిమదిక్కులయందు ఘోరంబగు తపంబొనర్చి యచ్చట విఘ్నంబు నొంది వుత్తరాశంబునకుంజని హిమవంతంబున పాపవినాశినియను కౌశికనదీతీరంబున జితేంద్రియుండును నిరాహారుండును జితశ్వాసుండును జితక్రోధుండును గ్రీష్మంబున పంచాగ్నిమధ్యస్థుండును - వర్షాకాలంబుల ఆకాశగుండును శిశిరంబుల జలమధ్యస్థుండును - నై యత్యుగ్రంబగు తపంబు దివ్యవర్ష సహస్రంబులు

మహాతపః ॥ ౩౭ ॥ ఉద్విగ్నమనసస్తస్య త్రిదశాస్త్రిదివాలయాః । జంభారిణాచ సహితా రంభాం ప్రోచురిదం వచః॥ ౩౮॥ రంభే త్వం హిమవచ్ఛైలే కౌశికీతీరగం మునిం । విశ్వామిత్రం తపస్యంతం విలోభయ విచేష్టితైః॥ ౩౯॥ యథా తత్తపసో విఘ్నో భవిష్యతి తథా కురు । ఏవముక్తా తదా రంభా దేవై రింద్రపురోగమైః ॥ ౪౦ ॥ ప్రత్యువాచ సురాన్సర్వాన్ ప్రాంజలిః ప్రణతా తదా। అతిక్రూరో మహాక్రోధో విశ్వామిత్రో మహామునిః॥ ౪౧ ॥ స శప్స్యతే మాం క్రోధేన బిభేమ్యస్మాదహం సురాః। త్రాయధ్వం కృపయా యూయం మాం యుష్మత్పరిచారికాం ॥ ౪౨ ॥ ఇత్యుక్తో రంభయా తత్ర జంభారిస్తామభాషత॥ ఇంద్రః॥ రంభే త్వయా న భీః కార్యా విశ్వామిత్రతపోధనాత్ । ౪౩॥ అహమప్యాగమిష్యామి త్వత్సహాయస్తు మన్మథః। కోకిలాలాపమధురో వసంతోప్యాగమిష్యతి॥ ౪౪ ॥ అతిసుందరరూపా త్వం ప్రలోభయ మహామునిం । ఇతీంద్రకథితా రంభా విశ్వామిత్రాశ్రమం యయౌ॥ ౪౫ ॥ తద్దృష్టిగోచరా స్థిత్వా లలితం రూపమాస్థితా। సా మునిం లోభయామాస మనోహరవిచేష్టితైః॥ ౪౬॥ ఏకోపి కస్త్రీస్వరయా చ మునేరానందయన్మనః॥

గావింపుమండ యింద్రాదులగు నిర్జరులు భీతింబొంది రంభం గాంచి యిట్లనిరి. ఓ కామినీమణీ హిమవచ్ఛైలంబున కౌశికీనదీతీరంబునందు గ్రతపంబొనరు విశ్వామిత్రుండను ముని తత్తపంబునకు విఘ్నంబొనర్పుమనిన - నది సురలం గాంచి ఓ త్రిదశపుంగవులారా విశ్వామిత్ర మహామునీంద్రుండతిక్రూరుండు నన్నుం గాంచి శాపంబొసంగు గాన నే భయంబు నొందెద మీరలు దయాపరులై నన్నీ కార్యంబున నియోగింపక రక్షింపుండనిన జంభారి యిట్లనియె - ఓ వనితా భీతింబొందకుము . నీవతిసుందరరూపంబు నొంది యా మునీంద్రు మోహింపఁ జేయుము - నేను నీ వెంటనరుదెంచెద యీ మన్మథుండును కోకిలాలాప మధురుండగు వసంతుండును నరుదెంతురనిన రంభయు- విశ్వామిత్రాశ్రమంబునకుం బోయి మనోహర విచేష్టితంబులు గావింప మదనుండును మనంబున నానందంబు గావించెనంత మునిపుంగ

శ్రుత్వైవకస్వరం రంభాం దృష్ట్వా చ మునిపుంగవః ॥ ౪౭ ॥ సంశయావిష్టహృదయో విదిత్వా శక్రకర్మ తత్ । శశాప రంభాం క్రోధేన విశ్వామిత్రస్తపోధనః ॥ ౪౮ ॥ యస్మాల్లోభయసే గంభేమాం త్వం కోపజర్జైషిణం । శిలాభవాత్ర తస్మాత్త్వం ముఖవర్షశతాయుతం ॥ ౪౯ ॥ తదంతే బ్రాహ్మణేన త్వం రక్షితా మోక్షమాప్స్యసి । విశ్వామిత్రస్య శాపేన తదంతే సా శిలాభవేత్ ॥ ౫౦ ॥ బహుకాలం శిలాభూత్వా తస్థౌ తస్యాశ్రమే ద్విజాః । విశ్వామిత్రోఽపి ధర్మాత్మా పునస్తప్త్వా మహత్తపః ॥ ౫౧ ॥ లేభే వసిష్ఠవాక్యేన బ్రాహ్మణ్యం దుర్లభం నృపైః । బహుకాలం శిలాభూతా రంభాప్యాసీత్తదాశ్రమే ॥ ౫౨ ॥ తస్మిన్నేవాశ్రమే పుణ్యే శిష్యోఽగస్త్యస్య సమ్మతః । శ్వేతో నామ మునిశ్చక్రే ముముక్షుః పరమం తపః ॥ ౫౩ ॥ చిరకాలం తపస్తస్మిన్ ప్రకుర్వతి మహామతౌ । అంగారకేతి విఖ్యాతా రాక్షసీ కాచిదాగతా ॥ ౫౪ ॥ తస్యాశ్రమమతిక్రూరా మేఘస్వనమహాస్వనా । మూత్రరక్తపురీషాద్యైర్దూషయామాస భీషణా ॥ ౫౫ ॥ ఉపద్రవైస్తథా చాన్యైర్బాధయామాస తం మునిం । అథ క్రుద్ధో మునిశ్శ్వేతో వాయవ్యాస్త్రేణ యోజయేత్ ॥ ౫౬ ॥ శప్తాం కుశికపు

పుండారంభం గాంచి సంశయంబు నొంది శతక్రతుకృతంబగు విఘ్నంబుగా నెరింగి క్రోధసంరక్తలోచనుండై యిట్లనియె - ఓరంభా నీవతి దారుణంబగు శిలారూపంబు నొంది వర్షశతాయుతంబులుండుము - పిమ్మట నొక బ్రాహ్మణునిచే రక్షింపంబడి స్వరూపంబు నొందెదవని శాపంబొసంగె నాక్షణంబ నదియు శిలారూపంబు నొంది బహుకాలంబు విశ్వామిత్రాశ్రమసమీపంబున నుండె. నంత నామునీంద్రుండును మహత్తరంబగు తపంబు గావించి వసిష్ఠవాక్యంబున రాజన్యదుర్లభంబగు బ్రాహ్మణ్యంబు నొందె. నాయాశ్రమంబున నగస్త్యశిష్యుండగు శ్వేతుండను మునీంద్రుండు చిరకాలంబు మోక్షంబుగోరి తపంబు గావించుచుండ నంగారకయను నొకరక్కసి - మేఘస్వనమహాస్వనయగుచు మూత్రరక్తపురీషాదుల వర్షింపుచు - మరియు ననేకవిధంబుల నామునీంద్రుని బాధింప నతండు క్రుద్ధుండై

త్రేణ రాక్షస్యై ప్రోక్షిపచ్ఛిలాం । రాక్షసీం సా ప్రమద్రావ వాయవ్యాస్త్రేణ యోజితా ॥ ౫౭ ॥ వాయవ్యాస్త్రప్రణుత్తేన దృషదానుద్రుతా చ సా । దక్షిణాంభోనిధేస్తీరే ధావతిస్మ భయార్దితా ॥ ౫౮ ॥ ధావంతీమనుధావంతీ నా శిలాస్త్రప్రయోజితా । పపాతోపరి రాక్షస్యాః కుజంత్యాః కపితీర్థకే ॥ ౫౯ ॥ మృతా సా రాక్షసీ తత్ర శిలాపాతాత్స్వమూర్ధని । విశ్వామిత్రేణ శప్తా సా కపితీర్థే నిమజ్జనాత్ ॥ ౬౦ ॥ శిలారూపం పరిత్యజ్య రంభారూపముపేయుషీ । దేవైః కుసుమధారాభిరభివృష్టా మనోరమా ॥ ౬౧ ॥ దివ్యం విమానమారూఢా దివ్యాంబరవిరాజితా । హారకేయూరకటకవరాభరణభూషితా ॥ ౬౨ ॥ ఊర్వశ్యాద్యప్సరోభిశ్చ సఖీభిః పరివారితా । కపితీర్థస్య మాహాత్మ్యం ప్రశంసంతీ పునః పునః ॥ ౬౩ ॥ నిషేవ్య రామనాథం చ శంకరం శశిభూషణం । ఆఖండలపురం రమ్యం ప్రయయావమరావతిం ॥ ౬౪ ॥ రాక్షసీ సాపి శాపేన కుంభజస్య మహౌజసః । ఘృతాచీ దేవవేశ్యా హి రాక్షసీత్వముపాగతా ॥ ౬౫ ॥ సాప్య

కుశికసుత శాపంబునొంది నశిలంగొని వాయవ్యాస్త్ర సంయోగంబు గావించి యారక్కసిపైవైవ నదియు నాసిశ చరిననుగమించె నాన క్తంచరియు భీతింబొంది దక్షిణసముద్రతీరంబున నుండుకపితీర్థంబున మునంగిననాశిలయు అనుద్రుతయైయచటికింబోయి యారాక్షసి శిరంబునంబడిరాె - నంతరంభయు కపితీర్థమజ్జన ప్రభావంబునశిలా రూపంబువిడిచినిజరూపంబునొందికుసుమధారావర్షితయు దివ్యవిమానారూఢయు దివ్యాంబరవిరాజితయు - హా రకేయూరకటకవరాభరణభూషితయు ఊర్వశ్యాదిసఖీ పరివృతయు నగుచు . యాకపితీర్థ మహాత్మ్యంబనేకవి ధంబులంబొగడి శశిభూషణుండగు రామనాథు సేవించి యమరావతికింబోయె- నారాక్షసియు పూర్వంబునఘృతా చియను వేశ్యారత్నంబదియును కుంభజన్మ శాపంబున రాక్షసీ రూపంబునొంది.యుండియప్పుడాతీర్థంబున స్నానం బొనర్చిన కతంబున నిజరూపంబునొందె . ఇమ్మునీంద్రులారా - యిప్పుడ్డిధంబున ఘృతాచీరంభలిరువురు అగస్త్య

త్ర కపితీర్థే చ స్నానాత్స్వం రూపమాయయౌ। ఏవం రంభా ఘృతాచ్యౌ తే కపితీర్థే నిమజ్జనాత్ ॥ ౬౬॥ అగస్త్యశిష్యశ్వేతస్య ప్రసాదాద్ద్విజసత్తమాః। రాక్షసీత్వం శిలాత్వం చ హిత్వా స్వం రూపమాగతే ॥ ౬౭॥ తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన స్నాతవ్యం కపితీర్థకే॥ ఇతి శ్రీస్కాందే మహాపురాణే- సేతుమాహాత్మ్యే - కపితీర్థప్రశంసాయాం-రంభాశాపవిమోక్షణం నామ - ఏకోనచత్వారింశోధ్యాయః ....*

శ్రీసూతః॥ అథాతస్సంప్రవక్ష్యామి మునయో లోకపావనం। గాయత్ర్యాశ్చ సరస్వత్యా మాహాత్మ్యం ముక్తిదం నృణాం॥ ౧॥ శృణ్వతాం పఠతాం చైవ మహాపాతకనాశనం। మహాపుణ్యప్రదం పుంసాం నరకక్లేశనాశనం॥ ౨॥ గాయత్ర్యాం చ సరస్వత్యాం యే స్నాంతి మనుజా ముదా। న తేషాం గర్భవాసః స్యాత్ కింతు ముక్తిర్భవేద్ధ్రువం॥ ౩ ॥ సరస్వత్యాశ్చ గాయత్ర్యా గంధమాదనపర్వతే। బ్రహ్మపత్న్యోస్సన్నిధానాత్తన్నామ్నా కథితే ఇమే ॥ ౪॥

శిష్యుండగు శ్వేతమునీంద్రు ప్రసాదంబున రాక్షసీశిలారూపంబుల విడిచి కపితీర్థప్రభావంబున నిజరూపంబులం బొందిరిగాన జనుండు సకలప్రయత్నంబుల నందు స్నానంబు గావింపవలయునని శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుం డెఱింగించెను . ఇది స్కాందపురాణంబునంగల సేతుమాహాత్మ్యంబునందు కపితీర్థప్రశంసయు - రంభాశాపవిమోచనంబను కథగలముప్పదితొమ్మిదవయధ్యాయము- ******************************

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సకలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీసమేతుండగు సూతుం డిట్లనియె - ఓమునీంద్రులారా గంధమాదనపర్వతంబున గాయత్రీసరస్వతీకృతంబగు తీర్థద్వయంబుగలదందు వారలెల్లపుడు సన్నిధానంబు గావించుచుందురుగాన గాయత్రీతీర్థంబనియు సరస్వతీతీర్థంబనియు నాతీర్థద్వయంబు ఖ్యాతింబొందె లోకపావనంబును సకలనరకక్లేశనివారణంబగు తత్ప్రభావం బెఱింగించెద వినుండు పూర్వం

ఋషయః॥ గాయత్ర్యాశ్చ సరస్వత్యాః గంధమాదనపర్వతే। కిమర్థం సన్నిధానం వై సూతాభూత్తద్వదస్వ నః॥ ౫॥ శ్రీసూతః॥ ప్రజాపతిః పురా విప్రాః స్వాం వై దుహితరం ముదా। వాగ్జ్ఞామ్నీం కామకో భూత్వా స్పృహయామాస మోహితః॥౬॥ అథ ప్రజాపతేః పుత్రీ స్వస్యామేతస్య కామనాం। విలోక్య లజ్జితా భూత్వా రోహిద్రూపం దధార సా॥ ౭॥ బ్రహ్మాపి హరిణో భూత్వా తయా రంతుమనాస్తదా। గచ్ఛంతీమనుయాతిస్మ హరిణీరూపధారిణీం॥ ౮॥ తం దృష్ట్వా దేవతాస్సర్వాః పుత్రీగమనసాహసం। కరోత్యకార్యం బ్రహ్మాయం పుత్రీగమనలక్షణం॥ ౯॥ ఇతీరయంతి తం విప్రాః స్రష్టారం జగతాంపతిం। నిషిద్ధకృత్యనిరతం తం దృష్ట్వా పరమేష్ఠినం॥ ౧౦॥ హరః పినాకమాదాయ వ్యాధరూపధరః ప్రభుః। ఆకర్ణపూర్ణాకృష్టేన పినాకీ ధనుషా శరం॥ సంయోజ్య వేధసం తేన వివ్యాధ నిశితేన సః॥ త్రిపురాంతకబాణేన స విద్ధోఽన్యపతద్భువి॥ తస్య దేహాత్తదోత్థాయ మహాజ్యోతిర్మహాప్రభం। ఆకాశే మృగశీర్షాఖ్యం నక్షత్రమభ

బున సకలలోక నిర్మాతయైన చతుర్ముఖుండాత్మతనూజయగు సరస్వతిం గామంబున మోహించిన నా దేవియు నాతని యభిప్రాయం బెరింగి లజ్జితయై హరిణీరూపంబు నొంది పరుంగిడిన నలువయు హరిణంబై ననుగమించె నంత నిలింపులీ పితామహుండు పుత్రీగమనసాహసుండయ్యెనని పరస్పరంబు నువచించిరంత నిషిద్ధకృత్య నిరతుండగు పరమేష్ఠిం గాంచి వ్యాధరూపధరుండగు హరుండాకర్ణపూర్ణాకృష్టంబై నెలయు పినాకధనుర్విసృష్టంబగు శరంబు ప్రయోగించిన తచ్ఛరవిద్ధుండై చతుర్ముఖుండు భూమిం బడియె. నంత నాతని దేహంబు వెడలి మహాప్రభంబగు జ్యోతిస్స్వరూపంబు మృగశీర్షాఖ్య నక్షత్రంబై యాకాశంబు నం జేజరిల్లుచుండ. హరుండార్ద్రానక్షత్రరూపంబు నొంది దాని బాధించుచుండె ఓ మునీంద్రులారా. యంబరంబున మృగశీర్షాంతికంబున మృగవ్యాధరూపుండగు త్రిపురాంతకుం డిప్పుడు నస్పష్టంబుగ నగుపడుచున్నవాడవ్విధంబున చతురాననుండు - శంభునిహతుండైన నాతని భార్య లగుగా.

వత్తదా। ఆర్ద్రానక్షత్రరూపేణహరోప్యనుజగామతం। పీడయన్మృగశీర్షాఖ్యంనక్షత్రంబ్రహ్మరూపిణం॥ అధునా
పిమృగవ్యాధరూపేణ త్రిపురాంతకః। అంబరేదృశ్యతేస్పష్టంమృగశీర్షాంతికేద్విజాః॥ ఏవంవినిహతేతస్మిన్ శంభు
నాపరమేష్ఠిని। అనంతరంతుగాయత్రీసరస్వత్యౌశుచాన్వితే ॥ ౧౬॥ భర్తృహీనేమునిశ్రేష్ఠాఃభర్తృజీవనకాంక్ష
యా। కింకరిష్యావహేహ్యావామిత్యన్యోన్యంవిచార్యతు॥ ౧౭॥ స్వపతిప్రాణసిద్ధ్యర్థంగాయత్రీచసరస్వతీ। స
ర్వోత్కృష్టంశివస్థానంగంధమాదనపర్వతం ॥ ౧౮ ॥ సర్వాభీష్టప్రదంపుంసాంతపఃకర్తుంసముద్యతే। జగ్మతుర్నియ
మోపేతేతపఃకర్తుంశివంప్రతి ॥ ౧౯ । స్నానార్థమాత్మనోవిప్రాః గాయత్రీచసరస్వతీ। తీర్థద్వయంస్వనామ్నా
వై చక్రతుఃపాపనాశనం॥ ౨౦ ॥ తత్రత్రిషవణస్నానంప్రత్యహంచక్రతుర్ముదా। బహుకాలమనాహారేకామక్రో
ధావివర్జితే॥ ౨౧ ॥ అత్యుగ్రనియమోపేతేశివధ్యానపరాయణే। పంచాక్షరమహామంత్రజపైకనిరతేశుభే॥ ౨౨ ॥
స్వపతేర్జీవనార్థంవై గాయత్రీచసరస్వతీ। మహాదేవంసముద్దిశ్యతప ఏవంప్రచక్రతుః ॥ ౨౩ ॥ తయోరథతప

యత్రీ సరస్వతులిరువురు శుచిసమన్వితలైభర్తృజీవనంబుగోరియన్యోన్యంబును విచారించుచు సర్వోత్కృ
ష్టంబును శివస్థానం బగు గంధమాదన పర్వతంబు జేరి యందు సదాశివుం గూర్చి తపంబు గావింపుచు
స్నానార్థంబై తీర్థద్వయంబునిర్మించి యందు ప్రత్యహంబును మజ్జనంబుగావింపుచుబహుకాలంబు నిరాహారు
లునజితక్రోధలును- అత్యుగ్రనియమ సంయుతలును శివధ్యానపారీణలును - పంచాక్షరీ మహామంత్రజపనిరత
లునై మహాదేవుంగూర్చి యాత్మపతిజీవనంబుగోరి తపంబుగావింపం గృపామూర్తియగు మహేశుండువారలతపం

బునకు మెచ్చిగణేశకార్తికేయాది సంయుతుండై వరంబొసంగనావిర్భవించినవారలు సంతోషంబునొందియిట్లనిస్తు
తించిరి ఓపార్వతీనాథా నీవుదుర్వారసంసార నాశనకారివి . జలజ్జ్వాలావలీభీమ కాలకూటవిషాదివి - జగన్

స్తుష్టో మహాదేవో మహేశ్వరః। సన్నిధత్తే కృపామూర్తి స్తపసాం ఫలలిప్సయా॥ ౨౪॥ తతస్సన్నిహితం శంభుం పార్వతీరమణం శివం। గణేశకార్తికేయాభ్యాం పార్శ్వయోః పరి సేవితం॥ ౨౫॥ దృష్ట్వా సంతుష్టచిత్తే తే గాయత్రీచ సరస్వతీ। స్తోత్రైస్తుష్టువుస్తుత్యం మహాదేవం కృపానిధిం ॥ గాయత్రీసరస్వత్యౌ॥ నమోదుర్వార సంసారధ్వాంతధ్వంసైకహేతవే। జ్వలజ్జ్వాలావళీభీమకాలకూటవిషాదినే ॥ ౨౬॥ జగన్మోహనపంచాస్త్ర దేహనాశైకహేతవే। జగదంతకరక్రూరయమాంతక నమోస్తు తే॥ ౨౭॥ గంగాతరంగసంపృక్తజటామండలధారిణే। నమస్తేస్తు విరూపాక్ష రాకాశీతాంశుధారిణే ॥ ౨౮ ॥ పినాకభీమటంకారత్రాసత్రిపురరాక్షస। నమస్తే వివిధాకారజగత్సృష్టికృతే శివ॥ ౨౯॥ శాంతావమలకృపాదృష్టిసంరక్షితమృకండుజ। నమస్తే గిరిజానాథ రక్ష మాం శరణాగతం ॥ ౩౦॥ ఇతి తాభ్యాం స్తుతశ్శంభుర్దేవదేవో మహేశ్వరః। అబ్రవీత్ప్రీతిసంయుక్తో గాయత్రీంచ సరస్వతీం॥ ౩౧॥ మహాదేవః॥ హే సరస్వతి గాయత్రి ప్రీతోస్మి యువయోరహం। వరం వరయతం మత్తో యద్వాం మనసి వర్తతే॥ ౩౨॥ ఇత్యుక్తే

హనపంచాస్త్ర దేహనాశనకారివి - జగదంతకర క్రూర యమాంతకుండవు - గంగాతరంగసంపృక్తజటామండలధారివి - విరూపాక్షుండవు రాకాశీతాంశుధరుండవు . పినాకభీమటంకారత్రాసితత్రిపురాసురుండవు - వివిధాకారజగత్సృష్టికర్తవైతివి - శాంతావమలకృపాదృష్టిసంరక్షిత మృకండుతనూజుండవు- నీప్రభావంబు వర్ణింప మాదరంబే మమ్ము గరుణాదృష్టిని వలోకించి రక్షింపుమనిన మహేశ్వరుండు ప్రీతుండై యిట్లనియె - ఓ గాయత్రీ సరస్వతులారా మీ మీకుం బ్రీతుండనై తిమీ మనంబునం గల వరంబు వేడుండనిన వారలిట్లనిరి - ఓ పార్వతీ మనోహరా - మేమిద్దరము మీకుంబు త్రికాలము నమము ంగాం దిమాదయిత్రు ప్రాణంబులో సంగిరక్షింప వేయని వేడిన - మహాదేవుం

డు నంది భృంగాది మహాభూతానీతంబులగు శిరంబుల చేనా పితామహుని శరీరంబు సంయోగంబుం జేయనాతండును సు

తేతు గాయత్రీసరస్వత్యౌ హారేణవై । అబ్రూతాం పార్వతీకాంతం మహాదేవం ఘృణానిధిం ॥ ౩౪ ॥ గాయత్రీసరస్వత్యౌ ॥ భగవన్నావయోర్దేవ భర్తారం చతురాననం । స ప్రాణం కురు సర్వేశ కృపయా కరుణానిధే ॥ ౩౫ ॥ త్వమావయోః పితా దేవ తవాప్యావాం సుతే హి భో । రక్షావాం పతిదానేన తస్మాత్త్వం త్రిపురాంతక ॥ ౩౬ ॥ స ఏవం ప్రార్థితః శంభుస్తాభ్యాం బ్రాహ్మణపుంగవాః । ఏవమస్త్వితి సంప్రోచ్య గాయత్రీం చ సరస్వతీం ॥ ౩౭ ॥ తద్వైవ వేధసః కాయం శిరసా యోక్తుముత్సుకః । తదైవ వేధసః కాయం శిరోభిస్సహ సువ్రతాః ॥ ౩౮ ॥ భూతైరానాయయామాస నందిభృంగిముఖైస్తదా । ఆనీతాని శిరాంస్యస్య కాయేన సహ శంకరః ॥ ౩౯ ॥ తుణాత్సంధాయయామాస వాణీగాయత్రిసన్నిధౌ । సంధితో ధహరేణాసౌ చతుర్వక్త్రో జగత్పతిః ॥ ౪౦ ॥ ఉత్తస్థౌ తత్క్షణాదేవ సుప్తోత్థిత ఇవ ద్విజాః । తతః ప్రజాపతిర్దృష్ట్వా శంకరం శశిభూషణం ॥ ౪౧ ॥ తుష్టావ వాగ్భిరగ్ర్యాభిర్భార్యాభ్యాం చ సమన్వితః । బ్రహ్మా ॥ నమస్తే దేవదేవేశ కరుణాకర శంకర ॥ ౪౨ ॥ పాహి మాం కరుణాసింధో నిషిద్ధాచరణాత్ప్రభో । మమత్వత్కృపయా శం

ప్తోత్థితుని చందంబున లేచి భార్యాద్వయసమేతుండై శశిభూషణుండగు శంకరుని వినుతంబునం బొగడె - ఓ దేవదేవా కరుణాకరవిగ్రహా - నన్ను నిషిద్ధకృత్యంబువలనం బాపి - మఱియు నెన్నండిట్ల కార్యంబులయందు ప్రవృత్తిలేకయుండునట్లు ప్రసాదించి రక్షింపవేయని వేడినను మాకాంతుండట్లయగుననివరంబొసంగి - ఓ చతురాననా యికమీద నెన్నండును ప్రమాదంబు నొందకుము - ఉత్పథప్రతిపన్నులను వారల నే శిక్షించుచుండుదునని నదించితత్పత్నులం గాంచి యిట్లనియె - ఓ గాయత్రీసరస్వతులారా - మత్ప్రసాదంబున నీ పితామహుండు ప్రాణంబులం బొందెనితనిం గూడి బ్రహ్మలోకంబునకుం బొండు తీర్థద్వయంబున స్నానంబు గావించిన వారలకు ముక్తి గల్గు మఱియు నీతీర్థద్వయంబు యుష్మత్కృతంబగుటం జేసి భవన్నామాంకితంబై శాశ్వతంబగు ఖ్యాతిం బొందిసర్వతీర్థంబులలోను

భోనిషిద్ధాచరణే క్వచిత్ ॥ ౪౩॥ మాప్రవృత్తిర్భవేద్భూయో రక్షమాం త్వం సదా విభో। తథేత్యాస్తి వతి సప్రాహ బ్రహ్మాణం గిరిజాపతిః ॥ ౪౪॥ ఇతః పరం ప్రమాదం త్వం మాకురుష్వ విధే పునః। ఉత్పథం ప్రతిపన్నానాం పుంసాం శాస్తాస్మి సర్వథా ॥ ౪౫॥ ఏవముక్త్వా చతుర్వక్త్రం మహాదేవో ద్విజోత్తమాః। సరస్వతీం చ గాయత్రీం ప్రోవాచ ప్రణయాద్గిరా ॥ ౪౬॥ మహాదేవః॥ యువయోర్మత్ప్రసాదేన హే గాయత్రి సరస్వతి। అయం భర్తా సమాయాతః సప్రాణశ్చతురాననః ॥ ౪౭। సహానేన బ్రహ్మలోకం యాతం మా భూద్విలంబితా। యువయోస్సన్నిధానేన సదా కుండద్వయేఽత్ర వై ॥ ౪౮ ॥ భవిష్యతి నృణాం ముక్తిః స్నానాత్సాయుజ్యరూపిణీ। యుష్మన్నామ్నా చ గాయత్రీసరస్వత్యావితి ద్వయం ॥ ౪౯॥ ఇదం తీర్థం సర్వలోకే ఖ్యాతిం యాస్యతి శాశ్వతీం। సర్వేషామపి తీర్థానామిదం తీర్థద్వయం సదా ॥ ౫౦॥ శుద్ధిప్రదం తదా భూయాన్మహాపాతకనాశనం। మహాశాంతికరం పుంసాం సర్వాభీష్టప్రదాయకం ॥ ౫౧॥ మమ ప్రసాదజనకం విష్ణుప్రీతికరం సదా। ఏతత్తీర్థద్వయసమం న భూతం న భవిష్యతి ॥ ౫౨॥ అత్ర స్నానాత్తు సర్వేషాం సర్వాభీష్టం భవిష్యతి। ఇదం కుండద్వయం లోకే భవతీఖ్యాం కృతం మహత్ ॥ ౫౩॥ యుష్మన్నామ్నా ప్రసిద్ధం చ భవిష్యతి విముక్తిదం। గాయత్ర్యుపాస్తిరహితా వేదాభ్యాసవివర్జితాః ॥ ౫౪॥ యుష్మత్కుండద్వయే

ద్ధిప్రదంబును - మహాపాతకనాశనకరంబును మహాశాంతికరంబును సర్వాభీష్టప్రదంబును మత్ప్రసాదజనకంబును.. విష్ణుప్రీతికరంబును - నై వెలయుచుండు నీతీర్థద్వయంబునకు సమానంబగు తీర్థంబు లేదిందు స్నానంబు గావించిన వారలు సర్వాభీష్టంబులం బొందుదురు - మరియును - గాయత్ర్యుపాసనంబు జేయని వారలును - వేదాభ్యాసవివర్జితులును - జౌపాసనవిహీనులు పంచయజ్ఞశూన్యులై ననిందు స్నానంబు జేసిన యాఫలంబులం బొందురు మరియు నితరపాతకంబులు జేసిన వారలైననిందు స్నానంబు జేసిన పరిశుద్ధులగుదురు నిగాయత్రీసరస్వతులం

స్నానాత్తత్తత్ఫలమవాప్నుయుః । అన్యేపిమే పాతకినోనిత్యానుష్ఠానవర్జితాః ॥ ౩౫॥ స్నాత్వాకుండద్వయేత
త్రశుద్ధాస్స్యుర్ద్విజసత్తమాః॥ శ్రీసూతః॥ సరస్వతీంచగాయత్రీమేవముక్త్వామహేశ్వరః॥ ౩౬॥ క్షణాదంతర
ధాత్తత్రసర్వేషామేవపశ్యతాం। పతింలబ్ధ్వాథగాయత్రీసరస్వత్యౌముదాన్వితే ॥ ౩౭॥ తేనసాకంబ్రహ్మలోకం
జగ్మతుర్మునిసత్తమాః। ఏవంవఃకథితంవిప్రాగంధమాదనపర్వతే। ౩౮॥ సన్నిధానంసరస్వత్యాగాయత్ర్యాశ్చ
సహేతుకం। యఃశృణోతిమమధ్యాయంపఠతేవాసభక్తికం॥ ౩౯॥ ఏతత్తీర్థద్వయస్నానఫలమాప్నోత్యసంశ
యః॥ ఇతిశ్రీస్కాందేమహాపురాణే - సేతుమాహాత్మ్యే - గాయత్రీసరస్వతీతీర్థద్వయప్రశంసాయాం- గంధమా
దనేగాయత్రీసరస్వతీసన్నిధానకథనంనామ- చత్వారింశోధ్యాయః. ....*

శ్రీసూతః॥ అథాతస్సంప్రవక్ష్యామిగాయత్రీంచసరస్వతీం। లక్షీకృత్యకథామేతాంపవిత్రాంద్విజసత్త
మాః॥ ౧॥ కాశ్యపాఖ్యోద్విజఃపూర్వమస్మింతీర్థద్వయేపిచ। స్నాత్వాతిమహతఃపాపాద్విముక్తోనరకప్రదాత్॥

నూర్చివచించినమహాదేవుండంత ర్ధానంబునొందె వారలును పతింగూడి బ్రహ్మలోకంబునకు బోయిరి . ఓమునీం
ద్రులారా గాయత్రీ సరస్వతులు గంధమాదనంబున సన్నిధానంబుగావించిన కారణంబెఱింగించితి - నెవ్వండైన
భక్తియుతుండై నీయధ్యాయంబుపఠించువినునాతండా తీర్థద్వయస్నానఫలంబునొందు నిందుకుసందియంబు లే
దని శౌనకాదిమునీంద్రులకుసూతుం డెఱింగించెను . ఇదిస్కాందపురాణంబునందు - సేతుమాహాత్మ్యంబున - గా
యత్రీ సరస్వతీతీర్థప్రశంసయు - గాయత్రీ సరస్వతీసన్నిధానకథనంబనుకథగలనలువదవయధ్యాయము. ....

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకుపౌరాణికోత్తముండగుసూతుండిట్లనియె . - ఓమునీంద్రు
లారా- గాయత్రీసరస్వతీతీర్థద్వయప్రభావంబు వినుండు - కాశ్యపుండనువిప్రుండతిమహత్తరంబగు పాపంబు

ఋషయః॥ కేనైకాశ్యపనామాసావకరోత్కిం మహాపాతకం। స్నాత్వాతీర్థద్వయేప్యత్ర యస్మాన్ముక్తోభవేత్తత్క్షణాత్ ॥ ౩ ॥ ఏతన్నః శ్రద్దధానానాం బ్రూహి సూత కృపానిధే। త్వద్వచోఽమృతతృప్తానాం పిపాసాపి న విద్యతే॥ ౪॥ సూతః॥ గాయత్ర్యాశ్చ సరస్వత్యా మాహాత్మ్యప్రతిపాదకం। ఇతిహాసం ప్రవక్ష్యామి శృణుధ్వం పాపనాశనం॥ ౫॥ అభిమన్యుసుతో రాజా పరీక్షిన్నామనామతః। అధ్యాస్తే హస్తినపురం పాలయన్ ధర్మతో మహీం॥ ౬॥ స రాజా విపినే రమ్యే చచార మృగయారతః। షష్టివర్షవయో భూపః క్షుత్తృష్ణాపరిపీడితః॥ ౭ ॥ నష్టమేకం స విపినే మార్గయన్ మృగమాదరాత్। ధ్యానారూఢం మునిం దృష్ట్వా ప్రాహ తం చీరవాససం॥ ౮॥ మయా బాణేన విపినే మృగో విద్ధో మహామునే। దృష్టస్సకిం త్వయా విద్వన్ విక్రమతో భయకాతరః॥ ౯॥ ఇతి పృష్టస్స భూపేన మునిర్ధ్యానబలేన చ। నోత్తరం దత్తవాన్ జజ్ఞే తతస్తు కుపితో నృపః॥ ౧౦॥ తతో ధనుర్గటన్యాసౌ స్కంధే తస్య మహామునేః। నిధాయ మృ

జేసియాతీర్థద్వయంబునందు స్నానంబు గావించి పరిశుద్ధుండయ్యె ననిన మునీంద్రులిట్లనిరి - ఓ సూతనందనా కాశ్యపుండే పాపంబు గావించి యాతీర్థద్వయంబున స్నానంబాచరించి ముక్తుండయ్యె నదియంతయు శ్రద్ధాసహితులమగు మాకుం గృపనెరుంగింప వే త్వద్వచోఽమృతపానంబుం జేయుచుండె మాకుం బిపాస లేకయున్నయది యనిన సూతుండిట్లనియె - ఓ మునీంద్రులారా - పూర్వంబున అభిమన్యు సుతుండగు పరీక్షిన్మహారాజుండు ధర్మమార్గంబుం గధరాపానంబుఁ జేయుచు షష్టివర్ష వయోగతుండై యొకదినంబునందు మృగయాగతుండై యరణ్యంబున మృగంబులవరయుచుం జని యందొక మృగంబు నందరుముచు బోవువాడు ముందర ధ్యానారూఢుండును చీరవసనుండగు నొక మునీంద్రుం గాంచి యో తపోధనా మద్బాణభగ్నుండై భయంబు నొందియొక మృగ మేతెంచె దానిం జూచితివే యని న నా మునీంద్రుండు ధ్యాననిష్ఠుండై యుండినవాడు గాన నుత్తరంబు వచింపక పోయిన నృపుండును పితుండై యా మునీంద్ర

తసర్పంతు కుపితస్స్వపురం యయౌ ॥ ౧౧॥ స్వపురం ప్రతి రాజాసౌ యయౌ క్షుత్పీడితః । గత్వాచ స్వపురం రాజా నినిందాత్మానమాత్మనా ॥ ౧౨ ॥ అహో మయాకృతం పాపమిదానీం దుష్టబుద్ధినా । ధిఙ్మామద్య తు రాచారం కోపేన కలుషీకృతం ॥ ౧౩॥ అజ్ఞానాత్కోపవశగో మునేస్స్కంధే సమర్పితః । మృతస్సర్పస్త్వవిజ్ఞాయ మహాత్మానం మహామునిం ॥ ౧౪ ॥ ఇతి తాపేన సంయుక్తః పశ్చాత్తాపేన సంయుతః । మునేస్తస్య సుతః కశ్చిచ్ఛృంగీ నామ బభూవ హ ॥ ౧౫॥ సఖా తస్య కుశాఖ్యోభూచ్ఛృంగిణో ద్విజసత్తమాః । సఖాయం శృంగిణం ప్రాహ కుశాఖ్యస్తు సఖా తథా ॥ ౧౬ ॥ పితా తవ మృతం సర్పం స్కంధేన వహతేధునా । మాభూద్దర్పస్తవ సఖే మాక్రుధాస్త్వమిదం వృథా ॥ ౧౭ ॥ సోవదత్కుపితో శృంగీ దిత్సుశ్శాపం నృపాయవై । మత్తాతే శవసర్పం యో న్యస్తవాన్ మూఢచేతనః ॥ ౧౮॥ స సప్తరాత్రాన్మ్రియతాం సందష్టస్తక్షకాహినా । శశాపైవం మునిసుతః సౌభద్రేయం పరీక్షితం ॥ ౧౯ ॥ శమీకాఖ్యః పితా తస్య శ్రుత్వా శప్తం సుతేన తం । నృపం ప్రోవాచ తనయం శృంగిణం మునిపుంగవః ॥ ౨౦॥ రక్షకం సర్వ

స్కంధంబున మృతంబగునొక సర్పంబు వైచి స్వనగరంబునకుం బోయి పిమ్మట తాఁ జేసిన కార్యంబు జింతించి నేఁడు రాచారుండ - కోపకలుషీకృతమానసుండ యజ్ఞానంబున యామహాముని స్కంధంబుపై సర్పంబు వైచితి- ననిపశ్చాత్తాపసంతప్తచిత్తుండై యుండెనంత కుశాఖ్యుండను విప్రుండా శమీకపుత్రుండగు శృంగింగాంచి ఓచెలికాడా భవజ్జనకుని స్కంధంబున మృతంబగునొక సర్పంబు వ్రేలుచున్నయది దానిం జూడక నీ వేల గర్వించెదవనిన శృంగియు కోపంబునొంది యాకృత్యంబు పరీక్షిన్నరవరుండు జేసినవాఁడని యెఱింగి యానృపుండు సప్తాహంబుల తక్షకాహిదష్టుండై యమసదనంబునకరిగెడునని శాపంబొసంగెనంత శమీక మహాముని తనపుత్రుం గాంచి యిట్లనియె - ఓతనయా సర్వలోకరక్షకుండగు నృపునకేల శాపంబొసంగితివి. లోకంబరాజకంబైన మనమెవ్విధంబున నుందుము - కోపంబుత

లోకానాం నృపం కింశప్తవానసి । అరాజకే వయం లోకే కథం స్థాస్యామ చాఞ్జసా ॥ ౨౧ ॥ క్రోధేన పాతకీభూయాస్త్వ
యయా ప్రాప్యతే సుఖం । యస్సముత్పాదితం కోపం క్షమయైవ నిరస్యతి ॥ ౨౨ ॥ ఇహలోకే పరత్రాసౌ వసంతం సు
ఖమేధతే । క్షమాయుక్తా హి పురుషాః లభంతే పుణ్యముత్తమం ॥ ౨౩ ॥ తతశ్శమీకస్స్వం శిష్యం ప్రాహ గౌరముఖా
భిధం । భో గౌరముఖ గత్వా త్వం వద భూపం పరీక్షితం ॥ ౨౪ ॥ శాపం మమ సుతేనోక్తం తక్షకాహివిదంశనం । పునరా
యాహి శీఘ్రం త్వం మత్సమీపం మహామతే ॥ ౨౫ ॥ ఏవముక్తశ్శమీకేన యయౌ గౌరముఖో నృపం । సమేత్య చాబ్ర
వీద్భూపం సౌభద్రేయం పరీక్షితం ॥ ౨౬ ॥ దృష్ట్వా సర్పం పితృస్కంధే త్వయా వినిహితం నృప । శమీకస్య సుతశ్శృం
గీ శశాప త్వాం రుషాన్వితః ॥ ౨౭ ॥ ఏతద్దినాత్సప్తమేఽహ్ని తక్షకేణ మహాహినా । దష్టో విషాగ్నినా దగ్ధో భూయా దా
శ్వభిమన్యుజః ॥ ౨౮ ॥ ఏవం శశాప త్వాం రాజఞ్ఛృంగీ తస్య మునేస్సుతః । ఏతద్వక్తుం పితా తస్య ప్రాహిణోన్మాం త్వ
దంతికం ॥ ౨౯ ॥ ఇతీరయిత్వా తం భూపమాశు గౌరముఖో యయౌ । గతే గౌరముఖే పశ్చాత్ రాజా శోకపరాయణః ॥

పంబు నాశనంబు నొందించు సకల సిద్ధులం దొలగించు సకలధర్మంబుల నశింపజేయు . గాన నెవ్వండును దాని నొందం
దగదు క్షమాయుక్తులగు వారలు సకలసౌఖ్యంబులం బొందుదురని వచించి యాత్మశిష్యుండగు గౌరముఖుండను వా
నిం గాంచి ఓశిష్యా నీవు పరీక్షిద్భూరమణు సమీపంబునకరిగి మత్పుత్ర శాపం బెఱింగింపుము శీఘ్రంబునం బొమ్ము
నినతం డాక్షణంబ హస్తినపురంబునకుం బోయి యాతెఱంగంతయు నెఱింగింప నృపుండును . శోకతప్తుండై గృహ
మధ్యంబున నభ్రంలిహంబును మహోత్తుంగంబగు నేకస్తంభంబు గావించి యందు మహాగరుడ మంత్రజ్ఞులును స
కలౌషధజ్ఞులును దేవర్షి బ్రహ్మర్షి రాజర్షి ప్రవరులును దన్నుం బరివేష్టించి యుండ విష్ణుభక్తుండై యుండె
నా సమయంబునం దరిద్రుండగు కాశ్యపుండను నొక మాంత్రికోత్తముండు [illegible] విషాపహలంబున యా రాజుం

౩౦॥ అభ్రంలిహమహోత్తుంగనేకస్తంభంసువిస్తృతం। మధ్యేగృహంవ్యాసుతమంటపంమునిపుంగవాః॥ ౩౧॥ మహాగరుడమంత్రజ్ఞైరౌషధజ్ఞైశ్చికిత్సకైః। తక్షకస్యవిషంహంతుంయత్నంకుర్వన్సమాహితః॥ ౩౨॥ అనేకదేవబ్రహ్మర్షిరాజర్షిప్రవరాన్వితః। ఆస్తేతస్మిన్నృపస్తుంగేమంటపేవిష్ణుభక్తిమాన్॥ ౩౩॥ తస్మిన్నవసరేవిప్రః కాశ్యపోమాంత్రికోత్తమః। రాజానంరక్షితుంప్రాయాత్తక్షకస్యమహావిషాత్॥ ౩౪॥ సప్తమేహనివిప్రేంద్రోదరిద్రోధనకాముకః। అత్రాంతరేతక్షకోపివిప్రరూపస్సమాయయా॥ ౩౫॥ మార్గమధ్యేవిలోక్యాథకాశ్యపంసంప్రత్యభాషత। బ్రాహ్మణత్వంకుత్రయాసివదమేద్యమహామునే॥ ౩౬॥ ఇతిపృష్టస్తదావాదీత్కాశ్యపస్తక్షకంద్విజాః। పరిక్షితంమహారాజంతక్షకోద్యవిషాగ్నినా॥ ౩౭॥ ధక్ష్యతేతంశమయితుంతత్సమీపముపైమ్యహం। ఇత్యుక్తవంతంతంవిప్రంతక్షకఃపునరబ్రవీత్॥ ౩౮॥ తక్షకోహంద్విజశ్రేష్ఠ మయాదష్టంచికిత్సితుం। నశక్యోబ్దశతేనాపిమహామంత్రౌషధైరపి॥ ౩౯॥ చికిత్సితుంచేన్మద్దష్టంశక్తిరస్తితవాధునా। అనేకయోజనోచ్ఛ్రాయమిమంవటతరుంత్వ

గాచి ధనంబులసంపాదించెదనని సప్తమదినంబున త్వరితంబుగవచ్చుచుండ మార్గంబున విప్రరూపధరుండగు తక్షకుండా కాశ్యపుంగాంచి ఓబ్రాహ్మణోత్తమా నీవెచటకరిగెదవనిన నామునీంద్రుండిట్లనియె ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా తక్షకుండను వాడు విషాగ్ని చేపరీక్షితుం జంపుచున్నాడు నేను రేపు కాపాడఁబోయెద- ననిన తక్షకుండునవ్వి. ఓ బ్రాహ్మణపుంగవా తక్షకుండనేను నాదష్టుండగు నృపుంగావ మంత్రౌషధంబులు నూరేండ్లకైన శక్తుండవుగావు - మహాభారియంబగు యీవటవృక్షంబు నేవిషంబునచే భస్మంబు జేసెదనీవు సమర్థుండవైన దీనిని నూరుల పూర్వంబువలెనుండునట్లుగా జేయుము - అట్లొనర్చిన నృపుంగావశక్తుండవగుదువని తక్షకుండా వృక్షంబుగరచిన నదియా భస్మంబయ్యె నందొకవిప్రుండుండి తక్షకవిషోల్బణ పాతంబుచేత పుండయ్యె నంతమాంత్రికోత్తముండగు కాశ్యపుం

హం॥ ౭౦॥ ధత్స్యామ్యహంజీవయైనంత్వంసమర్థస్తతోభవాన్ । ఇతీరయిత్వాతంవృక్షమదశత్తక్షకస్తదా॥౭౧॥ అభవద్భస్మసాత్సోపివృక్షోత్యంతసముచ్ఛ్రితః। పూర్వమేవనరః కశ్చిత్తంవృక్షమధిరూఢవాన్॥ ౭౨॥ తక్షకస్య విషోల్కాభిస్సోపిదగ్ధోభవత్తదా । తం నరంనవిజిజ్ఞాతౌతౌచ కాశ్యపతక్షకౌ॥ ౭౩॥ కాశ్యపః ప్రాహజజ్ఞౌథతక్షకస్యాపి శృణ్వతః । మన్మంత్రశక్తింపశ్యంతుసర్వేపిప్రాణినోధునా॥ ౭౪॥ ఇతీరయిత్వాతంవృక్షంభస్మభూతంవిషాగ్నినా ఆజీవయన్మంత్రశక్త్యాకాశ్యపోమాంత్రికోత్తమః॥ ౭౫॥ నరోపితేనవృక్షేణసాకముజ్జీవితోభవత్ । అథాబ్రవీత్తత్తక్షకస్తంకాశ్యపంమంత్రకోవిదం ॥ ౭౬॥ యథానమునివాక్యంస్యాన్మిథ్యాభవేదేవంకురుద్విజ। యత్తేరాజాదనందద్యాత్తతోపిద్విగుణంధనం॥ ౭౭॥ దదామ్యహంనివర్తస్వశీఘ్రమేవద్విజోత్తమ। ఇత్యుక్త్వానర్ఘ్యరత్నానితస్మైదత్వాసతక్షకః॥ ౭౮॥ న్యవర్తయత్కాశ్యపంతంబ్రాహ్మణంమంత్రకోవిదం। అల్పాయుషంనృపంమత్వాజ్ఞానదృష్ట్యాసకశ్యపః॥ ౭౯॥ స్వాశ్రమంప్రయయౌతూష్ణీంలబ్ధరత్నశ్చతక్షకాత్ । సోబ్రవీత్తక్షకస్సర్వాన్సర్పానాహూయతత్రగో॥

డుస్వమంత్రప్రభావంబున నావృక్షంబుపునర్జీవితంబు జేసెన్నయ్యంమన్న విప్రునిఁజూచి యంత తక్షకుండామునిం గాంచియిట్లనియె - ఓముని! రాజిచ్చు ధనంబుకంటె ద్విగుణంబొసంగెద స్వదేశంబునకుం బొమ్ము. నీవెంతసమర్థుండవైనను మునిశాపగ్రస్తుండగు నృపుండు మరల జీవితుండుగా నేరండని కాశ్యపుండు జ్ఞానదృష్టిచే నృపునల్పాయువుంగా నెఱింగి యాతక్షకువలన అనర్ఘంబులగు రత్నంబులంగొని స్వాశ్రమంబునకుం బోయె - నా తక్షకుండును సర్పంబులం గాంచి మీరలు మునివేషధారులై ఫలంబులను పహారంబులుగాగొని యానృపు సాన్నిధ్యంబు జేరి వానినొసంగుండవిన వారట్లోనర్ప తక్షకుండు క్రిమివేషధరుండై యొకబదరీఫలంబున ప్రవేశించియుండ పరీక్షితుండును సర్పరూపులగు బ్రాహ్మణుల చేదత్తంబులగు ఫలంబులం గొనమంత్రవిదులకుకొన్నినొసంగి దాను

౪౦॥ యాయాయంతం నృపతిం ప్రాప్య మునీనాం వేషధారిణః । ఉపహారాన్ఫలాన్యాశు ప్రయచ్ఛతు పరీక్షితే॥ ౪౧॥ తథేత్యుక్త్వా సర్వసర్పా దదూ రాజ్ఞే ఫలాన్యపి । తక్షకోపి తదా తత్ర తస్మింశ్చ బదరీఫలే ॥ ౪౨ ॥ క్రిమివేషధరో భూత్వా హ్యతిష్ఠద్దశితుం నృపం । అథ రాజా ప్రదత్తాని సర్వైర్విప్రరూపకైః ॥ ౪౩॥ పరీక్షిన్మంత్రవృద్ధేభ్యో దత్వా సర్వఫలాన్యపి । కుతూహలేనైవ ధృతం స్థూలమేకం ఫలం కరే॥ ౪౪॥ అస్మిన్నవసరే సూర్యోఽప్యస్తాచలముపాగత । మిథ్యాభూదృషివచో భూయాదితి తత్రత్యమానవాః॥ ౪౫॥ అన్యోన్యమవదన్ సర్వే బ్రాహ్మణాశ్చ నృపాస్తథా । ఏవం వదత్సు సర్వేషు ఫలే తస్మిన్నదృశ్యతే ॥ ౪౬ ॥ ఫలే రి...ః క్రిమిస్సర్వై రాజ్ఞా చాపి నిరీక్షితః । అయం కిం మాం ర సేదద్య క్రిమిరితీ...క్తవాన్నృపః॥ ౪౭॥ నిద ధే తత్ఫలం కంఠే స క్రిమిర్ద్విజస...మాః । ...తక్షకోఽస్తి ...స్థితః పూర్వం క్రిమిరూపీ ఫలా...దా ॥ ౪౮ ॥ నిర్గత్య తత్ఫలాదాశు నృపదేహమవేష్టయత్ । ...తక్షకావేష్టితే భూపే పా...ర్థాః దుద్రువుర్భయాత్ ॥ ౪౯ ॥ అనంతరం నృపో విప్రాః ...తక్షక స్యవిషాగ్నినా । దగ్ధో భూద్భస్మసాదాశు స ప్రాసాదో బలీయసా॥ ౫౦॥ కృతోర్ధ్వదైహికం తస్య నృపస్య స పురోహితాః। మంత్రిణస్తత్సుతం విప్రాః జన మేజయనామకం ॥ ౫౧॥ రాజానమభ్యషించన్వై జగద్రక్షణవాంఛయా। తక్షకాద్రక్షితుం భూమా వాయాతః కాశ్యపాభిధః ॥ ౫౨॥ యో

ను నొక ఫలంబుఁ గరంబునం గ్రహించెనా సమయంబున సూర్యుండస్తాద్రిం జేరె నంత సకలజనంబులు ఋషివాక్యంబు మిధ్య యయ్యె ననుచుండ తక్షకుండు క్రిమియై యాఫలంబుననుండి బయిలువెడలి రాజదేహంబంతయుం జుట్టుకొనిన సకలజనంబులు భయాతురులై పఱుంగిడిరంత నృపుండు తక్షకవిషాగ్ని చే దగ్ధుండయ్యె నాతని తనయుండగు జనమేజయుండు జనకునకౌర్ధ్వదైహికంబు ...... రాజ్యాభిషిక్తుండై సుఖంబుండెనా కాశ్యపుండును సర్పజననింది తుండై నిఖిల దేశంబుల సంచరించుచు ఋష్యాశ్రమంబులకరిగి వారల చేతనునిం

బ్రాహ్మణోమునిశ్రేష్ఠాస్ససర్వై ర్నిందితోజనైః। బభ్రామసకలాన్ దేశాన్ శిష్టైస్సర్వైశ్చదూషితః॥ ౬౩॥ అవస్థానంస లేభేసౌ గ్రామేవాప్యాశ్రమేపివా। యాన్ యాన్ దేశానసౌయాతితత్రతత్రమహాజనైః॥ ౬౪॥ తత్త ద్దేశాన్నిరస్తస్సన్ శాకల్యంశరణంయయౌ। ప్రణమ్యశాకల్యమునింకాశ్యపోనిందితోజనైః॥ ౬౫॥ ఇదంవిజ్ఞాపయామాసశాకల్యాయమహాత్మనే॥ కాశ్యపః॥ స్తేయంసంసర్గదోషోవామయానాచరితంక్వచిత్ ॥ ౬౬॥ అన్యాన్యపి మహాపాపానినకృతానిమహామునే। తథాపినిందంతిజనాఃవృథామాంబాంధవాదయః॥ ౬౭॥ జానాసిచేత్త్వంశాకల్యమయాదోషంకృతంవద। ఉక్తోథకాశ్యపేనైవంశాకల్యాఖ్యోమహామునిః॥ ౬౮॥ క్షణంధ్యాత్వాబభాషేతంకాశ్యపంద్విజసత్తమాః॥ శాకల్యః॥ పరీక్షితంమహారాజంతక్షకాద్రక్షితుంభవాన్ ॥ ౬౯॥ ఆయాసీదర్ధమార్గేతు తక్షకేణనివారితః। చికిత్సితుంసమర్థోపివిషరోగాదిపీడితం ॥ ౭౦॥ యోనరక్షతిలోభేనమహాపుణ్యో హ్యఘా

దితుండై పశ్చాత్తాపతప్తుండై శాకల్యుండనుమునింజేరి యిట్లనియె - ఓమహాత్మా నేస్తేయంబొనర్చిన వాడంగాదు నాసంసర్గదోషంబు నొందినవాడంగాను మరియు నేమరితంబులం జేయనన్నేలజనంబులునిందించెద - రీకారణం బెఱుంగుదేనివచింపవేయనినకొంతదడవు చింతించిశాకల్యుండిట్లనియె - ఓకాశ్యపానీవు మహారాజగుపరీక్షిత్తుత క్షకువిషంబువలన గావంబోయి మార్గమధ్యంబున లోభంబునఁ దక్షకునివారితుండవై తివి . ఏజనుండైన తాసమర్థుండై ననువిషరోగాదులచేఁబీడితులవారలలోభంబునం గాని క్రోధంబునంగాని మాత్సర్యంబునంగా రక్షింపకయుండునాతండు బ్రహ్మహత్యా సురాపానగురుతల్ప గాదిదోషంబులం బొందు నెల్లపాపంబులకునిష్కృతిగలదు గానియాగనిపాపంబునకెన్నండుసుప్రాయశ్చిత్తంబులేదు-సుకృతియగుజనుండాతనిపజ్క్తిఁ భుజింపందగదు భాషింపందగదట్లు గావించినవాడు మహాపాతకుండగుచు పరీక్షిత్పరిగ్రమునుండు పుణ్యశ్లోకుండతిధార్మికుం

తకం । క్రోధాత్కామాద్భయాల్లోభాన్మాత్సర్యాన్మహతోపి వా ॥ ౭౧॥ యో౽రక్షతి విప్రేంద్రా విషరోగాతురం నరం । బ్రహ్మహా చ సురాపీ చ స్తేయీ చ గురుతల్పగః ॥ ౭౨॥ సంసర్గదోషదుష్టశ్చ నాస్తి తస్య హి నిష్కృతిః । కన్యావిక్రయిణశ్చాపి హయవిక్రయిణస్తథా ॥ ౭౩॥ కృతఘ్నస్యాపి శాస్త్రేషు ప్రాయశ్చిత్తం హి విద్యతే । విషరోగాతురం యస్తు సమర్థో౽పి న రక్షతి ॥ ౭౪॥ న తస్య నిష్కృతిః ప్రోక్తా ప్రాయశ్చిత్తాయుతైరపి । న తేన సహ పఙ్క్తౌ చ భుంజీత సుకృతీ జనః ॥ ౭౫॥ న తేన సహ భాషేత న పశ్యేత్తం నరం క్వచిత్ । తత్సంభాషణమాత్రేణ మహాపాతకభాగ్భవేత్ ॥ ౭౬॥ పరీక్షిత్తు మహారాజః పుణ్యశ్లోకశ్చ ధార్మికః । విష్ణుభక్తో మహాయోగీ చాతుర్వర్ణ్యస్య రక్షితా ॥ ౭౭॥ వ్యాసపుత్రాద్ధరిః కథాం శ్రుతవాన్ భక్తిపూర్వకం । అరక్షితాన్నృపం తం త్వం వచసా తక్షకస్య యత్ ॥ ౭౮ ॥ నిర్వృత్తస్తేన విప్రేంద్ర సర్వైర్బాంధవైరపి దూషితః । స పరీక్షిన్మహారాజో యద్యప్యక్షీణజీవితః ॥ ౭౯ ॥ తథాపి యావన్మరణం బుధైః కార్యం చికిత్సితుం । యావత్కంఠగతాః ప్రాణాః ముమూర్షోర్మానుషస్య హి ॥ ౮౦ ॥ తావచ్చికిత్సా కర్తవ్యా కాలస్య కుటిలా గతిః । ఇతి ప్రాహుః పురా శ్లోకం భిషగ్విద్యాభిపారగాః ॥ ౮౧ ॥ అతశ్చికిత్సకో౽పి యస్మాదకృత భేష

జుడై విష్ణుభక్తుండు చాతుర్వర్ణ్యరక్షకుండు వ్యాసపుత్రుండగు శుకమహర్షివలన హరికథలు సమగ్రంబుగ విన్నవాఁడా మహామహుం గావక లోభంబున తక్షకవచనంబున నివృత్తుండవైతివి - గాన బాంధుజనంబులు మునీంద్రులు నిన్ను దూషించెదరు - పరీక్షిత్తుండు మరణంబు నొందు పర్యంతంబును బుధజనంబులచే చికిత్స జేయనర్హుండు లోకంబునను మూర్షువగు మానవుని ప్రాణంబులు కంఠగతంబులగు పర్యంతంబు చికిత్స జేయందగునని భిషద్విద్యాపారగులు వచింతురని శాకల్యుండు వలికిన కశ్యపుండిట్లనియె - [illegible] ధన [illegible] పాపంబునకు శాంతి యెట్లుగల్గు బాంధవులు సకలజనంబులు నన్నేలాగున గ్రహింతురు యింక నీ దగిన యుపాయంబు [illegible] సంగింపవే యని

జః। అర్థమార్గే నివృత్తస్త్వం తేన తం హతవానసి ॥ ౮౨ ॥ శాకల్యేనైవముదితః కాశ్యపః ప్రత్యభాషత। కాశ్యపః॥ మమైతద్దోషశాంత్యర్థముపాయం వద సువ్రత ॥ ౮౩ ॥ యేన మాం ప్రతిగృహ్ణీయుర్బాంధవాస్సుహృజ్జనాః। కృపాం మయి కురుష్వ త్వం శాకల్య హరివల్లభ ॥ ౮౪ ॥ కాశ్యపేనైవముక్తస్తు శాకల్యోఽపి మునీశ్వరః। క్షణం ధ్యాత్వా జగాదైనం కాశ్యపం కృపయా తథా ॥ ౮౫ ॥ శాకల్యః॥ అస్య పాపస్య శాంత్యర్థముపాయం ప్రవదామి తే। తత్రగన్తవ్యం త్వయా శీఘ్రం విలంబం మా కృథా ద్విజ ॥ ౮౬ ॥ దక్షిణాంబునిధౌ సేతౌ గంధమాదనపర్వతే। అస్తి తీర్థద్వయం విప్ర గాయత్రీం చ సరస్వతీం ॥ ౮౭ ॥ తత్ర త్వం స్నానమాత్రేణ శుద్ధో భూయాచ్చ తత్క్షణాత్। గాయత్ర్యాశ్చ సరస్వత్యా జలవాతస్పృశో నరాః ॥ ౮౮ ॥ విధూయ సర్వపాపాని స్వర్గం యాస్యంతి నిర్మలాః। తద్యాహి శీఘ్రం విప్ర త్వం గాయత్రీం చ సరస్వతీం ॥ ౮౯ ॥ ఇత్యుక్తః కాశ్యపస్తేన శాకల్యేన ద్విజోత్తమాః। నత్వా మునిం చ శాకల్యం తమాపృచ్ఛ్య మునీశ్వరాః ॥ ౯౦ ॥ తేనైవాభ్యనుజ్ఞాతః ప్రయయౌ గంధమాదనం। తత్ర గత్వా చ గాయత్రీసరస్వత్యౌ చ కాశ్యపః ॥ ౯౧ ॥ నత్వా తీర్థద్వయం భక్త్యా దండపాణిం చ భైరవం। సంకల్పపూర్వం తత్తీర్థే సస్నౌ నియమ

ననతండిట్లనియె. ఓ కాశ్యప దక్షిణ సముద్ర ప్రాంతంబున గాయత్రీసరస్వతీనామ విరాజితంబగు తీర్థద్వయంబొకటి గలదందలి గాలి సోకిన మనుజులు సకలపాపవిదళనంబు గావించి నిర్మలులై స్వర్గంబు నొందుదురు నీవచటికింబోయి స్నానంబొనర్చిన మాత్రంబున శుద్ధుండవగుదువు గాన శీఘ్రగమనంబునం బొమ్మని శాకల్య మునీంద్రుండు వచించిన కాశ్యపుండచటికిం బోయి యచటనుండు భైరవుని తీర్థద్వయంబునకు నువందనంబు గావించి - యందు సంకల్పపూర్వకంబుగ స్నానంబు జేసి యా తీర్థస్నాన ప్రభావంబున విముక్తపాపుండై యా తీర్థ తీరంబున గొంతకాలంబుండ గాయత్రీ సరస్వతీ దేవతలిర్వురు [illegible] లై నవారలం గాంచి కాశ్య

పూర్వకం ॥ ౯౨ ॥ తీర్థద్వయే స్నానమాత్రాన్ముక్తపాపోఽథ కాశ్యపః। తీర్థద్వయస్య తీరే సౌ కంచిత్కాలం కుతస్థి
వాన్ ॥ ౯౩ ॥ తస్మిన్ కాలే చ గాయత్రీసరస్వత్యౌ మునీశ్వరాః। ప్రాదుర్బభూవతుర్మూర్తే సర్వాభరణభూషి
తే ॥ ౯౪ ॥ స దేవ్యౌ తే నమస్కృత్య కాశ్యపో భక్తిపూర్వకం। కేయూరాంగదసంపన్నే సర్వాలంకారసంయుతే ॥
౯౫ ॥ ఇతి పప్రచ్ఛ తే దృష్ట్వా కాశ్యపో హృష్టమానసః। తేన పృష్టే చ గాయత్రీ సరస్వత్యౌ తమూచతుః ॥ ౯౬ ॥
గాయత్రీసరస్వత్యౌ॥ గాయత్రీ చ సరస్వత్యౌ కాశ్యపావాం విధిప్రియే ॥ ౯౭ ॥ ఏతత్తీర్థస్వరూపేణ నిత్యం వర్తావ
హే త్రతు। అత్ర తీర్థద్వయే స్నానాదావాం తుష్టే తవాధునా ॥ ౯౮ ॥ వరం మత్తో వృణీష్వ త్వం యదిష్టం కాశ్యప ద్వి
జ। స్నాతి తీర్థద్వయే యోఽత్ర దాస్యావస్తదభీప్సితం ॥ ౯౯ ॥ శ్రుత్వా వచస్తద్గాయత్రీసరస్వత్యోస్స కాశ్యపః। తు
ష్టావ వాగ్భిరగ్ర్యాభిస్తే దేవ్యౌ వేధసః ప్రియే ॥ ౧౦౦ ॥ కాశ్యపః॥ చతురాననగేహిన్యౌ జగద్ధాత్ర్యౌ నమామ్యహం।
విద్యాస్వరూపే గాయత్రీసరస్వత్యౌ శుభే ఉభే ॥ ౧౦౧ ॥ సృష్టిస్థిత్యంతకారిణ్యౌ జగతాం వేదమాతరౌ। హవ్య
కవ్యస్వరూపిణ్యౌ చంద్రాదిత్యవిలోచనే ॥ ౧౦౨ ॥ సర్వదేవాధిపే వాణీగాయత్ర్యౌ సతతం భజే। గిరిజా కమలా

పుండు ప్రీతుండై భక్తిపూర్వకంబుగ నమస్కరించి ఓ దేవతలారా - మీరెవ్వ రెఱుంగింపుఁడనిన వారలిట్లనిరి - ఓ
మునీంద్రా మేమిద్దఱము హిరణ్యగర్భుని భార్యలము గాయత్రీసరస్వతులను వారము మేమీతీర్థద్వయ రూపంబు
లనిత్యంబునుందుము ఇందీవు స్నానంబొనర్చిన కతంబున ప్రీతచిత్తల మైతిమి .మావలన నీకిష్టంబగు వరంబు వేఁడుమనిన నా
తం డాలించి వారలనిట్లని స్తుతించె - ఓ గాయత్రీసరస్వతులారా - మీరలు విద్యాస్వరూపులరు - సృష్టిస్థిత్యంత
కారణభూతులరు - వేదమాతృకలరు హవ్యకవ్యస్వరూపులరు - చంద్రాదిత్యవిలోచనలరు - సర్వదేవాధిపత్యంబు
నొందిన వారలు గిరిజయుం కమలయు నని మీరు - యెవ్వ స్మరణమాత్రంబున జగంబులు సృష్టంబులగు యట్టి మేము

చాపి యువామేవ జగద్ధితే ॥ ౧౦౩ ॥ యుష్మద్దర్శనమాత్రేణ జగత్సృష్ట్యాదికల్పితం । యుష్మన్నిమేషస్సతతం జగ
తాం ప్రళయో భవేత్ ॥ ౧౦౪ ॥ ఉన్మేషస్సృష్టిరభవద్వో గాయత్రీసరస్వతీ । యువయోర్దర్శనాదద్య కృతార్థోఽభ
వమాశు వై ॥ ౧౦౫ ॥ మామద్య పాతకాన్ముక్తం స్నానాత్తీర్థద్వయేఽత్ర తు । స్వీకుర్వంతు మునిశ్రేష్ఠాః బ్రాహ్మణో బాం
ధవాస్తథా ॥ ౧౦౬ ॥ ఇతః పరం పాపకృత్యే మా మే బుద్ధిః ప్రవర్తతాం । ధర్మే ప్రవర్తతాం నిత్యమయమేవ వరో మమ ॥
౧౦౭ ॥ దీయతాం భో మహాదేవ్యౌ నాన్యదిచ్ఛామ్యహం వరం । ఇతి తే ప్రార్థితే తేన కాశ్యపేన ద్విజోత్తమాః ॥ ౧౦౮ ॥
సరస్వతీ చ గాయత్రీ ద్వే దేవ్యౌ బ్రహ్మణః ప్రియే । కాశ్యపం ప్రోచతుః ప్రీతే జగన్న్యాజనతాం తథా ॥ ౧౦౯ ॥ కాశ్య
పైతద్వరం సర్వం ప్రార్థితం యత్త్వయాఽధునా । అనుగ్రహాదావయోస్తదచిరేణ తవాస్తు హి ॥ ౧౧౦ ॥ ఇత్యుక్త్వా తం
తు గాయత్రీ సరస్వత్యౌ క్షణేన వై । తిరోధానం గతే విప్రాః తస్మిన్ తీర్థద్వయే తథా ॥ ౧౧౧ ॥ కాశ్యపోఽపి కృతార్థః
స్సన్ స్వదేశం ప్రతి నిర్యయౌ । బాంధవా బ్రాహ్మణాస్సర్వే కాశ్యపం గతకల్మషం ॥ ౧౧౨ ॥ ప్రతిగృహ్ణోచ్చ గాయత్రీ
సరస్వత్యోర్నిమజ్జనాత్ । ఏవం వః కథితం విప్రాః కాశ్యపస్య విమోక్షణం ॥ ౧౧౩ ॥ పాతకేభ్యోఽపి గాయత్రీ సరస్వ

మాత్రంబున ప్రళయంబు నొందు మీ దర్శనంబున కృతార్థుండనైతి యీ తీర్థద్వయంబున స్నానంబు జేసి శతం
బునం బాపశుద్ధుండనైతి నన్నింకఁ బంధువులు మొదలగు వారందరుం గ్రహింతు-రిక మీద మదీయం బగు బుద్ధి పాప
కృత్యంబునం బ్రవేశింపకయుండునట్లు వరంబొసంగుండని వేడిన వారలట్లయగునని యనుగ్రహించి యా తీర్థద్వ
యంబునం దిరోధానంబు నొందిరి తత కాశ్యపుండును విధూతపాపుండై స్వదేశంబునకుం బోయిన సర్వజనంబు లాత
నిం గ్రహించిరి - ఓ మునీంద్రులారా గాయత్రీ సరస్వతీ తీర్థద్వయస్నాన ప్రభావంబున కాశ్యప మునీంద్రునకు-పాప
మోక్షణంబు గల్గిన తెరం గెరుంగించితి-సర్వపాప ... ముక్తియుక్తుండై పఠించు విన్నన తండు-గాయత్రి

త్యోర్నిమజ్జనాత్। పఠతేత్విమమధ్యాయంశృణుతేవాసమాహితః॥ ౧౧౪॥ గాయత్ర్యాంచసరస్వత్యాంసస్నానఫలమశ్నుతే॥ ఇతిశ్రీస్కాందపురాణే - సేతుమాహాత్మ్యే - గాయత్రీ సరస్వతీతీర్థ- ప్రశంసాయాం కాశ్యపపాపశాంతిర్నామఏకచత్వారింశోధ్యాయః- .... *

శ్రీసూతః ॥అథాతస్సత్వతీర్థానాంవైభవంప్రవదామ్యహం। సేతుమధ్యేనివిష్టానామనుక్తానాం మునీశ్వరాః॥ ౧॥ అస్తితీర్థంమహాపుణ్యంనామ్నాఋణవిమోచనం। ఋణానిత్రీణి నశ్యంతినరాణామత్రమజ్జనాత్॥ ౨॥ ద్విజస్యజాయమానస్యఋణానిత్రీణిసంతిహి। ఋషీణాం దేవతానాంచపితౄణాంచద్విజోత్తమాః॥ ౩॥ బ్రహ్మచర్యానసుష్ఠానాదృషీణాంఋణవాగ్భవేత్। యజ్ఞాదీనామకరణాద్దేవానాంచఋణీభవేత్ ॥ ౪ ॥ పుత్రానుత్పాదనాచ్చైవపితౄణామృణవాన్భవేత్ । వినాపిబ్రహ్మచర్యేణవినాయాగంవినాసుతం॥ ౫॥ ఋణమోచాభిధేతీర్థేస్నానమాత్రేణమానవాః। ఋషిదేవపితౄణాంతుఋణేభ్యోముక్తిమాప్నుయుః॥ ౬॥ బ్రహ్మచ

సరస్వతీతీర్థద్వయస్నానఫలంబునొందునని శౌనకాదిమునీంద్రులకు-సూతుండెరుంగించెను.ఇది- సేతుమాహాత్మ్యంబునందు- గాయత్రీసరస్వతీతీర్థద్వయప్రశంసయు-కాశ్యపపాపశాంతియనుకథగల-నలువదొకటవయధ్యాయము.

మహనీయగుణగరిష్ఠులగుశౌనకాదిమునీంద్రులకు- సకలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీసమేతుండగు సూతుండిట్లనియె - ఓమునీంద్రులారా - సేతుమధ్యంబునంగల - తీర్థంబులలోయనుక్తములగుతీర్థంబుల ప్రభావంబు వచించెద వినుండచట మహాపుణ్యప్రదంబగు ఋణవిమోచనంబను తీర్థంబొండుగలదందుస్నానంబుగావించిన వారలకు ఋణ త్రయంబులు నశించును. బ్రహ్మచర్యము గావింపకం బోయెనేని ఋషిఋణంబునొందు - యజ్ఞాదులం గావింపకం బోయినదేవ ఋణంబునొందు - పుత్రులంబడయకపోయెనేనిపితృ ఋణంబు

ర్యేణయజ్ఞేనతథాపుత్రోద్భవేనచ। నైవతుష్యంతిఋషయో దేవాఃపితృగణాస్తథా॥ ౭॥ ఋణమోచేయథాస్నానాదతులాంతుష్టిమాప్నుయుః। బ్రహ్మచర్యేణయజ్ఞేనపుత్రస్యోత్పాదనేనచ॥ ౮ ॥ కించాత్రమజ్జనాత్తీర్థేదరిద్రోధనినోపివా। ముక్తాశ్చసర్వపాపేభ్యోథసనస్స్యున్నసంశయః॥౯॥ యదత్రమజ్జనాత్పుంసామృణముక్తిఃప్రజాయతే। తస్మాదుక్తమిమంతీర్థఋణమోచనసంజ్ఞయా ॥౧౦॥ అతోత్రఋషిభిస్సర్వైస్స్నాతవ్యంతద్విముక్తయే। ఏతత్తీర్థసమంతీర్థంనభూతంనభవిష్యతి॥ ౧౧ ॥ పాండవైఃకృతమప్యత్రతీర్థమస్త్యపరంమహత్। యత్రేష్టంధర్మపుత్రాద్యైః పాండవైఃపంచభిఃపురా॥ ౧౨॥ తదేతత్తీర్థముద్దిష్టం భుక్తిముక్తిఫలప్రదం। శతకోటిసహస్రాణితీర్థాన్యద్భుతానిహి॥ ౧౩॥ పంచపాండవతీర్థేస్మిన్సాన్నిధ్యంకుర్వతేసదా। ఆదిత్యావసవోరుద్రాస్సాధ్యాశ్చసమరుద్గణాః॥ ౧౪ ॥ పాండవానాంమహాతీర్థేనిత్యంసన్నిహితాస్తదా। అత్రాభిషేకంయఃకుర్యాత్పితృదేవాంశ్చతర్పయేత్॥ ౧౫॥ సర్వపాపవినిర్ముక్తోబ్రహ్మలోకేనపూజ్యతే। అప్యేకంభోజయేద్విప్రమేతత్తీర్థతటేమలే॥ ౧౬ ॥ తే

నొందు - ఎవ్వండైన బ్రహ్మచర్య యాగంబులం జేయక పుత్రులంబడయక పోయిననందుస్నానంబు జేసి ఋణవిముక్తుండగు ఋషిదేవపితృసంఘంబులా తీర్థంబున స్నానంబు జేసి సత్పృప్తిం బొందునట్లు బ్రహ్మచర్య యజ్ఞ పుత్రోత్పాదనంబులచేఁ దృప్తిం బొందరు - ఏకారణంబున నా తీర్థంబు ఋణంబులఁ బాపుదానంజేసి ఋణమోచంబనిఖ్యాతిం బొందె. నందుస్నానంబు జేసినమనుజుండు దారిద్ర్యదుఃఖంబులనొందక ధనప్రాప్తిం బొంది సకలసుఖంబులం బొందు. తత్తీర్థంబునకు సదృశతీర్థంబు లేదు. మరియు ధర్మపుత్రాది పంచపాండవులచే నిర్మితంబగు తీర్థం బొకటిగలదా తీర్థతీరంబున పూర్వంబునందు ధర్మనందనాదులు యజ్ఞంబు లంగావించిరి అందు - లోకంబునంగల తీర్థంబులన్నియు సన్నిహితంబులై యుండు ఆదిత్య వసు రుద్ర సాధ్యాదిమరుద్గణంబులును

సా సౌకమణాత్ర పరత్రాపి చ మోదతే। బ్రాహ్మణః క్షత్రియో వైశ్యః శూద్రో వాప్యన్య ఏవ వా॥ ౧౭॥ అస్మిన్ తీర్థే నరస్స్నాత్వా కుయోనిం న ప్రయాతి వై। పాండవానాం మహాతీర్థే పుణ్యే యో గేహయో నరః॥ ౧౮॥ స్నాయాత్స మనుజశ్రేష్ఠో నరకం నైవ పశ్యతి। పాండవానాం మహాతీర్థం సాయం ప్రాతశ్చ యః స్మరేత్॥ ౧౯॥ స స్నాతస్సర్వతీర్థేషు గంగాదిషు న సంశయః। ఇంద్రాదిదేవతాభిశ్చ యత్ర తేషాం దైత్యశాంతయే॥ ౨౦॥ తదన్యద్దేవతీర్థాఖ్యం విద్యతే గంధమాదనే। దేవతీర్థే నరస్స్నాత్వా సర్వపాపైర్విమోచితః॥ ౨౧॥ ప్రాప్నుయాదక్షయాన్ లోకాన్ సర్వకామసమన్వితాన్। జన్మప్రభృతి యత్పాపం స్త్రియా వా పురుషేణ వా॥ ౨౨॥ కృతం తద్దేవతీర్థేఽస్మిన్ స్నానాత్సద్యో వినశ్యతి। యథా సురాణాం సర్వేషామాదిరేవ మధుసూదనః॥ ౨౩॥ తథాపి సర్వతీర్థానాం దేవకుండమనుత్తమం। యస్తు వర్షశతం పూర్ణమగ్నిహోత్రముపాసతే॥ ౨౪॥ యస్త్వేకో దేవకుండేఽస్మిన్ కదాచిత్స్నానమాచరేత్। సమమేవ తయోః పుణ్యం నాత్ర సందేహకారణం॥ ౨౫॥ దుర్లభం దేవతీర్థేఽస్మిన్ దానం వాసశ్చ దుర్లభం। దేవతీర్థాభిగ

మన్నిధానంబు జేయుచుండుదురు. ఎవ్వండైన నాతీర్థంబున స్నానంబు గావించి పితృదేవతర్పణంబులం జేయునాతండు సర్వపాపవిముక్తుండై బ్రహ్మలోకసుఖంబు నొందు. ఏనరుండైన నాతీర్థతీరంబున నొక బ్రాహ్మణునకన్నం బొసంగు నాతండిహపరంబుల మోదంబు నొందు, బ్రాహ్మణుండైనను - క్షత్రియుండైనను - వైశ్యుండైనను - శూద్రుండైనను - యెవ్వండైన నాతీర్థంబున స్నానంబు గావించు నతం డెన్నండు నరకంబులం బొందడు కుయోనిసంభవుండును గానేరండు యేజనుండైన సాయం ప్రాతఃకాలంబుల నాతీర్థంబు స్మరించు నతండు గంగాదితీర్థంబుల నెల్ల స్నానంబుఁ జేసినఫలంబు నొందు సందియంబు లేదు మరియును - పాకశాసనాదినిర్జరులే ప్రదేశంబున దైత్యజయంబు గోరి యజ్ఞంబులు గావించిరదియ దేవతీర్థంబని ఖ్యాతిం బొందెనరుం డందు స్నానంబు గావించిన సకలపాపవి

మనంస్నానంచాప్యతిదుర్లభం॥ ౨౬ ॥ దేవతీర్థంసమాసాద్య దేవర్షిపితృసేవితం। అశ్వమేధఫలంలబ్ధ్వా విష్ణులోకంచగచ్ఛతి ॥ ౨౭ ॥ ద్విదినంత్రిదినంవాపిచతుఃపంచషడేవవా। ఉషిత్వాదేవకుండస్య తీరేనరకనాశనే ॥ ౨౮ ॥ న మాతృయోనిమాప్నోతిసిద్ధించాప్నోత్యనుత్తమాం। త్రిరాత్రస్నానతోప్యత్ర వాజపేయఫలంలభేత్ ॥ ౨౯ ॥ దేవతీర్థేస్మృతేసద్యఃపాపేభ్యోముచ్యతేనరః। అర్చయిత్వాపితౄన్దేవాన్దేవతీర్థతటేనరః ॥ ౩౦ ॥ సర్వకామసమృద్ధస్స్యాత్సర్వయజ్ఞఫలంలభేత్। ఏతత్తీర్థసమంపుణ్యంనభూతంనభవిష్యతి ॥ ౩౧ ॥ తస్మాదవశ్యంస్నాతవ్యందేవతీర్థేముముక్షుభిః ఐహికాముష్మికఫలప్రాప్తికామైశ్చమానవైః॥ ౩౨॥ దేవతీర్థస్యమాహాత్మ్యంమయావక్తుంనశక్యతే। సుగ్రీవతీర్థంవక్ష్యామి రామసీతావిముక్తిదే॥ ౩౩ ॥ అత్రస్నాత్వానరోభక్త్యా సూర్యలోకంసమశ్నుతే। సుగ్రీవతీర్థస్నానేన అశ్వమేధఫలంలభేత్ ॥౩౪॥ బ్రహ్మహత్యాదిపాపానాంనిష్కృతిశ్చాపిజాయతే। సుగ్రీ

మముత్తమండై సర్వకామప్రదంబులగుయక్షయలోకంబులంబొందు - యేమానవుండైనమానినియైనను జన్మప్రభృతిపాపంబులంజేసిపిమ్మటపశ్చాత్తాపతప్తులై యాతీర్థంబునకరిగిస్నానంబొనర్చిరేనిపరిశుద్ధులగుదురు-సకలసురసంఘంబులందురమానాథుని చందంబుననాతీర్థంబెల్ల తీర్థంబులకునుత్తమంబై ప్రకాశించుచుండువర్షశతంబులగ్ని పూజనంబుగావించువాడును నాతీర్థంబునసకృత్ స్నానంబుజేసినవాడును వీరిరువురును సమానఫలంబునొందుదురింతకు సందియంబులేదు - దేవతీర్థస్నానంబునుతత్తీర నివాసంబును దానంబును - జనంబులకుదుర్లభంబు-పనరుండైనదేవర్షి పితృసేవితంబగుయాతీర్థంబుజేరినమాత్రంబునఅశ్వమేధఫలంబును విష్ణులోకంబునొందు ద్విత్రిచతుర్థ పంచదినంబులైన నాతీరంబున వాసంబుజేసిన జనుండు సకలసిద్ధులం బొందిమరలజన్మంబునొందండాతీర్థంబుస్మరించిన మాత్రంబున సకలపాపంబులు నశించు - నాతటంబునంబితృసమూహంబులదేవసం

వతీర్థగమనాద్గోసహస్రఫలంలభేత్ ॥ ౩౫॥ స్మరణాత్తస్య వేదానాంపారాయణఫలంలభేత్ । సుగ్రీవతీర్థస్నా
నేననరోజాతిస్మరోభవేత్ ॥ ౩౬॥ సుగ్రీవతీర్థం హేవిప్రాః ప్రయతాభీష్టసిద్ధయే । సుగ్రీవతీర్థమాహాత్మ్యమేవంవః
కథితంద్విజాః । ౩౭ । వైభవంనళతీర్థస్య ఇదానీంప్రబ్రవీమివః । నళతీర్థేనరస్స్నానాత్స్వర్గలోకంసమశ్ను
తే ॥ ౩౮ ॥ నళతీర్థేసకృత్స్నానాత్సర్వపాపవిమోచితః । అగ్నిష్టోమాతిరాత్రాదిఫలమాప్నోత్యనుత్తమం ॥ ౩౯ ॥
త్రిరాత్రముషితస్తస్మిన్ తర్ప్పయస్వపితృదేవతాః । సూర్యవద్భాసతేవిప్రాః వాజిమేధఫలంలభేత్ ॥ ౪౦ ॥ నీలతీర్థం
ప్రవక్ష్యామిమహాపాతకనాశనం । అగ్నిపుత్రేణనీలేనకృతం సేతౌవిముక్తిదం ॥ ౪౧ ॥ నీలతీర్థేనరస్స్నానాత్సర్వ

ఘంబులంబూజించు మానవుండఖిలసమృద్ధింబొంది సర్వయజ్ఞఫలంబునుంబొందు - నాదేవతీర్థసదృశంబెచటను
లేదుగాన . ఐహికాముష్మికఫలంబు లంగోరువారందుస్నానంబు గావింపవలయు - నాతీర్థమాహాత్మ్యంబువ
చింపనేళ్త్తడంగాను మరియును - విముక్తిదంబగు రామసేతువునందు సుగ్రీవతీర్థంబని యొకతీర్థంబు గలదం
దుస్నానంబుగావించిననరుండు బ్రహ్మహత్యాదిపాపంబుల నాశనంబుగావించి గోసహస్రదానఫలంబునుంబొంది
పిమ్మట సూర్యలోకంబునొందు. ఏమానవుండైననుసుగ్రీవతీర్థంబుస్మరించిన వేదపారాయణఫలంబునొందిజాతిస్మ
రణంబుగలవాడగుమరియునాతీర్థంబు సర్వాభీష్టప్రదంబై వెలయుచుండు తన్మాహాత్మ్యంబువచించితి - మరియు
నాసేతువునందునళతీర్థంబను తీర్థంబొండుగలదందుస్నానంబొనర్చిననరుండఖిలపాపవిమోచనంబునొందియగ్ని
ష్టోమాతిరాత్రఫలంబులంబొందిస్వర్గలోకంబు నొందు - నాతీర్థతటంబునం త్రిరాత్రంబులుపితృసంఘంబులపిం
డంబిడిన - వారలుసూర్యసమానతేజోవంతులగుదురు - అశ్వమేధఫలంబునుం గల్గు మరియునచ్చటమహా
పాతకనాశనకారియు - అగ్నిపుత్రుండగునీలుండుచేరదింపంబడినదియు - విముక్తిదంబగునీలతీర్థంబను తీర్థంబొండు

పాపవిమోచితః। బహుసువర్ణస్య యాగస్య ఫలం శతగుణం లభేత్ ॥౪౨॥ నీలతీర్థే నరస్స్నాత్వా సర్వాభీష్టప్ర
దాయిని। అగ్నిలోకమవాప్నోతి సర్వకామసమృద్ధిమాన్ ॥౪౩॥ గవాక్షేణ కృతం తీర్థం గంధమాదనపర్వతే।
తత్తీర్థస్నానమాత్రేణ నరకం నైవ పశ్యతి ॥౪౪॥ అంగదేన కృతం తీర్థమస్తి సేతౌ విముక్తిదం। అత్ర స్నానేన మను
జో దేవేంద్రత్వం సమశ్నుతే ॥౪౫॥ గజేన గవయేనాత్ర శరభేన మహౌజసా। కుముదేన హరేణాపి పనసేన బలీయ
సా ॥౪౬॥ కృతాని యాని తీర్థాని తథాన్యైస్సర్వవానరైః। రామసేతౌ మహాపుణ్యే గంధమాదనపర్వతే ॥౪౭॥ తే
షు తీర్థేషు యః స్నాతి సోమృతత్వం సమశ్నుతే। విభీషణకృతం తీర్థమస్తి పాపవిమోచనం ॥౪౮॥ మహాదుఃఖ
ప్రశమనం మహారోగనిబర్హణం। మహాపాతకకాష్ఠానామనలోపమముత్తమం ॥౪౯॥ కుంభీపాకాదినరకక్లేశనా
శనకారణం। దుస్స్వప్ననాశనం ధన్యం మహాదారిద్ర్యనాశనం ॥౫౦॥ తత్ర యో మనుజస్స్నాయాన్మహాపాతకనాశ

గలదందు నరుండు స్నానంబొనర్చి సర్వపాపవిమోచితుండై బహుసువర్ణంబగు యాగంబునకు శతగుణఫలంబు
నొందు జనుండు సర్వాభీష్టప్రదంబయిన యా తీర్థంబునం గ్రుంకి సర్వకామంబులం బొంది యగ్నిలోకంబు నొందు -
మరియు నా సేతువునందు గవాక్షకృతంబగు తీర్థంబొండు గలదందు స్నానంబు జేసిన నరుండు నరకంబు వీక్షింపండు -
మరియు నంగదకృతంబగు తీర్థంబొండు గలదందు స్నానంబుఁ జేసిన నరుండు దేవేంద్రత్వంబు నొందు - మరియు నా
రామసేతువునందు - గజగవయశరభకుముదహరపనసాది వానరకృతంబులగు - తీర్థంబులనేకంబు గలవందు -
మజ్జనంబుఁ జేసిన నరుండమృతత్వంబు నొందు - మరియు నా రామసేతువునందు విభీషణకృతంబగు తీర్థంబొండు గల
దది మహాదుఃఖప్రశమనంబును - మహాపాతకకాష్ఠానలోపమంబును - కుంభీపాకాదినరకనివారణంబును - దుస్స్వ
ప్ననాశనంబును మహాదారిద్ర్యశమనంబునునై వెలయుచుండు నందు స్నానంబుఁ జేసిన మానవుండు పునరావృత్తివర్జితం

నః స వై కుంతమవాప్నోతి పునరావృత్తివర్జితం ॥ ౫౧ ॥ విభీషణస్య సచివైః కృతం తీర్థచతుష్టయం। తత్ర స్నానేన మనుజస్సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౫౨ ॥ సరయూశ్చ నదీ విప్రా గంధమాదనపర్వతే। రామనాథం మహాదేవం సేవితుం వర్తతే సదా ॥ ౫౩ ॥ తత్ర స్నాత్వా నరాస్సర్వే సర్వపాతకవర్జితాః। సర్వయజ్ఞతపస్తీర్థసేవాఫలమవాప్నుయుః ॥ ౫౪ ॥ దశకోటిసహస్రాణి తీర్థాని ద్విజసత్తమాః। వసంత్యస్మిన్ మహాపుణ్యే గంధమాదనపర్వతే ॥ ౫౫ ॥ గంగాద్యాస్సరితస్సర్వాస్తథా వై సప్తసాగరాః। ఋష్యాశ్రమాణి పుణ్యాని తథా పుణ్యవనాని చ ॥ ౫౬ ॥ అనుత్తమాని క్షేత్రాణి హరిశంకరయోస్తథా। సాన్నిధ్యం కుర్వతే తత్ర గంధమాదనపర్వతే ॥ ౫౭ ॥ త్రయస్త్రింశత్కోటయోత్ర దేవాః పితృగణైస్సహ ॥ ౫౮ ॥ సర్వైశ్చ మునిభిస్సార్ధం యక్షైస్సిద్ధైశ్చ కిన్నరైః। వసంతి సేతౌ దేవస్య రామచంద్రస్య చాజ్ఞయా ॥ ౫౯ ॥ శ్రీసూతః॥ ఏవముక్తం ద్విజశ్రేష్ఠాః దేవానాం వైభవం మయా। ఇదం పఠన్వా

బగు వైకుంఠంబునొందు - మరియు విభీషణమంత్రులచే నిర్మితంబులగు నాలుగు తీర్థంబులుగలవు వానియందు మనుజుండు స్నానంబుఁ జేసి సర్వపాపంబులవలనం బాయు - మరియు సరయూనది - రామనాథు సేవింపంగోరి గంధమాదనంబున కరుదెంచియుండు వర్తించియున్న దాతీర్థంబున మజ్జనంబుఁ జేసినవారలు సర్వ యజ్ఞతపస్తీర్థసేవాఫలంబులనొందుదురు - మరియు నాగంధమాదనంబున దశకోటిసహస్ర తీర్థంబులు గలవు మరియు సగంగాదినదులును - సప్తసాగరంబులును - సకలఋష్యాశ్రమంబులును - పుణ్యవనంబులును - హరిశంకరక్షేత్రంబులు - నివియన్నియు నాగంధమాదనపర్వతంబున సాన్నిధ్యంబుఁ జేయుచుండు - మరియు త్రయస్త్రింశత్కోటి దేవతలును - పితృగణంబులు సిద్ధసాధ్యకిన్న [illegible] చంద్రుని యాజ్ఞచే నందు వసించియుందురు ఓమునీంద్రులారా సర్వతీర్థంబుల వైభవంబు వినిపించితిని యెవ్వండైన నీమహాత్మ్యంబు పఠించు

శృణ్వన్నపి దుఃఖసంఘాద్విముచ్యతే ॥ ౫౮ ॥ కైవల్యంచ సమాప్నోతి పునరావృత్తివర్జితం ॥ ఇతి శ్రీస్కాందే మహాపురాణే- సేతుమాహాత్మ్యే సకలతీర్థప్రశంసాయాం - ద్విచత్వారింశోఽధ్యాయః-.......................... *

శ్రీ సూతః॥ అథాతస్సంప్రవక్ష్యామి రామనాథస్య వైభవం। యచ్ఛ్రుత్వా సర్వపాపేభ్యో ముచ్యతే మానవో భువి ॥ ౧ ॥ రామప్రతిష్ఠితం లింగం యః పశ్యతి నరస్సకృత్ । సనరో ముక్తిమాప్నోతి శివసాయుజ్యరూపిణీం ॥ ౨ ॥ దశవర్షైస్తు యత్పుణ్యం క్రియతే తు కృతే యుగే। త్రేతాయామేకవర్షేణ తత్పుణ్యం సాధ్యతే నృభిః ॥ ౩ ॥ ద్వాపరే చైకమాసేన తద్దినేన కలౌ యుగే। తత్ఫలం కోటిగుణితం నిమిషేన మిషేనృణాం ॥ ౪ ॥ నిస్సందేహం భవే దేవ రామనాథవిలోకినాం। రామేశ్వరే మహాలింగే తీర్థాని సకలాన్యపి ॥ ౫ ॥ విద్యంతే సర్వదేవాశ్చ మునయః పితరస్తథా। ఏకకాలం ద్వికాలం వా త్రికాలం సర్వదైవ వా ॥ ౬ ॥ యే స్మరంతి మహాదేవం రామనాథం విముక్తిదం। కీర్తయంత్య

వినినతం డఖిలదుఃఖంబులం బాసి పునరావృత్తివర్జితంబగు కైవల్యంబు నొందు నని శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుం డెఱింగించెను - ఇది - శ్రీస్కాందపురాణంబున- సేతుమహాత్మ్యంబునందు - సర్వతీర్థప్రశంసగల - నలువది రెండవ యధ్యాయము.. *

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు - శౌనకాదిమునీంద్రులకు సకలపురాణ వ్యాఖ్యానవైఖరీ సమేతుండగు సూతుం డిట్లనియెం - ఓమునీంద్రులారా శ్రవణమాత్రంబున- సకలపాపంబుల నాశనం జేయు రామనాథమాహాత్మ్యం బెఱింగించెద వినుండు - ఏమనుజుండైన రామప్రతిష్ఠితంబగు లింగంబు సకృన్మాత్రంబు వీక్షించునతండు శివసాయుజ్యరూపిణియగు ముక్తిం బొందు - లోకంబున మనుజుండు కృతయుగంబున దశవర్షంబు లొనర్చిన పుణ్యఫలంబు త్రేతాయుగంబున నొకవర్షంబునం బొందు ద్వాపరంబున నొక మాసంబునం బొందు కలియుగంబున నొక దివసంబునం బొందు

భవాద్విప్రాః తే విముక్తాఘపంజరాః ॥ ౭ ॥ సచ్చిదానందమద్వైతం సాంబ రుద్రాన్ప్రయాంతి వై। రామేశ్వరాఖ్యం యల్లింగం రామచంద్రేణ పూజితం ॥ ౮ ॥ తస్య స్మరణమాత్రేణ యమపీడాని నో భవేత్। రామేశ్వరం మహాలింగం యే ర్చయంతి సకృన్నరాః ॥ ౯ ॥ కిం దానైః కిం వ్రతైస్తేషాం కిం తపోభిః కిమధ్వరైః। రామేశ్వరం మహాలింగం యోనాన చింతయతి క్షణం ॥ ౧౦ ॥ అజ్ఞానీ స చ పాపీ స్యాన్మూకో బధిరక స్తథా। స జడోఽంధశ్చ విజ్ఞేయశ్ఛిద్రం తస్య సదా భవేత్ ॥ ౧౧ ॥ ధనక్షేత్రసుతాదీనాం తస్య హానిస్తథా భవేత్। రామేశ్వరమహాలింగే సకృద్దృష్టే మునీశ్వరాః ॥ ౧౨ ॥ కిం కాశ్యా గయయా కిం వా ప్రయాగేణాపి కిం ఫలం। దుర్లభం ప్రాప్య మానుష్యం మానవో యత్ర భూతలే ॥ ౧౩ ॥ రామనాథం మహాలింగం నమస్యంత్యర్చయంతి యే। జన్మ తేషాం హి సఫలం తేకృతార్థాశ్చ నేతరే ॥ ౧౪ ॥ రామేశ్వరే మహాలింగే పూజితే వా స్మృతేఽపి వా। విష్ణునా బ్రహ్మణా కిం వా శక్రేణాప్యఖిలామరైః ॥ ౧౫ ॥ రామనాథం మహాలింగం

నాఫలంబున కుకోటిగుణితంబు నిమిషమాత్రంబున రామనాథు సేవించినం బొందు రామేశ్వరమహాలింగంబున - సకల తీర్థంబులు నివసించియుండు - సకలదేవతలు నుపితృగణంబులును మునీంద్రులు నధివసించియుండుదురు - యేనరు లయిన యేకకాలంబయినను ద్వికాలంబయినను - కాలత్రయంబయినను నెల్లప్పుడైనను - రామనాథుస్మరింపును - కీర్తింపుచుందురు - వారలు పాపపంజరవిముక్తులై - సచ్చిదానందమూర్తుడును అద్వయితుండును - నగురుద్రుం బొందుదురు జనంబులకు రామచంద్రపూజితంబగు - రామేశ్వరలింగశ్రవణమాత్రంబున - యమపీడాది బాధలుగలుగవు యేనరులైన రామేశ్వరమహాలింగంబును - సకృన్మాత్రంబున నర్చింతురు - వారలకు - దానవ్రతయజ్ఞతపంబులేల - ఏమనుజుండైన - రామేశ్వర [illegible] పుతం డజ్ఞానియు పాపియు మూకుండును - బధిరుండును జడుండును అంధుడునునగు నా తనికెల్లప్పుడు సకలఛిద్రంబులు - ధనక్షేత్రధారాదిహాని

భక్తియుక్తాశ్చ యే నరాః। న తే పశ్యంతి దుఃఖాని నైవ యాంతి యమాలయం ॥ ౧౬ ॥ బ్రహ్మహత్యాసహస్రాణి సు
రాపానాయుతాని చ। దృష్ట్వా రామేశ్వరం లింగం విలయం యాంతి కృత్స్నశః ॥ ౧౭ ॥ లభంతే వాంఛితం భోగం రా
జ్యం చ త్రిదశాలయం। రామేశ్వరం మహాలింగం తే నమంతు సకృత్సదా ॥ ౧౮ ॥ యాని కాని చ పాపాని జన్మకోటికృ
తాన్యపి। తాని రామేశ్వరే దృష్టే విలయం యాంతి తత్క్షణాత్ ॥ ౧౯ ॥ సంపత్కౌతుకలోభాద్వా భయాద్వా
పి చ సంస్మరన్। రామేశ్వరం మహాలింగం నేహాముత్ర చ దుఃఖభాక్ ॥ ౨౦ ॥ రామేశ్వరం మహాలింగం కీర్తయన్నర్చ
యన్నపి। అవశ్యం భద్రసాయుజ్యం లభతే నాత్ర సంశయః ॥ ౨౧ ॥ యథైధాంసి సమిద్ధాగ్నిర్భస్మసాత్కురుతే క్ష
ణాత్। తథా పాపాని సర్వాణి రామేశ్వరవిలోకినాం ॥ ౨౨ ॥ రామేశ్వరమహాలింగభక్తిరష్టవిధా స్మృతా। మ
ద్భక్తజనవాత్సల్యం తత్పూజాపరితోషణం ॥ ౨౩ ॥ స్వయం తత్పూజనం భక్త్యా తదర్థే దేహచేష్టితం। తన్మాహా

యముంగలుగు - ఓమునీంద్రులారా! రామేశ్వర మహాలింగంబు సకృన్మాత్రంబైన వీక్షించువారికి కాశీగయాప్రయాగ
లవలన కార్యంబు లేదు యేమానవుండు రామనాథుని నమస్కరించి పూజింపుచుండు నాతండు కృతార్థుండగు వా
నిజన్మంబు సఫలంబు అట్లు జేయని మానవులు కృతార్థులు గారు - రామేశ్వరలింగంబు నుపూజించువారలకు బ్రహ్మవి
ష్ణుశక్రాద్యఖిలామరులవలనం గార్యంబేమి కలదు - రామనాథుం బూజింపక యుండువారికి సకలదుఃఖంబులు న
రకంబు నుంగలుగు - రామేశ్వరలింగదర్శనమాత్రంబున - బ్రహ్మహత్యాసురాపానాది- దోషంబులు నుజన్మాంత
రకృతంబులగు సకలపాపంబులును - నశించు- యేనరులైన సకలభోగంబుల రాజ్యంబును త్రిదశాలయంబు నంగోరు
దురు వారలు రామనాథు సేవింపవలయు - యెవ్వండైన సంపత్కౌతుకలోభభయంబులవలననైన రామనాథు

స్మరించునతండిహపరంబుల దుఃఖభాజనుండు గాడు - నరుండు నిరంతరంబు రామేశ్వర మహాలింగంబున వీక్షించుచు

త్మ్యేకథానాంచ శ్రవణేష్వాదరస్తథా ॥ ౨౪ ॥ స్వరనేత్రశరీరేషు వికారస్ఫురణం తథా। రామేశ్వరమహాలింగస్మరణం సతతం తథా ॥ ౨౫ ॥ రామేశ్వరమహాలింగమాశ్రిత్యైవ జీవనం। ఏవమష్టవిధా భక్తిర్యస్మిన్ పుంసి చ విద్యతే ॥ ౨౬ ॥ స ఏవ ముక్తిక్షేత్రాణాం దయాభాక్పరికీర్త్యతే। భక్త్యాత్వనయా యా ముక్తిర్బ్రహ్మజ్ఞానేన సంశ్రితా ॥ ౨౭ వేదాంతశాస్త్రశ్రవణాద్యతీనామూర్ధ్వరేతసాం। సా చ ముక్తిర్వినా జ్ఞానం వేదాంతశ్రవణోద్భవం ॥ ౨౮ ॥ యత్యాశ్రమం వినా విప్రాః విరక్తిం చ వినా తథా। సర్వేషాం చైవ వర్ణానామఖిలాశ్రమిణామపి ॥ ౨౯ ॥ రామేశ్వరమహాలింగదర్శనాదేవ కేవలం। అపునర్భవదా ముక్తిర్భవిష్యత్యవిళంబితా ॥ ౩౦ ॥ క్రిమికీటాశ్చ దేవాశ్చ మునయశ్చ తపోధనాః। లభ్యా రామేశ్వరక్షేత్రే రామనాథప్రసాదతః ॥ ౩౧ ॥ పాపం కృతం మయా నేకమితి మా క్రియతాం

గీర్తించుచు నుండెనేని దేహాంతంబున రుద్రసాయుజ్యంబు నొందు సందియంబు లేదు - రామేశ్వర దర్శనంబు వీతిహోత్రుండింధన పుంజంబులం బోలె సకలపాపంబుల భస్మంబుఁ జేయు - రామేశ్వర మహాలింగవిషయకంబగు భక్తి యష్టవిధంబై యుండునది యెట్లనిన - తద్భక్తజనవాత్సల్యంబును - తత్పూజాపరితోషణంబును - స్వయంబ త్పూజనంబునంబును - తదర్థదేహచేష్టితంబును - తన్మాహాత్మ్య కథా శ్రవణాదరంబును - స్వరనేత్రశరీరవికారస్ఫురణంబును - తల్లింగస్మరణంబును తల్లింగాశ్రయ జీవనంబును నై వెలయుచుండు - ముక్తిక్షేత్రంబుల కెల్ల నా క్షేత్రంబ దయాభాజనంబై యున్న యది యతులకు బ్రహ్మజ్ఞానంబు వలనను - వేదాంతశాస్త్రంబు వలనను - ముక్తియుప్పొదంబునంగలుగు - నది వేదాంతశాస్త్ర శ్రవణంబు లేక పోయినను యత్యాశ్రమంబు వలన విరక్తిం గాంచక పోయినను సకలాశ్రమవంతులకు వర్ణంబుల కెల్ల రామేశ్వర సందర్శనంబు వలనం గలుగు నా క్షేత్రంబున దేవతలు మునులును క్రిమికీటాదిజంతువులు సర్వంబును రామనాథ ప్రసాదంబున సమున్నతమై యుండు - మానవుండు - పా

భయం। మాగర్వః క్రియతాంపుణ్యంమయా కారీతివాజనైః॥ ౩౨॥ రామేశ్వరమహాలింగేసాంబె సుప్రేవిలోకితే। న
స్యాన్నానాధికారశ్చసుకృతేః కించ సర్వేజనాస్సమాః॥ ౩౩॥ రామేశ్వరమహాలింగంయః పశ్యతిసభక్తికం। స తేనతు
ల్యోరామేతిచతుర్వేద్యపిభూతలే॥ ౩౪॥ రామేశ్వరమహాలింగేభక్తోయః శ్వపచోఽపిసన్। తస్మైదానానిదేయాని
నాన్యస్మైచత్రయీవిదే॥ ౩౫॥ యాగతిర్యోగయుక్తానాంమునీనామూర్ధ్వరేతసాం। సాగతిస్సర్వజంతూనాంరా
మేశ్వరవిలోకినాం॥ ౩౬॥ రామనాథశివక్షేత్రేయేవసంతినరోత్తమాః। తేసర్వేపంచవక్త్రాస్స్యుఃచంద్రాలం
కృతమస్తకాః॥ ౩౭॥ నానాభరణసంయుక్తాస్తథైవవృషభధ్వజాః। త్రినేత్రాభస్మదిగ్ధాంగాః కపాలీకృతశేఖ
రాః॥ ౩౮॥ సాక్షాత్సాంబమహాదేవాః భవేయుర్నాత్రసంశయః। రామనాథశివక్షేత్రంయే వ్రజంతినరాము
దా॥ ౩౯॥ పదేపదేఽశ్వమేధానాంప్రాప్నుయుస్సుకృతానితే। రామసేతుంసమాశ్రిత్యరామనాథస్యతుష్టయే॥

పంబొనర్చి నని భయంనొందందగదు పుణ్యంబొనర్చితిననిగర్వంబునొందదగదు - రామేశ్వరమహాలింగంబెవ్వం
డైనభక్తిపూర్వకంబుగ దర్శనంబుగావించు నాతనికి చతుర్వేదంబుల నభ్యసించువాఁడును దుల్యుఁడు గాఁడు
లోకంబున రామనాథభక్తుండగు శ్వపచునకైనదానంబు లొసంగందగు యాభక్తిలేని మానవుండు త్రయీవిదుం
డైనదానార్హుండుగాడు - యోగయుక్తులును ఊర్ధ్వరేతస్కులైన మహామునీంద్రులకేగతిగల్గునాగతి రామే
శ్వరమహాలింగ సందర్శనంబుగావించు సకలజంతుజాలంబు నకుంగల్గు - యేనరులైనరామనాథశివక్షేత్రంబున
నెల్లప్పుడునివసించెదరానరులు త్రినేత్రులునుభస్మదిగ్ధాంగులునుం బంచవక్త్రులుచంద్రాలంకృతమస్తకులును -
నానాభరణాన్వితులును వృషభధ్వజులునై మహాదేవ సారూప్యంబునొందెదరిందు సందియంబులేదు - యేమా
నవులైనసభక్తియుక్తులగుచు రామేశ్వరంబునకరుగుదురో వారలు ప్రతిపదంబునందశ్వ మేధయజ్ఞఫలంబుం

౪౦॥ దదాతి గ్రామమేకం యో బ్రాహ్మణాయ సభక్తికం। తేన భూస్సకలా దత్తా ససశైలవనకాననా ॥ ౪౧॥ పత్రం పుష్పం ఫలం తోయం రామనాథాయ యో నరః। భక్త్యా దదాతి తం రక్షేద్రామనాథో హ్యహర్నిశం॥ ౪౨॥ రామనాథమహాలింగే సాంబే కారుణికే శివే। అత్యంతదుర్లభా భక్తిస్తత్పూజాప్యతిదుర్లభా ॥ ౪౩॥ స్తోత్రం చ దుర్లభం (ప్రో)క్తం స్మరణం చాపి దుర్లభం। రామనాథేశ్వరం లింగం మహాదేవం త్రిలోచనం ॥ ౪౪॥ శరణం యే ప్రపద్యంతే భక్తియుక్తేన చేతసా। లాభస్తేషాం జయస్తేషామిహలోకే పరత్ర చ ॥ ౪౫॥ రామనాథమహాలింగవిషయా యస్య శేముషీ। దివారాత్రం చ భవతి స వై ధన్యతరో భువి ॥ ౪౬॥ రామనాథేశ్వరం లింగం యో న పూజయతే శివం। నాయం భుక్తేశ్చ ముక్తేశ్చ రాజ్యానామపి భాజనం॥ ౪౭॥ రామేశ్వరం మహాలింగం యో పూజయతి సువ్రత। భుక్తిముక్త్యోశ్చ రాజ్యానామసౌ పరమభాజనం॥ ౪౮॥ రామనాథార్చనసమం నాధికం పుణ్యమస్తి వై। రామనాథేశ్వరం లింగం ద్వేష్టి యో

జెందెదరు - ఎవ్వండేనియు రామనాథతుష్టిం గోరి విప్రునకొక గ్రామంబొసంగు నాతండఖిల మహీమండల దానంబు గావించినవాఁడగు - ఎవ్వండేనియు రామనాథునకుం బత్రపుష్ప ఫలతోయంబుల సభక్తికంబుగ సమర్పించు నతని రామనాథుండు ప్రీతుండై యహర్నిశంబులు రక్షించుచుండు - కరుణాకరుండగు రామనాథునందు భక్తిగల్గుటయు పూజించుటయు స్తుతించుటయు స్మరియించుటయు నతిదుర్లభంబగు - ఏ మనుజులైనను త్రిలోచనుండగు రామనాథు శరణంబు నొందెదరు వారలిహపరంబులందున లాభజయంబుల నొందెదరు - ఏ నరునకైన రామనాథవిషయికంబగు బుద్ధి నిరంతరంబు గలిగియుండెనే నతండతిధన్యుండు - ఎవ్వండైన రామనాథుం బూజింపకయుండెనే నతండు భుక్తిముక్తి రాజ్యంబులకుం బాత్రుండు [illegible] పూజించు నతండు భుక్తిముక్తి రాజ్యంబులం బొందు - రామనాథార్చనా సమంబునధికంబునను పుణ్యంబన్యంబెద్దియు గలుగదు - [illegible]

భగిన్యా మమ పాపస్య బ్రహ్మన్ ప్రబ్రూహి నిష్కృతిం। ఏనేయం పరిచర్యాయాం తవ యోగ్యా భవిష్యతి ॥ ౧౨౮ ॥
తథైవ ముదితో విప్రాః మారీచః కాశ్యపస్తదా । ధ్యాత్వా ముహూర్తకం పునసా పశ్చాదిదమభాషత ॥ ౧౨౯ ॥
దక్షిణాంబునిధేస్తీరే ఫుల్లగ్రామే విముక్తిదే। అస్తి క్షీరసరో నామ తీర్థం పాపవినాశనం ॥ ౧౩౦ ॥ తత్తీర్థస్నాన
మాత్రేణ దోషోస్యా వినశిష్యతి । ప్రాయశ్చిత్తాయుతేనాపి తత్తీర్థే మజ్జనం వినా ॥ ౧౩౧ ॥ ననశ్యేదేష దోషోస్యా
స్తదేషా యాతు తత్సరః। భర్త్రైవమీరితా కద్రూః స్తం ప్రణమ్య ద్విజోత్తమం। ౧౩౨॥ తత్క్షణాత్ప్రియయా క్షీరస
రః పుత్రసహాయినీ। సా కద్రూః పుత్రసహితా గత్వా కతిపయైర్దినైః ॥ ౧౩౩ ॥ ప్రాప్య క్షీరసరః పుణ్యం ప్రయతా విజి
తేంద్రియా। సస్నా నియమపూర్వం చ సంకల్ప్య క్షీరకుండకే । ౧౩౪ ॥ ఉపోష్య త్రిదినం సస్నౌ తస్మిన్ క్షీరసరోజ
లే। చతుర్థే దివసే తస్యాం కుర్వంత్యాం స్నానమాదరాత్ ॥ ౧౩౫ ॥ అదేహో వ్యోమగా వాణీ సముత్తస్థౌ ద్విజోత్త
మాః॥ అశరీరిణీ॥ కద్రూత్వం మజ్జనాదత్ర ఛలజేత్పృత్వదోషతః॥ ౧౩౬ ॥ విముక్తా భర్తృశుశ్రూషా యోగ్యా చాసీన్న

ఓవినతా యీపాపంబునకు శాంతియొనర్చినంగాని యీమురాచారంగైకొన నేమువ్వారువచించెద నిశ్చయంబ
వినవినతయిట్లనయె - యోమునీంద్రా యీ పాపంబునకు నిష్కృతిగావించి త్వత్పరిచర్యాహ యొట్లగునది వచింప
వేయని వేడిననతండు కొంతదడవు చింతించియిట్లనియె - దక్షిణసముద్రతీరంబున విముక్తిదంబగు ఫుల్లగ్రామంబున
పాపవినాశనంబగు క్షీరసరంబను నొకతీర్థంబుగల దీకద్రువచటికిం బోయిస్నానంబొనర్చినమాత్రంబున దోషవి
ముక్తయగునట్లుగావింపక ప్రాయశ్చిత్తాయుతంబులొనరించిన నీదోషంబునశింపదని కశ్యపుండువచించిన కద్రువు పు
త్రసహాయినియై కతిపయదినంబుల క్షీరసరంబునకుంబోయి విజితేంద్రియయు ప్రయతయునై సంకల్ప పూర్వకంబు

గా స్నానంబొనరించిన యయంబుపవాసంబుండి చతుర్థదివసంబున ఆదరపూర్వకంబుగ స్నానంబు జేయుచుం

సంశయః। శాపోఽపిగరుడోక్తస్తేలయంయాతోఽత్రమజ్జనాత్॥ ౧౩౭॥ గచ్ఛభర్తృసకాశంత్వంసోఽపిత్వాంస్వీకరిష్యతి। ఇత్యుక్త్వావిరరామాథవ్యోమవాగశరీరిణీ॥ ౧౩౮॥ తస్యైవాచేనమస్కృత్యకద్రూస్సాత్యంతప్రీతమానసా। తీర్థంప్రదక్షిణీకృత్యగత్వాపుత్రసమన్వితా॥ ౧౩౯॥ ప్రయయౌభర్తురభ్యాశంతచ్ఛుశ్రూషణకౌతుకాత్। ఆగతాంతాంసమాలోక్యస్నాతాంక్షీరసరోజలే॥ ౧౪౦॥ జ్ఞాత్వావిధూతపాపాంచకశ్యపస్తుసమాధినా। అంగీచకారపత్నీంతాంఆత్మశుశ్రూషణోచితాం॥ ౧౪౧॥ ఏవంవఃకథితంవిప్రాఃకద్రూపాపవిమోక్షణం। మజ్జనాన్ముక్తిదేపుంసాంపుణ్యంక్షీరసరోజలే॥ ౧౪౨॥ యశ్శృణోతీమమధ్యాయంపఠేదపిచమానవః। సక్షీరకుండస్నానస్యలభతేఫలముత్తమం॥ ౧౪౩॥ అశ్వమేధాదియజ్ఞానాంసమగ్రంఫలమశ్నుతే। గంగాదిసర్వతీర్థేషుసస్నాతోభవతిధ్రువం॥ ౧౪౪॥ ఇతిశ్రీస్కాందేమహాపురాణే - క్షీరకుండప్రశంసాయాం - కద్రూచ్ఛలజయదోష - శాంతిర్నా

డ. అశరీరవాణియిట్లనియె - ఓవనితా యీతీర్థంబునస్నానంబుజేయుటంజేసి గరుడోక్తశాపంబు నశించె. భర్తృశుశ్రూషణంబునకర్హురాలవైతివి - ఛలజేతృదోషంబు నశించె - నింకభర్తృసమీపంబునకుంబొమ్మతండునిన్నుం బరిగ్రహించుననివచించినకద్రువు యాయశరీరవాణికి వందనంబుగావించి యాతీర్థంబునకు ప్రదక్షిణంబుజేసిపుత్రసహితయైభర్తృసమీపంబునకుంబోయెనంత నామునీంద్రుండు క్షీరసరోజంబుల స్నానంబుగావించి ధూతపాపయగుకద్రువంగాంచి ఆత్మశుశ్రూషణంబున కంగీకరించెను - ఓమునీంద్రులారా కద్రూపాపవిమోక్షణంబును వృత్తంబెరుంగించితి యెవ్వండయినక్షీరసరోవరంబున స్నానంబొనర్చిన ముక్తింబొందు మరియు నెవ్వండేని మనుజుండయిన యీయధ్యాయంబు భక్తియుక్తుండై పఠించు వినునతండు క్షీరకుండస్నానఫలంబును- అశ్వమేధాదియజ్ఞఫలంబునుగంగాదిసర్వతీర్థఫలంబునుంబొందునిశ్చయంబనిశౌనకాదిమునీంద్రులకుసూతుండెరుంగించెను-యిదిస్కాం

మాష్టత్రింశోధ్యాయః. .... *

శ్రీ సూతః॥ అథాతస్సంప్రవక్ష్యామి కపితీర్థస్య వైభవం। తత్తీర్థం కపిభిః పూర్వం గంధమాదనపర్వతే॥ ౧॥ సర్వేషాముపకారాయ కపిభిర్నిర్మితం ద్విజాః। రావణాదిషు రక్షస్సు హతేషు తదనంతరం॥ ౨॥ తీర్థం నిర్మాయ తత్రైవ సస్నుస్తే కపయో ముదా। తీర్థాయ చ వరం ప్రాదుః కపయః కామరూపిణః॥ ౩॥ అస్మిం తీర్థే నిమగ్నా యే భక్తిప్రవణచేతసః। తే సర్వే ముక్తిభాజస్స్యుః మహాపాతకమోచితాః॥ ౪॥ అత్ర తీర్థే నిమగ్నానాం న స్యాన్నరకజం భయం। అత్ర స్నాతా నరాస్సర్వే దారిద్ర్యం నాప్నువంతి హి॥ ౫॥ అత్ర తీర్థే నిమగ్నానాం యమపీడా పునో భవేత్। కపితీర్థం ప్రయాస్యామీత్యపి యస్సతతం బ్రువన్॥ ౬॥ వ్రజేచ్ఛతపదం విప్రాః స యాయాత్పరమం పదం। ఏతత్తీర్థసమం తీర్థం న భూతం న భవిష్యతి॥ ౭॥ ఏవం వరం తు తే దత్త్వా తీర్థాయాస్మై కపీశ్వరాః। రామం దాశరథిం సర్వే ప్రణమ్యాథ యయాచిరే॥ ౮॥ స్వామింస్త్వయాస్మై తీర్థాయ దీయతాం వరముత్తమం। కపిభిః ప్రార్థితో వి

దపురాణంబునందు సేతుమాహాత్మ్యంబున- క్షీరకుండ ప్రశంసయు:- కద్రూ ఛలదోషశాంతి . యను కథగల ము

ప్పదెనిమిదవయధ్యాయము- .... *

మహనీయగుణగరిష్టులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సకలపురాణాభిజ్ఞుండగు సూతుండిట్లనియె. ఓ మునీంద్రులారా పూర్వంబున రావణాదులగు నక్తంచరులు మరణంబు నొందిన పిమ్మట వానరులందరు గంధమాదనంబునకరుగుదెంచి సర్వలోకోపకారార్థంబై యొక తీర్థంబు నిర్మించి యాతీర్థంబున స్నానంబు గావించిన మానవులు విముక్తపాపులయి నరకదారిద్ర్యంబుల నొందక ముక్తిం బొందుదురు యీ తీర్థంబు నెవ్వండైన నిరంతరంబు స్మరించుచుండు నతండీప్సితపరంపరల నొంది పిమ్మట పరమపదంబు నొందు నీ తీర్థంబున కసదృశంబు లేక యుండును నివరం

ప్రాహ రామచంద్రోతిహర్షితః ॥ ౯ ॥ త్వత్తీర్థాయ వరం ప్రాదాత్ కపీనాం ప్రీతికారణాత్ । శ్రీరామః ॥ అత్ర తీర్థే నిమగ్నానాం గంగాస్నానఫలం భవేత్ ॥ ౧౦ ॥ కపితీర్థాయ రామోయం ప్రాదాదేవం వరం ద్విజాః । ప్రయాగస్నానజం పుణ్యం సర్వతీర్థఫలం తథా ॥ ౧౧ ॥ అగ్నిష్టోమాదియజ్ఞానాం ఫలం భూయాదనుత్తమం । గాయత్ర్యాదిమహామంత్రజపపుణ్యఫలం భవేత్ ॥ ౧౨ ॥ బ్రహ్మవిష్ణుమహేశాదిదేవపూజాఫలం భవేత్ । కపితీర్థాయ రామోయం ప్రాదాదేవం వరం ద్విజాః ॥ ౧౩ ॥ ఏవం రామేణ దత్తే తు వరే తత్ర కుతూహలాత్ । షడర్థనయనో బ్రహ్మా సహస్రాక్షస్తథా యమః ॥ ౧౪ ॥ వరుణోగ్నిస్తథా వాయుః కుబేరశ్చంద్రమా అపి । ఆదిత్యోన్యేపి దేవాశ్చ సాధ్యాశ్చ వసవస్తథా ॥ ౧౫ ॥ అన్యేపి త్రిదశాస్సర్వే విశ్వేదేవాదయస్తథా । అత్రిర్భృగుస్తథా గుత్సో గౌతమశ్చ పరాశరః ॥ ౧౬ ॥ కణ్వోగస్త్యస్సుతీక్ష్ణశ్చ విశ్వామిత్రాదయః పరే । యోగినస్సనకాద్యాశ్చ నారదాద్యాస్సురర్షయః ॥ ౧౭ ॥ రామదత్తవరం తీర్థం శ్లాఘుంతే బహుధా తథా । సస్నుశ్చ తత్ర తీర్థే తే సర్వాభీష్టప్రదాయిని ॥ ౧౮ ॥ కపిభిర్నిర్మితం యి

ఖులొసంగి రామచంద్రుకడకుం జనినమస్కారపూర్వకంబుగా ఓరఘునాయకా యీతీర్థంబునకు వుత్తమంబగువరంబొసంగవేయని వేడినరామచంద్రుండు ప్రీతుండై యీకపితీర్థంబున స్నానంబొనరించిన వారలు గంగాదిసర్వతీర్థస్నానఫలంబును అగ్నిష్టోమాది యజ్ఞఫలంబును గాయత్ర్యాదిమహామంత్రజపఫలంబునుం బొందుదురనివరంబొసంగె నంతశశిశేఖరుండును నలువయు సహస్రాక్షుండు యముండును వరుణుండును ఆదిత్యాండును మరియునుంగల నిలింపులును అత్రియు భృగువు కుత్సుండును గౌతముండును పరాశరుండును కణ్వుండును అగస్త్యుండును సుతీక్ష్ణుండును విశ్వామిత్రుండును - నారదుండును మొదలగు మహర్షులందరు యీరామదత్తవరంబగు తీర్థంబనేక విధంబులంగొనియాడియందు స్నానంబొనర్చి యీతీర్థంబుకపీంద్రులచేనిర్మితంబగు

స్నాతే తత్తీర్థముత్తమం । కపితీర్థమితిఖ్యాతిమతో లోకే ప్రయాస్యతి ॥ ౧౯ ॥ ఇత్యప్యూచుస్తే సర్వే దేవాశ్చ సమునయస్తథా । తస్మాదవశ్యంగంతవ్యం కపితీర్థం ముముక్షుభిః ॥ ౨౦ ॥ రంభా కౌశికశాపేన శైలభూతా పురాద్విజాః । అత్ర స్నాత్వా నిజం రూపం ప్రపేదే చ దివం యయా ॥ ౨౧ ॥ అస్య తీర్థస్య మాహాత్మ్యం మయా వక్తుం న శక్యతే । మునయః ॥ రంభాం కిమర్థమశపత్కౌశికో సూతనందన ॥ ౨౨ ॥ కథం గతా శిలాభూతా కపితీర్థం సురాంగనా । ఏతన్నస్సర్వమాచక్ష్వ విస్తరాన్మునిసత్తమ ॥ ౨౩ ॥ శ్రీసూతః ॥ విశ్వామిత్రాభిధో రాజా ప్రాగభూత్కుశికాన్వయే । సకదాచిన్మహారాజస్సేనాపతివృతో బలీ ॥ ౨౪ ॥ మేదినీం పరిచక్రామ రాజ్యవీక్షణకౌతుకీ । అటిత్వా స బహూన్దేశాన్వసిష్ఠస్యాశ్రమం యయౌ ॥ ౨౫ ॥ ఆతిథ్యాయన్యతసోసీయం వసిష్ఠేన మహాత్మనా । తథా స్త్రీ వత్స్యబ్రవీత్సోయం దండవత్ప్రణతో నృపః ॥ ౨౬ ॥ కామధేనుప్రభావేన విశ్వామిత్రాయ భూభుజే । ఆతిథ్యమకరోద్విప్రాః వసిష్ఠో బ్రహ్మనందనః ॥ ౨౭ ॥ కామధేనోః ప్రభావం వై జ్ఞాత్వా కుశికనందనః । వసిష్ఠం ప్రార్థయామాస కామధేనుమభీష్టదాం ॥

టం జేసి కపితీర్థంబను ఖ్యాతిం బొందునని వచించిరి గాన నది సకలతీర్థోత్తమంబై వెలయుచుండు నా కపితీర్థంబున ముక్తింగోరువారందరు స్నానంబొనర్పవలయు పూర్వంబున రంభ కౌశిక శాపంబున శైలరూపంబు నొంది యాతీర్థంబున స్నానంబొనర్చి మరల నిజరూపంబు నొందె ననిన శౌనకాదిఋషులిట్లనిరి- ఓ పౌరాణికోత్తమా విశ్వామిత్రుండేల రంభను శైలయగునట్లు శాపంబొసంగె పిమ్మట శిలాభూతయగు యాసురాంగన యట్లా తీర్థంబునకుం బోయి స్నానంబొనర్చె నిదియంతయు సవిస్తరంబుగా నెరింగింపుమని వేడిన సూతుండిట్లనియె - పూర్వంబున కుశికాన్వయంబున విశ్వామిత్రుండను భూపాలలామం బుదయించి యొకానొక సమయంబున సేనాపరివృతుండై సకలదేశంబుల సంచరించుచు వసిష్ఠాశ్రమంబునకుం బోవ నామహాత్ముండు కామధేను ప్రభావంబున నతనికాతిథ్యంబొసంగినత్రు

౨౮ ॥ ప్రత్యాఖ్యాతో వసిష్ఠేన ప్రచకర్ష చ తాం బలాత్ । కామధేనువిసృష్టైస్తు మ్లేచ్ఛాద్యైస్స పరాజితః ॥ ౨౯ ॥ మహాదేవం సమారాధ్య తస్మాదస్త్రాణ్యవాప్య చ । వసిష్ఠస్యాశ్రమం గత్వా వ్యసృజచ్ఛరసంచయాన్ ॥ ౩౦ ॥ సర్వాణ్యస్త్రాణి ముముచే బ్రహ్మాస్త్రం చ నృపోత్తమః । తాని సర్వాణి చాస్త్రాణి వసిష్ఠో బ్రహ్మనందనః ॥ ౩౧ ॥ ఏకేన బ్రహ్మదండేన నిజఘ్నే స్వతపోబలాత్ । తతః పరాజితో విప్రాత్ విశ్వామిత్రోఽతిలజ్జితః ॥ ౩౨ ॥ బ్రాహ్మణ్యావాప్తయే స్వస్య తపః కర్తుం వనం యయౌ । పూర్వాదిపశ్చిమాంతాసు త్రిషు దిక్షు తపోఽచరత్ ॥ ౩౩ ॥ ప్రాదుర్భూతమహావిఘ్నః తత్తద్దిక్షు స కౌశికః । ఉత్తరాం దిశమాసాద్య హిమవత్పర్వతే శుభే ॥ ౩౪ ॥ కౌశిక్యాః సరితస్తీరే పుణ్యే పాపవినాశనే । దివ్యవర్షసహస్రం తు నిరాహారో జితేంద్రియః ॥ నిరాహారో నిరాలోకో జితక్రోధస్సనిశ్చలః । గ్రీష్మే పంచాగ్నిమధ్యస్థో శిశిరే వారిషు స్థితః ॥ ౩౬ ॥ వర్షాస్వాకాశగో నిత్యమూర్ధ్వబాహుర్మరాత్రయః । బ్రాహ్మణ్యసిద్ధయే త్యుగ్రం చ చచార సు

త్తుండయి కామధేను ప్రభావం బెరుంగి దానిం దనకిమ్మని వేడిన వసిష్టుం డంగీకరింపకపోయె - నంత కౌశికుండు బలాత్కారంబున కామధేనువు గ్రహింపంబోయి తద్విసృష్టులగు మ్లేచ్ఛాదులచే పరాజయంబునొంది - మహాదేవునారాధించి తత్ప్రసాదంబున సకలదివ్యాస్త్రంబులం బడసి. మరల వసిష్టాశ్రమసమీపంబునకుంబోయి బ్రహ్మాస్త్రాద్యస్త్రంబులనెల్ల బ్రయోగింప నామునీంద్రుండు బ్రహ్మదండంబుచే నవియెల్ల వారించిన విశ్వామిత్రుండు పరాజితుండగుచు బ్రాహ్మణ్యంబునకై తపం బొనర్పం గోరి పూర్వదక్షిణపశ్చిమదిక్కులయందు ఘోరంబగు తపం బొనర్చి యచ్చట విఘ్నంబు నొంది ఉత్తరాశంబునకుం జని హిమవంతంబున పాపవినాశినియగు కౌశికనదీతీరంబున జితేంద్రియుండును నిరాహారుండును జితశ్వాసుండును జితక్రోధుండును గ్రీష్మంబున పంచాగ్నిమధ్యస్థుండును - వర్షాకాలంబుల ఆకాశగుండును శిశిరంబుల జలమధ్యస్థుండును - నైయత్యుగ్రంబగు తపంబు దివ్యవర్షసహస్రంబులు

మహత్తపః ॥ ౩౭ ॥ ఉద్విగ్నమనసస్తస్య త్రిదశాస్త్రిదివాలయాః । జంభారిణా చ సహితా రంభాం ప్రోచురిదం వచః ॥ ౩౮ ॥ రంభే త్వం హిమవత్పార్శ్వే కౌశికీతీరగం మునిం । విశ్వామిత్రం తపస్యంతం విలోభయ విచేష్టితైః ॥ ౩౯ ॥ యథా తత్తపసో విఘ్నో భవిష్యతి తథా కురు । ఏవముక్తా తథా రంభా దేవైరింద్రపురోగమైః ॥ ౪౦ ॥ ప్రణమ్యోవాచ సురాన్సర్వాన్ ప్రాంజలిః ప్రణతా తథా । అతిక్రూరో మహాక్రోధో విశ్వామిత్రో మహామునిః ॥ ౪౧ ॥ స శప్స్యతి తే మాం క్రోధేన బిభేమ్యస్మాదహం సురాః । త్రాయధ్వం కృపయా యూయం మాం యుష్మత్పరిచారికాం ॥ ౪౨ ॥ ఇత్యుక్తో రంభయా తత్ర జంభారిస్తామభాషత ॥ ఇంద్రః ॥ రంభే త్వయా న భీః కార్యా విశ్వామిత్రతపోధనాత్ ॥ ౪౩ ॥ అహమప్యాగమిష్యామి త్వత్సహాయస్తు మన్మథః । కోకిలాలాపమధురో వసంతోఽప్యాగమిష్యతి ॥ ౪౪ ॥ అతిసుందరరూపా త్వం ప్రలోభయ మహామునిం । ఇతీంద్రకథితా రంభా విశ్వామిత్రాశ్రమం యయౌ ॥ ౪౫ ॥ తద్దృష్టిగోచరా స్థిత్వా లలితం గానమాస్థితా । సా మునిం లోభయామాస మనోహరవిచేష్టితైః ॥ ౪౬ ॥ ఏకోపి తస్మిన్ స్వ ... మచుకూజానందయన్మనః ॥

గావింపుచుండ యింద్రాదులగు నిర్జరులు భీతిం బొంది రంభం గాంచి యిట్లనిరి. ఓ కామినీమణీ హిమవత్పార్శ్వంబున కౌశికీనదీతీరంబునందుగ్రతపంబొనర్చు విశ్వామిత్రుండను ముని తత్తపంబునకు విఘ్నంబొనర్పుమనిన - నది సురలం గాంచి ఓ త్రిదశపుంగవులారా విశ్వామిత్ర మహామునీంద్రుండతిక్రూరుండు నన్నుం గాంచి శాపంబొసంగు గాన నే భయంబు నొందెద మీరలు దయాపరులై నన్నీకార్యంబున నియోగింపక రక్షింపుండనిన జంభారి యిట్లనియె - ఓ వనితా భీతిం బొందకుము. నీవతిసుందరరూపంబు నొందియా మునీంద్రు మోహింపంజేయుము - నేనును నీ వెంటనరుదెంచెద యీ మన్మథుండును కోకిలాలాప మధురుండగు వసంతుండును నరుదెంతురనిన రంభయు - విశ్వామిత్రాశ్రమంబునకుం బోయి మనోహరవిచేష్టితంబులు గావింప మదనుండును మనంబునానందంబు గావించెనంత మునిపుంగ

శ్రుత్వా వికస్వరం రంభాం దృష్ట్వా చ మునిపుంగవః ॥ ౪౭ ॥ సంశయావిష్టహృదయో విదిత్వా శక్రకర్మ తత్ । శశాప రంభాం క్రోధేన విశ్వామిత్ర స్తపోధనః ॥ ౪౮ ॥ యస్మాల్లోభయసే రంభే మాం త్వం కోపజయైషిణం । శిలాభవాత్ర తస్మాత్త్వం మహాఘే వర్షశతాయుతం ॥ ౪౯ ॥ తదంతే బ్రాహ్మణేన త్వం రక్షితా మోక్షమాప్స్యసి । విశ్వామిత్రస్య శాపేన తదంతే సా శిలాభవత్ ॥ ౫౦ ॥ బహుకాలం శిలాభూత్వా తస్థౌ తస్యాశ్రమే ద్విజాః । విశ్వామిత్రోఽపి ధర్మాత్మా పున స్తప్త్వా మహత్తపః ॥ ౫౧ ॥ లేభే వసిష్ఠవాక్యేన బ్రాహ్మణ్యం దుర్లభం నృపైః । బహుకాలం శిలాభూతా రంభాప్యాస త్తదాశ్రమే ॥ ౫౨ ॥ తస్మిన్నేవాశ్రమే పుణ్యే శిష్యోఽగస్త్యస్య సమ్మతః । శ్వేతో నామ మునిశ్చక్రే ముముక్షుః పరమం తపః ॥ ౫౩ ॥ చిరకాలం తప స్తస్మిన్ ప్రకుర్వతి మహామతౌ । అంగారకేతి విఖ్యాతా రాక్షసీ కాచిదాగతా ॥ ౫౪ ॥ తస్యాశ్రమ మతిక్రూరా మేఘస్వనమహాస్వనా । మూత్రరక్తపురీషాద్యై ర్ద్రావయామాస భీషణా ॥ ౫౫ ॥ ఉపద్రవై స్తథా చాన్యై ర్బాధయామాస తం మునిం । అథ క్రుద్ధో ముని శ్శ్వేతో వాయవ్యాస్త్రేణ యోజయేత్ ॥ ౫౬ ॥ శప్తాం కుశికపు

వుండా రంభం గాంచి సంశయంబు నొంది శతక్రతుకృతంబగు విఘ్నంబుగా నెఱింగి క్రోధసంరక్తలోచనుండై యి ట్లనియె - ఓరంభా నీవతి దారుణంబగు శిలారూపంబు నొంది వర్షశతాయుతంబు లుండుము - పిమ్మట నొక బ్రాహ్మణునిచే రక్షింపంబడి స్వరూపంబు నొందెదవని శాపం బొసంగె నాక్షణంబ నదియు శిలారూపంబు నొంది బహు కాలంబు విశ్వామిత్రాశ్రమసమీపంబున నుండె. నంత నా మునీంద్రుండును మహత్తరంబగు తపంబు గావించి వసిష్ఠవా క్యంబున రాజన్యదుర్లభంబగు బ్రాహ్మణ్యంబు నొందె. నాయాశ్రమంబున నగస్త్యశిష్యుండగు శ్వేతుం డను ము నీంద్రుండు చిరకాలంబు మోక్షంబు గోరి తపంబు గావింపుచుండ నంగారక యను నొకరక్కసి మేఘస్వనమహాస్వ నయగుచు మూత్రరక్తపురీషాదుల వర్షింపుచు - మరియు ననేకవిధంబుల నా మునీంద్రుని బాధింప నతండు క్రుద్ధుండై

ఋషయః॥ సర్వవేదార్థతత్త్వజ్ఞ పురాణార్ణవపారగ। వ్యాసపాదాంబుజద్వంద్వనమస్కారహృతాశుభ॥ పురాణార్థోపదేశేన సర్వప్రాణ్యుపకారక త్వయాఽస్మాననుగృహీతాస్మః పురాణకథనాద్వయం॥ అధునా సేతుమాహాత్మ్యకథనాత్సుతరాం మునే। వయం కృతార్థతాం యాతా వ్యాసశిష్య మహామతే॥ యథా ప్రతిష్ఠితం లింగం రామేణ దశరథాత్మజః। తచ్ఛ్రోతుం వయమిచ్ఛామస్త్వమిదానీం వదస్వ నః॥ శ్రీసూతః॥ యద్గం స్థాపితం లింగం గంధమాదనపర్వతే। రామచంద్రేణ విప్రేంద్రాస్తమిదానీం బ్రవీమి వః॥ హృతభార్యో వనాద్రామో రావణేన బలీయసా। కపిసేనాయుతో వీరస్ససౌమిత్రిర్మహాబలః॥ మహేంద్రగిరిమాసాద్య వ్యలోకయత వారిధిం। తస్మిన్నవసరే సింధౌ కృత్వా సేతుం రఘూద్వహః॥ తేన గత్వా పురీం లంకాం రావణేనాభిరక్షితాం। అస్తంగతే సహస్రాంశౌ పౌర్ణమాస్యాం నిశాముఖే॥ రామస్ససైనికోఽపి ప్రాప సువేలాగిరిమారుహత్। తతస్సౌధస్థితం రాత్రౌ దృష్ట్వా లంకేశ్వరం బలీ॥ సూర్యపుత్రోఽస్య మకుటం పాతయామ

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులు సకలపురాణార్ణవపారగుండును వ్యాసపాదాంబుజద్వంద్వనమస్కారహృతాశుభుండగు సూతుం గాంచి యిట్లనిరి - ఓమహాత్మా సేతుమహాత్మ్యశ్రవణంబువలన మే ముకృతార్థుల మైతిమి పూర్వంబున దశరథాత్మజుండగు శ్రీరామభద్రుండేల - లింగప్రతిష్ఠ గావించె నావిధం బంతయు వినంగోరెద మెఱుంగింపుమనిన సూతుండిట్లనియె ఓమునీంద్రులారా గంధమాదనపర్వతంబున రఘునాయకుండు లింగస్థాపనం బానర్చిన తెఱం గెఱుంగించెద నుండు పూర్వంబున దశరథనందనుండు బలీయుండగు రావణుచే హృతభార్యుండై కపిసేనలం గూడి సౌమిత్రిసమేతుండై మహేంద్రగిరిసమీపంబునకరిగి భీషణంబగు వారిధిం గాంచి యందు సేతుబంధనంబు గావించి యామార్గంబున రావణపాలితంబగు లంకాపురింజేరి నిశాముఖంబున కపిసేనలం గూడి సువేలాగిరిపై వసియించి యుండ వానరేంద్రుండు సౌధోపరిస్థితుండగు లంకేశ్వరుం గాంచి యెగసి భగ్న కిరీటుం

మానసభూతలే । రాక్షసో భగ్నముకుటః ప్రవివేశ గృహాదరం ॥ గృహం ప్రవిష్టే లంకేశే రామస్సుగ్రీవసంయుతః ।
సానుజస్సేనయా సార్థం చరుహ్యాగిరేస్తటం ॥ సేనాన్యవేశయత్స్వీయాం రామో లంకాసమీపతః । తతో నివేశమానాం-
స్తాన్వానరాన్రావణానుగాః ॥ అభిజగ్ముర్మహాకాయాః సాయుధాన్సహసైనికాః । పర్వణః పూతనో జంభః ఖరః క్రో-
ధవశో హరిః ॥ ప్రరుజశ్చారుజశ్చైవ ప్రహస్తశ్చేతరే తథా । తతోఽభిపతతాం తేషామదృశ్యానాం దురాత్మనాం ॥ అం-
తర్ధానవధం తత్ర చకారాస్త్రవిభీషణః । తేవధ్యమానాః కపిభిర్హరిభిర్నాకపాతిభిః ॥ నిహతాస్సర్వతశ్చైవం స్యపతన్గ-
తాసవః । అసహ్యమానస్సబలో రావణోఽనిర్యయావథ ॥ వ్యూహతాన్వానరాన్సర్వాన్వారయత్సాయకైః । రాఘ-
వస్తు ధనిర్యాయ వ్యూహాన్నిర్దశాననం ॥ ప్రత్యయుధ్యత వేగేన ద్వంద్వయుద్ధమభూత్తదా । యుయుధే లక్ష్మణేనాథ
ఇంద్రజిద్రావణాత్మజః ॥ విరూపాక్షేణ సుగ్రీవస్తారేయో నాథకర్పటః । పౌండ్రేణ చ నలస్తత్ర పుటశః పనసేన చ ॥ అన్యే-
పి కపయో వీరాశ్శత్రుసైన్యైర్ద్వంద్వమేత్య తు । చక్రుర్యుద్ధం సుతుములం భీరూణాం భయవర్ధనం ॥ ౨౦ ॥ అథ రక్షాంసి

డయిగృహంబునకుం బోయెనంత శ్రీరామచంద్రుండు సానుజుండై యాగిరిపై సేనానివేశనంబు గావించెనంతనిశాచరా-
నీకంబులు రావణప్రేరితులై మహాకాయులును సైన్యసమేతులునగుచు యుద్ధంబున కేతెంచిరంత మహాతేజులగు వాన-
రులానిశాచరానీకంబులం గూడి యుద్ధంబు గావించి వారలనెల్ల విగతాసులం జేసిన రావణుండు క్రోధప్రదీప్తుండై [illegible]
దెంచి యావానరులనెల్ల సాయకసమూహంబుల విదళించుచుండ రఘునాయకుండు కోపంబుగొని యారావణునిపై నడ-
రెనంత యారాక్షసవానరానీకంబులకు ద్వంద్వయుద్ధంబు ప్రవర్తిల్లెనిట్లు దశాననుతో శ్రీరామచంద్రుండును మేఘనా-
థుతో లక్ష్మణుండును సుగ్రీవుతో విరూపాక్షుండును తారేయుతో కర్పటుండును పౌండ్రునితో నలుండును పుటశునితో పన-
సుండును మరియును నేకులం గూడి ద్వంద్వయుద్ధంబు చేయుచుండ భీరువులగు వానరులచే పీడింపంబడిన రక్తంబు చరులు భీతిం

భిన్నా నివాసశైర్గృహవితి మైః। ప్రద్యుద్ర పుర[illegible]ణామలంకాం రావణపాలితాం ॥ భగ్నేషు సర్వసైన్యేషు రావణప్రేరి
తేన వై। పుత్రేణేంద్రజితా యుద్ధే నాగాస్త్రేణాతిదారుణేః ॥ ఉభౌ దాశరథీ బద్ధౌ తావిప్రా రామలక్ష్మణౌ। మోచితౌ వై
నతేయేన గరుడేన మహాత్మనా ॥ తతః ప్రహస్తస్తరసా సమభ్యేత్య విభీషణం। గదయా తాడయామాస వినదన్ రణకర్కశః
స తయాభిహతో ధీమాన్ గదయా భీమవేగయా। నాకంపత మహాబాహుర్హిమవానివ సంస్థితః ॥ తతః ప్రగృహ్య విపులాం
మష్టఘంటాం విభీషణః। అభిమంత్ర్య మహాశక్తిం చిక్షేపాస్య శిరః ప్రతి ॥ పతంత్యా స్స తయా [illegible] శనినా య
థా। హృతోత్తమాంగో దదృశే వాయురుగ్ణ ఇవ ద్రుమః ॥ తం దృష్ట్వా నిహతం సంఖ్యే ప్రహస్తం క్షణదాచరం। అభిప్రా
వద్ధూమ్రాక్షో వేగేన మహతా కపీన్ ॥ ఆగతం తం సమాలోక్య విశ్రుతం పవనాత్మజః। ధూమ్రాక్షం మూర్ధ్ని జఘానాశు ద్రుమేణ
రణమూర్ధని ॥ ధూమ్రాక్షం నిహతం దృష్ట్వా హతశేషా నిశాచరాః। సర్వం రాజ్ఞే యథావృత్తం రావణాయాన్వవేదయన్
౩౦ ॥ తతశ్చ యత్నాన్మహతా కేశేన కుంభకర్ణమబోధయత్। ప్రబుద్ధం ప్రేషయామాస యుద్ధాయాసౌ స చ రావణః ॥ ఆగతం కుంభ

బొందిరావణపాలితంబగు లంకను బరువిడినరామచంద్రుడు [illegible] దుస్స్వభావుండగు మేఘనాథుని [illegible] బునకుం బంపనాతండతిదా
రుణంబులగు నాగపాశంబులచే రామలక్ష్మణులం బంధించెనంత వైనతేయుండరుదెంది నాగుహారింపబంధవిమోచ
నంబు గావించె నంతరావణప్రేరితుండై ప్రహస్తుండరుదెంది యతిభయంకరంబగు గదచే విభీషణు మోదినతం డదు
హిమవంతుం బోలె చలింపక యష్టఘంటాభీషణంబగు శక్తిం గొని .... *
ప్రహస్తుపై వైచిన తండు భగ్నోత్తమాంగుండై వాయుభగ్న ద్రుమంబుకరణి భూమిం బడిన [illegible] ధూమ్రా
క్షుండు ప్రహస్తుపై వైచిన తండు [illegible] సదనంబునకుం బంపెనంత హతశేషులగు నిశాచరులు పలాయమా
నులై రావణునకీ వృత్తాంతంబు విన్నవించిన నాతండు కుంభకర్ణుని నిద్ర నివారించి యుద్ధంబునకుం బవలక్ష్మణుం
డై తెచ్చిన వాయునందనుండు ద్రుమంబుగొని [illegible] తెరంగెంతయు [illegible] మీ కంబునకుం బోయియు

కర్ణాంతం బ్రహ్మాస్త్రేణ తు లక్ష్మణః । జఘాన సమరే క్రుద్ధో గతాసుర్న్యపతక్షణః ॥ దూషణస్యానుజౌ తత్ర వజ్రవేగస
మాథినౌ । హనూమన్నీలనిహతౌ రావణప్రతిమౌ రణె ॥ వజ్రదంష్ట్రః ప్రమాధీ చ రక్షసుల్ నలః । అకంపనంచస్య
నైతః ॥ కుముదో వానరర్షభః ॥ వస్త్రాం రాజితో రాజా ప్రవిశత్స్వ పురీం తతః । అతికాయోలక్ష్మణేనహతస్త్రిశిరా
దయామాస రావణః ॥ ఇంద్రజిన్మోహయిత్వా తౌ భ్రాతరౌ రామలక్ష్మణౌ ॥ ఘోరైశ్శరైరంగదేనహత వానరా దివిష్ఠి
తేషు కుముదాంగదసుగ్రీవనళజాంబవదాదిభిః ॥ సహితావానరాన్సర్వే న్యపతం స్సేన పాతితాః । ఏవం నిహత్య సమరె స
సైన్యౌ రామలక్ష్మణౌ ॥ అంతర్ధానగతో వ్యోమ్ని మేఘనాదో మహాబలః ॥ తతో విభీషణో రాజా మిత్యాజ్ఞ కులభూషణం
కం ॥ ఉవాచ ప్రాంజలిర్వాక్యం ప్రణమ్య చ పునః పునః । ఆహమంభో గృహీత్వా తు రాజరాజస్య శాసనాత్ ॥ గుహ్యా

డాతని పైబ్రహ్మాస్త్రంబు వైచిన తండు గతాసుండై భూమిం బడెనయ్యవసరంబున రావణసహోదరులగు దూషణ వజ్రవేగ
లు హనుమన్నీలులచే నిహతులైరి నలుండు వజ్రదంష్ట్రు వధించెను కుముదుండకంపనుని సంహరించెనంత పక్షింబు నిశాదనుం
డు రాజితుండై స్వపురంబున కరిగెను. తత్క్షణముచే నతికాయుండు త్రిశిరుండును నిహతులైరి సుగ్రీవుండు కుంభకర్ణపు
త్రులయిన నికేతనంబు కుంభంబు పెవిభీషణుండు మకరాక్షుం జంపెనంత రజనీచరనాయకుండు మేఘనాదుండంపె తండు
వానరుల నెల్లఘోర కీలాశుగంబులచే బీడించి రామలక్ష్మణుల దృష్టికగోచరుండుగాకుండ నంతర్ధానగతుండయ్యె నంత విభీషణుండు
రామచంద్రు సమీపంబు జేరి ప్రాంజలియై యిట్లనియె ఓ మహాత్మా రాజరాజశాసనంబున గుహ్యకుండొకండు జలంబుగొని
తెచ్చెను వాని నేత్రంబుల జేర్చిన జలంబు చేసి ప్రత్యక్షముగనుండ వెల్తిని అంతర్హితులైన వారలం జూడవచ్చునని శ్రీరాముండంగీకరించి
లక్ష్మణసహితుండై యావారిం గొని నేత్రశౌచంబుగావించె సుగ్రీవుండును జాంబవంతుండును ॥ హనుమంతుండును మొదల

కోప్యాగతో రామ త్వత్సకాశమరిందమ । ఇదమంభః కుబేరస్త్వై మహారాజః ప్రయచ్ఛతి॥ అంతర్హితానాం భూతానాం దర్శనార్థం కరంతప। అనేన స్పృష్టనయనో భూతాన్యంతర్హితాన్యపి॥ భవాన్ ద్రక్ష్యతి యస్మై వా భవానేతత్ప్రదాస్యతి। సోపి ద్రక్ష్యతి భూతాని యత్యంతర్హితాని వై॥ తథేతి రామస్తు సద్వారి ప్రతిగృహ్య చనత్కృతః। చక్రతుర్నేత్రయోః శౌచం లక్ష్మణశ్చ మహాబలః॥ సుగ్రీవజాంబవంతౌ చ హనూమానంగదస్తథా। మైందద్వివిదనీలాశ్చ యేచాన్యే వానరాస్తథా॥ తే సర్వే రామదత్తేన వారిణా శుద్ధచక్షుషః। అపశ్యంత తిరోహితం వీరాః పశ్యంతి రావణాత్మజం॥ తతస్తే బహుభిస్త్రాపసౌమిత్రిప్రకృష్టిగోదరః। తతో జఘాన సంక్రుద్ధో లక్ష్మణః కృతలక్షణః॥ కుబేరమంత్రితజలైః పవిత్రీకృతలోచనః। తతస్సమభవద్యుద్ధం లక్ష్మణేంద్రజితోర్మహత్ ॥ ౫౦ ॥ అతివచిత్రమాశ్చర్యం శక్రశంబరయోరివ। తతస్త్రిదివసే యత్నేన మహతా ద్విజాః॥ ఇంద్రజిన్నిహతో యుద్ధే లక్ష్మణేన బలీయసా। తతో మూలబలం సర్వం హతం రామేణ ధీమతా॥ అథ క్రుద్ధో దశగ్రీవః ప్రియపుత్రే నిపాతితే। దివ్యమారథమాస్థాయ చచాల బహుభిస్సైనికైః॥ రావణో రాఘవం హంతుముద్యుక్తో దివ్యవారితః। తతో హర్యశ్వయుక్తేన రథేనాదిత్యవర్చసా॥ ఉపతస్థే గణే రాఘవం మాతలిః శక్రసారథిః॥ ఐంద్రం చ రథమారుహ్య రామో

గు వానరులందరు ఆ జలంబుచే శుద్ధలోచనులై యంతర్హితుండగు రావణతనూజుం గాంచిరంత లక్ష్మణుండు క్రుద్ధుండై కుబేరమంత్రితజలపవిత్రీకృతలోచనుండై యాయింద్రజిత్తు పైగవిసి నాయిరువురకు శక్రశంబరులకుంబోలెన త్యాశ్చర్యకరంబగు యుద్ధంబయ్యె నంతట త్రితీయదినంబున మేఘనాదుండు లక్ష్మణునిచే నిహతుండయ్యె నాతరి రామచంద్రుండు మూలబలంబును నాశనంబుగా నించెనంత దశగ్రీవుండు క్రుద్ధుండై రథారూఢుండును సైన్యపరివృతుండును నై నిష్క్రమించి రాముని చంపంజేరెనంత శక్ర ప్రేరితుండై మాతలి రథంబుగొని రాఘవు బాధ సమీపంబు జేరి నిల్చెను శ్రేష్ఠుండగు రామచంద్రుండు రథారోహణంబు గావించి బ్రహ్మాస్త్రంబుచే నాదశవదను [illegible] సురసంఘంబులు మునీంద్రు

ధర్మభృతాం వరః॥ శిరసాంజలిమాధాయ సేంద్రస్య బ్రహ్మణస్తథా ఇతి వారితః॥ తతోహమేతేషు వీరం రామం దశరథాత్మజం॥ ఆశీర్భిస్సయియుజు స్తుభిః దేవాశ్చాగ్నిపురోగమాః। గంధర్వా ఋషిసంఘాశ్చ సిద్ధవిద్యాధరాస్తథా॥ రామం కమలపత్రాక్షం పుష్పవృష్టైరవాకిరన్। రామస్తైస్సురసంఘాతైస్సహితస్సైనికైర్వృతః॥ సీతాసౌమిత్రిసహితః సమారుహ్య చ పుష్పకం॥ తదాభిషిచ్య రాజానం లంకాయాం సవిభీషణం॥ కపిసేనావృతో రామో గంధమాదనమస్యగాత్। పరిశోధ్య చ వైదేహీం గంధమాదనపర్వతే॥ రామం కమలపత్రాక్షం స్థితం వానరసంయుతం హత్వా లంకేశ్వరం వీరం సానుజం సవిభీషణం॥ సభార్యం దేవబృందైశ్చ సేవితం మునిపుంగవైః। మునయోభ్యాగమన్ ద్రష్టుం దండకారణ్యవాసినః॥ అగస్త్యం తే పురస్కృత్య స్తోతుం ప్రచక్రమే దిలీపవంశం॥ మునయః॥ నమస్తే రామచంద్రాయ లోకానుగ్రహకారిణే॥ అరావణం జగత్కర్తుమవతీర్ణాయ భూతలే। తాటకాదేహసంహర్త్రే గాధిజాధ్వరరక్షిణే॥ నమస్తే జితమారీచసుబాహుప్రాణహారిణే। అహల్యాముక్తిసంధాయిపాదపంకజరేణవే

లు నేకవిధంబుల వారా రామచంద్రుం బొగడి పుష్పవర్షంబుల వర్షించిరి. తత్ శ్రీరామచంద్రుండు సీతాసౌమిత్రిసహితుండును కపిసేనావృతుండును పుష్పకారూఢుండును విభీషణుని లంకారాజ్యంబునకభిషిక్తుం జేసి గంధమాదనపర్వతంబుం జేరి యందు సీతం బరిశోధించియుండు సమయంబున నానారేం మునిసమూహంబున అగస్త్యాది మునీంద్రులరుదెంచి యిటువినిస్తోత్రంబున బొగడిరి. ఓ రఘునాథ లోకంబులకు నానుగ్రహకారీ రావణవధంబు గావింప భూతలంబున నుదయించినవాడవు తాటకాదేహసంహారివి గాధిజాధ్వరరక్షకుండవు మారీచ సుబాహు ప్రాణహారివి అహల్యాముక్తిసంధాయి పాదపంకజరేణుండవు హరకోదండభంజనుండవు మైథిలీ పాణిగ్రహణోత్సవ విశాలివి రేణుకాపుత్ర పరాజయకారివి పితృవచనంబు సత్యంబు గావింపవై దేహీలక్ష్మణసహితుండవై యరణ్యంబునకు నరుదెంచి భరతునకు పాదుకాయుగళంబొసంగి శరభంగమహామునీంద్రునకు కైవల్యంబొసంగితివి విరాధప్రాణనాశనంబు గావించితివి గృధ్రరాజనకుండవై తివి మాయామృగమారీచగ

నమస్తే హరకోదండలీలాభంజనకారిణే । నమస్తే మైథిలీపాణిగ్రహణోత్సవశాలినే ॥ ... ... *
నమస్తే రేణుకాపుత్రపరాజయవిధాయినే । సహలక్ష్మణసీతాభ్యాం కైకేయ్యాస్తు వరద్వయాత్ ॥
సత్యం పితృవచః కర్తుం నమో వనముపేయుషే । భరతప్రార్థనాదత్తపాదుకాయుగళాయ తే ॥ నమస్తే శరభం
గస్య స్వర్గప్రాప్త్యైకహేతవే । నమో విరాధసంహర్త్రే గృధ్రరాజసఖాయ తే ॥ మాయామృగమహాక్రూరమారీ
చాంగవిదారిణే । నమః కబంధసంహర్త్రే శబరీపూజితాంఘ్రయే ॥ ౭౦ ॥ ప్రాప్తసుగ్రీవసఖ్యాయ కృతవాలివధాయ
చ । నమః కృతవతే సేతుం సముద్రే వరుణాలయే ॥ సర్వరాక్షససంహర్త్రే రావణప్రాణహారిణే । సంసారాంబుధిసంతా
రపోతపాదాంబుజాయ తే ॥ నమో భక్తార్తిసంహర్త్రే సచ్చిదానందరూపిణే । నమస్తే రామభద్రాయ జగతామృద్ధిహేతవే ॥
నమస్తే కరుణామూర్తే భక్తరక్షణదీక్షిత । లంకేశ్వరవధాద్రామ పాలితం హి జగత్త్రయం ॥ రక్ష రక్ష జగన్నాథ పాహ్యస్మాన్
జానకీపతే । స్తుత్వైవం మునయస్సర్వే తూష్ణీం తస్థుర్ద్విజోత్తమాః ॥ శ్రీసూతః ॥ య ఇదం రామచంద్రస్య స్తోత్రం మునిభి

ర్పించుట వారించి విరాధుం బరిమార్చి శబరీపూజనం బంగీకరించితివి సుగ్రీవసఖ్యంబు గావించి వాలిం బరిమార్చి వరుణాలయంబు
కనిపించిన మహాగంభీరంబగు సముద్రంబున సేతుబంధనంబు గావించి రావణాది సకలరాక్షసపుంజంబుల వధించి లోకత్ర
యంబును గాచితివి మఱియును సంసారాంబుధి సంతారపోతపాదాంబుజద్వయుండవు భక్తార్తిసంహారివి సచ్చిదానంద
రూపుండవు సర్వలోకసృష్టిస్థిత్యంతహేతుభూతుండవు కరుణామూర్తివి భక్తరక్షణదీక్షితుండవు మమ్ముం గావవే యని వి
లుపెద్దంబులం బ్రార్థించి యయగస్త్యాదిమునులూరక యుండిరి. ఓ మునీంద్రులారా మహర్షికృతంబగు నీస్తోత్రంబు పఠించినవారు భు
క్తిముక్తులం బొందుదురు. ప్రయాణకాలంబున పఠించువానికి భయంబు గల్గదు. ఈ స్తోత్రపఠనంబువలన భూతభేతాళాదు
లు సకలరోగంబులు సర్వపాపంబులు నశించును. పుత్త్రుం గోరినవాడు సత్పుత్త్రుం బొందును. ధనంగోరినవాడు తత్సల్లింబొం

ఖరీకృతం । శ్రీసంధ్యాం శత తేభక్త్యా భుక్తిం ముక్తిం చ విందతి ॥ శ్రవణకాలే తతో నభీకరుపజాయతే । పత్రస్తో త్యపతనామ్నాత భేతాళకాదయః ॥ నశ్యంతి రోగా నశ్యంతి నశ్యంతే పాపసంచయాః ॥ పుత్రకామో లభేత్పుత్రం క న్యాపి దసత్పతిం ॥ మోక్షకామో లభేన్మోక్షం ధనకామో లభేద్ధనం । సర్వకామానవాప్నోతి పఠనాద్భక్త్యా ఇమం స్తవం ॥ లం ॥ తతో రామో మునీన్ స్వామీ హప్రణమ్య చ కృతాంజలిః । అహం విశుద్ధయే ప్రాప్తస్సకలైః పిమానవైః ॥ యద్దృష్టిగోచరో జంతుర్భవ్యం మోక్షస్య భాజనం । తథాపి మునయో యూయం సత్యం భక్తియుక్తైః చేతసా స్వయం లాభేన సంతుష్టాః సాధూనాం తిసుహృత్తమాః । నిరహంకారిణో శాంతాః నమస్యామ్యూర్ధ్వరేతసః ॥ యుష్మాద్బ్రహ్మణ్యదేవోఽహం తతోఽపి ప్రాన్న జేస దా । యుష్మాకం కృపయా హ్యహం ... సవిచార్యతు ॥ రావణస్య వధాద్విప్రాః ఋత్వా పంమయుపా రత్తె । స్య మే

డు మోక్షంబుఁ గోరి పఠించినవాడు మోక్షంబు నొందును ధనంబు గోరినవాడు ధనంబు నొందును సర్వకామంబులం గోరిన మనుజుం డీప్సితఫలంబులం బొందు నీ మునీంద్రులారా యీ యుపాఖ్యానంబు శ్రీరామచంద్రుండు అగస్త్యాదిమునులం గాంచి ప్రాంజలియై యిట్లనియె ఓ తపోధనులారా నే సర్వమానవులచే విశుద్ధికొరకు సేవనీయుండ మద్దృష్టిగోచరంబగు జంతువు మోక్షభాజనంబగు నట్లైనను శాంతులు నిరహంకారులును యథాలాభసంతుష్టులును సర్వభూతదయాళువులును ఊర్ధ్వరేతులగు మునీంద్రులను నిరంతరంబు నమస్కరింపుచుందుగాన బ్రహ్మణ్యదేవుండనైతి మిమ్ము నొకకార్యంబు వేడెద రావణవధంబు సంగలిగిన పాతకంబునకుం బ్రాయశ్చిత్తంబె ఱుంగింపుండనిన మునీంద్రు లిట్లనిరి ఓ జగన్నాథా ఓ సత్యవ్రతా - మహాపుణ్యంబు నకము క్తిదంబగు నీ గంధమాదనపర్వతంబునం దొక్క ... రార్థంబై శివలింగప్రతిష్ఠ గావింపుము దాన నీ దశాననవధదోషంబు నశించు లింగస్థాపనపుణ్యం బు వపింపడ ... మాసనంబున నీచే స్థాపితం బగు శివలింగదర్శనంబునను ... నఫలంబుకన్న కోటిగుణితఫలంబు గలు నిందు సంశయంబు లేదు

ఋతం సత్యం బ్రూత పౌలస్త్యవధజస్యాఘస్య తత్ర కృత్వా నేనపాపేన ముచ్యేయం మునిపుంగవాః॥ మునయః॥ సత్యవ్రతజగ
న్నాథ జగద్రక్షాధురంధర॥ సర్వలోకోపకారార్థం కురు రామ శివార్చనం। గంధమాదనశృంగేస్మిన్ మహాపుణ్యే విముక్తి
దే॥ శివలింగప్రతిష్ఠాం త్వం లోకసంగ్రహకామ్యయా। కురు రామ దశగ్రీవవధదోషాపనుత్తయే లింగస్థాపనజం పుణ్యం
చతుర్వక్త్రోఽపి భాషితుం, న శక్నోతి రఘుశ్రేష్ఠ కిం పునర్మనుజేశ్వరం॥ త్వయా స్థాపితలింగం గంధమాదనపర్వతే॥ అ
స్య సందర్శనసంపుంసాం కాశీలింగావలోకనాత్॥ అధికం కోటిగుణితం ఫలం చాస్య న సంశయః॥ తవ నామ్నా త్విదం లింగం
లోకే ఖ్యాతం సమశ్నుతే॥ నాశకం పుణ్యపాపానాం కాష్ఠానాం పావకో యథా। ఇదం రామేశ్వరం లింగం ఖ్యాతం లోకే
భవిష్యతి॥ మా విలంబం కురుష్వాద్య లింగస్థాపనకర్మణి। రామచంద్ర మహాభాగ కరుణానరవిగ్రహ॥ శ్రీసూతః॥ ఇతి
శ్రుత్వా వచో రామో మునీనాం తు మునీశ్వరాః। పుణ్యకాలం విచార్యాథ ద్విముహూర్తం జగత్పతిః॥ కైలాసం ప్రేషయా
మాస హనూమంతం శివాలయం। శివలింగం సమానేతుం స్థాపనార్థం రఘూద్వహః। హనూమన్నంజనాసూనో వాయు
పుత్ర మహాబల కైలాసం సత్వరం గత్వా లింగమానయ మా చిరం। ఇత్యాజ్ఞప్తస్స రామేణ భుజావాస్ఫాల్య వీర్యవాన్। ము

సురియా నాలింగంబు భవన్నామంబుచే, రామలింగంబని ఖ్యాతంబౌం[?] కాష్ఠపుంజంబుల వహ్నియుంబోలె సకలపా
పంబుల నాశనంబు జేయుచుండు, గాన నో కరుణాకరవిగ్రహా లింగస్థాపనంబున కాలస్యంబు జేయకుమని మునీంద్రులు
వలికిన రామచంద్రుం డద్ది ముహూర్తంబగు పుణ్యకాలంబు నిశ్చయించి మహాబలుండగు హనుమంతుంగాంచి యిట్లనియె
ఓ అంజనీపుత్రుండా శీఘ్రంబుగ కైలాసంబునకుం బోయి శివలింగంబు దెమ్మని యాజ్ఞాపించిన తండాతండు బ సర్వ దే
వమునీంద్రులు సూచుచుండ వియన్మార్గంబున కెగసి కైలాసంబు జేరి మహాదేవుం గూర్చి ం[?] సమాసీనుండును ఊ
ర్ధ్వబాహుండును గరాళంబుం[?] సుండును జితేంద్రియుండను చుండ [?] మహా [?]

మహాత్మ్యం వై గయాంతశ్చాత్ర పుణ్యకాలం కపీశ్వరః ॥ పశ్యతాం సర్వదేవానా మృషీణాం చ మహాత్మనాం । ఉత్పపాత మహావేగాచ్చాలయన్గంధమాదనం ॥ లంఘయిత్వా వియన్మార్గం కైలాసం పర్వతం యయౌ । స దదర్శ మహాదేవం లింగరూపధరం కపిః ॥ కైలాసపర్వతే తస్మిన్పుణ్యే శంకరపాలితే । ఆంజనేయస్తపస్తేపే లింగప్రాప్త్యర్థమాదరాత్ ॥ ౧౦౦ ॥ ప్రాగగ్రేషు సమాసీనః కుశేషు మునిపుంగవాః । ఊర్ధ్వబాహుర్నిరాలంబో నిరుచ్ఛ్వాసో జితేంద్రియః ॥ ప్రసాదయన్మహాదేవం లింగం తే ఖేసమారుహః । ఏతస్మిన్నంతరే ప్రాహుః ఋషిభిస్తత్త్వదర్శిభిః । అనాగతం హనూమంతం కాలం స్వల్పావశేషితం । జ్ఞాత్వా ప్రథితం తత్ర రామం ప్రతి మహామతిం ॥ రామం సురా మహాభాగా కాలోఽత్యేతి సాంప్రతం ॥ జానక్యా ముక్తయా సాంగం సైకతం లీలయా విభో ॥ తల్లింగం స్థాపయస్వాద్య మహాలింగమనుత్తమం । శ్రుత్వైతద్వచనం రామో జానక్యా సహ సత్వరం ॥ తముఖ్యైః సహితః ప్రీత్యా కృతకౌతుకమంగళః । జ్యేష్ఠమాసే సితే పక్షే దశమ్యాం బుధహస్తయోః ॥ గరజీవవ్యతీపాతే కన్యాచంద్రే వృషే రవౌ । దశయోగే మహాపుణ్యే గంధమాదనపర్వతే ॥ సేతునాథం మహాదేవం లింగరూపధరం హరం । ఈశానం కృత్తివసనం గంగాచంద్రకళాధరం ॥ రామః స్థాపయామాస శివలింగమనుత్తమం

లింగంబొకం గొనిరా నిం గొని వాయుపుత్రుండే లెంబునుకుండెనా సమయంబున అగస్త్యాది మునీంద్రులు శ్రీరామచంద్రుగాం బిలిచి యిట్లనిరి ఓరఘుప్రవరా హనూమంతుండు రాకమునపె పుణ్యకాలం బరిగెడు గాన నీవు ఇప్పుడు జానకీకృతం బగు సైకతలింగస్థాపనంబు జేయుము అని పలికిన రామచంద్రుండు మునుకృతకౌతుకమంగళుండై జ్యేష్ఠమాసశుక్లపక్షంబున దశమియందు బుధవారంబున హస్తానక్షత్రంబున గరజీవ్యతీపాతలయందు దశయోగకరణంబులు కన్యాగతుండై యుండవిభావసుండు వృషగతుండై యుండ నిట్టి దశయోగంబున మహాపుణ్యప్రదంబగు గంధమాదనపర్వతంబున కృత్తివసనంబును చంద్రకళాధారియు మహాదేవలింగస్థాపనంబు జేసె నా లింగస్థుడగు మహాదేవుండు ప్రీతుండై పార్వతీసహితుండై ప్రత్య

మం। లింగసంపూజయామాస రాఘవస్సాంబమీశ్వరం ॥ లింగస్థస్స మహాదేవః ప్రాదుర్భూత్వా న మహేశ్వరః॥ ప్రత్యక్షతు మే పథగవాన్ దత్తవాన్ వరముత్తమం ॥ ౧౧౦॥ సర్వలోకశరణ్యాయ మాధవాయ మహాత్మనే॥ శంకరః॥ త్వయా ప్రతిష్ఠితం లింగమేతద్యత్ త్వం తిరఘూద్వహ॥ మహాపాతకయుక్తాశ్చ తేషాం పాపం ప్రణశ్యతి । సర్వాణ్యపి హి పాపాని ధనుష్కోటౌ నిమజ్జనాత్ ॥ దర్శనాద్రామలింగస్య పాతకాని మహాంత్యపి। విలయం యాంతి రాజేంద్ర నాత్ర కార్యా విచారణా॥ ప్రాదాదేవం హి రామాయ వరం దేవో వృషధ్వజః। తదగ్రే నందికేశం చ స్థాపయామాస రాఘవః ॥ ఈశ్వరస్యాభిషేకార్థం ధనుష్కోట్యా రఘూద్వహః ।ఏకం మహాంతం రామాంభిత్త్వా జనయామాస వై ద్విజాః॥ తస్మాజ్జలేన పాదాయ స్నాపయామాస శంకరం కోటితీర్థమిదం ప్రోక్తం తత్తీర్థం పుణ్యముత్తమం ॥ ఉక్తం తదైవ భవం పూర్వమస్మాభిర్మునిపుంగవాః। దేవాశ్చ మునయో నాగా గంధర్వాప్సరసాం గణాః॥ సర్వేపి వానరా లింగమేకైకం చ పృథక్ పృథక్ ॥ శ్రీసూతః॥ ఏవం వః కథితం విప్రా యథా రామేణ ధీమతా ॥ స్థాపితం శివలింగం వై భుక్తిముక్తిప్రదాయకం । ఇమాం లింగప్రతిష్ఠాం యశ్శృణోతి పఠతే పివా॥ స

తుండు సంగిపర్వ లోకశరణ్యుండగు రామచంద్రునిగాంచి ఓరఘూద్వహా నీచేస్థాపింపంబడిన యీమహాలింగంబేమనుజులైనవీక్షించెదరు వారలసకలపాపంబులునశించును రియునీధనుష్కోటి స్నానంబుజేసినను పాపసంఘంబులునశించునిం దుకుసంవిదయంబులేదనివరంబొసంగియుంతపిణ తుండయ్యె నంత రామచంద్రుండుతదగ్రంబుననంది కేశస్థాపనంబుజేసి లింగాభిషేకార్థంబై ధనుష్కోటి చేనొకకూపంబు గ్రింపించితజ్జలంబులలింగాభిషేకంబుగావించెంగాన నాకూపంబుకోటి తీర్థంబనఖ్యాతంబొందెతదీయవైభవంబుపూర్వంబున మీకెరుగించితిని న్నవాడపిమ్మట సకలసుర సంఘంబులుముని గణంబులు వానరసమూహంబులు వారువారొకలింగస్థాపనంబుజేసిరి ఓమునీంద్రులారాయివ్విధంబున శ్రీరామచంద్రుండులింగస్థాపనంబుగావించె నేయునయుండెనలింగప్రతిష్ఠకీయుకథ జెప్పపఠించువినునాతండు రామనాథ

రామేశ్వరలింగస్య సేవాఫలమనాప్నుయాత్ । సాయుజ్యంచ సమాప్నోతి రామనాథస్య వైభవాత్ ॥ ఇతి శ్రీస్కాందే పురాణే సేతుమాహాత్మ్యే రామనాథలింగప్రతిష్ఠావిధిర్నామ చతుశ్చత్వారింశోఽధ్యాయః ॥ ... ...*

శ్రీసూత ఉవాచ — ప్రతిష్ఠితే లింగే రామేణాక్లిష్టకర్మణా । లింగద్వయం సమారాధ్య మారుతిస్సహసా ద్విజాః ॥ రామం దాశరథిం వీరమభివాద్య సమారుతిః । వైదేహీలక్ష్మణౌ పశ్చాత్ సుగ్రీవం ప్రణనామ చ ॥ సీతయా సైకతం లింగం పూజయంతం రఘూద్వహమ్ । దృష్ట్వా హనూమానభిస్సార్ధం చుకోప పవనాత్మజః । అత్యంతఖేదఖిన్నస్సన్ వృథాకృతపరిశ్రమః ॥ ఉవాచ రామం సర్వజ్ఞం హనూమానంజనాత్మజః ॥ హనూమానువాచ ॥ దుర్జాతోఽహం వృథా రామ లోకే క్లేశాయ కేవలమ్ । జనోఽస్మి బహుశో దేవ రాక్షసైః క్రూరకర్మభిః ॥ మాస్తు నీచం నీచాంజలేర్యోనా । దృశంసుతం యతో ను భూయి తే దుఃఖసంతతం భవసాగరే ॥ అన్నాస్మి సేవయా పూర్వం యుద్ధే నాపీతతోఽధికం । అనంతదుఃఖమధునా జతో మానవ

ప్రసాదంబున రామేశ్వరమహాలింగసేవాఫలంబును శివసాయుజ్యంబును నొందునని శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుం డెరుంగించెను. ఇది - శ్రీస్కాందపురాణంబునందు - సేతుమాహాత్మ్యంబున రామనాథప్రతిష్ఠావిధి గలనలువది నాలవ యధ్యాయము ॥ ... ... *

మహానీయ గుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సకలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీసమేతుండగు సూతుండిట్లనియె. ఓమునీంద్రులారా! రాయివ్విధంబున శ్రీరామచంద్రుండు లింగస్థాపనంబు జేసిన యనంతరంబు నాంజనేయుండు లింగద్వయంబు గొనియరుదెంచి శ్రీరామచంద్రునకు వందనంబు గావించి వైదేహీలక్ష్మణసుగ్రీవాదుల కెరగి సీతాకృతసైకతలింగంబు బూజించు రఘూద్వహుం గాంచి కో[illegible]వృథాకృతపరిశ్రముండగుచు సర్వేశ్వరుండగు రామచంద్రునితో నిట్లనియె. ఓదేవా నేను జాతుండ లోకంబున క్లేశంబునకై జనించితి నేను క్రూరకర్ములగు సక్తం

మస్యసే ॥ సుగ్రీవేణ చ భార్యార్థే రాజ్యార్థే రావణానుజః । రావణానుజ [illegible] సేనత్వం [illegible] రఘూద్వహ ॥ మయా నిర్మి తుం రావణ సేవితో సిద్ధ హోమ తే । వానరాణాం మనీ కే మహత్వ [illegible] జ్ఞప్తో [illegible] ద్వయైః ॥ శివలింగం సమానేతుం కైలాసాత్పర్వతోత్తమాత్ । కైలాసం [illegible] త్వాతో గత్వా చాపశ్యం పినాకినం ౧౦ ॥ [illegible] శ్రీ [illegible] త్వాతం [illegible] బంధ్య [illegible] వాహనం । ప్రాప్తలింగోం ఘుప తే [illegible] తస్స [illegible] గః ॥ అ [illegible] లింగ [illegible] రఘునాథ [illegible] స్థా [illegible] సైతం । మునిభి ర్దేవ గంధర్వై స్సాకం ప్రాజ [illegible] సే భో ॥ మయా నీ మిదం లింగం కైలాసాత్ప [illegible] థా । అ [illegible] మే దే [illegible] దభాగ్యస్య జాయతే ॥ భూతలస్య [illegible] జానకీరమణ ప్రభో । [illegible] మహా [illegible] రఘూద్వహ ॥ కిం [illegible] మిష్యామి [illegible] తా [illegible] గమిష్యామి సంశయః । అతః [illegible] లింగం [illegible] ॥ ఏవం [illegible] విప్రాః [illegible] నాత్మజః । దండవత్ప్రణతో భూమౌ [illegible] లోకవేత ॥ తం [illegible] రఘునాథోపి [illegible] సన్నిధౌ ప్రబ్రవీత్ । పశ్యతాం సర్వ దేవానాం మునీనాం [illegible] పితౄణాం ॥ సాంత్వయన్మారుతిం తత్ర [illegible] చాస్య ప్ర [illegible] యత్ ॥ శ్రీరామః ॥ సర్వం జా

చరాణీకంబులచేన నేకవిధంబుల భిన్నుండనైతి - నాకంటిప్రియ నేవ [illegible] గాంచక యుండిన మేలు సేతుసాగర నిమగ్నుండనై భవదీయ సేవచే తన యుద్ధంబుచేతను బహుప్రకారంబుల భిన్నుండనై [illegible] అంతనంబు [illegible] బొందితిని సుగ్రీవుండు భార్యార్థంబై విభీషణుండు రాజ్యార్థంబై నిన్ను సేవించి [illegible] నేని హేతుకంబుగ నిన్ను సేవించుచున్న వాడయి నేవ [illegible] రాక్షసులోనన్ను కైలాసంబునకుం బోయి లింగంబు దెమ్మని యాజ్ఞాపించితివి నేను సుత్వరితంబుగ కైలాసంబు జేరి పినాకిం [illegible] బాగడి తత్ప్రసాదప్రాప్తంబగు లింగంబు గొని యరుదెంచితిని నీవిప్పుడు నైకతలింగస్థాపనంబు జేసి దేవమునిప్రముఖులం గూడి పూజించెదవు నేకైలాసంబునకుం బోయి తెచ్చిన లింగంబు వ్యర్థంబయ్యె [illegible] భాగ్యుండ భూభారంబునకై జన్మించితి [illegible] సహింపంజాల నే నే [illegible] నీ చేసిన [illegible] శరీరంబు [illegible] నేనభంబు

నామ్యహం కార్యం ఆత్మనోఽపి పరస్య చ। జాతశ్చ జాయమానశ్చ మృతశ్చాపి స నాకపే। జాయతే మ్రియతే జంతు రేక ఏవ స్వకర్మణః ॥ ప్రకాశితం నరకం చాపి పరమాత్మా తు నిర్గుణః। ఏవం తత్త్వం వినిశ్చిత్య శోకం మా కురు వానర॥ ౨౦ ॥ లింగత్రయాత్ నిర్ముక్తం జ్యోతిరేకం నిరంజనం। నిరాశ్రయం నిర్వికారం ఆత్మానం పశ్య నిత్యశః॥ మర్కటం పురుషే శోకం తత్త్వజ్ఞానస్య బాధకం। తత్త్వజ్ఞానే సదా నిష్ఠాం కురు వానరసత్తమ॥ స్వయం ప్రకాశమాత్మానం ధ్యాయస్వ సతతం కపే। దేహాదౌ మమతాం ముంచ తత్త్వజ్ఞానవిరోధినీం॥ ధర్మం భజస్వ సతతం ప్రాణిహింసాం పరిత్యజ। సేవస్వ సాధుపురుషాన్ జహి సర్వేంద్రియాణి చ॥ పరిత్యజస్వ సతతమన్యేషాం దోషకీర్తనం। శివవిష్ణ్వాదిదేవానామర్చాం కురు సదా కపే॥ సత్యం వదస్వ సతతం పరిత్యజ్యాశుభం కపే। ప్రత్యగ్బ్రహ్మైక్యతాజ్ఞానాన్మోహం వస్తు సముద్గతం॥ శోభనాశోభనాభ్రాంతిః కల్పితాస్మిన్ యథార్థవత్। అత్యంతశోభనా న్యేవ సదా దేహాదివైభవాత్॥ రాగోఽపి జాయతే న్యూనా భ్రాంతానా కపి

లవ చింతించి క్రోధశోకాకులుండై నమస్కరించిన రఘునాథునిం గనుఁగొని సర్వదేవముఖ్యుం డీశ్వరుం డాతని నాశ్వాసించుచు నిట్లనియె. ఓ ఆంజనేయా నేను సత్యంబు నెఱుంగుదును. జాతుండగు జాయమానుండు మృతుండు నొందుదురు. సర్వజంతువులు స్వకర్మంబుల మృతింబొంది నరకంబు నొందుదురు పరమాత్ముండు నిర్గుణుండై ప్రకాశించు గాన నీ తత్త్వంబెఱింగి శోకింపకుము. లింగత్రయవిముక్తంబును నిరంజనంబును నిరాశ్రయంబును నిర్వికారంబును పరమాత్మ నెఱుంగుము. తత్త్వజ్ఞానబాధకంబగు శోకంబు నొందకుము. ఎల్లప్పుడు జ్ఞానంబు నొందియుండుము. సంతతంబును స్వయం ప్రకాశకంబగు పరమాత్మం భజింపుము. తత్త్వజ్ఞానవిరోధకంబగు దేహాదులయందు మమతను ముంచకుము. ధర్మంబు భజింపుము ప్రాణిహింసం గావింపకుము. సజ్జనుల సేవింపుము. ఇంద్రియంబుల నిగ్రహింపుము. ఇతరదోషంబు లెంచకుము. శివవిష్ణ్వాదులం బూజింపుము. అశుభంబుల మాని సత్యంబు నిరంతరంబు వలుకుము. ప్రత్యగ్బ్రహ్మైక్యతాజ్ఞానంబు లేకపోవుటవలన నజ్ఞాల

సత్రవః । రాగద్వేష బలాబద్ధా ధర్మాధర్మవశంగతాః ॥ దేవతిర్యఙ్మనుష్యాణాం నిరయాణాంచ యోనయః ॥ చందనాగరుకర్పూరప్రముఖా అతిశోభనాః ॥ మలంభవంతి యత్స్పర్శాత్తచ్ఛరీరం కథం సుఖం । భక్ష్యభోజ్యాదయస్సర్వే పదార్థా అతిశోభనాః ॥ పిష్టా భవంతి యత్సంగాత్తచ్ఛరీరం కథం సుఖం ॥ సుగంధి శీతలం తోయం మూత్రం యత్సంగమాద్భవేత్ । తత్కథం శోభనంపి శుభవేద్యాత్పాపహిక పేక్షునా । అతీతవా క్లాఘ్యస్థా అపోయస్సంగమేనహి ॥ భవంతి విమలాస్సర్వదా తత్కథం శోభనం భవేత్ । శుద్ధాత్మనాం పరమార్థో మే హ్యనూమ న్వాయునందన ॥ అస్మిన్ సంసారగర్తే కిం సౌఖ్యం వివిద్యతే । ప్రథమం జంతునా ప్రాప్నోతి జన్మవ్యాధిజరాద్యనుశోచ్యతే । అజ్ఞానవైభవాదేవం దుఃఖమాప్నోతి మానవః ॥ తదజ్ఞాననివృత్త్యాతు ప్రాప్నోతి సుఖముత్తమం । అజ్ఞానస్యనివృత్తిస్తు జ్ఞానాదేవ నకర్మణః ॥ జ్ఞానం నామ పరం బ్రహ్మ జ్ఞానం వేదాంతవాక్యజం । తత్ జ్ఞానంచ విరక్తస్య జాయతే నేతరస్యహి ॥ ముఖ్యాధికారిణస్సత్యమాచార్యస్య ప్రసాదతః । ముముక్షోస్సంప్రయుచ్యతే

బులయందు మోహంబుగలిగి అశోభనాశోభనంబుల భ్రాంతి యథార్థంబుగ గల్పించుకొంబడిన పదార్థంబులందెల్ల మోహపాశయుంబున శోభనంబుల భ్యాసంబుల చిత్తులగువారలకు రాగంజనించు దేవతిర్యఙ్మనుష్యాదులు రాగద్వేషాదులం గూడు మానవులు ధర్మాధర్మ వశంగతులై నిరయంబునొందుదురు అశోభనంబులగు చందనాగరుకర్పూరాదులు శరీరస్పర్శంబున మలినంబులొందు నా శరీరంబెట్లు సుఖకరంబగు మరియు భక్ష్యభోజ్యాది పదార్థంబులు శరీరసంగంబువలన పిష్టంబగు నా శరీరంబెట్లు సుఖకరంబగు మరియు సుగంధియు శీతలంబగు తోయంబు దేహసంపర్కంబున మూత్రంబగు నా గాత్రంబెట్లు సుఖకరంబగు అత్యంత ధవళంబులు పరిశుద్ధంబులగు తోయంబులే దేహసంయోగంబున స్వేదంబులగు నా శరీరంబెట్లు సుఖకరంబగు ఓ వాయునందనా పరమార్థంబు సంగ్రహించెదవినుము ॥ సంసారగర్తంబున కించిత్సౌఖ్యంబైనను లేదు మానవుండజ్ఞానంబునంజేసి జన్మంబునొంది పిమ్మట వ్యాధిజరాదులచే శోచింపబడుచుండు అజ్ఞాననివృ

కామాయుస్స్వహృదిస్థితాః॥ తథాహర్యోక్షృతోద్వైవాప్పత బ్రహ్మసమున్నతే। జాగ్రతం చ స్వపంతం చ భుంజంతం చ స్థితం తథా॥ ఇమం జనం సదా క్రూరః కృతాంతః కరికర్షతి। సర్వే క్షయాంతా నిచయాః పతనాంతాస్సముచ్ఛ్రితాః॥ సంయోగా విప్రయోగాంతా మరణాంతం చ జీవితం। యథా ఫలానాం పక్వానాం నాన్యత్ర పతనాద్భయం॥ తథా నరాణాం జాతానాం నాన్యత్ర మరణాద్భయం॥ యథా గృహం దృఢస్తంభం జీర్ణం కాలే వినశ్యతి॥ ఏవం వినశ్యంతి నరా జరామృత్యువశం గతాః॥ అహోరాత్రస్య గమనాత్ సర్వేషామాయుర్వినశ్యతి॥ ఆత్మానమనుశోచ త్వం కిమన్యమనుశోచసె। నశ్యత్యాయుః స్థితస్యాపి యాతస్యాపి చ సర్వగ॥ సహైవ మృత్యుర్వ్రజతి సహ మృత్యుర్నిషీదతి। గత్వా సుదూరదేశం చ సహ మృత్యుర్నివర్తతే॥ శరీరే వలయః ప్రాప్తే శ్వేతాజాతాశ్శిరోరుహాః। శీర్యతే జరయా దేహః శ్వాసకాసాదినా తథా॥ యథా కాష్ఠం

త్రిగ్గానేనిసుజుంబుగిల్గు వజ్ఞానంబువలనుంగలుసు సామికి కర్మములం గలుగనేరదు వేదవాక్యజనిత జ్ఞానంబు పర బ్రహ్మంబని యెరుంగుదుము అజ్ఞానంబు పరిత్యాగ సమర్థంగలుగు గాని తనకుంగలుగదు ఆచార్య ప్రసాదంబువలన యాజ్ఞానంబుగలుగు నయ్యె మనుజునకై ననుమానంబున కామాదులు వర్తించుచుండునట్టి అనుగ్రహుండగు నతండద్వయుండై సజ్ఞాననిష్ఠుండై యుండునతండు పర బ్రహ్మంబునొందు లోకంబున మేలుకొనియున్న వానిని నిద్రించువానిని భుజించువానిని చరించువానిని కృతాంతుండు క్రూరుండై సంహరించుచుండు సర్వంబును క్షయాంతంబులగుచు స్థితంబులగునవి పాతాంతంబులగుచు పతనంబునొందు సంయోగంబులు వియోగంబునొందు జీవితంబు మరణంబునొందు లోకంబున పక్వఫలంబునకు పతనంబుకంటె భయంబెట్లు లేకయుండు నట్లు సకలజనంబులకు మరణంబుకంటె మరియొక భయంబుగలుగదు మరియును దృఢస్తంభంబగు గృహంబెట్లు కొంతకాలంబునకు జీర్ణంబై నశించునట్లు మానవులు జరామృత్యువశంగతులై నాశనంబునొందుదురు లోకంబున సకలమానవుల కహోరాత్రగమనంబున నాయుర్ద్రవ్యంబు క్షయంబగుచుండు ఆత్మనుగూర్చి శోచింపుమితరులకై శోచింపనేల లోకంబున మను

చ కాష్ఠం చ సమేయాతాం మహోదధౌ। సమేత్య చ వ్యపేతాయాం కాలయోగేన వానర॥ ఏవం భార్యాశ్చ పుత్రాశ్చ బంధవః క్షేత్రధనాని చ। క్వచిత్సంభూయ గచ్ఛంతి పునరన్యత్ర వానర॥ యథా చ పాంథం గచ్ఛంతం పాంథః కశ్చిత్పథిస్థితః। అహమప్యాగమిష్యామి భవద్భిస్సార్ధమిత్యథ॥ కంచిత్కాలం సమేతౌ తు పునరన్యత్ర గచ్ఛతః। ఏవం భార్యాసుతాదీనాం సంగమో నశ్వరః కపే॥ శరీరజన్మనా సాకం మృత్యుస్సంజాయతే ధ్రువం। అవశ్యంభావినాశేన హి జాతు ప్రతిక్రియా॥ ఏతచ్ఛరీరపాతేషు దేహీ కర్మగతిం గతః। ప్రాప్య పిండాంతరం పూర్వపిండం త్యజతి సర్వదా॥ ప్రాణినాం జనకత్వాదేః ... వానర। స్వస్వకర్మవశాత్పశ్చాద్వియోజ్యంతే పృథక్పృథక్॥ యథా ప్రాణిశరీరాణి నశ్యంతే హ భవంతి చ। ఆత్మనో జన్మమరణే నైవ కల్పిసత్తమ॥ అతస్త్వమంజనాసూనో విశోకో జ్ఞానవాన్భవ। సదా మూర్తం సకలం బ్రహ్మ చింతయస్వ దివానిశం॥ త్వం తత్ర ... తత్ర ... శంకమహాబాహో ... తత్ర ... తంతథా। మల్లింగస్థాపనం తస్మాత్త్వల్లింగస్థాపనం కపే॥ మహాబా

హుండైవటనున్న ... మొక్కడికి పోయి ... సరించి వధించు శరీరంబు పయః ప్రాప్తంబగుచుండ శిరోరుహంబులు శ్వేతంబులగు జరయాశ్వాసకాసాదులనాక్రమించు ... నశ్వరద్వయంబు సంయోగంబునొంది కొంత కాలంబునకు పిమ్మట వియోగంబు నొందుకరణి మార్గంబున నుండు ... చరించు వాడు సంగలపి కొంతదవ్వరిగి పిమ్మట యథేచ్ఛం జనవిత్తంబును భార్యాపుత్రమిత్రధనాదికంబులు సంయోగవియోగంబులం బొందుచుండునది స్థిరంబుగాదెందుకంటే ... దేహి ... జన్మించినమృత్యువుం జనించి కాలం ... వధించు నందుకేమియుం బ్రతీకారంబు లేదు - దేహి యొక్కకర్మవశంబున నొకశరీరంబు విడిచి మరియొక శరీరంబు నొందుచుండును గాని యొక శరీరంబున నైనస్థిరంబుగనుండదు - శరీరంబులు జన్మమరణంబులనొందుచుండుంగాని యాత్మ నొందదు - గాన - ఓ కపిశ్రేష్ఠా శోకంబుమాని యద్వయంబగు ... నంబుచేసి వాసికంబును స్వరూపంబగు పరబ్రహ్మంబు చింతింపుము నేగావించిన కర్మంబులకు నిర్వృతి యగాన నే ప్రతిష్ఠించిన

ద్రాతిక్రమాల్లింగం సైకతం సీతయా కృతం । హనుమత్ప్రస్థాపితం తస్మాల్లింగం దుఃఖం చ మా కురు॥ కైలాసాదాగతం లింగం స్థాపయాస్మిన్ శుభే దినే। తవ నామ్నాస్య లింగం మహాలోకే త్రయే ప్రథాం॥ హనూమదీశ్వరం దృష్ట్వా ద్రష్టవ్యో రాఘవేశ్వరః। బ్రహ్మరాక్షసయూథాని హతాని భవతా కపే॥ అతస్స్వనామ్నా లింగస్య స్థాపనం త్వం ప్రమోక్ష్యసే। స్వయం హరేణ దత్తం తు హనూమన్నాత్మకం శివం॥ సంపశ్య న్రామనాథం చ కృతకృత్యో భవేన్నరః । యోజనానాం సహస్రేపి స్మృత్వా లింగం హనూమతః॥ రామనాథేశ్వరం చాపి స్మృత్వా సాయుజ్యమాప్నుయాత్ । తేనేష్టం సర్వయజ్ఞైశ్చ తపశ్చాకారి కృత్స్నశః॥ యేన దృష్టౌ మహాదేవౌ హనూమద్రాఘవేశ్వరౌ । హనూమత్కృతలింగం యచ్చ లింగం మయా కృతం॥ జానక్యా చ యల్లింగం లక్ష్మణేన కృతం యత్ । సుగ్రీవేణ కృతం చ యచ్చ సేతుకర్త్రా నలేన చ॥ అంగదేన చ నీలేన తథా జాంబవతా కృతం। విభీషణేన యచ్చాపి రత్నలింగం ప్రతిష్ఠితం॥ ఇంద్రాద్యైశ్చ కృతం లింగం యచ్చ శేషాద్యైః ప్రతిష్ఠితం। ఇ

లింగంబు నీచే స్థాపింపబడినది యని భావింపుము. సముద్రాతిక్రమణంబైన సీతాకృత సైకతలింగ స్థాపనంబు జేసితిని నిందుకు శోకింపకుము. బ్రహ్మరాక్షసయూథంబుల జంపి యాగాంచితి గాన కైలాసంబుననుండి నీవు దెచ్చిన లింగం బీశుభదినంబున స్థాపింపుము. యీలింగంబు లోకత్రయంబున హనూమల్లింగం బని ఖ్యాతింబొందు. ఏనరుండైన మహాదేవద్వంద్వంబును భవన్నామాంకితంబగు నీలింగంబు వీక్షించు నతండు కృతకృత్యుండగు. ఎవ్వండైన యోజనసహస్రంబులనుండియైన నీలింగంబును మల్లింగంబును స్మరించునేని సకలక్రతుఫలంబులం బొంది యీశ్వరసాయుజ్యంబు నొందు. యీశ్వరుండు మదీయంబగు లింగంబును భవల్లింగంబును జానకీలింగంబును లక్ష్మణకృతలింగంబును సుగ్రీవలింగంబును నలకృతలింగంబును అంగదలింగంబును జాంబవత్కృతలింగంబును విభీషణస్థాపిత రత్నలింగంబును ఇంద్రాదికృతలింగంబును శేషాదిమహానాగప్రతిష్ఠితలింగంబును యీయేకాదశలింగంబులయందు నేకాదశరూపంబులం బొంది సన్నిహితుండై ప్రకాశించుచుండు

త్యైకాదశరూపోఽయం శివస్సాక్షాద్విభాసతే॥ సదా హ్యేతేషు లింగేషు సన్నిధత్తే మహేశ్వరః। తస్య స్వపాపౌఘశుద్ధ్యర్థం స్థాపయన్వై మహేశ్వరః॥ అథ చేత్త్వం మహాభాగ లింగముత్పాటయిష్యసి। మయా ప్రస్థాపితం వత్స సీతయా సైకతం కృతం॥ స్థాపయిష్యామి చ తతో లింగమేతత్త్వయాహృతం। పాతాళం వితలం ప్రాప్య వితలం చ రసాతలం॥ తలాతలం చ వత్స దిదం భేదయిత్వానుతిష్ఠతి। ప్రతిష్ఠితం మయా లింగం భేత్తుం శక్యం బలం భవేత్॥ ఉత్తిష్ఠ లింగముద్వాస్య మయైతత్స్థాపితం కపే। త్వయా సమాహృతం లింగం స్థాపయిష్యామి శుచః॥ ఇత్యుక్త్వా సంప్రణమ్యాథ జాతసత్త్వోఽథ వానరః। ఉద్వాసయామి వేగేన సైకతం లింగముత్తమం॥ సంస్థాపయామి కైలాసాదానీతం లింగమాదరాత్। ఉద్వాసనే సైకతస్య కియాం జ్ఞోఽభవేన్మమ॥ చేతస్యేవం విచార్యాథ హనూమాన్మారుతాత్మజః। పశ్యతాం సర్వదేవానాం మునీనాం పితృసాం॥ పశ్యతో రామచంద్రస్య లక్ష్మణస్యాపి పశ్యతః। పశ్యంత్యా అపి వైదేహ్యా లింగం తత్సైకతం బలాత్॥ పాణిభ్యాం సర్వయత్నేన జగ్రాహ తరసా బలీ॥ యత్నేన మహతా చాయం చాలయన్నపి మారుతిః॥ నాలం చాలయితుం హ్యాసీత్తత్సైకతలింగమోజ

గాన త్వరితంబుగ స్వకీయపాపశాంతిం గోరి లింగస్థాపనంబు జేయుము అట్లు జేయుటకభీష్టంబు లేకపోయిన సీతాకృతంబై నాచే స్థాపింపంబడినయీలింగోత్పాటనంబు జేసితివేని నీవు దెచ్చిన లింగస్థాపనంబు గావించెద నాచే స్థాపింపంబడినయీలింగంబు పాతాళ వితల సుతల తలాతలంబుల భేదించి యున్నయది దీని భేదింప నెవరికిం దరంబుగాదు శీఘ్రంబున నీలింగోద్వాసనంబు గావింపు త్వదాహృతలింగంబు స్థాపింపుము లెమ్మనిన హనూమంతుండు శ్రీరామునకు వందనంబు గావించి తిన లావుతో నెఱుంగకయీసైకతలింగంబు భేదించుట నాకెంతపనియని యుచ్చరించుచు సకలదేవమునీంద్రులును శ్రీరామచంద్రుండును లక్ష్మణుండును సీతాదేవియు సుగ్రీవాదివానరులం జరుజూచుచుండ ననేకప్రయత్నంబుల స్వహస్తంబులచే నాసైకతలింగంబు బట్టి పెకలింపుచు కిలకిలాశబ్దంబులు సేయుచు ... యనేకవాలంబులు జుట్టి యనేకవిధంబుల గదలింపం బోయి

సా। తతః కిలకిలాశబ్దం కుర్వన్వానరపుంగవః॥ పుచ్ఛమభ్యుత్క్షిపాణిభ్యాం నిర్యయౌ సత్వరం జాజపాన్। అత్యనేకప్రకారేణ చాలయన్నపి వానరః॥ నైవ చాలయితుం శక్తో బభూవ పవనాత్మజః। తద్వేష్టయిత్వా పుచ్ఛేన పాణిభ్యాం తరసాంస్పృశన్॥ ఉత్పాటయితరసా వ్యోమ్ని నాయయౌ సుతః కపిః। కంపయన్పృథ్వీం సర్వాం సద్వీపాంచ సపర్వతాం॥ తల్లింగస్య ప్రోన్మాత్రేణ మూర్ఛితోరుధిరం వమన్। పపాత హనుమాన్ప్రాణః కంపితాంగో ధరాతలే॥ తతో వాయుపుత్రస్య వక్త్రాద్వ్యసంయసద్వయాత్। నాసాపుటాచ్ఛ్రోత్రరంధ్రాద్వమనాద్వ్యజో నహనాః॥ రుధిరౌఘాః ప్రసుస్రావ రక్తకుండమభూచ్చ్య తత్। తతో మహాకృతం సర్వం స దేవాసురమానుషం॥ ధ్యాయంతౌ కపిభిస్సార్ధం భ్రాతారౌ రామలక్ష్మణౌ। జానకీ సహితా విహ్వాహృస్థాంభో తౌ తులౌ తథా॥ సీతయా సహితౌ రామౌ వానరైశ్చ మహాబలౌ। ఉరుదారేత నావిప్రాః గంధమాదనపర్వతే యథా తారాగణయుతౌ రజన్యాం చంద్రభాస్కరౌ। దదృశుస్తే హనూమంతం చూర్ణీకృతకళేబరం॥ మూర్ఛితం పతితం భూమావనంతరం రుధిరం మహాత్। విలోక్య కతయన్సర్వే మహాకృత్యాకతచ్ఛవిః॥ కరాభ్యాం సదయా సీతా హనూమంతం

చలింపం జేయుం జాలక గగనంబున కెగపినకలచరాచరసహితభూలోకంబు గంపింపుచు నవేకప్రయత్నంబులు చేసియుం జాలక నేరకగురుధిరంబు గ్రక్కుచు లింగంబున ధూళిమాత్రంబున మూర్ఛితుండై ధరాతలంబున బడిన నాతనివక్త్రనయనానాపుటాదిరంధ్రంబుల రుధిరౌఘంబు స్రవించి రక్తకుండంబని నామంబు నొందె. సంతనదేవాసురమానుషంబు లగంబంతయు మహాహాకారంబునొందె. నాతరిరామలక్ష్మణులునుసీతయుసుగ్రీవాదికపులును చూర్ణీకృతకళేబరుండై భూతలంబొందిభూమింబడి రుధిరంబు గ్రక్కుచున్న హనుమంతుంగాంచి పలువిధంబుల విలపించి రాసమయంబున సీతాదేవి సదయహృదయయగుచు నాంజనేయుంగాంచి యోబాలుడా నీకీయవసరగల్గెంగదా యనికరంబుల నాతనిశరీరంబు స్పృశించె శ్రీరామచంద్రుండును భూతలంబున నున్నంతుం గాంచి దయారసంబై స్వాంకంబుపై నిడికొని కరంబు చే నాతనిశరీరం

వరుత్సుతః । తతస్తే పర్వతాకారపతితా ధరణీతలే॥ రామేణోపేత్య స్థాపితం హనూమంతం మహేశ్వరం । ఆరోప్యాశు స్వ పాణిభ్యాం మారుతేః కళేబరం॥ విముంచన్నేత్రజం వారి రామచంద్రః ప్రీతో ద్విజాః ॥ఇతి శ్రీస్కాందే మహాపురాణే సేతుమాహాత్మ్యే శ్రీరామచంద్రేణ మారుతేస్తత్త్వజ్ఞానోపదేశం నామ పంచచత్వారింశోఽధ్యాయః॥ ....

శ్రీరామః ॥ పంపాతీరస్థితో యందీనాస్త్వయా వానరపుంగవ । ఆశ్వాసితాః కారయిత్వా సఖ్యమాదిత్యసూనునా॥ త్వాందృష్ట్వా పితరం బంధూన్ కౌసల్యాం జననీమపి । సస్మార మోచయన్ సర్వాన్ మేత్వయా బహుపకృతం బహు॥ మదర్థం సాగరస్తీర్ణో భవతా బహుయోజనః । తత్ర ప్రహారాభిహతో మైనాకో పీనగోత్తమః॥ నాగమాతా చ సురసా మమ దర్శనం భవతా జితా । ఛాయాగ్రాహి మహోగ్రా మహతీ రుద్రాత్ క్షుసింహికా నామ ॥ సాయంతు వేలమాపాద్య లంకామాహోత్యపాణినా అయమేం సీతారావణకృతం వీక్షణం కుమహోక్ష్యే । సీతామన్వేష్య లంకాయాం రాత్రౌ గతభయో భవాన్ ॥ అదృష్ట్వా జానకీం త

బుద్ధిచుమ్మ నీ యిదుచు యివ్విధంబున బలికెనని శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండెరింగించెను॥ ఇది శ్రీస్కాందపురాణంబునందు సేతుమాహాత్మ్యంబున శ్రీరామచంద్రుండాంజనేయునకు జ్ఞానోపదేశంబు జేసెడు కథగలనలువదైదవ యధ్యాయము. ... ... *

మహామునీయులగు గరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సకలపురాణవ్యాఖ్యానపైఖరీసమేతుండగు సూతుండిట్లనియె. ఓ మునీంద్రులారా యివ్విధంబున మారుతి తుండగు ఆంజనేయుం గాంచి శ్రీరామభద్రుండిట్లనియె ఓ వానరోత్తమా నే పంపాతీరంబున నుండు తరి నీవరుదెంచి యనేక విధంబుల నూరడించి సుగ్రీవుతో సఖ్యంబు గావించితివి. నన్నుం గాంచి బంధువులగు తల్లిదండ్రులను స్మరింప నాకనేక విధంబుల నుపకారంబు జేసితివి నాకొరకై బహుయోజనాయతంబగు సాగరంబు దాటి తత్ర ప్రహారంబున మైనాకుం బీడించి నాగమాతయగు సురసను జయించి ఛాయాగ్రాహిణి వధించితివి పిమ్మట సువేలాధిరోహ

శ్చైవ శోకవనికాశ్రయా । నమస్కృత్య చ వైదేహీమభిజ్ఞానం ప్రదాయ చ ॥ చూడామణిం సమాదాయ తస్యాదత్తాం జానకీకరాత్ । అశోకవనికాం స్ఫీతామభాంక్షీస్త్వం మహామతే ॥ తతస్త్వం శతసాహస్రాన్ కింకరాన్నామ రాక్షసాన్ । రావణప్రతిమాన్యుద్ధే వస్త్ర్యశ్వేభరథాకులాన్ ॥ అవధీస్త్వం సమర్థం వై మహాబలపరాక్రమాన్ । తతః ప్రహస్తతనయం జంబుమాలినమాగతం ॥ అవధీర్మంత్రితనయాన్ సప్త సప్తార్చివర్చసః । పంచ సేనాపతీనశ్చాదనస్త్వం మహాబల ॥ అక్షకుమారమతులమవధీస్తత్ర త్వం రణమూర్ధని । తతశ్చేంద్రజితానీతో రాక్షసేంద్రసభాం ప్రభో ॥ తత్ర లంకేశ్వరం వాచా తృణీకృత్యావమత్య చ । అధాక్షీస్త్వం పురీం లంకాం సుదగ్ధాం వాయునందన ॥ తతః ప్రతినివృత్తస్త్వం స్మృత్యమాకంప మహాగిరిం । ఏవమాది మహాదుఃఖముదధిం ప్రాప్తవానసి ॥ త్వయాఽత్ర భూతలే శేషే మహాశోకముదీరయన్ । అహం ప్రాణాన్ పరిత్యక్ష్యే హ్యతో సీదామి వానర ॥ సీతయా మమ కిం కార్యం లక్ష్మణేనానుజేన వా ॥ భరతే నాపి కిం కార్యం శత్రు

ఘ్నంబుగా వింటి సాయంకాలంబున లంకకు జని రావణగృహంబు జేరి రాత్రి యంతయు గడచి యుండవే జానకి నన్వేషింపుచు పురంబెల్ల గ్రుమ్మరి యశోకవనంబున వైదేహిం గాంచి నమస్కరించి యభిజ్ఞానంబొసంగి సీతాదత్తంబగు చూడామణిం గొని యశోకవనంబు ధ్వంసంబు గావించి రావణప్రేరితులును శ్వేతరథసమాయుతులు నగు అనేక సహస్రకింకరుల నాయోధనంబునం దధఃకృతులఁ జేసి వధించితివి పిమ్మట ప్రహస్తతనయుండగు జంబుమాలియు మంత్రితనయసప్తకంబును సేనా పతిపంచకమును వరిష్ఠులై యేనుంగులవంటి వారల జంపిన క్షంచరేశ్వరనందనుండగు అక్షకుమారుని యమనికేతనంబునకుం బంపి మేఘనాథుం గూడి మహాయుద్ధంబు గావించి తద్గృహీతుండవై రాక్షసేంద్రసభాసదనంబు జేరి యందు లంకేశ్వరుం దృణీకరించి లంకాదహనంబు జేసి ప్రతినివృత్తుండవై [illegible] వరిచితివి మరియు ననేకవిధంబుల గుదుఃఖ ములనాకొరకై యనుభవించితివట్టినీ విప్పుడు శోకంబుగలుగం జేయుచు భూతలంబున శయనించెదవు నీవు హతుండవైతి

ఘ్నేన స్త్రియా సహ। రాజ్యేనాపి న మే కార్యం పరేత స్త్వం క్వ పేయుధి॥ ఉత్తిష్ఠ హనుమన్వత్స! కిం శేషేష్యవహితలే॥ శయ్యాం కురు మహాబాహో నిద్రార్థం మమ వానర। కందమూలఫలాని త్వమాహారార్థం ప్రకల్పయ॥ స్నాతుమద్య గమిష్యామి త్వం కలశమానయ। అంజనాని వసానాంసి సఖాంశ్చ సముపాహర॥ బ్రహ్మాస్త్రేణావబద్ధోఽహం మోచితశ్చ త్వయా హారే। లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా హ్యేవమద్యానయ నేనవై॥ లక్ష్మణప్రాణదాతా త్వం పౌలస్త్యమదనాశన। గమిష్యేన త్వయా యుద్ధే రాక్షసా రావణాదికాః॥ నిహతా త్యాతిబలాన్వీరాః ప్రాప్తవాన్ మైథిలీమహం। హనూమన్నంజనాసూనో సీతాశోకవినాశన॥ కథమేవం పరిత్యజ్య లక్ష్మణం మాం చ జానకీం॥ అప్రాప్య ముత్వా దోధ్యాం త్వం కిమర్థం గతవానసి। క్వ గతోసి మహావీర మహారాక్షసకంటక। ఇతి పశ్యన్ముఖం తస్య కరావ్యగ్రం రఘునందనః। ప్రగృహ్య శ్రుజాలేన సేచయామాస జాయుకం॥ వాయుపుత్రస్తతో మూర్ఛామపహాయ శనైర్ద్విజాః। పౌలస్త్యభయసంత్రస్తలోకరక్షార్థమాగతం॥ ఆశ్రిత్య మానుషం భావం నారాయణమజం విభుం। జానకీలక్ష్మణయుతం కపిభిః పరివారితం॥ కాలాంబుధరసంకాశం రమణ

వేని నే ప్రాణంబులం బాసెద నీవు లేకపోయిన నాకీసీతతో కార్యంబేమి కలదు అనుజాలగు లక్ష్మణుడు లేల రాజ్యంబేల గాన నీవృత్తిమున లెమ్ము భూతలంబున నేల శయనించెదవు నాకిప్పుడు నిద్రార్థంబై శయ్యం గావింపుము కందమూలాదుల నాహారంబునకై తెమ్ము బ్రహ్మాస్త్రంబున లక్ష్మణుం గూడి నేబద్ధుండనై సంగా దతివి లక్ష్మణుం మూర్ఛితుండై యుండ ఔషధజాలంబు గొని తెచ్చి తీంచితివి పౌలస్త్యాదర్ధ్వంసంబు జేసితివి మరియు నేనీసహాయంబున రాక్షసాదిరాక్షసుల జంపి సీతం బొందితి ఓ అంజనేయ ఇండానన్ను సీతను లక్ష్మణుని అయోధ్యం జేర్చక యిచట నికరి గితివసయిప్పుడంబున అనేకవిధంబుల వాయునందనముఖంబు జూచుచు శ్రీరామచంద్రుండు విలపించుచుండ తదీయాశ్రుజాల సేచనంబున వాయుపుత్రుండు మూర్ఛం బాసి రేచి పౌలస్త్యభయంబునందు లోకరక్షార్థంబై మానుషభావంబునొందిన వాడును నారాయణుండు

ధూళిసముత్క్షితం। జటామండలశోభాఢ్యం పుండరీకాయతేక్షణం॥ అభిన్నం బహుశో యద్దేదదర్శ రఘునందనం। స్తూయమానమమిత్రఘ్నం దేవర్షిపితృకిన్నరైః॥ దృష్ట్వా దాశరథిం రామం కృపాపాలితచేతసం। రఘునాథకరస్పర్శపూర్ణగాత్రస్సవానరః॥ పతిత్వా దండవద్భూమౌ కృతాంజలిపుటో ద్విజాః అస్తౌషీజ్జానకీనాథం స్తోత్రైః శ్రుతిమనోహరైః॥ విభీషణ ఉవాచ॥ నమో రామాయ హరయే విష్ణవే ప్రభవిష్ణవే। ఆదిదేవాయ దేవాయ పురాణాయ గదాభృతే॥ విష్ణవే విష్టపే తుభ్యం నివిష్టాయ మహాత్మనే। ప్రహృష్టవానరానీక జుష్టపాదాంబుజాయ తే॥ నిష్పిష్టరాక్షసేంద్రాయ జగత్సృష్టివిధాయినే। నమస్సహస్రశిరసే సహస్రచరణాయ చ॥ సహస్రాక్షాయ శుద్ధాయ రాఘవాయ చ విష్ణవే। భక్తార్తిహారిణే తుభ్యం సీతాయాః పతయే నమః॥ హరయే నారసింహాయ దైత్యరాజవిదారిణే। నమస్తుభ్యం వరాహాయ దంష్ట్రోద్ధృతవసుంధర॥ త్రివిక్రమాయ భవతే బలియజ్ఞవిభేదినే। నమో వామనరూపాయ నమో మందరధారిణే॥ నమస్తే మత్స్యరూపాయ త్రయీపాలనకారిణే। నమః పరశురామాయ క్షత్రియాంతకరాయ తే॥ నమస్తే రాక్షసఘ్నాయ నమో రాఘవరూపిణే। మహాదేవమహాభీమమహాకోదండభేదినే॥ క్షత్రియాంతకరక్రూరభార్గవత్రాసకారిణే। నమోస్త్వహల్యాసంతాపహారిణే చాపహారిణే॥ మైథిలీమానసాంభోజభానవే లోకసాక్షిణే। రాజేంద్రాయ నమస్తుభ్యం జానకీపతయే నమః॥ తారకబ్రహ్మణే

ఆజానుభుజుండును విభుండును జానకీలక్ష్మణసుగ్రీవాదిపరిసేవితుండును కాలాంబోధరసంకాశుండును రణధూళిసముద్భాసితుండును జటామండలుండును పుండరీకాయతేక్షణుండును దేవర్షిపితృకిన్నరసేవితుండును రఘునాయకుం గాంచి తత్కరస్పర్శపరిపూర్ణగాత్రుండై నమస్కరించి కృతాంజలియై శ్రుతిమనోహరంబుగ నీవిధంబున స్తుతించె. ఓ జానకీరమణా శ్రీవాదిదేవుండవు పురాణపురుషుండవు గదాధారివి విష్ణుండవు ప్రభవిష్ణుండవు మహాత్ముండవు ప్రహృష్టవానరానీకజుష్టపాదాంబుజుండవు నిష్పిష్టరాక్షసేంద్రుండవు జగత్సృష్టివిధాయివి సహస్రశిరసుండవు సహస్రాక్షుండవు సహస్రపాదుండవు

తుభ్యం నమో రాజీవలోచన ॥ రామాయ రామచంద్రాయ వరేణ్యాయ సుఖాత్మనే । విశ్వామిత్రప్రియాయేదం నమః ఖరవిదారిణే॥ ప్రసీద దేవ దేవేశ భక్తానామభయప్రద । రక్ష మాం కరుణాసింధో రామభద్ర నమోస్తు తే॥ రక్ష మాం వేదవచసామప్యగోచర రాఘవ । పాహి మాం కృపయా రామ శరణం త్వాముపైమ్యహం ॥ రఘువీర మహామోహమపాకురు మమాధునా । స్నానే చాచమనే భుక్తౌ జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తిషు ॥ సర్వావస్థాసు సర్వత్ర పాహి మాం రఘునందన । మహిమానం తవ స్తోతుం కః సమర్థో జగత్త్రయే ॥ త్వమేవ త్వన్మహత్త్వం వై జానాసి రఘునందన ॥ ఇతి స్తుత్వా వాయుపుత్రో రామచంద్రం ఘృణానిధిం ॥ సీతాం చాప్యభితుష్టావ భక్తియుక్తేన చేతసా । జానకి త్వాం నమస్యామి సర్వపాపప్రణాశినీం ॥ దారిద్ర్యరణసంహర్త్రీం భక్తానామిష్టదాయినీం । విదేహరాజతనయాం రాఘవానందకారిణీం ॥ భూమేర్దుహితరం విద్యాం నమామి ప్ర

శుద్ధుండవు రఘుపుండవు భక్తార్తినాశనుండవు సీతాపతివి నారసింహరూపుండవు దైత్యరాజవిదారివి వరాహరూపుండవు త్రివిక్రమావతారుండవు బలియజ్ఞవిభేదివి మహామందరధారివి మత్స్యరూపుండవు బ్రహ్మానందరతుండవు పరశురామావతారంబున క్షత్రవంశం బెల్ల నాశనంబు గావించినవాడవు శ్రీరాఘవరూపధారివి సకలరాక్షసనాశనకారివి మహాదేవభీమకోదండవిభేదివి త్రిపురాంతకకరక్రూరభార్గవత్రాసకారివి అహల్యాసంతాపపాపవిమోచనుండవు మైథిలీమానసపంకజభానుండవు లోకసాక్షివి రాజేంద్రుండవు జానకీనాథుండవు తారకబ్రహ్మస్వరూపుండవు రాజీవలోచనుండవు సుఖాత్ముండవు విశ్వామిత్రప్రియుండవు ఖరాసురవిదారణుండవు దేవదేవేశుండవు భక్తాభయప్రదాయకుండవు వేదవాగగోచరుండవు కరుణాసింధుండవు నిన్ను శరణంబు నొందెదనన్నుం గావుము మహామోహంబు నొందకుండ చేయుము జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తులయందును సర్వకాలంబులయందును సర్వకార్యంబులయందును రక్షింపుము నీ మహిమ నీవ యెరుంగుదువుం గాక యెవ్వండును నెరుంగం [illegible] రామచంద్రు ననేకవిధంబులం బొగడి

కృతిం శివాం। పాలస్త్యైశ్వర్యసంహర్త్రీం భూతిం శుద్ధాం సరస్వతీం ॥ పతివ్రతధురీణాం త్వాం నమామి జనకాత్మజాం॥ అను
గ్రహపరాం ఋద్ధిమనఘాం హరివల్లభాం॥ ఆత్మవిద్యాం త్రయీరూపాముమారూపాం నమామ్యహం। ప్రసాదాభిముఖీం ల
క్ష్మీం క్షీరాబ్ధితనయాం శుభాం ॥ నమామి చంద్రభగినీం సీతాం సర్వాంగసుందరీం। నమామి ధర్మనిలయాం కరుణాం
వేదమాతరం॥ పద్మాలయాం పద్మహస్తాం విష్ణువక్షఃస్థలాలయాం।నమామి చంద్రనిలయాం సీతాం చంద్రనిభాననాం॥ ఆహ్లా
దరూపిణీం సిద్ధిం శివాం శివకరీం సతీం। నమామి విశ్వజననీం రామచంద్రేష్టవల్లభాం సీతాం సర్వానవద్యాంగీం భజామి సతతం
హృదా ॥ శ్రీసూత ఉవాచ॥ స్తుత్వైవం హనుమాన్ సీతాం రామచంద్రం సభక్తికం। ఆనందాశ్రుపరిక్లిన్నస్తూష్ణీమాస్తే ద్విజో
త్తమాః॥ య ఇదం వాయుపుత్రేణ కథితం పాపనాశనం। స్తోత్రం శ్రీరామచంద్రస్య సీతాయాః పఠతేఽన్వహం॥ స నరో మ
హదైశ్వర్యమశ్నుతే వాంఛితం సదా। అనేకక్షేత్రధాన్యాని గావో దోగ్ధ్ర్యః పయస్వినీః॥ ఆయుర్విద్యాశ్చ పుత్రాంశ్చ భా
ర్యామపి మనోరమాం। ఏతత్ స్తోత్రం సకృద్విప్రాః పఠన్ ప్రాప్నోత్యసంశయః॥ ఏతత్ స్తోత్రస్య సదృశం నైవయాన్య

జానకీదేవినిట్లని స్తుతించెను. ఓ మైథిలీ నీవు సర్వపాపహరణముగావించెడిదానవు దారిద్ర్యమును సంహరించునట్టి కాంక్షితప్ర
దవు విదేహరాజతనయవు రాఘవానందకారిణివి భూపుత్రికవు విద్యాస్వరూపురాలవు ప్రకృతిరూపంబును శివారూపం
బునొందినదానవు పాలస్త్యైశ్వర్యవిదారిణివి భూతియు సరస్వతియు శుద్ధయు నీవ పతివ్రతధురీణవు అనుగ్రహస్వరూపు
రాలవు హరిప్రియురాలవు ఆత్మవిద్యాస్వరూపురాలవు ఉమయు లక్ష్మియు నీవ చంద్రభగినివి సర్వాంగసుందరివి ధర్మస్వ
రూపురాలవు వేదంబులకెల్ల మాతవు విష్ణువక్షస్థలవాసినివి లోకజననివి రామచంద్రప్రియురాలవు నిన్ననేకవిధంబులం గొని
యాడెద నన్ను రక్షింపుము అనియివ్విధంబున హనుమంతుండు భక్తిపూర్వకంబుగ సీతారాములం బొగడి యానందాశ్రుప
రిక్లిన్నుండై వూరకయుండె ఓ మునిసత్తములారా పాపనాశనంబును మహామహత్త్వంబగు ఈ సీతారామస్తోత్రంబు నిరంత

తి। బ్రహ్మహత్యాదిపాపాని నశ్యంతి సుమహాంత్యపి॥ సర్వపాపవినిర్ముక్తో జపహోమైర్ముక్తిమాప్నుయాత్। ఇతీరితో జగ
న్నాథో వాయుపుత్రేణ రాఘవః॥ సీతయా సహితో విప్రాః హనూమంతమథాబ్రవీత్॥ శ్రీరామః॥ అజ్ఞానాద్వానరశ్రే
ష్ఠ త్వయేదం సాహసం కృతం। బ్రహ్మణా విష్ణునా వాపి శక్రాదిత్రిదశైరపి॥ నేదం లింగం సముద్ధర్తుం శక్యతే స్థాపితం మయా
మహాదేవాపరాధేన పతితోఽత్ర మూర్ఛితః॥ ఇతః పరం మా క్రియతాం ద్రోహః సాంబస్య శూలినః। అద్యారభ్య త్విదం
కుండం తవ నామ్నా జగత్త్రయే॥ ఖ్యాతిం ప్రయాతి యుక్తత్వం పతితో వానరోత్తమ। మహాపాతకసంఘానాం నాశనం సర్వదా
త్ర మజ్జనాత్॥ మహాదేవజటాజాతా గౌతమీ సరితాం వరా। అశ్వమేధసహస్రస్య ఫలదా స్నాయినాం నృణాం॥ తత్ఫలం శత
గుణం గంగా యమునా చ సరస్వతీ। ఏతన్నదీత్రయం యత్ర స్థితే ప్రవహతే కపే॥ మిలిత్వా తత్ర స్నానే సహస్రగుణితం
స్మృతం॥ నదీష్వేతాసు యత్స్నానాత్ఫలం పుంసాం భవేత్కపే॥ తత్ఫలం తత్కుండేఽస్మిన్స్నానాత్ప్రాప్నోతి న సంశయః॥ మ

రంబు భక్తియుక్తుండై కరించునతండు మహదైశ్వర్యంబును అనేకక్షేత్రధాన్యాదులను పయస్వినులగు గోవులను అత్యవి
ద్యను బహుపుత్రకులను మనోహరయగు భార్యను బొంది చిరకాలంబు సుఖించుచు బ్రహ్మహత్యాది పాపంబులెల్ల నాశ
నంబు గావించుచున్నందున నరకంబునొందక దేహాంతంబున ముక్తిం బొందును. అంత జగన్నాథుండగు శ్రీరాముడు వా
యుతనయుం గాంచి యిట్లనియె. ఓ వానరోత్తమా అజ్ఞానంబున సాహసంబు జేసితివి బ్రహ్మయు విష్ణువు శక్రాదులైన నాచే స్థా
పింపంబడిన యీలింగంబు భేదింప సమర్థులు గారు. మహాదేవాపరాధంబు గావించితివి గాన మూర్ఛితుండవైతివి. నేటినుం
డీశ్వరునకు ద్రోహంబొనర్పకుము. నీవు బడిన ప్రదేశంబు భవన్నామాంకితంబై హనూమత్కుండంబని భువనత్రయంబున
ఖ్యాతిం బొందును. ఇందు స్నానంబు గావించిన జనంబులకు మహాపాతకంబులు నశించు. లోకంబున మహాదేవజటాజాత యగు
గౌతమీనదియందు స్నానంబు జేసిన అశ్వమేధసహస్రఫలంబు గలుగు నాఫలంబునకు శతగుణంబు గంగాయమునాసరస్వతుల

లబ్ధం ప్రాప్య మానుష్యం హనూమత్కుండతీరతః । శ్రాద్ధం న కురుతే యస్తు భక్తియుక్తేన చేతసా ॥ నిరాశాః పితరస్తస్య ప్రయాంతి కుపితాః శపేః ॥ కుప్యంతి మునయో దేవాస్తస్మై దేవాస్సేంద్రాస్సనారకాః ॥ సద త్రంపహుతం యేన హనూమత్కుండతీరతః । వృథాజీవిత ఏవాసౌ ఇహాముత్ర చ దుఃఖభాక్ ॥ హనూమత్కుండతీరే యో యేన దత్తం తిలోదకం । మోదంతే పితరస్తస్య ఘృతకుల్యాం పిబంతి చ ॥ శ్రీసూతః ॥ శ్రుత్వైవ తద్వచః ప్రాహ రామో మేఘోక్తం సమాయుజః । ఉత్తరే రామనాథస్య లింగం స్వనామ్నా తం మారుతా ॥ ఆజ్ఞయా రామచంద్రస్య స్థాపయామాస మారుతజః । ప్రత్యక్షమేవ సర్వేషాం కపిలాంగూలవేష్టనం ॥ హనూమానపి తత్పుచ్ఛజాతం బిభర్తి చ వలిత్రయం ॥ శ్రీసూతః ॥ ఏవం వః కథితం విప్రాః యదర్థం రాఘవేణ తు । లింగం ప్రతిష్ఠితం సేతౌ భుక్తిముక్తిప్రదం నృణాం ॥ యః పఠేదిమమధ్యాయం శృణుయాద్వా సమాహితః । స విధూయేహ పాపాని శివలోకే మహీయతే ॥ ఇతి శ్రీస్కాందే పురాణే సేతుమాహాత్మ్యే రామనాథలింగప్రతిష్ఠాకథనం నామ చతుశ్చత్వారింశోఽధ్యాయః ॥ ... ...

యుండు మస్నానంబు జేసినం గ్గుయీనదీశ్రేష్ఠంబెచట జేసి ప్రవహించునచట స్నానంబు జేసిన సహస్రగుణితఫలంబబ్బునా ఫలంబీ కుండంబున స్నానంబుగావించిన వారలకుం గల్గు సందియంబులేదు లోకంబున దుర్లభంబగు మానుష్యంబునొంది హనూమత్కుండతీరంబున శ్రాద్ధంబు జేయని వాని పితరులు నిరాశులై కోపింతురు మునీంద్రులును సకల దేవతలును రోషింతురు యెవ్వండైన హనూమత్కుండతీరంబున తిలోదకంబులు సకల దానంబులుం గావించు నాతనికి పితృదేవతలు ప్రీతులై ఘృతకుల్యంబుల భుజింపుచుందురు అట్లు గావింపని వాని జన్మంబు నిరర్థకంబాతండు దుఃఖభాజనుండగు ఓ మునీంద్రులారా శ్రీరామచంద్రుండు సేతువునందు లింగప్రతిష్ఠ గావించిన తెరంగెరుంగించితిని ఎవ్వండైన నీయధ్యాయంబు సమాహితచిత్తుండై పఠించు నాకర్ణించు నాతండు సకల పాపంబుల విడిచి శివలోకంబునం బొందు॥ ఇది శ్రీస్కాందపురాణంబునందు సేతుమాహాత్మ్యంబున శ్రీరామచంద్రుండు గంధమాదనంబున లింగప్రతిష్ఠ గావించిన కథగలనలవదియారవయధ్యాయము. ....

మునయః॥ రాక్షసస్య వధాత్తస్య రావణస్య మహామతే। బ్రహ్మహత్యా కథమభూద్రాఘవస్య మహాత్మనః॥ బ్రాహ్మణస్య వధాత్తత్ర బ్రహ్మహత్యాభిజాయతే। న బ్రాహ్మణో దశగ్రీవః కథంతద్వదనా। సూతనో బ్రహ్మహత్యాభవత్క్రూరరాక్షసవధే తస్య ధీమతః॥ ఏతన్నః శ్రద్దధానానాం వద కారుణ్యతోఽధునా। ఇతి పృష్టస్తదా సూతో నైమిశారణ్యవాసిభిః॥ వక్తుం ప్రచక్రమే తేషాం ప్రశ్నస్యోత్తరముత్తమం॥ శ్రీసూతః॥ బ్రహ్మపుత్రో మహాతేజాః పులస్త్యో నామ వై ద్విజః॥ బభూవ తస్య పుత్రోఽభూద్విశ్రవా ఇతి విశ్రుతః। తతః పులస్త్యతనయో విశ్రవా నామ మునిపుంగవః॥ చిరకాలం తపస్తేపే దేవైరపి సుదుష్కరం। తపః కుర్వతి తస్మింస్తు సుమాలీ నామ రాక్షసః। పాతాళలోకాద్భూలోకం సర్వం వై విచచార హ॥ హేమనిష్కాంగదధరః కాలమేఘనిభప్రభః। సమాదాయ సుతాం కన్యాం పద్మహీనామివ శ్రియం॥ విచరన్ స మహీపృష్ఠే కదాచిత్పుష్పకే స్థితం। దృష్ట్వా విశ్రవసః పుత్రం కుబేరం తం ధనేశ్వరం॥ చింతయామాస విప్రేంద్రాః సుమాలీ స తు రాక్షసః। కుబేరవద్యశః పుత్రో మమాప్యస్మాద్భవిష్యతి॥ వయం వత్స్యామహే సర్వే రాక్షసా హ్యకుతోభయాః

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాది మునీశ్వరులు సకలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీసమేతుండగు సూతునకిట్లనిరి ఓ పౌరాణికోత్తమా మహాత్ముండగు రామచంద్రునకు రాక్షసుండగు రావణువధంబున బ్రహ్మహత్య యేలగలిగె లోకంబున బ్రాహ్మణవధంబు గావించిన బ్రహ్మహత్యగలుగు దశగ్రీవుండు బ్రాహ్మణుండు గాడు నదియెట్లుగలిగె నవ్విధంబు కరుణాయత్తుండవై యెరుగింపుమని వేడిన సూతుండిట్లనియె ఓ మునీంద్రులారా పూర్వంబున బ్రహ్మతనూజుండగు పులస్త్యుండను విప్రుండొకండు గలండా మునీంద్రునకు విశ్రవుండను పుత్రుండుదయించి సకలదుష్కరంబగు తపంబు గావింపుచుండె నా కాలంబున సుమాలియను నక్తంచరుండు హేమమణిహాంగదధరుండును కాలమేఘనిభప్రభుండును నగుచు పాతాళలోకంబుననుండి భూలోకంబున కరుదెంచి పద్మవాసినిసదృశయగు తనూజం గూడి సంచరించుచు యొకప్రదేశంబున పు

విచార్యైవ నిజసుతామబనీం స్వాంత్రపేక్ష్యసే॥ సుతే ప్రదానకాలోఽయం తవ కైకసి శోభనే। అద్య తే యౌవనం ప్రావర్తిత
గృహీతాత్వం వరాయాహి। అప్రదానేన పుత్రీణాం పితరో దుఃఖసంప్లుతాః॥ కించ సర్వగుణోత్కృష్టా త్వం శ్రీరివ సుతే శు
భే। ప్రత్యాఖ్యానభయాత్ పుంభిః న చ త్వం ప్రార్థ్యసే శుభే॥ కన్యా పితృత్వం దుఃఖాయ సర్వేషాం మానకాంక్షిణాం। న జా
నే హా వరః కో వా వరయేత్ తవ కన్యకే॥ సా త్వం పులస్త్యతనయం మునిం విశ్రవసం ద్విజం। పితామహకులోద్భూతం వరయస్వ
స్వయం గతా॥ ఈదృశాస్తే సుతా భావి భవేయుస్తే న సంశయః। కైకసీ సాపి చ శ్రుత్వా తద్వాక్యం పితృగౌరవాత్॥ అంగీకృ
త్య రసజ్ఞా త్వం తథాస్త్విత్యభ్యభాషత। జగామ కాలాం మునిశ్రేష్ఠః యత్రాస్తే విశ్రవసో మునేః॥ అవిష్టరంగి కేతస్యాః జగ్మానా
హ్యధోముఖీ। తస్మిన్నవసరే విప్రాః పులస్త్యతనయః స్వకః॥ అగ్నిహోత్రం సమాప్యైవ జలతత్త్వవశః సన్నిభః సంధ్యా
కాలమతిక్రూరమవిచింత్యైవ కైకసీ॥ అభ్యేత్య తం మునిం సుభ్రూః పితుర్వచనగౌరవాత్। తస్థావధోముఖీ భూమిం లిఖం
త్యంగుష్ఠకోటినా॥ విశ్రవాస్తామవిలోక్య తదా కైకసీం తనుమధ్యమాం। ఉవాచ సస్మితో విప్రాః పూర్ణచంద్రనిభాననాం॥ వి

ప్పకవిరాజితుండే కథ నేను నాంచితునంబున నీకు వికింకుల్యుండవుప ప్రాంతమున నుంగ! గినన్న్యాయాల మైకునసుందరమురా
జ్యాం భానకండగునని నిశ్చయించి నిజపుత్రికయగు కైకసింగాంచియిట్లనియె వోపుత్రిగా యిప్పుడు నీకు యౌవ్వ
నంబు ప్రాప్తంబయియున్నయది వరునకొసంగు కాలంబు లోకంబునమనుజులు నిజతనూజలం దగిన వరులకొసంగక పో
యిన దుఃఖంబు నొందుదురు మానవంతులగువారలకుం బుత్రికలు గలుగుట దుఃఖంబు కొరకు నీకుం దగిన వరుంగాన నీవిపు
డు పితామహకులోద్భూతుండును పులస్త్యతనయుండగు విశ్రవసుం జేరవరింపుము తత్ప్రసాదంబున నీవే సద్గుణులగు
తనయులు నీకుంగ్గలెదరని పుమాలి వచించిన కైకసియు పితృవాక్యంబంగీకరించి సంధ్యాకాలంబున విశ్రవః వర్ణశాలకుం

బోయి శుచిస్మితయు పూర్ణచంద్రాభాననయు అధోముఖియును గుచునామునింద్రసమీపంబున నిలిచి అంగుష్ఠకోటి చే

శ్ర/సా॥ శోభనే కస్య వా పుత్రీ త్వం కుతో వాత్ర వా ఇహాగతా। కార్యం కిం వా త్వయా ముగ్ధే సత్యం వద శుచిస్మితే॥ యథార్థతో వదస్వాద్య మమ సర్వం సునందితే। ఇతీరితా కైకసీ సా కన్యా బద్ధాంజలిర్ద్విజాః॥ ఉవాచ తం మునిం విప్రాః వినయేన సమన్వితా। తపఃప్రభావేన మునే మదభిప్రాయమద్య తు॥ వేత్తుమర్హసి సత్యం త్వం పులస్త్యకులదీపక। అహం తు కైకసీ నామ సుమాలిదుహితా మునే॥ మత్తాతస్యాజ్ఞయా బ్రహ్మన్ త్వదంతికముపాగతా। శేషం త్వం జ్ఞానదృష్ట్యాద్య జ్ఞాతుమర్హస్యసంశయః॥ శ్రుత్వా జ్ఞాత్వా మునిః ప్రాహ విశ్రవాస్తు కైకసీం। సుభగే తే విదితం సుభ్రు మనోగతమభీప్సితం పుత్రాభిలాషిణీ సా త్వం మాముపాగా సాంప్రతం శుభే। సాయంకాలే ధునా భీరు దారుణే త్వముపాగతా॥ పుత్రాభిలాషిణీ భూత్వా తస్మాత్త్వాం ప్రవదామ్యహం। శృణుష్వావహితా వాక్యం కైకసి త్వం మయోదితం॥ దారుణాన్ దారుణాకారాన్ దారుణాభిజనప్రియాన్। జనయిష్యసి పుత్రాంస్త్వం రాక్షసాన్ క్రూరకర్మణః॥ శ్రుత్వా తద్వచనం సా తు కైకసీ ప్రణిపత్య తం। పులస్త్యతనయం ప్రాహ కృతాంజలిపుటా ద్విజాః॥ భగవన్నీదృశాః పుత్రాస్త్వత్తః ప్రాప్తుం న యుజ్యతే। ఇత్యుక్తస్తు మునిః ప్రాహ కైకసీం తాం ద్విజో

భూమి పైలిఖించుచుండనా ఋషివర్యుం డాతనుమధ్యనుం గాంచి సదయహృదయుండై యిట్లనియె ఓమనోహరాంగీ నీ వెవరితనూజవు ఇచటికేల యరుదెంచియున్నదానవు నిజం బెఱుంగింపుమనిన యావనిత బద్ధాంజలియై వినయసంయుతయగుచు నిట్లనియె ఓమహాత్మా తపఃప్రభావంబున మదభిప్రాయం బెఱుంగుదువు ఐనను నన్నడిగితివి గాన నెఱుఁగించెద వినుము నేను సుమాలి యను రాక్షసేంద్రుని కూఁతుసు కైకసి యను నామంబుగలదాన మా జనకుండు త్వదంతికంబునకుం బొమ్మనిన నరుదెంచితి శేషంబు జ్ఞానదృష్టిచే నెఱుంగన్ అర్హుండవనిన మునీంద్రుండు క్షణకాలంబు చింతించి యా కైకసీమనోభిప్రాయం బెఱుంగి యిట్లనియె ఓవనితా పుత్రులం గోరి మత్సమీపంబు చేరితివి ఐనను దారుణంబగు సాయంకాలంబున నేతెంచితివి గాన దారుణాకారులును క్రూరకర్ములగు పుత్రులఁబడసెదవనిన కైకసి పులస్త్యనందనుం గాంచి ఓ మహాత్మా నీవలన దుష్టు

త్తమాః ॥ షడ్వంశానుగుణః పుత్రః పశ్చిమస్త్వేష వై పృథక్ । ధార్మికశ్చాస్య భవితా నతు రాక్షసచేష్టితః ॥ ఇత్యుక్తా కైకసీ విప్రాః కాలే కతిపయే గతే । సుషువే తనయం ఘోరం రక్షోరూపం భయంకరం ॥ ద్విపంచశీర్షం విపులం వింశద్బాహుం భయానకం । తామ్రోష్ఠం కృష్ణవదనం రక్తశ్మశ్రుశిరోరుహం ॥ మహాదంష్ట్రం మహాకాయం లోకత్రాసకరం సదా । దశగ్రీవాభిధః సోఽభూద్రావణనామవాన్ ॥ రావణానంతరం జాతః కుంభకర్ణాభిధః సుతః ॥ తతః శూర్పణఖానామ్నా క్రూరా జజ్ఞే చ రాక్షసీ ॥ తతో బభూవ కైకస్యాః విభీషణ ఇతి శ్రుతః । పశ్చిమస్తనయో ధీమాన్ ధార్మికో వేదశాస్త్రవిత్ ॥ ఏతే విశ్రవసః పుత్రా దశగ్రీవాదయో ద్విజాః ॥ అతో దశగ్రీవవధాత్కుంభకర్ణవధాదపి ॥ బ్రహ్మహత్యా సమభవద్రాఘవస్యాతికర్మణః అతస్తద్ఘాతకే రామో లింగం రామేశ్వరాభిధం ॥ స్థాపయామాస విధినా దైవికే ద్విజోత్తమాః ॥ ఏవం రావణఘాతేన బ్రహ్మహత్యా సముద్భవా । స చ భూద్రామచంద్రస్య లోకరక్షాధికారిణః । తస్య హేతుకమాఖ్యాతం తథా బ్రహ్మఘాతజం ॥ తత్పాపశాంతయే

తిగుపుత్రులనెట్లు బొందుదునని వేడినమునీంద్రుండిట్లనియె ఓకామినీ నీకుంజనించిన పుత్రులయందు కడపటివాడు రాక్షసక ర్మంబులంబొందక షడ్వంశానుగుణంబులగు ధర్మగుణంబులంబొంది శాంతుండును శ్రేష్ఠుండగునని యానంతరకైకసియామునీంద్రుని పాదంబున గొంత కాలంబునకు రక్షోరూపుండును యాకారాకారుండును దశవదనుండును మహతియు వింశతిభుజుండును తామ్రోష్ఠుండు కృష్ణవదనుండును రక్తశ్మశ్రుశిరోరుహుండును మహాదంష్ట్రుండును లోకసంత్రాసకారియగు రావణుని అతిభయంకర రూపుండగు కుంభకర్ణుని యతిక్రూరయగు శూర్పణఖనుంగని పిమ్మట లోకపవిత్రచారిత్రుండును ధార్మికుండును వేదశాస్త్రనిపుణుండగు విభీషణుంగాంచె ఓమునీంద్రులారా యివ్విధంబు విశ్రవస్సునకు రావణాదులు జనించిరి రావణకుంభకర్ణవధంబున యతిపవిత్రచరిత్రుండగు శ్రీరామచంద్రునకు బ్రహ్మహత్య సంభవించె। గాన గంధమాదనంబున శివలింగప్రతిష్ఠంగావించె ఓమునీంద్రులారా యివ్విధంబున జానకీనాథుండు లింగప్రతిష్ఠ గావించిన

రామేణ లింగం ప్రతిష్ఠితత్వకం। ఏవం లింగం ప్రతిష్ఠాప్య రాఘవో ద్రోణధార్మికః॥ మేనే కృతార్థమాత్మానం ససీ
తాః సద్విజోత్తమాః। బ్రహ్మహత్యాకలాపం చ శ్రీరామచంద్రస్య శోభతే॥ తత్ర తీర్థమభూత్కించిద్బ్రహ్మహత్యావిమో
చనం। తత్ర స్నానం మహాపుణ్యం బ్రహ్మహత్యావినాశనం॥ దృశ్యతే గాలవోద్యాపి ధారారూపేణ తత్ర వై। తదగ్రేనా
గలోకస్య బిలమస్తి మహత్తరం॥ తద్బిలం ప్రాపయామాస చాపకోటిగణో ద్విజాః। తస్యోపరి బిలస్యాథ కృత్వా కూటశిఖా త
టం॥ భైరవం స్థాపయామాస సత్యార్థం తత్ర రాఘవః॥ భైరవాజ్ఞావశాత్తస్మాద్బ్రహ్మహత్యా భయంకరీ॥ నాశకోత్తత్ర దృష్టి
లాదూర్ధ్వం నిర్గంతుం ద్విజసత్తమాః। తస్మిన్నేవ బిలే తస్థౌ బ్రహ్మహత్యా నిరుద్ధవాన్॥ రామనాథ మహాలింగదక్షిణభాగే
జానుదా। వర్తతే పరమానందా శివస్యార్థశరీరిణీ॥ ఆదిత్యసోమౌ వర్తేతే సాక్షాద్వారోరామానత్రమాలినః॥ దేవస్య పురతో
సందీ రామనాథస్య వర్తతే॥ ఆస్తే తత్ర క్రతుశ్రేష్ఠా వ్యాసా జ్ఞేయాం తథానలః। ఆస్తేయ మోదకేన స్యాం రామనాథస్య
పీఠకః॥ నైరృతే ఖుంటిర్విప్రాః వర్తతే శంకరస్య తే। వారుణ్యాం వరగణో భక్త్యా సేవతే రాఘవేశ్వరం॥ వాయవ్యేషు

తా సౌమిత్రిసహితుండై ధన్యుండ కృతార్థుండగా దలంచె నెవ్వుటనాప్పుడు బ్రహ్మహత్య శించెనప్పుట బ్రహ్మహత్యా
విమోచనంబను తీర్థంబయ్యె నెవ్వరైన నందు స్నానంబుచేసిన బ్రహ్మహత్య నశించునప్పటనీశనంబు రఘురాముండు ధా
యారూపుండై యుండు నదుచున్నవాడుట తీర్థాగ్రంబున నాగలోకపర్యంతంబొక బిలంబుగలదంత శ్రీరామచంద్రుం
డా బ్రహ్మహత్యం ద్రోసి యాబిలంబుపైనొక మంటపంబు గావించి యందు సత్యార్థంబై భైరవ స్థాపనంబు గావిం
చెంగాన నాభయంకర రూపంబగు బ్రహ్మహత్య భైరవభీతయై యాబిలంబునుండి బైలువెడలుటకు జాలకయుండెడ
గియున్నది మునీంద్రులారా రామనాథమహాలింగంబునకు దక్షిణంబున శివార్ధశరీరిణి యగు పార్వతియు పా
ర్శ్వంబుల సూర్యచంద్రులు పురోభాగంబున నందికేశ్వరుండును నెట్టివారలు మరియు నా రామనాథమహాలింగంబున

దిశాభాగే వాయురాస్తే శివస్య తు। ఉత్తరస్యాం చ ధనదో రామనాథస్య తత్ర తే॥ ఈశానదిగ్విభాగే చ మహేశో వర్తతే ద్విజాః॥ వినాయకకుమారాద్యాస్తథా దేవపుత్రా ఉభౌ॥ తథా ప్రదేశం చ తే తే రామనాథాలయే శుభాః। వీరభద్రాదయః సర్వే మహేశ్వరగణేశ్వరాః॥ మునయశ్శివసన్నగా సిద్ధగంధర్వాప్సరసాం గణాః। సంతి వృషభాణాస్మాద్యాః యత్ర తం శివసన్నిధౌ॥ నరాణాం రామనాథస్య సేవార్థం చ స్ముపాస్య సః। రామేణ తస్య పూజార్థం బ్రాహ్మణాః శ్రోత్రియాస్తథా బహవః॥ రామేశ్వరే రఘుపతిః స్థాపయామాస పూజకాన్॥ తేభ్యో బహువిధాన్గ్రామాన్ ప్రాదాజ్జానకీపతిః॥ రామనాథస్య మహాదేవస్య నైవేద్యార్థం ద్విజాః॥ బహూన్గ్రామాన్ బహుధనం ప్రాదాత్ స రాఘవః॥ హారకేయూరకటకనిష్కాన్యాభరణాని చ। అనేకపట్టవస్త్రాణి రత్నాని వివిధాని చ॥ రామనాథాయ దేవాయ దదౌ దశరథాత్మజః॥ గంగా చ యమునా పుణ్యా సరయూశ్చ సరస్వతీ॥ సేతౌ రామేశ్వరం దేవం భజంతి స్వాఘశాంతయే। యేనాధ్యాయమిమం సాచ్ఛ్రిగణాః పిమాన

తూర్పువైపున శక్రుండును ఆగ్నేయంబున వైశ్వానరుండును దక్షిణంబున యముండును నైరృతియందు నిరృతియు పశ్చిమంబున వరుణుండును వాయవ్యదిగ్భాగంబున వాయువు నుత్తరంబున ధనదుండును ఈశాన్యంబున మహేశుండును వీరభద్రులు సేవకులై నిరంతరంబు సేవింపుచున్నవారు మఱియు వినాయక కుమారులును వీరభద్రాదిగణేశ్వరులును అచ్చటచ్చట రామనాథు సేవకులై యున్నవారలు మఱియు మునిసిద్ధగంధర్వాది సకలామరసమూహంబులును రామనాథు సేవార్థమై యచ్చటనే నివసించియున్నవారు ఓ మునీంద్రులారా శ్రీరామచంద్రుడు రామేశ్వరంబున రామనాథపూజార్థంబై యనేక బ్రాహ్మణజనంబులను ఉంచి వారలకనేక గ్రామంబులొసంగి రామనాథ మహాదేవ నైవేద్యములకై యనేక గ్రామంబులిచ్చి హారకేయూరకటకాద్యాభరణంబులు [illegible] శ్రీరామచంద్రుడు స్థాపించెను. రామనాథమహాలింగంబును నిరంతరంబు గంగయు యమునయు సరస్వతియు మొదలగు తీర్థంబులన్నియు స్వకీయపాపశాం

వః। పితుః కన్సర్వపాపేభ్యః సాయుజ్యం లభతే హరేః॥ ఇతి శ్రీస్కాందేపురాణే - సేతుమాహాత్మ్యే - బ్రహ్మహత్యాని
రూపణవ్యాఖ్యానం సప్తచత్వారింశోఽధ్యాయః ... ...

శ్రీసూతః॥ రామనాథం సముద్దిశ్య కథాం పాపవినాశనం। ప్రవక్ష్యామి మునిశ్రేష్ఠాః శృణుధ్వం సుసమాహితాః॥ పాండ్యదేశాధిపో రాజా పురాసీచ్ఛంకరాభిధః। బ్రహ్మణ్యః సత్యసంధశ్చ యాయజూకశ్చ ధార్మికః॥ వేదవేదాంగతత్త్వజ్ఞః పరసైన్యవిదారణః। చతురో వర్ణాశ్రమాన్ ధర్మతః పరిపాలయన్॥ వైదికాచారనిరతః పురాణస్మృతిపారగః। శివవిఘ్నార్కశక్త్యాద్యన్యదైవతపూజకః॥ మహాదానప్రదో నిత్యం బ్రాహ్మణానాం మహాత్మనాం। మృగయార్థం యయౌ ధీమాన్ఘనం కదాచిత్తపోవనం॥ సింహవ్యాఘ్రభయం మహావరాహాగ్రసత్వభయంకరం। ఝిల్లీకభీషణరవం సరీసృపసమాకులం భీమశ్వాపదసంపూర్ణం దావానలభయంకరం। మహారణ్యం ప్రవిశ్యాథ శంకరో రాజశేఖరః॥ అనేకసైనికోపేతః అఖేటను

తింగోరియదెంది సేసెంవుదుండు యీయధ్యాయంబే మనుజుండు యినభక్తియుక్తిపరంచు వినునతండఖిలపాపంబులం బాసి విష్ణుసాయుజ్యంబునొందునని శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండు చెప్పెను॥ ఇది శ్రీస్కాందపురాణంబునందు సేతుమాహాత్మ్యంబున బ్రహ్మహత్యానిరూపణంబను కథగల నలువదియేడవ అధ్యాయము॥ ... ... *

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సకలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీసమేతుండగు సూతుండిట్లనియె ఓమునీంద్రులార రామనాథుంగూర్చి పావనంబగు వృత్తం బెఱింగించెద పూర్వంబున పాండ్యదేశంబున శంకరుండను నృపుండు సత్యసంధుండును ధార్మికుండును యజ్వయు వేదవేదాంగతత్త్వజ్ఞుండును పరసైన్యవిదారణుండునునగుచు ధర్మమార్గంబు దప్పక చాతుర్వర్ణ్యజనంబులం గాచుచు వైదికాచారంబులొనర్చుచు స్మృతిపురాణంబుల నెఱింగి శివవిఘ్నార్కాదిదేవతాపూజలు సేయుచు మహాత్ములగు బ్రాహ్మణులకు నెనలేని దానంబులు గావించుచు రాజ్యంబు సేయుచుండి యొకా

సంయుతః॥ పాదుకాగూఢచరణో రక్తోష్ణీషపరిచ్ఛదః॥ బద్ధగోధాంగుళిత్రాణో ధృతకోదండసాయకః॥ తూణీబద్ధమహాఖడ్గః శ్వేతాశ్వవరమాస్థితః॥ స్వవేషధారిసన్నద్ధైః పత్త్రిసంఘసమావృతః॥ కాంతారేషు చరన్మేషు పర్వతేషు గుహాసు చ గమస్తేషు మహాస్రోతోయవాసింహపరాక్రమః॥ చచార చ బలైస్సార్ధం దరీముఖ్యగతాన్ మృగాన్॥ వ్యాఘ్రాంస్తాం ధృత్వా మేషయాంతి వేగాన్ మృగో వనే॥ ఏవం దశత్సు సైన్యేషు స్వయమాగత్య శంకరః॥ మృగాన్ హంతి మహారాజో విగాహ్య విపినస్థలీం। సింహాన్ వరాహాన్ మహిషాన్ కుంజరాన్ శరభాంస్తథా॥ నిఘ్నన్ స మృగాన్ న్యాన్ తదా శంకరభూపతిః॥ కుత్రచిద్విపినే దేశే రీతిం ధృత్వా వాసిగం॥ వ్యాఘ్రచర్మధరం శాంతం తం చ నియతవాసగం। వ్యాఘ్రబుద్ధ్యా జఘానాశుగవేగినా శర్వాణా॥ అతివేగేన విప్రేంద్రాస్తత్పత్నీం చ స సాయకః॥ నిజఘాన స విప్రాణాం నిష్క్రాంభత్య్రంతికే॥ విలోక్య మాతాపితరౌ తత్సుతో నిహతౌ వనే॥ నానాధ్యాపయుధ్వే శాకాస్తం వాప తదా ౮॥ అంబ మే భోజనం కో వా దాస్యతే.

నొకపనియంబున సింహవ్యాఘ్రాది క్రూరసత్త్వభయానకంబును ఝిల్లికాభీకరరవంబును సరీసృపసమూహంబులును భీమశ్వాపదపూర్ణంబును దావానలభయంకరంబు నగు నొక మహారణ్యంబున మృగయారతుండై ఆఖేటకులసమూహంబులం గూడి యనేకసైనికోపేతుండై పాదుకాగూఢచరణుండును రక్తోష్ణీషపరిచ్ఛదుండును మహాఖడ్గధారియు అనేకపదాతిపరివృతుండును నై శ్వేతాశ్వశ్రేష్ఠంబు నెక్కి సంచరించుచుండ యామృగంబు వేగంబునం బరుగిడుచున్న యది దీనిం జంపుదు జంపుదు నని స్వయంబు సైన్యంబులు పలుకుచుండ నితఁడు సింహవరాహమహిషాదిమృగంబుల జంపుచు నొకానొక ప్రదేశంబున నొకదరియందు వ్యాఘ్రచర్మంబు గప్పుకొని కొంకుండెడు వాఁడు బ్రాహ్మణుండగు యొకమునీంద్రుం గాంచి వ్యాఘ్రంబని దలంచి శరంబు వైచి నా యాశుగంబాతని ప్రాణంబు [illegible] వారి నూజుండు హతులగు మాతాపితరులం గాంచి యిట్లని విలపించె ఓ తండ్రీ నాకిఁక మీరు వేదంబులును శాస్త్రంబులును ఎవ్వండు ఉపదేశించు అచార్యుండెవ్వండె

సోపదంశకం । ఆహారాన్ని కుర్వతేభోజావాతదాశ్వయుష్యతేధునా ॥ అంబబాలం ప్రకుపితం కావాహాముపలాలయేత్ । యువాం నరాగసావద్య కేనపాపేనసాంప్రతైః ॥ విహాలౌ వైతరోనిష్ఠౌ కుతాన్ప్రేతౌ నగ్నరూపనే ॥ ఏవం తయోస్సుతోపి ప్రాంకుక్షేతంపురోధసై। అథ ప్రలపితం శ్రుత్వా శంకరోపిపి నేశ్వరః । గచ్ఛద్ధాభిముఖం సద్యః ప్రయయౌ సకరీముఖం తత్రత్యామునయోవాప్యాశు గచ్ఛంత తత్ర సుం। తేదృష్ట్వా మునయస్సర్వే శరేణ విహాతంపునిం ॥ తత్పత్నీంచహతాం విప్రాః రాజాన్ధం విధనుర్ధరం । విలపంతం సుతం తంచ విలోక్య కృపయా విహ్వలాః ॥ పుత్రకాశ్వాసయామాసుర్మారోదీరితికాతరం। మునయః ॥ ఆధ్యైవాపి సరిద్రే వాము ఖే వా కంచితేపి వా ॥ దీనేవాథకృశేవాపి సమవర్ణాదరేతరాట్ వనేవానగరే గ్రామే సర్వతె వా స్థలాంతరే॥ మృత్యోర్వశంప్రయాతవ్యం సర్వైరపిహి జంతుభిః । యత్ర నిత్యం వగర్భస్థైః జాతైరపి చ జంతుభిః ॥ యువభిఃస్థవిరైస్సర్వైర్గంతవ్యం యమపట్టణం । వర్ణిభిశ్చగృహస్థైశ్చ వానప్రస్థైశ్చభిక్షుభిః ॥

రింగించు- ఓ జననీనాకీక మీదసోపదంశకంబగుభోజనం బెవ్వరిడుదు రెవ్వరులాలనంబుగాపింపుదు రేమి సేయుదురు - నిరపరాధులగు మీయిరువురనే పాపుండు సాయకంబున హింసించెనని యాబాలుండు ముక్తకంఠుండై రోదనంబు గావించెనంత నాధ్వనివిని నృపుండ చటికరుదెంచి వారలంజూచుచుండ యా సమీపంబుననుండుమునీంద్రులంత పుశరహతులై భూమింబడియున్న నారాజు ధనుర్ధరుడై యున్నవారిం బ్రవిలపించుచున్న బాలకుంగాంచి దయాళువులై యాబాలకున నేకవిధంబులనూరడించుచు నిట్లనిరి, ఓ బాలకా ఆఢ్యుండైననుదరిద్రుండైననుమూర్ఖుండైనసపండితుండైనను - దీనుండైనను - కృశుండైననుయెవ్వండైన సమవర్ణిసంహరించు వనంబులకు గ్రామంబులకు పర్వతాది ప్రదేశంబులనుయచటనుండిననుస మృత్యువేతెంచును రిమునుగర్భస్థులు జనించువారలువరియౌవనులువృద్ధులువర్ణాశ్రమాచారవంతులు ఎవరైననేటువంటివారలైన యమపట్టణంబునకు బోవుదురు గాన స్థిరంబుగనుండరు - మరియు బ్రహ్మాదిసురముని సంఘంబులు నుసకల

యాతవ్యాః ప్రేతలోకాద్వై ద్విజపుత్ర మహామతే । దేవాశ్చ మునయో యక్షగంధర్వోరగరాక్షసాః ॥ అన్యేచ జంతవస్సర్వే బ్రహ్మవిష్ణుహరాదయః । సర్వే యాస్యంతి విలయం త్వం శోచితుమర్హసి ॥ అథ యోఽసౌ సచ్చిదానందో బుద్ధ్యాద్యైశ్చ వినిర్గతః । న తస్య విలయో జన్మవర్ధనం చాపి సత్తమాః ॥ మలభాండే దేహవద్వారే పూయమూత్రకఫశోణితాలయే । దేహేఽస్మిన్ బుద్బుదాకారే క్రిమియూథసమాకులే ॥ కామలోభభయక్రోధమోహమాత్సర్యకారిణి । పరదారపరద్రవ్యపరద్రోహైకలోలుపే ॥ హింసాసూయాశుచివ్యాప్తే విష్ఠామూత్రాదిభాజనే । యః కుర్యాచ్ఛోభనధియం స మూఢస్స నరాధమః ॥ బహుచ్ఛిద్రే ఘటాకారే దేహేఽస్మిన్నశుచౌ సదా । శరీరవస్థితాః కిం స్యాత్ప్రాణాశ్శాశ్వతాశ్చిరం ద్విజాః ॥ అతో మా కురు శోకం త్వం పితరం జననీం ప్రతి । తౌ స్వకర్మవశాద్యాతౌ దేహం త్యక్త్వా స్వయం ద్విజ ॥ తవకర్మవశాత్త్వం తు తిష్ఠస్యస్మిన్మహీతలే । యదా కర్మక్షయస్తే స్యాత్తదా త్వం చ మరిష్యసి ॥ మరిష్యమాణః ప్రేతో హి సన్ ప్రేతస్య

జంతువిచయంబులును సర్వంబును నాశంబునొందును నిందునుగూర్చి శోకింపఁదగదు - సచ్చిదానందంబును ఉపనిషద్గతంబగుపరబ్రహ్మయొక్క యీతఁడు శాశ్వతంబై యుండును దానికెన్నండును నాశనంబులేదు మఱియును మలభాండంబును నవద్వారంబును పూయమూత్రకఫశోణితాలయంబును బుద్బుదాకారంబును క్రిమియూథసమాకులంబును కామలోభభయక్రోధమోహమాత్సర్యకారియు పరదారపరద్రవ్యపరద్రోహైకలోలుపంబును హింసాసూయాశుచివ్యాప్తంబును విష్ఠామూత్రభాజనంబును బహుచ్ఛిద్రంబగునీదేహంబు శోభనంబని యెవ్వఁడు తలంచునతఁడు మూఢుఁడు యీశరీరంబున ప్రాణంబులుస్థిరంబుగనుండవు యిది నిశ్చయంబుగాన తల్లిదండ్రులంగూర్చి చింపకుము వారలుస్వకర్మవశంబున దేహంబులవిడిచిరి నీవు నీకర్మవశంబున భూతలంబుననున్నాడవు నీకర్మక్షయంబైనప్పుడు మరణంబునొందెదవు మీ జననీజనకులెవ్వరిజనించిరినీవెవ్వఁడవైతివి వారలకునీకును గతిభిన్నంబయ్యె వారలుమరణంబునొందిరి నీకునుగతితుల్యంబైనజాడలతో

శోచసి। యస్మిన్నాసేన సముత్పన్నౌ తవ మాతాపితా తథా॥ నరాస్మింస్త్వం సముత్పన్నస్తోకోభిన్నాన్నిహీయతే। యదితు
ల్యాగతైస్త్రైస్యాత తాభ్యాం సమాహితతే॥ తథా త్వయాపి యాతవ్యం మృతౌ యత్ర హి తౌ గతౌ। మృతానాం బాంధవా
యే తు ముంచత్యశ్రూణి భూతలే॥ పాశ్యంత్యశ్రూణి తాన్యద్ధా మృతాః ప్రేతాః పరత్ర వై। అతః శోకం పరిత్యజ్య ధృతిం
కృత్వా సమాహితః॥ అనయోః ప్రేతకార్యాణి కురు త్వం వైదికాని తు। శరభూతాన్మృతావేతౌ యస్మాత్తే జననీ పితా॥
అతస్తద్దోషశాంత్యర్థం సీనాభ్యాదాయ వై తయోః। రామనాథశివక్షేత్రే రామసేతౌ విముక్తిదే॥ స్థాపయస్వ తథా శ్రాద్ధం
సపిండీకరణాదికం। తత్రైవ కురు సిద్ధ్యర్థం తయోర్బ్రాహ్మణపుత్రక॥ తేన దుర్మృత్యుదోషస్య శాంతిర్భవతి నాన్యథా॥
శ్రీసూతః॥ ఏవముక్తస్స మునిభిః కౌశల్యస్యాము నేద్విజాః। జాంగలాఖ్యస్తయోస్సర్వం పితృమేధం చకార వై। అస్థ్యా
దస్థీనిసంధాయ హాలాస్యం ప్రయయౌ చ సః॥ తస్మాద్రామేశ్వరం సద్యో గత్వాయం జాంగలో ద్విజాః। మునిప్రోక్త.

యూతిజనుదుపు లోకంబున మృతులగు వారలం గూర్చి బంధువులు కన్నీరు విడుచు దుఃఖించినం బ్రయోజనం బేమియు లేదు గానని
వు శోకంబు విడిచి ధైర్యంబు నొంది సమాహితచిత్తుండవై జననీజనకులకుం బ్రేతకార్యంబులం గావింపుము మఱియు నునీ తల్లి
దండ్రులు శరాఘాతంబు చే మరణంబు నొందిరి గాన దుర్మృత్యుదోషశాంత్యర్థం బై వారి యస్థులం గొని విముక్తిదంబగు
రామనాథశివక్షేత్రంబునకుం బోయి యందు స్థాపించి యచ్చట సపిండీకరణాదికకృత్యంబులం గావింపు మట్లు గావించితి
వేని భవజ్జననీజనకుల మృత్యుదోషంబు నుండి బాయుదురని మునీంద్రులు పలికి; జాంగలుండను నా బాలకుండియ్యకొని జననీజ
నకులకుం బితృమేధకర్మంబులు గావించి పరదివసంబున వారి యస్థులం గొని హాలాస్యక్షేత్రంబునకుం బోయి యచటనుం
డి రామేశ్వరంబుం జేరి మునిప్రోక్తవిధానంబున నస్థిస్థాపనంబును బ్రథమాబ్దికపర్యంతంబు జేయందగిన శ్రాద్ధంబుల
నుగావించి అబ్దికాంతదినంబున రామ [illegible] గరుడోపాని విష్ణులును పద్మమాలాధరా

శ్రీకారేణ తస్మిన్రామేశ్వరసన్నిధౌ। నిధాయ వ్రతతస్తస్మిన్ ప్రాగాదికరణోత్తథా। శ్రీవత్సవక్షమాల్యాద్యైః పర్యంతం కార్యంతపో వ్యకరో ద్విజః॥ స్థితాన్వై దంపతీ సమునేః పుత్రః పాంచజాంగలసంజ్ఞకః। అబ్ధికాంతాది నేవి ప్రాణరాత్రా స్నపేన్నిర్జోత్కటః॥ స్వహాత రం చపిగతం శంఖచక్రగదాధరౌ। గరుడోపరి సంపిష్టౌ పద్మమాలావిభూషితౌ॥ శోభితౌ తులసీదామ్నా పృథక్వక్షరఖండలౌ। కౌస్తుభాలంకృతోరస్కౌ పీతాంబరవిరాజితౌ॥ ఏవం దృష్ట్వా మునిసుతో జాంగలస్తు ప్రసన్నధీః। స్వాశ్రమం ప్రాప గాగత్యాథ ఖినత్యవ సద్ద్విజాః॥ తేభ్యో వేదవిదస్సర్వం బ్రాహ్మణేభ్యో నిహర్షితః। శ్రుత్వా తే మునయో లోకాశ్చ మహాసర్వ సంపీడమానాస్సాః॥ అకరాత్ జ్ఞానమాలోక్య సర్వే తే పిశువాదినః। అవదన్ముక పితాస్ప్రాశ్య పంచగవ్యం శరణ్యకం పాపం ద్యాభూపన హోమమాని క్రోధాద్బ్రహ్మణఘాతుకః। స్త్రీహత్యా బ్రహ్మహత్యా వర్ణనాత్ప్రాయశ్చిత్తం న బాధతః॥ అతస్శరీరసంత్యాగం కురుష్వ హవ్యవాహనే। నోచేత్తవ న శుద్ధిస్స్యాత్ప్రాయశ్చిత్తాయుతైరపి॥ స్వస్సంభాషణమాత్రేణ

జితులును తులసీదామశోభితులును కంఠకలదీపితులును కౌస్తుభాలంకృతోరస్కులును పీతాంబరవిరాజితులునై యొప్పని జజనీజనకులం గాంచి సంతుష్టచిత్తుండై యా మునిపుత్రుండు స్వాశ్రమంబునకేతెంచి యచటి బ్రాహ్మణజనంబులకా తెరంగంతయు నెఱింగించి సుఖంబుండె పిమ్మట నా యాశ్రమంబుననుండు మునీంద్రులు శంకరనరేంద్రుం గాంచి యిట్లనిరి ఓరీపాండ్యాధమా నీవు మహాపాపమూఖుండవు క్రోధంబున బ్రహ్మహత్యయు స్త్రీహత్యయు నంగావించితివి కాన నగ్నియందు శరీరత్యాగంబు జేయుము ప్రాయశ్చిత్తంబులు చేసినను నీకు శుద్ధి గలుగదు త్వత్సంభాషణంబు జేసిన పాపంగలుగును గాన మా సమీపంబుననుండకు మెచటికైనం బొమ్ము మునీంద్రులు పలికిన నృపుండు నారలం గాంచి ఓ మునీంద్రులారా నేబ్రహ్మహత్యాశుద్ధికై భవత్సన్నిధానంబున హవ్యవాహనునందు దేహత్యాగంబు జేసెద నను గ్రహంబు జేయుండని పలికి తదనంతరంబ యిట్లు యొడిపుం పుంగవులారా నే యజ్ఞానంబున బ్రహ్మహత్యయు స్త్రీహత్యయుం గావించితిం గా

బ్రహ్మహత్యాయుతం భవేత్ । అస్మత్ప శాశ్వగచ్ఛత్వం పాండ్యానాం కులపావన ॥ ఇత్యుక్తో మునిభిః పాండ్యః శంకరో ద్విజపుంగవాః ॥ తథాస్తు దేహసంత్యాగం కరిష్యే హవ్యవాహనే ॥ బ్రహ్మహత్యావిశుద్ధ్యర్థం భవతాం సన్నిధావహం అనుగ్రహం మే కుర్వంతు భవంతో మునిసత్తమాః ॥ యథా శరీరసంత్యాగాత్ పదమేవ లయం వ్రజేత్ । ఏవముక్త్వా మునీన్ సర్వాన్ శంకరః పాండ్య భూపతిః ॥ స్వాన్ మంత్రిణః స్వమాహూయ బభాషే వచనం త్విదం । భో మంత్రిణో బ్రహ్మహత్యా మయా కార్యవిచారతః ॥ స్త్రీహత్యా చ తథా ఘోరా మహానరకదాయినీ । ఏతత్పాతకశుద్ధ్యర్థం మునీనాం వచనాదహం ॥ ప్రదీప్తాగ్నౌ మహాజ్వాలే పాతయిష్యే కలేబరం । కాష్ఠాన్యానీయత క్షిప్రం త్రేగ్నిశ్చ సమిద్ధ్యతాం ॥ మమ పుత్రం వసు బిరం రాజ్యే స్థాపయతాచిరాత్ । మహాశోకం కురుతా మా త్యా దైవతం దురతిక్రమం ॥ ఇతీరితా నృపతినా మంత్రిణో రురుదుస్తదా । పాండ్యనాథ మహారాజ విప్రాణామపి వత్సల ॥ వయం హి భవతా నిత్యం పుత్రవత్పరిపాలితాః । త్వాం వినా న వర్తితుం శక్యా పురీం దేవపురోపమాం ॥ హవ్యవాహం ప్రవేక్ష్యే మో మహత్ కార్యం సమీహితం । తేషాం ప్రలపితం శ్రు

ననుముని వచనంబున యీపాపనాశనంబునకై ప్రదీప్తంబగుచున్న త్రాశనునందు దేహంబు విడిచెదకావున కాష్ఠంబులం గొని రండు యాగ్నింబ్రజ్వలింపం జేయుండు మత్పుత్రునకు రాజ్యాభిషేకంబు జేయుండు శోకంబునొందకుండు దైవంబు దురతిక్రమంబె యుండునని శంకరరథ - రాధిపుం డాడవలికిన సచివోత్తములు దుఃఖంగా నయిల్లగిరి ॥ ఓ పాండ్య మహీనాధా నీవు మహారాజ పుశవులయందైనవాత్సల్యంబుగలవాడవు మేము నిరంతరంబు పుత్రులంబోలె మీచే బరిపాలింపంబడితిమి నిన్నుం బాసి పురంబున నుండ నేరము - నీతోడన మేమును యగ్నిం బ్రవేశించెదమని మంత్రి వరులు దుఃఖంపుచుండ వారలనను నయింపుచు ఓయమాత్యులార నేనమహాపాతకంబులం గావించితి పింపస్మశనంబెట్లు సహయింపగా నుమత్పుత్రుని చతురస్న వర్ధ పాలనంబునకై యభిషేకంబు జాపింపుడు - నీ ప్రయత్నంబునం బొందు కొమ్ము మంత్రులందెల్ల సామ్యంబు గావింపవలదు న

త్వాం పాండ్యస్సంశయం భూపతిః ॥ జీవా వసంతి కిం తస్య గ్రామే వచనం సాంప్రతం ప్రోవాచ ॥ కింకరిష్యామ్యహం హూరామాత్యాకుమా
ప తస్య నామ గ్రామే సింహాసనం సమారుహ్య నక్షత్రాయజ్ఞ కేతతః ॥ తతు రణే పర్యంతే థ రామాలన మంజసా ॥ మత్పు
త్రం మది రంశీఘ్రం యూయం సంస్థాపయతాసనే । కాష్ఠాన్యానయతే తి ప్రంపత్ జ్ఞేష్యాంహ్యా వాహనే ॥ మమహం తి ప
రాయయామాస లంబస్త్వజ తాధునా । ఇత్యుక్త్వా వమంత్రిణః కాష్ఠాని సమానిన్యుః తు తేన తే ॥ అగ్నిం ప్రజ్వలితం కాష్ఠైః
ష్వాశంక భూపతిః । స్నాత్వా చ మ్యా విశుద్ధాత్మా మునీనాం సన్నిధౌ తదా ॥ అగ్నిం ప్రదక్షిణం కృత్వా తాన్మునీన్ పినాకోద్వరః ।
అగ్నిం మునీన్నమస్కృత్య ధ్యాత్వా దేవముమాపతిం ॥ అగ్నౌ ప్రవేష్టుమారేభే ధైర్యమాలంబ్య భూపతిః । అస్మిన్నవసరే
విప్రాః మునీనాం పశ్యతాం ॥ అశరీరా సముద్భూత్ వాణీ భైరవనాదినీ । భోః శంకర మహీపాల మానలం ప్రవిశాధునా
బ్రహ్మహత్యా నిమిత్తం తే భయం మాభూన్మహీపతే । తవ పాపవినాశం వక్ష్యేహం రహస్యం వేదసమ్మితం । శృణుష్వావహితో
రాజన్ మా కార్షీః క్రియాంత్వయా । దక్షిణాంబునిధే స్తీరే గంధమాదన పర్వతే ॥ రామసేతౌ మహాపుణ్యే మహాపాతక

యాతనియామకేషు ఋషులు చూచుచుండగా శంకర భూనాయకుండా చమనంబు జేసి పరిశుద్ధాంతరంగుండై యామునీంద్రులకును
ప్రజ్వలించు నగ్నికిని నమస్కరించి ప్రదక్షిణంబు జేసి నమస్కరించి మహాదేవు ధ్యానంబు సంధించుచు ధైర్యంబు వహించి
యగ్నిం బ్రవేశించుటకుద్యుక్తుండయ్యె. నాసమయంబున సకలమునీంద్రులు వినుచుండ నశరీరవాణి మహానాదంబు గావించినది
ల్లనియె, ఓ మహీపాలా యనలంబును బ్రవేశింపకుము బ్రహ్మహత్యకై భీతినొందకుము వేదసంహితంబగు రహస్యంబెఱిం
గించెదన మహీమండలమై వినిదానింగా వింపుము దక్షిణసముద్ర తీరంబున గంధమాదనపర్వతంబున రామసేతువునందు శ్రీరా
మచంద్ర ప్రతిష్ఠితలింగంబొక టి కలదు నీవచటనొక సంవత్సరంబుండి మూలంబును నియుక్తుండవై ప్రదక్షిణనమస్కా
రంబులు గావించుచు మహాభిషేకంబు జేయుచు - రామనాథు సేవింపుము ॥ మరియు నాలింగంబున కుదినదినంబును వివిధంబు

నాశనే। రామప్రతిష్ఠితం లింగం రామనాథం మహేశ్వరమ్॥ నివేద్య పాయసం తస్మై కాంచనం శ్రీఫలాన్వితమ్। ప్రదక్షిణప్ర-
క్రమణం నమస్కారం చ వైభవాత్॥ మహాభిషేకం కృత్వా తు రామనాథస్య వైభవాత్। దక్షిణాంబునిధేస్తీరే గంధమాదనప-
ర్వతే॥ నైవేద్యం వివిధం రాజన్ దీపదానం తథైవ చ। చందనాగరుకర్పూరైః రామలింగప్రపూజయా॥ భార్గవ యోగ-
వ్యానామాజ్యానామభిషేచయ। ప్రత్యహం చ గవాం క్షీరైః స్నిగ్ధభారశరీసమ్మితైః॥ సహస్రద్రోణైస్తల్లింగం ప్రత్యహం గంగాస్నా-
పయ ప్రభో। ప్రత్యహం పాయసాన్నేన నైవేద్యం కురు భూపతే॥ ప్రత్యహం తిలతైలేన దీపారాధనమాచర। ఏతేన తవ
రాజేంద్ర రామనాథస్య శూలినః॥ స్త్రీహత్యా బ్రహ్మహత్యా చ సద్య ఏవ వినశ్యతి। దర్శనాద్రామనాథస్య భ్రూ-
ణహత్యాశతాని చ॥ అయుతం బ్రహ్మహత్యానాం సురాపానాయుతం తథా। స్వర్ణస్తేయాయుతం రాజన్ గురుస్త్రీ-
గమనాయుతమ్॥ ఏతత్సంసర్గదోషశ్చ వినశ్యతి న సంశయః। మహాపాతకతుల్యాని యాని పాపాని సంతి హి॥ తాని పాపా-
ని నశ్యంతి రామనాథస్య సేవయా। మహతీ రామనాథస్య సేవా లభ్యేత చేన్నృణామ్॥ కిం గంగయా చ గయయా ప్రయాగేణార్థ్య

లను నైవేద్యంబులొసంగుము చందనాగరుకర్పూరాదులచే పూజింపుము గవ్యంబును భార్గవయపరిమితంబగు ఆజ్యాభిషేకంబునభి-
షేకింపుము మరియు స్నిగ్ధభారసమ్మితంబగు గోక్షీరంబునభిషేకింపుము సహస్రద్రోణంబుచే నభిషేకింపుము ప్రత్య-
హంబును పాయసాన్నంబు నైవేద్యంబొసంగుము తిలతైలంబుచే దీపారాధనంబు గావింపుము ఇట్లొనర్చిన రామనా-
థుండు ప్రీతుండగు దానివలన బ్రహ్మహత్యయు స్త్రీహత్యయు నశించు రామనాథు దర్శనంబుచే భ్రూణహత్యాశతంబులు
బ్రహ్మహత్యాయుతంబులు స్వర్ణస్తేయాయుతంబులు గురుస్త్రీగమనాయుతంబును తత్సంసర్గకోటులు సకలంబును
నశించు మహాపాతకంబులకు సమానంబగు రామనాథ సేవ కలిగెనేని గంగాగయాప్రయాగాభ్యంతరంబుల కార్యంబేమి
గలదు గాన శీఘ్రంబున నీవచటికి బోయి [illegible] రామనాథుని [illegible] విని మునీంద్రు

రేణవా। తద్గచ్ఛ రామసేతుం త్వం రామనాథం భజానిశం॥ విలంబం మా కురు విభో గమనే చ త్వరాం కురు। ఇచ్ఛా హి త్వా కు
వయస్య త్వం త్వరయాంతిష్ఠ భూమిపం। గచ్ఛ శీఘ్రం మహారాజ రామసేతుం విముక్తిదం। రామనాథస్య మాహాత్మ్యం మజ్ఞా
త్వా స్తోకైరీరితం॥ దేహత్యాగం కురుష్వేతి స్నాప్య జ్వాలితేధనా। అవజ్ఞాతో మునివరైరితి రాజా స శంకరః॥ నమస్కృ
త్య మునీన్ సర్వాన్ ప్రహృష్టేనాంతరాత్మనా। వృతః తైః సచివైః సైన్యైః శ్రేయస్సహాయధనం బహు॥ రామనాథస్య సేవార్థ
మాయయాసీద్గంధమాదనం। ఉపవాసపరః స్వంతం తు రామసేతౌ విశుద్ధిదే॥ ఏకభుక్తో జితక్రోధో జితేంద్రియః సంయుతః।
త్రిసంధ్యం రామనాథం చ సేవమానస్సుభక్తికం॥ ప్రదదౌ రామనాథాయ సుదశభారదం మునే। ప్రత్యహం రామనాథస్య
మహాపూజామకారయత్॥ ఏకవారం తు షణ్మాసం ప్రత్యహం భక్తిపూర్వకం। స్నానం ప్రతిదినం చాన్నం బ్రాహ్మణేభ్యో
దదౌ ముదా॥ అశరీరవచః ప్రోక్తం మునిభిః పూజనం తథా। ఏవం కృతవతస్తస్య వర్షమేకం తు నందిద్విజాః॥ షణ్మాసాంతే స శుచి
ర్భూత్వా శంకరస్తుష్టమానసః। తుష్టావ పరమేశానం రామనాథం కృపానిధిం॥ నమామి గిరిశం శాంతం రామనాథముమా

శంకర భూపతింగాంచి ఓమహారాజా రామనాథప్రభావ మెఱుంగక అగ్నింబ్రవేశంబు జేసి దేహత్యాగంబు జేయుమని యో
గింతిమి నీవిపుడు శీఘ్రంబున విముక్తిదంబగు రామసేతువునకుం బొమ్మని పలికిన రేంపు మునుప్రణామంబొ తగగుండయి సైన్య
వంతుండై బహుధనంబుగొని నలుపు బదింబుల గంధమాదనంబు జేరి యచట రామసేతువునందు. ఏకభుక్తుం
డును జితేంద్రియుండగుచు త్రిసంధ్యంబు రామనాథు సేవించుచు పూజింపించుచు ప్రతిదినంబును షణ్మాసములు
స్నానంబు గావింపుచు బ్రాహ్మణులకన్నంబొసంగుచుండె రామనాథునకు దశభారధనంబొసంగి యిట్లొక వర్షంబు
మొదలంత షణ్మాసంబుల అశరీరిణీ ప్రో [illegible] సంయుమైయెవ్వ కృపానిధి యగు మహేశ్వరు
నిట్లని పొగడె, ఓరామనాథా ఓ ఉమానాథ శంకరనుమాగాపుమయ్య పాపుండనై బ్రహ్మహత్య వినాశనము స్త్రీహ

క్షణం । పాహి మాం కృపయా దేవ బ్రహ్మహత్యాం మహారాశు మే ॥ త్రిపురఘ్న మహాదేవ కాలకూటవిషాదన । రక్ష మాం త్వం ।
దయాసింధో స్త్రీహత్యామపి మోచయ ॥ గంగాధర విరూపాక్ష రామనాథ త్రిలోచన । మాం పాలయ కృపాదృష్ట్యా భిం
ది మే పాతకరాశిభో ॥ కామారే కామసంధాయిన్ భక్తానాం రాఘవేశ్వర ॥ కటాక్షపాతయుక్తం మాం శుద్ధం మాం కురు ధూర్జ
టే । మార్కండేయభయత్రాణ మృత్యుంజయ శివావ్యయ । నమస్తే గిరిజానాథ నిష్పాపం కురు మాం సదా ॥ రుద్రాతు
మాలాభరణ చంద్రశేఖర శంకర । వేదోక్తసత్కర్మాచారయోగ్యం మాం కురు తే నమః ॥ సూర్యదంతభిదే తుభ్యం భ్రాతి
శశిరచ్ఛిదే । రామేశ్వరాయ దేవాయ సమాఖ్యాతభుజాయ చ ॥ అనంత సచ్చిదానంద రామనాథ వృషధ్వజ । భూయో
భూయో నమస్యామి పాతకం మే వినశ్యతు ॥ భక్త్యైవం స్తువతస్తస్య రామనాథం మహేశ్వరం । నిర్జగామ ముఖాద్రా
జ్ఞో బ్రహ్మహత్యాతిభీషణా ॥ నీలవస్త్రధరా క్రూరా రావహాసా క్షతశిరోరుహా । తాం బ్రహ్మహత్యాం భీతత్రాసేన స ఇవక్రా

త్యా మోచనంబు జేయుము, ఓ త్రిపురనాశకా నీవు మహాదేవుండవు కాలకూటవిషాదివి దయాసింధుండవి స్త్రీహత్యాం
బాపుము ఓ విరూపాక్షా నన్ను కృపాదృష్టి విలోకించి నదియ్యాంబులగు పాతకంబుల నాశనంబు జేయుము ఓ కామాంతకా
ఓ రాఘవేశ్వరా త్వత్కటాక్షవీక్షణంబున నన్ను బరిశుద్ధునిగా జేయుము ఓ మార్కండేయభయత్రాణా ఓ మృత్యుంజ
యా ఓ అవ్యయా నన్ను నిష్పాపుం జేయుము ఓ శంకరా నన్ను వేదోక్తాచారయోగ్యంగా జేయుము ఓ దేవా నీవు సూర్య
దంతంబుల హరించితివి రామదేవుండవు దేవదేవుండవు అనంత సచ్చిదానందరూపుండవు వృషభధ్వజుండవు రామనాథుం
డవు నీకు నేకవందనంబులు గావించెదను విధ్యా పాతకంబుల హరించి నన్నుం గావవే యని స్తుతించు నా భూపాలకు ముఖంబున
నుండి యాభయంకరరూపంబును క్షతశిరోరుహయు నీలవస్త్రధరయు క్రూరయు బ్రహ్మహత్య వెడలె నంగాంచి స్వైర
వుం జేర్చు ద్రశాసనంబున శూలంబు గొని దానిని జీరా చెనంత రామనాథుండు ప్రీతుండయి యాన్నృపునకుం బ్రత్యక్షంబై యి

ద్విజదర్గతాం॥ నిజఘాన త్రిశూలేన భైరవో రుద్రశాసనాత్ । హతాయాం బ్రహ్మహత్యాయాం భైరవేణ శివాజ్ఞయా ॥ రామనాథో ప్యభూత్ పాండ్యస్తుత్యా ప్రసన్నధీః॥ శ్రీ రామనాథః॥ పాండ్య భూప మహారాజ స్తోత్రేణానేన తేనఘ ॥ ప్రసన్నోఽహం తదా స్యై శుభ్యం వరయ చేప్సితం । స్త్రీహత్యా బ్రహ్మహత్యాభ్యాం యస్తే దోషస్స నిర్గతః ॥ శుద్ధో విశుద్ధపాపో భూత్వా రాజ్యం పాలయ పూర్వవత్ । యే మామత్ర నిషేవంతే భక్తియుక్తేన చేతసా॥ నాశయామి న్యగాం తేషాం బ్రహ్మహత్యా యుతాన్యపి। పరపాపానాం తథా భూయసు స్త్రీగమనాయుతం ॥ స్వర్ణస్తేయాయుతమపి సత్యం సురాపానాయుతం తథా, అన్యాన్యపి చ పాపాని నాశయామి న సంశయః ॥ మత్సేవినో మహారాజ నభూయస్సంస్మరంతి వై॥ కిం పునః సాయుజ్యరూపాం మే ముక్తిం యాస్యంత్య సంశయః ॥ స్తువంత్యనేన స్తోత్రేణ యే మాం భక్తిపురస్సరం । నాశయామ్యహమేతేషాం మహాపాతక సంచయం ।ప్రీతోఽహం తవ భక్త్యా చ స్తోత్రేణానుజేశ్వర। యథేష్టం పాండ్య వరం మత్తస్త్వం వర

ట్లుమయ్య, ఓ పాండ్య మహీపాలా నీ వొనర్చిన స్తోత్రంబునకు బ్రీతుండనయి వరంబొసంగెదనని యెంచితి నీవొనర్చిన స్త్రీహత్యా బ్రహ్మహత్యలు నశించెను నీ కిష్టంబగు వరంబు వేడుము విశుద్ధపాపుండవై తొల్లిటిగా రాజ్యపాలనంబు పూర్వంబువలె జేయుము యెవ్వరైన భక్తియుక్తులై నన్ను సేవింతురు వారల బ్రహ్మహత్యాదిసకల పాపంబులు నాశనంబుగావించి సాయుజ్యంబు నొసంగుదు నిందు కనుమానంబు లేదు యే మానవులైన భక్తిపురస్సరంబుగా నీ స్తోత్రంబు పఠింపుదురు వారల పాపంబులనెల్ల నాశనంబు జేయుదు నీ స్తోత్రంబునకు భక్తికి మెచ్చితి నీ కిష్టంబులగు వరంబులు వేడుమని మహాదేవుండు పలికిన పాండ్యపుంగవుండిట్లనియె ॥ ఓ శంకరా [illegible] రా నే నీ పాదద్వంద్వదర్శనంబునఁ గృతార్థుండనైతి [illegible] ర్థనీయంబగు వరం బేమిగలదు మఱియును మృకండుభూయసంతాపహారి యగు త్వ [illegible] త్వత్పాదయుగళంబున నిశ్చలంబగు భక్తి నొసంగి పునర్జన్మంబు లేకయుండునట్లనుగ్రహింపుము యేనరులైన మత్కృతంబగు నీ స్తోత్రంబు పఠింపుదురు వార

దాశ్నృప॥ ఏవముక్తశ్శివేనాథశంకరో నృపపుంగవః। రామనాథం బభాషేఽథ శంకరం కరుణాకరం ॥ తవ సంనిధౌ నేనాహం కృతార్థోఽస్మి మహేశ్వర। ఇతోఽపరం ప్రార్థనీయం న మమాస్త్యధునాధికం॥ మృకండుతనయ సంతాన హారపాదయుగం వ। దృష్టం మయా మహాదేవ నాకపాలైశ్చ దుర్లభం॥ స్తవే॥ త్వత్పాదపద్మయుగళేచ్ఛ లాలిత్తిన స్తుమే। సపునర్జన్మ మేఘాయాః [illegible] జ్ఞానమూడకేశచో॥ యేమత్కృతమిదం స్తోత్రం కీర్తయంతి తవ ప్రభో। తేనరాః పావనిముక్తా త్వత్సేవాఫలమాప్నుయుః॥ తథాస్త్వితి సమభ్యర్హ్య శంకరో రామనాథోద్వజో సతమాః। నీలకంఠో విరూపాక్షో లింగరూపీ తిరోహితః॥ రాజాపి రామనాథేన విహితానుగ్రహస్తతః। రామనాథం నమస్కృత్య కృతార్థేనాంతరాత్మనా ॥ స్వసేనా సంవృతః ప్రీతః ప్రయయావాత్మనః పురీం। కృత్స్నాంత మేతద్వదస్మనీనాం వనవాసినాం॥ తేషాం చ నృపరాజ్యే మునయః ప్రీతిమానసాః॥ పుత్రదారయుతో రాజా ప్రాప్య రాజ్యమకంటకం। మంత్రిభిః సహితో వి ప్రారరక్ష పృథివీమిమాం। వ

లు పావనిముక్తులై త్వత్సేవాఫలంబునొందుదురు ననుగ్రహింపుమని వేడిన రామనాథుండట్లగుగాకని వరంబొసంగి తిరోహితుం డయ్యె। ఓమునీంద్రులారా యిట్లు శంకరభూనాథుండు రామనాథానుగ్రహంబునొందియా దేవదేవునకు నమస్క రించి కృతార్థుండై స్వసేనాపరివృతుండగుచు స్వనగరంబు జేరి యామునీంద్రులకు దనవృత్తాంతం బెరుంగింపవారలును ప్రీతచిత్తులయి యానరేంద్రునకు రాజ్యాభిషేకంబు జేసిరి ఆశంకరభూనాథుండును మంత్రిసహితుండై పుత్రదార [illegible] యుతుండై యనేక దినంబులు పృథివీపాలనంబు జేయుచుండెను [illegible] కాలంబున రామేశ్వరుని ధ్యానంబుసంధించుచు [illegible] నొక వసంతకాలంబున [illegible] యిట్లు శంకరభూపాలుని చరిత్రంబు మీకెరుంగించితియే పరిత్యక్తదేహుండై రామనాథసాయుజ్యంబునొందె। ఓ మునీంద్రులారా శంకరభూపాలుని చరిత్రంబు మీకెరుంగించితియే దీని వినుచు సర్వపాపవిముక్తుండై రామనాథుం జేరును విశౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండెరుంగించెను

ఇది శ్రీస్కాందమహాపురాణంబునందు సేతుమహాత్మ్యంబున రామనాథశంకర [illegible]

సుతకాలేన సంప్రాప్తే త్యాయసాత్మ మేశ్వరం శివం। దేహాంతే రామనాథస్య సాయుజ్యం [illegible] యాతి పూరుషః। ఏవం ఋకథితం ప్రాప్తిరామనాథస్య వైభవం॥ చరితం పుణ్య మాఖ్యాతం శంకరాఖ్యస్య వస్య చ॥ శ్రుత్వా న్యేనాప్యనుజ్ఞో ఽనుమతస్వాయమాదరాత్। సర్వ పాపవినిర్ముక్తో రామనాథమవాప్నుయాత్॥ ఇతి శ్రీస్కాందే మహాపురాణే - రామనాథ ప్రశంసాయాం - ప్రాంత్య శంకర బ్రహ్మహత్యా స్త్రీహత్యాదోష శాంతిర్నామ సప్తచత్వారింశోఽధ్యాయః. ... ... *

శ్రీ సూతః॥ అథాతః సంప్రవక్ష్యామి రామనాథస్య శూలినః। స్తోత్రాధ్యాయం మహాపుణ్యం శృణుత శ్రద్ధయా ద్విజాః॥ రామః ప్రతిష్ఠితే లింగం తు స్వాపరమేశ్వరం। లక్ష్మణో జానకీనాథసుగ్రీవాద్యాః కపీశ్వరాః॥ బ్రహ్మప్రభృతయో దేవాః కుంభజాద్యా మహర్షయః। అస్తువన్భక్తిసంయుక్తాః ప్రత్యేకం గిరిశం శివం॥ స్తోత్రైర్నానావిధైః సర్వే సుపూర్వైర్వేదనిర్మితైః(?)। పఠచ్చ ప్రణమామేతమనుక్తస్యాస్య సవో ద్విజాః॥ శ్రీ రామః॥ నమో మహాదేవాయ నేతుభ్యం మహేశ్వర

యం పాంచ్య శంకర బ్రహ్మహత్య స్త్రీహత్యాదోష శాంతియను కథగలనలువది యేడవ యధ్యాయము॥ ... ... *

మహానిర్మలగుణాకరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సకలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీ సమేతుండైన సూతుండిట్లని యె ఓమునీంద్రులారా॥ స్తోత్రాధ్యాయం బెరుంగించెదిశ్రద్ధాయుతులరై వినుండు - శ్రీ రామచంద్రుని చేప్రతిష్ఠింపంబడిన రామనాథుని జానకీజానయి లక్ష్మణుండును సుగ్రీవాదివానరులును బ్రహ్మాద్యమరులును - కుంభజాది మహాత్ములును ప్రత్యేకప్రత్యేకంబుగాన నేకవిధంబుల స్తుతించిరవి విన్నవించెద - వినుండు శ్రీ రామచంద్రుండిట్లని పొగడెనో మహాత్మా వో రామనాథా నీవు మహామాయుండవు స్వపదాంబుజభక్తి [illegible] వేద్యుండవు యోగీంద్రగత్వదా యకుండవు సర్వదానందపూర్ణుండవు విశ్వనాథుండవు భక్తభయ ఛేదివి అఖిలనాథుండవు పరాత్పరుండవు వద్భుతవీర్యుండవు మహా

యాయశూలినే। స్వపదాంబుజభక్తార్తిహారిణే సర్వహారిణే ॥ నమో దేవాదిదేవాయ రామనాథాయ సాక్షిణే । నమో వే
దాంతవేద్యాయ యోగినాం తత్త్వదాయినే॥ సర్వదానందపూర్ణాయ విశ్వనాథాయ శంభవే । నమో భక్తభయచ్ఛేద
హేతుపాదాబ్జరేణవే॥ నమస్తేఖిలనాథాయ నమస్సత్పాత్రరాత్మనే। నమస్తే మృత్యువీర్యాయ మహాపాతకనాశినే॥ కా
లకాలాయ కాలాయ కాలాతీతాయ తే నమః॥ నమో విద్యానిధానాయ తే తేజః పాతహరాయ చ॥ నమస్సంసారతప్తానాం
తాపనాశనహేతవే। నమో మద్బ్రహ్మహత్యాయా నాశినే పాపనాశినే॥ నమస్తే పార్వతీనాథ కైలాసనిలయాయ చ ।౪౦
గంగాధర విరూపాక్ష పాతు మాం రక్ష సకలాపదః ॥ తుభ్యం పినాకహస్తాయ నమో మదనహారిణే । భూయో భూయో నమస్తుభ్యం
సర్వావస్థాసు సర్వదా॥ శ్రీలక్ష్మణః ॥ నమస్తే రామనాథాయ త్రిపురఘ్నాయ శంభవే । నమ ఉగ్రాయ భీమాయ మహాదే
వాయ సాక్షిణే॥ సర్వజ్ఞాయ వరేణ్యాయ వరదాయ పినాకినే। శ్రీకంఠాయ నమస్తుభ్యం పంచపాతకభేదినే ॥ నమస్సేతు
చిదానందసత్యజ్ఞానప్రకాశినే ।నమస్తే భవరోగఘ్నాయ సాంబశివాయ నమః ॥ పతయే సర్వలోకానాం తే వ నానావత

పాతకనాశకుండవు- కాలకాలుండవు కాలాతీతుండవు విద్యానిధానుండవు - సంసారతప్తతాపనాశకుండవు బ్రహ్మహత్యా
నాశనకారివి విమనాశకుండవు పార్వతీనాథుండవు కైలాసనిలయుండవు గంగాధారివి విరూపాక్షుండవు పినాకహస్తుండవు మ
దనహారివి నీకనేకవందనంబులు జేసెదను సర్వావస్థలందును గావుమని స్తుతించె లక్ష్మణుండిట్లనియె। రామనాథా త్రిపురనాశ
కుండవు శంభుండవు ఉగ్రుండవు భీముండవు మహాదేవుండవు। సర్వజ్ఞుండవు వరేణ్యుండవు వరదుండవు శ్రీకంఠుండవు పంచ
పాతకభేదివి సత్యజ్ఞానరూపుండవు- భవరోగపీడానివారివి సర్వ రక్షకగణాధిపతివి మహాదేవుండవు అభయప్రదాయివి సృష్టిస్థిత్యం
త హేతుభూతుండవు నాకు నారదంబునుండి యిట్లా దయగలవాడవు భక్తిం బ్రసాదించుము సన్మార్గంబునొందజేయుము వైవి
కావాలని రక్షింపుమని వేడెను, శ్రీ సీతాదేవి యిట్లనియె నో కరుణాకర శంకరా ॥ నీవు - పార్వతీ స్తనము

యేనమః । గణానాం పతయే తుభ్యం విశ్వరూపాయ సాక్షిణే ॥ శమనాశాపేర్గిరితం శంభో జనిష్యేయత్ర తత్ర తు । తత్ర తత్ర భవద్ధ్యానం ద్వైభవతోఽస్తు భక్తిరస్తు మే ॥ అనన్తాగేయగతిమాహాత్మ్యవతే శ్యామపయోభృతే । కైలాసశిఖరాచారవహాగేయవరత్రిపుర్యాద్ధ్వవ తే నమః ॥ పార్వతీజీవితేశాయ గణేశస్కందపేవినే । నమస్తే సూర్యచంద్రాగ్నిలోచనాయ కపర్దినే ॥ నమశ్శివాయ సోమాయ మార్కండేయభయచ్ఛిదే । నమః సర్వప్రపంచస్య సృష్టిస్థిత్యంతహేతవే ॥ శ్రీసీతా ॥ పరమకారణ శంకర ధూర్జటే గిరిసుతాస్తనకుంకుమశోభిత । మనుజతామరదేహిమతింసదా నవిమహాంవరపూరుషగోచరాం ॥ గంగాధర శిరూపాక్ష నీలలోహిత శంకర । రామనాథ నమస్తుభ్యం రక్ష మాం కరుణానిధే ॥ నమస్తే దేవదేవేశ నమస్తే కరుణాకర । నమస్తే భవభీతానాం భవభీతివిమర్దన ॥ నాథ త్వదీయచరణాంబుజచింతనేన నిర్ధూయ భాస్కరసుతాగ్నిమహం మహేశ శంభో ॥ విశ్వత్వమాశు గతవానసమృకం సుపుత్రికిం వానసిద్ధ్యతితవాశ్రయణాంబరేశ ॥ వరేశ పరమానంద శరణాగతపాలక । పాహి ప్రియం మమ సదా దేహి తుభ్యం నమో నమః ॥ దేవదేవ జగన్నాథ రామనాథ కృపానిధే । త్వత్పదాంభోరుహా

కుమ పరిశోభితుండవు గంగాధరుండవు నీలలోహితుండవు కరుణానిధివి దేవదేవుండవు భవభీతి విమర్దనుండవు త్వత్పదాంబుజ చింతనంబున మార్కండేయుండు బాసినిత్యుండయ్యెనని న్నాశ్రయించువారలకలభ్యం బెద్దియును లేదు నాకెల్లప్పుడు పాతివ్రత్యంబు నుత్తమ సౌభాగ్యంబు ప్రసాదింపుమని ప్రార్థించె నంత మండిట్లనియె ఓ రామనాథ నీ జగంబులన్నియు నీ సంకల్పమాత్రంబున నుద్భవించు నది లేకపోయిన జగంబులు శూన్యంబులగు అట్టినీ మహిమ నెంతవాన రైనను వర్ణింపలేరని వెజాంబవంతుండిట్లనియె ఓ రామనాథ నాస త్వం సంసారపరిహారకారుండవు నీకు నమస్కరించెదనని వేడెను నీలుండిట్లనియె ఓ రామనాథా దేశకాలాదిభేదములవలన భిన్నంబు గాని నిరంతరంబద్వయంబగు రూపునాం దనసీకు నమస్కరించెదనని యెనలుండిట్లనియె ఓ రామనాథా నీవు బ్రహ్మవిష్ణురూపుండవు విద్యావిద్యారూపుండవు విద్యావిహీనుండవు నీకు అనే

తాః శ్చలా భక్తికస్తు మే॥ నమస్సద్ధ్యానరూపాయ రామనాథాయ శంభవే॥ అంగదః ॥ యస్య భాసా జగద్భాతి యత్ప్ర కాశం వినా జగత్ ॥ న భాసతే నమస్తస్మై రామనాథాయ శంభవే ॥ జాంబవాన్ ॥ సర్వానందోదయానందో న చ తే పరమా ర్థతః॥ నమస్తుభ్యం రామనాథ పరమానందరూపిణే। నీలః ॥ యద్దేశకాలదిగ్వస్తుభేదైరభిన్నం స్వభావ్యయం ॥ తస్మై రామే శ్వరాయాస్మై నమో భిన్నస్వరూపిణే। నలః॥ బ్రహ్మవిష్ణుమహేశాననామధేయవిజృంభిత॥ నమో విద్యావిహీనాయ త స్మై రామేశ్వరాయ తే। కుముదః॥ యత్స్వరూపపరిజ్ఞానాత్ తాదృశ్యా [illegible] నావరణః ॥ కల్పితాః కారణత్వేన తార్కి కైః పరమాస్తికైః। నమో ఽహం పరమానందం రామనాథం మహేశ్వరం ॥ ఆత్మరూపతయా నిత్యముపాస్తే సన్న్యాసాత్మీణాం॥ గ వాక్షః॥ అజ్ఞానపాశబద్ధానాం పశూనాం పాశమోచనం ॥ రామేశ్వరం శివం శాంతముపైమి శరణం సదా। గవయః ॥ నమా మి జగదాధారం చంద్రచూడముమాపతిం ॥ రామనాథం శివం దేవం సంసారామయభేషజం ॥ శరభః ॥ అంతఃకరణమాత్మే తి యదజ్ఞానాత్స్వ మోహితాః॥ భజ్యంతే రామనాథం తమాత్మానం ప్రణమామ్యహం। గంధమాదనః॥ రామనాథముమా

కవందనంబులనిరొసమునుం జెప్పెనిరొయి సిద్ధుంతావలంబులగు [illegible] తులుభవ [illegible] స్వరూప పరిజ్ఞానంబువలన కార్యంబులకుం బరమాణురూపంబులుగలిగింప కల్పిపగనుకొందస్వరూపుండగు నీకువందనంబు [illegible] గ [illegible] డెప్పెను యొ ఓ రామనాథా అ జ్ఞానపాశబద్ధులైన పశుప్రాయులగు [illegible] పంబు [illegible] నెల్ల [illegible] చి [illegible] శాంత [illegible] నిను [illegible] ౯ం [illegible] వేయనివే డెనుగవయుం డెప్పెనియొ .ఓ పార్వతీనాథా నీవు చంద్ర [illegible] డుండవు [illegible] స్తగ దాధా [illegible] నమునంగావ వేయనివే డెనుశరభుండెప్పెనియొ ఓ రామనాథా [illegible] నిను [illegible] సర్వం [illegible] అజ్ఞా [illegible] మోహితులగువారలునిను

గానక అంతఃకరణంబె [illegible] గనుడెప్పెనియొ. ఓ రామనాథ శ్రీ

నాథం గణనాథం త్రియంబకం॥ సర్వపాతకశుద్ధ్యర్థం మామవాస్మై జగదీశ్వరం। సుగ్రీవః॥ సంసారాంభోధిమధ్యే మాం జన్మ
మృత్యుజరాక్రాంతే। పుత్రదారధనక్షేత్రవీచిమాలాసమాకులే। మజ్జన్తం [illegible] దేవ పతితం సంసారసాగరే॥ క్రోశంత
మవశం దీనం విషయవ్యాళకాతరం। పావన క్రమసమ్యద్ద్విగ్నం తాపత్రయరుషార్దితం॥ మాం రక్ష గిరిజానాథ రామనా
థ నమోఽస్తు తే॥ విభీషణః॥ సంసారవనమధ్యే మాం నివిష్టం నిజమార్గతః। వ్యాధిచోరౌఘసింహేభజన్మవ్యాఘ్రావలో
రగే। బాల్యయౌవనవార్ధక్య మహాభీమాంధకూపకే॥ క్రోధేర్ష్యాభయమాత్సర్యాదివిషయగ్రాహకవ్రతే। క్రూరసకంటకమ
ధ్యే చ సీదంతం మామమామ నాయక॥ శోభనం పదవీం శంభో దేహి రామేశ్వర ప్రభో॥ సర్వే వానరాః॥ నింద్యాస్వంద్యే
మః సర్వత్ర జనిత్వా దేవానిమహప్రభో॥ కుంభీపాకాదినరకే పతిత్వా చ పునస్తథా। జనిత్వా చ పునర్యోనౌ సౌఖ్యం శేషేణ
త్సతి॥ సంసారే పతితానస్మాన్ రామనాథ దయానిధే। అనాథానవశాన్ దీనాన్ త్రాహి త్రాహి శంకర॥ నమస్తే నమ దయా

ఉమాపతీ ఓగణనాథా - సర్వపాపంబుల నివర్తించి నన్నుం గావుమని వేడెను - సుగ్రీవుండిట్లనియె - ఓరామనాథా - ఓ
గిరిజాపతీ జన్మమృత్యుజరాక్రాంతంబును పుత్రదారవీచీమాలాసమాకులంబును, నగుసంసారాంబుధియందు మునింగి విష
యవ్యాళభీతుండనయి విలపించెడు నన్నుం గావుము. నీకనేకవందనంబులొనర్చెదనని విలపించెను - విభీషణుండిట్లనియె
ఓరామనాథా - వ్యాధిచోరయుతంబును - సింహేభజన్మవ్యాఘ్రావలోరగంబును - బాల్యయౌవనవార్ధక్యమహాభీమాం
ధకూపంబును - క్రోధేర్ష్యాభయమాత్సర్యాదివిషయకూపవత్తంబును - నగుసంసారవనమధ్యంబున నివిష్టుండనై
మార్గంబుగానక అనాథుండనై భీతుండనగు నాకు శుభకరంబైన మార్గంబొసంగి రక్షింపుమని వేడెను - సర్వవానరు
లిట్లనిరి - ఓ రామనాథా - ఓశంకరా ఓదయామూర్తీ - నింద్యానింద్యంబులగు అనేకయోనులం జనించి కుంభీపాకాదినర
కంబులంబడి మరలంబుట్టుచు జచ్చుచు సంసార[illegible] వేడిరి బ్రహ్మదేవుండిట్లని

పింఛో రామనాథమహేశ్వరః॥ బ్రహ్మా॥ నమస్తే లోకనాథాయ రామనాథాయ శంభవే॥ ప్రసీద మమ సర్వేశ మహావి
ద్యాం ప్రదాయ ॥ ఇంద్రః॥ యస్య శక్తిసమా దేవీ జగన్మాతా త్రయీమయీ। తమహం శంకరం వందే రామనాథముమా
పతిం॥ యమః॥ పుత్రౌ గణేశ్వరస్కందౌ వృషో యస్య చ వాహనః। తం వై రామేశ్వరం వందే సర్వాజ్ఞాననివృత్తయే॥ యస్య
భ్రూజా ప్రభావేన జితో మృత్యుర్మృకండజః। మృత్యుంజయముపాస్యేఽహం రామనాథం సదాశివం॥ కుబేరః॥ అహీంద్ర
విలసత్సర్వాంగతుంగకలాధరధరాయ చ। లాక్షారుణశరీరాయ నమో రామేశ్వరాయ వై॥ ఆదిత్యః॥ నమస్తేస్తు మహాదేవ
రామనాథ త్రియంబక। దక్షాధ్వర వినాశాయ నమస్తే పాహి మాం శివ॥ సోమః॥ నమస్తే భస్మదిగ్ధాయ కపాలిసేవకమాలి
నే। రామనాథ దయాంభోధే శ్మశాననిలయాయ తే॥ అగ్నిః॥ ఇంద్రాద్యఖిలదిక్పాలసంసేవితపదాంబుజ॥ రామనాథాయ
శుభాంగాయ నమో దిగ్వాససే నమః॥ వాయుః॥ మహారౌద్రస్వరూపాయ వ్యాఘ్రచర్మధరాయ చ।రామనాథ నమస్తుభ్యం

యెను. ఓ రామనాథా లోకనాథా సర్వేశా అవిద్యా నాశనంబుగా విద్యను సంతోషంగావ వేయువినుతింతును ఇంద్రుం డిట్లనియె
ఓ రామనాథా ఓ పార్వతీపతీ జగన్మాతయగు పార్వతీదేవి నీశక్తియై వెలయు నీవు మహాదేవుండవు అని స్తుతించెను యము
ండిట్లనియె- ఓ రామనాథా నీవు సదాశివుండవు గణేశ్వర స్కందులిరువురు యుష్మత్పుత్రులు నీకు వృషభంబు వాహనం
బై యుండును నిను అజ్ఞానమును తొలగించినకతంబున నమస్కరించెద మహామునీ మృకండుసుతుండు మృత్యుంజయుండైన నీవు సంసారంగావ వేయుని
ప్రార్థించెను. కుబేరుండిట్లనియె- ఓ రామేశ్వర మహాదేవా నీవు అహీంద్రవిలసిత సర్వాంగుండవు కలాధరుండవు లాక్షారుణశ
రీరుండవు నమస్కారంగావ వేయువినుతింతును అని ఆదిత్యుం డిట్లనియె ఓ రామనాథా ఓ దక్షాధ్వరవినాశకా నన్ను రక్షింపవేయని వేడె
ను. సోముం డిట్లనియె- ఓ రామనాథా నీవు భస్మదిగ్ధాంగుండవు మహాశ్మశానవిహారివి దయాసింధుండవు శ్మశాననిలయుండవు నిన్ను
గావ చేయుని ప్రార్థించెను. అగ్ని యిట్లనియె- ఓ రామనాథా ఓ దిగంబరా నీవు శుభస్వరూపివి ఇంద్రాద్యఖిలదిక్పాల పూజితపదాం

శ్రీ స్కాందపురాణే - సేతుమాహాత్మ్యే ఏకోనపంచాశోఽధ్యాయః.-

మహాభీష్టప్రదో భవ ॥ బృహస్పతిః ॥ అహంతాసాక్షిణే నిత్యం ప్రత్యగర్థస్వవస్తునే । రామనాథ గుణాజ్ఞానధ్వాంతనాశాయ తే నమః ॥ వ్యాసః ॥ ప్రపంచకారణానాం లభ్యా మహామాయా ప్రత్యగర్థరూపిణే । సదాద్వైతవిహీనాయ రామనాథాయ శంభవే ॥ ఆశ్వినౌ ॥ ఆత్మరూపతయా నిత్యం యోగినాం భాసతే హృది । అనన్యభావవేద్యాయ నమస్తే రామ ఈశ్వర ॥ అగస్త్యః ॥ ఆదిదేవ మహాదేవ విశ్వేశ్వర శివాత్మక । రామనాథాంబికానాథ ప్రసీద వృషభధ్వజ ॥ అపరాధసహస్రం మే క్షమస్వ విధుశేఖర । మహామాయామితిపుత్రౌ అహంతాం గామమోచయ ॥ సుతీక్ష్ణః ॥ క్షేత్రాణి రత్నాని ధనాని దారాః మిత్రాణి వస్త్రాణి గృహాశ్చ పుత్రాః । నైతోషకా రామవిహీనా రామనాథ మహ్యం ప్రయచ్ఛ త్వమతో విరక్తిం ॥ విశ్వామిత్రః ॥ శ్రుతాని శాస్త్రాణ్యపి నిష్ఫలాని తీర్థాని విఫలాని నూనం ॥ త్వయ్యీశ్వరే చేన్న భక్తిర్భక్త శ్రీరామనాథే శివమానుష

బడియుండువు నన్నుంగావ వేయని వేడెను. వాయుదేవుండిట్లనియె. మహారథా నీవు చాయామూర్తి ధర్మగుండవు మదీయాభీష్టంబుల నొసంగి నన్నుంగావ వేయని వేడెను. బృహస్పతి యిట్లనియె. ఓ రామనాథా ప్రత్యగర్థ వస్తురూపుండవు లోకమహంతవు లోకసాక్షివి నీకు నమస్కారంబులు నా యజ్ఞానంబు పారించవే యని వేడెను. శుక్రుండిట్లనియె. రామనాథా నీవు మహా ప్రత్యగర్థరూపివి శంభుండవు ద్వైతవిహీనుండవు ప్రపంచకారణభూతుండవు నీకు వందనంబులనియెను. అశ్వినీదేవత లిట్లనిరి. ఓ రామేశ్వరా, నీవు నిరంతరంబును యోగీంద్రుల మనంబుల ఆత్మరూపంబు చే ప్రకాశించుదువు అనన్యభావవేద్యుండవు నీకు నేక వందనంబులనియె. అగస్త్యుండిట్లనియెను. ఓ రామనాథా నీవు ఆదిదేవుండవు మహాదేవుండవు శివుండవు విశ్వేశుండవు అంబికాపతివి వృషభధ్వజుండవు నా యపరాధసహస్రంబుల [illegible] మోహంబు వారింపుమని వేడెను. సుతీక్ష్ణుండిట్లనియె. ఓ రామనాథా క్షేత్రంబులు రత్నంబులు [illegible] [illegible] అనస్థిరంబులు గాన నీకు నేక వందనములు విరక్తిం బ్రసాదింపవే యని ప్రార్థించెను. విశ్వామిత్రుండిట్లనియె. ఓ రామనాథా సకల వేదంబులు సకల శాస్త్రంబుల

న్య ॥ గాలవః ॥ దానాని యజ్ఞాని మహాన్తి తపాంసి గంగాదితీర్థేషు నిమజ్జనాని । రామేశ్వర త్వాం న నమంతి యే తు వ్యర్థా
ని తేషామిహ నిశ్చయోఽత్ర ॥ వసిష్ఠః ॥ కృతాని పాపాన్యఖిలాని లోకైః పాపా వ్రజంత్యేవ రామేశ్వరభక్తియుక్తః । రమేశచైత్రాసిల
యాం వ్రజేయుర్యథాంధకారో రవితేజసైవ ॥ అత్రిః ॥ దృష్ట్వాపి రామేశ్వరమేకదాపి స్పృష్ట్వా నమస్కృత్య భవంతమీశ ॥ పు
నర్న గర్భం ప్రసరేః ప్ర... యాతి త్వత్ప్రసాదం తెలభ తె స్వరూపం ॥ అంగీరసః ॥ యో రామనాథం మనుజో భవంత ముపే
త్య బంధూన్ప్రణమన్నరేశ ॥ స తారయేత్తానపి సర్వపాపాన్ ... తస్య కృతాగ్రతాయాం ॥ గౌతమః ॥ శ్రీరామ
నాథేశ్వర ... మేతదస్య ... మేక తత్వం ॥ త్వామేవ మూలం ... కాంయే సేవాప్ర... హా
తెపిధన్యాః ॥ శతానందః ॥ వేదాంతవిజ్ఞానరహస్యసిద్ధి విజ్ఞేయమేకం ... ముముక్షుభిస్తు । శాస్త్రాణి సర్వాణి వివా...

సించినను నీ ... శేకపోయిన నిష్ఫలంబులగునట్టి నీ సువందనంబులనియె · గాలవుండిట్లనియె, ఓ రామనాథా నీకు నమ
స్కారంబులు జేయని మానవులు దానంబులు యజనంబులు నియమంబులు తపంబులు గంగాదితీర్థాని షేవనంబులు జేసినను నిష్ఫ
లంబులని వసిష్ఠుండిట్లనియె, ఓ రామనాథా నీయందు భక్తిగలవాఁడు అతి పాపంబులొనర్చినను సూర్యుండంధ
కారపుంజంబులం బోలె సకలపాపంబుల నిరసించునని వేడెను అత్రి యిట్లనియె ఓ రామనాథా యెవ్వండైనను నొకానొకస
మయంబునందైన నిన్ను గాంచినను స్పృశించినను నమస్కరించినను రల గర్భంబునొందఁడు అద్వితీయంబగు నీస్వరూపంబునొం
దునని వేడెను అంగీరసుండిట్లనియె రామనాథా యే మనుజుండైన బంధుపరివృతుండై నిన్ను గూర్చి నమస్కరించునో వాని
బంధువులకులంబుగాక ... పవిత్ర ... సెను గౌతముండిట్లనియె - ఓ రామనాథా యే మనుజులయిన త్వత్పాదభజనం
బు సేయుదురు వారలు సేవించి ... మేశ్వర తత్వంరబనియె - శతానం

పశ్య త్వేవసంయత్ప్రభుర్గిరనాథః॥ భృగుః॥ రామనాథతవపాదపంకజద్వంద్వసంస్మరణవిధూతకల్మషః। నిర్మలాశయంస్త్వతి
శుభ్రఖ్యాత్యయం త్వాం స్వయం ప్రభుమతీవ చిద్ఘనం॥ కశ్యపః॥ రామనాథతవపాదసేవనం భోగమోక్షవరదం సదా నృణాం।
రౌరవాదినరకప్రణాశనం కః పుమాన్న భజతే సద్గ్రహః॥ కాశ్యపః॥ రామనాథతవ పాదసేవినాం కిం వ్రతైరుత తపోభి
రధ్వరైః। వేదశాస్త్రజపజంత మాచరేత్స్వర్గసింధుపయసా చ కిం ఫలం॥ అంగిరాః॥ శ్రీ రామనాథత్వమాగత్య శీఘ్రం
ము మోహాత్ప్రోతికాలేభవానత్ర చ సాకం। మాం పాహి పయసా స్మరదారపింజంవి భోకంవి మోహాంసు కించిత్స్వరూ
కం॥ గంధర్వాః॥ రామనాథ త్వమస్మాకం సజ్జతాం భవసాగరే॥ అపార దుఃఖకల్లోలే నత్వత్తో న్యాగతిర్హి నః॥ కిన్న
రాః॥ రామనాథ భవారణ్యే వ్యాధివ్యాఘ్రభయానకే। త్వాం వినా రేణనాస్మాకం పదవీ దర్శకో భవేత్॥ యక్షాః॥ రా

దుండెట్లనియె- ఓ రామనాథ - వేదాంతవిజ్ఞానరహస్య వేదమలగు మము మునులెల్లరు లతాపాత్ర మలంబాసికొను
సేవించుటయే ముఖ్యంబనిన కాంక్షించెను - భృగుమహామునియిట్లనియె- ఓ రామనాథా! నీపాదకమలభజనుండగునరుం
డువిధూతపాపుండై స్వయంప్రభుండవును నిర్మలాయుతుఁ డును అద్వయుండును చిద్ఘనస్వరూపుండగు నిన్నుం బొందుననియె కశ్యపుం
డిట్లనియెను- రామనాథా! భోగమోక్షవరదంబును రౌరవాదినరకప్రణాశకంబును నగు భవత్పాదసేవనం జేయని జనుండుసా
వింపకయుండునతండెవ్వఁడు అనియె- కాశ్యపుండిట్లనియె ఓ రామనాథా! త్వత్పాదంబులు సేవించువారలకు వ్రతంబుల
తపంబులధ్వరంబులు వేదశాస్త్రంబులు స్వర్గసింధుజలంబులేలననియె అంగిరసుండిట్లనియె రామనాథా! నీవు శీఘ్రమె
తో ప్రోతికాలంబున భవానీసహితుండవై యరుదెంచి మోహాంబుమగ్నజీవంబుమ చిత్స్వరూపంబున సుస్థితం దర్శ
నంబు జేయవలెననియె. గంధర్వులిట్లనిరి- రామనాథా! అపారంబును దుఃఖకల్లోలంబును భవసాగరంబునను

నిన్నుఁ గాకుమమ్మునీవు దప్పగతిలేదనిరి కిన్నరులిట్లనిరి- రామనాథా! వ్యాధివ్యాఘ్రభయానకంబగు భవారణ్యంబునందు నీవు పద

మనాద్యం త్రి సూర్యాభా కోటిసుస్సహస్రదా। గంధర్వాః శంకర సహాయస్త్వమస్మాకం భవ ధూర్జటే॥ నాగాః॥ అచింత్య
మహిమాసంత్వం రామనాథ నయం కథం॥ స్తోతుమల్పధియశ్శక్తా భవేమ్యో మోచకాశతే। కింపురుషాః॥ నానామో
హాపజననం మరణం చాస్య నేకశః॥ వినాశాయ యదజ్ఞానం రామనాథ నమోఽస్తు తే। విద్యాధరాః॥ అంబికాపతయే తుభ్యమ
సంగాయ మహాత్మనే। నమోఽస్తు రామనాథాయ ప్రసీద వృషభధ్వజ॥ వసవః॥ రామనాథ గణేశాయ గణబృందార్చితాం
ప్రయే। గంగాధరాయ శర్వాయ నమస్తే సహస్రదా॥ విశ్వేదేవాః॥ దృష్టిమాత్రైకనిష్ఠానాం ముక్తిదాయ సుయో
గినాం। రామనాథాయ సాంబాయ నమోఽస్తు స్మరహర శంకర॥ మరుతః॥ పరతత్త్వాయ తత్త్వానాం తత్త్వభూతాయ వ స్తుగః॥
నమస్తే రామనాథాయ సస్వభావాయ శంభవే॥ సాధ్యాః॥ స్వాశ్రితవిహీనాయ జగత్సృష్టిప్రదాయినే। రామేశ్వరాయ
దేవాయ నమో విద్యాభేదినే॥ మానవాః॥ సచ్చిదానందసంపూర్ణం ద్వైతవస్తువివర్జితం। బ్రహ్మతత్త్వం స్వయం

పదవిదర్శనం దేవుడు లేడనివకాంక్షించిరి. యక్షులు. ఓ రామనాథా. యతిమనస్సహంబున బాధకంబగు యింద్రియా
గాధిసమూహంబు జయించవమాకు సహాయుండవగుమని వేడిరి. నాగులు. ఓ రామేశ్వరా అల్పబుద్ధులమగు మేము నిత్య
మహిమంబుగలట్టి నీ స్తోత్రంబొనర్ప నెట్లు సమర్థులమగుదుమని స్తుతించిరి - కింపురుషులు రామనాథా. యజ్ఞానం
బున నానామోహములందు జననమరణంబులం బొందెడువారి యజ్ఞానంబు నాశముగావవేయని ప్రార్థించిరి - విద్యా
ధరులో యంబికానాయకాయ సంగుండవగు నీవు మము బ్రోవవే యని వేడిరి. విశ్వేదేవులీకొం దృష్టిమాత్రైక నిష్టులగు
యోగివరులకు ముక్తిదాసంగుచు నంబా సహితుండవై వెలయు నీవు మము రక్షింపుమనిరి - వసులో రామనాథా గణేశా గం
గాధరా॥ శర్వా మము గావవే యని వేడిరి. మరుతులు. ఓ రామనాథా. నీవు స్వస్వభావుండవు పరతత్త్వరూపుండవు ను
త్మంకవు నీకు వందనంబని వేడిరి. సాధ్యులు .. ఓ రామనాథా నీవు స్వాశ్రితవిహీనుండవై జగత్సృష్టిప్రదాయకుండవు.

భాసమానదినాద్యంతవర్జితం। అనిక్రియమసంగం చ పరిశుద్ధం సనాతనం॥ ఆకాశాదిప్రపంచానాం సాక్షిభూతం పరావృతం। ప్రమాతీతం ప్రమాణానామపి బోధప్రదాయినం। ఆవిర్భావతిరోధానసంకోచరహితం సదా। స్వస్మిన్నధ్యస్తదూస్యప్రపంచస్యాస్య సాక్షిణం। నిర్లేపం పరమానందం నిరస్తసకలక్రియం। భూమానందం మహాత్మానం చిద్రూపం భోగవర్జితం॥ రామనాథ వయం సర్వే స్వపాతకశుద్ధయే॥ చింతయామస్సదా చిత్తే స్వాత్మానందం బుభుత్సవః॥ రఘూత్తమ గుణాసింధో రామనాథ నమోఽస్తు తే॥ రామనాథాయ రుద్రాయ నమస్సంసారహారిణే। బ్రహ్మవిష్ణ్వాదిరూపేణ విభిన్నాయ స్వమాయయా॥ విభీషణ ఉవాచ॥ వరదాయ వరేణ్యాయ త్రిణేత్రాయ త్రిశూలినే। యోగిధ్యేయాయ నిత్యాయ రామనాథాయ తే నమః॥ ఇతి రామాదిభిస్సర్వైస్స్తుతో రామేశ్వరశ్శివః। సాహసర్వాన్ సమాహూయ రామాదీన్ ద్విజసత్తమాః॥ రామ రామ మహాభాగ జానకీరమణ ప్రభో। సౌమిత్రే జానకీ చోభే సుగ్రీవప్రముఖాశ్చ యే॥ అన్యే బ్రహ్మాము

దేవాదిదేవుండవు విద్యాభేదవిహీనుండవు గావ వేయి నమస్కరించెదము- సకలవానరులు - ఓ రామనాథా నీవు సచ్చిదానందస్వరూపుండవు ద్వైతవస్తురహితుండవు బ్రహ్మస్వరూపుండవు స్వయంభాసుండవు ఆద్యంతవిరహితుండవు అక్రియుండవు - అసంగుండవు పరిశుద్ధుండవు సనాతనుండవు ఆకాశాది ప్రపంచసాక్షిభూతుండవు పరావృతుండవు ప్రమాణాతీతుండవు బోధప్రదాయకుండవు ఆవిర్భావతిరోధానసంకోచరహితుండవు- నీయందధ్యస్తమగు ప్రపంచంబునకు సాక్షివి నిర్లేపుండవు పరమానందుండవు నిరస్తసకలక్రియుండవు మహాత్ముండవు చిద్రూపుండవు భోగవర్జితుండవు- సంసారనివారిపస్స్వాశ్రయ్యంబగు మాయచే బ్రహ్మవిష్ణ్వాదిరూపంబుల విభిన్నుండవై యొప్పు నిన్ను నిరంతరంబు సేవించెదము మమ్ము సకలపాపంబులం బాపి రక్షింప వేయి నమస్కరించిరి- విభీషణుండు ఓ ప్రభువా రామనాథస్వామీ - నీవు వరదుండవు వరేణ్యుండవు త్రిణేత్రుండవు శూలధారివి యోగిధ్యేయుండవు నిత్యుండవు నీకు వందనంబులు ప్రార్థించితి- ఇవ్విధంబున రామాదు లనేకవిధంబుల స్తుతించి

ధ్యాయమిమం శృణుధ్వం సుసమాహితాః । స్తోత్రాధ్యాయమిదం పుణ్యం యేపఠంతి కృతమాదరాత్ ॥ యేపఠంతిచశృణ్వంతి శ్రావయంతి చ మానవాః ॥ మదర్చనఫలం తేషాం భవిష్యతి న సంశయః ॥ రామచంద్రధనుష్కోటిస్నానపుణ్యం చ వై భవేత్ । వర్షమేకం రామసేతౌ వాసపుణ్యం భవిష్యతి ॥ గంధమాదనపర్వతస్థసర్వతీర్థాభిషేచనాత్ । యత్పుణ్యం లభ్యతే తత్తే నవాత్ర సంశయకారణం ॥ జరామరణనిర్ముక్తో జన్మదుఃఖవివర్జితః । రామనాథస్య సాయుజ్యం నరః ప్రాప్నోత్యసంశయః ॥

ఇతి శ్రీస్కాందే మహాపురాణే సేతుమాహాత్మ్యే రామాదిభిః రామనాథస్తోత్రకథనం నామ ఏకోనపంచాశోధ్యాయః ॥

శ్రీసూతః ॥ అథాతస్సంప్రవక్ష్యామి సేతుమాధవవైభవం । శృణుధ్వం మునయో భక్త్యా పుణ్యం పాపహరం శుభం ॥ పురా పుణ్యనిధిర్నామ రాజా సోమకులోద్భవః । మధురాం పాలయామాస హాలాస్యేశ్వరభూషితాం ॥ కదాచిత్స మహీపాలశ్చతురంగబలాన్వితః ॥ పాండ్యపురవరీ వారో మధురాయాం నిజం సుతం ॥ స్థాపయిత్వా ధరామేసేతుం ప్రయయౌ

నసంప్రీతుండై వారలం గాంచి రామనాథుండిట్లనియె ఓ జానకీనాథా - ఓ సౌమిత్రీ - ఓ సుగ్రీవాదివానరులారా ఓ బ్రహ్మాదిసురమునీంద్రులారా శ్రద్ధాయుతులరై వినుండు ఎవ్వరైనను యీ మత్కృతంబగు నీ స్తోత్రాధ్యాయంబు నాదరంబుగ పఠింపుచు నాకర్ణింపుదురు వారు మనుజులు నన్ను బూజించిన ఫలంబును రామచంద్రధనుష్కోటిస్నానఫలంబును రామసేతువునందొక వర్షంబుండిన ఫలంబును గంధమాదనస్థితీర్థస్నానఫలంబును బొంది జరామరణనిర్ముక్తులై సకలదుఃఖంబులం బాసి మదీయసాయుజ్యంబునొందుదురిందుకు సంశయంబు లేదని వచించి యంతర్హితుండయ్యెనని శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండు వక్కాణించెను. ఇది స్కాందపురాణంబునందలి సేతుమాహాత్మ్యంబున రామచంద్రాదులు రామనాథస్తోత్రంబు గావించిన కథగల నలువదితొమ్మిదవ యధ్యాయము.

మహానీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండిట్లనియె ఓ మునీంద్రులారా - పుణ్యంబును పాపహ

స్నానకౌతుకీ। తత్ర గత్వా ధనుష్కోటౌ స్నాత్వా సంకల్పపూర్వకం॥ అన్యేష్వపి చ తీర్థేషు తత్రత్యేషు నృపోత్తమః। స సస్నౌ రామేశ్వరం దేవం సిషేవే చ సభక్తికం। ఏవం స బహుకాలం వై తత్ర చన్యావసత్సుఖం॥ రామసేతౌ వసన్ పుణ్యే గంధమాదనపర్వతే। విష్ణుప్రీతికరం యజ్ఞం కదాచిదకరోన్నృపః॥ యజ్ఞావసానే రాజాసౌ సముద్రావభృథకౌతుకీ। స స్నౌ రామధనుష్కోటౌ సదారస్సపరిచ్ఛదః॥ సేవిత్వా రామనాథం చ స్వవేశ్మ ప్రయయౌ నృపః। ఏవం వసతి తస్మిన్ రాజ్ఞి పుణ్యనిధౌ ముదా। కదాచిద్ధి శాలత్స్మీర్విష్ణోరకలహోత్సులా॥ హరిణా సమయం కృత్వా నృపకీర్తిం పరీక్షితుం। విష్ణునా ప్రేషితా లక్ష్మీ వైకుంఠాత్ కమలాలయా అష్టవర్షవయోరూపా ప్రయయౌ గంధమాదనం। తత్రాగత్య ధనుష్కోటౌ తస్థౌ సా కమలాలయా॥ తస్మిన్నవసరే రాజా యాచకైః ద్విజైః। స్నాతుం రామధనుష్కోటౌ సదారస్సహ సైనికైః॥ తత్ర గత్వా వరాజా యస్నాత్వా నియమపూర్వకం। తులాపురుషముఖ్యాని దానాని ప్రదదౌ నృపః॥ ప్రయాతుకామో భవనం కన్యాం తాం

తంబును శుభకరంబగు సేతుమాధవ వైభవం బెఱింగించెద శ్రద్ధాయుతులరై వినుండు. పూర్వంబున పుణ్యనిధియను నరేంద్రుండు సోమకులంబున జన్మించి మహారాజ్యైశ్వర్యభూషితుండగు మధురం బాలింపుచు నొకానొక సమయంబున చతురంగ బలంబులం తఃపురజనంబులుతోడ గా నిజపుత్రుని రాజ్యధురంధరుం గావించి రాజు సేతువునకుం బోయి యచట గంధమాదనంబున నివసించి ధనుష్కోటి యందును మఱియుం గల తీర్థంబులందును నిత్యంబును స్నానంబు గావింపుచు బహుకాలం బుండి విష్ణు విష్ణుప్రీతికరంబగు యజ్ఞంబు జేసి తదవభృథస్నానం బాచరించి ధనుష్కోటి యందును భార్యాసమేతుండై రామనాథుం బూజింపుచుండెను ఆ కాలంబున నిందిరాదేవి విష్ణుదేవునితో వినోదకలహంబు గావించి యొక సమయంబు జేసి యా పుణ్యనిధి నరేంద్రుని కీర్తి బరీక్షింపం గోరి విష్ణుప్రేరితయై వైకుంఠంబును వీడి గంధమాదనంబునకు జేరి యష్టవర్షకన్యారూపంబునం ధనుష్కోటి తీరంబున సంచరించుచుండెను. ఆ సమయంబున నరేంద్రుండు ధనుష్కోటి స్నానంబు జేయం గోరి సబలుండై

చ దదర్శ నృపః। అతీవరూపసంపన్నాం సుప్తవర్షాం శుచిస్మితాం॥ దృష్ట్వా నృపస్తాం పప్రచ్ఛ కన్యాం చారువిలోచనాం। చారు
స్మితాం చారుదతీం బింబోష్ఠీం తనుమధ్యమాం॥ పుణ్యనిధిః॥ కా త్వం కన్యే సుతా కస్య కస్మాత్ వా త్వమిహాగతా। అత్రాగమే
నకిం కార్యం తవ వత్సే శుచిస్మితే। ఏవం నృపస్తాం పప్రచ్ఛ కన్యాముత్ఫుల్లలోచనాం॥ ఏవం పృష్టా తదా కన్యా నృపం తం పుణ్యాని
ధిం ద్విజాః॥ కన్యా॥ న మే మాతా పితా నాస్తి న చ మే బాంధవాస్తథా।

అనాథాహం మహారాజ భవిష్యామి తవ సుతా॥ త్వద్గృహేహం నివత్స్యామి తాతం త్వాం పశ్యతీ సదా। హంతా
తత్ర ప్రత్యర్హరోహా వా మాం గ్రహీష్యతి కః రేణతం॥ యది శాసిష్యతే భూప తదాహం తవ మందిరే। వత్స్యామి తే సుతా భూ
త్వా పితృగుణాని దేదిరం॥ ఏవముక్తస్తదా ప్రాహ కన్యాం పుణ్యనిధిర్నృపః॥ అహం సర్వం కరిష్యామిత్యుక్త్వా దుక్తం కన్యకే శుభే
మమాపి దుహితా నాస్తి పుత్రస్తే కులోద్భవః॥ తవ యస్మిన్ శుభే భర్తా దేవ్యా త్వామస్మై ప్రదదామ్యహం॥ ఆగచ్ఛ మద్గృహం

దెంచి స్నానంబు జేసి తులాపురుషాది దానంబులు గావించి మరలి స్వకీయగృహంబునకుం బోవుచుండి అష్టవర్షవయస్కయు శుచిస్మి
తయు చారువిలోచనయు బింబోష్ఠియు తనుమధ్యమయు నగు నొక కన్యకం గాంచి వో బాలికామణీ నీవెవరి కూతురవేల యిచ
టనున్నదాన వెరుంగింపుము యడిగిన నా కన్య యిట్లనియె రాజా నాకెందరు తల్లిదండ్రులు బాంధవులు లేరు నేను భర్తృ
రహితనై యున్నదాన నెవ్వండైన నన్నుం బలాత్కారంబున గ్రహించునాతని శిక్షించెదవేని నీ గృహంబున నిన్ను జనకుం
గా దలంచుచుం బుత్రికనై యుండెద ననిన నృపుండట్లొనర్చెద నని యంగీకరించి నాకొక బుత్రుండు గలడు గాని పుత్రికలు లేరో
కన్యామణీ మద్గృహంబునకరుదెంచి యంతఃపురంబున నా భార్యకుం బుత్రికవై యుండుము మే పురుషుని యందు నీకిష్టంబు
గల్గు నాతనికొసంగెదనని యా కమలలోచన నా వెంబడించి స్వగృహంబునకుం గొనిపోయి వింధ్యావళి యను స్వభార్యాహస్తం
బున నిడి రాజపత్నీ నీవీ కన్యను నిరంతరంబు మమనకుం బుత్రికయని భావించి రక్షింపుము నిననదియు నంగీకరించె నిట్లా నృపుణ్యా

కన్యేయమనుజాంశకపురేశః స। మద్భార్యాయాస్సుతా భూత్వా యథాకామముపాస్యతే॥ ఇత్యుక్తా సా నృపేణాథ కన్యా కమల లోచనా। తథాస్త్వితి నృపం ప్రోచ్య తేన సార్ధం యయౌ గృహం। రాజా స్వభార్యాహస్తే తాం ప్రదదౌ కన్యకాం శుభాం। అబ్రవీచ్చ స్వకాం భార్యాం రాజా వింధ్యావలీం తదా॥ ఆవయోః కన్యకా చేయం రాజ్ఞి వింధ్యావలి శుభే। రక్షణీయా సదా త్వం వై పురుషాంతరతః ప్రియే॥ ఇతీరితా నృపేణాథ భార్యా వింధ్యావలీ తదా। బాఢమిత్యుక్త్వా తథా తాం కన్యాం పుత్రీం జగ్రాహ పాణినా। పోషితా పాలితా రాజ్ఞా సుతావత్కన్యకా చ సా॥ న్యః సత్సుఖం రాజ్ఞో భవనే లాలితా చ సా। అథ విష్ణుర్జగన్నాథో లక్ష్మీమన్వేష్టుమాదరాత్॥ ఆరూఢవినతానందో వైకుంఠాత్ప్రయయౌ హి సః। వినతాయాస్సుతేనైవ లంఘయన్ వియత్పథః॥ బభ్రామ చ బహూన్ దేశాన్ లక్ష్మీం తత్ర సమన్వేష్టువాన్। తతః సేతుం సమాగచ్ఛద్గంధమాదనపర్వతం॥ అన్విష్యన్ సర్వతో రామసేతుం బభ్రామ మందిరం। ఏతస్మిన్నేవ కాలే సా పుష్పాపచయకారణాత్॥ సఖీభిః కన్యకాభిశ్చ

నిధి నరేంద్రునిచే రక్షింపఁబడుచు సుఖంబుండెనంత. కొంత కాలంబునకు జగన్నాథుండగు విష్ణుదేవుండు గరుడారూఢుండై వైకుంఠంబు వెడలి రమాదేవిని వెదకుచు సకలదేశంబుల సంచరించియెందునుం గానక గంధమాదనంబు జేరి సేతు సమీపంబున సంచరించుచుండెనపుడా కన్యారత్నంబు సఖీ సమేతయగుచు యాభవనోద్యానంబున పుష్పంబులం గోయుచుండఁ గాంచి విష్ణుదేవుండు విస్మయంబునొంది యంగజబాణ స్కంధంబునందును దక్షిణకరంబున కుశగ్రంథి నవిస్త్రయిన ఛత్రంబు నుపహించుచు హస్తధూళిత సర్వాంగుండై నుత్రిపుండ్రావళి శోభితుండును కృతరుద్రాక్షమాలికాంచితుండును నామ పరాయణుండును సోమక్రియుండును నగుచుం గాస్నానంబు గావించు విప్రవేషంబు ధరించి యచటనుండ నా కన్యయా విప్రుం గాంచి భీతనొందె. అంత వాసుదేవుండు సత్వరుండై కరంబు బిగియి పట్టా కన్య యా సఖీ పరివృతయై యాక్రోశింప నా పంచాలించి నరేంద్రుండు పరివార సమేతుండై యచటికి వచ్చి కన్యం గాంచి

భవనోద్యానవాటికా। పుష్పాణ్యవచినోత్యస్మ సఖిస్సహ కానసే॥ తత్రాఽఽత్యంతలోవిష్ణుశ్చ ప్రయాపథరోద్విజాః। గం
భవనోద్యానవాటికా। పుష్పాణ్యవచినోత్యస్మ సఖిస్సహ కాననే॥ ధారయన్ కాండఢుణే పా
ణాంభో విధివత్ స్కంధేవహన్ ఛత్రం రేణవ॥ గంగాస్నానయుద్విజస్యైవనాట యన్యేవమహాత్మనః॥ ధారయన్ కాడబ్రహ్మా లికః॥
స్తోపవీతం పవిత్రకం ॥ భస్మోద్ధూళితసర్వాంగః త్రిపుండ్రాంకితశోభి తః। ప్రజపన్ శివనామాని ధృతరుద్రాక్షమాలికః॥
సో త్రయీయుశ్శుచిర్విప్రాస్స్నాయా తోజనార్దనః॥ తమాయాంతం ద్విజం దృష్ట్వా స్తబ్ధాఽభవత్ కన్యకా॥ అపశ్యత్సత్వవసానా
తాం వల్లభాంపుష్పహారిణీం। దృష్ట్వా స్త్రీయావిప్రాః కన్యాం మధుర భాషిణీం॥ హృతాఽహృత్యైరేణాథజగా హ
బుధః ద్విజః। తదా చుక్రోశ సా కన్యా సఖీభిస్సహ కానసే॥ తమాక్రోశంసమాకర్ణ్య రాజా తు సహసాఽగతః। క్రోధయాథా
నోద్యానం ప్రాప్య కః పర్యాగతైః॥ గత్వా ప్రచ్ఛ తాం కన్యాం తత్సఖీరపి భూపతిః। కిమర్థం మధునా క్రుష్ట సఖీభిః సహ
కస్య కే॥ ఏవమాశుభవమోద్యస్తే తత్ర కారణముచ్యతాం। కేన త్వం పరిభూతాసి హతాత్ర హృత్యసు తే సుఖం॥ ఇతి పృష్టా

నమోకన్యామణి సఖులంగూడియేలపిలచి చెప వేగ్వాండునిశ్చంబరిభవించె నెరింగింపుము. ననాకన్యకగ్నీపుమనుచుండి న
రమోకన్యామణి సఖులంగూడియేలపిలపించె చెప వేవ్వాండునిన్నుంబరిభవించె నెరింగింపుము. ననాకన్యకిట్లనియె మహేంద్రునిన
న్నివిప్రుండుబలాత్కారంబున గ్రహించినిర్భయుండై పృథులమూలంబుననున్న వాఁడు వీఁడు జూడుమనినద్రాని
ప్రుంగాంచియాతనిమహిమంబెఱుంగకబలాత్కారంబున రామనాథాల యంబునకుం గొనిపోయి యచటమంటపం బున
విగళపాశబద్ధుంజేసియాస్మిపుత్రినూడించియంతఃపురంబుజేరియారాత్రి నిద్రం బొందిస్వప్నంబున నావిప్రుకోశంబున
గ్రహ సాదిస్మ వనమాలాకరాజితుండును కౌస్తుభాలంకృతోరస్కుండును పీతాంబరధారియు నీలమేఘచ్ఛవియు గరుడారూ
గిసుతుండును చారుస్మితుండును మకరకుండలవిరాజితుండును విష్వక్సేనప్రభృతిపరివారసేవితుండును శేషశాయియు ను
రదాది స్తుతుండును నైనవిష్ణుంగాంచి శంఖచక్రగదాపద్మధరుఁడును వందితమూర్తియుని ప్రవత్సలాలయుసము
నహితరోమాంచయుదిగ్గనలేచినిల్చి శ్యామలపీతాంబరావృతయు కౌస్తుభమాలాలంకృతమూర్తియునగు ఆతనిజూచి

తమాచష్ట కన్యా సుగుణా ధిం నృప। భావ్య ప్రాణానాథ న్మారుపితా ళ్ళకాతరా॥ కన్యా॥ అయం విష్ణోర్మహారాశ్చ స్యజగ్ధ హే పాణినాథుమాం। తాతా త్ర్వ్యతమూర్తే కుసంతివక్త్యయుతోభయః॥ తదా కన్యా వచస్తస్యాః రాజాగుణనిధిః సుధీః। జగామ హర్షర సావిత్ర్య విద్వాన్ తద్బలం జలాత్॥ తతమనా ఫాలయుం సీత్వా నిర్గత్యా చ బలాద్గృదా। బధ్వా నిగళపాశాభ్యాం సనయన్మంటపం చరం॥ అత్రపుత్రీం సమాశ్వాస్య యుద్ధాంతః సనయన్నృపః। స్వయం చ ప్రయయౌ రమ్యం భవనం స్వప్రభుం గతః॥ తతో రాత్రౌ స్వప్ననాం జాస్య స్వప్నే వివ్రం వదర్శతం। శంఖచక్రగదా పద్మ వనమాలా విభూషితం। కౌస్తుభాలంకృతోరస్కం పీతాంబరధరం హరిం। కాలమేఘప్రభం కాంతం గరుడోపరి సంస్థితం॥ చారుస్మితం చారుదంతం లస్మీకరఘండలం। విష్వక్సేనప్రభృతిభిః కింకరైరుపసేవితం॥ శేషపర్యంకశయనం నారదాదిమునిస్తుతం॥ దదర్శ చ స్వప్నే తాం కన్యాం వికాసిః మలప్థితా। ప్రతీకం జహాస్తాం తాం సేలకుం చిత మూర్ధజాం॥ విష్ణువక్షస్థలావాసాం సమున్నత పయోధ

గ్నఖచిత దివ్యాంబరణవిరాజితయు మాలితాలభూషితయునై వెలయు రమాదేవింగాంచి తల్పంబుననుండి లేచి కన్యా గృహంబు జేరి తా స్వప్నంబున గనిన విధంబున సంతుప్తింగాంచి సూర్యోదయంబున మంటపంబు జేరి యచట హరిరూపుండగు విప్రుంగాంచి యా దేవదేవుని స్వ్ర్వథంబున సంబోగడె ఓ రమానాయకా నీవు గరుడధ్వజుండవు శార్ఙ్గపాణివి పుండరీకాక్షుండవు శ్రీపతివి కౌస్తుభాలంకృతుండవు శ్రీవత్సలాంఛనుండవు దైత్యసంఘవిదారివి అశేష భువనావాస నాభిపంకజశాలివి మధుకైటభ విదారివి రావణాంతకుండవు ప్రహ్లాదరక్షకుండవు ధరిత్రీవరవివిధాంబుధ ప్రమేయుండవు బుద్ధిసాక్షివి శ్రీనివాసుండవు పరాక్షకుండవు నారాయణశబ్దవాచ్యుండవు పంకజనేత్రుండవు పంకజమాలివి పంకజాంఘ్రివి సకలలోకనాథుండవు దయామూర్తివి నన్నెరుంగక నిగళపాశబద్ధుం జేసి యపరాధంబు గావించితి దయాళుండవై రక్షింపుము అనేక విధంబుల వేడి రమాదేవి నిట్లని స్తుతించె ఓ దేవీ నీవు విష్ణువక్షస్థలనివాసినివి అబ్ధిజవు హరిప్రియురాలవు స్థితిపుష్టిస్వధాస్వాహాస్వరూప

రాం॥ దిగ్గజైర్గజభిషిక్తాం గంధ్యామాంఫీ ంబరావృతాం॥ స్వర్ణపంకజసంక్లిప్తమాలాలంకృతమూర్ధజాం। దివ్యాభర
ణశోభాఢ్యాం తారహారవిభూషితాం॥ అనర్ఘ్యరత్నసంక్లిప్తనానాభరణభూషితాం। సువర్ణనిర్మితాభరణాం కాంచీ
నూపురరాజితాం॥ మహాలక్ష్మీం దదర్శాసౌ రాజా రాత్రౌ స్వకాం సుతాం। ఏవం దృష్ట్వా నృపః స్వప్నే ప్రాతస్స్వసుతా
జుషి॥ ఉత్థితః సహసా తల్పాద్గత్వా కన్యాగృహం ను వాస్య చ। తత్రైవ దృష్టవాన్కన్యాం యథా స్వప్నే దదర్శ తాం॥ అథోదితే స
వితరి కన్యామాదాయ భూమిపః। రామనాథాలయం ప్రాప బ్రాహ్మణాన్యస్తదాన్వితః॥ స మంటపే మహావిష్ణుం దదర్శ మా
రూపిణం। యథా దదర్శ స్వప్నే తం మాలాదిచిహ్నితం॥ విలోక్య విష్ణుం విజ్ఞాయ తుష్టావ నృపతిర్హరిం। పుణ్యనిధిః॥ న
మస్తే కమలాకాంత ప్రసీద గరుడధ్వజ॥ శార్ఙ్గపాణే నమస్తుభ్యమపరాధం క్షమస్వ మే। నమస్తే పుండరీకాక్ష చక్రపాణే శ్రి
యఃపతే॥ కౌస్తుభాలంకృతాంగాయ నమః శ్రీవత్సలక్ష్మణే। నమస్తే బ్రహ్మసేవ్యాయ దైత్యసంఘవిదారిణే। అశేషభువ
నావాస నాభిపంకజశాలినే। మధుకైటభహంత్రే రావణాంతకరాయ తే॥ ప్రహ్లాదరక్షిణే తుభ్యం ధరిత్రీపతయే నమః।
విగుణాయాప్రమేయాయ విష్ణవే బుద్ధిసాక్షిణే॥ నమస్తే శ్రీనివాసాయ జగద్ధాత్రే పరాత్మనే। నారాయణాయ దేవా
యకృష్ణాయ మధువిద్విషే। నమః పంకజనాభాయ నమః పంకజచక్షుషే। నమః పంకజహస్తాయ నమస్తే పంకజాంఘ్రయే
భూతలాభూదేరాజగన్నాథ నమః పంకజశాలినే। దయామూర్తే నమస్తుభ్యమపరాధం క్షమస్వ మే॥ మాయానిగళపా

ధాత్రీ భూతి పూపురాలవు శ్రద్ధయు మేధయు సరస్వతియు నీవ యజ్ఞవిద్యా గుహ్యవిద్యాత్మవిద్యారూపిణి విముక్తిదాయిని వి
త్రయీరూపవు జగన్మాతవు సృష్టిస్థిత్యంతకారిణివి నీకనేక వందనంబులు నన్ను రక్షింపుమని రమాదేవిం ప్రార్థించి విష్ణుదేవుం
గాంచి యిట్లనియె ఓ రమానాయక నా యజ్ఞానంబున నిగళపాశబద్ధుం జేసి యపరాధంబొనర్చితి లోకంబులెల్ల నీ శిశువులు
సుతాపరాధంబులు క్షమించ [illegible] సంగిలపి నన్ను జంపన గురుద్రోహంబిన పూత

కోఽభ్యాయః కృతో మధుసూదన। ఏవం స్తుత్వా మహావిష్ణుం రాజా పుణ్యనిధిః ప్రజాః॥ లక్ష్మీం తుష్టావ జననీం సర్వేషాం ప్రాణినాం ముదా॥ నమో దేవి జగన్నాథవిష్ణువక్షఃస్థలాలయే। నమోఽబ్ధిసంభవే తుభ్యం నమో లక్ష్మి హరిప్రియే॥ సిద్ధ్యై పుష్ట్యై స్వధాయై చ స్వాహాయై సతతం నమః॥ సంధ్యాయై చ ప్రభాయై చ ధాత్ర్యై భూత్యై నమో నమః॥ శ్రద్ధాయై చైవ మేధాయై సరస్వత్యై నమో నమః॥ యజ్ఞవిద్యే మహావిద్యే గుహ్యవిద్యేతి శోభనే। ఆత్మవిద్యే చ దేవేశి ముక్తిదే సర్వదేహినాం॥ త్రయీరూపే జగన్మాతః జగద్రక్షావిధాయిని। తవ మాం కృపయా దృష్ట్యా సృష్టిస్థిత్యంతకారిణి॥ భూయో భూయో నమస్తుభ్యం బ్రహ్మమాత్రే మహేశ్వరి॥ ఇతి స్తుత్వా మహాలక్ష్మీం ప్రార్థయామాస మాధవం॥ యద్దత్తం నాథ యాచితో త్వయి దోషః కృతోఽధునా। మాదేవి గళబంధేన సద్రోహః క్షమ్యతాం త్వయా॥ లోకానాం త్రిజగతః సర్వేషాం పితా జగతాం హరే। సుతాపరాధః పితృభిః క్షంతవ్యో మధుసూదన॥ అపరాధం చ దైత్యా వా స్వరూపమపి త్యక్తవాన్। భవాన్ విష్ణో మయా సర్వమపరాధం క్షమస్వ మే॥ జిఘాంసయాపి భగవన్నాగతాం పూతనాం భవాన్। అనయత్స్వపదాంభోజం తస్మాంరక్షకృపానిధే॥ లక్ష్మీకాంతస్య పాదృష్టిం మయి పాతయ కేశవ॥ శ్రీసూతః॥ ఇతి స ప్రార్థితో విష్ణుః రాజ్ఞా తేన ద్విజోత్తమాః॥ ప్రాహ గంభీరయా వాచా నృపం పుణ్యనిధిం ప్రజాః। శ్రీవిష్ణుః॥ రాజన్ భీర్న త్వయా కార్యా మద్బంధనమితి ప్రజా। భక్తవశ్యత్వమధునా తవ ప్రకటితం మయా॥ మమప్రీతికరం యజ్ఞం కృతోద్యోగనానిహ। అతస్త్వం మమ భక్తోఽసి రాజన్ వృ

సంగాదతివినాదాపరాధంబు సహింపవలసిన్నం ప్రాకృష్టిచేత చూడుము మఱియు నేకవిధంబుల వేడికొను శ్రీశుండై విష్ణుదేవుండు మేఘగంభీరనంబుగా నిట్లనియె ఓ రాజేంద్రా నన్నుం బంధించినందుకై భీతిబొందకుము నేను భక్తులవశ్యుండనై యుండుదు నీవు మత్ప్రీతికరంబగు యజ్ఞంబు గావించినావు నాభక్తుండవై నేరంబుగా బుద్ధిగాథంబుల సహించియుండు నీ భక్తి జగీతి ంపనీ తన్నుంజంపిన నీవు రక్షించితివి గాన నీకుం బ్రియుండనైతి యీదేవి మఱు

న్యాసీ దధునా। తేనాహం నవ వక్ష్యోస్మి చ కృతా శేవయం ప్రీతః॥ శ్రుత్వైవ రాఘవస్తస్యా స్తును మ్యాహ మహారిందమః। త్వద్భక్త్యైవ తు కామేన మయా సంప్రేషితాస్సి వనే॥ లక్ష్మీ కారాదు ప్రియా రాజన్ త్వయా సంతోషితాధునా। తేనాహం నవ తుష్టాస్మి మా త్వయా పాత్విహ సదా॥ అస్యా యోగో భక్తి మార్గాల్లోకే సమ్యక్ప్రబోధితః। తేల అస్యా యోగవినా ఖిన్నా రాజన్ సమ ద్వేషి న్యేవ్రః సదా॥ త్వమిమాం భక్తిసంయుక్తో యుష్మత్పూజితవానసి। మత్పూజాపి కృతా స్మాన్నదభిన్నా త్వయం యతః॥ అత స్త్వయా నాపరాధః కృతో మయి నరేశ్వర। కింతు పూజైవ విహితా తా త్వయా చర్యాయితాధునా॥ మయా మద్భక్త్యయా సా సంసంకేతోకారి యుత్పురా। తత్సంకేతో భిగుప్త్యర్థం మామయోద్య్బం దివానసి॥ తేన ప్రీతోస్మి తే రాజన్ లక్ష్మీస్సంరతి తాధునా। మత్స్వరూపా చ సా లక్ష్మీః జన్మాన్తాత్ర మయా మయా॥ చంద్రతో మంకుర్వ తాభూః త్వయా మత్స్వం ధనం మ। తత్ప్రియము మకురాజేంద్ర మా భక్తిం క్రియతాం త్వయా॥ ఏవం లక్ష్మీ స్సైవ సుతాపత్యమేవ న సంశయః। ఇతీరితే ధ మాదినా లక్ష్మీ ప్రోవాచ భూమిపం॥ లక్ష్మీః॥ రాజన్ ప్రీతాస్మి తే చాహం సంతోషితా గృహే త్వయా। త్వద్భక్తిశోధనార్థం హై అసంవిష్ణురూపా పి॥ విస్నోవకలహ వ్యాజా దాగతా విప్రభూపతే। తవ యోగే న భక్త్యా చ సుష్ఠానా వాం వరం సృపు॥ ఆ వరాయోగా కృపయా రాజన్ సుఖం తే భవతాం సదా। సర్వభూమండలైశ్వర్యం సదా తే భవతు ధ్రువం॥ అనపాయిని పాదయుగ్మే చ భక్తి నస్తు తే ధ్రువా। దేహాంతే మమ సాయుజ్యం పునరావృత్తివర్జితం॥ నిత్యం భవతు తే రాజన్ మా భూత్తే స్తావధీ స్తథా

యుండు నిచ్చెడి లక్ష్మీ కించ స్వదాతం మద్భక్తుండు అయ్యెడు విముఖుండని నాతం మన ద్వేషియగు నీవు భక్తియుతుండవై యిూ రామునిఁ బూజించితివి గాన నాకు తరాధంబు చేసియున్న బూజించిననాడవు పూర్వంబు నాకు నన్ని దేవిక నియోగనం కేతంబు గలిగె నలక్ష్మీ దేవిం భవత్స విలాసంబున సంబంపి నీవు సంరక్షించితి వీ ధీతిం బొందితివి ప్రీతిం బొందితి మీవ తత సత్యంబుగా లక్ష్మి దేవియును ఇంతనంతరమా దేవియు ప్రీతచిత్తయై ... ఓ రాజేంద్రా నేనీకుం ప్రీతనై

సదాధర్మేచభవతుభక్తిర్విష్ణురువాచతాతవ॥ ఏవముక్త్వానృపంశ్రీర్విష్ణువకుణ్ఠంయయౌ॥ అథవిష్ణురువాచేదంశా జానంద్విజపుంగవాః॥ యథాత్వయాత్రబద్ధోహంనిగళైర్నృపోత్తమ। తద్రూపేణైవత్వాస్యామి సేతుమాధవసంజ్ఞికః మయైవకారితః సేతుస్తద్రక్షార్థమహంనృప॥ భూతరాక్షససంఘేభ్యో భయానాముపశాంతయే॥ బ్రహ్మాపి సేతురక్షా ర్థవస్యత్రదివానిశం। శంకరోరామనాథాఖ్యోనిత్యంసేతావసత్యసౌ। ఇంద్రాదిలోకపాలాశ్చసంత్యత్రముదాన్వి తాః॥ అతోహమత్రవత్స్యామిసేతుమాధవసంజ్ఞకః॥ సేతుసంరక్షణార్థం వై సర్వోపద్రవశాంతయే। యేద్వేషామిష్ట సిద్ధ్యర్థంసర్వపాపాపశాంతయే॥ త్వద్వానిగళబద్ధంమాంసేవంతేయేత్రమానవాః। తేషాంఐతిమహాసౌఖ్యంసర్వాభీ ష్టంతిథాన్నృప॥ మమలత్వాస్తవతథాచరితంయేకతంతిచ। నతేషాంస్యంతిదారిద్ర్యంకింత్వైశ్వర్యంవదంతివై॥ త్వత్కృ తంమఇదంస్తోత్రంమమలత్వాయవిశాత్మయే। యేపఠంతిచశృణ్వంతిలిఖంతిచముదాన్వితాః॥ నతేషాంపునరావృత్తిర్మామ

కిన్నృపశ్రేష్ఠ ధవాదరంబై విస్తార కలహవ్యాజంబున నేనును విష్ణుదేవుండను నను దెంచినీభక్తికిమెచ్చితిమినీకుమాకృప చేసకలశుభంబులుపర్వభూషణజలైశ్వర్యంబులునుసదీయపాదభక్తియుంగలిగిదేహాంతంబున అస్మత్సాయుజ్యంబునుంగలు గునీకెన్నడునుపాపకార్యంబులయందుబుద్ధి గలుగకు నిరంతరంబుసుధర్మకార్యంబులందుభక్తిగలుగునుపవిచించిలక్ష్మీ దేవివిష్ణునత్తుస్థానంబు జేరెవోముతునీంద్రులారాయాసమయంబునవిష్ణుదేవుండురాజుంగాంచిమరలనిట్లనియెవోనరేంద్రో త్తమానీచేనిట్లుపన్నునిగళంబులనుబద్ధితనీవల్లభూసంబునొందినిరంతరంబును సేతుమాధవసంజ్ఞుండనై యీప్రదేశంబున పూర్వంబుననాచేనిర్మింపబడినసేతురక్షార్థంబై నిరంతరంబుభూతరాక్షససంఘంబులవలనజనంబులకుభయంబులను పశాంతింపొందింపుచువసించియుండెదను బ్రహ్మయునుసేతురక్షార్థమైయుండు శంకరుండును రామనాథా ఖ్యుండై యుండుఇంద్రాదిలోకపాలకులునిచటనివసించియుందురు యెవ్వరైననిగళబద్ధుండనగునన్ను సేవింపుదురువా

లోకాత్కదాచన॥ ఇత్యుక్త్వా స హరిస్తత్ర సంపూజ్యః ఋషిభిస్తదా। తత్రైవ పూర్ణరూపేణ సన్నిధత్తే స్మ సర్వదా॥ తతః పుణ్యాని ర్విప్రాః సేతుమాధవరూపిణం। విష్ణుం ప్రణమ్య భక్త్యా తు తతః పూజాం విధాయ చ॥ లోపిత్వా రామనాథం చ స్వమేవ భవనం యయౌ॥ యావజ్జీవం స సౌత్రః సేతౌ న్యవసత్ కృతే। మధురాయాం సుజం పుత్రం స్థాపయామాస పాలకం॥ తత్రైవ నివసన్ రాజా దేహాంతే ముక్తిమాప్తవాన్॥ విద్యావలీ చ తత్పత్నీ తమేవానుజగామ చ। పతిప్రతాపతః ప్రాణాప్రయయా సాపి సద్గతిం॥ శ్రీసూతః॥ యేత్ర భక్తియుతాః నిత్యం సేవంతే సేతుమాధవం। న తేషాం పునరావృత్తిః కైలాసాజ్జాయతే॥ సేతుమాధవసేవాం యే న కుర్వంతి పాపినో నరాః॥ న తేషాం రామనాథస్య సేవాఫలమతిభవేత్॥ గంగాం జగ

ర్వపాపనాశనంబును సర్వాభీష్టంబులం బొందు. ఈ తత్త్వాన్విర్వంబు నొందుదురు యేమనుజులయిన మదీయ చరిత్రంబును లక్ష్మీ చరిత్రంబును భవత్కథయును పఠింపుదురు వారలు దరిద్రంబులం బొందక సకలైశ్వర్యంబులం బొందుదురు యెవ్వండైన నీచే జేయంబడిన లక్ష్మీస్తోత్రంబును నా దివ్యస్తోత్రంబును నిత్యంబును పఠించినను స్మరించినను లిఖించినను వినినను సతండు పునరావృత్తిరహితంబగు మదీయలోకంబు నొందు నని రమానాయకుండు వచించి యా మంటపంబున సేతుమాధవరూపంబున నుండె. ఓమునీంద్రులార ఆపిమ్మట పుణ్యాత్ముఁడైన నా సేతుమాధవరూపియగు విష్ణుదేవుని నమస్కరించి యనేకవిధంబులం బూజించి రామనాథునకు పూజావందనాదులొనర్చి స్వభవనంబునకుం బోయి నిజపుత్రు మధురారాజ్యధానియందు స్థిరంగా పించి యా సేతువునందనేక దినంబులు నివసించి దేహాంతంబున ముక్తిం బొందె. పిమ్మట తత్పత్ని యగు వింధ్యావళియును కొన్ని దినంబులకు దేహంబు విడిచి సద్గతిం బొందె. ఓమునీంద్రులార నిరంతరంబు రామనాథుని సేవించుచుండు వారలు కైలాసంబున నిరంతరంబును నుందురు యేమనుజులైన సేతుమాధవుం బూజింపక పోదురు వారలు రామనాథ సేవాఫలంబు బొందంజాలరు యెవ్వండైన గంగాస్నానంబు జేయంగోరునాతండు సేతుమాధవసన్నిధానంబున సంకల్పంబు గావించి యు

మిష్టప్రదాః సేతుమాధవసన్నిధౌ। సంకల్ప్య గంగాం గచ్ఛేత్తాం యాత్రా సఫలా భవేత్॥ ఏవం వః కథితం విప్రాః సేతుమాధవవైభవం। తచ్ఛృణ్వన్ పఠన్ వాపి వైకుంఠం లభతే నరః॥ ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే సేతుమాధవప్రశంసాయాం పుణ్యనిధిచరితకథనం నామ పంచాశోఽధ్యాయః।

శ్రీసూతః॥ అథాతస్సంప్రవక్ష్యామి సేతుయాత్రాక్రమం ద్విజాః। యచ్ఛ్రుత్వా సర్వపాపేభ్యో ముచ్యతే మానవః క్షణాత్॥ స్నాత్వాచమ్య విశుద్ధాత్మా కృతకృత్యవిధిః సుధీః। రామనాథస్య తుష్ట్యర్థం ప్రీత్యర్థం రాఘవస్య చ॥ భోజయిత్వా యథాశక్తి బ్రాహ్మణాన్ వేదపారగాన్। భస్మోద్ధూళితసర్వాంగః త్రిపుండ్రాంకితమస్తకః॥ గోపీచందనలిప్తో వా స్వశాఖోక్తోర్ధ్వపుండ్రకైః। రుద్రాక్షమాలాభరణః సపవిత్రకరః శుచిః॥ సేతుయాత్రాం కరిష్యేఽహమితి సంకల్ప్య భక్తితః। స్వగృహాత్ప్రవ్రజేన్మౌనీ జపన్నష్టాక్షరం మనుం॥ పంచాక్షరం వా మంత్రం జపన్నియతమానసః। ఏకవారం హ

రిగనేని యాత్ర సఫలంబగు. ఓ మునీంద్రులారా సేతుమాధవప్రభావం బెఱింగించితి. ఎవ్వండైన నీయధ్యాయంబు భక్తియుక్తుండై పఠించునతండు వైకుంఠంబునొందునని శౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుం డెఱింగించెను. - ఇది శ్రీస్కాందపురాణంబున సేతుమాహాత్మ్యంబున సేతుమాధవప్రశంసయు పుణ్యనిధిచరితకథనంబుం గల యేబదవ యధ్యాయము.

మహనీయగుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సకలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీసమేతుండగు సూతుండిట్లనియె. ఓ మునీంద్రులారా సకలపాపహరంబగు సేతుయాత్రాక్రమం బెఱింగించెద వినుండు. మానవుండు స్నానంబు జేసి యాచమనంబు గావించి నిత్యకృత్యంబుల నవర్తించి శుచియై రామనాథప్రీత్యర్థంబు రామచంద్రప్రీత్యర్థంబును గాదనశక్తిగల కొలంది వేదపారగులగు విప్రుల కన్నంబిడి భస్మోద్ధూళితసర్వాంగుండై త్రిపుండ్రాంకితమస్తకుండును గోపీచందనలిప్తుండు మఱి ఊర్ధ్వపుండ్రాంకితుండును రుద్రాక్షమాలాభరణుండును సపవిత్రకరుండు శుచియునై భక్తిపూర్వకంబుగ సే...

విష్యాశీ జితక్రోధో జితేంద్రియః॥ పాదుకాఛత్రరహితః తాంబూలపరివర్జితః। తైలాభ్యంగసహీనశ్చ స్త్రీసంగాదివివర్జితః॥ శౌచాద్యాచారసంయుక్తః సంధ్యోపాస్తిపరాయణః। గాయత్ర్యుపాస్తిం కుర్వాణః త్రిసంధ్యం రామచింతకః॥ మధ్యేమార్గం కథన్నిత్యం సేతుమాహాత్మ్యమాదరాత్। పఠన్ రామాయణం వాపి పురాణాంతరమేవ వా॥ వ్యర్థవాక్యాని సంత్యజ్య సేతుం గచ్ఛేద్ద్విజోత్తమః। ప్రతిగ్రహం న గృహ్ణీయాత్ శిష్టాచారాంశ్చ న వర్జయేత్॥ కర్మాణ్యాగ్నేయథాశక్తి శివవిష్ణ్వాదిపూజనం। వైశ్వదేవాదికర్మాణి యథాశక్తి సమాచరేత్॥ బ్రహ్మయజ్ఞముఖాన్యజ్ఞాన్ ప్రకుర్యాదగ్నిపూజనం। అతిథిభ్యోఽన్నపానాని సంప్రదద్యాద్యథావిధి॥ దద్యాద్భిక్షాం యతిభ్యోఽపి విత్తశాఠ్యం పరిత్యజేత్। యతయే కాంచ

మంబోయెదనని సంకల్పంబొనరించి స్వగృహంబు వెడలి మౌనియై పంచాక్షమంత్రంబయిన నష్టాక్షమంత్రంబయిన నియతుండై జపించుచు పోవలెను హవిష్యాశియు జితక్రోధుండును జితేంద్రియుండును పాదుకాఛత్రరహితుండును తాంబూల తైలాభ్యంగ స్త్రీసంగాదిహీనుండును శౌచాద్యాచారయుక్తుండును సంధ్యోపాస్తిపరాయణుండును గరుత్రంబు రామచంద్రుని తలంచుండునునై పోవుచు మార్గమధ్యంబున నాదరంబున సేతుమాహాత్మ్యంబును పఠింపవలయును మఱియును రామాయణంబయిన పురాణాంతరంబులనైన పఠింపుచు బోవలయుగాని వ్యర్థవాక్యంబులాడంజనదు మఱియు శిష్టాచారంబుల విడువంజనదు ప్రతిగ్రహంబు జేయంగూడదు మార్గంబున యథాశక్తిగ శివవిష్ణ్వాదిపూజనంబును వైశ్వదేవాదికర్మంబులను బ్రహ్మయజ్ఞాదుల అగ్నిపూజనంబును అతిథిపూజనంబును యథాశక్తియు విత్తలోభంబు లేకం జేయుచుం బోవలయు యతులకు స్వర్ణంబును దానము స్థానదువసనంబులు గృహస్థునకు భిక్షుయు బ్రహ్మచారికి తాంబూలంబును నొసంగందగదు అట్లు విచారింపక నొసంగిన మానవుండు నరకంబునొందు మఱియును మార్గంబున శివవిష్ణ్వాదులనామస్తోత్రంబు జేయవలయు నెల్లప్పుడు శుభవచనంబుగా వింపవలయు పఠనాశిష్టదకర్మంబులనివర్తింపవలయు యిట్లాతంబు నియతుండై సేతు

సంన్యైవ వానప్రస్థాయ వా నసి॥ గృహస్థాయ చ భిక్షూంచ తథా బాలం బ్రహ్మచారిణే। అపిచారై ర్వవరోదద్యా జ్ఞాత్వా చ నరకం వ్రజేత్॥ శివవిష్ణ్వాదినామాని సోత్యాదీనపతే స్వథి। ధర్మమేవ సదా తుత్యా న్నిషిద్ధాని పరిత్యజేత్॥ ఇత్యాదినియమోపేతః సేతుమూలం తతో వ్రజేత్। పాషాణం ప్రథమం దద్యాత్ తత్ర గత్వా సమాహితః॥ తత్రావాహ్య సముద్రం చ ప్రణమే త్తదనంతరం। అనుజ్ఞాం చ తతః కుర్యా త్తతః స్నాయా న్మహోదధౌ॥ మునీనామపి దేవానాం కపీనాం పితౄణాం తథా। కుర్యాత్ తర్పణం విప్రాః [illegible] నసాస స్మరణహారిం॥ పాషాణసప్తకం దద్యాదేకం వా మునిపుంగవాః॥ పాషాణదానాత్ సఫలం స్నానం భవతి నాన్యథా॥ పాషాణదానమంత్రః॥ పిప్పలాదసముత్పన్నే కృత్యే లోకభయంకరి। పాషాణం తే మయా దత్త మాహారార్థం ప్రకల్పితం॥ సాన్నిధ్యప్రార్థనమంత్రః॥ విశ్వాచీ త్వం ఘృతాచీ త్వం విశ్వయోనే విశాంపతే। సాన్నిధ్యం కురు మే దేవ సాగరే లవణాంభసి॥ నమస్కారమంత్రః॥ నమస్తే విశ్వగుప్తాయ నమో విష్ణవపాంపతే। నమో హిరణ్య

ములంబు జేసియుచ్చట సమాహితచిత్తుండై ప్రథమంబున పాషాణదానంబు జేసియు సముద్రావాహనంబు గావించి నమస్కారంబొనరించి యనుజ్ఞం గొని మహోదధియందు స్నానంబు జేసి మనంబున హరిం దలంపుచు ముని దేవ కపి పితృతర్పణంబులం గావింపవలయు వో మునీంద్రులారా పాషాణం బొకటియైన సప్తకంబైన నొసంగవలయు పాషాణదానంబు గావింపనం గాని స్నానంబు సఫలంబు గానేరదు॥

పాషాణదానమంత్రము॥ పిప్పలాదసముత్పన్నే కృత్యే లోకభయంకరి। పాషాణం తే మయా దత్త మాహారార్థం ప్రకల్పితం॥ అను మంత్రంబు పఠించి పాషాణదానంబు జేయవలయు,

సాన్నిధ్యప్రార్థనమంత్రః॥ విశ్వాచీ త్వం ఘృతాచీ త్వం విశ్వయోనే విశాంపతే। సాన్నిధ్యం కురు మే దేవ సాగరే లవణాంభసి॥ అను మంత్రంబు పఠింపుచు సాన్నిధ్యప్రార్థనంబు జేయవలయు.

శృంగాయ నదీనాం పతయే నమః। సముద్రాయ వయునాయేతి ప్రోచ్చార్య ప్రణమేత్తతః॥ అర్ఘ్యదానమంత్రః॥ సర్వరత్నమ
య శ్రీమన్ సర్వరత్నాకరాయ చ। సర్వరత్నప్రధాన త్వం గృహాణార్ఘ్యం మహోదధే॥ అనుజ్ఞాపనమంత్రః॥ అశేష
జగదాధార శంఖచక్రగదాధర। దేహి దేవ మహాజ్ఞాం మే యుష్మత్తీర్థనిషేవణే॥ ప్రార్థనామంత్రః॥ ప్రాచ్యాం దిశి వసు
గ్రీవం దక్షిణస్యాం గవాక్షం స్మరేత్। ప్రతీచ్యాం మైందనామానముదీచ్యాం ద్వివిదం తథా॥ రామం చ లక్ష్మణం చైవ సీతాం చాపి
యశస్వినీం। అంగదం వాయుతనయం స్మరన్మధ్యే విభీషణం॥ పృథివ్యాం యాని తీర్థాని ప్రవిశంతి త్వాం మహోదధే।
స్నాతస్య మే ఫలం దేహి సర్వస్మాత్త్రాహి మాం హరే॥ హిరణ్యశృంగమిత్యాభ్యాం ద్వాభ్యాం నారాయణం స్మరేత్। ధ్యా
యన్నారాయణం దేవం స్నానాదిషు చ కర్మసు॥ బ్రహ్మలోకమవాప్నోతి జాయతే నేహ వై పునః॥ సర్వేషామపి పాపా
నాం ప్రాయశ్చిత్తం భవతే తతః॥ ప్రహ్లాదం నారదం వ్యాసమంబరీషం శుకం తథా। అన్యాంశ్చ భగవద్భక్తాన్ చింతయేద్దేవ

నమస్కారమంత్రః॥ నమః సైకతస్వగుస్తాయని ఘోషితప్రవహాంపతె। నమో హిరణ్యశృంగాయ నదీనాం పతయే న
మః॥ సముద్రాయ వయునాయేతి ప్రోచ్చార్య ప్రణమేత్తతః॥ అను మంత్రంబు పఠించుచు నమస్కారంబొనర్పవలయు.

అర్ఘ్యమంత్రః॥ సర్వరత్నమయ శ్రీమన్ సర్వరత్నాకరాయ చ। సర్వరత్నప్రధాన త్వం గృహాణార్ఘ్యం మ
హోదధే॥ అను మంత్రోచ్చారణంబు జేసి యర్ఘ్యంబొసంగవలయు.

అనుజ్ఞాపనమంత్రః॥ అశేష జగదాధార శంఖచక్రగదాధర। దేహి దేవ మహాజ్ఞాం మే యుష్మత్తీర్థనిషేవణే అ
ను మంత్రంబు జపించుచు అనుజ్ఞాపనంబు గావింపవలయు.

ప్రార్థనామంత్రః॥ ప్రాచ్యాం దిశి వసుగ్రీవం దక్షిణస్యాం గవాక్షం స్మరేత్। ప్రతీచ్యాం మైందనామానముదీచ్యాం
ద్వివిదం తథా॥ రామం చ లక్ష్మణం చైవ సీతాం చాపి యశస్వినీం। అంగదం వాయుతనయం స్మరన్మధ్యే విభీషణం॥ పృథివ్యాం యా

మానసః॥ స్నానమంత్రః॥ వేదాదయో దేవాః సిద్ధయోనిస్సరిత్పతి స్సాగరో రత్నయోనిః। అగ్నిశ్చ వాయుశ్చ ఇళా చ తేజో రేతో ధవిష్ణోరమృతస్య యోనిః॥ ఇదం తే అన్యాభిః సమానమద్భిర్యాః కాశ్చ సింధుం ప్రవిశంత్యాపః। సర్పో జీర్ణామివ త్వచం జహామి పాపం శరీరాత్స్వశరీర పోఽభ్యుపేత్య॥ ప్రథమస్నానమంత్రః॥ సముద్రాయవయునాయేతినమసుక్తాస్త్వప్నద్యో జాః॥ సర్వతీర్థమయం శుద్ధం దీనాంపతిమంబుధిం॥ ద్వితీయస్నానమంత్రః॥ ద్వాసముద్రా వితిపునః ప్రోచ్చార్య స్నానమాచరేత్। బ్రహ్మాండోదరసంస్థాని కరస్పృష్టాని తేరవే॥ తేనసత్యేన మే సతా తీర్థం దేహి దివాకర॥ తృతీయస్నానమంత్రః॥ ప్రాచ్యాం దిశి వసంత్రీవమిత్యాది క్రమయోగతః। స్మృత్వా భూయో ద్విజాః స్వైః తౌస్తృతీయం స్నాన

మతీర్థాని ప్రావిశంస్త్వాం మహోదధే। స్నాతస్య మే ఫలం దేహి సర్వస్మాత్త్రాహి మాం హసః॥ హిరణ్యశృంగమిత్యాద్యాం ధ్యాత్వా ధ్యాయం నారాయణం స్మరేత్। ధ్యాయేన్నారాయణం దేవం స్నానాదిషు చ కర్మసు॥ బ్రహ్మలోకమవాప్నోతి జాయతే నేహ వై పునః॥ సర్వేషామపి పాపానాం ప్రాయశ్చిత్తం భవేత్తతః॥ ప్రహ్లాదం నారదం వ్యాసం అంబరీషం శుకం తథా అవ్యాంశ్చ భగవద్భక్తాన్ చింతయేదేకమానసః॥ అనుమంత్రంబు పఠింపుచు స్నానంబు జేయవలయు.

స్నానమంత్రః॥ వేదాదయో దేవవసిష్ఠయోనిస్సరిత్పతిస్సాగరో రత్నయోనిః। అగ్నిశ్చ వాయుశ్చయిళా చ తేజో రేతో ధవిష్ణోరమృతస్య యోనిః॥ ఇదం తే అన్యాభిః సమానమద్భిర్యాః కాశ్చ సింధుం ప్రవిశంత్యాపః సర్పో జీర్ణామివత్వచం జహామి పాపం శరీరాత్స్వశరీరపోఽభ్యుపేత్య- అని స్నానంబు జేయవలయు-

అందు ప్రథమస్నానమంత్రః॥ సముద్రాయవయునాయేతినమసుక్తాస్త్వప్నద్యో జాః। సర్వతీర్థమయం శుద్ధం నదీనాంపతిమంబుధిం- అను మంత్రంబు పఠింపుచు ప్రథమస్నానంబు జేయవలయు-

ద్వితీయస్నానమంత్రః॥ ద్వాసముద్రావితిపునః ప్రోచ్చార్య స్నానమాచరేత్। బ్రహ్మాండోదరసంస్థానికరస్పృ

మాచరేత్॥ దేవీపట్టణమార్గేణ ప్రవ్రజేద్యది మానవః। అథాసునవపాషాణమధ్యే సేతౌ విముక్తిదే॥ స్నానమంబుధౌ
కుర్యాత్సర్వపాపౌఘనుత్తయే। దర్భశయ్యాపథస్యాపి చేద్గచ్ఛేత్సేతుం విముక్తిదం॥ తదాదితోఽజడన్నేవ స్నానం కుర్యా
ద్విముక్తయే॥ తర్పణం॥ పిప్పలాదం కలిం కల్యాం కృతాంతం జీవితేశ్వరం। మన్యుం చ కాలరాత్రిం చ విద్యాం చామరగణేశ్వ
రం॥ వసిష్ఠం వామదేవం చ పారాశర్యమహామతిం। వాల్మీకం నారదం చైవ వాలఖిల్యాన్మునీంస్తథా॥ నలం నీలం గవాక్షం
చ గవయం గంధమాదనం। మైందం చ ద్వివిదం చైవ ఋషభం శరభం తథా॥ సుగ్రీవం చ హనూమంతం వేగదర్శినమేవ చ। రా
మం చ లక్ష్మణం సీతాం మహాభాగాం యశస్వినీం॥ ప్రత్యేకం తర్పయేదేతాన్మంత్రైస్స్వకైర్యథాక్రమం। మంత్రాం
శ్చైవ స్వనామ్నా చతుర్థ్యంతాని వై ద్విజాః॥ దేవానృషీన్ పితౄంశ్చైవ విధివచ్చ తిలోదకైః॥ ద్వితీయం తానినా

ష్టాని తేరవే॥ తేనసత్యేన మే సేతౌ త్రిః కాం దేహి దివాకర॥ అనుమంత్రంబు పఠించి పూర్ద్వితీయస్నానంబు జేయవలయు-

తృతీయస్నానమంత్రః॥ ప్రాచ్యాం దిశి చ సుగ్రీవ ముఖ్యాది క్రమయోగతః। స్తుత్వా భూమౌ ద్విజాః సేతౌ తృతీ
యం స్నానమాచరేత్॥ అనుచు తృతీయస్నానంబు జేయవలయు-

దేవీపట్టణమార్గంబున బోయినవారును దర్భశయ్యామార్గంబునం బోయినవారును స్వపాపవిశుద్ధికై
సేతువునందు నవపాషాణమధ్యంబున సముద్రంబున స్నానంబు జేయవలయు నీవిధంబున స్నానత్రయంబు జేసి-

తర్పణమంత్రః॥ పిప్పలాదం కలిం కల్యాం కృతాంతం జీవితేశ్వరం। మన్యుం చ కాలరాత్రిం చ విద్యాం చామరగణే
శ్వరం। వసిష్ఠం వామదేవం చ పారాశర్యమహామతిం॥ వాల్మీకం నారదం చైవ వాలఖిల్యాన్మునీంస్తథా। నలం నీలం గవాక్షం
చ గవయం గంధమాదనం॥ మైందం చ ద్వివిదం చైవ ఋషభం శరభం తథా। సుగ్రీవం చ హనూమంతం వేగదర్శినమేవ చ॥ రా
మం చ లక్ష్మణం సీతాం మహాభాగాం యశస్వినీం। అనుమంత్రంబులు పఠించి పూర్వోక్తముగా తర్పణంబు జేయవలయు తర్పణం

మానాచోస్త్వథవా తర్పణాద్యైర్ద్విజాః ॥ తర్పయేత్స పవిత్రస్తు జలే స్థిత్వా ప్రసన్నధీః । తర్పణాత్సర్వతీర్థేషు స్నానస్య ఫలమాప్నుయాత్ ॥ ఏవమేతాం స్తర్పణం కృత్వా నమస్కృత్య తతస్తీరే జలాత్ । ఆర్ద్రవస్త్రం పరిత్యజ్య శుష్కవాససమా ప్నుయాత్ ॥ ఆచమ్య స పవిత్రశ్చ విధివచ్ఛ్రాద్ధమాచరేత్ । పిండాన్ పితృభ్యో దద్యాచ్చ తిలతండులకైస్తథా । ఏవం శ్రాద్ధ దానాశక్తశ్చేన్మనుజః ప్రోక్తం ద్విజోత్తమాః ॥ ధనాఢ్యో యస్సన్ వై శ్రాద్ధం వపనేన సమాచరేత్ ॥ గోభూతిలహిరణ్యాది దానం కుర్యాత్స్వశక్తితః । రామచంద్రసమీపే తు వేదమేవ సమాచరేత్ ॥ పాషాణదానపూర్వం చ తర్పణాంతా న్వై ద్విజాః । సేతుమూలే యథావిధి ద్విజోత్తమాః ॥ చక్రతీర్థం తతో గత్వా తత్ర స్నానం సమాచరేత్ । వక్ష్యే చ్ఛేత్ స్వాధిపతిం దేవం నారాయణం హరిం ॥ గచ్ఛేద్వహ్నిసమాగే తత్ర తీర్థే స్నాత్వా దర్శనం కుర్యాత్ ॥ విశ్వేశ్వరం పూజయేత్ ॥ కపితీర్థం తతః ప్రాప్య తత్ర స్నానం సమాచరేత్ । సీతాకుండం తతః ప్రాప్య తత్ర స్నానం సమాచరేత్ ॥

బు జేయునెడల తత్స్నానంబుల ఫలము గాని తర్పణంబులు గానిపించుచున్నవి ఋషి పితృతర్పణంబు లంగావించవలయు తర్పణంబు జేసినయెడల పవిత్రుండును ప్రసన్నబుద్ధియు నైన తీర్థస్నానఫలంబునొందు నివ్విధంబు నతర్పణంబు జేసి నమస్కరించి యార్ద్రవస్త్రంబు విడిచి శుష్కవస్త్రంబు గట్టుకొని యాచమనంబు జేసి విధిప్రకారంబున తిలతండులాదులచే బిత్రదేవతల శ్రాద్ధంబు జేసి పిండదానంబు జేయునది యట్లుగావించ శక్తుండయ్యేని ధనాఢ్యుండ గువాడు వపనపూర్వకంబు శ్రాద్ధంబు జేయవలయు గోభూతిలహిరణ్యాది దానంబుల నైనను జేయవలయును ఓమునీంద్ర లారా యివ్విధంబున నను జుండు సేతుమూలంబున పాషాణదానపూర్వంబులు తర్పణాంతంబులగు కర్మంబుల విధిపూ ర్వకంబుగ గావించి పిమ్మట చక్రతీర్థంబునకుం బోయి యందు స్నానంబు జేసి సేతునాయకుండగు నారాయణుం బూజించి వ హ్నిసమాగమంబునకుం బోవుచుండ దర్శనీయుండగు దేవుంబూజించి పిమ్మట కపితీర్థంబు జేరి యందు స్నానంబు జేసి సీ

ఋణమోచన తీర్థం తతః ప్రాప్య మహాఫలం। స్నాత్వా ఋణస్య గాహనం నరో ముక్తిమవాప్నుయాత్॥ గచ్ఛేచ్ఛ్రీలక్ష్మణం
తీర్థం స్వేనారాకపరిపావనం। కృత్వా స్నానం చ తత్రాపి ముచ్యతే సర్వపాతకైః॥ అథ స్నాత్వా గతస్తీర్థే తతో
దేవాలయం వ్రజేత్। స్నాత్వా పాపవినాశే చ గంగాయమునయోస్తథా॥ సావిత్ర్యాం చ సరస్వత్యాం గాయత్ర్యాం చ
ద్విజోత్తమాః। స్నాత్వా చ హనుమత్కుండే తు స్నాయాన్మహాఫలే॥ బ్రహ్మకుండం తతః ప్రాప్య స్నాత్వా విధిపురస్స
రం। నాగకుండం తతః ప్రాప్య సర్వపాపవినాశనం॥ స్నానం కుర్యాన్నరో విప్రాః నరకక్లేశనాశనం। గంగాద్యాస్సరితస్సర్వాః
తీర్థాని సకలాన్యపి॥ సర్వదా నాగకుండే తు వసంతి ప్రావృషాంతరే। అనంతాదిమహానాగై రక్షితం ముక్తిదం తు తత్॥ కల్పి
తం ముక్తిదం తీర్థం రామసేతౌ విముక్తిదం। అగస్త్యకుండం సంప్రాప్య తత్ర స్నాయాద్విముక్తయే॥ అథాగ్నితీర్థమాసా
ద్య సర్వదుష్కృతనాశనం। స్నాత్వా సంకల్ప్య విధివచ్ఛ్రాద్ధం కుర్యాద్విచక్షణః॥ గోభూహిరణ్యధాన్యాది బ్రా

తాసనంబును జేసి పుణ్యంబొనరించియు నంతరంబ ఋణమోచనతీర్థంబు జేరి యందు స్నానంబు గావించి యామీదట ప్రగనేగి
రగి లక్ష్మణ తీర్థంబు జేరి యతంబుమీద స్నానంబు గావించికొని పూర్వంబునందానొనర్చిన దుష్కృతంబు లందలంచుచు
స్నానంబు జేసి రామతీర్థంబునకరిగి పిమ్మట రామేశ్వరాలయంబు జేరి యచ్చట పాపవినాశనంబునందును గంగాయము
నాతీర్థంబులందును సావిత్రీ సరస్వతీ గాయత్రీ తీర్థంబులయందును హనూమత్కుండంబునందును బ్రహ్మకుండంబు
నందును విధిపూర్వకంబుగ స్నానంబు జేసి యనంతరంబ సకలపాపనాశనకరంబగు నాగకుండంబు జేరి యందు స్నానంబు గా
వింపవలయు నాతీర్థోత్తమంబనంతాది నాగశ్రేష్ఠులచే రక్షింపబడియె. సంతతగంగాది సర్వతీర్థంబులు ప్రావృట్కాలం
బింగోరి వసించియుండు పిమ్మట ముముక్షుండైనవాడు అగస్త్యతీర్థంబునకుంబోయి యందు స్నానంబు జేసి యచటనుండి య
గ్నితీర్థంబు జేరి సంకల్పపూర్వకంబుగ స్నానంబు జేసి విధివత్పితృదేవతలకు శ్రాద్ధంబు గావింపవలె॥ బ్రా

బ్రాహ్మణేభ్యస్స్వశక్తితః। దత్వాగ్నితీర్థతీరేషు సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే॥ అథ వాయాని తీర్థాని చక్రతీర్థముఖాని వై
అనుక్రాంతాని విప్రేంద్రాః సర్వపాపహరాణి చ॥ స్నాయాత్తద్ధానపూర్వేణ స్నాయాద్వాపి యథారుచి। స్నాత్వా
సంసర్వతీర్థేషు శ్రాద్ధాదీన్ సమాచరేత్॥ పశ్చాద్రామేశ్వరం ప్రాప్య నిషేవ్య పరమేశ్వరం। సేతుమాధవమానమ్య త
థా రామం చ లక్ష్మణం॥ సీతాం ప్రభంజనసుతం తథాన్యాన్ కపిసత్తమాన్। తత్ప్రత్యేకం తీర్థేషు స్నాత్వా నియమపూ
ర్వకం॥ ప్రణమ్య రాఘవనాథం చ రామచంద్రం తథాపరాన్। తతస్సర్వేణ ధనుష్కోటిం తత్ప్రస్థానం వ్రజేన్నరః॥ తత్ర
పాషాణదానాపూర్వోక్తం నియమం చరేత్। ధనుష్కోటౌ వదాన్నాదదద్యాద్విత్తానుసారతః॥ తేషు ప్రదానం తథా న్యాని
వస్త్రాణ్యన్యాని చాదరాత్। బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్భ్యో దద్యాద్విత్తానుసారతః॥ కోటితీర్థం తతః ప్రాప్య స్నాయాన్ని
యమపూర్వకం। తతో రామేశ్వరం దేవం ప్రణమేద్భక్తిభావతః॥ విధవేదకవిప్రేభ్యో దద్యాత్స్వర్ణదక్షిణాం। తి

బ్రాహ్మణులకుం దనశక్తికొలంది గోభూహిరణ్యధాన్యాది దానంబులం గావింపవలయు ననుజుండగ్నితీర్థతీరంబున దా
నంబు జేసినసర్వపాపవిముక్తుండగు. ఓ మునీంద్రులారా సకలపాపహరంబులు చక్రతీర్థప్రముఖంబులు అనుక్రాంతంబు
లగు తీర్థంబులన్నిట విధిపూర్వకంబుగ స్నానంబు జేసి పిమ్మట రామేశ్వరంబు జేరి రామనాథు బూజించి సేతుమాధవుం గొని
యాడి యచ్చటనుండు తీర్థంబులందెల్ల స్నానంబు జేసి రామలక్ష్మణసీతాహనుమదాదుల నెల్లం గొనియాడి ధనుష్కోటిం జే
రి పాషాణదానపూర్వకపూర్వోక్తనియమప్రకారంబున స్నానంబు జేసి విత్తానుసారంబున భూసురులకు వస్త్రాదిదానం
బు జేసి పిమ్మట కోటితీర్థంబు జేరి యందు స్నానంబు జేసి రామనాథుం బూజించి ధూపదీపనైవేద్యాదులొసంగి బ్రాహ్మ
ణజనంబులకు విత్తలోభంబు లేక సకలదానంబులు గావించి రామేశ్వరదేవునకు వందనంబులు జేసి స్తుతించి తదనుజ్ఞం గొని

సేతుమాధవసన్నిధిం జేరి గంగాదేవునకు మధుపాదిపాదుకలొసంగి పూర్వోక్తనియమోపేతుండై సురలి స్వగృహంబు జని

లాభకామస్సం కామాంస్తేత్రం వస్త్రాణ్యన్నాని కంబలాన్ ॥ దద్యాద్విత్తానుసారేణ విత్తశాఠ్యవివర్జితః । ధూపం దీపం చ నైవేద్యం పూజోపహారకాంశ్చ ॥ రామేశ్వరాయ దేవాయ దద్యాద్విత్తానుసారతః । స్తుత్వా రామేశ్వరం దేవం ప్రణమ్య చ సభక్తికం ॥ అనుజ్ఞాప్య తతో గచ్ఛేత్స్వమహాధవసన్నిధిం । తస్మై నత్వా చ ధూపాదీననుజ్ఞాప్య చ మానవం ॥ పూర్వోక్తరీ య మోక్షే శివపురరామాయాస్త్రోః గృహం । బ్రాహ్మణాన్భోజయేన్నైవైః పక్వైః పరిపూరితైః ॥ తేనైవ రామనాథో స్మై ప్రీతోఽభీష్టం ప్రయచ్ఛతి । నరకం చాస్య వా స్త్యైవ దారిద్ర్యం వినశ్యతి ॥ సంతతిర్వర్ధతే తస్య పుత్రస్య ద్విజోత్తమాః ॥ సంసారతుర్వధూ [illegible] సాయుజ్యముపయాస్యతి ॥ అత్రాగంతుకశక్తశ్చేచ్ఛృణుయాత్ [illegible] ప్రత్యాగమేషు వా । గ్రంథజాతం మహాపుణ్యం సేతుమాహాత్మ్యమాదరం ॥ [illegible] గ్రంథం వా పఠతే స్వస్రా [illegible] మహాపాతకనాశనం ॥ ఇదం వా సేతుమాహాత్మ్యం పఠేచ్ఛ్రుత్వా భక్తిపురస్సరం ॥ సేతుస్నానఫలం పుణ్యం తేనాప్నోతి న సంశయః । అథ గంగాదివిషయమేతత్ప్రోక్తం మునీషిభిః ॥ శ్రీ

బ్రాహ్మణజనంబులకు ప్రసోపే [illegible] సంగతులయా విశ్వకం [illegible] వినమాన [illegible] రామనాథుండు ప్రీతుండై అభీష్టంబులనొసంగు నాతని కెన్నండును దారిద్ర్యనరకంబులు లేవు సంతతివృద్ధిఁబొందు సాయుజ్యప్రాప్తియుంగల్గు అశక్తుండైనను [illegible] సేతుమాహాత్మ్యంబు భక్తిపురస్సరంబుగా [illegible] పరించినవాఁడు సేతుస్నానఫలంబునొందు నిందుకు సందియంబు లేదని [illegible] బలికెను [illegible] వినుమని [illegible] యీయధ్యాయంబు బఠించువినునాతండు సర్వమునీం [illegible] సేతుయాత్రాక్రమంబెఱింగించి [illegible] బులం బాయనకశౌనకాదిమునీంద్రులకు సూతుండెఱింగించెను ఇది శ్రీస్కాందపురాణంబునందు సేతుమాహాత్మ్యంబున సేతుయాత్రాక్రమంబుగల యేఁబదియొకటవయధ్యాయము.

మహనీయ గుణగరిష్ఠులగు శౌనకాదిమునీంద్రులకు సకలపురాణవ్యాఖ్యాతయైన శ్రీసమేతుండగు సూతుండిట్లనియె

సూతః॥ ఏవః సంక్షేపతః ప్రోక్తః సేతుయాత్రాక్రమో ద్విజాః। పఠతాం శృణ్వతాం చాపి సర్వదుఃఖాద్విముచ్యతే॥ ఇతి శ్రీస్కాందే మహాపురాణే సేతుమాహాత్మ్యే సేతుయాత్రాక్రమో నామ ఏకపంచాశోఽధ్యాయః

శ్రీసూతః॥ భూయోఽప్యహం ప్రవక్ష్యామి సేతుమాహాత్మ్యవైభవం। యచ్ఛ్రుత్వాఽదరేణాహం శృణుధ్వం మునిపుంగవాః॥ స్నానానాం సర్వేషామేతత్ స్నానం మహత్తరం। [illegible] ముచ్యతే॥ అస్మిన్నేవ మహాస్థానే ధనుష్కోటౌ నిమజ్జనాత్। నానాతీర్థసహస్రాణాం సమానం పుణ్యఫలం లభేత్॥ అస్మిన్ స్థలే ధనుష్కోటౌ స్నాత్వా రామేశ్వరం శివం। దృష్ట్వా నరో భక్తియుక్తో త్రీణి స్నానాని సద్ద్విజాః॥ పుండరీకపురే దేవం శతవత్సరవాసజం। పుణ్యం భవతి [illegible]॥ జ్యేష్ఠే [illegible] మాధ్యందిన [illegible]। అత్ర జప్త్వా రోహభక్త్యా శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్॥ [illegible] ధ్యాజ్ఞానే కుంభఘోణే మాయూరే శ్వేతకాననే। హాలాస్యే చ గజారణ్యే వేదారణ్యే చ నైమిశే॥

ఓ మునీంద్రులారా సేతువైభవంబెఱింగించెదనాదరంబుచే వినుండు సకలతీర్థస్నానంబులకెల్ల నిద్ధనుష్కోటిస్నానంబు శ్రేష్ఠంబు సేతువునందు [illegible] అక్షయఫలదంబులగు నామహాస్థానంబున ధనుష్కోటియందు స్నానంబు [illegible] నానాతీర్థస్థలంబుల పదిసంవత్సరంబులు వాసంబు జేసిన ఫలంబుగల్గునరుం డాప్రదేశంబున ధనుష్కోటియందు త్రిదినంబులు భక్తియుక్తుండయి స్నానంబు జేసి రామేశ్వరమహాదేవునర్చించి పుండరీకపురంబున పదిసంవత్సరంబులుండిన ఫలంబుగల్గు సకలపాపంబులు నశించు మఱియు నాసేతువునందు [illegible] త్రరసహస్రంబు జపించినరుండు శివసాయుజ్యంబునొందు మఱియు నాసేతువున ధనుష్కోటియందు మాఘమాసంబున స్నానంబొనర్చిన [illegible] ధ్యాజ్ఞానంబు కుంభఘోణంబు మాయూరంబు శ్వేతకాననంబు హాలాస్యంబు గజారణ్యంబు వేదారణ్యంబు నైమిశంబు శ్రీపర్వతంబు శ్రీరంగంబు వృద్ధాచలంబు చిదంబరంబు వల్మీకంబు శేషాద్రియు నరుణాచలంబు శ్రీదక్షిణకైలాసం

శ్రీశ్వేతేచ శ్రీరంగే శ్రీమద్వృద్ధాచలే తథానంద- బిలే వల్మీకే శేషాద్రావరుణాచలే। శ్రీమద్దక్షిణకైలాసే వేంకటాద్రౌ హరిస్థలే॥ కాంచీపురే బ్రహ్మపురే వైద్యనాథపురే తథా। అన్యత్రాపి శివస్థానే విష్ణుస్థానే ద్విజోత్తమాః॥ వర్షావాసవత్పుణ్యం ధనుష్కోటౌ నరో ముదా। మాఘమాసే తు దిస్నానా [illegible] త్యేవ న సంశయః॥ యఇమం సేతుముద్దిశ్య ద్వా సముద్రావితి శ్రుతిః। విద్యతే బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠా మహాత్మ్యా యా సనాతనీ॥ అశోకయుగ్ధారణీ త్యన్యా త్వత్ర్యం తే మునిపుంగవాః। విష్ణోకవనా [illegible] న్త్యంతి సేతునైః [illegible] సినీ॥ శ్రుతిరస్తి మహా న్యాపి తదిష్ణోరితి చాపరా। ఇతిహాసపురాణాః స్మృతయశ్చ సుశోభనాః॥ ఏకవాక్యతయా సేతుమాహాత్మ్యం ప్రబ్రువంతిహి। చంద్రసూర్యోపరాగేషు సర్వస్మిన్ప్యవగాహనం॥ అవిముక్తే దశాబ్దం తు గంగాస్నానఫలం లభేత్। కోటిజన్మకృతం పాపం నశ్యన్నాదేవ నశ్యతి॥ అశ్వమేధసహస్రస్య ఫలమాప్నోత్యనుత్తమం। విషువాయన సంక్రాంతౌ శశినారేచ పర్వణి॥ సేతుదర్శనమాత్రేణ సప్తజన్మార్జితాశుభం। నశ్య

బు వేంకటాద్రియు కాంచీపురంబు బ్రహ్మపురంబు వైద్యనాథంబు మొదలగు శివవిష్ణుస్థానంబులయందెల్ల వర్షాకాలంబు వాసంబు జేసినఫలంబునొందు ఓబ్రాహ్మణోత్తములారా సనాతనంబగు ద్వౌసముద్రావితియను స్మృతియు యుద్ధారణియను తద్విష్ణోః పరమంబదమను శ్రుతియు సకలస్మృతీతిహాసపురాణంబులు సర్వంబు సంకను నేకవాక్యంబుగ సేతుమాహాత్మ్యం బెరుంగించియున్నయవి మఱియు చంద్రసూర్యగ్రహణకాలంబులనచ్చట స్నానంబు జేసిననరుండవిముక్తక్షేత్రంబు నదశవర్షంబులుండిగంగాస్నానంబు జేసినఫలంబును కోటిజన్మకృతపాపనాశనంబును అశ్వమేధసహస్రఫలంబును బొందు ఓమునీంద్రులారా విషువాయనంబును సంక్రాంతియు శశివారంబును పర్వంబును చేరినదినంబున నా సేతుదర్శనంబు గావించిన మనుజుండు సప్తజన్మార్జితపాపంబుల నాశనంబు జేసి స్వర్గలోకంబునొందు మఱియును మాఘమాసంబున సూర్యుండు మకరగతుండై యుండ [illegible] దినంబులు స్నానంబు జేసినమనుజుం

తే స్వర్గలోకం ప్రాప్య క్రీడంతి దివ్యవపుంగవాః ॥ మకరస్థే రవౌ మాఘే కించిదభ్యుదితే రవౌ । స్నాత్వా తిస్రయంతు తోయేఽథ ధనుష్కోటౌ విపాతకః ॥ గంగాదిసర్వతీర్థేషు స్నానపుణ్యమవాప్నుయాత్ । అశ్వమేధస్య పుణ్యం చ ప్రాప్నుయాద్బ్రాహ్మణోత్తమాః ॥ చాంద్రాయణాదికృచ్ఛ్రాణామనుష్ఠానఫలం లభేత్ । చతుర్ణామపి వేదానాం పారాయణఫలం తథా మాఘమాసే దశాహం స్నానం ధనుష్కోటౌ నిమజ్జనాత్ । బ్రహ్మహత్యాయుతం నశ్యేన్నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ మాఘమాసే ధనుష్కోటౌ దశపంచదినాని యః । స్నానం కరోతి మనుజః స వైకుంఠమవాప్నుయాత్ ॥ మాఘమాసే ధనుష్కోటౌ స్నానం వింశద్దినం చరేత్ । శివసారూప్యమాప్నోతి శివేన సహ మోదతే ॥ పంచవింశద్దినం పూర్వం స్నానం సామీప్యమాప్నుయాత్ స్నానం త్రింశద్దినం సర్వం సాయుజ్యం లభతే ధ్రువం । అతోఽవశ్యం జనాః సేతౌ మాఘమాసే ద్విజోత్తమాః ॥ స్నానం సమాచరేద్విప్రాః కించిదభ్యుదితే రవౌ । చంద్రసూర్యోపరాగే చ అర్ధోదయే ద్విజాః ॥ మహోదయే చ సేతౌ స్నా

డు విపాతకుండై గంగాదిసర్వతీర్థస్నానఫలంబును అశ్వమేధపుణ్యంబును బొందును. మఱియును మాఘమాసంబునం దాద్యంతంబు ధనుష్కోటియందు దశదినంబులు స్నానం బొనర్చిన జనుండు చాంద్రాయణాదికృచ్ఛ్రవ్రతానుష్ఠానఫలంబును చతుర్వేదపారాయణఫలంబును బొందు. పంచదశదినంబులు స్నానంబు జేసిన బ్రహ్మహత్యాయుతంబు నశించు. వైకుంఠవాసంబును బొందు. మఱియును ఇరువది దినంబులు స్నానం బొనర్చిన శివసారూప్యంబుతో శివుంగూడి మోదించు. ఇరువదియైదుదినంబులు స్నానం బొనర్చిన శివసామీప్యంబు నొందు. ముప్పది దినంబులు స్నానం బొనర్చిన శివసాయుజ్యంబు నొందు. సందియంబు లేదు. గాన ఓ మునీంద్రులారా! పండితులగు జనులు మాఘమాసంబునం దవశ్యంబు ధనుష్కోటియందు స్నానంబు జేయవలయు. మఱియును చంద్రసూర్యోపరాగంబులయందును అర్ధోదయమహోదయపుణ్యకాలంబులయందును సేతుస్నానంబు జేసినజనుండు సకలపాపనాశనంబు గావించి నరకబాధలం బొందక ఇంద్రాదిసర్వలోకభోగంబులం బొం

సంపద్వన్నరోత్తమాః। అనేకక్లేశసంయుక్తాః భవనాశనదక్షయా॥ బ్రహ్మహత్యాదిపాపానాం నాశకం చ ప్రకీర్తితం। స ర్వేషాం నరకాణాం చ బాధకం చ ప్రకీర్తితం॥ ఇంద్రాదిసర్వలోకానాం సాలోక్యాదిప్రదం తథా। చంద్రసూర్యోపరా గే చ తథైవ ధ్రువోదయే ద్విజాః॥ అశ్వమేధసహస్రే యో మజ్జనం న్వై నిశ్చితం। రావణస్య వినాశార్థం పురా రామేణ ని ర్మితం॥ సిద్ధచారణగంధర్వకిన్నరోరగసేవితం। బ్రహ్మదేవర్షిరాజర్షిపితృసంఘనిషేవితం॥ బ్రహ్మాదిదేవతాభ్యం దైస్సేవితం భక్తిపూర్వకం। పుణ్యం యో రామసేతుం వై సంస్మరేత్పురుషో ద్విజాః॥ స్నాయాచ్చ యః ప్రసంగా పి తటాకా దౌ జలాన్వితే। నరస్య సువర్ణప్రదం చిద్ధవిష్యతి న చాపనః॥ సేతుమధ్యస్థితీర్థేషు ముష్టిమాత్రప్రదానతః। సర్వం తీసక లారోగకభ్రూణహత్యాదయస్తథా॥ రామేణ ధనుషః ప్రాప్తా యో రేఖాం పశ్యేత్కృతాం। స తస్య పునరావృత్తిర్నై వ కుంతాత్ స్యాత్ కదాచన॥ ధనుష్కోటిరితి ఖ్యాతా రేఖా సా సర్వపాపనాశినీ। విభీషణప్రార్థనయా కృతా రామేణ ధీమతా॥

దుస్తరలజన్మంబునొందదు మానవుండెచట నైననుండా కాముండాను రావణవినాశార్థంబై శ్రీరామచంద్రనిర్మితంబు ను సిద్ధచారణగంధర్వకిన్నరోరగసేవితంబును బ్రహ్మర్షిదేవర్షిరాజర్షిపూజితంబును బ్రహ్మాదిసేవితంబును పుణ్యం బగు రామసేతువునందలం చుచుస్నానంబుజేసి నేని నరుడు తనిరేకెన్నండును దుర్వృత్తంబుకలుగదు మఱియు సేతువు మధ్యతీర్థంబులముష్టిమాత్రంబేదియుదానంబుజేసినసకలరోగంబులు భ్రూణహత్యాదిపాపంబులు నశించు విభీషణప్రా ర్థనంబుచేతరామచంద్రనిర్మితంబగు ధనుష్కోటిరేఖం గాంచుమానవుడు సకలపాపంబులం బాసి పునరావృత్తిరహితం బగు వైకుంఠంబునొందుచేమును జెండై నాతీర్థంబున స్నానంబు జేసి భక్తియుక్తుండై బ్రాహ్మణజనంబులకు గోభూతిలలతం డులధాన్యవస్త్రభూషణదానంబులు మాఘమాసమోదకతిథిస్మృత బాలికాకాదిదానంబులు శరత్కాలంబ స్యమధు మోదకా పూ పాదిదానంబులు జేసినసర్వాభీష్టంబులొందు రామసేతువునందు ధనుష్కోటితీరంబుననుజపతపోహోమంబులుగావిం

ధనుష్కోట్యాం సుపుణ్యాయాం తస్యాం స్నాత్వా సభక్తికం। దద్యాద్గవాదివిప్రాణాం క్షేత్రాణాం చ గవాం తథా॥ తిలా-
నాం తండులానాం చ ధాన్యానాం పయసాం తథా। వస్త్రాణాం భూషణాదీనాం మహిషాణామోదనస్య చ॥ ధ్వజానాం ఘృతా-
నాం వారీణాం శాకానాం పుష్పాదికినాం। శుద్ధానాం శర్కరాణాం చ సస్యానాం మధునాం తథా॥ మోదకానామపూపానా-
మన్యేషాం దానమేవ వా। రామసేతౌ ద్విజాః స్తోత్రం సర్వాభీష్టప్రదాయకం॥ అతో దద్యాద్రామసేతౌ విత్తలోభవివర్జి-
తః। దత్తం హుతం చ తప్తం చ జప్తం చ నియమాదికం॥ శ్రీరామధనుషః కోటావనంతఫలదం భవేత్॥ తేన దేవాశ్చ తుష్యంతి తు-
ష్యంతి పితరస్తథా। తుష్యంతి మునయః సర్వే బ్రహ్మవిష్ణుశివాస్తథా॥ నాగాః కింపురుషా యక్షాః సర్వే తుష్యంతి నిశ్చితం॥ స్వ-
యం చ పూతో భవతి ధనుష్కోట్యవలోకనాత్॥ పంచపాతకకోటీనాం నాశః స్యాత్తేన వై ధ్రువం। శ్రీరామధనుషః కోట్యా రే-
ఖాం యః పశ్యేత్తే త్రతాం॥ అనేకక్లేశసంపూర్ణం గర్భవాసం న పశ్యతి। యత్ర సీతానలం ప్రాప్తా తస్మిన్ కుండే నిమజ్జనాత్॥
భ్రూణహత్యాశతం విప్రా నశ్యేత్తత్క్షణమాత్రతః। యథా రామస్తథా సీతా యథా గంగా తథా హరిః॥ గంగేహ రామసే-
తౌ హి సంకీర్ణా [illegible]॥ యత్ర స్నాత్వా పిబేన్నిమ్నాయా తేన యాతి పరాం గతిం॥ సేతావర్ధోదయే స్నాత్వా గంధమాదనపర్వ-

తమును జూడ ననంతఫలంబు నొందును. దానికి బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాది దేవతలును నాగకింపురుషయక్షాదులును పితృదేవ-
తలును ప్రీతులై యుందురు. ఈ జీవుడు ధనుష్కోటిదర్శనంబు జేసిన మానవుండు తత్క్షణంబున పంచమహాపాతకంబుల నా-
శనంబు జేసి పరిశుద్ధుండై అనేకక్లేశసంపూర్ణంబగు గర్భవాసంబు నొందడు. సీతాదేవియే ప్రదేశంబున నలంబు ప్రవేశిం-
చెనో అచ్చట స్నానంబు జేసిన జనుండు భ్రూణహత్యాది పాతకంబుల నెల్ల నాశనంబు జేయు. రామచంద్రుని విధంబున సేతువును హ-
రికరణి గంగయును బ్రకాశించుచుండు. రామసేతువున [illegible] నెచ్చట నే తీర్థంబునందైన స్నా-
నంబు జేయునో వాఁడు పరమగతిం బొందును. ఓ మునీంద్రులారా అర్ధోదయకాలంబున నచ్చట పితృదేవతలం గూర్చి హేనరు లయిన

తే। పితౄనుద్దిశ్య పిండాన్యః ప్రదద్యాత్సర్వపావనే తత్ర॥ పితరస్తస్య తృప్యంతి యావచ్చంద్రదివాకరం। శమీపత్రప్ర
మాణం చ పితౄనుద్దిశ్య భక్తితః। ద్విజః పిండం తత్ర చేత్సర్వపాపవిమోచితాః॥ స్వర్గస్థాస్తు తృప్తా యాంతి నరకస్థా దివం
వ్రజేత్। సేతౌ చ పద్మనాభే చ గోకర్ణే పురుషోత్తమే॥ ఉదన్వదంభసి స్నానం సర్వకామికమీప్సితం। శుక్రాంగారకవారా
ణాం వా రేవము లవణాంభసి॥ సంతానకామినః స్నానం సేతోరన్యత్ర కర్హిచిత్। అకృతప్రేతకార్యో వా గర్భిణీప
తిరేవ వా॥ న స్నాయాదుక్తదోషోపి సేతోరన్యత్ర కర్హిచిత్। న కాలాపేక్షణం సేతౌ నిత్యస్నానం ప్రశస్యతే॥ వార
తిథ్యృక్షణానియమో సేతోరన్యత్ర హి ద్విజాః। ఉద్దిశ్య జీవితం స్నాయాన్మృతోద్దేశాన్మృతాం ప్రతి॥ మంత్రైః ప్రతి
కృతిం కృత్వా స్నాపయేత్తీర్థవారిభిః। ఇమం మంత్రం సముచ్చార్య ప్రసన్నేంద్రియమానసః॥ కుశోసి త్వం పవిత్రోసి వి
ష్ణునా విధృతః పురా। త్వయి స్నాతే స చ స్నాతో యస్యైతద్గ్రంథిబంధనం॥ సర్వత్ర సాగరః పుణ్యః సదా పర్వణి పర్వణి।

సర్వపావనాగ్రంబులగు పిండంబుల దానంబు జేసిన పితృదేవతలు చంద్రదివాకరులుండుపర్యంతంబు తృప్తిం బొందుదురు మఱి
శమీపత్రసమానంబులగు పిండంబులిడిన పితరులు స్వర్గగతులై యుండిరేని ముక్తిం బొందుదురు నరకగతులై యున్నది
స్వర్గంబు నొందుదురు సేతువునందు పద్మనాభక్షేత్రంబునందును గోకర్ణపురుషోత్తమంబులందును సింధుస్నానంబు
సర్వకామంబులొసంగు శుక్రాంగారకభానువాసరంబులందు సేతువునందు లవణార్ణవంబున సంతానంబుగోరువా
రలు స్నానంబు జేయవలయును ఇతరప్రదేశంబులయందెల్లనూ కానొకప్పుడు జేయవలయుంగాని నెల్లప్పుడు జేయందగదు మఱి
యనుపితృకార్యంబులం జేయనివాడు గర్భిణీపతియు సముద్రస్నానంబునకర్హులుగారు వారలును సేతువునందు స్నా
నంబు జేయందగుదురు సేతువు తప్పనితర ప్రదేశంబులయందు వారతిథ్యాదినియమంబులుగలవచ్చట నెల్లప్పుడు స్నానంబు జే
యందగు మనుజుండు స్నానంబు జేయునపుడు ప్రసన్నమానసుండై మృతప్రతికృతిం గావించి కుశోసియను మంత్రంబు పఠింపు

సేతౌ సింధ్వబ్ధిసంయోగే గంగాసాగరసంగమే॥ నిత్యస్నానం హి నిర్దిష్టం గోకర్ణే పురుషోత్తమే। సర్వత్వేతే నియతాస్నానం
సేతోరస్య ప్రకీర్తనాత్॥ శృణ్వతాం సర్వదేవానాం మునీనాం పశ్యతాం తథా। ప్రతిజ్ఞామకరోద్రామః సీతాలక్ష్మణసంయు-
తః॥ మయా ప్రవర్తితే సేతౌ స్నానం కుర్వంతి యే నరాః। మత్ప్రసాదేన తే సర్వే న యాస్యంతి పునర్భవం॥ నశ్యంతి సర్వపా-
పాని మత్సేతోరవలోకనాత్। రామనాథస్య మాహాత్మ్యం మత్సేతోరవలోకనాత్॥ రామనాథస్య మాహాత్మ్యం మత్సే-
తోరపి వైభవం। నాహం వర్ణయితుం శక్తో వర్షకోటిశతైరపి॥ ఇతి రామస్య వచనం శ్రుత్వా దేవా మహర్షయః॥ సాధు
సాధ్వితి తే సర్వే ప్రశశంసుశ్చ తద్వచః॥ సేతుమధ్యే తతస్తస్థౌ సర్వదేవనమస్కృతః। అధ్యాస్తే రఘునాథా-
శ్వరస్యాజ్ఞయా సదా॥ మహావిష్ణుస్సమధ్యాస్తే బద్ధో నిగళైర్నవైః। మహర్షయశ్చ పితరో ... శాస్త్రప్రవర్తకాః॥
దేవాశ్చ సహగంధర్వాః సకిన్నరమహోరగాః। విద్యాధరాశ్చారణాశ్చ యక్షాః కింపురుషాస్తథా। అన్యాని సర్వభూతా

చు గ్రంథిస్నానంబు చేయించి నను సముసంగవలయును సేతువునందు సింధ్వబ్ధిసంయోగంబునందును గంగాసాగరసంగ
మంబునందును గోకర్ణంబునందును పురుషోత్తమంబునందును ఈ ప్రదేశంబులయందు నిత్యస్నానంబు చేయందగు నితర
ప్రదేశంబుల చేయందగదు శ్రీరామచంద్రుండు సకలదేవమునీంద్రులు వినుచుండ నే చేసిన సేతువునందు స్నానంబు చేసిన
వారలు విధూతపాపులై మత్ప్రసాదంబున పునర్జన్మంబులం బొందరు రామనాథమాహాత్మ్యంబును మత్సేతువు నన్నధికం
బై యుండు దానిం బొగడ నేను శతకోటివర్షంబులకైనం జాల నని ప్రతిజ్ఞాపూర్వకంబుగ నదిం విని సురమునిసంఘంబులు నేకవి
ధంబుల ప్రశంసించిరి ఓ మునీంద్రులార శ్రీరామనాథాజ్ఞచే నతుమధ్యంబున పద్మనాభుండును గంధర్వాది నిలింపులును స
కలమునిసంఘంబులును ... మహాపాపంబులహరించు మఱియు నేవ్వతి
సర్వోదయపుణ్యకాలంబుల స్నానంబొనర్చిన మానవుండు సకలనరకబాధలం బొందక ఆనంద కారిణియగు ముక్తిం బొందు పువ్వ

శివసంజ్ఞస్మిన్మహాగ్నిశః ॥ సోయం దృష్టశ్శ్రుతోవాపి శ్రుతిస్మృత్యవగాహిభిః । సర్వస్మాద్దురితాత్సాపి రామసేతు ద్విజో
త్తమాః ॥ సేతావర్ధోదయే స్నానమానందప్రాప్తికారణం । ముక్తిప్రదం మహాపుణ్యం మహానరకనాశనం ॥ మాఘేమాసేసి
తపక్షే సంస్థితే శోభనే వారేకించిదుదధ్యద్వినేశే । యుక్తా మాచేదంగహీనాం బుధాం నైవిష్టోబుతే పుణ్యమర్ధోదయం స్యాత్ ॥
మాఘాదిందుకృతయే పాతే వారే కేఽ శ్రవణే బుధి । అర్ధోదయస్స విజ్ఞేయః కించిదూనో మహోదయః ॥ అస్మిన్నర్ధోదయే
సేతౌ స్నానం మహాయుజ్యకారణం । వ్యతీపాతసహస్రేణ దర్శమేకం సమం స్మృతం ॥ దర్శాయుతసమం పుణ్యం భానువారోఽభ
వేద్యది । శ్రవణర్క్షం యది భవేద్భానువారేణ సంయుతం ॥ పుణ్యమేతత్తు విజ్ఞేయం మహోదయస్సైవ యోగకః । ఎతైస్సమ
స్యస్మృతం దంస్నానదానజపాస్పృహాత్ ॥ పంచస్వపి చయః క్షేత్రం కిమువ క్షయ్యమత్ర హి । శ్రవణం జ్యోతిషాం శ్రేష్ఠం అమా
శ్రేష్ఠా తిథిష్వపి ॥ వ్యతీపాతశ్చ యోగానాం వారం వా రేష్వపి రవేః । చతుర్ణామపి యోగో యం మార్గస్తైరనాథవేత్ । త

డవ్యతీపాతయు భానువాసరంబును శ్రవణర్క్షంబును గూడ నర్ధోదయంబని
మాఘసంధియంకసూర్యుండుదయించుచుండ
యునిందుకొంకించుక గోరంతయయ్యేనేని మహోదయంబనంబరగు వ్యతీపాతసహస్రంబులకొక యమావాస్య తు
ల్యంబగు దర్శాయుతంబులలో భానువారయుతంబగు నమావాస్య యుత్తమంబునందును శ్రవణర్క్షంబు జేరిన నధికంబ
న్యోన్యసంయోగంబుననిది యొకటొకటి పుణ్యప్రదంబగును ఆయామున సకలర్క్షంబులయందు శ్రవణంబును తిథులయంద
మావాస్యయు యోగంబులలో వ్యతీపాతయు వారంబులయందెల్లర భానువారంబును ఉత్తమంబులి వీనాలుగును మక్కరంబునం
జేరిన అర్ధోదయ మహాయోగంబగు నీ సకలపాపంబుల నిరసించునట్టి కాలంబున రామసేతుమజ్జనంబు గావించిన నరుండు మరల
జన్మంబునొందడు మహోదయకాలంబును నట్లపుణ్యప్రదంబై వెలయు లోకంబున అకారంబును ప్రణవంబును వేదాంత శ్ర
వణంబును పురాణార్థప్రవర్తనయు శివభక్తుల పూజనంబును అర్ధోదయ మహాయోగంబు నందు శ్రీరామచంద్రులాగాసేతు

స్నిన్నాలే రామసేతౌ యదిస్నాయాత్తు మానవః॥ గర్భం న సమాప్నోతి కింపునః సాయుజ్యమాప్నుయాత్॥ అర్ధోదయ సమః కాలో న భూతో న భవిష్యతి। ఏవం మహోదయః కాలో ధర్మకాలః ప్రకీర్తితః॥ ఏతేషు పుణ్యకాలేషు సేతౌ దానం ప్రకీర్తితం। ఆచారశ్చ తపో వేదో వేదాంతశ్రవణం తథా॥ శివవిష్ణ్వాదిపూజాపి పురాణార్థప్రవర్తనా। యస్మిన్ విప్రే తు విద్యంతే దానపాత్రం తదుచ్యతే। పాత్రాయైవ దానాని సేతౌ దద్యాద్ద్విజోత్తమాః॥ యది పాత్రం న లభ్యేత సేతౌ వా చారసంయుతం॥ సంకల్ప్యైవ ద్విజ్యసత్పాత్రం ప్రదద్యాద్గృహమాగతః॥ అతో నా దానపాత్రాయ దాతవ్యం ఫలకాంక్షిభిః॥ అత్రేతిహాసం వక్ష్యామి వసిష్ఠోక్తమనుత్తమం। దిలీపాయ మహారాజ్ఞే దానపాత్రం లిప్సవే॥ దిలీపః॥ దాస్యామి కస్మై దేయాన్ బ్రహ్మపుత్ర పురోహిత। యేత న్మే త్వం ద్విజో బ్రూహి త్వద్విధ్యవ్యస్య మహామునే॥ వసిష్ఠః॥ పాత్రాణాముత్తమం పాత్రం వేదాచారపరాయణః। తస్మాదస్యాధికం పాత్రం శూద్రాన్నం యస్య నోదరే॥ వేదాః పురాణం మంత్రాశ్చ శివవిష్ణ్వాదిపూజనం। వర్ణాశ్రమాద్యనుష్ఠానం యస్మింతే యత్ర సంగతం॥ దరిద్రశ్చ కుటుంబీ చ తత్పాత్రం శ్రేష్ఠముచ్యతే। అస్మిన్ పాత్రే

పునందు మనుజుండట్టి సత్పాత్రంబు విచారించి దానంబు గావింపవలయు నట్టిపాత్రంబు లభించనిచో నేని సత్పాత్రంబు నుద్దేశించి సంకల్పంబొనరించి ద్రవ్యంబు జేసి పెట్టుకొనంగవలయుం గాని అసత్పాత్రంబునకొసంగందగదింకనొక యితిహాసం బెఱుంగించెద వినుండు రవివంశజుండగు దిలీపుండు చతురాననసందనుండగు వసిష్ఠుగాంచి దానపాత్రం బెవండగుం దలంచి యోమహాత్మా లోకంబున నెట్టివానికి దానంబు సేయందగు నెఱింగింపవేయు యనిన మునీంద్రుం డిట్లనియె ఓనృపాలకా దానార్హులలో వేదాచారపరాయణుండుత్తముండు వానికన్న శూద్రాన్నంబు భుజింపనివాఁడధికుండు వేదంబులు పురాణంబులు మంత్రంబులు శివవిష్ణ్వాది దేవ[illegible]స్థానంబులు గలిగి దరిద్రుండును కుటుంబియునగు విప్రుండు సత్పాత్రంబని పలుకంబడు నట్టివానికి పుణ్యస్థలంబులనొసంగిన విశేషఫలప్రదంబగునట్టి దానంబు సేయక దుర్దానంబు జే

ప్రదత్తం వై ధర్మశాస్త్రార్థమోక్షకం। పుణ్యస్థలే విశేషేణ దానం సత్పాత్రసంగ్రహితం। అన్యథా దశజన్మాని కృకలాసో భవిష్యతి॥ జన్మత్రయం రాసభస్స్యాత్ గండూపదః ద్విజన్మని। ఏకజన్మని చండాలః తతశ్శూద్రో భవిష్యతి॥ తతస్తు వైశ్యః క్షత్రియశ్చ క్రమాద్విప్రశ్చ జాయతే॥ దరిద్రశ్చ భవేత్తత్ర బహురోగసమన్వితః। ఏవం బహువిధా దోషాః దుష్టపాత్రప్రదానతః॥ తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన సత్పాత్రేషు ప్రదాపయేత్॥ నలభ్యతే చ సత్పాత్రం ప్రదానం సంకల్పపూర్వకం। యో నసత్పాత్రముద్దిశ్య ప్రత్యూషే మదర్కం భువి॥ ఉద్దిష్టపాత్రే త్వసత్యే తేతత్పుత్రాయ సంకల్పయేత్। తస్యాపి మరణే తస్మై మహాదేవే సమర్పయేత్॥ అతో నార్హతమపాత్రాయ దద్యాత్తీర్థే విశేషతః। శ్రీ సూతః॥ యేనైవ క్షేత్రే వసిష్ఠేన దిలీపస్య ద్విజోత్తమాః। తదా ప్రభృతి సత్పాత్రే ప్రాయశ్చిత్తం సముత్తమం॥ అగస్త్యపుణ్యస్థలే తావత్పాత్రోపి మునిపుంగవాః। సాదిలభ్యే తత్సత్పాత్రం తదా దద్యాద్ధనాదికం॥ నోచేత్సంకల్పపూర్వం తు విశిష్టం పాత్రముత్తమం। సముద్దిశ్య జలం భూమౌ క్షిపే

సేనమానవుండు కృకలాసుండై పది జన్మంబులు పిమ్మట జన్మత్రయంబు గాదిదంబును రెండు జన్మంబులు గండూపదంబును నైపు ట్టిమురల చండాలశూద్రవైశ్యక్షత్రియోనులందవతరించి పిమ్మట బ్రాహ్మణుండై పుట్టి దరిద్రుండును బహురోగియును నిట్టి దోషంబులు దుష్టపాత్రదానంబునం గల్గుం గాన సత్పాత్రదానంబు జేయవలయు సత్పాత్రంబు పుణ్యస్థలంబుల లభింపకపో యిన నేని సత్పాత్రంబు గూర్చి సంకల్పంబొనరించి పిమ్మట వానిసంగవలయు నతండు మరణంబునొందెనేని యాతని పుత్రునకో సంగవలయు నతండును పంచత్వంబునొందిన నా ద్రవ్యంబు మహాదేవార్పణంబు జేయవలయునని వసిష్ఠమహాముని యింద్రుండు దిలీపధరాధిపునకెరుంగించెం గాన ఓ మునీంద్రులారా నెవ్వరైన పుణ్యస్థలంబుల సత్పాత్రదానంబె జేయవలయు నట్లుగా వించిన మనుజుండు దీర్ఘాయువుం బొంది పిమ్మట శివసాయుజ్యంబునొందు కుంభగోణంబును సేతుమూలంబును గోకర్ణం బును నైమిశంబును అయోధ్యయు దండకారణ్యంబును... తీర్థంబును వేంకటాచలంబును సాలగ్రామంబును ప్రయాగ

పేక్ష్య ముక్తిసంయుతః॥ స్వగ్రామమాగతః పశ్చాత్తస్మిన్ పాత్రే సమర్పయేత్। పూర్వం సంకల్పితం యత్తు తద్ధనం లోభనం భవేత్॥ ఇహైవ వాయురాప్నోతి కింతు సాయుజ్యమాప్నుయాత్। అర్ధోదయసమః కాలో న భూతో న భవిష్యతి॥ కుంభకోణం సేతుమూలం గోకర్ణం నైమిశం తథా। అయోధ్యా దండకారణ్యం విరూపాక్షం చ వేంకటం॥ సాలగ్రామం ప్రయాగం చ కాంచీ ద్వారవతీ తథా, మధురా పద్మనాభం చ కాశీ విశ్వేశ్వరాలయం॥ నద్యస్సర్వాస్సముద్రాశ్చ పర్వతా భాస్కరం స్మృతం। ముండనం చోపవాసస్స్యాత్ క్షేత్రేషు పరికీర్తితం॥ లోభాన్మోహాత్కృత్వా యః స్వగృహం యాతి మానవః। సహైవ యాంతి పాపాని పాతకాని చ తేన వై॥ చతుర్వింశతి తీర్థాని సంతి తే గంధమాదనే। తత్ర లక్ష్మణతీర్థం తు పవిత్రం మునిభిః స్మృతం॥ తీరే లక్ష్మణతీర్థస్య లోకవర్జన శివాజ్ఞయా। శిరోమాత్రస్య వపనం కృత్వా శక్త్యా చ దక్షిణాం॥ స్నాత్వా లక్ష్మణతీర్థేఽస్మిన్ దృష్ట్వా లక్ష్మణశంకరం। సర్వపాపవినిర్ముక్తః శంకరం యాతి మానవః॥ అర్ధోదయే సదా స్నానం సేతౌ వేదసమాచరేత్।

యు కాంచియు ద్వారావతియు మధురయు పద్మనాభంబును కాశీయును మొదలగు క్షేత్రంబులయందెల్ల ఉపవాసంబును ముండనంబునుం గావింపవలయునట్లు మోహంబున జేయక స్వగృహంబునకే తెంచిన మానవునిం గూడి పాపంబులరుదెంచు. గంధమాదనంబుగల చతుర్వింశతి తీర్థంబులో లక్ష్మణతీర్థతీరంబున శివాజ్ఞచే శిరోమాత్రంబు వపనంబు జేసి లక్ష్మణేశ్వరదర్శనంబు జేసిన మానవుండు సర్వపాపవిముక్తుండై శంకరుం జేరు. ఓ మునీంద్రులారా! యర్ధోదయపుణ్యకాలంబున సేతువునందు స్నానంబు జేయవలయును. నా సేతువునకు తీర్థతపోదానాదిపుణ్యంబులెవ్వియు సమంబులు గావు. ఉపరాగసహస్రంబుల కర్ధోదయంబు సదృశంబగును. ఆ కాలంబుకన్న కంపార మోచక పుణ్యకాలంబు లేదట్టి కాలంబున రామసేతువునందు స్నానంబు జేసినవాని పుణ్యంబునకు సదృశంబెద్దియును లేదు. [illegible] సహస్రంబులు [illegible] నంబు గల్గు ఫలంబే కవారంబు రామసేతుస్నానంబునం గల్గు నిశ్చయంబు. అతి మహామహిమాస్పదంబున సూర్యుం డుమకరగతుండై యుండ ప్రయాగక్షేత్రంబున

నాస్తి సేతుసమం తీర్థం నాస్తి సేతుసమం తపః ॥ నాస్తి సేతుసమం పుణ్యం నాస్తి సేతుసమా గతిః ॥ ఉపరాగసహస్రేణ సమమ ర్ధోదయః స్మృతః ॥ అర్ధోదయాత్పరః కాలో నాస్తి సంసారమోచకః ॥ అర్ధోదయే రామసేతౌ స్నానం యస్య భవేద్విజాః నత త్తుల్యం భవేత్పుణ్యం సర్వశాస్త్రేషు సర్వదా । షష్టివర్షసహస్రాణి భాగీరథ్యవగాహనాత్ ॥ యత్పుణ్యమృషిభిర్దిష్టం త త్పుణ్యం మునిపుంగవాః । ఏకవారం రామసేతౌ స్నానాత్ప్రాప్యం సునిశ్చితం ॥ అర్ధోదయేపి శేషేణ తథైవ చ మహోదయే ॥ మకరస్థే రవౌ మాఘే కృష్ణపక్షే ఽర్కవాసరే । మాఘస్నానసహస్రేణ యత్పుణ్యం లభతే నరః ॥ సేతావర్ధోదయే విప్రాః తావత్సేతౌ నిమజ్జనాత్ । ఏకవారేణ తత్పుణ్యం లభతే నాత్ర సంశయః ॥ త్రైలోక్యస్థేషు తీర్థేషు స్నాతానాం యత్ఫ లం భవేత్ । సకృదర్ధోదయే సేతౌ స్నాత్వా తత్పుణ్యభాగ్భవేత్ ॥ బ్రహ్మజ్ఞానవిహీనానాం కృతఘ్నానాం దురాత్మనాం । పా పినామితరేషాం చ మహాపాతకినాం తథా ॥ సేతావర్ధోదయే స్నానాచ్ఛుద్ధిరితి నిశ్చితా । స్థానాంతరే కృతఘ్నానాం నిష్కృ తిర్నాస్తి కర్హిచిత్ ॥ సేతావర్ధోదయే స్నానాత్తేషామపి హి నిష్కృతిః ॥ సేతావర్ధోదయే స్నానం యే న కుర్వంతి మోహితాః సంసారే ఘోరే మజ్జంతి యథాంధా నైవ సంశయః । సేతావర్ధోదయే స్నాత్వా భిత్వా భాస్కరమండలం ॥ బ్రహ్మలోకం ప్రయా

సహస్రవారంబులు స్నానంబు జేసిన పుణ్యంబు త్రైలోక్యంబునం గల తీర్థంబులయందెల్ల స్నానఫలంబు సేతువునందర్ధోద యకాలంబున స్నానంబు జేసినం గల్గు బ్రహ్మజ్ఞానహీనులు కృతఘ్నులును దురాత్ములును మఱియును సకలపాపకారులు ను సేతువునందర్ధోదయకాలంబున స్నానంబు జేసిన శుద్ధిం బొందుదురు మఱియును కృతఘ్నులగు వారలెట్టి తీర్థంబులం బోయిన నే ప్రాయశ్చిత్తంబు జేసిన నిష్కృతి గలుగదు వారలయిన సేతువునందర్ధోదయకాలంబున స్నానంబు జేసిన పాపశాం తిం బొందుదురు ఏ నరులయిన మూఢులయి యర్ధోదయకాలంబున నచ్చట స్నానంబు జేయక పోవుదురు వారలు నిరంతరంబు సంసారరూపంబున మునుంగుచుందురు [illegible] భేదించి బ్రహ్మలోకంబు జేరుదురు

స్యం త్రినాత్ర కార్యా విచారణా। అర్ధోదయే తు సంప్రాప్తే స్నాత్వా సేతౌ విముక్తిదే॥ స్నాత్వా సముద్రే గనాథం రాఘ
వం సీతయాన్వితం। రామేశ్వరం మహాదేవం సుగ్రీవప్రముఖాన్ కపీన్॥ ధ్యాత్వా దేవాన్ ఋషీంశ్చాపి తథా పితృగణానపి।
తర్పయేదపి తాన్ సర్వాన్ స్వదారిద్ర్యవిముక్తయే॥ అర్ధోదయాఖ్యకాలం చ గత్వా ధం సమర్చయేత్। సేతావర్ధోదయే
కాలే తేన ప్రీణాతి కేశవః॥ మం॥ దివాకర నమస్తేఽస్తు తేజోరాశే జగత్పతే। అత్రిగోత్రసముత్పన్న లక్ష్మీదేవీసహోదర॥
అర్ఘ్యం గృహాణ భగవన్ సుధాకర నమోఽస్తు తే। వ్యతీపాత మహాయోగ మహాపాతకనాశన॥ సహస్రబాహో సర్వా
త్మన్ గృహాణార్ఘ్యం నమోఽస్తు తే। [illegible] మాసరూప గృహాణార్ఘ్యం కాలరూప న
మోఽస్తు తే। ఇతి దత్త్వార్ఘ్యరత్నం తే విరఘ్యం అర్ధోదయే నరః॥ ఉపాయనాని విప్రేభ్యో దద్యాచ్ఛక్త్యా నరః। చతుర్దశ
ద్వాదశాష్టౌ వా షట్పంచ వా ద్విజాన్॥ యథాశక్త్యన్నపానాద్యైస్తర్పయిత్వా సమర్చయేత్। కాంస్యపాత్రం స
మాదాయ నూతనం వా నవం తు వా॥ విప్రాణాం పురతః స్థాప్య పాయసాపూపపూరితం। సఫలం సగుడం సాజ్యం స తాంబూ
లం సదక్షిణం॥ దత్త్వా యజ్ఞోపవీతం చ గాం సవత్సాం పయస్వినీం। అలంకృతేభ్యో విప్రేభ్యో యథాశక్తి ప్రదాపయేత్॥ నం॥ స్ర

కంది యుంబులేను మనుజుండర్ధోదయ కాలంబున విముక్తిదంబగు రామ సేతువుం జేరి స్నానంబు జేసి సీతా సమేతుండగు శ్రీ
రామచంద్రుని రామేశ్వర మహాదేవు సుగ్రీవాదికపులను మనంబున దలంపుచు దారిద్ర్య విముక్తిం గోరి దేవముని పితృత
ర్పణంబులాచరించి అర్ధోదయాఖ్యం జగన్నాథుం బూజించి దివాకర యను మంత్రంబు పఠించి యర్ఘ్య ప్రదానంబు
గావించి పదునలుగురినైన పన్నిద్దరినైన నెనిమిది మందినైన నేడ్గురినైన నార్వురినైన నైదుగురినైన యథాశక్తి ప్రకారంబు
గ విప్రుల బూజించి వారి యొక్కెంతంబున పాయసాపూపపూరితంబును సఫలంబును సగుడంబును యజ్ఞోపవీత సహితంబును స
తాంబూలంబును నగు కాంస్యపాత్రంబిడి సవత్సయగు ధేనువునొసంగి శ్రవణార్క-యను మంత్రంబును పఠించి పా

వణార్కే జగన్నాథ జన్మక్షేత్రవ కేశవ । యస్మిన్ యాదవ తత్తాద్రిశ్య స్తదత్యమిహా స్తమే॥ తత్రాణాజప తేదేవానా మామృత ప్రః। బ్రాహ్మీమాంగోహిణీకా తః అశేవనమా స్తుతే। దినవాధజ స్నాధకాః సాంపృపాం। త్వత్పాదయు గళా భోజభ క్తిగస్త్వకలామవ॥ వ్యతీపాతననస్తైస్తుసోమసూర్యసమ ప్రభ। యద్దానాం కృతం తస్తదత్యమ్య మిహా స్తుమే॥ అర్ధోదయాంకల్పవృత్తోసి వామదేః జనార్దన । మాసత్వాయనకా లేశపా పంకయ మేహరే॥ ఇత్యుచ్చాయిత్వా విప్రేంద్రా స్తతఃశ్రాద్ధం సమాచరేత్ । హిరణ్యశ్రాద్ధమామం వాపాక శ్రాద్ధంతథాపివ॥ పార్వణం తథాపుర్వాప్ర త్రశా త్యంవకారయేత్ । ఆచార్యంపూజయేత్పశ్చాద్వస్త్రభూషణ మండలైః॥ ప్రతిమాం గుప్తయే తస్మైగాంచ ఛత్రముపానహౌ । ఏవమర్ధోదయే సేతౌ ప్రకుర్యాద్ద్విజో త్తమాః॥. తేనైవకృతకృత్యస్స్యాత్కర్తవ్యంనాస్తికించన। స్థలాంతరేప్యేవ మేతద్వా గమర్ధోదయేచ రేత్ ॥ సేతుస్నమః ద్రేగా మేణనిమిత్తేగంధమాదనే। సేతుస్నేషురిషి పాణ్ణస్త్రనానాగ పృకీర్తనాత్ ॥ స్నానకాలేమనుష్యాణాం పాతకానాంతుకోటయః। తత్క్షణాదేవనశ్యంతియాంత్యచ్యుత పదం నిమిషంనిమిషార్థంవా సేతౌతిష్ఠతియోనరః। తద్దృష్టిగోచరంగంతు నశక్తాయమకింకరాః॥ రామసేతౌధనుష్కోటిం రామంసీతాంచలక్ష్మణం। రామనాథంహనూమంతంసుగ్రీవప్రముఖాన్కపీన్॥ విభీషణంనారదంవిశ్వామిత్రముఖాటో

ర్ణ్యశ్రాద్ధంబైనను ఆమశ్రాద్ధంబైననుపాకశ్రాద్ధంబైననుసంగావించివస్త్రభూషణములచే నాచార్యుం బూజించి యా తనికిం బ్రతిమనుగోఛత్రోపానహంబులవానంగవలయు నివ్విధంబునసర్ధోదయకాలంబున వ్రతంబు జేసినవాడు కృతకృ త్యుండగువానికిచిన్నటజేయందగినకార్యం బెద్దియును లేదు యెవ్వరైనను స్థలాంతరంబులనైనస్నానకాలంబున రామకృ తంబగుసేతువుస్మరింపుదురువారలుతత్క్షణంబున సకలపాపంబులనాశనంబుజేసియచ్యుతపదంబునొందుదురు నడియును నిమిషంబయినసనిమిషార్ధంబయిన సేతువునందుండువానికియమకింకరులు దృష్టిగోచరులుగారుయెవ్వం

ధ్యుపం। వసిష్ఠం వామదేవం చ జాబాలిం చ కశ్యపం॥ రామభక్తాం స్తథా చాన్యాం శ్చింతయన్మనసా సదా। సర్వదుఃఖా త్ప్రముచ్యేత స యాతి పరమాం గతిం॥ సత్యక్షేత్రే హరిక్షేత్రే కృష్ణక్షేత్రే చ నైమిశే। సాలగ్రామే బదర్యాం చ హస్తిశైలే వృషాచలే॥ శేషాద్రౌ దత్రకూటే చ లక్ష్మీక్షేత్రే కురంగకే। కర్ణకే కుంభఘోణే చ మోహినీపురవిచ॥ వింధ్యే శ్వేతాచలే పుణ్యే పద్మనాభస్థలే। ఫుల్లాఖ్యే ఘటికాద్రౌ చ సారక్షేత్రే హరిస్థలే। శ్రీనివాసహరిక్షేత్రే భక్తనాథమహాస్థలే। ఆలిందాఖ్యే వటక్షేత్రే కుంభకోణే చ వారణే॥ మధురాయాం హరిక్షేత్రే శ్రీరంగే పురుషోత్తమే। ఆరంగే పుండరీకాక్షే తథాన్యత్ర హరిస్థలే। స్నానేన యాని పాపాని నశ్యంతి ద్విజోత్తమాః। తాని సర్వాణి నశ్యంతి సేతుస్నానేన నిశ్చితం॥ రఘునాథకృతే సేతౌ తథా మునినిషేవితే। న స్నాంతి యే నరాస్తేషాం సంసారో న నివర్తతే॥ యే వా నమశ్శివాయేతి మంత్రం పంచాక్షరం శుభం। న పఠంతి న స్మరంతి న శృణ్వంతి మునీశ్వరాః॥ నమో నారాయణాయేతి ప్రణవేన సమన్వితం। మంత్రమష్టాక్షరం వాపి న జపంతి స్మరంతి వా॥ యే వా శ్రీరామచంద్రస్య షడక్షరమనుం తథా। న జపంతి న శృణ్వంతి న స్మరంతి మునీశ్వరాః॥ తేషాం పాపాని నశ్యంతి రామసేతౌ నిమజ్జనాత్। ఉపోషణం న కుర్వంతి యే వా హరిదినే శుభే॥ నాధారయంతి యే భస్మ త్రిపుండ్రోర్ధ్వపుండ్రకాదినా। జాబాలోపనిషన్మంత్రైః సప్తభిర్న్యాసకాదికే॥ శివం చ కేశవం వాపి తథాన్యాన్నపి వై సురాన్।

ద్వైన నిరంతరంబును రామసేతువును ధనుష్కోటిని రామచంద్ర సీతాలక్ష్మణులను రామసాధు నిహనూమత్సుగ్రీవాది వానరులను విభీషణ నారద విశ్వామిత్ర ఘటోద్భవ వసిష్ఠ వామదేవ జాబాలి కాశ్యపాది గాంగాభక్తులను స్మరించు నతండు సర్వదుఃఖంబులం బాసి పరమగతిం బొందును ఓ మునీంద్రులారా సత్యక్షేత్రంబు నైమిశంబు సాలగ్రామంబు బదరికావనంబు హస్తిశైలంబు వృషాచలంబు శేషా[illegible] కోణంబు మోహినీపురంబు వింధ్యంబు శ్వేతాచలంబు పద్మనాభంబు ఫుల్లాఖ్యంబు ఘటికాద్రియు సారక్షేత్రంబు శ్రీనివాసంబు ఆలిందాఖ్యంబు మధురయు శ్రీ

సపూజయంతి వేదోక్తమార్గేణ ద్విజపుంగవాః॥ తేషాం పాపాని నశ్యంతి ధనుష్కోటి నిమజ్జనాత్। శివవిష్ణ్వాది దేవేభ్యో ధూపం దీపం చ చందనం॥ పుష్పాణి న ప్రయచ్ఛంతి భక్తిపూర్వం ద్విజోత్తమాః। శివవిష్ణ్వాది దేవానాం శ్రీరుద్రైః పౌరుషసూక్తైః స్తథా॥ శ్రీసూక్తపురుషసూక్తైన పావమానాది సూక్తకైః॥ త్రిమధు త్రిసుపర్ణైశ్చ పంచరాత్రైస్తథా॥ నాభిషేకం ప్రకుర్వంతి యే నరాః పాపచేతసః॥ తేషాం పాపాని నశ్యంతి ధనుష్కోటి నిమజ్జనాత్॥ శివవిష్ణ్వాది దేవానాం నమస్కార ప్రదక్షిణే। న ప్రకుర్వంతి [illegible] యే పాపోపహతబుద్ధయః॥ ధనుష్కోటి [illegible] లేవ పూజాం చ ప్రకుర్వతే। శివవిష్ణ్వాది దేవానాం మహానైవేద్యపూర్వకం॥ తేషాం పాపాని నశ్యంతి ధనుష్కోటి నిమజ్జనాత్। కీర్తయంతి న యే విష్ణోర్నామాని తు హరస్య చ॥ సాలగ్రామశిలాచక్రం శివనాభం చ యే నరాః॥ న పూజయంతి మోహేన ద్వారకాచక్రమేవ వా॥ గంగామృదం చ తులసీం మృత్తికాం గోపీచందనం। న ధారయంతి యే మూఢా మాలా [illegible]॥ దోర్దండే చక్ర [illegible] పాపౌఘశాంతయే। [illegible] తులసీకాష్ఠం [illegible] న ధారయంతి తే నరాః॥ తస్య పాపాని నశ్యంతి ధనుష్కోటి నిమజ్జనాత్। ప్రాతర్జలాశయం గత్వా స్నాత్వా చ [illegible] శుద్ధధీః॥ ప్రసన్నాస్య మునిశ్రేష్ఠాః సంధ్యోపాసనపూర్వకం। నోపాసతే న రో యస్తు గాయత్రీం వేదమాతరం॥ ఓం [illegible] తతం ద్విజాః॥ మాధ్యాహ్నికం న కుర్వంతి యే హా

రంగంబు పురుషోత్తమంబు మొదలగు పుణ్యక్షేత్రంబుల స్నానంబు జేసినం బోని పాతకంబులు సేతుస్నానంబున నశించు. విశ్వ
యంబున చ్చట స్నానంబు గావించువారలకు సంసారనివృత్తి గలుగనేరదు. యెవ్వరైనను [illegible] మహా
మంత్రంబుల జపించక స్మృతి [illegible] వారలయును సేతుస్నానంబు జేసినం బరిశుద్ధులగుదురు. యే మనుజులైన నేకాదశ్యు
పవాసంబు జేయక జాబాలోపనిషత్క్రమంబున త్రిపుండ్రధారణంబు జేయక శివకేశవాది దేవతల ధూపదీప చందనపు
ష్పాదుల బూజింపక శ్రీరుద్రాదులచే [illegible] సంబులు [illegible] సంబున [illegible] కాలంబున

పాపహతాశయాః॥ బ్రహ్మయజ్ఞం వైశ్వదేవం సంధ్యాస్నానాతిథిపూజనం। నాచరంతి చ యే పాపాః పూజామతిథిసమ్మతాం భిక్షాం గాయత్రీజపధ్యానే న ప్రకుర్వంతి యే నరాః। యే త్వధీతాన్ స్వశాఖాం విప్రా విస్మరంతి కుబుద్ధయః॥ నానిత్యం తే ప్రయత్నేనాపి వేదాంగాని తథా పునః। ప్రత్యబ్దకం మాతృపిత్రోః శ్రాద్ధం యే నాచరంతి వై॥ శ్రాద్ధం న మహాలయం యే త్వష్టకా శ్రాద్ధమేవ వా। అన్యం నైమిత్తికం శ్రాద్ధం యే న కుర్వంతి లోభతః॥ చైత్రమాసే పౌర్ణమాస్యాం చిత్రగుప్తస్య తుష్టయే। పానకం కదలీవస్త్రం పాయసాన్నం సశర్కరం॥ సగుడం సామ్రఫలకం పనసాదిఫలైర్యుతం। తాంబూలం పాదుకే ఛత్రం వస్త్రం పుష్పాణి భోజనం॥ విప్రేభ్యో న ప్రయచ్ఛంతి లోభోపహతబుద్ధయః। తేషాం పాపాని నశ్యంతి ధనుష్కోటౌ నిమజ్జనాత్॥ దృష్టో వా సుస్మృతో వాపి యో ధనుష్కోటిసేతుకః। తస్య సంసారవిచ్ఛిత్తిః పునర్జన్మ న సంభవేత్॥ సంసారసాగరం తర్తుం య ఇచ్ఛేత్తస్మిన్ ప్రసంగతాః॥ రామచంద్రధనుష్కోటిం గచ్ఛధ్వం ముక్తిసిద్ధయే॥ రామచంద్రధనుష్కోటౌ ముక్త్వా స్నానం విముక్తయే। నాస్త్యుపాయాంతరం విప్రాః భూయో భూయో వదామ్యహం॥ రామచంద్రధనుష్కోటౌ స్నానం కుర్వంతి యే నరాః। తేషామయత్నతస్సిద్ధ్యేత్సంసారభయనాశనం॥ సత్యం జ్ఞానమనంతం యత్పూర్ణం బ్రహ్మ సనాతనం। త

శివశిష్టాదులకు నైవేద్యంబొసంగక వారలనామంబులం గొనియాడక యుండుదురు వారలయిన సేతుస్నానంబు జేసినం బరిశుద్ధులగుదురు ఎవ్వరైనను పాలగ్రాసంబులం బూజింపక రుద్రాక్షతులసికాష్ఠ లధరింపక ప్రాతఃకాలంబున సంధ్యావందనాదులం జేయక గాయత్రీ జపంబు సేయక ఔపాసనంబులం జేయక బ్రహ్మయజ్ఞంబు గావింపక అతిథిపూజనంబు సేయక యతులం బూజింపక అధీతవేదంబుల వేదాంగంబుల స్మరింపక మాతృపితృ సమూహంబులకు నిత్యనైమిత్తిక శ్రాద్ధంబులం జేయక లోభంబున చైత్రమాసంబున పానకాదులచే చిత్రగుప్తుని సంతుష్టిం జేయక యుండుదురు వారలపాపంబులెల్ల ధనుష్కోటిమజ్జనంబున నశించును కావున జంతువు దుష్టాత్ముండైనను వృత్తుండయిన సేతుసేవకుండయినవాడు తరించి సంసారవృత్తి ల్లుంగాని సంసా

త్ప్రాప్తిస్స్యాద్ధనుష్కోటౌ స్నానాన్నాత్ర సంశయః ॥ శ్రీసూతః ॥ ఏవం వః కథితం విప్రాః సేతుమాహాత్మ్యముత్తమం । మ
హాదుఃఖప్రశమనం మహారోగనిబర్హణం ॥ దుస్స్వప్ననాశనం పుణ్యమపమృత్యునివారణం । మహాశాంతికరం పుంసాం పఠ
తాం శృణ్వతామపి ॥ స్వర్గాపవర్గదం పుణ్యం సర్వతీర్థఫలప్రదం, కీర్తయేద్య ఇదం పుణ్యం శృణుయాద్వా సమాహితః ॥ సో
శ్వమేధాదియజ్ఞానాం ఫలమాప్నోతి పుష్కలం । చతుర్ణాం సాంగవేదానామావృత్త్యా యత్ఫలం ॥ తత్ఫలం సమవా
ప్నోతి సేతుమాహాత్మ్యకీర్తనాత్ । అత్రైకాధ్యాయపఠనాచ్ఛ్రవణాద్వా మునీశ్వరాః ॥ అశ్వమేధస్య యజ్ఞస్య ప్రా
ప్నోత్యవికలం ఫలం । అధ్యాయద్వయపాఠేన శ్రవణేన తథైవ చ ॥ గోమేధాఖ్యస్య యజ్ఞస్య ఫలమాప్నోత్యనుత్తమం । దశా
ధ్యాయాన్ పఠేద్యస్తు శృణుయాద్వా సభక్తికం ॥ స స్వర్గలోకమాప్నోతి శక్రేణ సహ మోదతే । వింశత్యధ్యాయపఠనా
చ్ఛ్రవణాచ్చ మునీశ్వరాః ॥ విష్ణులోకమవాప్నోతి విష్ణునా సహ మోదతే । చత్వారింశతమధ్యాయాన్ యః పఠేచ్ఛృణు

రసాగరంబు ధని పంగోరువాడు ధనుష్కోటికిం బోవలయు నందు స్నానంబు జేయక ముక్తిఁ గను పొందుటం బెద్దియును లేదం
దుస్స్నానంబొనర్చినవారలు యత్నంబు జేయక సంసారభయంబు నాశనంబు జేసి సనాతనంబగు పరబ్రహ్మంబు నొందుదురు
సంశయ సందియంబు లేదు ఓ మునీంద్రులారా మహాదుఃఖప్రశమనంబును మహారోగనిబర్హణంబును దుస్స్వప్ననాశనంబు
ను అపమృత్యునివారణంబును మహాశాంతికరంబును స్వర్గాపవర్గదంబును పుణ్యంబును సర్వతీర్థఫలప్రదంబగు సేతుమా
హాత్మ్యం బెరుంగించితి నెవ్వండైన నీయుపాఖ్యానంబు సమాహితచిత్తుండయి పఠించు వినును తండశ్వమేధాదియజ్ఞంబుల ఫ
లంబును సాంగంబులగు వేదంబుల నావృత్తి పారాయణంబు జేసిన ఫలంబును బొందును ఈ యునీ సేతుమాహాత్మ్యంబున నొ
కయధ్యాయంబు పఠించిన వినిన నతండశ్వమేధఫలంబు నొందు అధ్యాయద్వయంబు పఠించినమానవుండు గోమేధాఖ్యఫలం
బు నొందు దశాధ్యాయపాఠకుండు విన్నవాండు స్వర్గ[illegible] ఇంద్రునితో సౌఖ్యంబు బొందుచుండు మానవుండు ని

యాదపి॥ రుద్రలోకమవాప్నోతి రుద్రేణ సహ మోదతే। యః పంచాశత్తమధ్యాయాన్ పఠతే శృణుతేపి వా॥ స సాహారహార మాప్నోతి శివం చంద్రార్ధశేఖరం। యః పఠేచ్ఛృణుయాచ్చేదం కృత్స్నం మాహాత్మ్యముత్తమం॥ స సాంబశివసాలోక్య మాప్నోత్యేవ న సంశయః॥ యః పఠేచ్ఛృణుయాచ్చేదం ద్వివారం మునిసత్తమాః॥ స యాతి శివసామీప్యం విమానవరసంస్థితః। యస్త్రివారం పఠేదేతచ్ఛృణుయాద్వా సమాహితః॥ శివసారూప్యమాప్నోతి శివస్య ప్రతిమాం వహన్। చతుర్వారం పఠేద్యస్తు శృణుయాచ్చేదముత్తమం। స సాయుజ్యమవాప్నోతి శివస్య గిరిజాపతేః॥ దినే దినే పఠన్మర్త్యః శ్లోకం శ్లోకార్ధమేవ వా। పాదం వా పాదమాత్రం వా అక్షరం వర్ణమేవ చ॥ తత్తద్దినకృతం పాపం తత్క్షణాదేవ నశ్యతి। కృత్స్నమేతత్సేతుమాహాత్మ్యం పఠతే శ్రుతేపి వా॥ శ్లోకేష్వత్ర యావన్తో వర్ణాస్తే వర్ణా యావంత ఏవ చ। తావన్త్యః బ్రహ్మహత్యాశ్చ తావన్త్యస్సురాపానాని సేవనం॥ తావత్స్వర్ణస్తేయం చ తావద్గుర్వంగనాగమాః। తావత్సంసర్గదోషాశ్చ నశ్యంతే వహ్నిస్పర్శనాత్॥ యావంతోపి వ

రుపదియధ్యాయంబులు పఠించిన విన విష్ణులోకంబు నొందు నలువదియధ్యాయంబులు పఠించిన మనుజుండు రుద్రలోకంబున రుద్రుంగూడి మోదించుచుండు నేబదియధ్యాయంబులు పఠించినను విన్నను మనుజుండు చంద్రార్ధశేఖరుం బొందు నెవరుండైనను సేతుమాహాత్మ్యంబు సమగ్రంబుగ పఠించు విన నతండు శివసాలోక్యంబు నొందు ద్వివారంబులు పఠించువాడును వినువ తండు విమానవరసంస్థుండై శివసామీప్యంబు నొందుదు త్రివారంబులు పఠించిన విన్న జనుండు శివరూపంబు నొందు చతుర్వారంబులు పఠించిన విన్న మానవుండు శివసాయుజ్యంబు నొందు మనుజుండు దినదినంబును శ్లోకంబైన శ్లోకార్ధంబైన పాదంబైన నొకవర్ణంబైన పఠించెనేని నాదినకృత పాపంబు నశించు మానవుండు సమగ్రంబుగ సేతుమాహాత్మ్యంబు పఠనంబు జేసిన విన్న నాగ్రంధంబున నెన్ని వర్ణంబులు గలవన్ని బ్రహ్మహత్యా సురాపానాది దోషంబులు నశించు లోకంబున గల సకల పుణ్యంబులు సేతుమధ్యస్థిత చతుర్వింశతితీర్థస్నాన ఫలంబు నందునిందు కసదియంబు లేదు మొదలైం

హాపుణ్యాః తేషాం తేపుణ్యరాశయః। తావత్కాశ్యశ్చతుర్వింశ త్తీర్థేషుస్నానజం ఫలం॥ తథాన్యేష్వపితీర్థేషు సేతుమ
ధ్యగతేషువై। తత్ఫలం సకలం నాప్నోతిపాఠేన శ్రవణేనవా॥ యే సేదంలిఖితం భక్త్యా సేతుమాహాత్మ్యముత్తమం। విన్యస్తం
వసంతానః శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్॥ యస్యేదం వర్తతే గేహే మాహాత్మ్యం లిఖితంశుభం। భూత భేతాళ నాది
భ్యో భీతి స్తస్యనవిద్యతే॥ వ్యాధిపీడా తథా నాస్తి నాస్తిచోరభయంతథా। శన్యంగారకముఖ్యానాం గ్రహాణాం నాస్తిపీడ
నం॥ యద్గృహే వర్తతే పుణ్యం సేతుమాహాత్మ్యముత్తమం। రామసేతుంవిజానీత తద్గృహం మునిపుంగవాః॥ చతుర్వింశ
తితీర్థాని తత్రైవసంతిహి। తత్రైవ వర్తతే పుణ్యో గంధమాదనపర్వతః॥ బ్రహ్మవిష్ణు మహేశాద్య వసంతి తత్ర సా
దరం। కింపునర్బహునోక్తేన సత్యంత్రజగత్త్రయం॥ శ్రావయేచ్ఛ్రాద్ధకాలేయో శ్లోకమధ్యాయమప్యథ। నశ్యేభ్యా
ధ్యాయమేకం శ్లోకం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే। సర్వకాలేసంప్రాప్తే బ్రాహ్మణాభ్యాంసమేదిదం। అధ్యాయమేకం శ్లోకం
వా నావోస్యనిగ్రహాః॥ బహుక్షీరసమత్సాశ్చమహిష్యశ్చభవంతిహి। పఠనీయమిదంపుణ్యం పతేద్వై పాలయేత్తథా॥ న

ఎవనియింటను సేతుమాహాత్మ్యంబు లిఖించునతండజ్ఞానహీనుండై శివసాయుజ్యంబునొందు నెవనియగృహంబున
భక్తియుతుండై సేతుమాహాత్మ్యంబు లిఖింపబడియుండు నాతనికి భూతభేతాళాదిభయంబులు వ్యాధిపీడలు చోరబాధలు శన్యంగారకాది గ్ర
హపీడలు నుండవు సేతుమాహాత్మ్య పుస్తకంబుండు నాతనికి చతుర్వింశతితీర్థంబులు గంధమా
దనపర్వతంబులు గలుగవు నాతనిగృహంబు రామసేతుసమంబగు నాతనిగృహంబునలో బ్ర
హ్మవిష్ణుమహేశాదిదేవగణంబులువసించియుండును బహుభాషణంబులేల యాతనిగృహంబున గం
ధమాదనపర్వతంబు బ్రహ్మాదులు నివసింతురు శ్రాద్ధకాలంబున నీమాహాత్మ్యంబున నధ్యాయంబైన శ్లోకంబైన వినిపించు నాతండు జేయు శ్రాద్ధ
యంబు వసించు నెవ్వండైన శ్రాద్ధకాలంబున నీమాహాత్మ్యంబునందొక యధ్యాయంబై
బున కుపై కల్యంబు గలుగక పితృదేవతలును ప్రీతులగుదురు నెవ్వండైన సర్వకాలంబున నీమాహాత్మ్యంబునందొక యధ్యాయంబై
ననొక శ్లోకంబైన విప్రునివలన వినునతని గృహమునందు పశువంబులు గలుగవు సకలసమృద్ధులు గల్గి మహిషీ గోసమృద్ధులగు

దీర్ఘికాతీరేషు పుణ్యే వారణ్యభూతలే। శ్రోత్రియాణాం గృహే వాపి నైవాస్య ప్రకీర్తయేత్ ॥ విషువాయనకాలే షు పుణ్యే చ హరివాసరే। అష్టమ్యాం చ చతుర్దశ్యాం పౌర్ణమాస్యాం విశేషతః॥ ఇదం హి పుణ్యం శ్రవణ్యాం మాసి భాద్రపదే తథా। ధనుర్మాసే విశేషేణ పఠేదుత్తరాయణేఽపి చ॥ నియతైర్నైవ మాహాత్మ్యం పఠనీయమిదం ద్విజాః। శ్రోతారో నియమైర్యుక్తాః శృణుయుర్మునిపుంగవాః॥ బ్రహ్మవిష్ణుశివప్రోక్తం కీర్తితం తత్ర తత్ర మునీశ్వరైః। ఇదం పవిత్రం పాపఘ్నం శ్రుతిభిః స్తవబృంహితం॥ సమస్తం సర్వధర్మాణాం ద్వైపాయనమునిప్రియం। శ్రోతవ్యం కీర్తితవ్యం చ అష్టాదశ్యాయఖిప్సతా॥ శ్రావకాయ చ దాతవ్యం యథాశక్తి దద్యాత్కాంచనాదికం। స్వస్య ధర్మానురోధేన విత్తశాఠ్యం న కారయేత్ ॥ వస్త్రం హిరణ్యం ధాన్యం చ భూమిం గాం చ యథాబలం। దత్వా సంభావయేద్విద్వాన్ శ్రావకం శ్రోతృభిర్జనైః॥ పూజితే శ్రావకే తస్మిన్ పూజితాస్స్యుస్త్రిమూర్తయః। జగత్త్రయం సంపూజితం స్యాత్పూజితాఏ త్రిమూర్తిషు॥ అవతీర్ణో మహీనాథో రామో దాశరథిర్హరిః॥ ససీతాలక్ష్మణో నిత్యం శ్రోతృశ్రావకయోశ్చ॥ దత్వైహ లోకభోగాన్ స్వమూర్తిం చాంతే ప్రయచ్ఛతి॥

మాహాత్మ్యంబును దేవాలయంబునందైనను దీర్ఘికాతీరంబులందైన అరణ్యంబునందైన శ్రోత్రియగృహంబునందైనను జినెదటనైన పఠనంబు జేయవలయును విషువాయనసంక్రాంతులయందును పుణ్యంబగు హరివాసరంబునందును అష్టమీచతుర్దశీదినంబులయందును శ్రావణభాద్రపదధనుర్మాసంబులయందును ఉత్తరాయణంబునను నియమసహి ర్థకంబుగ పఠనంబు జేయవలయును వారలును నియమసంయుతులై యుండవలయు నీమాహాత్మ్యంబున బ్రహ్మవిష్ణుమహేశులు కీర్తించంబడియున్న వారీమాహాత్మ్యంబు సకల శ్రుతిబృందోపబృంహితంబును సకలధర్మసమ్మతంబును కృష్ణద్వైపాయనమునీంద్రప్రియంబునై [illegible] పఠనంబు జేయవలయును వలయు ఓమునీంద్రులారా యీగ్రంథంబు వినువారలు శ్రావకునకు స్వశక్తి లోపంబు జేయక గోభూహిరణ్యాదిదానంబులుగా

ద్వైపాయనముఖాంభోజాత్సంశ్రుతం శుభదం శుభం॥ ఇతిహాసస్యం మాహాత్మ్యం ధర్మరాజో యుధిష్ఠిరః। భీమసేనా
దిభిస్సర్వైరనుజైరపి సంవృతః॥ విష్ణుమాచారసంయుక్తో భక్తిమార్గ వైదినేదినే। శృణోతి తతో ధర్మాత్మా మహర్షే
స్స్వపురోధసః॥ శ్రీసూతః॥ భోభోస్తపోధనాస్సర్వే నైమిశారణ్యవాసినః। మత్సకాశాదిదం పుణ్యం మాహాత్మ్యం శ్రు
తిసమ్మతం॥ శ్రుతం భవద్భిర్నియతైః పఠితవ్యం హి సాదరం। పఠయధ్వం స్వశిష్యేభ్యో వినయేభ్యో నిరంతరం॥ ఇత్యుక్త్వా స
త్వాస్మృత్వా తో రోమాంచితకళేబరః। గురుం ధ్యాత్వా స్మరన్ వ్యాసం సర్వశాస్త్రప్రవర్తకం॥ అత్రాంతరే మహావి
ద్యాత్ పారాశర్యో మహాయశాః। ఆవిః ప్రాదురభూత్తత్ర శిష్యైస్సహ కాంతిమాన్॥ తమాగతం విలోక్యాథ మునిం సత్య
వతీసుతం। సూతశ్శిష్యైశ్చ సహితో నైమిశారణ్యవాసిభిః॥ వ్యాసస్య చరణాంభోజే దండవత్ప్రణిపత్య సః। జలమానందజం
తత్ర నేత్రాభ్యాం వర్షయేత్॥ ప్రణతం ప్రియశిష్యం తం దోర్భ్యాముత్థాప్య వై మునిః। ఆశీర్భిరభినంద్యైనం సమాలిలింగ ము
హుర్ముహుః॥ నైమిశారణ్యమునిభిరానీతే పరమాసనే। ద్వైపాయనో మహాతేజా నిషసాద తపోధనః॥ మునివ్య

పింప పూజింపవలయునతండు పూజింపఁబడయిన త్రిమూర్తులు పూజింపఁబడుదురు వారలు పూజితులయిన లోకత్రయం
బును పూజితంబగు లోకంబునయీమాహాత్మ్యంబు పఠనంబు జేయువారలకును వినువారలకును శ్రీరామచంద్రుండు
ప్రీతుండై సకలపుణ్యంబులనొసంగి యంతంబున ముక్తియు నిచ్చు పూర్వంబున ధర్మనందనుండు వ్యాసమునీంద్ర ప్రణీ
తంబగు నీమహాగ్రంథంబు వారియనుజ్ఞచేనింతరంబును స్వపురోహితునివలన వినుచుండు శౌనకాది మునీంద్రులారా
సకలశ్రుతిసమ్మతంబును పుణ్యంబగు సేతుమాహాత్మ్యంబెరుంగించితి మీరలు వినయయుతులరై నిరంతరంబు సాదరంబుగా
పఠింపుచు శిష్యులకుపదేశింపుచునుండుండు అని యిట్లు ధంబున పౌరాణికోత్తముండగు సూతుండు వినీతసంబున వ్యాస మ
హామునీంద్రుండలంపుచు రోమాంచితకళేబరుండై యుండెనాసమయంబున శ్రీకృష్ణద్వైపాయనుండు శిష్యానుగ్రహా
కాంక్షచేనచటికరుదెంచిన సూతుండును నైమిశారణ్యవాసులగుమునీంద్రులుం గూడ వ్యాసచరణాంభోజంబులకెరగియా

పృష్టవిష్టైమునా సూతేపి తేనిజాజ్ఞయా। శౌనకాదిమునీన్ సర్వాన్ క్షేత్రే ప్రోత్థ్య భావతః॥ మయాజ్ఞాతమిదం సర్వం నైమిశారణ్యవాసినః। సమశిష్యేణ సూతేన సేతుమాహాత్మ్యముత్తమం॥ కథితం భవతాం హృద్యం మహాపాతకనాశనం। శ్రుతీనాం చ స్మృతీనాం చ పురాణానాం తథైవ చ॥ శాస్త్రాణాంచేతిహాసానామన్యేషామపి కృత్స్నశః। ఏవ సర్వ్య వసన్నోర్థో మాహాత్మ్యం యదిదం మహత్॥ సర్వేష్వపి పురాణేషు ఇదం బహుతరం ద్విజాః। శృణోతి ధర్మరాజో ధౌమ్యాదిదం నిత్యం మమాజ్ఞయా॥ అతో భవంతోపి సదా సేతుమాహాత్మ్యముత్తమం। కథంతు శృణ్వంతు సదా శిష్యాణాం చ పఠంతు సదా తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య తే ప్రాహుస్త్వధమిత్యపి। తతో వ్యాసోపి సూతేన శిష్యేణ చ సమావృతః॥ అనుజ్ఞాప్య మునీన్ సర్వాన్ కైలాసం పర్వతం యయౌ। మునయో నైమిశారణ్యనిలయాస్తుష్టిమాగతాః॥ ప్రత్యహం సేతుమాహాత్మ్యం శ్రుణ్వంతి చ పఠంతి చ। ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే సేతుమాహాత్మ్యే - సర్వం ద్విపంచాశోధ్యాయః. ... ...

నందా సూతపుత్రుని సేతుత్రుండై యుండ సత్యవతీసుతుండును ప్రియశిష్యు నాలింగనంబు జేసి యాశీర్వదించి నైమిశారణ్యవాసులచే పూజితుండై యాసనంబున గూర్చుండి యుండి వారలనెల్ల గూర్చుండ నియమించి యిట్లనియె ఓ నైమిశారణ్యవాసులారా నాశిష్యుండగు నీసూతుండు సేతుమాహాత్మ్యంబు సక్రమంబుగ మీకెరుంగించెను. ఈ మాహాత్మ్యంబు సకలశ్రుతిస్మృతీతిహాసపురాణాదులయందెల్ల బహుతరంబు సకలజగద్ధితంబై యుండు నీమాహాత్మ్యంబు మా యాజ్ఞచే యుధిష్ఠిరుండు నిరంతరంబు వినుచుండు మీరలు సభక్తియుక్తులరై పఠనంబు జేయుచు శిష్యులకుపదేశింపుచుండుండని వచించిన వారలందరియ్యకొని రంత వ్యాసమునీంద్రుండు శిష్యుండగు సూతుం గూడి కైలాసంబునకుం బోయెను పిమ్మట నైమిశారణ్యవాసులగు మునీంద్రులు పరమసమ్మదపరిపూరితహృదయులై ప్రత్యహంబును శ్రీ సేతుమాహాత్మ్యంబు పఠింపుచు వినుచుండిరి,

ఇది శ్రీమద్రామచంద్రచరణారవిందభజనానురక్తుండగు - నే. వేంకటసుబ్బాశాస్త్రిచే విరచితంబగు శ్రీ సేతుమాహాత్మ్యమునకాంధ్రతాత్పర్యము - సంపూర్ణంబయ్యెను.

